

Buli

Buli: The New Testament in the Buli language (Ghana) (New
Testament)

Buli
Buli: The New Testament in the Buli language
(Ghana) (New Testament)

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Buli (Ghana)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jun 2025 from source files dated 30 Apr
2025

24aad1ee-9f16-5a40-b094-5b16e513253a

Contents

Matiu	1
Maak	75
Luuk	121
Jõon	199
Tuima	256
Aroom Demma .	334
1 Korinti Demma	369
2 Korinti Demma	397
Galatia Demma .	417
Efisos Demma .	430
Filipai Demma .	442
Kolose Demma .	450
1 Tesalonika	
Demma	458
2 Tesalonika	
Demma	465
1 Timoti	469
2 Timoti	478
Titus	485
Failemon	489
Yiburu Demma .	491
Jeemsi	519
1 Piita	527
2 Piita	536
1 Jõon	542
2 Jõon	550
3 Jõon	551
Juud	553
Pa Sakka	556

Yeezu Wamañsaña Wie Ate MATIU A NMARISI La

¹ Yeezu Kirisita kokpiensaña ale nna. Wa kokpiensaña meena po, ka naawa Deevid jam le wa kokpiej kpak. Abraham me jam le Deevid kokpiej kpak.

² Abraham yaa jam biak Aizik, ate Aizik biak Jekob ate Jekob biak Juda ale wa yuama.

³ Juda biak Perezi ale Zera, Tamara a jam ale ba mawa. Perezi a yaa jam biak Ayeziron, ate Ayeziron me a biak Aram.

⁴ Aram a yaa jam biak Aminadab, ate Aminadab me a biak Naason, ate Naason me a biak Salimon.

⁵ Salimon a yaa jam biak Boazi, Arayab a jam ale wa mawa. Boazi a yaa jam biak Obed, Arut a jam ale wa mawa. Obed me a biak Jese.

⁶ Jese a yaa jam biak naawa Deevid.

Deevid a yaa jam biak Solomon, wa mawa a linj jam ka Yuraya pok.

⁷ Solomon yaa jam biak Ariyoboam, ate Ariyoboam me a biak Abaija ate Abaija me a biak Asa.

⁸ Asa a yaa jam biak Jeyosafat, ate Jeyosafat me biak Joram ate Joram me a biak Yuzaya.

⁹ Yuzaya a yaa jam biak Jotam, ate Jotam me a biak

Ayazi, ate Ayazi me a biak Ayezekaya.

¹⁰ Ayezekaya a yaa jam biak Manasa, ate Manasa me a biak Amon, ate Amon me a biak Josia.

¹¹ Josia a yaa jam biak Jekonaya ale wa yuama. Dila po ate nuruba a yaa jam yik Juuma a ta chej teñ kanyi, ate ba jam a wi ayen Babilon.

¹² Juuma ale ga paari Babilon teñka la, ate Jekonaya a yaa jam biak Sealtiel ate Sealtiel me a biak Zerubabel.

¹³ Zerubabel a yaa jam biak Abayud, ate Abayud me a biak Eliakim, ate Eliakim me a biak Azor.

¹⁴ Azor a yaa jam biak Zadok, ate Zadok me a biak Akimu, ate Akimu me a biak Elayud.

¹⁵ Elayud a yaa jam biak Eleaza, ate Eleaza me a biak Matan, ate Matan me a biak Jekob.

¹⁶ Jekob a yaa jam biak Josefi waai ate Mæeri a jam yali la. Mæeri a jam ka Yeezu waai ate ba jam a wi ayen Varibasidowa ate Naawen a weeni ayen wa le tom wa la ma.

¹⁷ A nyini Abraham daaña po a ga paari Deevid daaña po, kokpiensaña a jam ka pi ale banaansi. A nyini Deevid daaña po a ga paari diipo ate ba yik ba a ta chej Babilon teñka la, kokpiensaña a jam ka pi ale banaansi me. A ñman nyini diipo ate ba yik ba a ta chej Babilon teñka la a ga paari diipo ate ba biak Yeezu Kirisita la,

kokpiensaña a jam ka pi ale banaansi me.

¹⁸ Ba le jam biak Yeezu Kirisita dii la ale nna. Yeezu mawa yoi jam ale Mæeri. Mæeri jam siak kama ayen wa yali nidøa wanyi ate ba jam a wi ayen Josefi. Alege diipo ate ba an diem jam yali chaab la, Naawen Chiika jam nyø kama ate Mæeri a deri ta puuk.

¹⁹ Josefi a jam ka nuru maŋ a kasim jam a yaali ayen wa a tom wie ḥaaŋ ale ka wamanjsa la. Wa an jam a yaali ayen wa pa Mæeri a nyo chivie po nuruma nimbie. Dila nyiŋ la wa yaa jam a yaali ayen wa suk a zeri wa.

²⁰ Ase Josefi ale diem jam boro a poli wienja de la, da yen po wa yaa nya Naawen sabiilowa goadaasima po. Sabiilowa yaa weeni wa ayen, "Fi Josefi waai ale ka naawa Deevid ḥaaŋbiik la, kan te fi kpaziim a nagi ale Mæeri fi yenni ta kulika, dii nyiŋ la ka Naawen Chiika ale basi ate wa ta puuka.

²¹ Nipowa de Mæeri le biak ka nidøabili. Ku a fe kama ayen fi te wa yue ayen Yeezu dii nyiŋ la, ka wala le wa vari wa nuruma ba wabaataŋa po a basi."

²² Nyaku de meena jam nyø kama ayen ku sak ayen dii ate Naawen biisiteerɔma po wanyiwa a jam ḥamarisi Naawen gbaŋka po dila po dila po la a chim wensie.

²³ Wa jam ḥamarisi ayen, "Ka nipøkbili dii ale kan diem seba nidøa la, le wa

yik puuk a biak nidøabili, ate ba te wa yoi ayen Emanuel", (yonni de kiri ale "Naawen a bo ale ti kama").

²⁴ Josefi a yaa le yiti wa goomu jigini la, wa yaa deri nyø dii ate Naawen sabiilowa poom weeni wa la, ale ge yaa ta Mæeri a kuli wa yenni.

²⁵ Wa le jam ta Mæeri a kuli la, wa an jam goa ale wa nyaya, ale ge ate wa taam ga biak wa biika. Wa le jam biak la, Josefi yaa te biika yoi ayen Yeezu.

2

¹ Ba jam biak Yeezu ka Betilhem teŋka ate ka bo Judia po la. Va ḥala po, naab waai ale jam soa teŋ kala meena a nya la yue jam ale Ayerod. Da yen po ate nuru baai ale jam seba chiŋmarisa kie la, a yaa jam nyini kori nummu po niŋniŋ a jam teŋ kaai ate ba a wi ayen Jerusalem la.

² Ba le jam paari dula jigini la, ba yaa nya teŋ kala nuruba ba gela a yaa bek ba ayen, "Ka be ate ba biak biik kaai le ka jam chim Juuma naawa la? Tama nya ka wa chiŋmarika kori nummu po ate ti yaa va ka a cheena ayen ti zuli wa."

³ Naawa Ayerod ale wom ale nichamma a bek biika wie la, ku yaa deri a daani wa nna yegayega. Ku jam maari a daani Jerusalem demma meena me kama.

⁴ Ayerod yaa wi Juuma Puusika Yenni kpaŋŋa ale

Juuma Sinsanŋja sagrōma meena ate ba jam jigi yeŋ ate wa yaa bek ba ayen, "Ka be ate ba le biak waai ate Naawen jam weeni ayen wa le tom wa ate wa jam la?"

⁵ Ba yaa weeni wa ayen, "Ka Naawen biisiteerōma po wanyi ale jam ŋmarisi Naawen gbanŋka po dila po dila po ayen ba le biak wa ka Betilihem təŋka kaai ale bo Judia po la. Wa pilim ŋmarisi ayen,

⁶ 'Ba le biak niŋdeero Betilihem təŋka po, ate wa a nya m nuruma Juuma zuk.

Ka dila ale soa ate Betilihem chim təŋkpieŋ a gaam təŋ sii meena ale bo Judia po la.'

⁷ Ayerod ale ga wom dii ate ba weeni la, wa yaa wi nicham baai ale nyini kori nummu po a jam la, ate ba dek ba nyiini jam wa jigi. Ba le jam la, wa yaa bek ba ayen, "Nama seba diipo ate ni piilim nya chiŋmarika la?" Ba yaa weeni wa ba le nya ka diipo la.

⁸ Wa le ŋman wom wienja de me la, wa yaa weeni ba ayen, "Ni cheŋ Betilihem təŋka po a ga kpesi gisi nya ase biika bo ka be. Ni dan nya wa, ni ŋman pilim jam weeni mu, ate mi me cheŋ ga maa nya wa abe m zuli wa."

⁹ Nichamma yaa yiti cheŋ Betilihem təŋka. Ba le jam bo siuku po a cheŋ la, ba yaa ŋman nya chiŋmarika, kaai ale jam nyini kori nummu po la, ate ka de ba niŋ, a ta

ba ga zaani juijui ate biika Yeezu a jam boro la zuk.

¹⁰ Ba le ga nya chiŋmarika ale ka za dula jigini la, ba sue yaa deri peenti nna yegayega.

¹¹ Ba yaa ga jo yenni po a nya biika ale wa mawa Meeri ate ba yaa kpi dunduna təŋ dula jigini a te wa zula, ale ge yaa lagi ba foritanya a yeeri ba tiirimu a te wa. Ba jam ta ka ligmoniŋ, ale "feranksense" ate ku a nyę ase zaunkunuŋ la, ale "muur" kpa buui nyum ale masa la. Ba le nyę dila a ga nueri la, ba yaa cheŋ ayen ba vuusi.

¹² Ba le diem jam dua a vuusi la, Naawen yaa jam weeni ba, ba goadaasima po ayen, "Ni kan ŋman pilim cheŋ naawa Ayerod jigiya." Nichamma ale yiti la, ba yaa va siuk yoŋ a taam kuli ba dek təŋka.

¹³ Ba le cheŋ ga nueri la, Josefi yaa ŋman nya Naawen sabiiloma po wanyi wa goad-aasima po, ate wa weeni Josefi ayen, "Ayerod a gisi biika ayen wa ko kama. Yiti nna nwuli a ta biika ale ka mawa chali cheŋ təŋ kaai ate ba a wi ayen Ejipiti la. Ni dan ga paari dula jigini, ni kasim boro ate ku ga paari diipo meena ate mi ayen m weeni ni, ate ni ŋman pilim jam dela la."

¹⁴ Sabiilowa ale weeni dila nueri la, Josefi yaa deri yiti yok diipo nna nwuli a ta biika ale ka mawa a chali cheŋ Ejipiti.

¹⁵ Ba noa batawa meena jam bo ka dula jigini a ta ga paari diipo ate Ayerod a kpi la. Ba jam nye dila kama, ayen Naawen biisiteerōma wanyiwa ale jam ḥamarisi dii Naawen gbañka po la a sum jam chim wensie. Wa jam ḥamarisi kama ayen Naawen weeni ayen, "M wi m biika kama a ta nyini Ejipiti po a nyini."

¹⁶ Ayerod ale miñi ayen nichamma paasi wa kama la, wa sui yaa jam kaasi nna yegayega, ate wa yaa wi wa sojima ate ba jam wa jigi, ate wa yaa tom ba ayen ba nyini cheñ Betilihem tẽnka ale tẽn sii meena ale gilim ka la a yik bisii meena ale ka nidɔabilisa an gaam bena ḥaye la a ko. Wa lueri bisila kama dii nyin la wa wom nichamma jigi kama ayen ba ale piilim nya chijnmari ka la ku ka bena ḥaye.

¹⁷ Sojima yaa le ko bisaŋa a nueri la, dii ate Naawen biisiteerōwa Jerimaya weeni la, a yaa jam sum chim wensie.

¹⁸ Wa jam weeni kama ayen,

"Nuruba ale wom kaarik ale ka a kaari Arama tẽnka.

Ti makpieñka Arekel ale a kaari wa bisa nyin. Ba meena a kpi kama. Waai karo a baga a nye ate wa sunni a yøgi."

¹⁹ Ayerod ale jam kpi la, Naawen sabiilo yaa ḥman pilim cheñ Josefi jigi Ejipiti.

²⁰ A yaa weeni Josefi wa goadaasima po ayen, "Naawa ale a yaali ayen wa ko fi biika la, kpi kama. Yiti pa biika ale ka mawa a ta ba a ḥman pilim cheñ Izirali."

²¹ Dula jigini Josefi yaa yiti a ta ba ḥman pilim cheñ ba tẽnka.

²² Ba le ga paari Izirali la, ba yaa wom ayen Ayerod biika, waai ate ba jam a wi wa ayen Akilayasi la, ale ḥman de Judia naamu. Wienja de meena yaa jam basi ate Josefi kpaziim a nagi ale dula jigini boka, ate Naawen yaa ḥman biisi ale wa wa, goad-aasima po

²³ ayen, wa cheñ ga se wa yenni tẽn kaai ate ba a wi ayen Nazaret ate ka bo Galili la, po. Josefi ale ga nye dila la, dii ate Naawen biisiteerōma jam weeni dila po dila po la, yaa jam chim wensie. Ba jam weeni kama ayen, "Nuruba le jam wi Naawen biika ayen ka Nazaret deno."

3

¹ Va ḥala po nuru wanyi ale jam boro ate ba a wi wa ayen Jœn. Da yen, wa yaa yiti a cheñ ga jo Judia goanni po a boro a sak nuruba Naawen wie ale a te ba soka me ale nyiam.

² Wa yaa weeni ba ayen, "Ni meena basi ni wabaatanya abe ni ge va Naawen siuku, dii nyin la, Naawen naamu a moata kama."

³ Naawen biisiteerōwa waai ate ba jam a wi ayen

Azaya la, a jam ɣmarisi Jœon wie kama a nyo Naawen gban̄ka po dila po dila po ayen,

"Nuru ale bo goanni po a mooli ayen,

'Ni gomsi Nyɔnɔwa siuku abe ni yuarisi ku.' "

⁴ Ba jam pa ka laalaakomi kobta a nyɛ Jœon gataŋa, wa jam pa ka chiakgbain me a bobi wa chiaka. Wa jam a ɣobi ka tintue ale a de siita me.

⁵ Nuruba yegayega yaa jam nyini Jerusalem tɛŋka ale Judia tɛŋsaŋa meena ale tɛŋ sii meena ale jam za gilim beli dii ate ba a wi ayen Jodan la noai la, a chen̄ Jœon jigi ayen ba wom wa sinsaŋŋa.

⁶ Ba le ga wom wa wienja la, ba yaa deri siak ayen ba ka wabaata nyam ale basi ate Jœon a ta ba a siŋ Jodan benni po a te ba soka.

⁷ Da yen̄ ate, Jœon yaa nya Juuma baai ate ba jam a wi ayen Farisiiba ale baai me ate ba jam a wi ba ayen Sajusiba la yegayega ale ba cheena wa jigi ayen wa te ba soka. Wa yaa weeni ba ayen, "Ni a nyɛ ase ka wiiga la. Ka wana ale weeni ni ayen Naawen le jam ta supuurim ale ni abe wa te ni waalika ate ni yaa chali a sugi?"

⁸ Ni be basi ni wabaataŋa abe ni a nyɛ wamaŋsa ate ku sak nuruba ayen ni sum tagri kama ni suniima po.

⁹ Ni kan a poli ayen ni le ka Abraham ɣaan̄bisa la, kula

le baga a tagri ni wabaataŋa. Ni basi ate m weeni a sak ni ayen Naawen dek baga kama a pa tintanaja de a nyɛ ate ɣa a chim Abraham ɣaan̄bisa.

¹⁰ Nama a nyɛ ase ka tiib sii ale kan a yoani la. Naawen poom saasi wa lakpien̄ka a magsi kama ayen wa che ni a lonsi tɛŋ abe wa pisi ni a ta ga nyo bolim po.

¹¹ Mi, Jœon, pa ka nyiam a te ni soka ate ku a sak nuruba ayen ni basi ni wabaataŋa kama. Nuru wanyi ale bo mi ɣaan̄ cheena. Wa le jam pa Naawen Chiika ale bolim a te ni soka. Wala pagra kama a gaam mi. Mi posima kama ale m nin ji wa nuensaŋa.

¹² Wala le pa ka doalaadi a fobi wa zaaŋa. Wa dan fobi nueri, wa yaa le yaliŋa kama abe wa pa zabeeŋa a nyo wa bunni po ale ge vottanja a pa nyo bolim buui ate nuru waai an baga a kpimsi la po."

¹³ Va ɣala po Yeezu a yaa basi Galili ale ge chen̄ Jodan benni po ayen Jœon te wa soka nyiamu po.

¹⁴ Jœon ale ga nya Yeezu la, wa yaa zeri ayen wa kan te wa soka ale ge weeni wa ayen, "Ku an magsi ayen fi jam mi jigi ate mi a te fu soka, alege ku a magsi kama ayen fi a te mi soka."

¹⁵ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Fi te mi soka, dii nyin la ku ka Naawen dek yaalika

ayen fi nyε dila." Jooñ a yaa siak.

¹⁶ Jooñ ale te wa soka a nueri ate Yeezu a yaa nyini nyiamu sunsuñ a jueli la, wa yaa deri nya wenñmazuk ale ku lagri ate wa nya Naawen Chiika a siñ jam kali wa zuk ase nangbañ la.

¹⁷ Nuru baai ale jam za dula jigini la, a yaa wom lueluk ate ku nyini wenñmazuku po a weeni ayen, "Ka mi biik kaai ate m mariñ la ale nna. M sui a peenti ale wa ka nna yegayega."

4

¹ Da yenj ate Naawen Chiika yaa jam de Yeezu niñ a ta wa cheñ ga jo sagini po, dii nyiñ la ka Velinvendika ale jam a yaali ayen wa tu Yeezu dula jigini a nyε wa nya.

² Yeezu ale jam bo sagini po la, wa an jam de ñandiinta a ta ga paari daa pisinaansi, ate kom yaa jam ta wa nna yegayega.

³ Velinvendika yaa jam wa jigi a weeni wa ayen, "Fi dan sum ka Naawen biik, be nyε ate tintanaña de a chim boroboruk a te fu."

⁴ Yeezu yaa tulisi ayen, "Ba ñmarisi Naawen gbañka po kama ayen, 'Nurubiik an boro ka ñandiinta nyiini nyiñja, alege wa boro ka wari dii meena ale a nyini Naawen noai po a nyini la nyiñ.' "

⁵ Velinvendika yaa ñman ta Yeezu cheñ teñ welenka Jerusalem a ta wa ga jueli

zaani Juuma Puusika Yenni zukparuku a,

⁶ yaa weeni wa ayen, "Fi dan sum ka Naawen dek biik, be nyini yenni de zuk a yok zi teñ ate m nya, dii nyiñ la fi dek seba ayen ba ñmarisi Naawen gbañka po kama ayen,

'Wa le weeni wa sabiiloma baai ale gilim fu la, ate ba pa ba nisimaña a yik fu a tara, ate fi dan ga moata teñka abe fi kan pa fi nañsaña a fobi tananja ate si toriñi.'

⁷ Yeezu yaa ñman tulisi wa ayen, "Ba ñmarisi Naawen gbañka po me kama ayen, 'Ku a fe kama ayen fi kan nyε fi nyonowa Naawen a nya.'

⁸ Velinvendika yaa ñman ta Yeezu cheñ ga jueli guuk woñ zuk a yaa dak teñka meena teñsaña ale si nalimu a sak wa,

⁹ a yaa le ge weeni wa ayen, "Fi dan siak ayen fi kpi duna teñ mi niñ a te mu zula, m le basi ate fi soa ñantaja de meena ate m dak a sak fu la."

¹⁰ Yeezu yaa ñman tulisi wa ayen, "Sitaana, basi mi abe fi cheñ du m teñ. Ba ñmarisi Naawen gbañka po kama ayen, 'A zuli fi nyonowa Naawen abe fi a puusi a te wala nyiini.' "

¹¹ Velinvendika ale wom dii ate Yeezu a weeni la, wa yaa deri basi wa ale ge cheñ. Naawen yaa tom sabiiloba ayen ba jam maari Yeezu.

12 Da yeŋ ate nuruba yaa yik Jœn a ta wa ga lik. Yeezu ale wom dii ate ba nye la, wa yaa yiti cheŋ ga jo Galili po.

13 Yeezu yaa ga va Nazaret tœŋka po a gaam taam a ga bo Kapernaum tœŋka, ate ka bo Zebulun ale Nafitali po a mœata Galili mogi kpeeni noai la.

14 Yeezu jam cheŋ dula jigni kama ayen dii ate Naawen biisiteerowa Azaya a ŋmarisi Naawen gbanjka po dila po dila po la, a chim wensie. Wa jam ŋmarisi ka,
15 "Zebulun ale Nafitali wie ate si bo siuk kuui ale a cheŋ mogi kpeeni noai la. Si bo ka Jodan benni kauk kunjkula la, Galili po. Nuru baai ale jam bo dula la a daa Juuba.

16 Nuru baai ale jam bo legi po la a yaa nya bolim kama.

Bolim a yaa jam baai ale jam mœata kum jigi la kama."

17 A nyini da ŋala po a ta a cheŋ, Yeezu nyiem a jam kasim a sak nuruma kama ayen, "Ni basi ni wabaataŋ abe ni ge va Naawen wensie siuku. Naawen naamu a mœata kama."

18 Yeezu ale jam bo Galili mogi kpeeni noai a cheŋ la, wa yaa jam nya nuru ale wa suok ate ba a wi ba ayen Simon ale Andiru ale ba bo nyiamu po a yuk ba ŋmaasa dii la ba jam ka jum yigrisa.

19 Yeezu yaa zaani dula jigni a weeni ba ayen, "Ni jueli jam va mi ŋaan. Nama

a kasim yik ka juma a ta jam paari jinla, alege yœgœgl de mi a pa ka tuim paali a te ni. Ayen ni nye ate nuruba a jam va mi ŋaan."

20 Wa le weeni ba dila a ga nueri la, ba yaa deri pa ba ŋmaasaŋa a basi ale ge jueli a va wa ŋaan.

21 Wa le ŋman ga cheŋ maga dek la, wa yaa ŋman nya nuru ale wa suok ate ba jam a wi ba ayen Jeemsi ale Jœn. Ba jam ka nuru waai ate ba a wi ayen Zebedi la bisa. Ba le ba kowa a jam kala ka ba ŋaarunju po a gomsi ba ŋmaasaŋa a magsi. Yeezu yaa wi ba,

22 ate ba me deri basi ba kowa ale ŋaarunju ale ge yiti a cheŋ ga va wa ŋaan.

23 Va ŋala po Yeezu kasim jam bo ka Galili po a nyœemu, ale a jo ba tuka diinaŋa po a sak nuruma Naawen wamaaŋsaŋa wie a weeni ba ayen, Naawen naamu a mœata kama. Wa jam maari a tebi yuariba me kama juijui meena ate wa jam boro la.

24 Yeezu wie yaa jam waan a tagli tœŋ kaai ate ba jam a wi ayen Siriya la po meena. Kula a jam basi kama ate baai meena ale jam bo tœŋ kala po la, a jam ta ba yuariba a jam wa jigi ayen wa tebi ba. Chichiribaata ale jam bo ba gela zuima po, ba gela a lo kpinkpinsa, ate mba me nisima ale ba naŋsa a jam kpi. Yeezu a jam tebi ba meena kama.

25 Nuru boari yegayega a yaa jam nyini Galili tēnka ale Jerusalem ale Judia ale Dekapolis tēnsanja ale tēn sii meena ale bo Jodan benni kunjkonjini la, meena a jam va Yeezu ḥaaŋ.

5

¹ Da yen ate Yeezu yaa nya nuru boari nna yegayega ate wa yaa ta wa ḥaaŋviirima a ga jueli guuk kunyi zuk a kali du. Wa ḥaaŋviirima a yaa jam tigsi a gilim wa,

² ate wa yaa piilim ba sakka. Yeezu yaa weeni ba ayen,

³ "Baai ale seba ayen ba an welema Naawen nimbie po la, a ta supeentik kama dii nyin la, ba le de Naawen Naamu.

⁴ Baai ale a kum la, a ta supeentik kama dii nyin la, Naawen le basi ate ba sue yok.

⁵ Baai me ale a zaab ba dek la, a ta supeentik kama dii nyin la ba le nya ḥanta baai ate Naawen a puulim ayen wa le te ba la.

⁶ Baai me ale kasim ta ku nyinbiiri ba suniima po ayen ba a tom dii ate Naawen a yaali la, a ta supeentik kama dii nyin la, Naawen le te ba ḥanta baai ate ba a yaali la.

⁷ Baai me ale kasim ta jiirim ale nuruba la, a ta supeentik kama dii nyin la, Naawen le ta jiirim ale ba me.

⁸ Baai me suniima ale lagri ale Naawen la, a ta supeentik kama dii nyin la, wa le basi ate bala a nya wa.

⁹ Baai me ale a maari nuruba ate ba ta noayer ale chaab la, a ta supeentik kama, dii nyin la Naawen le wi ba ayen wa bisa.

¹⁰ Baai me ate nuruba a namsi ba nna yegayega ba ale a tom Naawen yaalika nyin la, a ta supeentik kama, dii nyin la, ba le de Naawen naamu.

¹¹ "Nuruba a dan a le ni, ale a namsi ni, ale a velimu a te ni, ni ale a va mi siuku la nyin, ni basi ate ni sue a peenti.

¹² Siuk kula po ate nuruba a jam namsi Naawen biisiteerōma baai ale jam boro dila po dila po la, nna yegayega. Ni tutuna a dua wen̄mazuk kama ate Naawen ayen wa te ni. Ni be ta supeentik.

¹³ "Nama a nyē ase ka yesa la nurubiik meena jigi. Ase yesa dan jogi si masim, nuru karo a baga nyē ate si masimu a pilim a boro. Ku be dan nyē dila, nuruba a nya si ase ka yekayaata la, ate ba a pa si yuk a basi ate nuruba a tabi si zuk a taam.

¹⁴ "Ni be a nyē me ase ka bolim ate ba toati ate bu a nya tēnka meena zuk la. Yeri dii ate ba se zaani guuk zuk la, jaab an baga a lik di."

¹⁵ Nuru waai a karo a toati wa bolim a pa chin vuk bu

a zaani. Nuru wala pa bu a zaani ka jaab zuk, ate bu a nya dökku po meena.

¹⁶ Siuk kula po me, ku a fe ate nama me dek a basi ate nuru meena a nya ni tuimmañsaña, ate ba baga a pak ti kowa Naawen waai ale bo wenñmazuk la.

¹⁷ "Ni kan a poli ayen mi jam kama ayen m ko Moosis ale Naawen biisteeroma Sinsañja a basi. Mi an jam ayen m ko ḥja a basi, alege m jam kama ayen m basi ate nuruma a miñ ba sinsañja wensie kiri.

¹⁸ Wensie ate mi a weeni ni, nuru waai a kan baga a ko Sinsañja wafik me la a basi, alege ate wenzuk ale ḥenka meena a jam nueri.

¹⁹ Nuru waai a dan zeri Naawen Sinsak fiisaña dinyi vaka alege a sak nuruba ayen ba me a zeri, kula nyɔñc le jam wari ka ḥjaan Naawen naamu po. Nuru waai me a be dan va Naawen Sinsañja ale a sak nuruba ayen ba a va ḥja, wala le de ka niñ Naawen naamu po.

²⁰ M be a weeni ni kama ayen ni siaka a dan kan gaam Juuma Sinsañja sagrɔma, ale Farisiima ni waai a kan jo Naawen naamu po.

²¹ "Ni wom ayen nuruba jam sak ni kokpiënsaña dila po dila po ayen, 'Kan ko nuru. Ase waai dan jam ko nuru, ba a yik wa kama a ta cheñ boteka yenni'.

²² Alege mi a weeni ni kama yɔgyɔgla de ayen nuru waai sui a dan puuri ale wa

suok ba a yik wa kama a ta a cheñ boteerɔwa jigi. Nuru waai me a dan weeni wa suok ayen wa ka kiriya, ba a yik wa kama a ta a cheñ boteerɔma jigi. Nuru waai me a be dan weeni wa suok ayen wa ka beruk, Naawen a le pa kula nyɔñcwa a nyo bolim buui ale kan maari a kpimsi la po.

²³ Ni nyiem dan a yaali ayen ni pa tiirim a te Naawen wa puusika yenni po, alege ni ḥjman teeri ayen ni sue a puuri ale ni suaata wie nyin,

²⁴ ni pa ni tiirimu a dueni puusika yenni po abe ni ga ate nama ale ni suaataña a biisi a niak chaab. Ni dan nyε dila a nueri, ni yaa ḥjman pilim chen a ga pa ni tiirimu a te Naawen.

²⁵ "Nuru waai a dan ta ni a cheñ boteka yenni, ni basi ate nama ale kula nyɔñc a biisi a niak chaab siuku po. Ni dan kan nyε dila ale ge ate ni paari ku jigini, wa le ta ni kama a ga nyo boteerɔma wanyi nisima po ate boteerɔwa a pa ni a te soji ate wa ta ni a ga lik dök po.

²⁶ Mi ale a weeni ni ayen nama a le kasim a bo ka dula jigini ate ni ga tuni ni pamaña meena a nueri abe ba lagi ni.

²⁷ "Nama a wom ayen nuruba a sak ni kokpiënsaña dila po dila po ayen ba kan nyε kabonja.

²⁸ Alege mi a weeni ni kama yɔgyɔgla de ayen nuru waai a dan nya nipɔk a yaali

ayen wa goa ale wa, kula nyɔnɔ a nyε ka kaboŋ wa sunum po.

²⁹ Fi juga nummu a dan a nyε ate fi a nyε wabaata, yeeri bu a yuk basi. Fi dan jok fi nyinjka kauk a zunchonj Naawen ale yuk fi nyinjka meena a nyo bolim buui ale kan maari a kpimsi la po.

³⁰ Fi juga nisanja me a dan a nyε ate fi a nyε wabaata, gebi si a yuk basi. Fi dan jok fi nisanja sinyi a zunchonj Naawen ale yuk fi nyinjka meena a nyo bolim buui ale kan maari a kpimsi la po.

³¹ "Nuruba a ɔman sak ba me dila po dila po ayen nuru waai a dan zeri wa pɔk, ku a fe ate wa ɔmarisi gbaŋ ate ku sak nuruba ayen wa zeri wa kama.

³² Alege mi a weeni ni kama yɔgyɔglə de ayen nuru waai a dan zeri wa pɔk, alege daa ayen wa a yaali ka nidoaba, ate wa yali nidoa wa choa, ka wa dek ale basi ate wa powa a tom kabonja tuima. Nuru waai me ale a faari wa la a nyε ka kaboŋ.

³³ "Nama a wom ayen nuruba a sak ni kokpiensa a dila po dila po ayen ba dan puulim ayen ba nyε wari ba kan basi di nyeka alege ku a fe ate ba nyε dii ate ba puulim ale nyɔnɔwa la.

³⁴ Alege mi a weeni ni yɔgyɔglə de ayen ni dan a puulim, ni kan pe. Ni kan pe wenɔmazuk yoi nyinjna dii nyinj la Naawen boka jigi ale la.

³⁵ Ni be kan pe tɛŋzuk meena yoi nyinjna, dii nyinj la ka Naawen naŋsa tabika jigi ale la. Ni be kan pe Jerusalem tɛŋka yoi nyinj me, dii nyinj la ka nakpionjku boka jigi ale la.

³⁶ Ni be kan pe ni zuima yoi nyinjna, dii nyinj la nama an baga a tagri zuyej ate ka a chim zupeelik yaase zusɔbliga.

³⁷ Ni dan nyε wari ate ba bek, ni siak ayen ni nyε kama, ni be dan kan nyeya weeni ayen ni an nyeya. Ni dan biisi a gaam nyaku de, ni wienja meena a nyini ka Velinvendika jigi.

³⁸ "Nama a wom ayen nuruba a sak ba dila po dila po ayen, 'Nuru waai a dan yeeri fi num, fi me a yeeri wa me nummu. Nuru waai, a dan voori fi nyini, fi me a voori wa me nyini.'

³⁹ Alege mi a weeni ni kama yɔgyɔglə de ayen nuru waai a dan nyε ni a kaasi, nama me abe kan ɔman a nyε wa dila degadega. Nuru waai a dan fɔbi fi juga tapiaka, fi basi ate wa fɔbi gala tapiaka.

⁴⁰ Nuru waai a dan ta fu a chenj boteka yenni fi garuk nyinj, fi be ɔman a pa fi garuk kpionj a gum du a te wa.

⁴¹ Nuru waai a dan daani fu ayen fi ji wa koalima a ta chenj mæeli dinyi, fi be ji a ta chenj mæela ɔnaye a te wa.

⁴² Nuru waai a dan juisi ni jaab, ni pai a te wa. Nuru waai a dan a yaali ayen wa

piem jaab ni piem a te wa.

⁴³ "Nama wom ayen nuruba a sak ni kokpiensa a dila po dila po ayen, ba a yaali ba doaba abe ba a kisi ba dachaasa.

⁴⁴ Alege mi a weeni ni kama yogyogla de ayen ni a yaali ni dachaasa aabe ni a tom tuimma a te ba. Ni a puusi a te Naawen ate wa a maari baai ale a namsi ni nna yegayega la.

⁴⁵ Nama a dan a nyε dila, Naawen waai ale bo wenjma zuk la, a le basi ate ni chim wa bisa. Wa nyε wenbinni ayen di a nyagsi nuru baata ale nuru maŋsa zuk ale basi ate ŋmoruku a ni baai ale a nyε wabaata ale baai me ale a nyε wamaŋsa la zuk.

⁴⁶ Ni dan a yaali baai ale a yaali ni la nyiini, Naawen ayen wa nyε ka se a pa wa tiirim a te ni? Lampoo cheesiroma me a yaali baai ale a yaali ba la kama.

⁴⁷ Ni dan a puusi ni doaba nyiini, nama a nyε ka boa a gaamu nuruba ale a nyε dili la? Baai ale kan seba Naawen la a puusi ka dila.

⁴⁸ Ni a nyε wamaŋsa ase ni kowa Naawen waai ale bo wenjma zuk, ale a nyε wamaŋsa dili la.

6

¹ "Ni dan tom tuimma a te nuruba, ni kan a nyε ŋa a lagri ate nuru meena a nya ŋa. Ni dan a nyε dila, ni kan baga a tuesi tutuna ŋaai ate ni kowa Naawen waai ale bo

wenjma zuk a yaali ayen wa te ni la.

² "Ni dan pai jaab a te nuru waai kan mooli a sak nuruba ase venta nyamma ale a nyε dili ba tuka diinaja po ale yabaŋa po la. Ba a nyε dila ayen ka nuruba a pak ba. Bala chaama poom tuesi ba tutuna kama.

³ Ni dan a maari nuru waai ni kan basi ate ni doa maŋsa a poom seba ku noai po.

⁴ Ni dan a suk a nyε dila, ni Kowa Naawen, waai ale a nya dili ate ni a nyε la ale tuni ni.

⁵ "Ni dan puusi a te Naawen, ni kan a puusi ase venta nyamma ale a puusi dili la. Bala chaama a yaali ayen ba nyiem zaani ka ba tuka diinaja po yaase yabaŋa po a puusi ate nuruba a nya ba. Mi ale a weeni ni ayen ba poom tuesi ba tutuna a kama.

⁶ Alege ni dan a yaali ayen ni puusi a te Naawen, ni jo ni diinaja po ni dek ni nyiini abe ni lik ni tuaata a puusi a te ni kowa Naawen, waai ate ni kan nya wa la. Ate ni Kowa, waai ale a nya ni la a te ni jaab buui ate ni a yaali la.

⁷ "Ni dan puusi a te wa, ni kan a biisi wie nna yegayega ate ŋa ka kiriya ase bogluk kaaris a ale a nyε dili la. Ba a poli kama ayen biik yegayega ale basi ate ba bogtaja a wom ba.

⁸ Ni abe kan a nyε ase bala la. Ni Kowa Naawen a poom seba jaab buui ate ni a yaali

wa jigi la kama ale ge ate ni a bek wa.

⁹ Ni be puusi a te Naawen ase nnala la.

'Ti Ko Naawen, fi waai ale bo wenjumazuk la,

Basi ate fi yoi weleŋka a yiti ate fi nya zula.

¹⁰ Fi naamu abe jam, ate fi ale a yaali dii la, a nyε tenjuk de, ase ku le ka dii wenjumazuk la.

¹¹ Te ti jinla de ḥandiin tii ate ti a yaali la.

¹² Vonj ti wabaata a te ti ase tama ale vonj a te chaab dii la.

¹³ Kan basi ate ti jo nyenyaka po, abe fi vari ti Velinvendika jigi a basi.'

¹⁴ "Ni dan vonj a te baai ale nyε ni a kaasi la, ni Kowa Naawen, waai ale bo wenjumazuk la, a le vonj a te nama me.

¹⁵ Ni be dan kan vonj a te baai ale nyε kaasi ni la, ni Kowa Naawen me a kan vonj a te ni.

¹⁶ "Ni dan boro a bobo noa, ni kan kaasi ni nimbeenja ase venta nyamma ale a nyε dii la. Ba a kaasi ba nimbeenja kama ayen waai meena nya ba ale bobo noa la. Mi ale a weeni ni, ba poom nya ba tutunaŋa kama dera.

¹⁷ Ni dan bobo noa, ni be puuri ni nimbeenja abe ni chaasi ni zuimanja,

¹⁸ ate nuruba a kan baga a seba ayen ni bobo ka noa. Ni Kowa Naawen waai ale a nya dii meena ate ni a sugi a nyε la, wa le te ni ni tutunaŋa.

¹⁹ "Ni kan pa ḥanta yegayega a dueni tenjuk de, ate miari a de kaasi, yaase nyiam a siŋ ba po a kaasi ba, yaase zueba a we a jo du a zu ba.

²⁰ Alege ni pa ni ḥantaja yegayega a dueni wenjumazuk. Miari ale nyiam a kan baga a kaasi ba dula jigini. Zueba me a kan baga a we jo dula jigini a zu ba.

²¹ Ni popola meena a bo ka juijui ate ni ḥantaja yegayega a boro la.

²² "Nimbeenja a nyε ase ka bolim la a te nyin̄ka. Nimbeenja a dan nala nyin̄ka an bo legi po.

²³ Alege ni nimbeenja a dan kan nala nyin̄ka a bo ka legi po. Ase bolim buui ale bo ale ni la dan ka legi, legi dila bie kama yegayega.

²⁴ "Nuru yeŋ an baga a tomu a te kpaga ḥaye, dii nyin̄ la ku a fe kama ate wa a yaali wanyi abe wa kisi nwala. Wa le ta siaka ale wanyiwa abe wa a zeri nwala noai. Siuk kula po me, ni kan baga a tomu a te Naawen abe ni ḥman yaali ligra a gum du.

²⁵ "Ku de nyin̄ mi a weeni ni ayen ni kan te ku a daani ni, ni le ni nyε dii a nya ḥandiinta ale nyiam ate ni baga boro la, yaase gatta a jo la. Ni nyuvoonja an gaam ḥandiinta ale gatta?

²⁶ Ni nya nuinsaŋa sii ale bo wenjumazuku a yiti la. Si kan kpa talita yaa si a che za a pa ḥna a nyο bua

po. Ni Kowa Naawen waai ale bo wenjumazuk la ale a nya si zuk. Nama an gaam nuinsaŋa?

²⁷ Ni waai baga a nyε ate wa bena a woŋa a gum du wa yiila nyinŋa?

²⁸ "Ka boa ate ku a daani ni gatta nyaka nyinŋa? Ni nya wuutanja puutanja ale ka dii la. Ti kan tom tuima a baali gatta a te ti dega.

²⁹ Alege mi a weeni ni, ni teeri Juuma naawa waai ate ba jam a wi wa ayen Solomon la. Wa jam ka nuru waai ale jigsia gaam ba meena dila po dila po alege wa an jam a jo gatta ate ti nala a soa se wuutanja de puutanja la.

³⁰ Ka Naawen ale a te wuutanja gatta. Ti kan kasim a boro a beni, dii nyin la wenkarik a nyiem a dan paari, bolim ale a de ti. Nama a gaam wuutanja kama Naawen nimbie po. Dila nyin la, wa an baga a te nama gatta? Ni siaka an zuaya.

³¹ "Ni be kan a daani ni dega abe ni a weeni ayen, 'Ti te nyε ka se a nya ɣandiinta a de? Ti te nya nyiam ka be a nyu yaase ti te nya gatta ka be a jo?'

³² Baai ale kan daa Juuba la a nyiem a kasim a yaali ka ɣantaŋa de chaama, alege ni Kowa waai ale bo wenjumazuk la, a seba ayen nama a yaali ba kama.

³³ Ni basi ate ni niŋ a bo ale Naawen naamu ale wə le a yaali ayen ni a tom dii a te wa la a gaam jaab buuri

meena ate wa yaa te ni jaab buuri meena ate ni a yaali la.

³⁴ Nyaku de nyin ni kan basi ate chum wie a daani ni. Daanja meena a ta wie kama ate ɣa a daani. Kan ɣman yaali daanika a gum danni ale ta daani kaai la po.

7

¹ "Ni be kan a bo ni chaab buusa ate Naawen kan bo nama me buusa.

² Nama ale a bo ni chaab buusa dii la, Naawen me ale bo ni buusa ka dila degadega. Ni ale pai dii a nyε, ale nuruba la, Naawen me ale pai dila degadega a nyε ale ni.

³ Ka boa ale soa ate ni a nya yaata ni suaata nina po alege kan kpesi da tii ale bo ni dek ninaŋa po la?

⁴ Ka boa ale soa ate nama a weeni ni suaataŋa ayen, 'Ni basi ate ti yeeri yaata ni ninaŋa po', alege daata a bo nama dek ninaŋa po?

⁵ Nama a paasi ka ni dek. Ni be lin a yeeri da tii ale bo ni dek ninaŋa po la, ale ge ate ni baga a nya yeeri yaataŋa ni suaataŋa ninaŋa po.

⁶ "Ni kan a pa ɣan maŋsa a te baasa, dii nyin la si le chiem a dom ni. Ni kan pa ni ɣanta baai ate ba nyaka a tua la a dueni die nyinŋa, dii nyin la ɣa le tabi ba zuk a kaasi.

⁷ "Ni dan puusi a bek Naawen ayen wa te ni jaab, wa le te ni. Ni dan a yaali jaab wa jigi, ni le nya. Ni dan wi wa wa tuoku noai, wa le siak abe wa lak a te ni.

⁸ Baai meena ale a puusi a bek Naawen ayen wa te ba ḥanta la, wa le te ba. Baai meena me ale a yaali ḥanta wa jigi la, ba le nya ba. Baai ale a wi wa wa tuoku noai la, wa le wom ba abe wa lak a te ba.

⁹ Nama baai ale ka koba la, kom a dan ta fi biik ate wa a yaali boroboruk, fi le pai tintain a te wa.

¹⁰ Wa dan a yaali jum fi le pai waab a te wa?

¹¹ Nama ka nuru baata, alege ni seba ḥan maŋsa a pa a te ni bisaŋa. Ni kowa Naawen, waai ale bo wenŋmazuk la, a baga a te baai ale a puusi a te wa la, ḥan maŋsa kama.

¹² “Ni a tom tuimmaŋsa a te ni suaatanya ase nama ale a yaali ayen ba tom dii a te ni la. Moosis ale Naawen biisiteerōma Sinsaŋja kiri ale la.

¹³ “Ni va tuok kuui ale migla la a jo, dii nyiŋ la tuok kuui ale a jo bolim buui ale kan maari a kpimsi la jigini a lagri kama. Ate siuk kuui ale a cheŋ du la po chelim an tua. Nuruba yegayega abe le a va ku.

¹⁴ Alege siuk kuui ale a jo nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka jigini la po chelim tua kama. Nuruba maga ale nya siuk kula a va.

¹⁵ “Ni kpesi a nya venta biisiteerōma. Ba dan jam ni jigi, ba a nye ase ka piisa la, alege ba suniimaŋsa po ba a nye ase ka piina la.

¹⁶ Ni le seba ba ale ka baai la ba tuima nyiŋ. Zaauŋ an

baga a yoani tuita, fetiib me an baga a yoani chaama.

¹⁷ Timan a yoani ka yoana dek. Tibiok me a yoani ka yoan baata.

¹⁸ Timan a kan yoani yoan baata. Tibiok me an baga a yoani yoana dega.

¹⁹ Ti buui ale kan a yoani yoan maŋsa la, ba a che bu kama a yugi a basi bolim po ate bu a de.

²⁰ Dila la ni le seba venta biisiteerōma ba tuimaja nyiŋ.

²¹ “Ku daa waai meena ale a wi mi ayen, ‘Ti Nyōnō’ la ale ba nya siuk a jo mi naam po, alege ka baai nyiini ale a tom dii ate mi Kowa Naawen waai ale bo wenŋmazuk a yaali la, bala le ba jo wa naam po.

²² Wa dan jam ayen wa bo teŋka meena demma buusa, nuruba yegayega a le weeni wa ayen, ‘Ti Nyōnō, tama a sak nuruba kama fi wamanṣaŋa wie fi yonni nyiŋ. Ti be ḥman pa fi yonni nyiŋ a yiak chichiribaaata nuruba zuima po a basi. Ti be pa fi yonni nyiŋ me a tom wakperikaliisa nna yegayega.’

²³ Ba dan biisi a nueri, mi le weeni ba ayen, ‘Mi ze ni. Nama baai ale tom wabaata la, ni cheŋ du mi teŋ.’

²⁴ “Waai meena ale a wom mi wieŋa de ale a va ḥa la, bala a nye ase ka yam nyōnō waai ale se wa yeri a zaani pinjaalij zuk la.

²⁵ Dai yeŋ po ate ḥmoruk a yaa jam ni nna yegayega ate viok kpionŋku me a fobi

wa yenni ate belanja a sueri a nyini, alege di an loya dii nyin la yenni nyɔnɔwa a se di ka pinjaaliŋ zuk.

²⁶ "Waai meena ale a wom mi wienja de alege kan va ḥa la, bala a nyε se ka beruk kuui ale se ku yeri a zaani tambusun zuk la.

²⁷ Dai yen po ate ɿmoruk a yaa jam ni nna yegayega ate va kpionku me a fɔbi wa yenni ate belanja a sueri a nyini, ate di yaa deri lo burummm."

²⁸ Yeezu ale biisi wienja de meena a nueri la, ku yaa cha nuru boanni meena wa sinsaŋŋa nyin.

²⁹ Wa sak ba kama ale wa dek pagrim. Wa ale a sak ba dii la ale Juuma Sinsak sagrɔma sakka a jam daa wayenja.

8

¹ Yeezu ale jam nyini guuku zuk a siŋ la, nuru boari yegayega a yaa va wa.

² Gami dinyi a yaa yiti a chen ga kpi duna tɛŋ wa niŋ a saalim wa ayen, "M Nyɔnɔ, be tebi m tuemu de a te mu ase fi nin a yaali."

³ Yeezu a yaa teeri nisa a tiri wa ale weeni wa ayen, "M tebi fu kama, dii nyin la mi a yaali kama ayen fi nya nyinjyɔgsa." Wa ale weeni dila la, gamini tuemu a yaa deri basi wa ate wa nya nyinjyɔgsa.

⁴ Yeezu a ɿman weeni wa ayen, "Kan weeni a sak waai ya, alege be chen Juuma Puusika Yenni tomteerɔma wanyi jigi ate wa nya fu. Wa

dan nya fu, be basi ate wa nyε kaabka a te fu ase ti kokpienka Moosis ale jam a sak ti dii dila po dila po la. Kula a le sak nuruba ayen fi tuemu a nueri kama."

⁵ Yeezu ale ga paari Kaper-naum tɛŋka la, sojiba kpagi dinyi a yaa jam tu wa a saalim wa ayen wa maari wa.

⁶ Wa yaa weeni Yeezu ayen, "M Nyɔnɔ, m tomteerɔwa ale bo yeri ate wa naŋsa ale wa nisima kpi ate wa a nam nna yegayega."

⁷ Yeezu yaa weeni wa ayen, "M le jam a nyε ate wa nya nyinjyɔgsa."

⁸ Sojima kpagini a yaa ɿman weeni wa ayen, "Aaya, m Nyɔnɔ. Mi daa nuru waai ale magsi ayen fi jam m yenni la. Juijui ate ti za nna, fi dek a weeni fi wanni ate m tomteerɔwa a nya nyinjyɔgsa.

⁹ Mi me ta nuruba baai ale ɿman ta pagrim mi zuk la kama, ale ta sojiba a nya ba zuk me. M dan weeni wanyi ayen wa chen, wa a chen kama. M dan ɿman weeni wa choa ayen wa jam, wa a jam kama. M dan weeni m tomteerɔwa ayen wa tom tuini a te mu, wa a tomu kama."

¹⁰ Wa ale weeni dii la, a yaa deri cha Yeezu nna yegayega. Wa yaa chiem weeni nuru boanni meena baai ale va wa la ayen, "Mi a weeni ni ka wensie, mi an nya nuru Izirali ate wa ta siaka ase nuruwa de la.

¹¹ Ni wom mi wienja de nalimnyiini. Dai yeŋ po nuruba ale nyini konni ale yenjka geŋ a jam jo Naawen naamu po a de ɣandiinta ale Abraham, ale Aizik ale Jekob.

¹² Alege baai ale magsi ayen ba jo dula jigini la, Naawen ale yuk ba basi legini po, dula ba le kasim a kum kama ale a ɣobi nyina.”

¹³ Yeezu ale biisi nyaku de a nueri la, wa yaa ɣman cheemu sojima kpagini jigi a weeni wa ayen, “Kuli yeri. Fi ale ta siaka la nyin, mi le nyε a te fu.”

Wa tomteerowa a yaa deri nya nyijyøgsa.

¹⁴ Yeezu a yaa cheŋ ga jo Piita yenni po a yaa nya ale wa ɣanuba a wiagi. Wa nyin ale jam toliŋ ate wa doa døkku po.

¹⁵ Yeezu a yaa jo wa døkku po a tiri wa nisaja ate wa a deri nya nyin yøgsa. Wa yaa yiri yaali nyiam a te ba.

¹⁶ Wein ale jam a siŋ la, teŋka demma a yaa ta yuariba ale baai ate chichiribaata a bo ba zuima po la a jam Yeezu jigi. Wa yaa pa wa wannia yiak chichiribaataŋa nuruba zuima po a basi alege a tebi yuaroma meena.

¹⁷ Wa nyε nyaku de kama ate ku sak ayen dii ate Naawen biisiteerowa Azaya a ɣamarisi Naawen gbaŋka po dila po dila po la a jam ka wensie. Wa jam a weeni ayen, “Wala dek le wa tuesi ti tuetanja meena.”

¹⁸ Yeezu ale nya nuru bɔanni ale ba gilim wa la, wa yaa weeni wa ɣaanviirima ayen ba cheŋ a ga gaam mogi kpeeni a taam jueli kauk kunkula.

¹⁹ Ase ba ale jam boro a gomsi ayen ba cheŋ la, Juuma Sinsak sagrøma po wanyi a yaa jam Yeezu jigi a weeni wa ayen, “M Sagro, m gomsi a magsi kama ayen m va fu a cheŋ juijui meena ate fi a cheŋ la.”

²⁰ Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Suemkparita a bo ka vie po ale ge nuinsa me a bo tugta po alege mi Saalobiika a ka jigiyi a duagi a goa.”

²¹ Yeezu ɣaanviirima wanyi a yaa ɣman weeni wa ayen, “M Nyønɔ, mi me a yaali kama ayen m va fu, alege basi ate m liŋ a ga pa m kowa a gu.”

²² Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Jam a va mi yøgyøglade, abe fi basi ate baai ale kpi la a gu ba dek kpeema.”

²³ Yeezu ale wa ɣaanviirima a yaa jo ɣaarunju po a cheŋ.

²⁴ Ase ba ale jam a cheŋ la, va kpiong a yaa deri yiti a fuk nna yegayega. Ku yaa fɔbi nyiamu ate bu a yiti a nagi ɣaarunju ate bu gela me a jo ɣaarunju po ate ku a nyε ku siŋ nyiamu teŋ. Nyaku de meena ale jam a nyε la, Yeezu a jam doa ɣaarunju po a goa kama.

²⁵ Wa ɣaanviirima a yaa nagi wa a yiti a weeni wa

ayen, "Ti Nyɔnɔ, tama a bo ka kum po. Vari ti a basi."

²⁶ Yeezu yaa yiti a begi ba ayen, "Ka boa ate nama a chali yɔgsumo? Ni siaka an soa diiya?" Wa yaa weeni vioku ayen ku basi alege weeni nyiamu me ayen bu baliŋ. Vioku a deri basi ate nyiamu me a balin. Bu an ŋman a choa ale maga dek me.

²⁷ Ku yaa deri cha ba nna yegayega. Ba yaa begi chaab ayen, "Ka boan jaab nuru ale nna? Wa baga a biisi ale vioku ale nyiamu ate ba a wom wa noai."

²⁸ Ba ale gaam a taam paari mogi kpeeni kauk kunjula la, ba yaa ga paari nuru baai ate ba a wi ba ayen Gergesimba la tɛŋka. Nuruba baye ale jam bo dula jigini a ta chichiribaata ba zuima po. Nuru waai an jam baga a nyiem a va siuk kula. Yeezu ale ga nyini ŋaarunju po a siŋ tɛŋ la, nuruba bayewa a yaa deri nyini juijui ate ba a gu nuruba la, a jam tu wa.

²⁹ Ba wanyi a yaa kaari a bek wa ayen, "Fi Naawen biika, ka boa ate fi a yaali ti jigiya? Dai dii danni ate Naawen ayen wa jam a bo tɛŋka meena demma buusa la an diem a paariya. Fi linj a de ka niŋ jam ayen fi basi ate ti namu abe fi ge ate dai dila danni a paari?"

³⁰ Dula jigini die a yaa jam za guuk zuk a de.

³¹ Chichiribaatanja a yaa saalim Yeezu a weeni wa

ayen, "Fi dan a yaali ayen fi yiak ti ate ti nyini be basi ate ti nyini a ga jo deenja po."

³² Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ni be cheŋ dula jigi ni." Ti yaa nyini nuruma jigi a ga jo deenja po ate deenja a chali a ga va guuku nakpiak a sali siŋ a lo mogi kpeeni po a kpi.

³³ Baai ale jam a nya deenja zuk la a yaa chali cheŋ ba tɛŋka a ga weeni baai ale bo dula la dii ale nyɛ nuruma bayewa baai ate chichiribaatanja a jam bo ba zuimaŋa po la.

³⁴ Tɛŋ kala demma ale jam a wom dii ate ba weeni la, ba meena a yaa nyini ba yeeŋa po a jam tu Yeezu a saalim wa ayen wa basi ba tɛŋka.

9

¹ Yeezu a yaa ga jo ŋaarunju po a ŋman pilim a lo mogi kpeeni jueli cheŋ wa dek tɛŋka.

² Dula jigini ate nuru a boro ate wa nisima ale wa naŋsa a kpi. Nuruba a yaa pa wa dueni jaab zuk a ta jam Yeezu jigi. Yeezu a yaa le nya ba siaka ale wa ale soa dii la, wa yaa weeni nuru waai nisimaŋa ale wa naŋsaŋa ale kpi la ayen, "M biiga, yik fi dek abe fi kan te ku a daani fu. M vonj fi wabaatanja a te fu kama."

³ Juuma Sinsaŋŋa sagrɔma ba gela a jam bo dula jigini a yaa poli ba popola po ayen, "Wa ale a biisi dii la a nyɛ nna ase wa ka Naawen la."

⁴ Yeezu a poom seba wa dek popola po ba ale a poli dii la kama a yaa bek ba ayen, "Ka boan popola baata ate nama a poli?

⁵ Ase mi dan weeni nruwa de ate wa nisima ale wa naŋsa a kpi la ayen m vonj wa wabaatanja a te wa a yaase wa yiti a cheŋ, ka kuna dek ale pagra?

⁶ Mi a yaali kama ayen ni seba ayen mi Saalobiika a ta siuk kama teŋzuk meena a baga vonj nuruba wabaata a te ba." Wa yaa weeni nuru waai ale a wiak la ayen, "Yiti a zaani abe fi pai fi jaamu a cheŋ kuli fi yenni."

⁷ Nuruwa a yaa deri yiti a zaani a pa wa jaamu a cheŋ kuli.

⁸ Yögsum nna yegayega a yaa deri yik baai meena ale jam za dula la. Ba yaa te Naawen pimpauk, dii nyij la wa ale te Yeezu siuk ate wa baga a tom tuini de la.

⁹ Yeezu a yaa le basi dula jigni ale cheŋ la, wa yaa nya nuru ate ba a wi wa ayen Matiu. Wa jam kala ka lampoo dökku po a tuesi lampoo. Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Yiti a jam va mi."

Wa yaa deri basi wa tumaŋa ale ge yiti a ga va wa.

¹⁰ Yeezu ale wa ḥaaŋviirima a yaa cheŋ Matiu yenni ayen ba de ḥandiinta. Lampoo cheesiroba ale wabaata nyam nna yegayega a yaa jam gum wa ale wa ḥaaŋviirima po, ate ba

meena a yaa kala a de ḥandiinta.

¹¹ Farisiiba ba gela a yaa nya ba ale ba a de ḥandiinta. Ba yaa bek wa ḥaaŋviirima ayen, "Ka boa ate ni sagrowa ale wabaata nyam ale lampoo cheesiroba a de ḥandiinta ale chaaba?"

¹² Yeezu a yaa wom dii ate ba a bek la a yaa tulisi ba ayen, "Nuru baai ale ta nyinjyɔgsa la, bala a kan cheŋ tiim nyɔnɔ jigiya, alege ka yuariba nyiini."

¹³ Ba jam a ḥamarisi Naawen gbaŋka po dila po dila po ayen wa weeni ayen, 'Nama ale ta jiirim ale chaab dii la a peenti mi sui a gaam nama ale a ko dunsa a kaabi a te mi la kama.' Ni be cheŋ a ga gisi dii ate Naawen a weeni ni la kiri. Mi an jam ayen m wi ka nuru maŋsa, alege ka wabaata nyam."

¹⁴ Da yen Joon waai ale jam a te nuruwa soka la, ḥaaŋviirima a yaa jam Yeezu jigi a bek wa ayen, "Ka boa ate tama ale Farisiima ḥaaŋviirima a kasim a bobo noa alege fi ḥaaŋviirima a kan bobo?"

¹⁵ Yeezu yaa bek ba ayen, "Ase nuru a dan faari nipok, wa dɔama sue a kaasi kama? Aawo, ḥa kan kaasi. Dai cheena kama ate nipokfiaka nyɔnɔwa a dan kan bo ale ba, ba yaa bobo noa."

¹⁶ Wa yaa ḥman weeni ba ayen, "Nuru a kan pa garuchiak paalik a lan garuk kpaga. Ba dan nyɛ dila,

garuku a kan beni ku le cheeri a gum du.

¹⁷ Ba kan pa dapagrik a su bunlök kpak po. Ba dan nyε dila, bunlökku a pusi kama ate daamu a waan. Ba pai dapagrik a su ka bunlök paaluk pu."

¹⁸ Yeezu ale biisi a nueri la, Juuma po kpagi dinyi a yaa jam a kpi duna teŋ wa niŋ a weeni wa ayen, "Ka m lie ale deri kpi. Mi a saalim fu ayen fi jam a pa fi nisaŋa a tiri wa ate wa yiti kum po."

¹⁹ Yeezu yaa yiti va wa ate wa ḥaaŋviirima me a va chenj.

²⁰⁻²¹ Nipok wanyi a yaa jam bo dula a jam a wiagi bena pi ale ḥaye. Wa jam a lo ka chiak. Wa yaa poli wa sunum po ayen, "M dan baga a paari wa garuku ḥoanni a tiri, m le nya nyinjyøgsa." Wa yaa va Yeezu ḥaaŋ a magi tiri wa garuku.

²² Yeezu a yaa viriŋ ḥaaŋ a nya wa ale weeni ayen, "M lie yik fi dek abe fi kan basi ate ku a daani fu. Fi ale ta siaka ale mi dii la a basi kama ate fi nya nyinjyøgsa." Wa le weeni nyaku de la, nipowa yaa deri nya nyinjyøgsa.

²³ Yeezu ale ga paari Juuma kpagini yenni la, wa yaa nya yiyyirisa ale ba kala dula jigini alege baai me a kum.

²⁴ Wa yaa weeni ba ayen, "Ni meena a yiti nyini. Biika an kpiya, alege wa a goa kama." Ba ale wom dila la, ba yaa deri a la wa.

²⁵ Nuruma meena a yaa le nyini la, Yeezu a yaa jo biika døkku po a yik wa nisaŋa ate wa yiti.

²⁶ Dii ate Yeezu a nyε la, a yaa deri waan teŋ sii meena ale gilim dula jigini la.

²⁷ Yeezu ale nyini dula jigini a nyini a chenj la, yeeba baye a yaa wom wa a yaa deri chenj va wa. Ba yaa kaari a wi wa a weeni ayen, "Naawa Deeviḍ ḥaaŋbiika, ti a saalim fu ayen fi ta jiirim ale ti."

²⁸ Yeezu ale ga jo døk la, yeema bayewa a yaa jam wa jigi. Yeezu yaa bek ba ayen, "Nama ta siaka ayen mi baga a tebi ni?" Ba yaa siagi.

²⁹ Dula jigini Yeezu a yaa tiri ba ninajna ale weeni ba ayen, "Basi ate ku nyε ase ni siaka ale ka dii la."

³⁰ Ba ninajna a yaa deri lagri ate ba a nya. Yeezu a yaa kaam ba ayen, "Ku a fe kama ate ni kan weeni waai dii ale nyε la."

³¹ Alege nuruba bayewa de a ta ga weeni ate ku tagli teŋ sii meena ale moata dula jigini la.

³² Ase nuruba bayewa ale jam a chenj la, nuruba ba gela a yaa jam ta nuru wa choa a jam Yeezu jigi. Chichiribiok ale jam bo wa zukku po ate wa an jam baga a biisi.

³³ Yeezu ale yiak chichiribioku ate ku nyini nuruwa zukku po a nyini la, wa yaa deri a biisi. Ku yaa deri cha nuru baai meena ale za dula la. Ba yaa weeni

chaab ayen, "Tama an diem a nya wanni de choa Izirali."

³⁴ Alege Farisiima a weeni ayen, "Ka chichiribaatañā kpagini ale te wa pagrimu ate wa baga a yiak chichirib-aata nuruba zuima po."

³⁵ Va ḥala po Yeezu yaa kasim a nyiem tẽkpiesaŋa ale tẽkpansaŋa meena. Wa jam a sak nuruba Naawen naamu wie ba tuka diinaŋa po, ale a tebi yuariba yegayega me.

³⁶ Wa ale ga nya ḥanboanni la, wa jiirim yaa jam bo ale ba dii nyinj la ku jam a daani ba kama nna yegayega ate ba yaa yaali maarika. Ba jam a nyε se ka piisa ale kan ta naapeerik la.

³⁷ Wa yaa jam a weeni wa ḥaanjiirma ayen, "Ka cheka tuima ale boro nna yegayega, alege cheeroma an piisiya.

³⁸ Ni puusi a te Naawen waai ale ka cheka nyonowa la ate wa basi ate cheeroba yegayega a jam a che abe ba vaari a ta jo."

10

¹ Yeezu a yaa wi wa ḥaanjiirma pi ale bayewa ate ba jam wa jigi, ate wa yaa pa wa pagrimu a te ba, ate ba nyini a cheŋ a nyiem a yiak chichiribaata nuruba zuima po ale a puusi ate yuariba a nya nyinjøgsa.

² Wa tuimtomdøma pi ale bayewa yue a jam ale Simon waai ate Yeezu a jam te wa yue paani ayen Piita

la, ale wa yuawa Andiru ale Jeemsi ale wa me yuawa Jœ̄n, Zebedi bisaŋa,

³ ale Filip ale Batolomiu ale Tomasi ale Matiu waai ale jam ka lampoo cheesirowa la, ale Jeemsi, Alfiyus biika, ale Tadiusi,

⁴ ale Simon ale jam a nyε ayen Juuma a nya ba dek zuk la, ale Judas Iskariot waai ale jam a ta Yeezu a ga bobri a sak la.

⁵ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ni dan basi dela ale ge cheŋ, ni kan va Samaria tẽnsaŋa po ale baai ale kan daa Juuba la tẽŋka.

⁶ Ni nyiem Juuma ale bo tẽŋ sii la nyiini. Ba a nyε se ka piisa ale be ḥa siuk la.

⁷ Ni cheŋ a ga sak ba ayen Naawen naamu a moata kama.

⁸ Ni puusi a te yuroma ale gamanaŋ ate ba nya nyinjøgsa, abe ni nagi kpeeba kum po a yiti abe ni a yiak chichiribaata nuruba zuima po a basi. Pagrimu de ate mi a pa te ni la, ni an tuniya, nama me a pa te abe ni kan yaali tutuna.

⁹ Ni kan pa ligra a nyo ni fotanja po.

¹⁰ Ni kan pa koalima yaase fotta ale garujuenta ale nuensa ale tachegsa. Ku a magſi kama ayen tuimtomdisa a de ba tuimanaŋ nyinj.

¹¹ "Ni dan ga paari tẽŋ, ni jo ka po a gisi nuru waai ale wa te ni tia abe wa tuesi ni la. Ni dan nya nuru wala choa, ni be bo ale wa a ta ga

paari dai dii dai ate ni a basi dula la.

¹² Ni dan ga jo yenni po, ni puusi ba abe ni weeni ba ayen Naawen ale te ba suyogini.

¹³ Ba dan te ni tia, Naawen a le te ba suyogini. Ba dan kan te ni tia, Naawen a kan te ba suyogini.

¹⁴ Teŋ kaai nuruba a yaase yeri dii dem a dan kan te ni tia ale kan yaali ayen ba wom dii me ate ni tara ayen ni weeni ba la, ni kpaanti ni naŋsanja paasuku a basi dula jigini, ate ku sak ayen ba me zeri ba kama.

¹⁵ Ni wom mi nalmi nyiini. Naawen a dan jam ayen wa bo teŋka meena demma buusa, wa le ta jiirim ale nuru baai ale jam bo teŋ sii ate ba a wi ayen Sodom ale Gomora la po a gaam ba.

¹⁶ "Ni wom mi nalmi nyiini. Nama baai ate mi a tom la, a nyε ase ka piisa ale bo piina sunsun la. Dila nyiŋ la ku a fe kama ayen ni ta yam ase wiiga la abe ni yik ni dek ase nangbaŋsa la.

¹⁷ Ni kpesi ni dek dii nyiŋ la nuruba a le yik ni ale pagrim a ta cheŋ boteka yenni. Ba le miiri ni me ale fiŋsa ba tuka diinanja po.

¹⁸ Ba le ta ni a cheŋ a ga zaani nalima ale kpaga niŋ ate ba bo ni buusa mi nyiŋ. Ba dan nyε ni dila ni yaa le nya siuk a biisi ale ba ale baai me ale kan daa Juuba la Naawen wamanjsaŋa wie.

¹⁹ Ba dan ta ni a jam boteka yenni po, ni kan basi

ate dii ate ni ayen ni biisi la a daani ni. Ku dan jam paari ni biik, Naawen a le sagi ni ate ni biisi.

²⁰ Wie ḥaaŋ ate ni ayen ni biisi la a kan chim nama dek wie, alege ḥaaŋ le nyini ka ni Kowa Naawen Chiika jigi.

²¹ "Nuruba a le jam yik ba suaata a te nuruba ba gela ate ba ko ba. Bisa koba a le jam a yik ba me a nyε ba dila degadega. Bisa me a le jam nyε ba koba ale ba maba dila me.

²² Waai meena a le kisi ni, dii nyiŋ la nama ale a va mi la. Nuru waai a dan ta sudunji ale ninam ate ku beni, Naawen a le vari wa a basi.

²³ Ba dan a daani ni teŋ kaai po ni basi dula abe ni chali cheŋ teŋ yon. Wensie ate mi a weeni ni, ni kan baga a tom ni tuimanya meena Izirali teŋsanja po a nueri ale ge ate mi Saalobi-ika a pilim jam.

²⁴ "Zamsiro waai an baga a seba a gaam wa sagro. Tomteero waai me an baga a chim nuru kpion a gaam wa nyono.

²⁵ Zamsiro a pii ka nyiŋ wa dek ayen wa magsi chaab ale wa sagro. Tomteero me a yaali kama ayen wa dan nya siuk wa ale wa nyono a magsi chaab. Nuruba a dan a wi mi ayen Beelzebu, chichiribaata meena kpagini, ba le wi nama wie ate ḥaaŋ gaam di.

²⁶ "Ni be kan a chali nuruba yɔgsumo. Wie ḥaaŋ ale lik dua yɔgɔyɔglə de la ale

jam nyini peelim, wie ḥaa'i meena ale chim wasusuga la ba le jam seba ḥaa'.

²⁷ Dila nyiŋ ku a fe kama ate ni a sak nuruba wie ḥaa'i ate mi a suk a sak ni la, a lagri.

²⁸ Ni kan a chali yogsrum ale nuru baai ale a ko nuruba nyinlammu la, dii nyiŋ la ba an baga a ko ba chiisaŋa. Ku magsi kama ayen ni a chali Naawen waai ale baga a kaasi nuruba nyiŋsa ale ba chiisa bolim buui ale kan maari a kpimsi la po yogsrum.

²⁹ Ni baga kama a pa ligbiria da nuinsa siye yabaŋa po, alege si po bunyi a dan poom a lo tɛŋ, ni Kowa Naawen a seba ku po kama.

³⁰ Alege nama, Naawen a chiini ni zuisaŋa meena ni zuimaŋa po kama.

³¹ Nyaku de nyiŋ nama kan a chali yogsrum ale dii ate nuruba ayen ba nyɛ ni la. Ni gaam nuinsaŋa ka nna yegayega Naawen nimbie po.

³² "Waai meena ale a weeni a lagri nuruba nimbie po ayen ka mi ale soa ba la, mi me a le weeni dila degadega m Kowa Naawen waai ale bo wenŋmazuk la nimbie po.

³³ Waai meena ale kan weeni a lagri nuruba nimbie po ayen ka mi ale soa ba la, mi me a kan biisi m Kowa Naawen waai ale bo wenŋmazuk la nimbie po.

³⁴ "Ni kan a poli ayen mi sakka de a le basi ate nuruba a tigsi jam jigi yen a boro ale

suyogini. Ku le basi kama ate nuruba a poori chaab.

³⁵ Bisa a le ḥyman tulim a ta chaab ale ba koba. Leeba me a le ḥyman tulim a ta chaab ale ba maba. Sampooba me ale tulim ta chaab ale ba ḥyianipooba.

³⁶ Ku dan jam ase nnala la, ni le seba ayen nuru dek dɔkdem ale wa dachaasa.

³⁷ "Nuru waai ale a yaali wa ko a yaase wa ma a gaam mi la an magsi ayen wa va mi. Nuru waai me ale a yaali wa biik a yaase wa lie a gaam mi la an magsi ayen wa va mi.

³⁸ Nuru waai a ale kan gomsi a magsi ayen wa nya ninam a yaase wa kpi mi nyiŋ la an magsi ayen wa va mi.

³⁹ Nuru waai ale a yaali wa dek nyuvuri ale kan yaali ayen wa nya ninam la, kula nyɔnɔ a le jok wa nyuvunni. Nuru waai a dan jok wa nyuvuri mi nyiŋ, wa le ḥyman nya di.

⁴⁰ "Nuru waai a dan te ni tia ale tuesi ni, kula nyɔnɔ a te kɔ mi me tia dila. Nuru waai me ale a te mi tia ale a tuesi mi la, wa te ka Naawen waai ale tom mi la tia dila.

⁴¹ Nuru waai ale a te Naawen biisiteerɔwa tia, dii nyiŋ la wa le tom a te Naawen la, da yen po wa le nya ku tutuna. Nuru waai me ale a te nuru manj tia ayen wa le ka nuru manj la nyiŋ, da yen po wa le nya ku tutuna.

⁴² Ni wom mi nalimnyi-ini. Nuru waai a dan pa nyayogsik a te mi

ŋaaŋviirima po wanyi, da
yen po wa le tuesi ku
tutuna."

11

¹ Yeezu ale biisi ale wa
ŋaaŋviirima pi ale bayewa a
nueri la, wa yaa basi dula
jigini ale ge cheŋ teŋ sii ale
moata dula la ayen wa sak
ba Naawen wamaŋsaŋa wie.

² Jœn waai ale jam a te
nuruba soka la, a diem a jam
bo ka naawa Ayerod dökku
kuui ate ba a lik nuruba la
po. Jœn ale wom dii ate
Yeezu a jam a tom la, wa yaa
tom wa ŋaaŋviirima po ba
gela ate ba cheŋ Yeezu jigi.

³ Ba ale ga paari wa jigi
la, ba yaa bek wa ayen, "Ka
fi ale nuru waai ate Jœn
a weeni ayen fi le jam la,
yaa ti deema a limsi nuru
yoŋŋœa?"

⁴ Yeezu a yaa weeni ba
ayen, "Ni ŋman pilim cheŋ a
ga weeni Jœn dii ate nama a
wom ale a nya la.

⁵ Yeeba a nya, gbanisa
me a baga a cheŋ, gama
me a nya nyiŋyœgsa. Tuk-
para nyam a wom, ale nagi
kpeeba kum po a yiti. M be
sagi ŋanjangsa me Naawen
wamaŋsaŋa wie.

⁶ Nuru baai ale kan ta
chichama ale mi la, sue a
peenti kama."

⁷ Ase Jœn ŋaaŋviirima a
yaa ale ŋman pilim a bo
siuku po a cheŋ la, Yeezu
a yaa chiem a weeni nuru
boanni Jœn wie. Wa yaa
weeni ba ayen, "Nama ale
nyini a cheŋ Jœn jigi sagini

po la, nama a jam a poli ayen
ni le nya ka boa? Nama
a poli ayen ni le nya ka
chichama nyœno?

⁸ Nama a nyini cheŋ ayen
ni nya ka boa? Nama a cheŋ
dula ayen ni nya ka nuru
waai ale jo garuk nalinsa
la? Baai ale a jo garuk tila
chaama la a bo ka nalima yie
po.

⁹ Ni be weeni mu, ni nyini
cheŋ ayen ni nya ka boa?
Naawen biisiteerœma yaa?
Ni basi ate m weeni ni ayen
ni nya ka waai ale gaam
Naawen biisiteerœma meena
la.

¹⁰ Ba ŋmarisi Jœn wie
Naawen gbaŋka po kama
dila po dila po ayen Naawen
a weeni ayen, 'Ka mi tom-
teerœwa ale nna. M be le liŋ
a tom wa fi niŋ ate wa gomsi
siuk a te fu.'

¹¹ Wensie ate mi a weeni
ni, Jœn waai ale a te nuruba
soka ale nyiam la a gaam
nuru baai meena ale jam
boro a ta nyini dila po dila
po la kama, alege Naawen
naamu po waai ale ka baŋ
la a ŋman zuak a gaam Jœn
kama.

¹² A ta nyini diipo ate
Jœn a piilim a sak nuruba
la a ta jam paari jinla, pa-
grim nyam a kasim a yaali
kama ayen ba kaasi Naawen
naamu.

¹³ A ta nyini diipo ate
Naawen a liŋ pa wa Sin-
saŋja a te Moosis la ale
Naawen biisiteerœma meena
ale jam a sak nuruba dii la
a ta jam paari Jœn jamka
me nuruma de meena a biisi

Naawen naamu wie kama.

¹⁴ Ni dan siak a te dii ate ba ɻumarisi la, ni le mij ayen Jɔɔn ka Naawen biisteerowa Elaja. Ba ɻumarisi Naawen gbaŋka po ayen wa le ɻuman pilim jam.

¹⁵ Ni lagri ni tueña a wom dii ate m weeni a sak ni la.

¹⁶ "Yɔgɔgla de, m le pai jinla demma a magsi chaab ale ka boa? Ba a nyε se ka bisa ale tigsı chaab a kala yaba po a wi ba dɔaba a weeni ba ayen,

¹⁷ 'Tama a yi ka nipoɔkfiak yiila, alege nama a kan gogi. Ti a yi kum yiila, alege ni sue a kan kaasi.'

¹⁸ Jɔɔn ale jam bobi wa nɔanni la, waai meena a jam a weeni kama ayen chichiribiok ale bo wa zukku po.

¹⁹ Mi Saalobiika ale jam, a de ale nuruba la, waai meena a jam a weeni kama ayen, 'Ni nya nuruwa de. Wa ka puuk nyɔnɔ ale a nyu daam me nna yegayega. Wa ka lampoo cheesiroba ale wabanyeerisa doa.' Naawen a sak nuruba ka wa wensie siutaŋa tii ale ka togačga la."

²⁰ Yeezu a tom wakperikaliisa yegayega tɛŋ sii ale moata la po, alege tɛŋ sila demma an diem a jam basi ba wabaatanja. Wa yaa ṣoarij ba ayen,

²¹ "Nama Koraziin demma ku le jam tua kama ni jigi. Nama Beteseida demma, ku le jam tua kama nama me jigi. Ase mi a dan poom a tom wakperikaliisa de

ka Taaya ale Saidon tɛnsaŋa po ase mi ale tom dii nama jigi la, baai ale jam bo dula dila po dila po la ate basi ba wabaatanja kama. Ba te jo ka garuk tii ale a lu ba nyiŋsaŋa la abe ba nyε tintuem a yuk ba zuimaŋa. Nyaku de te le sak nuruba kama ayen ba ɻuman va ka Naawen siuku.

²² Wensie ate mi a weeni ni Naawen a dan jam ayen wa bo tɛnzuk meena demma buusa wa le ta jiirim ale Taaya ale Saidon demma a gaam nama kama.

²³ Nama Kapernaum demma, ni a yaali kama ayen ni pa ni dek jueli wenŋmazuk. Dai dila danni a dan paari, ba le yuk ni basi bolim buui ale kan maari a kpimsi la po. Ase mi dan poom a tom wakperikaliisa de ka Sodom tɛŋka po dila po dila po, ase m le tom dii la, Naawen a kan bo ba buusa a kaasi ba.

²⁴ Wensie ate mi a weeni ni Naawen a dan jam ayen wa bo tɛnzuk meena demma buusa wa le ta jiirim ale Sodom demma a gaam ni."

²⁵ Va ɻala po Yeezu a yaa puusi a te Naawen ayen, "M dek ko, fi waai ale ka wenŋmazuk ale tɛnzuk meena nyɔnɔ. Wie ɻaai ate fi a zeri yam nyam sakka ale ge a pa suk ba la, fi pa ka ɻala a sak baai ale kan seba gbaŋ la. Mi a te fi jiam wieŋa de nyiŋ.

²⁶ M Koa, fi ale yaali ayen ku nyε dii la ale la."

²⁷ Yeezu ale puusi a nuerila, wa yaa cheemu a weeni nuru boanni ayen, "M Kowa a pa jaab buuri meena a te mu kama. Nuru waai a ze Naawen biika ka wa kowa nyiini ale seba wa. Nuru waai me a ze kowa ka wa biika nyiini ale seba wa. M basi kama ate baai ate m lueri la seba wa me.

²⁸ "Nama meena baai ale ji jib kpeenta ale jiak la, ni jam mi jigi. Mi a le te ni vuusum.

²⁹ Mi sinsanŋja a nyε se ka naabkpaama duok la. Ni pa ku a su ni ŋeeneja po ate ni baga. Mi ka nuru waai ale seba m dek taka la. Ni dan basi ate mi a sak ni, ni le nya vuusum.

³⁰ Duok kuui ate mi a pai a te ni la, ku ta cheŋka an tua. Jib tii ate mi a pai a ji ni la an dobra."

12

¹ Ba Vuusum Daanja po dinyi Yeezu ale wa ŋaaŋviirima a yaa jam cheŋ va nuru talim po. Ba la cheŋ la, kom a yaa ta wa ŋaaŋviirima ate ba yaa wie "wiiti" ayen ba ŋobi.

² Farisiima ba gela ale nya dii ate ba a nyε la, ba yaa bek Yeezu ayen, "Ka boa ate fi ŋaaŋviirima a kaasi ti Vuusum Danni kisiku?"

³ Yeezu a yaa bek ba ayen, "Nama an diem karim Naawen gbaŋka po a miŋ naawa Deevid wie a chak ya?

⁴ Dii po ate nuru waai ate ba a wi wa ayen Abiata ate wa jam ka Juuma Puusika Yenni tomteerøma la, da yen

ate kom a yaa jam ta Deevid ale wa dɔama. Wa yaa jo Puusika Yenni po a pa boroboruk a we a ŋobi ale ge a wie a te wa dɔama ate ba me a ŋobi. Ba kan te nuru yoŋ a ŋobi boroboruku de ka Juuma Puusika Yenni tomteerøwa nyiini ale a ŋobi ku.

⁵ Nama an karim dii ate Moosis a ŋamarisi Naawen gbaŋka po ayen Juuma Puusika Yenni tomteerøma nyiini ale a tom wa Puusika Yenni po Vuusum Danni la? Ba nyiem a kasim a a kaasi ti Vuusum Danni kisiku kama, alege nuru waai a kan nya ba kaasunju.

⁶ Ni basi ate m weeni ni ayen nuru a bo dela a zuak gaam Juuma Puusika Yenni kama.

⁷ Ba ŋamarisi Naawen gbaŋka po ayen wa weeni kama ayen, 'Nama ale ta jiirim ale chaab dii la a peenti mi sui a gaam nama ale a ko duŋsa a kaabi a te mi la kama.' Ni dan seba wienja de kiri, kuna magsi ayen nama a bu baai ale kan nyε a kaasi la buusa.

⁸ Mi Saalobiika ale soa Vuusum Daanja me."

⁹ Yeezu a yaa basi dula jigini ale ge a cheŋ ga jo Juuma tuka dɔkku po.

¹⁰ Nuru wanyi ale jam bo dula ate wa nisa a kpi. Nuru baai ale jam bo dula la, a jam a limsi kama ayen ba nya se Yeezu le tebi nuruwa nisaŋa Vuusum Danni po yaase wa kan tebi ate ba baga a nya wari biisi.

¹¹ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "A se nama waai poosuk a dan lo vili po Vuusum Danni ni kan yeeri ku?"

¹² Nurubiik a be gaam poosuk kama nna yegayega. Ka dila ale soa ate nuru a dan maari wa suok Vuusum Danni po, wa kan kaasi Vuusum Danni kisiku."

¹³ Wa yaa weeni nuru waai nisaŋa ale kpi la ayen wa teeri si.

Wa yaa teeri si a deri nya nyinjyɔgsa.

¹⁴ Farisiima a yaa yiti dula jigini a nyini a yaa gisi siuk ayen ba ko Yeezu.

¹⁵ Yeezu ale wom dii ate ba a yaali ayen ba nyε wa la, wa yaa basi dula jigini ale ge cheŋ. Nuruba yegayega a jam va wa ate wa tebi ba tuetaja meena.

¹⁶ Wa ale tebi ba la, wa yaa weeni ba ayen ba kan weeni a sak nuru wa ale nyε dii la.

¹⁷ Wa weeni ba nyaku de kama ayen dii ate Naawen biisiteerɔwa Azaya a ŋmarisi dila po dila po la a chim wensie. Wa ŋmarisi kama ayen Naawen a weeni ayen,

¹⁸ "Ka mi tuimtomdɔwa waai ate mi a lueri a te m dek la, ale nna. Mi a yaali wa kama. M sui me a peenti ale wa nna yegayega.

M le pai m chiika a nyo wa sunum po ate wa sak baai ale kan daa Juuba la nyemagsika.

¹⁹ Wa daa sak ba nyaku de, wa kan yaali ayen wa ale ba a ta nampaga

ale chaab a yaase wa a na ba yabaŋa po.

²⁰ Wa le maari ŋanjagsa baai ale nyε a se wuuk tii ale wie la abe wa pa wa pagrimu a te nuru baai ale seba ba dek taka la, dii nyinj la bala a nyε se ka bolim ate ba tɔati a zaani la.

Wa kan basi nyaku de nyeka a se ka wa ta nyemagsika a jam tɛŋzuk de.

²¹ Waai meena yiila ale bo ka wa jigi."

²² Da ŋala po nuruba ba gela a yaa ta nuru wanyi a jam Yeezu jigi. Wa jam ka gaaunj ale yi me, dii nyinj la chichiribiok ale jam bo wa zukku po. Yeezu a yaa tebi wa ate wa ŋman baga a biisi ale a nya.

²³ Ku yaa cha nuru bɔanni ate ba yaa bek chaab ayen, "Nuruwa de, ka naawa Deevid ŋaanbiik yaa?"

²⁴ Farisiima ale wom dii ate nuruma a biisi ale chaab la, ba yaa weeni ba ayen, "Chichiribaataŋa meena kpagini ate ba a wi ayen Beelzebu la ale a te wa pagrim ate wa baga a yiak chichiribaata nuruba zuima po a basi."

²⁵ Yeezu a jam seba dii ate Farisiima a poli la kama a yaa weeni ba ayen, "A se tɛŋ kaai dem a dan poori ba dek ta chaab, ba dachaasa a kan va dila nyinj a ko ba? Ase yeri yɛŋ po dem a dan tulim a ta chaab yeri dila a waanj kama.

26 A se Sitaana ale wa tuimtomdɔma a dan ta chaab, wa naamu a kan beni ale ge a lo.

27 Nama a weeni ayen Beelzebu ale kasim a pa wa pagrimu a te mi ate mi baga a yiak chichiribaata nuruba zuima po a basi. Ka wana ale a te nama ḥaañviirima pagrimu ate ba a yiak chichiribaata a basi. Ni dek ḥaañviirima ale a tom dii la a sak kama ayen dii ate nama a biisi mi wie la a daa wensie.

28 Ka Naawen Chiika ale a te mi pagrim ate mi a yiak chichiribaata nuruba zuima po a basi. Nyaku de a sak ni kama ayen Naawen naamu a jam diiri ni kama.

29 "Nuru karo a baga a jo pagro yeri po a zu wa ḥanta ka wa nin linj a yik wa a bobo alege pae ḥantaja.

30 "Nuru waai a dan zeri mi ḥaañ zaanika, kula nyono a kaasi ka mi ale a tom dii la. Nuru waai a dan kan a maari mi ate ti tigsi a gum chaaba, kula nyono a kati a waan kama.

31 Wensie ate mi a weeni ni, Naawen baga kama a vonja te nuruba ba wabaata meena ale ba ale a le wa dii la me. Alege nuruba a daa le Naawen Chiika, Naawen a kan baga a vonj a te ba.

32 Nuruba a daa le mi Saalobiika Naawen ale baga a vonj a te ba. Nuruba abe daa le Naawen Chiika, Naawen a kan baga a vonj a te ba diipo diipo."

33 Yeezu a yaa ḥman weeni Farisiima ayen, "Timan a

yoani ka yoana mañsa, alege tibiok a yoani ka yoana baata. Nuruba a baga a minj timan alege tibiok ka si yoanaña nyinj.

34 Nama a nyε se ka wiiga la. A se nama a daa tom wabaata ni le nyε ka se a biisi wamanjsa? Wie ḥaañ ate nama a biisi la a nyini ka ni dek puusa po.

35 Nuru sunum a bo ka wa ḥanta zaanika jigi. Wamanjsa a dan bo dula, wa a yeeri ḥaañ kama a biisi. Wabaata me a dan bo du, wa a yeeri ḥaañ me kama a biisi.

36 "Wensie ate mi a weeni ni, Naawen a dan jam ayen wa bu təñzuk meena demma buusa, wa le bek waai meena wa ka ya tii ate ba biisi la.

37 Naawen le pa ka wie ḥaañ ate ni biisi la a bu ni buusa. Nama ale biisi ḥaañ meena ate wa wom la le basi ate wa weeni ayen ni kaasi kama yaa se ni ze ku po."

38 Da ḥala po Juuma Sinsak sagromo ale Farisiima ba gela a yaa jam Yeezu jigi a weeni wa ayen, "Ti Sagro, tama a yaali kama ayen fi tom wakperikaliik ate ti nya."

39 Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Nama jinla demma a zeri Naawen ka nna yegayega ale a tom tuimbaata. Mi a kan siagi a tom wakperikaliik a te nama yogyøgla de. Wakperikaliik sii ate nama le nya dai yen po la ale dii ate Naawen a tom a te wa biisiteerøwa

waai ate ba jam a wi wa
ayen Jona la.

⁴⁰ Naawen a jam tom jum kpiem ate bu ga ne Jona. Wa jam a bo bu poni po ka daa ɻata. Siuku la po me ba dan jam ko mi Saalobiika, nuruba le gu mu. Ba dan gu mu, daa ɻata danni m le yiti kum po.

⁴¹ Naawen a dan jam ayen wa bu tɛnzuk meena demma buusa baai ale bo tɛŋ kaai ate ba a wi ayen Niineve la, le jam a yiti a biisi gaam ni. Jona a le jam sak ba Naawen wie dila po dila po la, ba jam a basi ba wabaataanja kama ale va wa. Mi waai ale bo dela ale ni la, a zuak gaam Jona kama nna yegayega.

⁴² Naawen a dan jam ayen wa bu tɛnzuk meena demma buusa, Siiba tɛŋka nipoŋ naawa, le jam a yiti a biisi gaam ni. Wa nyini ka nna niŋniŋa a jam naawa Solomon jigi ayen wa wom wa yammu wienja. Mi waai ale bo dela ale ni la, a zuak gaam Solomon kama nna yegayega.”

⁴³ Yeezu a yaa ɻman weeni Farisiima ayen, “Chichiribiok a dan nyini nuru zuk po a nyini, ku a cheŋ ka sagini po a ga nyeema a gisi vuusum jigi. Ku dan kan baga a nya jigi ya.

⁴⁴ Ku a weeni ka ku dek ayen, ‘Basi ate m ɻman a ga jo nuru waai zukku po ate m poom boro la.’ Ku dan ɻmani a ga jo dula jigini, ku yaa ale nya ayen ku jigini a

gomsi magsi kama.

⁴⁵ Ku yaa ɻman nyini dula jigini a nyini a ga gisi a nya ku chichiribaata ti chaab tiyopoi a ta ɻmani ga jo nuruwa zukku po. Chichiribaataa tiyopoi wa tuimbaataanja a pagra a gaam m kula tuimaŋa kama chichiribiok kula a dan tom ku tuimaŋa a nueri, nuru wa la ale poom ka dii la a gaam wa daam wa kama. Ku le ku nyɛ dii ale jinla demma baai ale a tom wabaata la ale la.”

⁴⁶ Yeezu ale diem boro a biisi la, wa mawa ale wa suaataanja a yaa jam za peelim a tom nuru ayen wa jo a wi wa.

⁴⁷ Wa yaa jam Yeezu jigi a weeni wa ayen, “Fi mawa ale fi suaataanja a za peelim a yaali fu.”

⁴⁸ Nuruba yegayega ale jam kala a gilim Yeezu ate wa yaa bek ba ayen, “Ka wana ale mi ma? Be ka bana ale mi suaata?”

⁴⁹ Wa yaa dak ayen ba nya wa ɻaanviirima, ale weeni ba ayen, “Mi maba ale mi suaataanja ale la.

⁵⁰ Baai meena ale a tom dii ate mi kowa a yaali la, bala ale mi suaata, ale mi tɔaba, ale mi maba.”

13

¹ Dai dila danni Yeezu a yaa basi dula ale ɻmani a cheŋ mogi kpeeni noai a ga kala a sak nuruma Naawen wie.

² Nuru boari yegayega a yaa jam za a gilim wa. Ba ale jam a piisi la nyin ale soa ate wa yaa a yiti a ga jo ɻaarun

po a siŋ nyiamu po a torisi
a cheŋ niŋ maga dega, ale
ge ate nuru bɔanni a yaa za
nyiamu noai.

³ Wa yaa magsi wa-
magsima a sak ba wie nna
yegayega a weeni ba ayen,

"Nuru wanyi ale jam boro
a yaa nyini a cheŋ wa talim
ayen wa yuk wa ḥanborinta
ase muma la.

⁴ Wa ale jam boro a yuk la,
beenja gela a lo siuku po ate
nuinsa a jam pisi ḥa meena.

⁵ Beenja gela me a lo tint-
tana po. ḅala an jam baga
a nyini nwuli, dii nyin la
tantanja an jam soa dii ya
dula jigini.

⁶ Kantueŋ ale jam a moak
la, ḥa meena yaa jak dii nyin
la ḥa ka naŋsa ate ḥa yaa a
kpi.

⁷ Beenja gela me a lo munsa
po a yaa nyini. Mun-
saŋa me a chim gerigi ḥa.

⁸ Beenja gela me a lo teŋ
naluŋ po a nyini a biak nal-
imnyiini. ḅaai a ta bie pisita,
ጀaai pisiyuebi, ḅaai me a ta
kook."

⁹ Yeezu yaa a ḥman weeni
ba ayen, "Nama baai ale ta
tue a wom la, ni wom mi
nalimnyiini."

¹⁰ Yeezu ale jam kala
wa dek wa nyini la, wa
ጀaaŋviirima a yaa jam a bek
wa ayen, "Ka boa ale soa ate
fi a daa sak nuru, fi a pa
wamagsima a sak ba?"

¹¹ Yeezu a yaa weeni ba
ayen, "Naawen a pa wa
naamu wienja a lagri sak ni
kama alege wa an nyε nna
la a te ba.

¹² Nuru waai a dan tara,
Naawen ale gum du a te wa
ate wa ta yegayega. Nuru
waai a dan kan ta jaaboa,
mak kaai ate wa ta la,
Naawen ale tuesi.

¹³ Ka dila nyin ale soa ate
mi a magsi wamagsima a sak
nuruba la. Ba ta nina alege
an baga a nya. Mi daa biisi
ale ba, ba kan miŋ mi ale a
biisi dii la kiri ya.

¹⁴ Dii ate Naawen biisi-
teerɔwa Azaya a ḥmarisi ba
wie Naawen gbaŋka po dila
po dila po la ka wensie.
Wa ḥmarisi ayen Naawen a
weeni ayen,

'Nuruma de a wom ale a
wom kama alege ba
kan miŋi. Ba a nya
ale a nya alege ba kan
nya.'

¹⁵ Dii nyin la ba popolaŋa a
lik kama, ba tueŋa me
a kpari ate ba ninanja
a yi.

Ba dan kan nyε ka dila ba
ninanja a ta nya kama,
ate ba tueŋa a wom
ate ba popolaŋa me a
miŋ.

Ate ba basi ba wabaataŋa
ate m voŋ a te ba.'

¹⁶ "Nama a ta supeentik
kama. Ni ninanja a baga nya
ate ni baga a miŋ dii ate
weeni la kiri.

¹⁷ Ni basi ate m weeni
ni ayen Naawen biisi-
teerɔma ale Naawen nu-
ruma yegayega a yaali kama
ayen ba nya wie ḅaai ate
nama a nya la nna yegayega,
alege ba an baga a nya ḥa.
Ba a yaali ayen ba wom wie
ጀaai ate nama a wom la nna

yegayega, alege ba an baga a wom ḥa.

¹⁸ “Ni goori a wom mi ale a ayen m sak ni boridowa wamagsini la kiri.

¹⁹ Bie ḥaai ale lo siuku po la a nyε se ka Naawen Naamu po wamaṣṣaṇa ḥaai ate nuruba a wom alege kan miŋ ḥa kiri la. Sitaana a yaa jam nna nwuli a tuesi wamaṣṣaṇa ba suniimaṇa po.

²⁰ Bie ḥaai ale a lo tananja po la a nyε se ka baai ale a wom wamaṣṣaṇa ate ba sue a peenti la.

²¹ Alege wamaṣṣaṇa a kan sinj ba suniimaṇa po ate ba a ta ḥa a beni. Ninam a dan jam yik ba wamaṣṣaṇa vaka nyinj, ba yaa deri basi.

²² Bie ḥaai ale a lo munsanja jigini la a nyε se ka baai ale a wom wamaṣṣaṇa, alege ṭeŋzuk meena ḥantaja yaalika ale ba ligranja yaalika yegayega ka, ḥala meena a kaasi ka wamaṣṣaṇa ate ba an baga a ta ḥa a beni.

²³ Bie ḥaai ale a lo ṭeŋnalunku po la a nyε se ka baai ale a wom wamaṣṣaṇa ate ḥa a jo ba suniima po nalimnyiini ale baga a biak a ta bie pisita, ḥaai pisiyuebi ate ḥa gela me a ta bie kook la.”

²⁴ Yeezu yaa ḥman magsi wamagsima ḥa chaab ale ba ayen, “Naawen Naamu a nyε se ka nuru waai ale cheŋ wa talim ayen wa bori wa ḥanborinta la.

²⁵ Dii po ate nuru meena a goa la wa dachiak a yaa yiti yokku po a cheŋ nuruwa talimu a ta wuu bie a ga bori bu po ale ge cheŋ.

²⁶ Nantaja ale nyini a chim a moata puusa yikka la, wuutaja me a nyini a chimu.

²⁷ Da yen po talimu nyon̄wa tomteer̄ma a yaa jam a bek wa ayen, ‘Ti nyon̄o, ḥan baai ate fi a pa ta ga a bori fi talimu po la, ḥa daa ḥanmaṇsa? Ka boa ale soa ate wuuta a nyini ḥa po a soa di?’

²⁸ Wa yaa weeni ba ayen, ‘Ka m dachiak ale bori wuutaja ḥa po.’ Ba yaa ḥman bek wa ayen, ‘Fi a yaali ayen ti ga voori wuutaja a basi?’

²⁹ Wa yaa weeni ba ayen, ‘Ni basi ti, dii nyinj la ni dan ga ayen ni voori ti, nama a le maa voori ḥantaja me a basi.

³⁰ Ni basi ate ḥantaja ale wuutaja a gum chaab a chim. Cheka danni a dan paari, m le basi ate cheeroma a che ḥa meena abe ba yaa luk wuutaja a ju abe ba ge ḥantaja dek a ta ga nyo m bunni po.’”

³¹ Yeezu yaa a ḥman magsi wamagsini ale ba ayen, “Naawen Naamu a nyε se ka be dii ate ba a wi ayen ‘Mastad’ ate nuruba a pa di a bori ba talita po la.

³² Di ka bie meena po be fiik. Di dan nyini a chim, di a zuagi kama a gaam ti fisaṇa meena, ate nuinsa a jam a yogi si tugta bu zuk.”

³³ Yeezu a ɻman diem a magsi wamagsini di choa ale ba ayen, "Naawen Naamu a nyε se ka nipok a nyiem ale pa dabinta a nyo boroboruk zom po ate ku fuusi a zuak dii la."

³⁴ Yeezu a nyiem a dan boro a sak nuru bɔanni, wa nyiem a kasim a magsi ka wamagsima ale ba. Wa kan weeni wariya alege a kan magsi wa magsi.

³⁵ Wa a nyε nyaku de kama ate ku sak ayen dii ate Naawen biisiteerɔwa a ɻmarisi Naawen gban̄ka po dila po dila po la a chim wensie. Wa ɻmarisi ayen Naawen a weeni ayen,

"Mi dan boro a sak nuruba, m le magsi ka wamagsima ale ba. Mi ale nyε tenzuk meena la, m pa ka wie nna yegayega a suk, alege m le pa ɻa a sak ba a lagri."

³⁶ Dula jigini Yeezu a yaa basi nuru bɔanni ale ge a ga jo yenni po. Wa ale ga jo yenni po la, wa ɻaanviirima a yaa jam a weeni wa ayen, "Fi ale a magsi wuutaja ale ɻanborintaja po wamagsini dii a sak ti la, tama a yaali kama ayen fi weeni di kiri a sak ti."

³⁷ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Waai ale bori ɻanborintaja la a nyε ase ka mi Saalobiika la.

³⁸ Talimu a magsi chaab ale ka tenzuk meena, ale ge ate ɻanborintaja a magsi chaab ale nuru baai ate Naawen a soa la. Wuutaja

me a magsi chaab ale ka nuru baai ate Sitaana a soa la.

³⁹ Dachiak kaai ale bori wuutaja la ale Sitaana. Cheka danni a magsi chaab ale ka tenzuk meena kpeglimka danni. Cheeroma me a magsi chaab ale ka Naawen sabiiloma.

⁴⁰ A se Cheeroma ale a tigsi wuutaja a gum chaab a ju dii la, tenzuk meena kpeglimka danni me ale nyε a se ka dila la.

⁴¹ Mi Saalobiika a le tom Naawen sabiiloma ate ba tigsi baai ale a tom wabaata ale baai ale a sak nuruba wabaata tomka siuk la meena.

⁴² Sabiiloma a le pa ba a yuk basi bolim buui ale kan maara kpimsi la po ate ba bo dula a kaari abe ba ɻobi ba nyinanya.

⁴³ Tuimmaŋsa nyamma a za ba a nyagsi a se ka wenbinni la ba nyɔnɔwa Naamu po. Nama baai ale ta tue la, ni wom mi.

⁴⁴ "Naawen Naamu a nyε se ka nuru waai ale tu a nya jaab ate wa silima. Wa sui yaa peenti nna yegayega ate wa chuili tanta a si alege a ga pa wa ɻanta meena a da a jam da ten kala.

⁴⁵ "Naawen naamu a nyε se ka gerindɔ waai ale a gisi ayen wa da tintain ate ba a wi ayen 'pearl'.

⁴⁶ Wa dan nya kpain dii diak ale pagra a gaam ɻa meena la, wa yaa ga a pa wa ɻanta meena a da. Wa le da a nueri la, wa yaa ɻmani a

chen waai ale ta tintanni a da la jigi a ga da.

⁴⁷ "Naawen Naamu a nyę se ka nuru waai ale a yuk ńmiak a basi beli kpeeni po a yik juma tɔgatɔga la.

⁴⁸ N̄miaka a dan sueri, jumyigrɔwa a yaa dari ka a ta jueli kunkɔŋini. Wa dan ta ńa a jueli, wa yaa kali tɛn a luk jum ńaai ate ba ńobi la a nyo chinni po ale ge a pa jum ńaai ate ba kan ńobi la a yuk a basi.

⁴⁹ Siuku la po me, tɛnjuk meena kpeglimka a dan jam paari, Naawen sabiiloma a le luk nuru mańskaja ale nuru baataanja tɔgatɔga a zaani.

⁵⁰ Wa le pa wabaataanja nyamma a ta ga a yuk basi bolim buui ale kan maari a kpimsi la po. Dula jigini ba le kum nna yegayega abe ba a ńobi ba nyinanja."

⁵¹ Yeezu ale a magsi wa-magsimaňa de a nueri la, wa yaa bek nuruma ayen, "Nama a miń dii ate mi a biisi ale ni la kiri a chagi ya?"

Ba yaa weeni wa ayen, "Mm, ti miń ya."

⁵² Yeezu a ńman weeni ba ayen, "Juuma Sinsanja sagrɔma waai a dan chim mi ńaańviiro Naawen Naamu po, wala a nyę se ka yeri nyɔnɔ ale yeri ba ńjan paala ale wa ńjan kpagsa wa dɔk po la."

⁵³ Yeezu ale a sak nuruma de a nueri la, wa yaa basi dula jigini,

⁵⁴ alege a cheń wa dek tɛnka. Da yeń po wa yaa cheń a ga jo ba Juuma tuka

dɔkku po a sak nuruma Naawen wie. Ku yaa jam a cha nuru baai ale jam a bo dula jigini la. Ba yaa bek chaab ayen, "Nuruwa de a nya yammu de ka be? Wa nyę ka se a tom wakperikaliisańa nna?

⁵⁵ Daa wala ale chapentawa biika la? Daa Męeri biika ale la? Da Jeemsi ale Josefi ale Judas ale Simon suok ale la?

⁵⁶ Wa tɔama an bo daa de la? Wa nyę ka se a seba nna?"

⁵⁷ Nuruma meena sue an jam masa ale wa, dii nyiń la ba seba wa kiri meena kama.

Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Waai meena a te Naawen biisiteerɔwa zula kama, alege ka wa dek tɛnka demma ale wa dɔk demma nyiini ale ka a te wa zula."

⁵⁸ Wa an jam a tom wakperikaliisa yegayega dula jigini, dii nyiń la ba jam ka siaka ale wa.

14

¹ Da ńala po Galili demma naawa waai ate ba a wi wa ayen Ayerod la, a yaa wom Yeezu wie.

² Wa yaa wi wa kpańja a weeni ba ayen, "Jɔɔn waai ale jam a te nuruba soka ale nyiam la a yiti kum po kama. Ka dila ale soa ate wa baga a tom wakperikaliisańa de."

³ Ayerod a jam faari ka wa suoku waai ate ba a wi wa ayen Filip la powa. Wa yue a jam ale Ayerodiasi.

⁴ Jɔɔn a linj jam a weeni Ayerod kama ayen, "Fi ale nyę dii ale fi suoku powa la an nala." Jɔɔn ale weeni dii

la a basi kama ate Ayerodiasi
a nyε ate Ayerod a tom wa
nuruma ba gela ate ba ga yik
Jœ̄n a lik dök po.

⁵ Ayerod a jam a yaali ayen
wa ko wa kama, alege wa
jam a chali Juuma yøgsum,
dii nyin la ba jam a poli
kama ayen Jœ̄n a jam ka
Naawen biisiteerøma po
wanyi.

⁶ Ayerod biamu benni
danni ale jam a paari la,
wa yaa wi nuruba yegayega
ayen ba jam a maa de wa
biamu danni ηandiintaŋa.
Ba ale jam a tigsi chaab
a boro a de la, Ayerodiasi
leewa a yaa jo dök kuui ate
ba jam kala a de la, a yaa
gogi. Wa gogtaŋa a jam
a te Ayerod supeentik nna
yegayega.

⁷ Wa yaa a pe a weeni wa
ayen, "Jaab buui meena ate
fi a yaali la, weeni mu ate m
te fu."

⁸ Nipøkbinni a yaa nyini a
chenj wa mawa jigi a bek wa
jaab buui ate wa ayen wa
yaali naawa jigi la. Wa ale
biisi ale wa mawa a nueri la,
wa yaa ηmani a chenj Ayerod
jigi a weeni wa ayen, "Mi
a yaali kama ayen fi basi
ate fi nuruma a ga gebi Jœ̄n
zukku a ta jam te mu."

⁹ Wa wienja a jam kaasi
Ayerod sui nna yegayega,
alege wa an jam baga a zeri
ya, dii nyin la wa jam a
pe kama ale nipøkbinni nu
ruma meena nimbie po. Wa
yaa weeni wa sojima

¹⁰ ayen ba chenj juijui ate
ba lik Jœ̄n la a ga gebi wa

zukku a ta jam.

¹¹ Ba ale ga nyε dila a
nueri la, ba yaa pa zukku
a dueni taasi tanlaŋ po a
ta ηmani a chenj ga te
nipøkbinni. Wa yaa tuesi ku
a fa ga te wa mawa.

¹² Jœ̄n ηaanviirima ale
jam a wom dii ale nyε la, ba
yaa chenj a ga pa wa nyinjka
a ta ga gu. Ba yaa ga weeni
Yeezu.

¹³ Yeezu ale ga wom dii ale
nyε Jœ̄n la, wa yaa chenj a ga
jo ηaarunj po a chenj sagini
po wa dek wa nyiini. A se
wa ale jam a chenj la, nuruba
yegayega a yaa nya wa. Ba
yaa basi ba teŋsaŋa ale a yiti
a de niŋ a chali a ga paari du
ale ge ate wa yaa war iŋaanj
a jam.

¹⁴ Yeezu ale a nyini
ηaarunjku po a siŋ teŋ la,
wa yaa nya nuru boari nna
yegayega ale ba za a limsi
wa. Wa jiirim a yaa jam bo
ale ba ate wa yaa tebi baai
ale a yuagi la.

¹⁵ Wa ale wa ηaanviirima
ale jam a bo dula jigini
ate ku beni la, ba yaa jam
a weeni wa ayen, "Nya ti
meena a za ka sagi po ate
wenni me a siŋ ti dela.
Basi ate nuru boanni a chenj
teŋkpansaŋa po a ga da
ηandiinta a de."

¹⁶ Yeezu a yaa weeni ba
ayen, "M kan yaali ayen
m basi ate ba chenj, alege
nama dek a te ba ηandiinta
ate ba de."

¹⁷ Ba yaa weeni wa ayen,
"Tama a ta ka borobotta tinu
ale juma ηaye dela jigini."

18 Wa yaa weeni ba ayen, "Ni ta a jam te mu." Ba yaa ga a ta jam.

19 Yeezu a yaa weeni ate nuruma meena a kali təŋ dula jigini, ate wa yaa a pa borobottaja tinuwa ale jumaja ɻayewa a zak wa zuk a nya wenŋmazuk a puusi a te Naawen ayen wa niak ti. Wa ale puusi a ga nueri la, wa yaa wie boroboruku a pa te wa ɻaanviirima ayen ba pa a chari nuruma,

20 ate ba meena a yaa ɻobi chak. Ba ale ɻobi a ga nueri la, Yeezu ɻaanviirima a yaa pa busisa pi ale siye a pa ɻandiin taliŋa a sueri si.

21 Baai ale jam a ɻobi boroboruku ale jumaja la nidoama nyiini a jam ka tusa ɻanu.

22 Yeezu yaa weeni wa ɻaanviirima ayen ba jo ɻaarunju po a taamu mogi kpeeni kauk kunjula ɻaan nyiŋ, abe ba ge ate wa banti nuru bɔanni ate ba kuli ba yeenja.

23 Wa ale banti ba a nueri la, wa yaa cheŋ a ga jueli guuk kunyi zuk ayen wa puusi a te Naawen. Təŋka ale jam a sobri la, Yeezu dek wa nyiini ale jam bo dula.

24 Wa ɻaanviirima a yaa jam bo ɻaarunju po nyiamu sunsuŋ ate vioku a fobi ba ɻaarunju a basi kauk yon.

25 Ku ale jam a paari vari kpadiaka kumka po la, Yeezu a yaa nyini guuku zuk a siŋ a cheŋ a ga siŋ mogini po a za nyiamu zuk a cheŋ wa ɻaanviirima jigi.

26 Ba meena ale nya wa ale wa za nyiamu zuk a cheŋ cheena ba jigi la, yɔgsum a yaa deri yik ba nna yegayega. Ba yaa kaari nna yegayega, dii nyiŋ la ba jam a poli ayen wa ka kok.

27 Yeezu a yaa deri kpabi a weeni ba ayen, "Ka mi. Ni yigi ni dek abe ni kan a chali yɔgsumo."

28 Piita a yaa weeni wa ayen, "M Nyɔnɔ, ku dan ka fi, be weeni mu ate m nyini ɻaarunju po a cheŋ nyiamu zuk a jam fi jigi."

29 Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Be nyini a jam." Piita a yaa basi ɻaarunju ale nyini a cheŋ Yeezu jigi.

30 A se wa ale jam a cheŋ la, wa yaa nya ale vioku a jam a pagra kama nna yegayega. Yɔgsum a ya deri yik wa ate wa yaa a siŋ nyiamu təŋ. Wa yaa kaari a weeni ayen, "M Nyɔnɔ, yik mu."

31 Yeezu a yaa deri teeri wa nisaja a yik wa ale a weeni wa ayen, "Ka boa ate fi ka siaka ale mi ale a chamu?"

32 Yeezu ale Piita a yaa cheŋ a ga jo ɻaarunju po. Ba ale ga jo ku po a nueri la, vioku a yaa deri basi.

33 Wa ɻaanviirima baai ale jam a tali a bo ɻaarunju po la a yaa pak Yeezu ayen, "Wensie fi sum ka Naawen biik."

34 Ba yaa jam a taam jueli mogi kpeeni kauk kunjula a ga paari təŋ kaai ate ba a wi ayen Genesaret la.

³⁵ Baai ale jam bo dula la, a yaa nya Yeezu a deri miŋ wa. Ba yaa deri tom ayen ba ta yuaroma a jam wa jigi.

³⁶ Ba yaa saalim wa ayen wa basi ate yuaroma a tiri wa garuku noanni ate ba baga a nya nyinjøgsa. Baai meena ale jam a tiri wa garuku noanni la a nya nyinjøgsa kama.

15

¹ Farisiima ale Juuma Sinsak sagrøma ba gela a yaa nyini Jerusalem teŋka a tigsı chaab a jam Yeezu jigi a bek wa ayen,

² "Ka boa ate fi ḥaaŋviirima a zeri ti kokpiensa a sinsanja vaka? Ba kan nari ba nisima a magsi alege a de ḥandiinta."

³ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Nama a kasim a va ka ni dek kisita a, alege a kan va Naawen sinsanja.

⁴ Ba ḥamarisi Naawen gbaŋka po dila po dila po ayen wa weeni ayen, 'Nama a kasim a te ni koba ale ni maba zula.' Waai a dan le wa ko a yaa se wa ma, ba ko kula nyɔnɔ.

⁵ Nama a nyiem a kasim a sak nuruba ni kokpiensa siuku ayen nuru waai a dan weeni wa ko ale wa ma ayen jaab buui ate wa a ayen wa pai a maari wa la ka Naawen ale soa.

⁶ Nama a kan basi ate nuru wala a maari ba. Ni daa nyɛ dila, nama a va ka ni kokpiensa siuku ale ge a kaasi Naawen sinsanja.

⁷ Nama ka venta nyam Naawen biisiteerøwa Azaya ale ḥamarisi nama wie dii Naawen gbaŋka po la ka wensie. Wa ḥamarisi ayen,

⁸ 'Naawen a weeni ayen, nruma de a pa ka ba noa nyiini a zuli mi, alege ba suniimanja a ka mi jigi ya.'

⁹ Ba nyiem a kasim a pa ka nurubisa kisita a sak nuruba ale a weeni ayen ti ka Naawen kisita. Ka dila ale soa ate ba puusaŋa a ka kiri mi jigi la.'

¹⁰ Yeezu yaa ḥman wi nuru ḥoanni ate ba jam wa jigi. Wa yaa weeni ba ayen, "Ni lagri ni tueŋa a wom ate ni miŋ dii ate mi a yaali ayen m weeni a sak ni la."

¹¹ Nanta baai ale a jo ni noanja po la a kan te ni danja, alege ḥanta baai ale nyini ni noanja po a nyini la, ale a te ni danja."

¹² Wa ḥaaŋviirima a yaa weeni wa ayen, "Fi ale a weeni dii la, Farisiima sue an peenti ya."

¹³ Yeezu a yaa weeni wa ḥaaŋviirima ayen, "Mi Kowa waai ale bo wenḥmazuk la a nyɛ se ka kpaaro waai a nyiem ale kasim a bori wa ḥanta la. Da yeŋ po wa le weeni wa tomteerøma ayen ba ga a voori ḥanta baai meena ale chim ḥjan kayaata la a yuk basi."

¹⁴ Ni kan basi ate Farisiima ale a biisi dii la a daani ni. Ba a nyɛ se ka yeeba ale a dari chaab dii la. Ba meena a le ga a lo ka goluk po."

¹⁵ Piita a yaa weeni wa ayen, "Be weeni wamagsini de kiri a sak ti."

¹⁶ Yeezu a yaa bek ba ayen, "Nama me a ka yammaa?"

¹⁷ Nama a ze ayen ኃንታ baai ale a va ni noanja po a jo ni puusaaja po la me a va ka ni bitagifiisa me a nyiini?

¹⁸ Ni an miŋ ya? Ni noanja po biika a nyini ka ni sunimaŋa po a nyini ale a basi ate ni a ta daŋta.

¹⁹ ኃንታ baai ale bo nuru sunum po la ale a basi ate wa poli wabaata ale a tom kabonṣa ale nipōk yaalik tūma ale a ko chaab ale a zu ale a velimu a te chaab ale a kaasi chaab yue.

²⁰ Tuimaŋa de meena ale a basi ate nuruba a ta daŋta. Nuruba a dan ka a nari ba nisima ale ge a de ኃንዲinta a se Farisiima kisiku ale a va dii la, kula a kan basi a te ba a ta daŋta."

²¹ Yeezu a yaa ኃንمان basi dula jigini ale ge a cheŋ Taaya ale Saidon teŋsaŋa.

²² Nipōk wanyi ale nyini Keenan a bo dula jigini. Wa yaa jam a saalim Yeezu ayen, "M Nyōnō, fi waai ale ka naawa Deeviḍ ኃଆନ୍ବିକ la, ta jiirim ale mu, dii nyiŋ la chichiribiok ale bo m lie zuk po a daani wa."

²³ Yeezu a yaa sina. Wa ኃଆନ୍ବିରିମା a yaa jam a weeni wa ayen, "Ti Nyōnō, ti a saalim fu ayen fi yiak nipowa de ate wa ኃମାନି ti ኃଆନ୍, dii nyiŋ la wa va ti kama a nuemu."

²⁴ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Naawen ale tom mu

ayen m cheŋ Juuma baai ale a nyε a se piisa ale be la, nyiini jigi."

²⁵ Nipowa ale wom dii ate wa a weeni la, wa yaa kpi dunduna teŋ Yeezu ninj a weeni wa ayen, "M Nyōnō, mi a saalim fu kama ayen fi maari mu."

²⁶ Yeezu yaa a weeni wa ayen, "Ku an magſi ayen ba pa bisaŋa ኃନ୍ଡିଂତା a te baasa."

²⁷ Nipowa a yaa weeni wa ayen, "M Nyōnō, dii ate fi weeni la ka wensie, alege baasaŋa a de ka ኃନ୍ଡିଂତି tii ate bisaŋa a de ale a tali la."

²⁸ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Fi ta siaka ale mi ka nna yegayega. M le nyε dii ate fi a yaali la a te fu." Wa ale weeni dila la, nipowa lie wa a yaa deri nya nyinjyoga.

²⁹ Yeezu a yaa ኃମାନି basi dula jigini ale ge a ga bo Galili mogi kpeeni noai a nyiemu a yaa ga paari jigi a jueli a kala guuk kunyi zuk.

³⁰ Wa le kala dula jigini la, nuru boari a yaa jam wa jigi ale ba yōgnyeensa. Yōgnyeensa de jam ka gbanisa ale yeeba ale gbatta ale gaaunta. Yeezu a yaa puusi ate ba nya nyinjyoga.

³¹ Nuru boanni meena ale nya ale gaauntaŋa a biisi ate gbaritaŋa me a yiti a zaani a baga a cheŋ, ate gbanisaŋa me naŋsaŋa a teenti ate yeema me ninaja a lagri ate ba a nya la, ku yaa cha ba nna yegayega. Ba yaa pak Izirali Naawenni ale a te wa zula wieŋa de meena nyiŋ.

³² Yeezu a yaa wi wa ኃናንቃርማ a weeni ba ayen, "M jiirim a bo ale nuruma de meena kama, dii nyin la ba kasim a bo ale mi kama daa ኃናት, alege ba an diem a de ኃንዲንታ. M dan basi ayen ba kuli ale kommu, ba le viiri siuku niñ."

³³ Wa ኃናንቃርማ a yaa bek wa ayen, "Dela ka sagi po. Te ti nya ኃንዲንታ ka be ate ba paari nuruma de a soa nna?"

³⁴ Yeezu a yaa bek ba ayen, "Ka borobotta ti dina ate ni tara?"

Ba yaa weeni wa ayen, "Ka borobotta tiyopoi ale juma maga la ale boro."

³⁵ Wa yaa weeni nuru bɔanni meena ayen ba kali ተኩ.

³⁶ Wa yaa pa borobottaŋa tiyopoi wa ale jumaŋa a puusi a te Naawen ayen wa niak ti, a yaa le ge a wie a te wa ኃናንቃርማ ayen ba pa a chari nuru bɔanni. Ba yaa pa a chari ba meena.

³⁷ Ba meena a yaa እብ አ chak a yaa le ge ate Yeezu ኃናንቃርማ a pa boroboruk tii ale tali la a sueri busisa siyopoi.

³⁸ Nuru baai ale እብ boroboruku ale jumaŋa la, nidɔama meena nyiini a jam ka tusa ኃናልፍ.

³⁹ Nuruma ale de nueri la, Yeezu a yaa banti ba ayen ba kuli, ale ge ate wa ale wa ኃናንቃርማ a ga jo እሂንያን po a chej a ga paari ተኩ kaai ate ba a wi ayen Magdala la.

16

¹ Farisiiba ale Sajusiba ba gela a yaa jam Yeezu jigi ayen wa tom wakperikaliik a sak ba ate ba miñ ayen wa pagrimu a sum nyini ka Naawen jigi.

² Wa yaa weeni ba ayen, "Wenbinni a daa siŋ ate chijnmaanja a muni ni seba kama ayen ሽመሩክ a kan ni.

³ Wenbinni a dan pusi a jueli ate chijnmaanja a sobri, ni seba kama ayen ሽመሩክ a le ku ni. Ni dan poom seba ayen ሽመሩክ le ni yaa se ku kan ni alege nama an baga a seba wie ኃናይ a le ኃና ነየ Jinla la kiri ya."

⁴ Yeezu a yaa እምነ weeni ba ayen, "Nama jinla demma a ዘሪ Naawen ka nna yegayega ale a tom wabaata. Mi a kan siagi a tom wakperikaliik a te nama ውግግላ de. Wakperikaliik kaai ate nama a le nya da የኩ po la ale dii ate Naawen a tom ale wa biisiteerowa Jona dila po dila po la."

Wa yaa basi ba ale ge chej.

⁵ Ba ale bo ኃናሩንኩ po a taamu mogi kpeeni kauk kunkula la, Yeezu ኃናንቃርማ a yaa banji ba ኃንዲንታŋa a basi ኃናን.

⁶ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ni a limsi abe ni kpesi ni dek ale Farisiima ale Sajusima dabintaŋa."

⁷ Wa yaa ale weeni dila la, ba yaa bek chaab ayen, "Ka tama ale kan ta boroboruk la ale soa ate wa a weeni dila?"

⁸ Yeezu a yaa seba ayen ba an jam a miŋi ayen wa a sak ba ka Farisiima sinsanŋa wie. Ka dila nyiŋ ale soa ate wa yaa a bek ba ayen, "Ka boa ate boroboruk kuui ate nama a banj la a daani ni ate nama a biisi ku wie? Nama a ka siaka ale mi nalinmyiini.

⁹ Nama an diem a miŋ ya? Nama a kan teeri dii po ate mi a pa borobotta tinuwa a wie a chari ate nuruba tusa ḥanaansiwa la? Ka busisa si dina ate ni pa a sueri?"

¹⁰ Wa yaa ḥman bek ba ayen, "Mi ale ḥman a pa borobotta tiyopoiwa a wie a chari ate nuruba tusa ḥanaansiwa la, ka busisa si dina ate ni pa a sueri?"

¹¹ Mi a poom a weeni ni kama ayen ni kpesi ni dek ale Farisiima ale Sajusima sinsanŋa. Mi a poom kan biisi ale ni ka boroboruk kuui ate ni banj basi ḥaaŋ la wie."

¹² Yeezu ḥaaŋviirima ale ga wom dii ate wa biisi la, ba yaa deri miŋ ayen wa a sak ba kama ayen ba kpesi ba dek ale Farisiima ale Sajusima sinsanŋa. Daa ayen wa jam a weeni ba kama ayen ba kpesi ba dek ale ba dabin tii ate ba pa a nyo ba boroboruku po la.

¹³ Ku ḥaaŋ nyiŋ Yeezu ale wa ḥaaŋviirima yaa cheŋ tɛŋkpaaŋ sii ale jam gilim Siizariya Filipai tɛŋka la. Ba ale ga paari dula jigini la, wa yaa bek ba ayen, "Nuruba a weeni ayen mi Saalobiika ka wana?"

¹⁴ Ba yaa weeni wa ayen, "Ba gela a weeni ayen fi

ka Jɔɔn waai ale jam a te nuruba soka ale nyiam la. Mba me a weeni ayen fi ka Naawen biisiteerɔwa Elaja, ale ge ate mba me a weeni ayen ka Naawen biisiteerɔwa waai ate ba a wi wa ayen Jerimaya la, a yaa se wa biisiteerɔma po wanyi ale ḥman pilim jam."

¹⁵ Wa yaa bek ba ayen, "Nama dek a weeni ayen mi ka wana?"

¹⁶ Simon Piita a yaa weeni wa ayen, "Fi ka Naawen waai ale boro la, biik. Fi be ḥman ka Varibasidɔwa waai ate Naawen a jam weeni ayen wa le tom wa ate wa jam la."

¹⁷ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Fi Simon, Jɔɔn biika, Naawen a le basi ate fi sui a peenti nna yegayega. Nurubisa an sak fu wensie ḥaaŋ ate fi biisi la, alege m Kowa waai ale bo wenŋmazuk la, le sak fu.

¹⁸ Dila nyiŋ ate mi a weeni fi Piita, baai ate Naawen a soa la a nyɛ se ka yeri ate mi a boro a se la, ate fi a chim yenni nyubini. Sitaana ale wa chichiribaataŋa meena a kan baga a kaasi di diipo diipo meena wuu.

¹⁹ M le pa Naawen namu chaafisaaŋ a te fu. Nanta baai ate fi pa zaani tɛŋzuk de ayen nuruba a va ba la, bala me a le zaani wenŋmazuk. Nanta baai me ate fi a kan pa a zaani tɛŋzuk de la, bala me a kan zaani dula jigini."

²⁰ Wa ale a biisi ale Piita a nueri la, wa yaa weeni wa ḥaaŋviirima meena ayen ku

a fe kama ate nama dek a kan weeni a sak nuru waai ya ayen ka mi ale Varibasidɔwa waai ate Naawen a weeni ayen wa le tom wa ate wa jam da yen po la.

²¹ A nyini va ḥala po a ta a chenj, Yeezu a yaa weeni wa ḥaanviirima a lagri ayen, "Ku maggi kama ayen m chen Jerusalem tɛŋka. Dula jigini tɛŋka kpanja ale Juuma Puusika Yenni kpanja ale Juuma Sinsak sagrɔma meena a le basi ate mi a nam nna yegayega abe ba ge a ko mu, alege ku dan paari daa ḥata dai m le yiti kum po."

²² Piita a yaa le a wom wa wienja la, wa yaa yik wa a ta wa a taam nakpiak nyij a tɔarij wa ayen, "Naawen dek a le maari ate dila a kan jam fi jigi ya."

²³ Yeezu a yaa virin a weeni Piita ayen, "Chej du mi tɛŋ di nyij la fi ta ka Sitaana popola. Fi a daani mu kama ale m tuima tomka. Fi la biisi dii la an nyini daa Naawen jigi ya, alege dii nyini ka nuruba jigi."

²⁴ Yeezu a yaa ḥman weeni wa ḥaanviirima ayen, "Nuru a daa yaali ayen wa va mi ḥaanj, basi ate wa linj a zeri wa dek yaalika, abe wa pa wa jabarimu a vi wa maŋkpalaŋa zuk a jam va mi.

²⁵ Nuru waai nina a dan muni wa dek yaalika nyij, kula nyɔnɔ a le jam a lo. Nuru waai ale pa mi ale Naawen wamaŋsaŋa a nyo wa dek yaalika nyij la, wala

a le jam a tuesi Naawen nyuvuri paalini.

²⁶ Nuru waai a dan baga a nya tɛŋzuk masimu meena, ka boa nyuenta ate wa a ayen wa nya? Wa kan baga tuesi Naawen nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la. Ka boa ate nuru ayen wa pa a gerimu a nya wa nyuvuriya?

²⁷ Mi Saalobiika a le ḥman pilim a jam ale Naawen pagrimu ale wa zulaŋa ale wa sabiiloma. M dan jam m le tuni waai meena a maggi ba tuima le ka dii la.

²⁸ Ni basi ate m weeni ni ayen nuruba a bo dela jigini kama a kan kpi ase ka ba nya mi Saalobiika ale m cheena a se naab la."

17

¹ Daa ḥayuebi ale jam a taam la, Yeezu a yaa wi Piita ale Jeemsi ale wa suoku Jɔɔn a ta ba a jueli guuk kpiony kunyi zuk a bo dula ba dek ba nyiini.

² Ba ale jam a bo dula la, Yeezu nimbidiaka a yaa tagri ba niŋ ale a nyagsi a se wenbinni la. Wa gataŋa me a tagri ale peenti ale a nyagsi nna yegayega.

³ Ba yaa nya Elaja ale Moosis a boro a biisi ale Yeezu.

⁴ Piita a yaa weeni Yeezu ayen, "M Nyɔnɔ, tama ale bo dela la a nala kama. Basi ate ti pili viita titia te ni ate fi a soa kunyi, Moosis me a soa kunyi abe Elaja a soa kunyiwa."

⁵ Piita ale diem boro a biisi la, chiŋma nyagsini a yaa

deri jam a lik ba. Ba yaa a wom lueluk chijmanni po ate ku weeni ayen, "Ka mi biika ate mi a yaali la ale nna. Wa a nyę ate m sui a peenti. Dila nyinj la ni be wom wa."

⁶ Yeezu ḥaañviirima ale wom lueluku la, yögsum a yaa deri yik ba nna yegayega, ate ba nyinṣa a gok ate ba yaa lo təŋ a pa ba loga a vugi təŋ.

⁷ Yeezu a yaa jam ba jigi a tiri ba ale weeni ba ayen, "Ni yiti ḥmai abe ni kan te ni kpaziim a nagi."

⁸ Ba ale yiti ḥmai a gisi nya la, ba an jam a nya waai ya, alege ka Yeezu nyiini ale jam za ba təŋ.

⁹ Ba ale nyini guuku zuk a siŋ la, Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Dii ate ni nya la, ni kan weeni a sak waai ya a se ka da dii danni ate mi Saalobiika a yiti kum po la."

¹⁰ Ba yaa bek Yeezu ayen, "Ka boa ale soa ate Juuma Sinsak sagrōma a weeni ayen ka Elaja a le wa linj a jam?"

¹¹ Wa yaa weeni ba ayen, "Ku ka wensie ate Elaja a linj a jam a gomsi jaab meena.

¹² Mi a weeni ni kama ayen Elaja a poom jam kama. Nuruba a jam ze ayen ka wa ale la ate ba yaa nyę wa dii ate ba a yaali la. Ba abe le nyę mi Saalobiika me ka dila degadega."

¹³ Wa ḥaañviirima ale wom dii ate wa biisi la, ba yaa deri miŋ ayen wa a biisi ka Jooŋ sokateerowa wie.

¹⁴ Ba ale jam a biisi ale chaab a nueri la, ba yaa a jam paari wa ḥaañviirima mbala ate nuru boari yegayega a za a gilim ba. Nuru wanyi a yaa jam a kpi dunduna təŋ Yeezu niŋ.

¹⁵ A yaa weeni wa ayen, "M Nyɔnɔ, ta jiirim ale m biika, dii nyinj la kpiŋkpinsa ale ta wa ale a daani wa nna yegayega. Wa nyiem a kasim a a lo ka botta po ale nyaata po a nyę ayen wa ko wa dek.

¹⁶ M saalim ka fi ḥaañviirima ayen ba tebi wa, alege ba an baga a tebi wa."

¹⁷ Yeezu a yaa weeni ayen, "Nama jinla demma a ka siaka ale mi ale kasim a nyę a kaasi. Nama a yaali ayen mi a bo ale ni a paari ka dimpo abe ni miŋ mu? Mi ale yik m dek ale ni a paari ka dimpo? Ta biika a jam mi jigi denna."

¹⁸ Ba yaa ta wa a jam Yeezu jigi, ate wa yaa weeni chichiribioku ayen ku nyini biika jigi a nyini. Wa ale weeni dila la, biika a yaa deri nya nyinjyogsia.

¹⁹ Yeezu ḥaañviirima a yaa nya wa ba dek ba nyiini a yaa bek wa ayen, "Ka boa ale soa ate tama an poom baga a yiak chichiribioku ate ku nyini biika jigi ya?"

²⁰ Wa yaa weeni ba ayen, "Nama siaka an zuak ya. Ni basi ate m weeni ni ayen a se ni siaka a dan soa a se be dii ate ba a wi ayen 'Mastad' la, nama ate baga kama a weeni guuk kpionŋku de ayen ku yiti

dula jigini a cheñ. Ku le sum a yiti. Ku dan ka dila, ni baga kama a nyε jaab buuri meena.

²¹ Alege chichiribioku de choawa dan kan daa noai bobika ale puusa nalinmyiini, ni an baga a yiak ate ku a nyini."

²²⁻²³ Yeezu ale wa ḥaañviirima a yaa basi dula jigini ale ge cheñ Galili. Ba ale ga paari dula la, wa yaa weeni ba ayen, "Nuruba a le jam a yik mi Saalobiika a nyο nuru baai ale ba ko mu la nisima po, alege daa ḥatawa danni m le yiti kum po." Wa ḥaañviirima ale wom wienja de la, ba sue a yaa kaasi nna yegayega.

²⁴ Yeezu ale wa ḥaañviirima ale ga paari Kapernaum tεñka po la, Juuma Puusika Yenni lampoo cheesiroma a yaa jam Piita jigi a bek wa ayen, "Fi sagrowa a tuni Juuma Puusika Yenni lampoowa?"

²⁵ Piita a yaa weeni ba ayen, "Mm, wa a tuni kama."

Piita ale jo yenni po ayen wa weeni wa dii ale nyε la, Yeezu a yaa de niñ a bek wa ayen, "Simon Piita, ka bana ale a tuni lampoo a te tεñka kpañja? Ka nichamma yaa ka tεñka demma? Fi a poli ka se?"

²⁶ Piita yaa weeni wa ayen, "Ka nichamma ale a tuni."

Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Ku kiri ale tεñka demma a kan tuni."

²⁷ Alege tama a kan yaali ayen ti daani nuruma de. Cheñ mogi kpeeni a ga pa

fi ḥmiaka a yuk a yik juma nyiamu po. Jum buui ate fi liña a yik la, fi le nya ligri bu nɔann̄i po dii ale a magsi mi ale fi Juuma Puusika Yenni lampoowa tutuna la." Ta di a cheñ a ga tuni a te lampoo cheesiroma.

18

¹ Da yen̄ po Yeezu ḥaañviirima a yaa jam wa jigi a bek wa ayen, "Ka wana ale kpagi Naawen Naamu po?"

² Yeezu a yaa yik biik wanyi a ta jam a zaani ba niñ,

³ a yaa weeni ba ayen, "Ni basi ate m weeni ni ayen a se ka ni pa ni dek a chim a se bisa la, kan daa di ni kan jo Naawen Naamu po.

⁴ Nuru waai ale yik wa dek ale a nyε ase biik la ale a chim kpagi Naawen Naamu po.

⁵ Nuru waai ale a tuesi biika de mi vaka nyiñ la, wala a tuesi ka mi dila.

⁶ "Nuru waai a dan nya biik ate wa ta siaka ale mi, alege ate wa paasi wa ayen wa va siuk kuui ale kan nala la, kula nyɔñɔ a magsi ka ba pa miik a bobo niri a pa yik wa ḥiri a ta wa a ga yuk basi mogi kpeeni nyiamu po, kula ale zunchonja.

⁷ Nuruba ba gela a nyiem a kasim a yaali kama ayen ba a paasi nuruba ate ba a va tuim kaasima siuk. Ku ale jam bie baai ale nyε dila la jigi.

⁸ "Nuru waai a dan pa wa nisima a yaa se wa nantuok

a tom wabiok, ku a fe ate wa gebi wa nisimaŋa a yaa se wa nantuoku a yuk basi. Nuru waai a dan ta ni yeŋ a yaa se naŋ yeŋ ale nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la, kula ale zunchoŋa a gaam wa ale ta nisima siye a yaa se naŋsa siye alege a cheŋ a ga jo bolim buui ale kan maara kpimsi la po.

⁹ Nuru waai a dan pa wa num a tom wabiok, ku a fe ate wa yeeri bu a yuk basi. Nuru waai ale ta num bunyi ale ge a ta nyuvuri dii ale kan ta kpeglim la, kula ale zunchoŋa a gaam wa le ta nina ḥaye ale ge a jo bolim buui ale kan maara kpimsi la po.

¹⁰ "Nama a kpesi ni dek abe ni ka a nya bisaŋa de a se ba daa nuruba la. Ni basi ate m weeni ni ayen ba sabiiloma a bo ka m kowa Naawen waai ale bo wenŋmazuk la, jigi.

¹¹ Mi Saalobiika a jam ayen m gisi ka baai ale be la a vari ba a basi.

¹² "Nuru waai a dan ta piisa kook ate kunyi a be, nama a poli ayen nuru wala a le nye ka se? Wa a basi ka nnjala guutaŋa zuima ale ge a gisi kunyiwa.

¹³ Mi a weeni ni kama ayen wa dan nya ku, wa sui ale peenti nna yegayega ku nyiŋ a gaamu nnjala meena.

¹⁴ Siuku la po ni Kowa Naawen waai ale bo wenŋmazuk la, a kan yaali ayen bisaŋa de po wanyi a be.

¹⁵ "Fi suok a dan nye fu a kaasi, cheŋ wa jigi a ga weeni wa ayen wa nye fu kaasi kama. Wa dan siak wa le kaasi la, fi ale wa ale ḥman niak chaab.

¹⁶ Wa dan zeri yik fi doa wanyi a yaa se baye ate ba chim fi seeroba a maa biisi fi ale fi suoku ale a ayen ni biisi dii la.

¹⁷ Wa dan ḥman zeri ba me ta ba a cheŋ ate ni ga a weeni a sak Yeezu ḥjaanviirima ku meena. Wa be dan ḥman zeri ba me, nama a kan ḥman ta wari ale wa a se nama ale kan ta wari ale lampoo cheesiroma ale baai ale kan da Kirisita bisa dii la.

¹⁸ "Wensie ate mi a weeni ni ayen ḥanta baai, ate nama a pa zaani təŋzuk de ayen nuruba a va ba la, bala me a le zaani wenŋmazuk. ḥanta baai me ate nama a kan pa a zaani təŋzuk de la, bala me a kan zaani dula jigini.

¹⁹ "M be ḥman a weeni ni kama a gum du ayen nama baye a dan tu chaab a puusi a te Naawen wari nyiŋ ale ta siaka ni kowa Naawen waai ale bo wenŋmazuk la, a le pa a te ni.

²⁰ Nuruba baye a yaa se nuruba bata a dan tu chaab mi yonni nyiŋ mi a le bo ale ba."

²¹ Da yeŋ po ate Piita a yaa jam Yeezu jigi a bek wa ayen, "M Nyɔnɔ, a se m suok a dan kasim a nye mu a kaasi ka bu dina ate mi ayen m vonj a te wa? Ku noai buyopoi yaa?"

²² Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Daa buyopoi dekki, alege kasim a a vonja te wa a ta a chenj.

²³ Basi ate m weeni ku kiri ale ka dii la a sak fu. Naawen naamu a nyε se ka tεn̄ kaai naab la. Da yen̄ po ate wa yaa wi wa tomteerōma ayen wa bek ba a wom a se ba tuimanya ka se.

²⁴ Ba meena ale tigsı chaab a jam la, wa yaa a wi wa tomteerōma po wanyi a ta nyini a zaani ba ninj. Nuruwa de a jam a piem ka ligra nna yegayega naawa jigi,

²⁵ alege wa an jam a baga a tuni ḥa a te wa. Naawa ale ga wom nyaku de la, wa yaa weeni wa nuruma ayen ba ga koalim wa ḥanta baai meena ate wa ta la a da abe ba yik wa dek ale wa dōk demma meena a ta ga da ate ba chim yom. Dila a le basi ate wa baga a nya wa ligra meena.

²⁶ Tomteerōwa ale wom dii ate naawa a weeni la, wa yaa deri a kpi dunduna tεn̄ wa ninj a saalim wa ayen, 'M nyɔnɔ, yik fi sunni m le tuni fu ḥa meena.'

²⁷ Naawa a yaa jam ta jiirim nna yegayega ale wa a yaa vonj wa pamini meena a te wa ale a weeni wa ayen wa a chenj.

²⁸ "Tomteerōwa a yaa le basi naawa yenni ale chenj la, wa yaa ga tu naawa tomteerōma po wanyi. Nuruwaai ate wa tu la a jam a ta ka wa ligra nna maga dega. Wa ale ga paari nuruwa la,

wa yaa deri bobī nuruwa a ḥameeni ale a weeni wa ayen, 'Tuni mu m ligra meena'.

²⁹ Wa pamini nyɔnɔwa a yaa kpi dunduna tεn̄ wa ninj a saalim wa ayen, 'Yik fi sunni m le tuni fu ḥa meena.'

³⁰ "Alege tomteerōwa a zeri ale ta wa a ga lik dōk po a ta ga paari dii po ate wa baga a tuni wa pamini meena la.

³¹ Naawa tomteerōma ba gela ale wom dii ale nyε la, ku yaa daani ba nna yegayega ate ba yaa chenj naawa jigi a weeni wa ba ale wom dii la.

³² Naawa ale wom la, wa yaa wi tomteerōwa ate wa jam wa jigi ate wa yaa weeni wa ayen, 'Fi ka kiri ya. Fi ale jam saalim mi la, m vonj fi pamini meena dii ate fi ta la kama a te fu.

³³ M ta jiirim ale fu kama. Fi me ate poom a ta jiirim ale waai ale de fi pamini la kama.'

³⁴ Naawa sui a yaa a jam a puuri nna yegayega ale wa tomteerōwa ate wa yaa a basi ate wa nuruma a yik wa a ta ga lik dōk po ale a te wa waalika a ta ga paari dii po ate wa tuni wa pamini meena a nueri la."

³⁵ Yeezu biika ale moata kpeglimka la, wa yaa weeni baai meena ale a wom la ayen, "Mi Kowa Naawen ale bo wenjazuk la ale nyε ni ka dila degadega ase ni a nin kan vonj a te chaaba ale ni suniima meena."

19

¹ Yeezu ale biisi a ga nuerila, wa yaa basi Galili ale njman chej Judia a taam Jordan beni kauk kunjkula.

² Nuru bɔari yegayega a yaa jam wa jigi ate wa tebi ygognyeensaŋa meena dula jigini.

³ Farisiima ba gela a yaa jam wa jigi ayen ba choa wa noai a nya a se wa ale biisi wari a kaasi ya. Ba yaa bek wa ayen, "Nuru waai a dan zeri wa pɔk, kula a kisi?"

⁴ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ba njmarisi Naawen gbaŋka po ayen, 'Ku piilimka po ate Naawen a nyε tɛŋzuk meena la, wa nyε ka nidɔa ale nipɔk.'

⁵ A yaa weeni ayen, 'Ku nala kama ate nidɔa a basi wa ko ale wa ma ale ge a ga faari nipɔk ate ba noai bayewa a chim bunyi. Nama an diem a karim kula?'

⁶ Ba njman daa nuruba baye, ba yaa ka nuru yej. Dila nyij la baai ate Naawen a basi ate ba chim nuru yej la, ku an magsi ayen nuru a poori ba."

⁷ Farisiima a yaa bek wa ayen, "Dii ate fi a weeni la ka wensie, alege ka boa ate Moosis a sak nuruba dila po dila po ayen nuru waai a dan zeri wa pɔk, kula nyɔnɔ a njmarisi gbaŋ ate ku sak nuruba ayen wa zeri wa powa kama?"

⁸ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Moosis a te ni siuk ayen ni a nyε dila kama dii nyij la ni sakka a pagra

kama. Alege ku jam daa dila a nyini diipo ate Naawen a nyε tɛŋka la.

⁹ Dila nyij nuru waai pɔk a dan kan pa wa dek a te nidɔa yon wa, alege ate wa zeri wa powa ale faari nipɔk wa choa kula nyɔnɔwa a nyε ka kaboŋ."

¹⁰ Wa ḥaaŋviirima a yaa weeni wa ayen, "Ku dan ka dila nidɔa ale wa pɔk jigi, ku zunchoŋa kama ate nidɔaba meena a kali dakoksa."

¹¹ Wa yaa weeni ba ayen, "Waai meena a kan baga a va mi sinsanŋa de. Ka baai nyiini ate Naawen a lueri la, a le ba va ḥa.

¹² Dila wie tɔgatɔga nyij ale soa ate nuruba a kan faari nipooba. Ba gela a kan faari dii la ba biak ba ka dila. Baai me a kan faari dii la ba je ba kama. Mba me a kan faari Naawen naamu nyij. Baai ale baga a va mi sinsanŋa de la, ni basi ate ba a va ḥa."

¹³ Dula jigini nuruba ba gela a yaa pa ba bisa a ta a jam Yeezu jigi ayen wa pa wa nisaŋa a tiri ba abe wa puusi a te ba, alege wa ḥaaŋviirima a yaa tɔarin ba.

¹⁴ Yeezu a yaa weeni wa ḥaaŋviirima ayen, "Ni te bisaŋa siuk ate ba jam mi jigi. Ni kan yiak ba. Nama a ze ayen ka bala ale soa Naawen naamu?"

¹⁵ Wa yaa pa wa nisaŋa a tiri ba a yaa le ge a chej.

¹⁶ A se Yeezu ale jam bo siuku po a chej la, nuru wanyi a yaa jam a bek wa

ayen, "M Sagro, ka boan jaab tuim maŋ a le mi m tom ate m baga a nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la?"

¹⁷ Yeezu a yaa bek wa ayen, "Ka boa ate fi a bek mu njan mansa wie? Nuru waai an baga a chim nuru maŋ ja ka Naawen nyiini. Fi daa yaali ayen fi nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la, be va sinsanŋja."

¹⁸ Nuruwa a yaa bek wa ayen, "Ka boan jaab sinsaga?"

Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Juuma Sinsanŋja ale nna. Kan ko nuru, kan nyε kabonſa, kan zu, kan chim venta seero,

¹⁹ a zuli fi ma ale fi ko abe fi a yaali fi saalo choa ase fi dek la."

²⁰ Nuruwa a yaa weeni wa ayen, "Wienja de meena mi kasim a va ḥa kama. Mi abe ɻman nyε ka boa a gum du?"

²¹ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Fi dan a yaali ayen fi kan ta kaasunja ate fi nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la, cheŋ ga pai fi ḥanta meena a da a pa ligranja a te niwomma abe fi jam a va mi. Fi dan nyε dila fe le jam a nya ḥanta Naawen jigi."

²² Wa ale wom dii ate Yeezu a weeni wa la, wa sui a yaa deri kaasi, dii nyiŋ la wa jam ka jigsiro. Wa yaa deri cheem wa ḥaan te Yeezu a cheŋ.

²³ Yeezu a yaa weeni wa ḥaanviirima ayen, "Ku le pagra a te baai ale ka jigsiroba

la a baga jo Naawen naamu po.

²⁴ Ni yaala ate m ɻman weeni ni ayen ase laalaakomi a dan baga a va garupein vorub po a taamu a nyini ḥanta nyɔnɔ me a baga a jo Naawen naamu po kama."

²⁵ Ku yaa cha wa ḥaanviirima nna yegayega ate ba yaa weeni chaab ayen, "Ku dan ka dila, ka wana a le wa baga a jo Naawen naamu po?"

²⁶ Yeezu a yaa nya ba a weeni ayen, "Dan ka nuruba nyiini jigi, ku kan baga a nyε, alege dan ka Naawen jigi, wie meena a baga a nyε kama."

²⁷ Dula jigni Piita a yaa weeni wa ayen, "Nya, tama basi ka ti ḥanta meena ale jam va fu. Tama ale nya ka boa ku nyiŋja?"

²⁸ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Wensie ate mi a weeni ni, mi Saalobiika a dan ɻman jam ayen m soa teŋzuk meena demma abe m bo ba buusa, nama ḥaanviiriba pi ale bayewa de a le jam a bo Izirali dɔkdemma pi ale bayewa buusa.

²⁹ Nuru waai ale basi wa yeri ale wa suaata ale wa toaba ale wa koba ale wa maba ale wa bisa ale wa kadugsa mi nyiŋ la, Naawen a le ɻman a pa wa ḥanta bala po wanyiwanyi kook kook a gum du a te wa abe wa pa nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka me a te wa.

30 Nuru baai yegayega ale bo niŋ yəgyəgla de la, le jam a taam ka ɳaaŋ. Baai me ale bo ɳaaŋ la a le jam a taam de niŋ.”

20

1 Yeezu a yaa ɳman weeni ba ayen, “Naawen naamu a nyε ase ka talim nyɔnɔ la. Saliuk yok yokwa wa yaa yiti a gisi nuruba ayen ba kpa wa talimu po a te wa.

2 Wa yaa le nya ba la, wa yaa weeni ba ayen ba dan kpa ate wenni a siŋ, wa le tuni ba dai dila danni ligranya. Ba ale siak la, wa yaa ta ba a cheŋ wa talimu po.

3 Wenni ale jueli magla, wa yaa cheŋ yabaŋa po a ga nya nuruba ba gela ale ba za.

4 Wa yaa weeni ba ayen, ‘Ni dan cheŋ ka mi talimu po a ga kpa a te mi nna m te a tuni ni ka dii ale a magsi la.’ Ba yaa siak a cheŋ.

5 Wenbinni ale ga jueli wenzuk sunsunj la, wa yaa ɳman basi ate kpaaroba ba gela a cheŋ wa talimu po a ga gum mbala po.

6 Wenbinni ale moata siŋka la, wa ɳman cheŋ yabaŋa po a ga nya nuruba ale ba za. Wa yaa bek ba ayen, ‘Ka boa ate nama a kasim a za denna danni meena?’

7 Ba yaa weeni wa ayen, ‘Nuru karo a te ti tuini ayen ti tomu.’ Wa yaa ɳman weeni ba ayen, ‘Nama me a cheŋ m talimu po a ga kpa.’

8 “Wenbinni ale siŋ la, talimu nyɔnɔwa a yaa cheŋ wa talimu po a ga weeni kpaaroma kpagini ayen, ‘Wi kpaaroma meena ate ba jam.’ Wa yaa pa ligranya a te kpagini ayen wa ɳja a tuni ba, ale weeni wa ayen, ‘Piilim a tuni baai ale warì ɳaaŋ a jam la abe fi ge a tuni baai ale liŋ a jam la ɳaaŋ nyiŋ.’

9 Dula jigini kpagini a yaa tuni baai ale poom jam ale wenni a moata siŋka la, dai dila danni meena ligranya.

10 Kpagini ale boro a tuni baai ale a liŋ de niŋ a jam la, ba yaa poli ayen ba ligranya a le gaam baai ale jam ɳaaŋnyiŋ la ligranya kama, alege kpagini a tuni ba me ka dai dila danni meena ligranya.

11 Wa ale ga tuni ba ba ligranya a nueri la, ba yaa nyuuni ale talimu nyɔnɔwa.

12 Kpaaroma po wanyi a yaa jam a weeni wa ayen, ‘Nuru baai ate fi basi ate ba warì ɳaaŋ a jam la, bala an kpa ate ku beniya. Tama a kpa kama ale kantueŋka ate wenni a ga siŋ, alege ate fi a yaa tuni ba a soa se fi ale fi tuni tama dii la.’

13 “Talimu nyɔnɔwa a yaa weeni kpaarowa ayen, ‘M doa, goori a wom mi. Mi an gebi ni ligra a basiya, dii nyiŋ la mi ale nama a siak kama ayen m tuni ni dai yeŋ dai tutuna.

14 Dila nyiŋ ni ta ni ligranya a kuli. M dek ale a yaali ayen m tuni baai ale warì ɳaaŋ a

jam la me dai yeŋ dai tutuna.

¹⁵ M ka siuk a nyε m dek ale a yaali dii la ale m ligranya? Mi ale tuni nuruma de ligranya a gaam dii ate ba kpa la, nyiŋ ale soa ate nama a de nyunni ale ba.’”

¹⁶ Yeezu biika ale moata kpeglimka la, wa yaa weeni ba ayen, “Baai ale bo ḥaaŋ la, bala a le ba taam niŋ, alege ate baai ale de niŋ la me, a ḥman taam ḥaaŋ.”

¹⁷ Yeezu ale wa ḥaaŋviirima pi ale bayewa ale jam bo siuku po a cheŋ Jerusalem tɛŋka la, wa yaa weeni ba ba dek ba nyiini ayen,

¹⁸ “Ni nya, ti bo ka ti siuku po a cheŋ Jerusalem tɛŋka. Ti dan paari dula jigini, nruba ale yik mi Saalobiika a ta mu a ga nyo Juuma Puusika Yenni kpanŋa ale Juuma Sinsak sagrɔma nisima po. Bala a le bo mi kummu buusa.

¹⁹ Abe ba ta mu a ga nyo baai ale kan daa Juuba la nisima po. Ba le nyε mu a la, abe ba nak mu abe ba yaa ko mu, alege daa ḥata dai Naawen a le basi ate m yiti kum po.”

²⁰ Da ḥala po Zebedi powa a yaa jam Yeezu jigi ale wa bisa bayewa a yaa kpi duna tɛŋ Yeezu niŋ a saalim wa ayen wa nyε wari a te wa.

²¹ Yeezu a yaa bek wa ayen, “Fi a yaali ayen m nyε ka boa a te fu?”

Wa yaa weeni wa ayen, “Fi Naamu deka danni a dan paari, be pe ale mi ayen m bisaŋ bayewa le jam a kali

fi tɛŋ ate wanyi a bo fi juga abe nwala me a bo fi gala.”

²² Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Jaab buui ate fi a yaali la, fi ze dii ale bo ku ḥaaŋ a cheena la. Ninam buui ate mi ayen m nam la, fi bisaŋ ale baga a maa namu?”

Wa bisaŋ a yaa weeni ayen, “Mm, ti le baga.”

²³ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Wensie ninam buui ate mi ayen m nam la, nama me a le namu, alege m junŋa ale m galanya kalika jigini, Naawen ale wa lueri nuru baai a le ba kali du la la. Daa mi ale magsi ayen m lueri.”

²⁴ Wa ḥaaŋviirima piwa ale wom la, ba sue a yaa puuri nna yegayega ale mbala bayewa.

²⁵ Yeezu a yaa tigsi ba meena chaab a weeni ba ayen, “Ni seba ku le ka dii ale baai ale kan daa Juuba la. Baai ale a wi ba dek ayen nalima la, ba soa ka ba tɛŋka demma ale a sak ba pagrim. Ba kpanŋa me a sak ba pagrim kama.

²⁶ Ku ka siuk ate nama me a va kula.

²⁷ Nuru waai dan a yaali ayen wa chim nama naab ase ka wa a tom tuima ase tomteero la a te nama.

²⁸ Mi saalobiika an jam ayen m gisi ka nuru baai ale a tomu a te mi la. M jam ayen m tomu a te ka tɛŋka meena demma abe m kpi a tuesi ba a basi.”

²⁹ Yeezu ale wa ḥaaŋviirima ale a cheŋ Jeriko tɛŋka la, ate nuru boari yegayega a va wa.

³⁰ Ba ale jam a nyini təŋka po a nyini la, yeeba baye a yaa jam kala siuku nakpiak nyin. Ba ale wom ayen Yeezu a va dula jigini a taam la, ba yaa kaari a wi wa ayen, "Ti Nyɔnɔ, fi naawa Deevid ḥaaŋbiika, ta jiirim ale ti abe fi maari ti."

³¹ Nuru boanni a yaa weeni ba ayen ba goori ba wanni, alege ba zeri ale a kaari nna yegayega a gaam ba le poom a kaari dii la ale ḥman wi wa ayen, "Ti Nyɔnɔ, fi naawa Deevid ḥaaŋbiika, ta jiirim ale ti abe fi maari ti."

³² Yeezu a yaa zaani a wi ba ate ba jam wa jigi ate wa yaa bek ba ayen, "Nama a yaali ayen m nyɛ ate ka boa a te ni?"

³³ Ba yaa weeni wa ayen, "M Nyɔnɔ, tama a yaali kama ayen fi nyɛ ate ti ninaŋa a lagri a te ti ate ti baga a nya."

³⁴ Yeezu jiirim a yaa jam bo ale ba ate wa yaa pai wa nisanya a tiri ba ninaŋa. Ba ninaŋa a yaa deri lagri ate ba yaa deri va wa.

21

¹ Ba yaa jam paari təŋfiik kaai ate ba a wi ayen Bet-faaji ale guuk kuui ate ba a wi ayen Olivi Guuku ate ka jam moata Jerusalem təŋka la. Yeezu a yaa wi wa ḥaaŋviirma po baye a

² weeni ba ayen, "Nama a liŋ de niŋ a chen̄ ga jo təŋfiika po. Ni dan deri ga jo dula, ni le nya boniŋ ale

ka biik ate ba bobo a zaani. Ni foli si a ta jam.

³ Ni dan boro a foli si nuru a le bek ni ayen, 'Ka boa ate nama a nyɛ?' Ni weeni wa ayen ka ni nyɔnɔwa ale a yaali si. Ni dan weeni dila, wa le te ni siuk ate ni foli si a ta jam."

⁴ Yeezu a weeni ba nyaku de kama ate ku sak ayen dii ate Naawen biisiteerɔma wanyi wa a ḥmarisi Naawen gban̄ka po dila po dila po la a jam a chim wensie. Wa ḥmarisi ayen,

⁵ "Cheŋ a ga weeni təŋ kaai ate ba a wi ayen Zayon la demma ayen ni naawa waai ale seba wa dek yik la a le do bompaalik a jam ni jigi."

⁶ Wa ḥaaŋviirma bayewa a yaa de niŋ a cheŋ a ga nyɛ dii ate Yeezu a weeni ba la.

⁷ Ba yaa ga foli bonika ale ka biika a ta si a jam Yeezu jigi. Ba le ta si a ga paari wa la, ba yaa yeeri ba gattan̄a ti gela a pa vi bompaalika chiaka zuk ate Yeezu a yaa jueli a kali.

⁸ Nuru boari yegayega a yaa jam gilim ba ate nuruba yegayega a pa ba gatta a pati a dueni siuku po ayen Yeezu a ta wa bonika a chen̄ va ti zuk a taam. Ba gela me a chen̄ siuku nakpiak a ga che tiisa vaata a pati a dueni siuku po.

⁹ Ba le jam a bo siuku po a cheŋ ate baai a jam de niŋka, ale baai me a jam de ḥaaŋka la, meena a yaa

zuli wa ale a kaari ayen, "Ti a pak fu. Fi waai ale ka naawa Deevid ḥaañbiika la. Naawen a niak waai ale cheena nyɔnɔwa yonni nyij la. Ti a pak fu nalmnyiini."

¹⁰ Yeezu ale ga jo Jerusalem tɛŋka po la, tɛŋka meena demma a yaa deri ta tugurik ale chaab. Ba meena a yaa jam a bek chaab ayen, "Ka wana ale nuruwa de?"

¹¹ Nuru boanni ba gela baai ale Yeezu ale va chaab a ga jo tɛŋka po la, a yaa weeni ba ayen, "Nuruwa de ka Naawen biisiteerɔwa Yeezu. Wa nyini ka Nazaret tɛŋ kaai ale bo Galili la."

¹² Yeezu a ga jo Juuma Puusika Yenni po ate nuruba a jam boro a gerim dula jigini. Wa yaa vi ba meena ate ba nyini dula a nyini, ale ge a zak nuru baai ale jam ta ligranya a tagri la teebulitanja a tulim kpib, ale tusi baai ale ta nangbañsaña a da la zukpaglisanya a lonsi.

¹³ Wa yaa bek ba ayen, "Nama a ze dii ate ba ḥamarisi Naawen gbañka po la? Ba ḥamarisi ayen, 'Mi Yenni de ka puusika yeri.' Ba ḥamarisi nyaku de kama alege nama a pa di a chim zueba kalika jigi."

¹⁴ Nuruba a yaa ta yeeba ale gbatta a jam Yeezu jigi ate wa tebi ba dula jigini.

¹⁵ Juuma Puusika Yenni kpañja ale Juuma Sinsak sagrɔma ale ga nya wakperikaliik sii ate wa tom la ale bisaña ale a pak wa dii la ale a weeni ayen, "Ti a pak

fi naawa Deevid ḥaañbiika la", ba sue a yaa puuri ale Yeezu.

¹⁶ Ba yaa bek Yeezu ayen, "Fi kan wom ba le a weeni dii la?"

Yeezu yaa siak ale ge a bek ba ayen, "Nama an diem karim a wom dii ate ba ḥamarisi Naawen gbañka po ayen, 'Naawen a lueri ka bisa ale biluaata ayen ba a pak wa.'

¹⁷ Yeezu a yaa basi ba ale ge a chenj nyini tɛŋka po a chenj tɛŋ kaai ate ba a wi ayen Betani la po ga goa.

¹⁸ Vari ale ḥman a veenti la saliuk, ba yaa basi Betani tɛŋka ale ge a ḥman a chenj Jerusalem tɛŋka ate kom a yaa jam ta Yeezu.

¹⁹ Ba le jam bo siuku po a chenj la, wa yaa nya kin̄kanj ale ka za siuku nakpiak. Wa yaa chenj ka tɛŋ ayen wa nya ase ka ta moota ya ate wa de, alege jaab a jam ka ka zuwa. Ka vaata nyini ale jam boro. Yeezu a yaa weeni kin̄kanjka ayen, "A nyini jinla danni a ta a chenj, nuru waai a kan ḥman a nya fi yoana a de." Wa le ga weeni dila la, kin̄kanjka vaataanja meena a yaa deri jak ate ka kpi.

²⁰ Wa ḥaañviirma ale nya nyaku de la, ku yaa chim wakperikaliik nna yegayega ba jigi. Ba yaa bek chaab ayen, "Kin̄kanjka a nyɛ ka se a deri kpi nna nwuli?"

²¹ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ni basi ate m weeni ni ayen nama a dan ta siaka ale mi ale ka chichama, nama le

baga a tom dii ate mi a nyε ale kiŋkaŋka la kama. Ni baga weeni guuku de me dek ayen ku yiti a chεŋ a ga zaani mogi kpeeni po ate ku sum a nyε dila.

²² Nama a dan ta siaka ale mi nalimnyiini ale a puusi a te Naawen ayen wa te ni jaab, wa a te ni kama.”

²³ Ba le ga paari Jerusalem tεŋka po la, ba yaa ŋman jo Juuma Puusika Yenni po. Yeezu ale jam boro a sak nuruma la, Juuma Puusika Yenni kpaŋja ale Juuma kpaŋja a yaa jam wa jigi a bek wa ayen, “Ka wana ale te fu pagrimu de ate fi a tom tuimaŋa de? Ka wana ale te fu siuk me ate fi a nyeemu jigi meena a tom tuimaŋa de?”

²⁴ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Mi me ta wari ayen m bek ni. M dan bek ni ate ni baga a tulisi mu, m le weeni ni waai ale te mu pagrimu ate mi a tom tuimaŋa de meena la.

²⁵ Jœn ale jam a te nuruma soka la, ka Naawen ale jam te wa pagrimu yaa ka nuruba?”

Wa le bek ba dila la, ba yaa ta nampaga ale chaab ayen, “Ti dan weeni ayen ka Naawen ale te wa pagrimu, wa le bek ti ayen, ka boa ate nama an siak a te wa?”

²⁶ Ba gela a weeni ayen, “Ti dan weeni ayen ka nuruba ale te wa pagrimu, nuru boanni sue a le puuri ale ti, dii nyiŋ la ba a wi Jœn ayen ka Naawen biisiteero.”

²⁷ Ba yaa tulisi Yeezu ayen, “Tama ze.”

Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Mi me kan weeni ni waai ale te mu pagrimu ate mi a tom tuimaŋa de meena la.

²⁸ “Ni wom dii ate mi tara ayen m weeni a sak ni la. Nuru wanyi ale jam boro a ta wa bisa baye. Da yen po wa yaa weeni wa be kpagini ayen, ‘Chεŋ a ga kpa m talimu po jinla.’

²⁹ Wa biika a yaa weeni wa ayen, ‘Mi kan yaali ayen m chenj.’ Ku le nyε maga dek la, wa yaa ŋman tagri wa popola a yaa chεŋ talimu.

³⁰ Ku an jam beniya ate kowa a yaa chεŋ baanka jigi a weeni wa me ayen wa chεŋ a ga kpa talimu po. Wala a yaa siak, alege wa an chenjia.”

³¹ Dula jigini Yeezu a yaa bek Juuma ayen, “Bisanja de bayewa, ka ba wana dek ale tom dii ate ba kowa a yaali la?”

Ba yaa weeni wa ayen, “Ka kpagini.”

Yeezu a yaa ŋman weeni ba ayen, “Wensie ate mi a weeni ni, lampoo cheesiroma ale nipok baai ale ka nidœ yaalisa la a le basi ba wabaatarja abe ba de ni niŋ a jo Naawen naamu po.

³² Jœn Sokateerœwa a jam kama ayen wa sak ni wensie siuku kuui ate nama ayen ni va la, alege ni jam ka siaka ale wa sinsaŋja. Lampoo cheesiroma ale nipok

baai ale ka nidøa yaalisa la meena a jam ta siaka ale wa sinsanøa kama. Nama dek a seba nyaku de kama, alege nama an jam a basi ni wabaataøa tomka ale ge va wa."

³³ Yeezu a yaa ñman weeni ba ayen, "Ni basi ate m weeni ni wamagsini di choa. Nuru wanyi ale jam boro a kpa wa talim fiik. Wa yaa che daata a ti a gilim bu meena a yaa gomsí bu puuka po meena a yaa yaali nuruba ayen ba a limsi bu abe ba a tom bu po. Wa le nyø dila a nueri la, wa yaa nyeemu a chenj niñniña.

³⁴ Wa talimu tiisaøa yoanaøa pisika po ale jam a paari la, wa yaa tom wa tomteerøma ba gela ayen ba chenj a ga tuesi yoanaøa gela wa nuruma jigi a ta jam te wa. Ba yaa chenj ba jigi.

³⁵ "Ba le ga paari dula jigini la, nuruma yaa yik ba a nak ba wanyi ale a ko wanyi ale ge a pisi tana a yuk nwala me.

³⁶ Talimu nyønøwa a yaa ñman tom wa tomteerøma ba yega a gaam wa le poom a tom mbala dii la, alege nuruma a ñman nyø ba me ase mbala la degadega.

³⁷ Wa yaa le ga tali wa dek bipoopsini la, talimu nyønøwa a yaa weeni wa dek ayen, 'M le tomu ka m dek biika, dii nyin la wala a dan chenj dula jigini ba le te wa zula.' Wa yaa tom wa ate wa chenj.

³⁸ Nuruma ale ga nya wa

biika ale wa cheena la, ba yaa weeni chaab ayen, 'Biika de kowa a dan jam kpi, wala a le wa tuesi wa kowa ñantaøa meena. Ni basi ate ti ko wa, ate wa kowa a dan jam kpi abe tama a soa wa ñantaøa meena.'

³⁹ Biika ale ga paari talimu po la, ba yaa yik wa a ko wa a yaa vuuri wa a ta nyini talimu po a nyini peelim."

⁴⁰ Yeezu a yaa bek ba ayen, "Nama a poli ayen talimu nyønøwa a dan wom nyaku de, ka boa ate wa ayen wa nyø tomteerøma?"

⁴¹ Ba yaa weeni Yeezu ayen, "Wa le jam a yik ba kama a ko abe wa pa wa talimu a ñman te nuruba ba chaab, ate wa tiisaøa yoanaøa pisika wein a dan paari, abe wa nya wa denni."

⁴² Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Nama an diem a karim Naawen gbañka po wieña a wom ale miñ ña kiri juijui ate ba weeni ayen,

'Tintain dii ate seeroma a zeri ayen di daa tintain manj la, dila ale di tulim chim tintain manj a gaam ña meena.

Naawen ale nyø dila. Di ka wakperikaliik ti jigi.' "

⁴³ Yeezu ale biisi ga moata nuerika la, wa yaa weeni ba ayen, "Nuruwa talim fiika a nyø ase ka Naawen naamu la. Naawen a le yiak ni ate ni nyini wa naamu po a nyini abe wa ñman pa bu a te baai ale a tom tuimmañsa la.

⁴⁴ Nuru waai a dan lo tintanni de zuk di a gebi wa ka nna gela gela. Tintanni abe dan lo nuru waai zuk di a piak wa ka nna se zom la.”

⁴⁵ Juuma Puusika Yenni kpaŋŋa ale Farisiima ale wom dii ate Yeezu a biisi la, ba yaa deri miŋ ayen wa a biisi ka ba wie.

⁴⁶ Ba yaa jam a yaali ayen ba yik wa, alege ba jam a chali ka nuru bɔanni yɔgsum. Nuru bɔanni a jam a poli kama ayen Yeezu a jam ka Naawen biisiteerɔma po wanyi.

22

¹ Yeezu yaa ኃምናን ማጂስ ወማግስናን አ ሙሉ ነሩ ቤኒ ማን,

² “Naawen naamu a nyé se ka naab waai biik ale faari nipōk ate wa yaa gomsi ayen wa wi nuruba ate ba jam wa yenni a de ኃንዲንታ abe ba gogi a te wa la.

³ Wa yaa tom wa tomteerɔma ayen ba nyeemu a wi nuruba ate ba jam, alege ba an jam a yaali ayen ba jamu.

⁴ Wa yaa ኃምናን wi wa tomteerɔma ba gela a weeni ba ayen, ‘Ni cheŋ a ga weeni nuruma ayen, ti nyɔnɔwa ኃንዲን kpeentanja a gomsi nueri kama. Wa luk wa naakpeemaŋa ale pakpeemaŋa a ko a dik ayen wa te ni. Dila nyiŋ ni pii nyiŋ a jam.’ Wa le weeni ba a ga nueri la, wa yaa tom ba ate ba cheŋ.

⁵ Alege nuru baai ate naawa a wi ayen ba jam la, niŋ a jam ka ale dii ate wa ta la. Ba wa wanyi a jam a cheŋ ka wa talim. M wa me a cheŋ yaba ayen wa gerim.

⁶ Baai ale jam a tali la, a yaa yik naawa tomteerɔma a nak ko.

⁷ Naawa ale wom dii ate ba nyé wa nuruma la, wa sui a yaa jam a puuri nna yegayega ate wa yaa tomu wa sojima ate ba cheŋ nuruma ተንካ. Ba le ga paari dula jigini la, ba yaa yik nuru baai ale ko naawa tomteerɔma la a ko ale ju ba ተንካ meena ale bolim a kaasi.

⁸ Sojima ale jam bo siuku po a cheŋ la, naawa a yaa ኃምናን wi tomteerɔ paalisa ate ba jam wa jigi ate wa yaa weeni ba ayen, ‘Nandiin kpien tii ate mi a basi ate ba digi la a magsi deka kama, alege nuru baai ate mi a wi la, an magsi ti deka.

⁹ Ni nyini a cheŋ sukpeentanja po a ga wi waai meena ate nama a nya ba dula jigini la a ta jam ate ba de ኃንዲንታ.’

¹⁰ Wa tomteerɔma a yaa nyini a cheŋ sukpeentanja po a wi waai meena ate ba nya dula la. Nuru maŋsa ale nuru baata a yaa jam tigsı chaab a sueri naawa yenni.

¹¹ “Ba meena ale jam tigsı a nueri la, naawa a yaa jo juijui ate ba boro la ayen wa puusi ba. Wa le nyiem bo nuruma po a diak waai meena nisima la, wa yaa ga

nya nuru wanyi ale wa an jo garuk maŋsa.

¹² Naawa a yaa weeni wa ayen, 'M doa, ka boa ale soa ate fi a jo kala dökku de po ale ge fi an jo garuk maŋsa?' Wa le bek wa dila la, nuruwa a yaa jam kala a ka wari a tulisi.

¹³ Naawa a yaa chiem a weeni wa tomteerøma ayen, 'Ni yik nuruwa de a bobi wa naŋsaja ale wa nisaja a gum chaab a ta wa a nyini a yuk basi legini po. Dula jigini wa le kum nna yegayega abe wa a ŋobi wa nyinaja.'

¹⁴ Yeezu ale biisi a moata nuerika la, wa yaa weeni nuru ɓoanni ayen, "Naawen a wi nuruba yegayega ayen ba jam wa jigi, alege wa lueri ka ba maga la."

¹⁵ Farisiima a yaa basi wa ale nyini. Ba yaa zok ayen ba choa wa noai a nya ase wa le weeni wari a kaasi ya, ate ba nya siuk a ko wa.

¹⁶ Ba yaa tom ba ŋaaŋviirma ale Ayerod nuruma po ba gela wa jigi. Ba yaa weeni wa ayen, "Ti Sagro, ti seba ayen fi ka wensie nyɔnɔ. Fi niŋ a ka dii meena ate nuruba a biisi fi wie la po. Fi kan chali yɔgsum ale wensie biisika ale waai meena ale nuru kpeenta me nimbie po.

¹⁷ Ti dan tuni ti lampoowa a te ti nakpionku Siiza, kula a nala yaa ku an nala? Ti tuni yaa ti kan tuni?"

¹⁸ Yeezu a poom seba ayen ba a yaali kama ayen ba

choa wa noai nya, ate wa yaa weeni ba ayen, "Nama ka venta nyam. Ka boa ale soa ate ni a paasi mu?

¹⁹ Ni te mu ligra ŋaai ate ni pa a tuni lampoowa la dinyi ate m nya."

Ba yaa ta dinyi a jam te wa.

²⁰ Yeezu yaa bek ba ayen, "Ka wana zuk ale wa yoi ale dua ligni nyinjña?"

²¹ Ba yaa weeni wa ayen, "Ka nakpionku Siiza zukku ale wa yonni ale dua di zuk."

Yeezu yaa weeni ba ayen, "Ni be pa jaab buui meena ate Siiza a soa la a te wa, abe ni pa jaab buui meena me ate Naawen a soa la a te Naawen."

²² Ba ale wom dila la, ku yaa cha ba nna yegayega, ate ba yaa basi wa ale ge chenj.

²³ Dula jigini Sajusima ba gela a yaa jam Yeezu jigi. Bala a jam ka siaka ayen nuruba a dan kpi, ba ale ŋman yiti kum po.

²⁴ Ba yaa weeni wa ayen, "Ti Sagro, Moosis a sak ti Naawen gbaŋka po ayen, 'Nuru waai a dan faari nipok ate ba an biagi ale chaaba alege ate wa chorowa a kpi, tama a basi kama ate wa yua a faari nipowa a biak bisa a te wa ate wa yonni a kan be.'

²⁵ Nuruba bayopoi ale jam boro, ate ba meena a yaa chim ma yeŋ ale ko yeŋ bisa. Kpagini a yaa faari nipok. Wa le wa powa an jam a biak ale chaab a nyaya, ale ge ate nidɔawa a kpi. Waai ale ŋman pa sanj la a yaa

faari wa mowa powa ale ge ba me an jam a biak a nyaya ale ge ate wa me a kpi.

²⁶ Ba meena bayopoiwa a faari nipok wala kama a taam tu.

²⁷ Nidɔama bayopoiwa meena ale kpi la, ku an jam beniya ate nipowa me a yaa kpi.

²⁸ Yɔgɔgla, da dii dai ate nuruba meena ayen ba yiti kum po la, nuruba bayopoiwa de meena ale faari nipowa de a nya la, ka ba wana ale wa soa wa?"

²⁹ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ni ze Naawen gbaŋka po wienja nalinnyiini. Ka dila ale soa ate ni be ni siuku ale diem ze Naawen pagrimu me la.

³⁰ Da dii danni ate nuru meena a yiti kum po la, nipooba faarika a kan boro. Ba meena a le jam a nyε ase ka Naawen sabiiloma baai ale bo wenjazuk la.

³¹ Nama a dan kan ta siaka ayen nuruba a le yiti kum po, ku a sak kama ayen nama an karim Naawen gbaŋka po wienja a miŋ ku kiri juijui ate Naawen a weeni ayen,

³² 'Mi ka Naawen dii ate ni kokpiensanja Abraham ale Aizik ale Jekob a puusi a te la.' Baai ale ka kpreeba la an baga a puusi a te Naawen ya, alege ka baai nyiini ale ka ḥanvuuta la."

³³ Nuru bɔanni ale wom dii ate wa boro a sak ba la, ku yaa cha ba nna yegayega.

³⁴ Farisiima ale wom ayen Yeezu biika a masa gaamu

Sajusima biika la, ba yaa a tigsi chaab a jam Yeezu jigi.

³⁵ Ba wanyi, waai ale jam seba Juuma Sinsaŋja nalinnyiini la, a yaa jam ayen wa choa Yeezu noai a nya ale bega.

³⁶ Wa yaa bek wa ayen, "M Sagro, ka Juuma Sinsaŋja po di dina ale gaamu ḥa meena?"

³⁷ Yeezu a yaa weeni wa ayen, " 'A yaali Naawen ale fi sunum ale fi chiik ale fi popola meena.'

³⁸ Sinsaŋja de ale gaamu ḥa meena.

³⁹ Sinsak ḥaai ale ḥman pa saŋ la ale nna, 'A yaali fi choa ase fi dek la.'

⁴⁰ Sinsak ḥaai meena ate Naawen a weeni Moosis la ale Naawen biisiteerɔma meena sinsaŋja a nyini ka sinsaŋja de ḥayewa po."

⁴¹ Dai yeŋ po Farisiima ba gela a yaa ale ḥman tigsi chaab a jam Yeezu jigi la, wa yaa bek ba ayen,

⁴² "Nama a weeni ayen Varibasidɔwa ka wana ḥaanbiik la?"

Ba yaa weeni wa ayen, "Wa ka naawa Deeviḍ ḥaanbiik."

⁴³ Wa yaa ḥman bek ba ayen, "Ku dan ka dila, ka boa ale soa ate Naawen chiika a weeni Deeviḍ ayen wa a wi Varibasidɔwa ayen wa nyɔnɔ? Ba ḥmarisi Naawen gbaŋka po ayen Deeviḍ a weeni ayen,

⁴⁴ 'Mi Nyɔnɔwa Naawen a weeni mi Nyɔnɔwa ayen, kali mi juga gen

ate ku jam a paari di-
ipo ate mi ayen m basi
ate ni dachaasaanja a
chim ni yom la.'

⁴⁵ Ase Deevid dek a dan a wi
wa ayen 'wa Nyōnō', wa nyē
ka se a ḥman baga a chim
Deevid ḥaañbiiga?"

⁴⁶ Nuru waai a jam karo a
baga a tulisi Yeezu. A nyini
da dila danni a ta a chenj,
nuru waai an ḥman jam bek
Yeezu bega.

23

¹ Yeezu a yaa ḥman
sak nuru bōanni ale wa
ḥaañviirima.

² Wa yaa weeni ba ayen,
"Juuma Sinsak sagrōma ale
Farisiima nyiini ale ta siuk
ayen ba a kasim a sak nama
sinsak ḥaaai ate Naawen a pa
te Moosis la.

³ Bala dek me a kan va ba
ale a sak ni dii la nalinnyi-
ni. Ka dila ale soa ate ku
chim fifiok ayen nama va dii
ate ba a sak ni la, alege ni
kan a va ba nyeka ale ka dii
la.

⁴ Ba nyiem a gomsi ka jib
dobrita a ta ti a jam dueni
ayen nuruma a koati a ji,
alege ba dek a kan maari a
pa ba nisima a tiri a nya.

⁵ Ba kasim a nyē ka wie
nna yegayega ayen nuruba a
nya ba. Ba nyiem gebi ka
gbañsa a ḥmarisi Naawen
wienja a dueni du a pa bobo
ba dieňa ale ba nisaňa nyiň.
Ba gattanja zuesanja me a
woňja kama.

⁶ Ba dan tigsi chaab
ayen ba de ba dakpeeni
ḥandiintanja, a yaase ba

jo ba tuka dōkku po, ba a
yaali kama ayen ba a kali
zukpaglik sii ate ba kpanja
a kali la zuk.

⁷ Ba nyiem a kasim a yaali
kama ayen nuruba a puusi
ba yabaňa po abe ba a zuli
ba abe ba a wi ba ayen,
'Sagrōba'.

⁸ Ni kan ta kanjanta abe
ni a yaali ayen nuruba a wi
ni ayen, 'Sagrōba'. Nama
meena ka suaata ale ta sagro
wanyi dekki.

⁹ Ni kan a wi nuru waai
ale bo teñzuk de la ayen ni
'Koa', dii nyiň la ni meena
a ta ka ko yeň ate wa bo
wenyimazuk.

¹⁰ Ni kan ta kanjanta abe
ni a yaali nuruba ayen ba
a wi ni ayen 'Niñdeeroba'.
Mi waai ate nuruba a wi
ayen Varibasidōwa la nyiini
ale nama meena niñdeero.

¹¹ Ni dan a yaali ayen ni
gaam ni suaata, ku a fe kama
ayen ni pa ni dek a chim ase
ba tomteeroba la.

¹² Nuru waai a dan zak
wa dek ḥmai, Naawen ale
basi ate wa siň teň. Alege
waai a dan yik wa dek teň
tenka, Naawen ale zak kula
nyōnōwa ḥmai.

¹³ "Nama Juuma Sinsak
sagrōma ale Farisiima, ku le
jam a tua kama ni jigi. Ni
ka velinvendisa. Nama ale
a sak nuruma dii la a nyē
ase nama a yik ka Naawen
naamu nansiňku tuoku a
ligi ba nimbie po la. Nama
dek a kan yaali ayen ni jo du,
ni be kan basi ate nuruba a
jo du.

¹⁴ "Nama Juuma Sinsak sagrōma ale Farisiima, ku le jam a tua kama ni jigi. Ni ka velinvendisa. Nama nyiem a ga a paasi ka pukoga a tuesi ba ḥanta ale ge a paasi waai meena a puusi puusa wonta a te Naawen. Dila nyinj la, wa dan jam ayen wa bo ni buusa, ni waalika le zuak yegayega.

¹⁵ "Nama Juuma Sinsak sagrōma ale Farisiima, ku le jam a tua kama ni jigi. Nama ka velinvendisa. Nama nina a muni ka nna yegayega ayen ni nyε ate nuruba a tagri a va nama Naawen puusika siuku. Ba dan a va nama nyeka ba yaa tom tuimbaata a nya waalika a gaam nama.

¹⁶ "Nama baai ale de nuruba ninj a ta ba a chenj ale kan nya siuku la, ku le jam a tua kama ni jigi. Nama a sak kama ayen, 'Nuru waai a dan wi Juuma Puusika Yenni yoi a pe ḥmoruk, ku daa wariya. Alege wa dan wi ligmōniŋka ale bo Juuma Puusika Yenni po la yoi a pe ḥmoruk, ku ka wakpeeni.'

¹⁷ Nama bettanja nna, ka ba wana ale gaam wa choa? Juuma Puusika Yenni yaa ligmōniŋka ale bo di po la? Ka Juuma Puusika Yenni ale a basi ate ligmōniŋka a nala.

¹⁸ Ni be ḥman a sak me ayen, 'Waai a dan wi Juuma Puusika Yenni jaab buui zuk ate ba a nyε kaabka la yoi a pe ḥmoruk ku daa wariya. Alege waai a dan wi Naawen tiirimu buui ale bo wa pu-

usika yenni po la yoi a pe, ku ka wari.'

¹⁹ Ni ka betta ale nyε ase yeeba la. Ka ba wana ale gaam wa choa? Tiirimu yaa jaab buui zuk ate tiirimu a dua la? Ka jaab buui zuk ate tiirimu a dua la ale a nyε ate tiirimu a welema.

²⁰ Nuru waai a dan wi kaab teka jigini ale bo Juuma Puusika Yenni po la yoi a pe, wa maa pe ka tiirim buui ale dua ku zuk la yoi me nyinj.

²¹ Nuru waai abe dan wi Juuma Puusika Yenni yoi a pe, wa maa pe Naawen waai ale bo di po la me yoi nyinj.

²² Nuru waai a dan wi wenjazuk yoi a pe, wa maa pe ka Naawen zuk-paglikā, kaai ate wa a kali ka zuk la, yoi me nyinj.

²³ "Nama Juuma Sinsak sagrōma ale Farisiima, ku le jam a tua kama ni jigi. Ni ka velinvendisa. Ni a sak kama ayen ḥanta baai ate ni a pa a nyo jenta po la, ni a lueri ku noai piwa po bunyi a te Naawen. Alege nyemagsika ale jiirim ale wensie ale nyε wari yegayega la ni zeri. Wie njaii ale magsi ayen ni a nyε la ale la ase ni a nin poom a nyε njala.

²⁴ Ni a nyε ase ka yeeba la. Nama nyiem zeri ka nanjiŋ neka alege ne laalaakomi.

²⁵ "Nama Juuma Sinsak sagrōma ale Farisiima, ku le jam a tua kama ni jigi. Ni ka velinvendisa. Ku a nyε ka nna ase ni ale a nari beerisa ale china ḥnaaj alege a basi puusaŋa po dii la. Ni

suniimaja po a sueri ale ka butuom nyeka nyiini.

²⁶ Nama Farisiima a nyε ase ka yeeba la. Ni linj sugri ni suniimaja po ate nuruba a sum seba ayen nama a tom ka tuimmanja.

²⁷ "Nama Juuma Sinsak sagrōma ale Farisiima, ku le jam a tua kama ni jigi. Nama ka velinvendisa. Nama a nyε ase ka boosi tii nyijsa ale a nyagsi alege ti puusaŋa po a sueri ale koba nyiini ale dan me nna yegayega la.

²⁸ Siuk kula po ate nama a nyiem a paasi nuruba ayen nama a tom ka tuimmanja, alege ni suniimaja po a sueri ale ka tuimbaata ale venta nyiini.

²⁹ "Nama Juuma Sinsak sagrōma ale Farisiima, ku le jam a tua kama ni jigi. Nama ka velinvendisa. Nama a nyε ate Naawen biisiteerōma ale nuru maŋsa baai ale kpi dila po dila po la, boositaŋa a kasim a nyagsi.

³⁰ Ni nyiem a kasim a weeni chaab ayen ase tama a dan jam maa bo ka ti kokprieŋsaŋa teŋka po, tama ate an jam maa gum ba po a ko Naawen biisiteerōma.

³¹ Nama a siak kama ayen nama ka baai ale ko Naawen biisiteerōma la, ḥaaŋbisa.

³² Ni kokprieŋsaŋa ale piilim dii la, ni kasim a tom nueri.

³³ Ni kokprieŋsaŋa a jam a nyε ase ka wiiga la. Dila nyij la nama me a nyε ka dila. Naawen a dan jam ayen wa bo teŋzuk meena

demma buusa, wa le weeni ayen nama a lo kama, ale a pa ni a nyο bolim buui ale kan maara kpimsi la po. Nama a poli ayen nama a le nyε ka se a chali be dula jigini?

³⁴ Mi a weeni ni kama ayen, mi a le tom biisiteerōba ale yam nyam ale sagrōba ate ba jam ni jigi. Nama a le pa ba gela a yik ḥjanbarinta nyijsa a ko ba, abe ni miiri ba gela ale fijsa ni tuka dōkku po abe ni yiak ba ate ba nyini ni teŋsaŋa po a nyini.

³⁵ Ni kokprieŋsaŋa a linj jam ko ka nuru wanyi waai ate ba a wi ayen Abil ate wa an jam a kaasi wari la. Ba jam a ko nuru maŋsa yegayega. Nuru waai ate ba jam a ko kpeglim la a jam le Zakaria, Barakaya biika. Ba jam a ko wa a moata ka kaab teka jigini Juuma Puusika Yenni po. Naawen a le te ni waalika abe wa weeni ayen nama ale soa baai meena ale jam kan kaasi wari la, kummu.

³⁶ Wensie ate mi a weeni ni Naawen a le te Juuma baai ale diem boro jinla la waalika abe wa weeni ayen bala ale soa wienja de meena a nyε."

³⁷ Dula jigini Yeezu a yaa weeni ayen, "Nama Jerusalem demma, ni nyiem a kasim a ko biisiteerōma baai ate Naawen a tom ba ni jigi la. Mi nyiem a kasim a yaali kama ayen m pobi ni meena a tara ase kpiak a ale a pobi ka bisa dii la, alege

nama a kan siagi.

³⁸ Ku kan beni ate Juuma Puusika Yenni a kaasi.

³⁹ Mi a weeni nama kama yøgøgla de ayen ni kan ñman nya mi ase ka m ñman pilim jamka danni. Da dila danni a dan paari, nama a le weeni ayen, 'Ni basi ate ti a te waai ate Naawen a tom la pimpauk.'

24

¹ Yeezu ale yiti Juuma Puusika Yenni po a nyini la, wa ñaanjiirima a yaa wi wa ayen wa zaani a nya Juuma Puusika Yenni.

² Wa yaa weeni ba ayen, "Ni basi ate m weeni a sak ni. Ku danni a cheena kama ate nuruba a jam a kaasi jaab buuri ale bo dela la. Ba kan basi tintain yeñ me di choa zuwa."

³ Yeezu ale wa ñaanjiirima nyini a yaa chen a ga jueli a kala Olivi Guuku zuk. Ba yaa bek wa ayen, "Ka boa a le ku nyé ate ku sak ti ayen fi jamka ale teñka zuk meena kpeglimka danni a moata kama?"

⁴ Wa yaa weeni ba ayen, "Ni kpesi ni dek ate waai a kan paasi ni.

⁵ Nuruba yegayega a le jam a pa mi yonni nyin a wi ba dek a weeni ayen ba ka Varibasidøwa waai ate Naawen a weeni ayen wa le tom wa la abe ba paasi nuruba yegayega. Ku a fe kama ayen nama a kan va ba.

⁶ Ni dan wom kpalijsa wie ate si gela a moata ale ge si gela me a bo niñniña, ni kan

a chali yøgsumøa. Kula a le sak ni ayen teñka kpeglimka danni a moata kama.

⁷ Teñka meena demma ale ba nalima meena a le yiti a chen a ga tu chaab kpalijsa po. Teñka me a le choa nna yegayega ate kom a jam teñka meena po.

⁸ Wienja de meena a nyé ase ka nipøk logi ale a dom alege ate wa a biak la.

⁹ "Nuruba a le yik ni a ta ni a ga nyo baai ale ba basi ate ni nya ninammu la nisima po ate ba ko ni. Waai meena a le kisi ni mi vaka nyij.

¹⁰ Va ñala po nuruba yegayega baai ale jam a ta siaka ale mi la, a le ñmani mi ñaanji vaka. Ba le kisi chaab abe ba a bobri chaab a sak.

¹¹ Biisiteerøba yegayega baai ale kan seba Naawen la, a le jam a paasi nuruba yegayega.

¹² Nuruba yegayega a le jam a basi chaab yaalika, dii nyij la nuruba tuimbaata a le jam a waanji a tagli jigi meena.

¹³ Waai a dan pik a ga paari ku nueri ka, Naawen a le vari wa a basi.

¹⁴ Nuruba a le jam a pa Naawen wamañsaña a sak nuruba Naawen naamu wie. Waai meena ale bo teñka zuk la le linj wom wa wamañsaña wienja ale ge ate teñka meena a kpeglim.

¹⁵ "Ni wom mi wienja de nalimnyiini. Naawen biisiteero waai ate ba a wi wa ayen Daniel la, a jam ñmarisi wabiok kuui ale ku jam a basi ate nuruba a

namu la wie kama Naawen gbaŋka po dila po dila po. Nama a le nya ku ale ku za juijui ale kan magsi ayen ku zaani la." (Nuru waai ale a karim wienja de la, abe miŋ chak.)

¹⁶ "Baai meena ale bo Ju-dia tɛŋka po la, a yiti a pii nyin a chali nna yegayega a ga suk guutanja po.

¹⁷ Baai ale bo ba gbirim-a zuima la a dan wom wabioku de wie, ba kan ɻman a yaali ayen ba siŋ a jo ba diinaŋa po a pa ba ɻanta.

¹⁸ Baai me ale bo ba kadugsa po la a dan wom wannide, ba me a kan ɻman jo ba diinaŋa po ayen ba pa ɻanta.

¹⁹ Da ɻala po ku le jam a pagra nna yegayega a te niŋok puusa ale baai ale ta biluaata la.

²⁰ Ni a puusi a te Naawen ate kula kan jam a pagra a te nuruba ɻoota wenza yaase ba Vuusum Danni.

²¹ Ku dan pari da ɻala ninam buui ate nuruba ale nam la ale gaam ninam meena ate nuruba, a nam a ta nyini diipo ate Naawen a nyɛ tɛŋka la. Ninam bula choa a kan ɻman jam.

²² Naawen a poom yeeri ninam daaŋa po ɻa gela a basi kama, dii nyin la baai ate wa lueri ayen ba jam a va wa la nyin. Wa dan kan yeeri ninammu daaŋa gela a basiya, waai ate kan nyini ninammu po a nyini.

²³ "Da ɻala po nuru a le weeni ayen, 'Nya, Varibasidɔwa bo ka dela.' Wa

choa me a le weeni ayen, 'Varibasidɔwa bo ka dula.' Ni kan a wom ba.

²⁴ Nuruba ba gela me a le yiti a paasi nuruba a weeni ayen ka ba ale Varibasidɔwa. Ba baai me a le jam a weeni ayen ba ka Naawen biisi-teerɔma. Ba le jam a tom wakperisa nna yegayega a paasi nuru baai ate Naawen a lueri ayen ba a va wa la, ase ba a nin baga.

²⁵ Ni wom mi wienja de nalimnyiini. Mi a poom liŋ a weeni ni ba le cheena ayen ba nyɛ ni dii la kama.

²⁶ "Va ɻala po nuru wanyi a le weeni ayen, 'Ni nya, Varibasidɔwa a bo ka sagini po.' Wa choa me a le weeni ni ayen, 'Ni nya, Varibasidɔwa a suk a bo ka dewa.' Nama a kan a wom ba.

²⁷ Mi Saalobiika ɻman jamka ale nyɛ a ase ka nyagsika la a nyini kori a taam siŋ yeninj ate nuruba a nya.

²⁸ "Ni seba ayen duinsa ale a gilim kauk kuui la, jakpiuk ale doa dula.

²⁹ "Da ɻala po ninammu a dan jam nueri, wenbinni ale chirika a le chim ka legi ate chinjmarisaja me meena a nyini wenjmaŋzuk a lo tɛŋ. Nantaja de meena ale bo wenjmaŋzuk a ta pagrim la, Naawen ale jam yik ba choa.

³⁰ Nuruba ale deri nya saalobiika chinjmaŋaŋa po ale wa cheena. Tɛŋka meena demma ale kum, dii nyin la ba le nya mu ale m nyini chinjmaŋaŋa po a cheena ale

m pagrimu ale m zulaŋa ale
m nalimu nna yegayega.

³¹ Naawen sabiiloma po ba
wanyi ale jam a pa damu-
niŋ a peeri nna yegayega.
Wa dan nyε dila, mi yaa
a le tom sabiiloma ate ba
waanŋ a sueri tɛŋka meena a
tigsi nuru baai ate Naawen a
lueri la.

³² "Ni basi ate kiŋkaŋ a sak
ni wari kiri. Ni nyiem a dan
nya ale ka boro a pusi vaata,
ni seba ayen kpari wein a
moata kama.

³³ Siuk kula po me, ni dan
nya wienja de meena ale ḥa
boro a nyε, ni le seba ayen
da ḥala a moata kama.

³⁴ Ni basi ate m weeni ni
nyaku de ayen jinla demma
a kan kpi ase ka wienja de
meena a jam nyε.

³⁵ Wenŋmazuk ale tɛŋzuk
meena a le jam a nueri da
yen po, alege mi wienja a kan
taamu diipo diipo.

³⁶ "Nuru waai a ze mi
Saalobiika ḥman jamka
danni. Mi ale Naawen
sabiiloma me dek a ze, alege
ka m kowa Naawen nyiini
ale seba.

³⁷ Mi ḥman jamka a le nyε
ase ka dii ale jam a nyε ale
nuru waai ate ba a wi wa
ayen Nowa dila po dila po la.

³⁸ Ase Nowa ale jam boro
a nyε wa ḥaarunŋ kpionku
la, waai meena a jam boro
a nyε ka wa dek ale a yaali
dii la. Ba jam kasim a
de ḥandiinta ale a nyu ate
nidɔaba me a faari nipooba.
Ba kasim a nyε ka dila a ta
ga paari diipo ate Nowa a

jo wa ḥaarunŋku po alege ate
nyiam a jam la.

³⁹ Ba jam a ze ayen
Naawen a le basi ate nyiam
jam a sueri tɛŋka meena a
gbiti ba a ko. Mi Saalobiika
jamka a le nyε ase ka dai dila
danni la.

⁴⁰ Dai dila dek danni nu-
rubu baye a le bo ba kadugsa
po a kpa, ate Naawen a pa
wanyi a ta cheŋ abe wa ge
wanyi wa.

⁴¹ Nipooba baye a le bo
nanzuk po a num zom, ate
wa pa wanyi abe wa ge
wanyi wa.

⁴² "Ni kpesi ni dek abe ni
a limsi, dii nyiŋ la ni ze dai
dii danni ate ni nyɔnɔwa a
cheena la.

⁴³ Ni basi ate m weeni ni
ayen ase yeri nyɔnɔ a dan
seba ayen zueba a le jam wa
yeri, wa a le kasim a nya
kama ate zuema a kan baga
a jo zu. Wa kan goa ase ka
wa nin yik ba.

⁴⁴ Diipo ate nama a kan
ḥman a poli ayen mi Saalobi-
ika a le jam la, dila po ale m
cheena. Ka dila ale soa ayen
ni kasim a gomsi a magsi a
limsi la.

⁴⁵ "Ka nama wana dek
ale wa chim wensie ale
yam nyɔnɔ wienja de meena
po? Ku a nyε ase ka yeri
nyɔnɔ waai ale lueri wa tom-
teerɔma po wanyi ayen wa
chim kpagi mbala zuk abe
wa a te ba ḥandiinta ate ba
a de a yaa le ge a nyeemu la.

⁴⁶ Yenni nyɔnɔwa a dan
nyini wa le cheŋ juijui la a
jam a nya ale tomteerɔwa a

nye dii ate wa weeni wa la, tomteerowa sui a le peenti.

⁴⁷ Wensié ate mi a weeni ni, yenni nyonowa a yaa le basi ate wa a nya wa yenni ḥantaja meena zuk a te wa.

⁴⁸ Alege tomteerowa waai ate yenni nyonowa a lueri la, a dan ka nyinworuk nyon, wa a weeni wa dek kama ayen wa nyonowa a kan jamu nwuli.

⁴⁹ Dila nyiŋ la wa yaa yik wa tomteer chaama a nak kama alege a cheŋ a ga gum baai ale boro a de ḥandiinta ale a nyu daata a bugi la jigi.

⁵⁰ Dai dii danni ate wa kan poli ayen wa nyonowa a cheena la, dai dila danni dek ate wa cheena.

⁵¹ Wa nyonowa a dan jam nya dii ate wa tom la, wa sui a le puuri nna yegayega ale wa, ate wa namsi wa abe wa pa wa a gum chaab ale velinvendisaja. Wa ale bo ka dula a kum abe wa gobi wa nyinaja.

25

¹ "Mi a dan ḥman jam, Naawen naamu a le nye ase ka nipokbilisa piwa baai ale yiti a pa ba zeunja a ta cheŋ ayen ba ga tu nipokfiaka nyonowa la.

² Ba piwa po ka banu ale jam ta yam, alege mbala banuwa me a jam chim betta.

³ Bettanja tinuwa a yaa pa ba zeunja alege ba an pa kpaam a magsi ase mbula a dan nueri abe ba pa nyoro la.

⁴ Alege yammu nyamma a ta kpaam a gum du a magsi ayen mbula a dan nueri abe ba pa nyoro.

⁵ Nipokfiaka nyonowa a yaa an jam nwuli, ate nipokbilisaja a yaa doa a goa.

⁶ "Ku le jam paari goota sunsuŋ la, nuru wanyi a yaa kaari ayen, 'Nipokfiaka nyon a cheena. Ni yiti nwuli ate ni ga tu wa.'

⁷ Nipokbilisaja piwa a yaa deri yiti nna nwuli a virinji ayen ba nya ase ba zeunja a deema a de ya.

⁸ Bettanja nyamma zeunja kpaamu nyiini ale jam a nueri, ate ba yaa weeni yammu nyamma ayen ba nye ba kpaamu a te ba ate ba nyo ba zeunja po.

⁹ Yammu nyamma a yaa weeni ba ayen, 'Tama kpaamu an soa diiya. Dila nyiŋ, ni cheŋ yeeŋa po a ga da kpaam.'

¹⁰ Bettanja a yaa cheŋ ayen ba da ba kpaamu. Ba le cheŋi a ga nueri la, nipokfiaka nyonowa a yaa jam. Yammu nyamma baai ale poom ta ba kpaamu a magsi la, a yaa deri va nipokfiaka nyonowa a jo yenni po ayen ba maa de nipokfiak ḥandiinta. Ba meena ale jo yenni po a nueri la, ba yaa yik nansiŋku tuoku a lik.

¹¹ "Ku le ga nye maga dek la, bettanja tinuwa a yaa le a ḥmani a jam a paari la ale tuoku a lik kama. Ba yaa za

tuoku noai a nagi ale a wi
ayen ba jam a lagri a te ba.

¹² Nipōkfiaka nyōnōwa ale
wom ba luelutanja la, wa yaa
weeni ba ayen, 'Ni goori ni
wanni abe ni chenj du. Mi a
ze ni ale ka baai la.'

¹³ Yeezu ale biisi a nueri
la, wa yaa weeni wa
ŋaaŋviirima ayen, "Ni chiibi
a limsi, dii nyinj la ni ze diipo
ate mi a cheena la.

¹⁴ "Mi a dan ŋman jam,
Naawen naamu a le nyε ase
ka nuru waai ale gomsia
magsi ayen wa nyiem la. Wa
le gomsia a nueri la, wa yaa
wi wa tomteerōma batawa a
yaa pai wa ŋantaŋa meena
a nyo ba nisima po ayen ba
a nya ba zuk ate wa jam.

¹⁵ Wa yaa pa wa ŋantaŋa
a chari ba a va waai meena
ale a tom wa tuima dii la.
Wa yaa te niŋ nyōnōwa ligra
tusa ŋjanu, ale a te waai ale
pa saŋ la ligra tusa ŋaye,
ale ge a te butawa nyōnōwa
ligra tusidi. Wa le chari ba a
ga nueri la, wa yaa chenj.

¹⁶ Tomteerō waai ale tuesi
ligra tusa ŋjanuwa la, a pa
ŋa kama a gerim a nya ligra
tusa ŋjanu nyuenta.

¹⁷ Buyewa nyōnōwa me
waai ale tuesi ligra tusa
ŋayewa la, a pa ŋa kama a
gerimu a nya ligra tusa ŋaye
me nyuenta.

¹⁸ Alege tomteerō waai ale
tuesi ligra tusini la a pa wa
nyōnōwa ligraŋa kama a tu
teŋ a gu.

¹⁹ "Ku yaa ale ga beni ate
ba nyōnōwa a nyini wa ny
eerimu jigini a jam la ate
wa yaa a wi ba ayen ba jam

wa jigi. Ba le jam wa jigi
la, wa yaa bek ba ayen wa
a yaali kama ayen wa nya
waai meena ale pa wa ligra
a gerimu a nya dii nyuenta
la.

²⁰ Tomteerōwa waai ale
tuesi ligra tusa ŋjanuwa la,
a yaa chenj a nyini a taam
zaani wa niŋ a weeni wa
ayen, 'M nyōnō, fi daam pa
ka ligra tusa ŋjanu a te mi
ate mi yaa pa ŋa a gerim a
nya ligra tusa ŋjanu nyuenta
a ŋman gum du.'

²¹ Wa nyōnōwa a yaa
weeni wa ayen, 'Fi ka nuru
maŋ ale nyε ate ku nala. Mi
daam pa ka ligra maga dega
a nyo fi nisima po alege fi a
yaa baga a nyε ate ŋa zuak
a gum du. Yōgyōgla de mi a
yaali kama ayen m pai ligra
yegayega a nyo fi nisima po
ate fi ale mi ta supeentik.'

²² "Tomteerōwa waai ale
tuesi ligra tusa ŋayewa la,
me a yaa nyini a taam zaani
wa niŋ a weeni ayen, 'M
nyōnō, fi daam pa ka ligra
tusa ŋaye a te mi ate mi yaa
pa ŋa a gerimu a nya ligra
tusa ŋaye nyuenta a ŋman
gum du.'

²³ Wa nyōnōwa a yaa
weeni wa ayen, 'Fi me ka
nuru maŋ ale nyε ate ku
nala. Mi daam pa ka ligra
maga dega a nyo fi nisima
po, alege fi a yaa baga a
nyε ate ŋa zuak a gum du.
Yōgyōgla de mi a yaali kama
ayen m pai ligra yegayega a
nyo fi nisima po, ate fi ale mi
ale ta supeentik.'

²⁴ "Tomteerōwa waai ale

tuesi ligra tusini la, me a yaa nyini a taam zaani wa niŋ a weeni ayen, 'M nyɔ̄nɔ̄, m seba ayen fi nyeka tua kama, dii nyiŋ la fi a che ka za ŋaai ate fi an bori la ale a vaari za ŋaai me ate fi an fobi la.

²⁵ Fi le pai ligranya a te mi la, mi daam a chalika yɔ̄gsum a yaa ta ŋa a ga tu tɛŋ a gu. Nya, lig ŋaai ate fi daam a pa te mi la ale nna.'

²⁶ "Wa nyɔ̄nɔ̄wa ale wom dii ate wa weeni la, wa sui a yaa jam a puuri nna yegayega ale wa ate wa yaa weeni wa ayen, 'Fi ka nuru biok ale nyiŋworuk nyɔ̄nɔ̄. Fi a poli kama ayen mi a che ka za ŋaai ate mi an bori la ale a vaari za ŋaai me ate mi an fobi la.

²⁷ Ku magsi kama ayen fi daam ate pa m ligranya a te ka nuru waai ale wa pa ŋa a gerimu a nya nyuenta a gum du a te mu la.

²⁸ Tuesi ligranya wa jigi a pa ŋa a te m tomteerɔ̄ma wanyi wa waai ale ta ligra tusa piwa la.

²⁹ Nuru waai ale a pii nyiŋ la, a le nya ŋanta a gum du, alege waai ale kan a pii nyiŋ la a kan nya jaaboa.

³⁰ Ni yik nyiŋworuk nyɔ̄nɔ̄wa de a ta wa a nyini peelim a yuk basi legini po. Dula jigini wa le kum nna yegayega, abe wa a ŋobi wa nyinaŋa.'

³¹ "Mi Saalobiika ale Naawen sabiiloma a dan jamu, m le jam a kala ka m naamu zukpagliku zuk a yaa soa tɛŋka meena.

³² Abe m wi waai meena ate ba tigsi a jam m tɛŋ. Ba dan jam, m le poori ba buye ase naapeerik ale a poori wa piisa ale wa bua dii la.

³³ M le yik baai ale a nyɛ ase piisa la a zaani m juga gen, abe m yik baai me ale a nyɛ ase bua la a zaani m gala gen.

³⁴ Mi waai ale soa tɛŋzuk meena la, a le weeni baai ale bo m juga gen la ayen, 'M Kowa Naawen a maari ni abe wa niak ni. Wa le jam a nyɛ tɛŋzuk meena la, wa gomsi ka ŋanta a zaani a te ni. Ni be jam a tuesi ba yɔ̄gyɔ̄gla de.

³⁵ Kom ale jam a yik mi la, nama a te mu ŋandiinta ate m de. Nyanyuila me ale jam ta mu la, ni te mu nyiam ate m nyu. M le jam ka nichaano la, ni nyɛ m tia ale a ta mu a jo ni yienja po.

³⁶ Mi ale jam kan ta gatta la, ni te mu gatta ate m jo. Mi ale jam a wiak la, ni nya m zuk. Ba le jam a yik mu a lik dɔ̄k po la, ni jam a puusi mu.'

³⁷ "Baai ale ka tomdo maŋsa ale za m juga gen la, ba wanyi a le weeni mu ayen, 'M Nyɔ̄nɔ̄, ka dimpo ate tama a nya fu ale kom a ta fu ate ti te fu ŋandiinta ate fi de? Ka dimpo me ate tama a nya fu ale nyanyuila a ta fu ate ti te fu nyiam ate fi nyu?

³⁸ Ka dimpo ate tama a nya fu ale fi chim nichaano ate tama a nyɛ fi tia ale a yik fu a ta jo ti yienja po? Ka dimpo me ate tama a nya fu ale fi an jo gatta ate tama a te fu

gatta ayen fi jo?

³⁹ Ka dimpo me ate tama a nya fu ale fi a wiak yaa ba yik fu a lik dök po ate tama a jam puusi fu?’

⁴⁰ Mi a le weeni ba ayen, ‘Wensie ate mi a weeni ni ayen dii meena ate nama a nye a te mi ḥaaŋviirima po baan̄ka me dek la, ni nye a te ka mi dila.’

⁴¹ “Dula jigini m le chiem a weeni tuimbaata nyamma baai ale bo m gala gej la ayen, ‘Nama baai ate Naawen a ka te ni la, ni chej du mi t̄ej a chej bolim buui ale kan maara kpimsi ate Naawen a gomsi a magṣi a te Sitaana la ale wa sabiiloma la.

⁴² Kom ale jam ta mu la, nama an te mi ḥandiinta ayen m de. Nyanyuila ale jam a yik mu la, nama an te mi nyiam ayen m nyu.

⁴³ Mi le jam ka nichaano la, nama an te mi tia ale ta mu a jo ni yien̄a po. Mi le jam kan ta gatta a jo la, nama an te mi gatta ayen m jo. Mi le jam a wiak ale bo likka dök po me la, nama an jam ayen ni nya mi zuwa.’

⁴⁴ “Baai ale jam za m gala gej la, ba wanyi a le weeni mu ayen, ‘M Nyɔnɔ, ka dimpo ate tama a nya fu ale kom a yaase nyanyuila a ta fu? Ka dimpo me ate tama a nya fu ale fi ka nichaano yaa fi ka gatta a jo? Ka dimpo ate tama a nya fu ale fi a wiak yaa ba yik fu a lik dök po, alege tama an maari fu?’

⁴⁵ M le ḥman a weeni ba ayen, ‘Wensie ate mi a weeni ni ayen diipo meena ate nama an jam maari mi ḥaaŋviirima po baan̄ka me dek la, nama an maari daa mi’

⁴⁶ Naawen a le yik baai ale a tom tuimbaata la a nyo juijui ate ninam yegayega a boro ate ku ka kpeglelimka me la, alege tuimmaŋsa nyamma ale nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglelimka.”

26

¹ Yeezu ale jam a sak wa ḥaaŋviirima wien̄a de meena a nueri la, wa yaa weeni ba ayen,

² “Tigi kpeeni dii ate Juuma a wi ayen Gaambasika Tigin̄i la a tali ka daa ḥaye ate di paari. Na dan jam paari, ba le yik mi Saalobiika a ta ga nyo baai a le ba pa mu a kpi jabarim nyiŋ ate m kpi la, nisima po.”

³ Va ḥala po Juuma Puusika Yenni kpaŋŋa ale Juuma kpaŋŋa a yaa tigs̄i chaab Kayafas waai ale jam ka ba kpagi la yekpeeni po,

⁴ ayen ba poli a nya siuk ate ba va a suk yik Yeezu a ko.

⁵ Alege ba yaa ḥman weeni chaab ayen, “Ase ti dan a yik wa nuru boanni baai ale tigs̄i chaab ayen ba de tigini de la sunsun̄, ba le jam a yiti ale noayer̄ a nyiem a kaasi tuima t̄eŋka po.”

⁶ Da yen̄ po ate Yeezu a yaa jam bo nuru wanyi ate ba a jam a wi wa ayen,

Simon la yenni po dii ale jam bo Betani tɛŋka la a de ɻandiinta. Simon wala a jam ta ka gama tuem, alege ate bu yaa a nueri.

⁷ Nipɔk wanyi a yaa nyini peelim a ta kpa buui ate bu nyummu a masa nna yegayega la a jam jo Yeezu jigi a kpiiri bu a nyo wa zuk.

⁸ Yeezu ɻaaŋviirima ale ga nya nipowa ale nyɛ dii la, ba sue yaa puuri ale wa. Ba yaa jam a poli ba suniima po ayen, "Ka boa ale soa ate nipowa de a pa kpaamu a yik kaasi nna la?

⁹ Wa dan poom a pa bu a da ligra yegayega a pa ɻa a te niwomma, dila an zunchoŋa?"

¹⁰ Yeezu a yaa jam seba dii ate ba a poli la, a yaa weeni ba ayen, "Ka boa ate wa le a nyɛ dii la a daani nama? Ni basi wa, dii nyiŋ la wa tom ka wamanj a te mi.

¹¹ Niwoba a kasim a bo ale nama kama daa meena, alege mi a kan bo ale ni a ta a chenj.

¹² Nipowa de a kpiiri a nyo mi zuk a deri gomsi mi nyiŋka a magsi ka guka.

¹³ Wensie ate mi a weeni ni, jujui meena ate nuruba a sak Naawen wamanṣaŋa la, ba le weeni nipowa de ale nyɛ dii a te mi la. Ba le kasim a teeri wa yoi diipo meena wuu."

¹⁴ Da ɻala po Yeezu ɻaaŋviirima pi ale bayewa po wanyiwa waai ate ba a wi wa ayen Judas Iskariot la,

a jam a yiti a cheŋ Juuma Puusika Yenni kpaŋŋa jigi,

¹⁵ a weeni ba ayen, "Ase mi a dan baga a yik Yeezu a ta wa a jam a nyo ni nisima po, nama a le te mu ka boa?" Wa le bek ba dila la, ba yaa deri a chiini ligbie pisita a te wa dula jigini.

¹⁶ A nyini da ɻala po a ta a cheŋ, Judas a yaa nyiem a gisi ka siuk ayen wa ta Yeezu a ga bobri a sak.

¹⁷ Juuma Gaambasika Tigini yaa jam paari. Da ɻala po ba nyiem a kasim a ɻobi ka boroboruk kuui ate ba kan pa dabinta a nyoro la. Yeezu ɻaaŋviirima a yaa jam wa jigi a bek wa ayen, "Ka be ate fi a yaali ayen ti ga gomsi Gaambasika Tigini ɻandiintanja ate fi jam a de?"

¹⁸ Wa yaa weeni ba ayen, "Ni cheŋ nuru wanyi jigi tɛŋka po a ga weeni wa ayen, 'Ti Sagrowa ale tom ti ayen ti jam a weeni fu ayen wa kummu danni a moata kama. Tama ale wa ale a yaali ayen ti de Gaambasika Tigini ɻandiintanja fi yenni po.' "

¹⁹ Wa ɻaaŋviirima a yaa cheŋ ga nyɛ dii ate wa weeni la a yaa dik ɻandiintanja dula jigini.

²⁰ Wenni ale jam a siŋ la, Yeezu ale wa ɻaaŋviirima pi ale bayewa a yaa tigsı chaab a kala a de ɻandiintanja.

²¹ Ba le jam boro a de la, wa yaa weeni ba ayen, "Wensie ate mi a weeni ni, nama po wanyi ale a yaali

ayen wa ta mi a ga bobri a sak."

²² Wa ḥaaŋviirima ale wom dii ate wa weeni ba la, ba meena sue a yaa jam kaasi ate ba yaa bek wa wanyi wanyi ayen, "M Nyɔnɔ, ka mi?"

²³ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Nuru waai ale kala dela pa wa boroboruk a maari a siuk jentanja ale mi dek la, a le wa ta mu a ga bobri a sak.

²⁴ Mi Saalobiika a le kpi ase ka dii ate ba ḥamarisi Naawen gbaŋka po dila po dila po la. Ku le pagra a te waai a le wa ta mu a ga bobri a sak la. Ba dan jam kan biak wa, kula ate zunchoŋ kama."

²⁵ Judas waai ale jam a yaali ayen wa ta Yeezu a ga bobri la a yaa bek wa ayen, "M Nyɔnɔ, ka mi?"

Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Ka fi."

²⁶ Ba le jam boro a de la, Yeezu yaa pa boroboruk a puusi a te Naawen ayen wa niak ku. Wa le puusi a te Naawen a nueri la, wa yaa we boroboruku a chari wa ḥaaŋviirima ale weeni ba ayen, "Ka mi nyiŋka ale nna. Ni ḥoa a ḥobi."

²⁷⁻²⁸ Wa yaa ḥman pai beerik ale daam a puusi a te Naawen ayen wa niak bu. Wa le puusi a te Naawen a nueri la, wa yaa pai a te ba ale weeni ba ayen, "Ka mi ziimu ale nna. Ni ḥoa a nyu. M le pa bu a te nuruba yegayega, ate Naawen a voj ba tuimbaataŋa a te ba. M

dan nyε dila, ku le sak ayen wa ale wa nuruma a ta ka noayeŋ ale chaab.

²⁹ Wensie ate mi a weeni ni, bu de ate mi a nyu la, m kan ḥman nyu ase ka m nin jo m kowa Naawen naamu po a ḥman nyu ale ni."

³⁰ Ba le de ḥandiintanja a nueri la, ba yaa yi yiili a pak Naawen ale ge a nyini dula jigini a cheŋ ga jueli Olivi Guuku zuk.

³¹ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ba ḥamarisi Naawen gbaŋka po a weeni ayen, 'Naawen a le jam a ko naapeerika, abe wa ge wa piisaja a basi ate ḥa chali a waan̄ chaab.' Yokku de nama meena a le chali a waan̄ abe ni ge mi nyiini

³² Alege m dan yiti kum po, m le de ni niŋ a cheŋ Galili tɛŋka po."

³³ Piita yaa weeni wa ayen, "Fi ḥaaŋviirima meena a dan basi fu, mi kan maara basi fu diipo."

³⁴ Yeezu yaa weeni wa ayen, "Basi ate m weeni fu, yokku de fi a le pagsi ku noai buta ayen fi ze mi, ale ge ate vari kpadiaka a kum."

³⁵ Piita yaa ḥman weeni wa ayen, "Mi kan weeni ayen m ze fu. Mi dan poom ayen m kpi ale fu, mi kan weeni dila."

Wa ḥaaŋviirima meena me a weeni dila degadega.

³⁶ Ba yaa jam paari jigi ate ba a wi ayen Getsemani, ate Yeezu a yaa weeni wa ḥaaŋviirima ayen, "Ni kali

dela ate m cheṇ a ga puusi a te Naawen abe m jam.”

³⁷ Wa le a cheṇ la, wa yaa basi ate Piita ale Jeemsi ale wa suoku Jōōn, Zebedi bisaŋa a va wa. Ku yaa jam kperi wa ate wa piilim boro a nya ninam nna yegayega ate wa sui me a yaa kaasi nna yegayega.

³⁸ Wa yaa weeni ba ayen, “M sui ale kaasi a gaam taam nna yegayega, ate ku a nyε nna ase mi a yaali ayen kpi la. Ni be limsi mu dela ate m jam.”

³⁹ Wa le ȏman cheṇ maga dega la, wa yaa kpi duna teṇ a puusi a te Naawen ayen, “M Koa, mi a saalim ayen ku dan ka fi popeentik, be yeeri namka de mi jigi a basi. Nyε fi dek ale a yaali dii la, alege daa mi ale a yaali dii la.”

⁴⁰ Wa le ȏman pilim a nyini wa puusika jigini a jam la, wa yaa nya wa ȏaanviirima batawa a doa goa. Wa yaa weeni Piita ayen, “Ka boa ate nama an baga a kali a limsi maga ale ge a goa?”

⁴¹ Ni yiti a puusi a te Naawen ate Sitaana a kan paasi ni ate ni va wa nɔaya. Ni suniima po nama a yaali ayen ni a nyε mi yaaka, alege ni nyijsanja an pagra. Dila ale soa ate nama a goa la.”

⁴² Wa yaa ȏman pilim cheṇ wa puusika jigini a ga puusi a te Naawen ayen, “M Koa, ku dan kan ta nyeka alege ate fi a yaali ayen m nam be basi ate fi ale a yaali dii la a nyε.”

⁴³ Wa yaa ȏman pilim a jam a paari ale wa ȏaanviirima a doa a goa, dii nyiŋ la goom ale jam ta ba nna yegayega.

⁴⁴ Yeezu a yaa ȏman pilim cheṇ a ga puusi a te Naawen ase wa le poom a puusi dii la.

⁴⁵ Butawa po Yeezu yaa ȏman pilim a jam paari a bek ba ayen, “Ni diem a doa a goa kama? Wie meena a nueri kama. Di danni a paari ya ate ba ayen ba yik mi Saalobiika a nyo tuimbaata nyam nisima po.”

⁴⁶ Ni yiri ate ti cheṇ. Nuru waai ale ta mu a ga bobri sak la ale la a cheena.”

⁴⁷ Yeezu ale diem boro a biisi la, Judas waai ale jam ka wa ȏaanviirima po wanyi la, a yaa jam wa jigi ale nuru boari yegayega. Juuma Puusika Yenni kpaṇja ale Juuma kpaṇja ale tom ba. Ba jam ta ka gebi kpeensa ale dua a jam ayen ba yik wa.

⁴⁸ Bumbobrowa a poom weeni ba kama ayen, “Ti dan ga paari ba, nuru waai ate mi a puusi ale a gbaari wa la, ka wala ale la. Ni yik wa ale pagrim.”

⁴⁹ Nuru boanni ale jam a ga moata Yeezu la, Judas a yaa deri cheṇ a ga puusi ale gbaari wa a weeni wa ayen, “Mi Sagro, suyogini a bo ale fu.”

⁵⁰ Yeezu a yaa weeni wa ayen, “M doa, nyε dii ate fi a poli ayen fi nyε mu la.”

Baai ale jam va Judas la, a yaa yik wa ale pagrim.

⁵¹ Yeezu ḥaañviirima po wanyi a deri yeeri wa gebi kpieŋ a che Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni yomma po wanyi turi a gebi lonsi t̄en.

⁵² Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Pa fi gebika a ḥman su ka fooku po. Nuru waai ale ta gebi kpieŋ a che kpaliŋ po la, a dan kan a kpesi, ba le pa gebi kpieŋ ka choa a ko wa.

⁵³ Nama a ze ayen mi baga kama a wi m kowa ayen wa tomu wa sabiiloma baai ale piisi nna yegayega la ate ba jam a maari mu?

⁵⁴ M dan nyε dila, wie ḥaaai ate ba ḥmarisi mi wie Naawen gbaŋka po dila po dila po la a kan chim wensie."

⁵⁵ Yeezu a yaa virinji a bek nuru bɔanni ayen, "Mi ka zue ate nama a ta gebi kpeensa ale dua a jam ayen ni yik mu? Daa meena mi a kasim bo ale ni Juuma Puusika Yenni po a sak ni kama, alege nama an jam a yik mu.

⁵⁶ Ba le ḥmarisi Naawen gbaŋka po dii la a sum chim ka wensie jinla."

Dula jigini wa ḥaañviirima meena a yiti a chali ale ge wa.

⁵⁷ Ba yaa ta Yeezu a chen Juuma Puusika Yenni kpagini waai ate ba a wi wa ayen Kayafas la jigi. Ba le jam a ga paari dula la, Juuma Sinsak sagrōma ale Juuma kpaŋja a yaa jam t̄igsi chaab.

⁵⁸ Piita a yaa magi va ba ḥaañ a jam jo Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni yenni dabia ka po a chen a ga kala ale kpagini limsidoma ayen wa nya dii ale di nyε la.

⁵⁹ Juuma Puusika Yenni kpaŋja ale boteerōma meena a jam bo dula a gisi nuru ayen wa weeni a sak ba ayen wa nya Yeezu ale wa boro a tom wabiok ate ba baga a nya siuk a ko wa.

⁶⁰ Ba yaa gisi a kpeeri. Alege nuruba yegayega a diem nyini a jam za ba niŋ ayen ba velim wie a te wa. Kula ḥaañnyiŋ nuruba baye a yaa nyini a jam za ba niŋ.

⁶¹ A weeni ayen, "Tama a wom ale Yeezu a weeni ayen wa baga a kaasi Juuma Puusika Yenni, abe wa ḥman a se di daa ḥata po."

⁶² Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni a yaa yiti a chen a ga zaani ba meena sunsuŋ a yaa bek Yeezu ayen, "Fi ka wari a tulisi ale ḥaaai meena ate ba a biisi a te fu la?"

⁶³ Alege Yeezu a yaa sina. Kpagi kpeeni a yaa ḥman weeni wa ayen, "Mi a yaali kama ayen fi pe Naawen waai ale boro la yonni nyiŋ abe fi weeni mu wensieŋa." Wa yaa bek Yeezu ayen, "Fi ka Naawen biika waai ate ba a wi wa ayen Varibasidowala?"

⁶⁴ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Mm, mi ale la. Ni basi ate m weeni ni ayen da yεn po fi le nya mi Saalobiika ale m kala Naawen juga gen. Fi

le ŋman nya mu ale m nyini Naawen jigi chiŋmaanja po a cheena."

⁶⁵ Wa le weeni dila la, Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni a yaa yik wa garuku a dari cheeri ale weeni ba ayen, "Ti kan ŋman a yaali seeroba. Ni meena a wom wa le pa wa dek a magsi chaab ale Naawen la.

⁶⁶ Nama a poli ka se, wa lo yaa wa an loya?"

Ba meena a yaa weeni ayen, "Wa lo kama. Ku magsi ba ko wa kama."

⁶⁷ Nuruma ba gela a yaa chesi tintueta a basi wa nyin ale a nak wa.

⁶⁸ A weeni ayen, "Fi a weeni ayen fi ale Varibasidowa. Be minj baai ale a nak fu la."

⁶⁹ Ba le ta Yeezu a nyε nyaku de meena la, Piita a diem bo ka yenni dabiaka po. Nipokbili wanyi a yaa jam boro. Wa jam ka Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni dogleema po wanyi. Wa yaa nya Piita a weeni wa ayen, "Daa fi ale poom va Galili tɛŋka denowa Yeezu la?"

⁷⁰ Wa yaa paggi ale baai meena ale za dula la nimbie po ale weeni wa ayen, "Ka boa ate fi a begi mi dila? Mi ze fi ale a biisi dii la."

⁷¹ Wa le weeni dila la, wa yaa yiti a chen a ga za nansiŋku noai. Nipokbili wa choa a ŋman diem nya wa dula jigini ale wa za ate wa yaa weeni nuru baai ale za moata wa la ayen, "Nuruwa de ka Yeezu ŋaanviirima po wanyi."

⁷² Piita a yaa ŋman pagsi ayen, "M pe ya, mi ze nuruwa de."

⁷³ Ku an jam beniya ate baai ale jam za moata wa la wanyi a yaa weeni wa ayen, "Fi ka ba wanyi, dii nyiŋ la fi a biisi ase ka Galili deno la."

⁷⁴ Piita a yaa weeni wa ayen, "M pe ya, ka wensie ate mi a biisi. Mi ze nuruwaai wie ate fi a biisi la."

Wa le weeni dila a ga nueri la, vari kpadiaka a yaa deri kum.

⁷⁵ Ate Piita a yaa teeri dii ate Yeezu a poom weeni wa ayen wa le paggi ku noai buta ayen wa ze wa, ale ge ate vari kpadiaka a kum la. Wienja de meena a yaa nyε ate Piita sui a kaasi ate wa yaa deri nyini a kum nna yegayega.

27

¹ Vanni ale veenti la, Juuma Puusika Yenni kpajŋa ale Juuma kpajŋa meena a ŋman tigsi chaab ayen ba poli ba le ba nyε dii a ko Yeezu la.

² Ba le biisi le chaab a nueri la, ba yaa bobbi wa nisimaŋa a ta wa chen gominawa waai ate ba a wi wa ayen Paalot la jigi.

³ Judas waai ale jam ta Yeezu a ga bobri a sak la, ale nya ba le bo Yeezu buusaŋa dii la, wa sui a yaa jam kaasi, ate wa yaa ŋman pilim a chen Juuma Puusika Yenni kpajŋa ale Juuma kpajŋa jigi ayen wa pa ba ligbeeŋa pisitawa a te ba.

⁴ Wa le ga paari dula la, wa yaa weeni ba ayen, "Naawen a nya mi kaasunku kama, dii nyij la mi a ta ka nuru waai ale kan seba wari noai po la, a jam bobri a sak nama. Yogyogla de nama me a yaa bo wa kum buusa."

Ba yaa weeni wa ayen, "Kula a daa tama niŋŋa, alege ka fi dek niŋ."

⁵ Judas ale ga wom dii ate ba weeni la, wa yaa pa ligranya a yuk basi Juuma Puusika Yenni sunsunj, ale ge a nyini a ga bobi miik a kpi.

⁶ Judas ale ga nyini la, Juuma Puusika Yenni kpaŋŋa a yaa yiti a pisi ligranya ale weeni chaab ayen, "Ligranya de tama pa ḥa a da ka nuru nyuvuri. Ti Sinsanŋa a kan siagi ayen ti pa ḥa a maa gum Juuma Puusika Yenni ligranya po."

⁷ Ba le nya chaab a nueri la, ba yaa pa ligranya a da ṭeŋ kaai ate ba a wi ayen samonsa meka jigi la. Ba jam a yaali kama ayen ba pa dula jigini a chim nicham guka jigi.

⁸ Ka dila ale soa ate nuruba a deema a wi dula jigini ayen ziimu jigini la.

⁹⁻¹⁰ Naawen biisiteerowa waai ate ba a wi wa ayen Jerimaya la a jam a ḥamarisi nyaku de wie kama dila po dila po ayen, "Juuma a jam siak kama ayen ba pa ligbeeŋa pisitawa a da samonsa meka jigini. Ba yaa pa ligranya a da ṭeŋka ase Naawen ale poom a weeni ba dii la." Dii ate Juuma

Puusika Yenni kpaŋŋa a tom la a basi kama ate Jerimaya wienja a chim wensie.

¹¹ Yeezu a yaa jam taam a zaani Paalot niŋ. Paalot a yaa bek wa ayen, "Ka fi ale Juuma naawa la?"

Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Ka fi ale a weeni dila."

¹² Alege Juuma Puusika Yenni kpaŋŋa ale Juuma kpaŋŋa ale jam a ḥma wa la, wa an jam weeni wariya.

¹³ Paalot yaa bek wa ayen, "Fi kan wom ba ale a ḥma fu ale wie ḥaai meena la?"

¹⁴ Alege Yeezu an jam tulisi wayen me la. Ku yaa jam cha Paalot nna yegayega ale wa ale kan a tulisi wari la.

¹⁵ Bena meena Juuma Gaambasika Tigini a nyiem a dan paari, gominawa Paalot a nyiem lak nuru waai ate ṭeŋka demma a yaali ayen wa lak ate wa nyini likka ḫokku po a nyini la a basi kama.

¹⁶ Nuru wanyi ale jam boro ate ba a wi ayen Barabasi ate ba jam maa yik wa a lik. Nuruba a jam seba wa ka nna yegayega.

¹⁷ Paalot a yaa bek nuru baai meena ale tigsi chaab la ayen, "Nama a yaali ayen m basi ka ba wana? Barabasi yaa Yeezu waai ate ba a wi ayen Varibasidowa la?"

¹⁸ Paalot jam seba ayen ka Juuma Puusika Yenni kpaŋŋa nyunni nyij ale soa ate ba yik Yeezu a ta jam wa jigi.

¹⁹ Paalot ale jam diem kala boteka døkku po la, wa powa a yaa tom weeni wa ayen, "Kan nye nuruwa de jaaboa ale wa an kaasi wariya. Dii nyij la deemwa yokku mi goadaasim wa wari kama ate ku daani mi nna yegayega."

²⁰ Juuma Puusika Yenni kpanja ale Juuma kpanja a yaa weeni nuru boanni ayen ba saalim ate wa lak Barabasi a basi abe wa ge ate ba ko Yeezu.

²¹ Paalot a yaa bek nuru boanni ayen, "Nuruma de bayewa, nama a yaali ayen m basi ka ba wana?"

Ba yaa tulisi wa ayen, "Ti a yaali ayen fi basi ka Barabasi."

²² Wa yaa njman bek ayen, "M be m nye Yeezu waai ate ba a wi ayen Varibasidowa la ka se?"

Ba meena yaa tulisi ayen, "Basi ate ba kpi wa jabarimu nyij ate wa kpi."

²³ Wa njman bek ba ayen, "Ka boan jaab wabiok ate wa nye?"

Ba yaa kaari nna yegayega ayen, "Basi ate ba kpi wa jabarimu nyij ate wa kpi."

²⁴ Paalot a yaa nya ayen wa an baga a nye wariya dii nyij la, ba nuemka ale ta kpaliŋ a jam. Wa yaa pa nyiam a nari wa nisaŋa nuru boanni niŋ, ale weeni ba ayen, "Mi niŋ maa ka nuruwa de kum po, ku bo ka nama dek jigi."

²⁵ Nuru boanni a yaa weeni wa ayen, "Basi ate

wa kummu nyij ninammu a jam tama ale ti bisaŋa jigi."

²⁶ Paalot a yaa lak Barabasi a basi ale basi ate ba miiri Yeezu. Ba ale miiri wa nueri la, wa yaa pa wa te ayen ba ta wa ga kpi jabarimu nyij ate wa kpi.

²⁷ Paalot sojima a yaa yik Yeezu a ta jo ba gominawa yenni dabiaka po ate ba meena a yaa gilim wa.

²⁸ Ba yaa yeeri wa gattajə ale pa garuk monuŋ a jo wa.

²⁹ A pa munsa a yok zutok a pa vuk wa zukku ale pa tachek a nyo wa juga nisaŋa po. Ba yaa kpi duna wa niŋ a nye wa a la, ale a weeni ayen, "Juuma naawa kasim boro taam wuu."

³⁰ Ba jam chesi tintueta a basi wa nyij ale pa duok a nak wa zukku.

³¹ Ba ale nye wa la a ga nueri la, ba yaa yeeri garuk monuku ale pa wa dek gattajə a jo wa a ta wa nyini cheŋ ayen ba kpi wa jabarimu nyij ate wa kpi.

³² Ba ale jam bo siiku po a cheŋ la, ba yaa zik Simon ale wa cheena tɛŋka po ate sojima a fe wa ate wa tuesi Yeezu jabarimu ji. Simon a jam ka tɛŋ kaai ate ba a wi ayen Sairini la deno.

³³ Ba yaa ga paari juijui ate ba a wi ayen Golgota la. Ku kiri ale zukoluku jigini.

³⁴ Ba yaa pa tiim a nyo daam po a lam nya ale pa te Yeezu ayen wa nyu alege wa an jam nyu ya.

³⁵ Ba yaa yik Yeezu a kpi wa jabarimu nyij, ale pa wa

gattanja a chari chaab. Ba jam nak ka gbaŋ a nya waai ale magsi garuk kuui deka la.

³⁶ Ba ale nak gbaŋka wa gattanja nyiŋ a nueri la, ba yaa kala a limsi ayen waai a kan vari wa a basi.

³⁷ Ba yaa pa tapagi a ɻmarisi di nyiŋ ayen,

*KA JUUMA NAAWA ALE
NNA*

a pa di kpi jabarimu zuk.

³⁸ Ba jam maa kpi ka zueba baye ɻanbarinta nyiŋ a gum Yeezu po, ate ba wanyi a bo wa juga, nwala me a bo wa gala.

³⁹ Nuru baai ale jam va dula a taam la a yaa zak zuk nya wa a mati ba noa ale a le wa ayen,

⁴⁰ "Fi weeni ayen fi le kaasi Juuma Puusika Yenni abe fi ɻman se di a nueri daa ɻata po. Fi dan ka Naawen biik be nyini jabarimu zuk a siŋ a vari fi dek a basi."

⁴¹ Juuma Puusika Yenni kpaŋja ale Juuma Sinsak sagrɔma, ale Juuma kpaŋja me a jam a la wa ale a weeni ayen,

⁴² "Wa jam baga a vari nuruba a basi kama, alege wa an baga a vari wa dek a basi. Daa wa ale Juuma naawa? Wa dan nyini jabarimu zuk a siŋ ti yaa le ta siaka ale wa.

⁴³ Wa ta siaka kama ayen Naawen ale bo le wa ale weeni ayen wa ka Naawen biik. Ti be le nya ase Naawen ale vari wa a basi ya."

⁴⁴ Zue baai ate ba jam kpi ba a gum Yeezu po la, me a

le wa dila degadega.

⁴⁵ Wenni ale jam jueli a bo wenzuk sunsuŋ la, legi a yaa jam lik teŋ kala meena a ta ga paari wenbalini.

⁴⁶ Legini ale jam basi la, Yeezu a yaa kaari nna yegayega a weeni wa dek teŋka biika po ayen, "Eloi, eloi, lama sabagtani." Ku kiri ale, "M Kowa Naawen, m Kowa Naawen, ka boa ate fi zeri mu?"

⁴⁷ Nuru baai ale jam za dula jigini la ba gela a wom dii ate wa weeni la kama. Ba yaa weeni ayen, "Wa a wi ka Naawen biisiteerɔwa Elaja."

⁴⁸ Ba po wanyi a yaa chali cheŋ ga pa sosok a lusi damisiŋ po a pa yik duok wonj nyiŋ a zak ta jueli Yeezu noai.

⁴⁹ Nuru mbala yaa weeni ayen, "Ni basi ate ti limsi a nya ase Elaja a le jam a yik wa a ta nyini jabarimu zuk a siŋ teŋ ya."

⁵⁰ Yeezu a yaa ɻman kaari nna yegayega a yaa le ge a kpi.

⁵¹ Wa ale jam kpi la, garuk kpioŋ kuui ate ba jam pa a kasi Juuma Puusika Yenni po la, a yaa jam cheeri ku ɻmazuk a ta siŋ paari ku teŋ. Naawen a jam basi kama ate teŋka a choa ate pinanya a na a mobi,

⁵² ate baai meena ale jam a va Naawen alege a kpi la boositaŋa a lagri ate ba yiti kum po,

⁵³ alege basi boositaŋa. Ku ɻnaŋ nyiŋ ate Yeezu a yiti kum po la ba yaa jo

Jerusalem teŋka po. Nuruba yegayega ale jam a nya ba.

⁵⁴ Sojima kpagini ale soji baai ale jam a limsi la ale nya teŋka choaka ale dii meena ale nyε la ku yaa cha ba nna yegayega. Ba yaa weeni ayen, "Wensie, nuruwa de sum ka Naawen biik."

⁵⁵ Nipok baai ale jam maari Yeezu Galili teŋka po la a jam za moata dula a nya dii meena ale nyε la kama.

⁵⁶ Baai ale jam bo ba po la ale Mεeri Magdala ale Mεeri, Jeemsi ale Josefi mawa, ale Zebedi powa.

⁵⁷ Jigsiro wanyi ale jam nyini teŋ ate ba a wi ayen, Arimatia. Wa yoi a jam ale Josefi. Wa jam ka waai ale ta siaka ale Yeezu.

⁵⁸ Da dila danni junɔai ate wa yaa cheŋ Paalɔt jigi a saalim wa ayen wa basi ate wa ga yeeri Yeezu nyin̄ka jabarimu zuk a ta cheŋ ga gu. Paalɔt a yaa siak ayen wa ga yeeri Yeezu nyin̄ka jabarimu zuk a ta ga gu.

⁵⁹ Josefi a yaa basi dula jigini alege cheŋ ga yeeri Yeezu nyin̄ka jabarimu zuk a yaa pa garuk paaluk a pili ka

⁶⁰ a ta ga dueni puŋ vorub paalik po. (Teŋ kala demma a jam a gu ba nuruma ka pina vie po). Wa yaa bilim tintain kpeeni a lik puŋku vorumu noanni.

⁶¹ Mεeri Magdala ale Mεeri nwala a jam kali ka dula a tuk vorumu nyin̄.

⁶² Vari ale ŋman Veenti la, ba Vuusum Danni saliuku Juuma Puusika Yenni kpaŋja ale Farisiima a yaa cheŋ Paalɔt jigi a weeni wa ayen,

⁶³ "Ti deema teeri yelin-vendika ale jam boro la wa weeni ayen, 'M le yiti kum po ku daa ŋata dai.'

⁶⁴ Be basi ate ba ga a limsi vorumu ate ku paari daa ŋata ate wa ŋaanjviirima a kan magi yeeri wa abe ba weeni nuruma ayen wa yiti kum po. Dan kan daa di ventanja de ale gaam wa le lin̄ velim dii la."

⁶⁵ Paalɔt a yaa siak ale basi ayen sojiba cheŋ a ga ŋmasi a limsi vorumu.

⁶⁶ Ba yaa cheŋ ga daani tintanni ayen waa dan bilim di abe ba min̄ a yaa le basi ate sojima a limsi vorumu.

28

¹ Ba Vuusum Danni ale taam la, Mεeri Magdala ale Mεeri nwala a yaa cheŋ ba nya jujuji ate ba gu Yeezu la.

² Teŋka yaa jam choa nna yegayega, ate sabiilo a nyini wenŋmazuk a siŋ bilim tintanni a dueni nakpiak a kali di zuk.

³ Sabiilowa a jam kasim a nyagsi kama ase wein ale a chagsi dii la. Wa gattanja me a peenti nna yegayega.

⁴ Yøgsum yaa yik baai ale a limsi vorumu la nna yegayega ate ba nyiŋsanja a gok ate ba nyε nna ase ba kpi la.

⁵ Sabiilowa a yaa weeni nipooma ayen, "Ni kan chali

yögsumoā, mi seba ayen ni a gisi ka Yeezu waai ate ba kpi wa jabarimu nyin la.

⁶ Wa ka dela jigini, wa yiti kum po kama ase wa ale lin weeni ni dii la. Ni jam a nya juijui ate ba pa wa a dueni la.

⁷ Ni chej nwuli a ga weeni wa ḥaañviirima ayen wa yiti kum po kama, wa be de ka niñ a chej Galili tẽ̄̄ka. Ni le nya wa dula jigini. Ni teeri m le weeni ni dii la.”

⁸ Ba yaa basi dula jigini ale supeentik a ga weeni wa ḥaañviirima dii meena ate sabiilowa a weeni ba la.

⁹ Yeezu a yaa tu ba dula jigini a yaa weeni ba ayen, “Suyogini a bo ale ni.” Ba yaa domsi kali a puusi wa.

¹⁰ Yeezu yaa weeni ba ayen, “Ni kan chali yögsumoā abe ni ga weeni m suaataja ayen ba chej Galili tẽ̄̄ka a ga tu mu dula jigini.”

¹¹ Nipooma ale chej a ga nueri la, sojima gela a yaa chej tẽ̄̄ka po a ga weeni Juuma Puusika Yenni kpañña dii meena ale nyε la.

¹² Juuma Puusika Yenni kpañña a yaa tu chaab ale tẽ̄̄ka kpañña ate ba pa ligra yegayega a te sojima ale weeni ba ayen,

¹³ “Ni weeni ayen nama a doa goa kama ate wa ḥaañviirima a jam zu pa wa.

¹⁴ Gominawa a dan poom wom ti le biisi a vari ni a basi.”

¹⁵ Sojima yaa tuesi ligranya ale weeni ate ku paari

Juuma meena ayen Yeezu ḥaañviirima ale zu pa wa vorumu po.

¹⁶ Wa ḥaañviirima pi ale wanyiwa a yaa chej a ga jueli guuk kunyi zuk Galili tẽ̄̄ka po juijui ate Yeezu a weeni ba ayen ba chej la.

¹⁷ Ba ale nya wa dula jigini la ba yaa puusi wa. Ba gela a jam diem ta ka chichama.

¹⁸ Yeezu a yaa forisi paari ba a weeni ba ayen, “Naawen a te mi pagrim kama wenñmazuk ale tẽ̄̄zuk meena.

¹⁹ Ni chej tẽ̄̄sa meena a sak nuruba ate ba va mi, abe ni a te ba soka Kowa Naawen ale wa biika ale wa chiika pagrim nyin.

²⁰ Ni sak ba ate ba va wie ḥaañ meena ate mi a sak ni la. M le bo ale ni a ga paari tẽ̄̄ka kpeglimka.”

Yeezu Wamañsaña

Wie Ate MAAK A NMARISI La

1-4 Dila po dila po Naawen jam weeni wa biisiteerɔma wanyi ate ba a wi ayen Azaya la, ayen wa ɔmarisi nyo Naawen gbaŋka po ayen,

“ ‘Wa le tom nuru ate wa de niŋ jam gomsi siuku a magsi a te waai ale wa jam la.’

Lueluk ale a kaari goanni po a weeni ayen,

‘ni gomsi Nyɔnɔwa siuku abe ni teenti ku.’”

Naawen biika ate ba a wi ayen Yeezu Kirisita la wamañsaña wie ale nna. Ku be piilim kama a magsi chaab ale Azaya ale ɔmarisi dii Naawen gbaŋka po la.

Ku ɔnaŋnyiŋ ate nuru wanyi ate ba a wi ayen Jɔɔn a yaa nyini goanni po a jam a sak nuruba Naawen wie ale a te ba soka ale a weeni ba ayen, “Ni meena basi ni wabaataŋa, abe ni va Naawen siuku. Ni dan tagri m le te ni soka ate Naawen a von ni wabaataŋa a te ni.”

5 Nuruba yegayega a yaa nyini tɛŋkpienka Jerusalem ale tɛŋ sii meena ale gilim ka a bo Judia po la a jam Jɔɔn jigi. Ba ale wom wa sinsaŋŋa la, ba yaa tɔk ba tuimbaataŋa meena a sak Naawen ale ge ate Jɔɔn yaa

te ba soka beli dii ate ba a wi ayen Jodan la po.

6 Ba jam pa ka laalaakomi kobta a nyɛ Jɔɔn garuku. Wa jam pa ka chiakgbain a bobo wa chiaka. Wa jam a ɔnobi ka tintue ale a de siita me.

7 Wa jam a mooli kama ayen, “Nuru wanyi ale bo mi ɔnaŋ a cheena. Wa ta pagrim a gaam mi kama. Mi posima ale m nin chim yomo waai ale wa domsi a kali wa niŋ a yeeri wa nuensaña a te wa.

8 Nyiam ate mi pa a so ni nyiŋsaña, alege waai ale cheena la, a le pa ka Naawen Chiika a sueri ni suniimana.”

9 Da ɔnala po Yeezu a jam nyini tɛŋ kanyi ate ba a wi ayen Nazaret ate ka jam bo tɛŋ kaai ate ba a wi ayen Galili la po. Wa yaa jam Jɔɔn jigi ayen Jɔɔn te wa soka Jodan benni po.

10 Jɔɔn ale te wa soka a nueri ate Yeezu a yaa nyini nyiamu sunsunj a jueli la, wa yaa deri nya wenŋmazuku ale ku lagri ate wa nya Naawen Chiika a siŋ jam kali wa zuk nna ase nangban la,

11 ate lueluk a yaa nyini wenŋmazuku po a weeni Yeezu ayen, “Fi ale m be kaai ate m mariŋ la. M sui a peenti ale fu kama.”

12 Dula jigini Naawen Chiika a yaa basi ate Yeezu a chen ga jo goanni po juijui ate goaduŋsa a boro la.

13 Wa jam bo dula jigini ate ku paari ka da pisinaansi. Da ɔnala po Sitaana a yaa jam

wa jigi a nyε wa nya ayen wa siak a te wa, alege Sitaana an jam baga a paasi wa. Naawen yaa tom sabiiloba ayen ba jam maa maari wa.

¹⁴ Da yen po nuruba a yaa yik Jɔɔn a ta wa ga lik dɔk po. Ku ɳaanjnyiŋ ate Yeezu a yaa jam Galili tɛŋka po a mooli Naawen wamanṣaŋa ayen,

¹⁵ "Da ɳaai ate Naawen dak ayen wa naamu le jam la, a mɔata kama. Ni basi ni tuimbaataŋa abe ni ta siaka ale wa wamanṣaŋa."

¹⁶ Yeezu ale va Galili mogi kpeeni noai a taam la, wa yaa nya nuru wanyi ale wa suok. Ba yue ale Simon ale Andiru, ate ba yaa za a yuk ba ɳmaasaŋa a basi nyiamu po.

¹⁷ Yeezu yaa wi ba ayen, "Ni jam va mi ɳaaŋ. Nama daam ka jum yigrisa, alege jinla mi a te ni ka tuim paali ayen ni nyε ate nuruba a jam va mu."

¹⁸ Ba yaa ale wom dila la, ba yaa deri basi ba ɳmaasaŋa ale va wa.

¹⁹ Wa ale ga cheŋ maga la, wa yaa ɳman nya nuruba baye ate ba a wi ba ayen Jeemsi ale Jɔɔn. Ba jam ka nuru waai ate ba a wi ayen Zebedi la, bisa. Ba ale ba kowa ale wa tomteerɔma ale jam kala ba ɳaarunju po a gomsi ba ɳmaasaŋa.

²⁰ Yeezu a yaa wi ba, ate ba yaa basi ba kowa ale wa tomteerɔma ɳaarunju po ale cheŋ ga va wa.

²¹ Yeezu ale wa ɳaanjviirma yaa cheŋ ga jo tɛŋ kaai ate ba a wi ayen Kapernaum la po. Juuma Vuusum Danni ale jam paari la, Yeezu yaa cheŋ ga jo ba tuka dɔkku po a boro a sak ba Naawen wie.

²² Nuruma ale wom wa sinsanŋa la, ku yaa cha ba, dii nyiŋ la wa sinsanŋa a kan neensi Juuma Sinsanŋa sagrɔma. Wa sakka a ta pagrim a gaam ba sinsanŋa kama.

²³ Dula jigini nuru ale jam ta chichiribiok ate ku bo wa zukku po. Wa yaa jam jo ba tuka dɔkku po a kaari ayen,

²⁴ "Yeezu Nazaret denowa, fi a yaali ka boa ti jigiya? Fi jam ayen fi kaasi ti kama? M seba ayen fi ka Naawen nuru weleñ."

²⁵ Yeezu a yaa weeni chichiribioku ayen, "Goori abe fi nyini wa zukku po a nyini."

²⁶ Chichiribioku a deri basi ate nuruwa nyinjka a gok a yaa kaari a nyini wa jigi a nyini.

²⁷ Ku yaa cha nuruma meena ale jam bo dula la, ate ba weeni ayen, "Ni nya nuruwa de ta pagrim a weeni chichiribaata ate ti a wom wa noai a nyini nuruza imma po a nyini." Ba ya bek chaab me ayen, "Ka boan jaab sinsak paala ale nna?"

²⁸ Galili tɛŋka po nuruma yegayega a jam wom Yeezu ale tom dii la kama.

²⁹ Yeezu a yaa basi tuka dɔkku ale ge cheŋ. Wa ale Jeemsi ale Jɔɔn a yaa cheŋ

ga jo Simon ale Andiru yenni po.

³⁰ Yeezu ale jo yenni po la, ba yaa weeni wa ayen ka Simon ḥanuba ale a yuak. Wa nyin̄ka jam tolīn̄ ka nna yegayega ate wa jam dua wa dōkku po.

³¹ Yeezu a yaa jo nipowa dōkku po a yik wa nisaña a zak ate wa yiri ḥmai. Wa ale nȳe dila la, wa nyin̄ka a yaa deri yok ate wa yiri yaali nyiam a te ba.

³² Wein ale siñ̄ la, tēn̄ka po demma a pa ba yōgnyeensa ale baai ate chichiribaata a jam bo ba zuima po la a ta ba jam Yeezu jigi.

³³ Tēn̄ka po demma meena a yaa tigsi chaab a jam yeri dii po ate Yeezu a boro la.

³⁴ Wa tebi nuruba yegayega baai ate nyintuila tōgatōga a jam ta ba la, ale a yiak chichiribaata yegayega nuruba zuima po a basi. Yeezu an jam te chichiribaata siuk ate ti weeni wariya, dii nyin̄ la ti poom seba wa ale ka waai la kama.

³⁵ Saliuk yokyok ate vanni an diem a jam veenti la, Yeezu a yaa yiri a nyini tēn̄ka po a chen̄ juijui ate nuru a karo la a puusi a te Naawen dula jigin̄.

³⁶ Vanni ale veenti la, Simon ale wa vaanchaama yaa yiri a nya ale Yeezu a karo. Ba yaa nyini ayen ba gisi wa.

³⁷ Ba ale nya wa la, ba yaa weeni wa ayen, "Nuru meena a nyeemu a gisi fu kama."

³⁸ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ni te ti chej tēn̄ sii ale tali la ate m sak dula nuruma Naawen wie ate ba wom. Ka dila nyin̄ ate m jam."

³⁹ Wa yaa nyiem a gilim Galili tēn̄ka a sak nuruba Naawen wien̄a ba tuka dinān̄a po. Wa jam yiak chichiribaata nuruba zuima po a basi me.

⁴⁰ Gami dinyi a yaa jam Yeezu jigi a kpi duna tēn̄ wa niñ̄ a saalim wa ayen, "Fi dan siak, fi baga a tebi mu kama, ate mi a nya nyin̄yōgsa."

⁴¹ Yeezu a yaa ta jiirim ale wa nna yegayega a yaa teeri wa nisaña a tiri wa ale weeni wa ayen, "M siaya. Ta nyin̄yōgsa."

⁴² Wa ale weeni dila la, nyintuilaŋ̄a yaa deri basi gamini ate wa nya nyin̄yōgsa.

⁴³⁻⁴⁴ Yeezu a yaa weeni wa ale nin̄ muna ayen, "Kan weeni sak nuru waaiya fi le nȳe dii a nya nyin̄yōgsa la. Chen̄ Naawen Puusika Yenni tomteerōma wanyi jigi a pa fi dek a sak wa, abe fi nȳe kaabi kaai ale magasi ase Moosis ale sak ti dii dila po dila po la. Dila le sak nuruba ayen fi yaa ta nyin̄yōgsa kama."

⁴⁵ Gamini yaa basi dula jigin̄. Wa an jam va Yeezu ale weeni wa dii la, alege wa jam goanti a nyeemu a weeni wa a meena kama Yeezu ale tebi wa dii la. Dila nyin̄ ate Yeezu an ḥman baga a nyini peelim a jam

teŋka po wa yaaka. Wa yaa ga bo goanni po ate nuruba nyini teŋsa yegayega po a jam wa jigi.

2

¹ Daa ale ŋman jam taam la, Yeezu a yaa basi dula ale ŋman cheŋ Kapernaum teŋka po a ga jo yeri dinyi po. Teŋka po demma a yaa wom ayen wa jam ya.

² Nuruba yegayega yaa jam tigsi chaab yeri dii po ate wa boro la. Yenni meena a jam sueri kama ate nansiunku noai a ka zaanika jigiyi, ate Yeezu a yaa boro a sak ba Naawen wie. Nuru wanyi ale jam boro ate wa nisima ale wa naŋsa a jam kpi.

³ Wa yaa ale boro a sak nuruma la, nuruba banaansi a yaa pa nuru waai ate wa nisanya ale wa naŋsa a kpi la, a dueni jaab zuk a ta wa a jam Yeezu jigi.

⁴ Ba an jam baga a vuri nuruma po a paari Yeezu, dii nyiŋ la nuruma a jam piisi kama. Ba jam pa nuruwa kama a ta jueli yenni zuk a vuri vorub yenni sunsuj a yaa pa miisa a bobo jaamu a pa wa ta va vorumu po a siŋ dueni Yeezu niŋ.

⁵ Yeezu ale jam seba ayen ba ta siaka yegayega ale wa la, wa yaa weeni nuru waai ate wa nisanya ale wa naŋsa a kpi la ayen, "M biiga, m voŋ fi wabaataŋa a te fu kama."

⁶ Juuma Sinsaŋja sagrōma ba gela ale jam maa kala

dula jigini la, a yaa poli ba zuima po ayen,

⁷ "Nuruwa de ale a biisi dii la, ku nala? Wa ale a nyę dii la ku ka leeta Naawen jigi. Ka Naawen dek wa nyiini ale a voŋ wabaata a te."

⁸ Yeezu a poom seba wa dek popola po ba ale a poli dii la kama. Wa yaa bek ba ayen, "Ka boan jaab popola ate nama a poli ni zuima po?

⁹⁻¹¹ Mi nin weeni nuruwa de ate wa nisimaŋa ale wa naŋsaŋa a kpi la, ayen Naawen voŋ wa wabaataŋa a te wa a yaase wa yiri a cheŋ, ka kuna dek ale pagra?" Wa ale ga bek dila la, wa yaa cheemu a weeni nuru waai ale a yuak la ayen, "Yiri a zaani ŋmai, abe fi pai fi jaamu ate fi a goa wa zuk la a cheŋ kuli fi yenni." Yeezu a nyę nna kama ate ku sak ayen ni seba ayen ka wa Saalobiika ale ta pagrim teŋzuk meena a baga a voŋ nuruwa wabaata a te ba.

¹² Nuruwa a yaa deri yiri a zaani ŋmai ale pa wa jaamu a cheŋ nyini. Ku yaa cha nuru baai meena ale jam za dula jigini la. Ba yaa pak Naawen a weeni ayen, "Tama an diem a nya nyaku de choa ase ka jinla nyiini."

¹³ Yeezu yaa basi dula jigini ale ŋman pilim cheŋ Galili mogi kpeeni noai, ate nuru boari a yaa jam wa jigi ate wa boro a sak ba Naawen wie.

¹⁴ Wa ale sak ba a nueri la, wa yaa cheŋ ga zik nuru waai ate ba a wi ayen Livai,

la. Wa jam ka nuru waai ate ba a wi wa ayen Alfiyus la biik. Wa jam kala ka lampoo cheesesika dök po a tuesi lampoo. Yeezu yaa weeni wa ayen, "Yiri a jam va mi ɣaaŋ." Wa yaa basi wa tuimanja ale yiri a ga va wa.

¹⁵ Yeezu ale wa ɣaaŋviirima a yaa chenj Livai yenni ayen ba de ɣandiinta. Lampoo cheesesiroba ale wabaata nyam yegayega a jam maa va Yeezu ɣaaŋ ate ba gela me a yaa jam gum wa ale wa ɣaaŋviirima po, ate ba meena a kala a de ɣandiinta.

¹⁶ Juuma Sinsanja sagroma baai ate ba a wi ayen Farisiiba la, ba gela a yaa nya ba ale ba a de ɣandiinta. Ba yaa bek wa ɣaaŋviirima po wanyi ayen, "Ka boa ale a sak ate Yeezu a siak a te lampoo cheesesiroba ale wabaata nyam a kali a le wa a de ɣandiinta?"

¹⁷ Yeezu ale wom dila la, wa yaa weeni ba ayen, "Fi dan kan a yuagi fi kan chenj waai ale a tebi nuruba la jigiya, alege ka yuariba nyini. Mi an jam ayen m wi ka nuru baai ale a poli ayen ba ka nuru manja la, alege ka wabaata nyam ate m jam ayen m wi."

¹⁸ Da yeŋ po Jœn waai ale a te nuruba soka la ɣaaŋviirima ale Farisiima ɣaaŋviirima a yaa bobo noa. Nuruba ba gela a yaa jam Yeezu jigi a bek wa ayen, "Ka boa ate Jœn

ɣaaŋviirima ale Farisiima ɣaaŋviirima a bobo noa, alege fi ɣaaŋviirima a kan bobo?"

¹⁹ Yeezu a yaa magsi wamagsini bek ba ayen, "Nipokfiaka nyoncowa doama a baga a bobo noa? Aaya. Nipokfiaka nyoncowa ale diem boro ale ba la, ba an baga a nyε dila. Mi ale m ɣaaŋviirima abe ale ka dii la ale la.

²⁰ Alege ku cheena ate nuruba le yik wa a ta chenj, dila po wa ba yaa le bobo noa."

²¹ Wa yaa ɣman magsi wamagsini di choa ayen, "Ba kan pa garuchiak paalik a lan garuk kpaga. Ba dan nyε dila, garuku le cheeri a gum du, a yaase,

²² ba kan pa da paalik a su bunlök kpak po. Ba dan nyε dila, bunlökku a na kama ate daamu a waanje. Ku dan nyε dila, nuruwa a jok wa bunlökku ale wa daamu meena kama. Da paalik a magsi ka bunlök paaluk suka."

²³ Juuma Vuusum Daaŋa po dinyi ate Yeezu ale wa ɣaaŋviirima a yaa va nuru wanyi talim po a taam. Ba ale a chenj la, wa ɣaaŋviirima a yaa wie "wiiti" zuima a ɣobi.

²⁴ Farisiima ba gela ale jam nya dila la, ba yaa bek Yeezu ayen, "Nya, ka boa ate fi ɣaaŋviirima a kaasi tama Vuusum Danni kisiku?"

²⁵ Yeezu yaa bek ba ayen, "Nama an diem karim Naawen gban̄ka po a miŋ na waai ate ba a wi ayen Deevid

la wie? Da ɳaaŋ po ate nuruwaai ate ba a wi ayen Abiata a jam chim Naawen Puusika Yenni kpagi kpeeni la, ate kom a yaa jam ta Deevid ale wa dɔama.

²⁶ Wa yaa ga jo Naawen Puusika Yenni po a pa boroboruk kuui ate nuruba a ta jam te Naawen la a we ɳobi ale ge a we a te wa dɔama ate ba me a ɳobi. Tama Sinsanŋa a weeni kama ayen nuru yon an maara a ɳobi boroboruku de ka Naawen Puusika Yenni tomteerɔma nyini.

²⁷ "Naawen an lueri Vuusum Danni ayen ka di soa nuruba, wa nyɛ ka nuruba ale ge lueri Vuusum Danni ayen di chim da manj a te ba.

²⁸ Dila nyinj la, mi Saalobiika ale soa Vuusum Daanja me."

3

¹ Yeezu a yaa ɳman chen ga jo ba tuka dɔkku po. Nuruwanyi ale jam bo dula ate wa nisa kpi.

² Baai ale jam bo dula la, a yaa limsi ayen ba nya ase Yeezu le tebi yaase wa kan tebi nuruwa nisanja Vuusum Danni ate ba baga a weeni wa ayen wa kaasi.

³ Yeezu a yaa weeni nuruwaai ate wa nisanja a kpi la ayen, "Yiri ɳmai a jam de."

⁴ A yaa ale ge a weeni nuruwa ayen, "Nama seba Juuma Sinsanŋa kama. Ku magsi ayen ni tom ka tuimmaŋsa yaa tuimbaata ni Vuusum Danni? Ni te nuruwa nyuvuri yaa ni ko ba?"

Ba yaa goori nna chorototo.

⁵ Yeezu sui yaa puuri ale ba ate wa gisi nya ba ale su kaasunj dii nyinj la, ba tueŋa a kpari kama ate ba ka siaka ale wa. Wa yaa weeni nuruwa ayen wa teeri wa nisanja. Wa ale teeri si la, si yaa deri nya nyinjɔgsa.

⁶ Farisiima a yaa yiri a nyini peelim. Ba ale na waai ate ba a wi ayen Ayerod la nuruma a yaa tigsi chaab a poli siuk kuui ba le ba va a ko Yeezu la.

⁷ Yeezu ale wa ɳaaŋviirima a yaa nyini dula jigini a ɳman cheŋ mogi kpeeni noai. Nuruba yegayega a nyini Galili tɛŋka po a cheŋ va wa ɳaaŋ.

⁸ Ba gela a nyini Jerusalem ale Judia tɛŋsana po. Ba gela me a nyini tɛŋka choa ate ba a wi ayen Idumia ale tɛŋ sii meena ale bo Jodan beli kpeeni ɳaaŋ nyinj la. Ba gela me a ɳman nyini tɛŋsa ate ba a wi ayen Taaya ale Saidon ale tɛŋ sii meena ale gilim dula jigini la.

⁹ Yeezu yaa weeni wa ɳaaŋviirima ayen ba gisi ɳaaruj a gomsi ku a zaani wa, dii nyinj la nuruma a piisi ka nna yegayega a yaa a tusi wa. Nuruma de meena ale wom Yeezu ale a nyɛ dii la ale soa ate ba jam wa jigi.

¹⁰ Yeezu a tebi nuruwa yegayega dula jigini. Ka dila ale soa ate ba a tusi chaab ayen ba paari a tiri wa nya la.

¹¹ Baai ate chichiribaata a bo ba zuima po la ale nya

wa la, ba yaa lo təŋ a kaari
yegayega a weeni wa ayen,
"Fi ka Naawen biik."

12 Nna nyiem a dan nyε, Yeezu a nyiem a weeni chichiribaataŋa ka bunyi dekki ayen ti goori abe ti kan weeni sak nuruba wa ale ka waai la.

13-15 Yeezu ale wa ḥaaŋviirma a yaa chenj ga jueli guuk kunyi zuk. Wa ale jueli a nueri la, wa yaa wi nuru baai ate wa a yaali ayen ba jam wa jigi la. Wa yaa lueri nuruba pi ale baye a ta nyini nuru baai meena ate wa wi la po ayen ba jam va wa. Wa yaa weeni ba ayen, "M lueri ni kama ayen ni kasim bo ale mu. M le tom ni me ate ni nyini peelim a mooli Naawen wienja ate nuruba wom. M be le te ni pagrim ate ni baga a yiak chichiribaata nuruba zuima po a basi."

16 Wa nuruma pi ale bayewa yue ale Simon waai ate Yeezu a te wa yue paali ayen Piita la,

17 ale Jeemsi ale wa suoku Jœ̄n. Jeemsi ale Jœ̄n a jam ka nuru waai ate ba a wi ayen Zebedi la bisa. Yeezu yaa ḥman te ba yue paali ayen Boanejisi. Di kiri ale nanopansa nuruba.

18 Yeezu a yaa ḥman lueri Andiru ale Filip ale Batolomiu ale Matiu ale Tomasi ale Jeemsi waai ale jam ka nuru waai ate ba a wi ayen Alfiyus la, biik. Wa ḥman lueri Tadiusi ale Simon waai ale jam a nyε ayen Juuma a nya ba dek zuk la.

19 Wa yaa ḥman lueri Ju das Iskariot, nuru waai ale wa ta Yeezu a ga bobri a sak la. Wa yaa ale lueri ba a nueri la, ba meena a yaa va chaab a nyini guuku zuk a sinj a chen ga jo yeri dinyi po.

20 Nuru boari yegayega a yaa ḥman tigsi chaab a jam Yeezu jigi, ate wa ḥaaŋviirma an jam baga a nya siuk a de ḥandiinta.

21 Yeezu dökku demma ale wom dila la, ba yaa nyini ayen ba gisi a yik wa, dii nyiŋ la nuruba ale jam a weeni ayen, "Wa zukku a tagri kama."

22 Juuma Sinsanŋa sagrɔma ba gela a yaa nyini Jerusalem təŋka po a jam weeni chaab ayen, "Chichiribaataŋa meena naawa ate ba a wi ayen Beelzebu la, ale bo wa nyiŋka po a kasim a te wa pagrim ate wa baga a yiak chichiribaata nuruba zuima po a basi."

23 Yeezu a yaa wi Juuma Sinsanŋa sagrɔma ate ba jam wa təŋ ate wa yaa magsi wamagsima a sak ba ale bek ba ayen, "Sitaana a nyε ka se a baga yiak wa dek tom-teerɔma a basi?

24 Təŋ nuruba a dan a kpaliŋ chaab, təŋ kala choa le kaasi kama.

25 Yeri yeŋ dem a dan ta kpaliŋ ale chaab, ba le waan ja chaab.

26 Dila nyiŋ la Sitaana ale wa tomteerɔma a dan ta chaab, wa naamu a kan baga a zaani a beni.

²⁷ "Siuk kula po la waai
abe dan kan yik pagro a bo-
biya, wa le nyε ka se a jo wa
yenni po a zu wa ḥantajan?

²⁸⁻²⁹ "Ni basi ate m weeni
nyaku de a sak ni ayen,
Naawen le vonj waai meena
wabaata ale ba biisi kaasun
a te ba kama. Alege wa
kan vonj a te waai ale a le
Naawen Chiika la, dii nyin
la, wabioku de a boro kama
taam wuu."

³⁰ (Wa weeni ba wieja de
kama, dii nyin la nuruma
ba gela a weeni kama ayen,
"Wa ta ka chichiribiok wa
zukku po.")

³¹ Ku ḥaañnyin ate Yeezu
suaatajan ale wa mawa a yaa
jam a za peelim a wi wa.

³² Nuru boari ale jam
za gilim wa a yaa weeni
wa ayen, "Fi mawa ale fi
suaatajan a za peelim a yaali
fu."

³³ Wa yaa bek ba ayen, "Ka
wana ale mi ma? Be ka bana
ale mi suaata?"

³⁴ Wa yaa chiem a nya
ba meena ale kala a gilim
wa la a yaa weeni ba ayen,
"Ni nya, ka mi maba ale mi
suaata ale nama.

³⁵ Baai meena ale a tom dii
ate Naawen a yaali la, bala
ale mi maba, ale m tɔaba, ale
m suaata."

4

¹ Yeezu yaa ḥman jam
Galili mogi kpeeni noai a
sak nuruma Naawen wie.
Nuruma a jam piisi ka nna
yegayega a za gilim wa ate
wa yaa yiri jo ḥaarun po
a kala. ḥhaarunku a jam
bo ka nyiamu po ale ge ate

nuruma a yaa za nyiamu
noai.

² Wa yaa magsi wa-
magsima a sak ba wie nna
yegayega ayen,

³ "Ni wom mi nalimnyi-
ini. Nuru wanyi ale jam
boro a yaa nyini boro a yuk
ḥanborinta ase muma la.

⁴ Wa yaa ale boro a yuk la,
bieja gela a yaa lo siuku niŋ
ate nuinsa a deri jam pisi ḥa
meena,

⁵ ḥa gela me a lo tintana
po. ḥa yaa nyini nna nwuli,
dii nyin la tantajan an jam
soa diiya dula jigini.

⁶ Wentueŋka ale jam nak
ḥa la, ḥa yaa deri ko, dii nyin
la ḥa naṣṣajan an jam baga a
siŋ paari nyiamoa.

⁷ ḥa gela me a lo munsa po
a yaa nyini. Munsajan me a
nyini a geri ḥa ate ḥa an jam
baga a biaya.

⁸ ḥa gela me a lo ṭen naluj
po a nyini a chim a biak a
be nalimnyiini. ḥaai ta bie
pisita. ḥa gela me pisiyuebi.
ᬁa gela me ta kook."

⁹ Yeezu ale ga nueri wa
wamagsini la, wa yaa ḥman
weeni ba ayen, "Nama baai
ale ta tue a wom la, ni wom
mi nalimnyiini."

¹⁰ Wa ale jam kala wa
dek wa nyiini la, baai ale
jam a maa va wa ale wa
ḥaañviirma pi ale bayewa
la, a yaa bek wa ayen, "Fi
wamagsimajan kie ale boa?"

¹¹ Wa yaa weeni ba ayen,
"Naawen basi kama ayen ni
seba wa naamu wasusunja,
alege nuru yonta jigi m

sinsanja a chim ka wa-magsima, ate

¹² 'Ba a nya ale a nya alege ba kan nya,

ba a wom ale a wom alege ba kan minj ḥa,

dii nyin la, ba dan nya ale minj ḥa,

ba le tagri ba wabaata popolaŋa kama ate Naawen vonj a te ba.'

"

¹³ Yeezu yaa bek ba ayen, "Nama an baga wamagsini de kiri a minji? Ni be dan kan baga wamagsini de kiri a minji, ni yaa be le nyε se a baga a minj ḥa chaaba?

¹⁴ Nuru waai ale nyini a boro a yuk wa ḥanborintanja la, ku a nyε se ka Naawen wienja ate nuruba a sak la.

¹⁵ Be ḥaai ale lo siuku po la, a nyε se ka baai ale a wom wa wienja, ale ge ate Sitaana a nyiem a deri jam a yeeri ḥa nwuli a ta nyini ba suniima po a nyini la.

¹⁶ Be ḥaai me ale lo tintanaŋa po la, a nyε se ka baai ale a wom wa wienja ate ba sue a peenti,

¹⁷ ale ge ate Naawen wienja a kan jo ba suniimaŋa po nalimnyiini la. Ba yaa va maga dega, alege ninam a dan yik ba, ba Naawen wienja vaka nyinj, ba nyiem a deri pa ḥa vaka a basi.

¹⁸ Be ḥaai me ale lo munsanja po la, a nyε se ka baai ale a wom Naawen wienja

¹⁹ alege tεŋka po wienja popolaŋa ale ba ligra yaa-like yegayega ale ba ḥanta yaalika, ḥala meena a de ka

Naawen wienja ate wamanj an baga a nyini ḥa po a nyini.

²⁰ Be ḥaai me ale lo tεŋ naļukku po la, a nyε se ka baai ale a wom Naawen wienja ate ḥa jo ba suniima po nalimnyiini la. Ba a nyε se ka ḥantanaŋa ale nyini a yaa biak a be ate ḥa gela a ta bie pisita, ḥaai me pisiyuebi, ḥaai me bie kook dii la."

²¹ Yeezu yaa bek ba ayen, "Nuru a dan tɔati wa bolimzeunj wa a pa ka chin a vuk ku? Yaase wa a pa a zaani ka gaduok tεŋka? Aawo, wa a pa ku a zaani ka jaab zuk ate ku a nya dɔkku po meena.

²² Jaab buuri meena ale chim wasusugi la, a kan ḥman chim wasusugi nuruba jigiya. Dii meena ale ligi doa la, le nyini peelim ate nuruba nya.

²³ Dila nyinj, nama baai ale ta tue a wom la, ni wom mi nalimnyiini."

²⁴ Wa ḥman pilim weeni ba ayen, "Ni kpesi a wom dii ate m tara ayen m weeni a sak ni la. Magsi kaai ate fi pa a magsi ḥanta a te nuru la, magsi kala degadega ate Naawen le pa magsi a te fi me, ate ku poom gaam taam.

²⁵ Nuru waai nisa po ale ta la, Naawen le ḥman te wa ḥanta yegayega a gum du, alege waai nisa po ale kan ta la, Naawen le ḥman tuesi jaab fiik kaai ate wa poom ta la kama."

²⁶⁻²⁷ Yeezu a yaa ḥman weeni ba ayen, "Naawen

Naamu ale a nye dii la ale nna. Nuru ale bori wa talim. Daa meena ate wa goa a yiri la, wa ze ḥantaja ale nye dii a nyini ale a chim la.

²⁸ Ka ṭejka ale a wuuk bieŋa ate ḥa a nyini ale a chim ale ge a ta bie. Zabuli ale liŋ a chim, a pak a paari kin̄kari, a yaa ga a biak ale ge ate bieŋa a yaa ga kpeglim.

²⁹ Na yaa ale be a ga nueri la, nuruwa a yaa pa wa gebik a ta cheŋ wa talimu po a ga che dii nyiŋ la, ḥa cheka paari kama."

³⁰ Yeezu a yaa ḥman bek ba ayen, "Ti le pa ka boa a magṣi chaab ale Naawen Naamu?"

³¹⁻³² Bu a nye ase ka nna la. Ase nuru ale pa 'mastad' bie a bori la. Bieŋa a posima kama a gaam ṭejzuk bie meena po. Wa yaa pa ḥa a bori ate ḥa nyini chim tikpiensa a ta naŋsa ale yɔgsum nna yegayega ate nuinsa a kali si zuk a yok tugta."

³³ Wamagsima ḥaai chaab ate Yeezu a jam magṣi a sak nuruba la ale nna. Wa jam magṣi ka ḥa chaab nna yegayega a gum du ayen baa'i ale ta Naawen yammu la a baga a miŋ chak.

³⁴ Wa an jam biisi wari dinyi la ale nuruba alege kan magṣi wamagsini. Alege, wa ale wa ḥaan̄viirima a dan jam boro ba dek ba nyiini, wa nyiem a weeni wa wamagsimaŋa kie a sak ba kama.

³⁵ Dila danni jun̄oai Yeezu a yaa weeni wa ḥaan̄viirima ayen, "Ni te ti taam mogi kpeeni kauk kun̄kula."

³⁶ Wa ḥaan̄viirima yaa basi nuru bɔanni ale cheŋ ga jo Yeezu ale kali ḥaarun̄ kuui po la ayen ba cheŋ. Nuruba ba gela me a jo ḥaarunta a maa va ba ḥaan̄.

³⁷ Ba ale a cheŋ la, va kpiong a yaa jam a nak ba ḥaarun̄ku nna yegayega ate nyiamu me a yiri a jueli wein. Bu yaa jo ba ḥaarun̄ku po ate ku a nye ku siŋ nyiamu tεŋ.

³⁸ Yeezu a jam dua ḥhaarun̄ku po ba ḥaan̄ a kpagli ka dafeeluk a goa. Wa ḥaan̄viirima a yaa nak wa a yiri a bek wa ayen, "Ti Nyɔnɔ, fi niŋ ka ale ti ni wari nyiamu po?"

³⁹ Wa yaa yiri wa goomu jigini a zaani ḥmai a yaa weeni vioku ayen ku basi abe nyiamu me a nye balaa. Vioku a yaa deri basi ate nyiamu me a balin̄. Nyiamu an ḥman choaya ale maga dek me.

⁴⁰ Yeezu a yaa bek wa ḥaan̄viirima ayen, "Ka boa ate nama a chali yɔgsumoa? Nama diem ka siaka?"

⁴¹ Ku yaa cha ba ate ba a bek chaab ayen, "Nuruwa de, ka wana ate wa baga a biisi ale vioku ale nyiamu ate ba a wom wa noaya?"

5

¹ Yeezu ale wa ḥaan̄viirima a yaa taam Galili mogi kpeeni kauk kun̄kula ḥaan̄

nyij a ga paari nuru baai ate ba a wi ayen Gerasa la teŋka.

² Nuru wanyi a yaa jam bo teŋ kala po a ta chichiribiok wa zuk po.

³ Nuru waai jam karo a baga bobi wa. Ba jam pa ka choarima kpeema a bobi wa, alege wa baga a gebi ḥa.

⁴ Ba ḥman pa choarimaŋa ale kuta a bobi wa naŋsa ale wa nisima a ga jiak, alege wa ḥman gebi ḥa me meena. Waai a jam karo a ta pagrim a baga a yik wa.

⁵ Wa jam bo ka ba ale a gu nuruba juijui la ale guuta zuima a nyiem a cheŋ ale a kaari nna yegayega ale a pa tintain laasa a gebi wa nyinka.

⁶⁻⁸ Yeezu ale nyini ḥaarunku po a siŋ la, nuruwa a jam za ka nuruma guka jigini ate ku jam yalima. Yeezu a yaa weeni chichiribioku ayen ku nyini nuruwa zukku po a nyini. Nuruwa ale nya Yeezu la, wa yaa chali a jam kpi duna teŋ wa niŋ, a yaa kaari nna yegayega a weeni wa ayen, "Fi Yeezu, Naawen kpeeni biika, fi a yaali ka boa mi jigiya? Chali Naawen yonni nyij abe fi kan namsi mu."

⁹ Yeezu yaa bek wa ayen "Fi yoi ale boa?"

Ku yaa weeni wa ayen, "Mi yoi ale 'Anuruboari', dii nyij la ti piisi kama."

¹⁰ Nuruwa a yaa saalim Yeezu nna yegayega ayen

wa kan yiak chichiribaataŋa dula jigini a basi.

¹¹ Die ale jam piisi nna yegayega a za guuk kunyi zuk dula jigini a de. ḅa jam paari ka tusa ḥaye.

¹² Chichiribaataŋa a yaa saalim Yeezu ayen wa basi ate ti ga jo dieŋa de po.

¹³ Yeezu a yaa te ti siuk. Ti yaa basi nuruwa ale nyini a ga jo dieŋa po ate ḥa meena yaa chali nna nwuli a siŋ ga lo mogi kpeeni nyiamu po a kpi.

¹⁴ Nuru baai ale jam a nya dieŋa zuk la, a yaa chali kuli ba yieŋa a ga weeni ba yieŋa demma ale baai meena ate ba jam a tu ba siuku niŋ la, dii ale nye la. Teŋka demma a yaa nyini a cheŋ Yeezu jigi ayen ba nya dii ate baai ale a nya deenja la a weeni ba la.

¹⁵ Ba yaa jam a nya nuru waai ate chichiribaataŋa a jam bo wa zukku po la ale wa jo gatta a kala ale Yeezu. Wa an ḥman a yes-imu. Yogsuum a yaa deri yik ba.

¹⁶ Nuru baai ale jam nya dii ale nye nuru wa jigi ale chichiribaataŋa ale dieŋa la, a yaa weeni a sak nuruba meena ale jam bo dula jigini la.

¹⁷ Teŋka demma ale wom dii ate ba weeni la, ba yaa jam a saalim Yeezu ayen wa nyini ba teŋka po nyini.

¹⁸ Yeezu a yaa ale cheŋ ayen wa jo ḥhaarunku po la, nuru waai ale jam ta chichiribaataŋa la a jam

saalim wa ayen wa basi ate
wa maa va wa a chej.

¹⁹ Yeezu an jam siaya,
alege weeni wa ayen, "Kuli
ga weeni fi yenni demma
Nyɔnɔwa ale ta jiirim ale fu
a maari fu dii la."

²⁰ Nuruwa a yaa chej ga
weeni nuru baai ale jam
bo teŋsa piwa po la dii ate
Yeezu a nyɛ a te wa la. Ku
yaa cha baai meena ale jam
a wom la.

²¹ Yeezu yaa ga jo
ŋaaruŋku po a gaam taam
mogi kpeeni kauk kuŋkula.
Wa ale chej a ga paari
dula jigini la, nuru boɔri
yegayega a yaa tigsı a gilim
wa mogini noai.

²² Juuma tuka dɔkkku
kpajŋa po wanyi ale jam
maa bo nuru boɔnni po. Wa
yoi a jam ale Jairus. Wa yaa
ale ga nya Yeezu la, wa yaa
jam wa niŋ

²³ a saalim wa nalimnyiini
ayen, "M dek koa, m lie ale a
yuak a moata kum, ate mi a
saalim fu ayen fi jam a pa fi
nisa a ji wa zuk ate wa nya
nyiŋyɔgsa."

²⁴ Yeezu a yaa va Jairus a
chej ate nuruba yegayega a
yaa maa va wa a gilim wa.

²⁵ Nipok wanyi a yaa jam
bo dula a jam a yuak bena pi
ale ŋaye. Wa tuemu a jam a
nyɛ ase wa a lo ka chiak la.
Ku kasim jam a nyɛ ka daa
meena.

²⁶ Tiita nyam yegayega a
jam tebi wa a kpeeri. Wa
jam kaasi wa ligra meena,
alege tuemu an jam a basi

wa ale a diem a daani wa me
nna yegayega a gum du.

²⁷⁻²⁸ Wa ale wom Yeezu
wie la, wa yaa poli wa zuk
po ayen, "M dan baga a paari
wa garuku nɔannni a tiri, m le
nya nyiŋyɔgsa."

²⁹ Wa yaa chej a ga jo
nuru boɔnni po a ga tu Yeezu
a yaa va wa ŋaaŋ a tiri wa
garuku nɔannni. Wa le tiri
garuku la, wa tuemu a deri
basi wa, ate wa yaa miŋ ayen
wa nya nyiŋyɔgsa kama dula
jigini.

³⁰ Yeezu a yaa deri miŋ
ayen ku nyɛ wa jigi kama
ase nuru ale tiri wa a yaa
nya nyiŋyɔgsa la. Wa yaa
cheemu ayen wa nya ase ka
wana a yaa bek ayen, "Ka
wana ale tiri mi garuku?"

³¹ Wa ŋaaŋviirma a yaa
weeni ayen, "Fi kan nya nu
ruma ale piisi a gilim fu dii
la, alege ate fi a bek ayen ka
wana ale tiri fu?"

³² Yeezu a yaa diem gisi
nya gilim ayen wa nya waai
ale tiri wa la.

³³ Nipowa kpaziim a yaa
nak ate wa nyiŋka a gok.
Wa jam seba ayen Yeezu a
tebi wa kama ate wa yaa
kpi duna teŋ wa niŋ a weeni
wa ale wensie meena tuemu
wie.

³⁴ Yeezu a yaa weeni wa
ayen, "M lie, fi siaka a basi
ate fi nya nyiŋyɔgsa kama.
Kuli yeri ale sunum masik,
dii nyiŋ la fi tuemu a nueri
kama."

³⁵ Yeezu ale diem bo dula
a biisi la, nuruba ba gela
a yaa nyini Jairus yenni a
jam wa jigi a weeni wa ayen,

"Fi leewa a kpi kama. Kan ɻman a daani Sagrowa ayen wa jamu."

³⁶ Yeezu ale wom dii ate ba weeni wa la, wa yaa weeni Jairus ayen, "Kan te ku a daani fu, alege kasim ta siaka."

³⁷ Yeezu an jam a yaali ayen nuru waai a va ba a chenj, alege ka Piita ale Jeemsi ale wa suoku Joon nyiini.

³⁸ Ba ale ga paari nya ale ku a nyɛ ɻaglim Jairus yenni po ate nuruma a kumu ale a kaari nna yegayega la,

³⁹ Yeezu a yaa chenj ga jo yenni po a bek ba ayen, "Ka boa ate nama a kum ale a kaari dila? Biika an kpiya. Wa a goa kama."

⁴⁰ Ba yaa deri a la wa wa nina po. Wa yaa yiak ate ba meena a nyini peelim, ale ge a yik biika kowa ale wa mawa ale wa ɻaanviirima batawa a yaa ta ba jo biika goomu dɔkku po.

⁴¹ Yeezu a yaa yik biika nisa a weeni wa ayen, "Nipokbiliga, yiri." Ba a weeni ale ba dek tɛŋka biika ayen ka "Talita kumi."

⁴² Nipokbinni a yaa deri a yiri zaani ɻmai a chenj. Biika jam ta ka bena pi ale ɻaye. Ku yaa cha baai meena ale jam bo dula jigini la nna yegayega.

⁴³ Yeezu a yaa weeni ba ayen ba nyɛ ɻandiinta a te wa ate wa de, ale ge kaam ba me ayen, "Ni kan basi ate nuru a wom dii ate mi nyɛ la."

6

¹ Yeezu yaa basi dula jigi ni ale ge chenj teŋ kaai ate wa linj jam boro la. Wa ɻaanviirima me a yaa va wa a chenj.

² Ba ale diem bo dula jigi ni la, Juuma Vuusum Danni yaa paari ate ba chenj ga jo ba tuka dɔkku po ate, wa yaa sak nuruma Naawen wienja. Nuruba yegayega a jam bo dula jigini a wom Yeezu sinsaŋŋa ate ku yaa cha ba. Ba yaa bek chaab ayen, "Nuruwa de a nyɛ ka se a seba nna? Ka boan jaab Yam ale nna ate Naawen te wa? Wa nyɛ ka se a tom wakperikaliisaŋa nna?

³ Daa wala ale chapentawa a bo dela la? Daa Mɛeri biika ale la? Daa wa suaata ale Jeemsi ale Josesi ale Judas ale Simon la? Wa tɔama me an bo daa dela la?" Dila nyiŋ ate Nazaret demma a jam zeri wa.

⁴ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Waai meena a te Naawen biisiteerɔwa zula kama, alege ka wa dek tɛŋka demma ale wa suaatanja, ale wa yenni demma nyiini ale kan a te wa zula."

⁵ Wa ale jam bo dula jigini la, wa an jam baga a nyɛ wariya alege, wa jam pa ka wa nisa a ji yɔgnyeensa ba gela zuima tebi ba.

⁶ Ku jam cha wa ka nna yegayega ale nuruma ale jam kan ta siaka la.

Ba yaa basi dula jigini ale ge chenj tɛŋfiik sii ale jam bo dula la, a sak nuruba Naawen wienja.

⁷ Wa yaa wi wa ḥaañviirima pi ale bayewa ate ba jam a tigsı chaab wa jigi ayen wa tom ba baye baye. Wa yaa te ba pagrim ate ba baga a yiak chichiribaata nuruba zuima po a basi.

⁸⁻⁹ Wa yaa weeni ba ayen, "Nama ale a cheñ la, ni kan pa koalima a yaase ḥandiinta, a yaase fotta, a yaase ligra dek me. Ni kan pa gatta ti chaab a gum ga tii ate ni jo la po. Ni su nuensa abe ni pa tachegsa nyiini a nyo ni nisima po a ta cheñ.

¹⁰ Ni dan cheñ ga paari teñ kanyi ate ba te ni dök ayen ni goa, ni kasim a goa dök kula po a ta ga paari diipo ate ni a basi teñ kala la.

¹¹ Ni dan jam paari teñ kanyi ate teñ kala demma a dan kan te ni tia a yaase ba an wom dii ate ni ta ayen ni weeni a sak ba la, ni basi dula jigini abe ni kpaanti ni nañsanja paasuku a basi dula ate ku sak ayen ni a kaam ba kama ba ale zeri Naawen wienja la nyiñ."

¹² Yeezu a yaa ale sak ba a ga nuerila, ba yaa cheñ ayen ba ga sak nuruma Naawen wienja, ate ba basi ba tumbaatanja abe ba ḥman va Naawen wensie siuku.

¹³ Ba jam a yiak chichiribaata nuruba zuima po yegayega a basi ale a pa kpaam a boori a nyo yuariba zuima zuk a tebi ba.

¹⁴ Naab Ayerod a jam wom Yeezu wie kama, dii nyiñ la waai meena a yaa jam a biisi

ka Yeezu wie. Ba gela a jam a weeni ayen wa ka Jœn waai ale a te nuruba soka la, ale yiri kum po. Ka dila nyiñ ale soa ate wa baga a tom wakperikaliisaña de.

¹⁵ Ba gela a pa wa chim ka Naawen biisiteerøwa waai ale jam boro ate ba a wi ayen Elaja la.

Ba gela me a jam a weeni ayen, "Wa ka Naawen biisiteero waai ale a nye ase baai ate Naawen jam tom la."

¹⁶ Naab Ayerod ale wom Yeezu wie la, wa yaa weeni wa dek ayen, "Nuruwa de ka Jœn waai ale jam a te nuruma soka la. Mi basi ate ba gebi wa zukku kama alege wa ḥman yiri kum po."

¹⁷⁻¹⁹ Ayerod a jam faari ka wa suoku waai ate ba a wi ayen Filip la, powa. Wa powa yoi a jam le Ayerodiasi. Jœn a liñ jam weeni Ayerod kama ayen, "Fi ale nye dii ale fi suoku powa la, an va Juuma Sinsanña yaalika."

A nyini da ḥala po a ta a cheñ, Ayerodiasi a jam kisi Jœn kama a yaa be a yaali ayen wa ko wa, alege wa an jam nya siuwa dii nyiñ la, Ayerod a jam yik wa a lik ka dök po.

²⁰ Ayerod a jam a chali Jœn ka yögsum ale a te wa zula me, dii nyiñ la wa seba ayen Jœn ka nuru mañ ale nuru weleñ. Ka dila nyiñ ale soa ate Ayerod an jam siak ayen ba ko wa. Jœn sinsanña a jam a daani Ayerod ka nna yegayega alege wa

diem a yaali ayen wa wom
dii ate wa ta la.

²¹ Ku ḥaañnyiñ ate Ayerodiasi da soŋku a yaa jam. Ayerod biamu danni ale jam paari la, wa yaa wi wa kpak kpeemaña ale wa sojima kpaŋña ale nuru kpeentanja baai meena ale jam bo Galili teŋka po la ayen ba jam maa de wa biamu danni ḥandiintanja.

²² Ba ale jam tigsi chaab a boro a de la, Ayerodiasi leewa a yaa jo dök kuui ate ba kala a de la po, a yaa gogi sak ba. Wa gogtanya a jam te Ayerod ale wa ḥoama ka supeentik nna yegayega, ate Ayerod a yaa weeni wa ayen, "Fi ale a yaali jaab buui la, m le te fu."

²³ Wa yaa ḥman pe a weeni wa ayen, "Jaab buui meena ate fi a yaali la, weeni mu, ate m te fu. Fi dan a yaali m teŋka naamu geli m le pa te fu."

²⁴ Nipokbinni a yaa nyini a cheŋ wa mawa jigi a yaa bek wa ayen, "Ka boa ate fi a yaali ayen m bek naawa jigiyi?"

Wa mawa a yaa weeni wa ayen wa bek wa ate wa gebi Jœn zukku a te wa.

²⁵ Wa yaa ḥman pilim a ga jo naawa jigi nna nwuli a weeni wa ayen, "Mi a yaali ayen fi gebi ka Jœn zukku yɔgɔgla de a pa dueni taasi tanlaŋ po ate ba ta jam a te mu."

²⁶ Wa ale weeni nna la, ku jam kaasi Ayerod popola ka nna yegayega, alege wa an

jam baga a zeriya, dii nyiñ la wa jam pe kama wa ḥoama nimbie po ayen wa le te wa jaab buui meena ate wa a juisi wa jigi la.

²⁷ Wa yaa tom wa sojima po wanyi ayen wa gebi Jœn zukku a ta jam. Sojiwa yaa cheŋ juijui ate ba lik Jœn la a yaa gebi wa zukku

²⁸ a pa dueni taasi tanlaŋ po a ta ḥmani a cheŋ ga te nipokbinni. Wa yaa tuesi a ta ga te wa mawa.

²⁹ Jœn ḥaañviirima ale jam wom dii ale nye la, ba yaa ga pa wa nyiñka a ta ga gu puŋ vorub po.

³⁰ Yeezu tuimtomdoma pi ale bayewa baai ate wa jam tom ba la, a yaa ḥman jam wa jigi a weeni wa dii meena ate ba tom ale dii meena ate ba sak nuruma la.

³¹ Bala ale Yeezu an jam nya siuk a kali de ḥandiinta, dii nyiñ la nuruba yegayega a kasim a jam kama ale a kuli. Dila nyiñ la, wa yaa weeni ba ayen, "Ni jam ate ti cheŋ jigi yoŋ ti dek ti nyiini a ga vuusi maga."

³² Ba yaa basi dula jigini ale ge cheŋ a ga jo ḥaarun po ayen ba cheŋ juijui ate nuru karo la.

³³ Ba ale jam a chen la, nuruba yegayega a yaa nya ba a deri miŋ ba. Ba yaa nyini ba teŋsaŋa po a chali va kunjkunjini a de ba niŋ a ga paari ḥaarunjuŋku ale a cheŋ juijui la.

³⁴ Yeezu ale nyini ḥhaarunjuŋku po a siŋ la, wa yaa nya nuru bɔari nna

yegayega ale ba za a limsi wa. Wa nya ba ase ba ka pa ḥaaai ale kan ta naapeerik la. Wa jiirim a yaa jam bo ale ba ate wa yaa sak ba wie nna yegayega dula jigini.

³⁵ Ba ale jam za dula jigini ate ku beni la, Yeezu ḥaaanjviirima a yaa jam wa jigi a weeni wa ayen, "Nya ti bo ka sagi po dela jigini ate wenni me a siŋ ti.

³⁶ Basi ate nuruma a cheŋ təŋ sii ale mɔata la po a ga da ḥandiinta a de."

³⁷ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Nama dek a te ba ḥandiinta ate ba de."

Ba yaa weeni wa ayen, "Ee, ti le nya ligra ka be ate ḥaa paari a da ḥandiinta, ate ba de chagi?"

³⁸ Yeezu ḥman bek ba ayen, "Ka boan ḥandiinta ate ni tara? Ni cheŋ a ga gisi nya."

Ba yaa cheŋ a ga nya ale ḥman pilim a jam weeni wa ayen, "Ti ta ka borobotta tinu ale juma ḥaye nyiini."

³⁹⁻⁴⁰ Wa yaa weeni nuruma meena ate ba kali təŋ wuuku po, nuruba kook kook, ba gela me pisinu pisinu a ga nueri.

⁴¹ Di ḥaaŋnyiŋ ate Yeezu yaa pa borobotta tinuwa ale juma ḥayewa a yaa zak wa zuk nya wenjma Zuk a te Naawen jiam. Wa ale nyɛ Naawen jiam a ga nueri la, wa yaa ḥmari borobot-taŋa ale jumaŋa a te wa ḥaaŋviirima ayen ba pa chari nuruma.

⁴² Waai meena a jam ḥobi chak kama.

⁴³ Ba ale ḥobi a ga nueri la, Yeezu ḥaaŋviirima a yaa pa ḥandiin tii ale tali la a sueri busisa pi ale siye.

⁴⁴ Nidɔa baai ale jam de ḥandiintanja la a jam ka tusa ḥanu.

⁴⁵ Yeezu a yaa weeni wa ḥaaŋviirima ayen ba cheŋ a ga jo ḥaaaruŋku po a taam mogi kpeeni kauk kunjula ḥaaŋ nyiŋ a ga paari təŋ kaai ate ba a wi ayen Beteseida la, abe ba ge ate wa banti nuru bɔanni ate ba kuli ba yieŋa.

⁴⁶ Wa ale banti ba a ga nueri la, wa yaa cheŋ a ga jueli guuk kunyi zuk ayen wa puusi a te Naawen.

⁴⁷ Junɔai ale jam paari la, Yeezu a jam za ka guuku zuk wa dek wa nyiini. Wa ḥaaŋviirima a yaa jam kala ḥaaaruŋku po mogi kpeeni nyiamu sunsunj.

⁴⁸ Wa yaa nya ale vioku a nak ba ḥaaaruŋku ate ba an baga a paari kunjkɔŋini. Ku ale jam paari ate vari kpadiaka a kum la, wa yaa nyini guuku zuk a siŋ a cheŋ nyiamu zuk a ga ba jigi a yaa be a yaali ayen wa gaam ba a taam.

⁴⁹ Ba meena ale nya wa ale wa a cheŋ nyiamu zuk la, ba yaa pa chim ayen, "Wa ka kok."

⁵⁰ Ba kpaziim a nak ate ba kaari nna yegayega.

Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ka mi. Ni kan chali yɔgsumɔa, ni basi ate ni nyiŋsaŋa a pagra."

⁵¹ Wa yaa jam jo ɳaarunku po a gum ba po. Wa ale jo a ga nueri la, vioku a yaa deri zaani. Ku yaa cha ba nna yegayega.

⁵² Ku jam cha ba, dii nyin la, ba an jam miŋ Yeezu ale nye dii a pa borobottaŋa a chari nuru boanni la kiriya. Ba popolaŋa a jam lik kama.

⁵³ Ba yaa ale gaam taam a ga paari kauk kunküla ɳaan nyin la, ba yaa jam paari təŋ kaai ate ba a wi ayen Genesaret la. Dula jigini ba yaa bobi ba ɳaarunku a zaani.

⁵⁴ Yeezu ale nyini ɳaarunku po a siŋ la, nuruba a yaa deri miŋ wa,

⁵⁵ ate ba deri chali jo təŋka po meena ayen ba weeni a sak nuruba wa ale jam la. Juijui meena ate ba jam wom ayen wa boro la, ba yaa pa ba yuaroma a dueni ɳanta zuk a ta ga wa jigi ayen wa tebi ba.

⁵⁶ Yeezu a yaa nyiem gilim təŋkpieŋsa ale təŋ fiisa ale təŋ kpaŋsa meena po. Nuruma ale ga wom ayen Yeezu cheena la, ba yaa chali kuli ba yieŋa a ta ba yuaroma a cheŋ yabaŋa po a saalim wa ayen wa basi ate ba tiri wa garuku noanni ate ba nya nyiŋyøgsa. Baai meena ale tiri wa garuku la, a nya nyiŋyøgsa kama.

7

¹ Farisiima ale Juuma Sinsanŋa sagrōma ba gela a yaa nyini Jerusalem təŋka a jam tigsi chaab a gilim Yeezu.

² Ba ale diem a jam bo wa jigi la, ba yaa nya ale wa ɳaanŋviirima a kaasi ba kisitaŋa kunyi, dii nyin la ba an nari ba nisimaŋa ase Farisiima kisitaŋa ale a va dii la.

³ (Farisiima ale Juuma meena a nyiem kasim a va ka ba kokpiensanja kisuk kuui ale a sak ba ayen ba nyiem nari ba nisimaŋa abe ba de ɳandiinta la.

⁴ Ba dan nyini yaba a kuli, ba a de ka ninj a sugri ba dek ale ge a de ɳandiinta. Ba a va ka ba kokpiensanja kisitaŋa meena tii ale a sak ba ayen ba a nari ba samɔnsa tɔgatɔga ale ba beerisa tɔgatɔga ale ba taasa tɔgatɔga la.)

⁵ Farisiima ale Juuma Sinsanŋa sagrōma yaa bek Yeezu ayen, "Ka boa nyin ate fi ɳaanŋviirima a zeri ti kokpiensanja nisima narika kisiku ale ge a de ɳandiinta?"

⁶ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Nama ka venta nyam. Naawen biisiteerɔwa Azaya ale jam ɳamarisi nama wie a nyo Naawen gbaŋka po dii la ka wensie. Wa ɳamarisi ayen Naawen a weeni ayen,

'Nuruma de a puusi mi ale ka ba noa nyiini,
alege ba suniimaŋa a ka mi jigiya.'

⁷ Ba pa ka nurubiik kisita a sak nuruba ale a weeni ayen ti ka Naawen kisita.

Ka dila nyij ale soa
ate ba puusaŋa chim
kinla mi jigi la.'

⁸ "Nama a basi ka Naawen
Sinsanŋa vaka ale a va ni
kokpiensanŋa kisitaŋa.

⁹ "Nama pa ka ni dek
yam a zeri Naawen Sinsanŋa
vaka ayen ni nya siuk a va ni
dek kisita sinsanŋa.

¹⁰ Moosis a jam ŋmarisi
Naawen gbanŋka po ayen,
'Ku a fe ate ni a zuli ni
koba ale ni maba. Wa ŋman
ŋmarisi ayen waai ale a le
wa ko a yaase wa ma la, ku
a fe ate ba ko wa.'

¹¹⁻¹² Alege nama nyiem a
kasim a sak nuruba ayen
nuru waai a dan weeni wa
ko ale wa ma ayen jaab buui
ate wa pa maari ba la ka
'koban' jaab, ku magsi ka
wa kan a maari ba. 'Koban'
kiri ale jaab buui ate ba a te
Naawen la.

¹³ Ase nama a dan a nyε
dila, ni a va ka ni dek sin-
sanŋa, ni a kaasi ka Naawen
Sinsanŋa. Wie ŋa chaab nna
degadega ate ni pa a sak
nuruba ayen ba a va ŋa."

¹⁴ Yeezu a yaa ŋman wi
nuru bɔanni ate ba jam wa
jigi ate wa weeni ba ayen,
"Nama meena lak ni tueŋa a
wom abe ni miŋ chak.

¹⁵ Nanta baai ale a jo ni
puusa po la, a kan te ni
danṭa, alege ka nanta baai
ale a nyini ni noaŋa po a
nyini la, ale a te ni danṭa.

¹⁶ Nama baai ale ta tue a
wom la, ni wom nalimnyi-
ni."

¹⁷ Yeezu yaa ale basi nuru
bɔanni ale ge chen̄ ga jo dɔk

la, wa ŋaaŋviirima a yaa bek
wa wa wamagsini kiri.

¹⁸ Yeezu a yaa tulisi ba
ayen, "Nama an baga miŋ
ayen ŋanta baai ale jo ni po
la a kan te ni danṭa? Nama
ze chak mi ale a weeni dii la?

¹⁹ Ba kan jo ni suniimaŋa
po, ba a jo ka ni puusaŋa po
a yaa ŋman pilim a nyini."
(Yeezu a weeni ba wierja
de ayen ŋa sak ba ate ba
kan ŋman a ta kisita ale
ŋandiinta.)

²⁰ Wa ŋman weeni ba
ayen, "Wie ŋaai ale a nyini
nuru sunum po a nyini la,
ale a te wa danṭa.

²¹⁻²² Popola ŋaai ale bo
nuruba suniima po la ale a
basi ate ba a poli wabaata
ale a basi ate ba a yaali
nipooba ale nidɔaba, zueba,
nuru kooroba, kaboŋ ny-
eerisa, butuom nyam, gaasa
nyam, pimpaasima nyam, a
tom tuim gbentisa, a de
nyuri ale chaab, ale a le
Naawen, kanjanta nyam, ale
a tom betta tuima.

²³ Wabaataŋa de meena
ale a nyini ba suniimaŋa po
a nyini la, ale a kaasi ba."

²⁴ Yeezu a yaa basi dula
jigini ale ge chen̄ Taaya ale
Saidon teŋsanŋa po. Wa yaa
chen̄ ga jo yeri dinyi po ayen
wa suk wa dek ate waai a
kan seba ayen wa bo dula,
alege wa an jam baga a nya
sukka jigiya.

²⁵⁻²⁶ Nipɔk wanyi ale jam
boro a yaa wom Yeezu wie.
Nipowa kowa ale wa mawa
a jam daa Juuba. Ba biak
wa ka juijui ate ba a wi

ayen Fonisia ate ka bo Siriya təŋka po la. Chichiribiok a yaa jam bo nipowa lie zuk po. Wa yaa wom Yeezu wari a yaa cheŋ wa jigi a ga kpi duna təŋ wa nin a saalim wa ayen wa yiak chichiribioku ate ku nyini wa leewa zukku po a nyini.

²⁷ Yeezu a yaa tulisi nipowa ale wamagsini ayen, "Basi ate ba linj pa ḥandiinta a te bisa ate ba de chak. Ku an magsi ayen ba pa bisaŋa ḥandiintanja a te baasa ate si de."

²⁸ Nipowa a yaa weeni wa ayen, "M Nyɔnɔ, dii ate fi a weeni la ka wensie, alege baasanya a nyiem a de ka ḥandiin tii ate bisaŋa a de ale tali la."

²⁹ Yeezu a yaa ḥman weeni wa ayen, "Fi ale tulisi mu dii la ale soa ate mi a weeni fu ayen kuli yeri ale chichiribioku a poom basi fi leewa kama."

³⁰ Nipowa a yaa ale ga paari wa yenni la, wa yaa nya wa leewa ale wa dua wa goomu tiaka po. Chichiribioku a sum basi wa kama.

³¹ Yeezu a yaa basi Taaya təŋka ale ḥman pilim a jam va Saidon təŋka po a taam ga va Dekapolis wa po a taam cheŋ Galili mogi kpeeni.

³² Wa ale ga paari dula la, nuruba a yaa ta nuru ate wa tue a kpari ate wa an baga a biisi nalimnyiini me. Ba yaa ta wa a jam Yeezu jigi a saalim wa ayen wa pa wa nisaŋa a vi wa nyiŋka ate wa nya nyiŋyøgsa.

³³ Yeezu a yaa yik wa a ta nyini nuru boanni po a taam nakpiak a yaa pa wa nandubsa siye a su nuruwa tueŋa po, ale ge a chesi tintueta a pa tiri nuruwa gingelunŋku.

³⁴ Yeezu ale nyɛ dila a nueri la, wa yaa zak a nya wenŋmazuk a yaa ḥnusi a weeni nuruwa ayen, "Efata." Ku kiri ale, "Lagri."

³⁵ Wa tueŋa a deri a wom ate wa gingelunŋku me a labri ate wa yaa baga a biisi nalimnyiini.

³⁶ Yeezu a yaa weeni nuru baai ale ta wa a jam la bunyi dekki ayen ba kan weeni a sak waai dii ale nyɛ la, alege ba zeri ale ḥmasi a jalisi wa a gum du ate nuruba yegayega a wom.

³⁷ Ku yaa cha waai meena ate ba a weeni chaab ayen, "Nuruwa de a nyɛ wie meena ka nalimnyiini. Nya wa ale poom baga a nyɛ dii a tebi nuru waai tueŋa ale ka a wom ate wa an baga a biisi nalimnyiini la."

8

¹ Da ale ḥman jam taam la, nuru boari yegayega a ḥman tigsi chaab a gilim Yeezu. Ba ale jam kan ḥman ta ḥandiinta ayen ba de la, Yeezu a yaa wi wa ḥnaŋviirma ate ba jam wa jigi ate wa yaa weeni ba ayen,

² "M jiirim a bo ale nuruma de, dii nyiŋ la ba ale bo ale mu daa ḥnatawa de, alege ba ka ḥandiinta a de la.

³ M dan basi ate ba kuli ale kommu, ba le cha kama dii nyij la ba kan ta pagrim a chen paari ba yienja. Ba gela a nyini ka niñniña a jam."

⁴ Wa ḥaañviirima a yaa weeni ayen dela ka sagi po. "Ti le nya ḥandiinta ka be dela jigni ate ti paari nruma de a soa nna?"

⁵ Yeezu yaa bek ba ayen, "Ka boan ḥandiinta ate ni tara?"

Ba yaa tulisi wa ayen, "Ti ta ka borobotta tiyopoi."

⁶ Wa yaa weeni nuru bøanni meena ayen ba kali tñj. Ba yaa ale kali a nueri la, wa yaa pa borobottanja tiyopoiwa a yaa puusi a te Naawen ayen wa niak ḥandiintanja, a yaa ale ge a ḥmari te wa ḥaañviirima ayen ba pa chari nuru bøanni. Ba yaa pa chari ba meena.

⁷ Wa ḥaañviirima me a jam ta juma maga dega ale ba. Yeezu a yaa tuesi ḥa a ḥman puusi a te Naawen ayen wa niak ḥa a yaa ale ge a pa te wa ḥaañviirima ate ba pa chari nuru bøanni ḥmani.

⁸⁻⁹ Ba meena yaa ḥobi chak, ale ge ate Yeezu ḥaañviirima a pisi ḥandiin tii ale tali la a sueri busisa siyopoi. Baai ale jam de ḥandiintanja la, a jam ka nuruba tusa ḥanaansi. Ba ale nyé dila a nueri la, wa yaa basi ate nuru bøanni meena a kuli.

¹⁰ Wa ale wa ḥaañviirima deri jo ḥaaruj po nwuli a

chen ga paari tñj kaai ate ba a wi ayen Dalimanuta la.

¹¹ Farisiima ba gela a yaa jam Yeezu jigi a deri ta nam-paga ale wa. Ba jam a yaali ayen ba yik wa kama. Ba yaa weeni wa ayen wa nyé wakperikaliik ate ku sak ayen wa pagrimu a sum nyini ka Naawen jigi la.

¹² Yeezu a yaa weeni ayen "Mm, ka boa ale soa ate jinla demma yaali ayen ba nya wakperikaliiga? Mi a weeni ni ka wensie, nama ale a yaali dii la, m kan te ate ni nya di."

¹³ Wa yaa basi ba ale ḥman ga jo ḥaarujku po ayen wa gaam a taam mogi kpeen kauk kunjkula.

¹⁴ Ba ale jam boro a gomsi ayen ba chen dula la, Yeezu ḥaañviirima a yaa ban ba ḥandiintanja a basi ḥaañ. Boroboruk kunyi dekki ate ba jam pa nyo ḥaarujku po.

¹⁵ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ni a limsi abe ni a kpesi ni dek ale Farisiima ale Naawa Ayerod dabintanja."

¹⁶ Wa ale weeni dila la, ba yaa bek chaab ayen, "Ka tama ale kan ta ti boroboruku la ale soa ate wa a weeni dila?"

¹⁷ Yeezu a yaa seba dii ate ba jam a biisi la ate wa yaa bek ba ayen, "Ka boa ale soa ate ni a biisi ayen ni ka ḥandiinta? Nama an diem baga a miñi? Ku a nyé ase ni tueña a diem kpari kama la.

¹⁸ Nama diem a nyé ase ka nuru baai ate Naawen biisi

ba wie wa gbaŋka po dila po dila po la. Ni ta nina kama alege ni kan nya. Ni be ta tue me kama, alege ni kan womu.

¹⁹ Nama baga a teeri diipo ate mi pa borobotta tinuwa a ɣmari chari nuruba tusa ɣanuwa la? Boroboruk talanja a jam sueri ka busisa si dina?"

Ba yaa ɣman weeni wa ayen, "Ti sueri ka busisa pi ale siye."

²⁰ Wa ɣman bek ba ayen, "Mi ale pa borobotta tiyopoiwa a ɣmari chari nuruba tusa ɣanaansiwa la, boroboruk talanja a sueri ka busisa si dina?"

Ba yaa ɣman weeni wa ayen, "Ti sueri ka busisa siyopoi."

²¹ Wa yaa ɣman bek ba ayen, "Nama an diem a minya?"

²² Ba yaa jam paari teŋ kaai ate ba a wi ayen Bete-seida. Nuruba ba gela a yaa jam ta yio wanyi a jam Yeezu jigi a saalim wa ayen wa pa wa nisana a tiri wa nyin̄ka ate wa ninaŋa a lagri.

²³ Yeezu a yaa yik nuruba nisana a ta wa a nyini teŋka po a nyini a yaa chesi tintueta basi nuruwa ninanja po ale ge pa wa nisimaŋa me a vi nuruwa zuk ale bek wa ayen, "Fi baga a nya jaabɔa?"

²⁴ Nuruwa a yaa lagi wa ninaŋa ayen wa nya, wa yaa weeni Yeezu ayen, "Mi a nya ka nuruwa m niŋ ase tiisa la ate ba nyiem a cheŋ."

²⁵ Yeezu a ɣman pilim pa wa nisimaŋa a tiri nuruwa ninanja, ate ɣa yaa lagri ate wa yaa nya nna cheri.

²⁶ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Kuli yeri, kan cheŋ teŋka po."

²⁷ Ku ɣaanŋnyiŋ Yeezu ale wa ɣaanŋviirima a yaa cheŋ teŋfiik sii ale jam gilim teŋ kaai ate ba a wi ayen Sizariya Filipai la. Ase ba ale jam bo siuku po a cheŋ la, wa yaa bek ba ayen, "Nuruba a weeni ayen mi ka wana?"

²⁸ Ba yaa weeni wa ayen, "Ba gela ayen fi ka Jooŋ waai ale jam a te nuruma soka la, ba gela me ayen fi ka Elaja. Mbala me a weeni ayen fi ka Naawen biisiteerɔma po wanyi."

²⁹ Wa yaa ɣman bek ba ayen, "Nama dek a weeni ayen mi ka wana?"

Piita a yaa weeni wa ayen, "Fi ale Kirisitawa waai ate Naawen a jam weeni ayen wa le tom wa ate wa jam vari nuruwa a basi la."

³⁰ Yeezu a yaa kaam ba ayen, "Ni kan weeni dila a sak waai ya."

³¹ Dula jigini Yeezu a yaa pilim jam boro a sak ba ayen, "Nuruba le basi ate Mi Saalobiika a nam nna yegayega. Juuma kpaŋŋa ale Juuma Puusika Yenni kpaŋŋa ale Juuma Sinsaŋŋa sagrɔma ale zeri mu, abe ba basi ate nuruwa ko mu alege daa ɣata a dan paari m le yiri kum po."

³² Wa biisi dila a lagri kama ayen ba mij chak. Piita ale wom wa wienja la, wa yaa yik wa a ta wa taam nakpiak a tɔarinj wa wa ale weeni dila la nyin.

³³ Yeezu a yaa gisi nya wa ḥaañviirima meena ale ge a yaa tɔarinj Piita ayen, "Cheñ du mi niñ, Sitaana nyɔñɔ. Fi ale a biisi dii la an nyini daa Naawen jigiya, alege di nyini ka nurubiik jigi."

³⁴ Yeezu a yaa wi wa ḥaañviirima ale nuru boanni ate ba jam wa jigi ate wa yaa weeni ba ayen, "Nuru a dan a yaali ayen wa va mi ḥaañ, basi ate wa linj zeri wa dek yaalika abe wa gomsi wa dek a magsi kum abe wa jam va mu.

³⁵ Nuru waai nina a dan muni ayen wa vari wa dek nyuvuri a basi, kula nyɔñɔwa le jogi di kama, alege nuru waai a dan jogi wa nyuvuri wa le va mi la nyiñ ale wa siaka ale Naawen wamansanja nyiñ, kula nyɔñɔwa le vari di a basi.

³⁶ Dila nyiñ la, ka boan jaab nyuenta ate nuru le nya ase wa nin nya tɛñzuk meena masimu ale ge jogi wa nyuvuriya?

³⁷ Jaab karo ate kula nyɔñɔwa le pa tagri a nya wa nyuvunni ase wa nin jogi di.

³⁸ Yøgyøgla de, nama boro ale ka nuru baai ale ta gaasa ale a zeri Naawen siuku vaka la. Da yeñ po, Mi Saalobiika, le ḥman pilim

jam tɛñzuk de ale m Kowa nyagsika ale sabiilo welen-sanja. Nuru baai ale va mi la po wanyi, abe dan a chali chivie ale mi vaka yøgyøgla de, mi me a dan jam m le zeri kula nyɔñɔwa."

9

¹ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Wensie ate mi a weeni ni, nama baai ale bo dela la, gela a kan kpi ase ka ba nin nya Naawen naamu ale bu cheena ale pagrim."

² Daa ḥayuebi ale jam taam la, Yeezu a yaa wi Piita ale Jeemsi ale Jɔɔn a ta ba jueli guuk kpionj kunyi zuk ba dek ba nyiini. Ba ale jam bo dula jigini la, Yeezu a yaa deri tagri ba niñ.

³ Wa gattanja me a tagri ale peenti a nyagsi nna kpelimkpelim. Nuru waai a jam ka a baga a nyɛ ate ti a peenti ale a nyagsi dila.

⁴ Ba yaa nya Elaja ale Moosis ale ba boro a biisi ale Yeezu.

⁵ Piita a yaa weeni Yeezu ayen, "Sagro, tama ale bo dela la ku nala kama. Basi ate ti pili viita tita a te ni ate fi soa kunyi abe Moosis a soa kunyi abe Elaja me a soa kunyiwa."

⁶ Wa jam ze dii ate wa le weeni la, dii nyiñ la wa ale mbala a jam a chali ka yøgsum yegayega.

⁷ Wein chinj mari a yaa jam lik ba ate ba wom lueluk ale ku nyini chinjmanni po a weeni ba ayen, "Mi be kaai ate m sui a marin la ale nna. Ni wom wa."

8 Ba ale wom a nueri la, ba yaa gisi nya ale nuru karo, ka Yeezu nyiini ale jam bo dula jigini ale ba.

9 Ba ale basi guuku zuk a siŋ la, Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Dii ate ni poom nya la, ni kan weeni a sak waaiya, ase ka dai dii dai ate Mi Saalobiika a yiri kum po la."

10 Ba yaa siak wa ale weeni dii la ale pa ḥa a nyo ba suniima po ale a bek chaab ayen, "Wa kummu po yirika kiri ale boa?"

11 Ba yaa bek Yeezu ayen, "Ka boa ate Juuma Sinsanŋa sagrōma a weeni ayen ka Naawen biisiteerɔwa Elaja le wa liŋ jam abe wa ge ate Kirisitawa a jamu?"

12-13 Wa yaa weeni ba ayen, "Ku ka wensie, Naawen gbanjka sum weeni dila kama ayen Elaja le wa liŋ jam a gomsi jaab buuri meena. Jɔɔn waai ale jam a te nuruma soka la ale jam sum jam ate ku sak ayen Elaja ale la a jamu. Nuruba abe nyɛ wa dii ate ba a yaali la kama. Nyaku de abe a sak kama ayen Naawen ale ɲmarisi dii wa gbanjka po la ka wensie. Naawen gbanjka abe weeni kama ayen dai dii dai ate Mi Saalobiika le jam la, nuruba le zeri mu a basi ate m namu nna yegayega."

14 Ba ale jam biisi ale chaab a nueri la, ba yaa jam gum chaab ale wa ɣaanŋiirima mbala ate nuru boari yegayega a za gilim ba ate Juuma Sinsanŋa

sagrōma ba gela a yaa ta nampaga ale ba.

15 Nuru boanni ale jam nya Yeezu la, ku yaa cha ba nna yegayega ate ba yaa chali ga tu wa a puusi wa.

16 Yeezu a yaa bek wa ɣaanŋiirima ayen, "Ka boa ate nama ta nampaga ale sinsanŋa sagrōma?"

17 Nuru wanyi yaa jam bo nuru boanni po a weeni wa ayen, "Sagrō, chichiribiok ale bo m biik zuk po ate wa an baga a biisi, wa be kan wom me.

18 Chichiribioku a dan ga yiri, ku nyiem a pa wa kama a kasim a fobi tɛŋ diipo meena ate tintupuuk a nyini wa nɔanni po a nyini ate wa a ɣobi wa nyinajā ate wa nyinjka me a deri. M be ta wa jam ka fi jigi alege fi poom karo ate m yaa saalim fi ɣaanŋiirima ayen ba yiak chichiribioku wa zukku po a basi alege ba an baga a nyeyā."

19 Yeezu a yaa chiem a weeni wa ɣaanŋiirima ayen, "Oo, nama ka siaka. Nama a yaali ayen mi bo ale ni a paari ka dimpo? Mi le ta sudunni ale ni a paari ka dimpo?" Wa yaa ɣman weeni biika kowa ayen, "Ta biika jam dela."

20 Wa yaa ta wa a jam Yeezu jigi.

Chichiribioku ale ga nya Yeezu la, ku yaa deri yiri nna yegayega a pa biika a fobi tɛŋka ate wa yaa a bilim ate tintupuuk a nyini wa nɔanni po a nyini.

²¹ Yeezu a yaa bek biika kowa ayen, "Chichiribioku ale jo fi biika la, ka benaŋa dina?"

Wa kowa a yaa weeni Yeezu ayen, "Ku jo wa ka wa bifiik po.

²² Dai po dai po ku a yuk wa kama a lonsi bolim po ale nyiam po ayen ku ko wa. Fi dan baga a maari ti, be maari ti."

²³ Yeezu a yaa ŋman bek wa ayen, "Ka boa ate fi a begi ayen ase m nin baga? Wie meena a baga a nyε kama a te nuru waai ale ta siaka la."

²⁴ Biika kowa a yaa deri kaari a weeni ayen, "Mi ta siaka kama, alege m siaka an soa diiya. Maari mu ate m ta siaka a gum du."

²⁵ Ba ale jam boro a biisi ale chaab la, nuru bɔari yegayega a yaa deri chali cheena Yeezu jigi. Wa ale nya ba la wa yaa deri weeni chichiribioku ayen, "Fi, chichiribiok kuui ale basi ate biika de an baga a biisi ale kan wom la, mi a biisi ale ka fi. Nyini biika jigi a nyini abe fi kan ŋman jo a bo ale wa."

²⁶ Chichiribioku a yaa deri kaari nna yegayega a yuk wa a lonsi ale ge yaa nyini biika nyin̄ka po a nyini, ale ge ate wa dua ase wa kpi la ate nuru yegayega a jam a weeni ayen, "Wa kpi kama."

²⁷ Yeezu a yaa yik wa nisaŋa a zak wa a zaani ŋmai.

²⁸ Yeezu ale wa ŋaanviirima ale chen̄ a ga

jo dɔk po ba dek ba nyiini la, ba yaa bek wa ayen, "Ka boa ale soa ate tama an baga a yiak chichiribioku ate ku a nyini biika jigiya?"

²⁹ Wa yaa weeni ba ayen, "Chichiribioku de choawa ni dan kan puusi a te Naawen nalmnyiini, ni an baga a yiak ate ku a nyini."

³⁰ Yeezu ale wa ŋaanviirima yaa basi dula ale wa chen̄ taam Galili tɛn̄ka po. Ba yaa ale a chen̄ la, Yeezu a kan jam a yaali ayen nuru seba ba ale a chen̄ juijui la,

³¹ dii nyin̄ la wa a sak ka wa ŋaanviirima dii le cheena ayen di nyε la. Wa yaa weeni ba ayen, "Nuruba le jam yik Mi Saalobiika, a ta ga nyo nuru baai ale ba ko mu la nisa po, alege daa ŋata a dan paari, m le yiri kum po."

³² Wa ale weeni dila la, ba an jam miŋ dii ate wa a biisi la kiriya, alege ba jam a chali ka yɔgsum ale wa bekka.

³³ Ba yaa jam paari Kaper-naum tɛn̄ka po a ga jo yeri po. Yeezu a yaa bek ba ayen, "Ti ale poom bo siuku po a cheena la, ka boan jaab nampaga ate nama poom a nagi?"

³⁴ Alege ba an weeni wa wariya, dii nyin̄ la ba ale poom bo siuku po la, ba ta ka nampaga ase ka ba wana ale wa chim kpagi a gaam ba meena.

³⁵ Yeezu a yaa kali tɛŋ a wi wa ŋaanviirima pi ale bayewa ate ba jam wa jigi

ate wa yaa weeni ba ayen, "Ni basi niŋ dekka yaalika. Nuru waai ale a yaali ayen wa chim niŋ deero la, ku a fe ate wa pa wa dek a zaani ŋaaŋ abe wa chim ba meena tomteero."

³⁶ Wa yaa yik biik wanyi a ta jam zaani ba sunsun a pa wa nisaŋa a gbaari wa ale weeni ba ayen,

³⁷ "Nuru waai ale a tuesi biik ase bisaŋa de wanyi mi nyiŋ la, ka mi ale la ate wa a tuesi. Nuru waai abe ale a tuesi mi la, wa kan tuesi ka mi nyiini alege wa a tuesi ka waai dek ale tom mu la me."

³⁸ Da yeŋ ate Jooŋ a yaa weeni Yeezu ayen, "Sagro, tama nya ka nuru wanyi ale wa pa fi yonni nyiŋ a yiak chichiribaata nuruba zuima po a basi, ate tama a yaa weeni wa ayen wa basi, dii nyiŋ la wa daa tama po wanyi."

³⁹ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ni dan ŋman nya wa ase dila la, ni basi wa abe ni kan weeni wa ate wa basi. Nuru waai a dan pa mi yonni nyiŋ a baga a tom wakperikaliik kula nyonowa a kan ŋman baga a kpabi kaasi mi yonni.

⁴⁰ Nuru waai ale kan ta chaab ale ti la, kula nyonowa va ti kama.

⁴¹ Wensie ate mi a weeni ni, nuru waai a dan nyε nyiam fiiſiga a te ni, ni ale ka mi ŋaaŋviiriba la nyiŋ, Naawen le tuni wa.

⁴² "Nuru waai abe dan nyε ate bisaŋa de wanyi a jok wa siaka, ku le zunchoŋ kama

a te kula nyonowa ase ba nin pa ni kpeeni a bobo yik wa ŋiri a ta wa ga yuk basi mogi kpeeni nyiamu po ate wa kpi.

⁴³ Nuru waai nisima a dan a nyε ayen wa jok wa siaka, kula nyonowa a gebi ni sila a basi, dii nyiŋ la, ku zunchoŋ kama ate kula nyonowa nya Naawen nyuvuri dii ale kan a kpeglim la ale ni yeŋ a gaam wa nin ta nisima siye ale ge cheŋ ninam jigi, jujui ate bolim boro a kan maara kpi la.

⁴⁴ Nanzue ŋaaŋ ale bo dula a de ba la a kan maari a kpi. Bolim buui me ale bo dula a de la a kan maari a kpimsi.

⁴⁵ Nuru waai naŋ a dan a nyε ayen wa jok wa siaka, kula nyonowa a gebi naŋ kala a basi, dii nyiŋ la, ku zunchoŋ kama ate kula nyonowa nya nyuvuri dila ale naŋ yeŋ a gaam wa nin ta naŋsa siye ale ge cheŋ ninam jigi.

⁴⁶ Nanzue ŋaaŋ ale bo dula a de ba la a kan maari a kpi. Bolim buui me ale bo dula a de la a kan maari a kpimsi.

⁴⁷ Nuru waai me num a dan a nyε ayen wa jok wa siaka, kula nyonowa a yeeri num bula a basi, dii nyiŋ la, ku zunchoŋ kama ate kula nyonowa jo Naawen Naamu po ale num bunyi a gaam wa nin ta nina ŋaye ale ge cheŋ ninam jigi.

⁴⁸ Nanzue ŋaaŋ ale bo dula a de ba la a kan maari a kpi. Bolim buui me ale bo dula a de la a kan maari a kpimsi.

⁴⁹ "Ase dila po dila po ate ba jam pa yesa a nyo ɻanta baai ate ba pa a kaab Naawen, ayen ɻantajan chim ɻan welensa la, ku be le nyε ka dila ate waai meena a va bolim po a nyini abe wa ge nya welensa.

⁵⁰ Yesa a masa kama. Yesanja masimu a dan jam nueri, ni le nyε ka se a ɻman te si masimma? Ase yesa ale a te jenta masim dii la, ku a fe kama ate nama dek meena a ta nyε magsika ale chaab ate ni boro ale masim."

10

¹ Yeezu a yaa basi dula jigini ale ge va Judia tεnka po a taam paari Jodan benni kauk kunjkula. Nuru boari yegayega a yaa tigsı chaab a jam wa jigi ate wa yaa sak ba ase wa nyiem ale poom a sak ba dii la.

² Farisiima ba gela a yaa jam wa jigi ayen ba choa wa noai a nya. Ba yaa bek wa ayen, "Ti Sinsanjna a siak ayen nuru a basi wa powa?"

³ Yeezu a yaa bek ba ayen, "Moosis a sak ni ka se?"

⁴ Ba yaa tulisi wa ayen, "Wa sak ti kama ayen nuru waai a dan a yaali ayen wa basi wa pɔk, ku a fe ate wa ɻmarisi gbaŋ a te nipowa ate ku a sak waai meena ayen wa basi wa kama."

⁵ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Moosis a sak ni kama, ayen ni a va siuk kula dii nyin la, ni tue kan wom.

⁶⁻⁸ Alege ba ɻmarisi Naawen gbaŋka po ayen,

ku piilimka po ate Naawen a nyε tεnka meena la, 'Wa nyε ɻanta meena ka jaab duok ale jaab sari, nidɔa ale nipok,' a yaa weeni ayen, 'Ku ka wamaŋ ate nidɔa a basi wa ko ale wa ma, ale ge a ga faari nipɔk ate bala bayewa a chim bunyi, ba noa bayewa a ɻman daa nuruba baye, ba ka bunyi.'

⁹ Dila nyin la, baai ate Naawen a basi ba ate ba chim bunyi la, nuru kan poori ba."

¹⁰ Yeezu ale wa ɻaanjiirima a yaa ɻman ga jo yeri po ate ba bek wa dii ate wa poom weeni ba la kiri.

¹¹ Wa yaa weeni ba ayen, "Nuru waai a dan basi wɔ pɔk ale ge a ɻman faari wa choa, wa nyε wa powa a kaasi kama. Wa nyε ka kabonj."

¹² Nipok waai me a dan basi wa chora ale ge a ga yali nidɔa wa chora, wa me a nyε wa chorowa a kaasi kama. Wa nyε ka kabonj."

¹³ Dula jigini nuruba gela a yaa pa bisa a ta ba jam Yeezu jigi ayen wa te ba niaka. Ba ale nyε dila la, wa ɻaanjiirima a yaa tɔarin ba.

¹⁴ Yeezu ale ga nya dii ate ba nyε la, wa sui a yaa jam a puuri nna yegayega ale wa ɻaanjiirima ate wa yaa weeni ba ayen, "Ni te bisaŋ siuk ate ba jam mi jigi. Ni kan yiak ba, dii nyin la bala chaab ale ba jo Naawen Naamu po."

¹⁵ Wensie ate mi a weeni ni, ayen nuru waai ale kan

pa wa dek a chim biik ayen
wa nya Naawen Naamu la,
wala choa kan tabi naŋ bu
po."

¹⁶ Yeezu a yaa pa bisaŋa
wanyi wanyi a nyo wa nig-
oruk po a yaa pa wa nisaŋa
a ji ba zuima a niak ba.

¹⁷ Yeezu ale basi dula jigini
ale a chen̄ la, nuru wanyi a
yaa chali jam tu wa a kpi
duna teŋ wa niŋ a bek wa
ayen, "Sagro maŋja, mi le
nye ka se ate m nya nyuvuri
dii ale kan ta kpeglimka la?"

¹⁸ Yeezu a yaa bek wa
ayen, "Ka boa ate fi a wi mu
ayen nuru maŋja? Nuru
waai karo a chim nuru maŋ
ase ka Naawen dek nyiini.

¹⁹ Fi poom seba Moosis
Sinsanŋa kama, yaa boa?
Naawen a weeni ayen kan
ko nuru, kan nye kaborjsa,
kan zu, kan chim seero waai
ale a velim la, kan a yaali
degaamka. Ku a fe ate fi zuli
fi ko ale fi ma."

²⁰ Nuruwa yaa weeni wa
ayen, "Sagro, mi kasim va
Sinsanŋa de meena kama a
ta nyini m biik po a jam
paari jinla."

²¹ Yeezu yaa nya wa ate wa
jiirim dari wa ate wa weeni
wa ayen, "Wa yeŋ dekki ale
tali fi jigi. Chen̄ a ga pa fi
ŋantaŋa meena a da a tuesi
ligranya a te niwomma. Fi
dan nye dila ale ge jam va
mi, fi le jigsı wenŋmazuk."

²² Yeezu ale weeni wa dila
la wa sui yaa deri kaasi ate
wa yaa deri chen̄ ale sukaa-
suŋ dii nyiŋ la wa jam ka

ŋanta nyɔŋo a kan siak wa
ŋantaŋa nyiŋja.

²³ Yeezu yaa gisi nya
wa ŋaanŋviirima meena ale
weeni ba ayen, "Ku tua
kama ate ŋanta nyam a baga
a jo Naawen naamu po."

²⁴ Wa ale weeni dila la ku
yaa cha ba. Wa yaa ŋman
weeni ba ayen, "M bisa, ku
sum tua kama ate saalo a
baga jo Naawen naamu po."

²⁵ Ku ka moali ate
laalaakomi a va garupein
num po a nyini, a gaam
jigsiro a nin wa jo Naawen
naamu po."

²⁶ Yeezu ale weeni ba dila
la, ku yaa cha ba. Ba yaa
weeni chaab ayen, "Ku be
dan ka dila, ka wana le wa
baga nya varibasika?"

²⁷ Yeezu a yaa nya ba a
weeni ayen, "Ku tua kama
nurubiik jigi, alege ku ka
moali Naawen jigi, dii nyiŋ
la Naawen baga wie meena
a nye kama."

²⁸ Dula jigini Piita a yaa
weeni wa ayen, "Nya, tama
basi ka ti ŋanta meena ale
jam va fu."

²⁹ Yeezu a yaa ŋman weeni
ba ayen, "Wensie ate mi a
weeni ni, nuru waai ale basi
wa yeri ale wa ko ale wa ma
ale wa suaata ale wa tɔaba
ale wa bisa ale wa kadugsa,
mi ale Naawen wamaŋsanya
nyiŋ la,

³⁰ wa le nya ŋanta ale
nuruba nna yegayega jinla
a gaam baai meena ate wa
basi la. Wa le ŋman nya
yie, ale maba ale suaata, ale
tɔaba, ale bisa ale kadugsa,

alege wa le nya ninam me nna yegayega abe chum diipo wa yaa nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la.

³¹ Baai ale de niŋ la yega ale jam wari ŋaaŋ ate baai ale wari ŋaaŋ la jam de niŋ."

³² Ba ale jam bo siuku po a cheŋ Jerusalem tɛŋka la, Yeezu a yaa de ba niŋ ate ba a cheŋ. Baai meena ale jam va wa la, a jam a chali ka yɔgsum. Wa yaa poori wa ŋaaŋviirima pi ale bayewa a weeni ba dii ate nuruba ayen ba nye wa la.

³³ Wa yaa weeni ba ayen, "Ni wom nalimyiini. Ti dan paari Jerusalem, nuruba le jam yik Mi Saalobiika, a ta mu cheŋ a ga nyo Juuma Puusika Yenni kpaŋŋa ale Juuma Sinsanŋa sagrɔma nisima po. Ba le bo m kum buusa abe ba ta mu a ga nyo baai ale kan daa Juuba la nisima po.

³⁴ Ba le la mu abe ba chesi tintueta a basi m nyiŋ, a nak mu abe ba yaa ko mu. Daa ŋata a dan paari mi le yiri kum po."

³⁵ Dula jigini Zebedi bisaŋa Jeemsi ale Jɔɔn, a yaa jam Yeezu jigi a weeni wa ayen, "Ti Sagrɔ, ti a yaali ayen ti saalim fu kama ate fi nye wari a te ti."

³⁶ Wa yaa bek ba ayen, "Ka boa ate nama a yaali ayen mi nye a te ni?"

³⁷ Ba yaa weeni wa ayen, "Fi dan jam chim naab a soa nuru meena zuk a nya, ti a yaali kama ayen fi basi ate

ti wanyi a kali fi juga, wanyi me a kali fi gala."

³⁸ Yeezu a yaa weeni ba ayen "Nama ze dii ate ni a bek la. Ninam buui ate mi ayen m nam la, nama le baga a maa nam bu?"

³⁹ Ba yaa weeni wa ayen, "Ti le baga a maa nam."

Yeezu a yaa ŋman weeni ba ayen, "Wensie, ninam buui ate mi ayen m nam la, nama me le baga a nam kama.

⁴⁰ Alege mi ka siuk a lueri baai a le ba kali mi juga ale mi gala la. Ka Naawen le wa pa dula a te baai ate wa gomsi magsi ba la."

⁴¹ Wa ŋaaŋviirima mbala piwa ale wom Jeemsi ale Jɔɔn ale bek Yeezu dii la, ba sue a yaa puuri nna yegayega ale ba.

⁴² Yeezu yaa wi ba ate ba jam tigsı chaab wa jigi ate wa yaa weeni ba ayen, "Tɛŋzuk de nalima ta pagrim ba nuruma zuk kama a nye ba ale a yaali dii la. Ba kpaŋŋa me ta pagrim ba zuk kama.

⁴³ Alege ku an magsi ayen ku chim dila nama jigiya. Nuru waai a dan a yaali ayen wa chim nama kpagi, ku a fe ate wa chim ni meena tomteero.

⁴⁴ Nuru waai a dan a yaali ayen wa chim nama kpagi, ku a fe ate wa chim nama meena yomo.

⁴⁵ Mi Saalobiika, an jam ayen m gisi ka nuruba ate ba a tom a te mu. M jam ayen m tom a te ka tɛŋzuk demma meena. M dan nye dila,

m le zaani nuruba yegayega naŋkula po a kpi a te ba a vari ba a basi."

⁴⁶ Ba yaa jam paari teŋ kanyi ate ba a wi ayen Jeriko, ate nuruba yegayega a yaa tigsi chaab a jam Yeezu jigi. Ba le jam a basi dula jigini ale a nyini la, ba yaa nya yio wanyi ale wa kala siuku noai a juisi. Wa yoi jam ale Baatimiusi. Ku kiri ale Timiusi biik.

⁴⁷ Wa ale wom ayen ka Yeezu Nazaret denowa ale a taam la, wa yaa kaari a wi wa ayen, "Yeezu, fi waai ale ka naawa Deevid ḥaaŋbiik la, ta jiirim ale mu abe fi maari mu."

⁴⁸ Nuruma yega a yaa weeni wa ayen wa goori wa wanni, alege wa zeri ale a kaari nna yegayega, a gaam wa ale poom a kaari dii la a ḥman weeni wa ayen, "Yeezu, fi waai ale ka naawa Deevid ḥaaŋbiik la, ta jiirim ale mu abe fi maari mu."

⁴⁹ Yeezu a yaa zaani a weeni ba ayen ba wi wa ate wa yiri a jam wa jigi.

Ba yaa weeni wa ayen, "Te fi sui peenti abe fi yiri jam, dii nyin la wa a wi fu kama."

⁵⁰ Yiowa a yaa yeeri wa kasaauku a dueni, ale yiri a zaani ḥmai a chen ga Yeezu jigi.

⁵¹ Yeezu a yaa bek wa ayen, "Fi a yaali ayen mi nyε ka boa a te fu?"

Wa yaa weeni wa ayen, "Sagro, mi a yaali ayen fi nyε kama ate m ninanja a lagri a te mu."

⁵² Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Be cheŋ. Fi ale ta siaka ale mu dii la a basi kama ate fi ninanja a lagri."

Wa ninanja yaa deri lagri ate wa yaa va Yeezu a cheŋ.

11

¹ Ba yaa jam paari teŋfiik sii ate ba a wi ayen Betfaaji ale Betani ale guuk kuui ate ba a wi ayen Olivi guuk la. Teŋsanja ale guuku a jam moata ka Jerusalem teŋka. Yeezu a yaa wi wa ḥaaŋviirima po baye a weeni ba ayen,

² "Ni cheŋ a ga jo teŋfiik kaai ale bo ni ninj la. Ni dan deri ga jo dula, ni le nya bompaalik ate ba bobo ka zaani. Nuru an diem a do ka nyaya. Ni foli ka a ta jam te mu."

³ Ni dan boro a foli ka, ate nuru bek ni dii nyinj ate ni a foli ka la, ni weeni wa ayen ka Nyɔnɔwa ale a yaali ka. Wa be dan queri ale ka wa le ḥman basi ate ba ta ka a jam nwuli."

⁴ Ba yaa chen a ga nya bompaalik ale ka bobo za yeri nansiuj noai ate ba yaa foli ka.

⁵ Nuru baai ale jam za dula jigini la, a yaa nya ba a bek ayen, "Ka boa ale soa ate nama a foli ka?"

⁶ Ba yaa weeni ba dii ate Yeezu a poom weeni ba la, ate nuruma a yaa basi ate ba foli ka a ta cheŋ ga te wa.

⁷ Ba yaa ta bompaalika a ga te Yeezu, a yaa yeeri ba gattanja a pa vi bompaalika

chiaka zuk ate Yeezu a yaa
jueli a kali.

⁸ Nuruba yegayega a yaa
jam pa ba gattanja a pati
siuku niŋ ayen Yeezu a ta
wa bonika a chenj va ti zuk
a taam. Ba gela me a chenj
siuku nakpiak a ga che tiisa
vaata a ta jam pati siuku niŋ.

⁹ Ba ale jam bo siuku po a
chenj la baai ale jam de niŋka
la, ale baai me ale jam bo
ŋaaŋka la, meena a yaa zuli
wa a kaari ayen,

"Naawen vari ti a basi.
Naawen niak waai ale
cheena Nyɔnɔwa
yonni nyiŋ la.

¹⁰ Naawen niak waai ale
cheena ayen wa soa
ti kokpienka Deevid
naam buui ale cheena
la.

Fi, Naawen waai ale bo
wenŋmazuk la, a vari
ti a basi."

¹¹ Yeezu ale jam paari
Jerusalem teŋka la, wa yaa
chenj ga jo Juuma Puusika
Yenni po a nyiem a nya jaab
buuri meena ale bo di po la
a yaa ale ge a ŋman nyini.
Yeezu ale wa ŋaaŋviirima an
jam bo dula jigini a beniya,
dii nyiŋ la, wenni a jam a siŋ
kama. Ba yaa basi dula jigini
ale ŋman chenj Betani.

¹² Vari ale jam veenti la, ba
yaa ŋman yiri a basi Betani
ale nyini. Kom a yaa jam ta
Yeezu.

¹³ Wa yaa nya kiŋkan a
za niŋniŋ ate vaata a lik ka.
Wa yaa chenj ga paari ka teŋ
ayen wa nya ase ka ta moota
ya ate wa de, alege moota a
jam ka ka zuwa. Ka jam ta

ka vaata nyiini, dii nyiŋ la ku
jam daa moota wenya.

¹⁴ Yeezu a yaa ka te
kiŋkan ka ayen, "A nyini
jinla danni a ta a chenj di
ipo meena wuu, nuru a kan
ŋman nya fi moota a de."

Wa ŋaaŋviirima a yaa
wom dii ate wa weeni la.

¹⁵ Ba ale ŋman jam paari
Jerusalem teŋka la, Yeezu
a yaa ŋman ga jo Juuma
Puusika Yenni po. Nuruba
ale jam bo di po a gerimu
ale chaab. Wa yaa yiak ba
meena ate ba nyini dula jigi
ni a nyini, a zak nuru baai
ale jam ta ligranya a tagri la
teebulitanya a tulim kpib, a
tusi baai ale ta nangbaŋsaŋa
a da la zukpaglisanya me a
lonsi.

¹⁶ Wa an jam siak ayen
waai a ŋman ta jaab a va
Juuma Puusika Yenni po a
taam nyini.

¹⁷ Ku ŋaaŋnyiŋ wa yaa
ŋman sak nuruma ale bek
ba ayen, "Nama ze dii ate
ba ŋmarisi Naawen gbaŋka
po dila po dila po la? Ba
ŋmarisi ayen Naawen a
weeni ayen,

'Mi yenni ka teŋsa meena
Puusika Yeri.'

Ba ŋmarisi nyaku de kama
alege nama a pa di chim
zueba sukka jigi."

¹⁸ Yeezu ale ga weeni dila
ate Juuma Puusika Yenni
kpaŋŋa ale Juuma Sinsanŋa
sagrɔma a ga wom la, ba yaa
jam a gisi siuk ayen ba ko
wa. Alege yɔgsum ale jam
yik ba ale Yeezu ate ba an
jam baga a nya siuk a tiri

wa. Dii nyij la wa sinsanja a jam cha nuruma kama.

¹⁹ Junçai ale jam paari la, Yeezu ale wa ḥaañviirima a yaa basi Jerusalem tēŋka ale nyini a chej.

²⁰ Vari ale ḥman veenti la, ba yaa va siuku a taam a yaa nya kiŋkaŋka ale ka kpi za.

²¹ Piita a yaa teeri Yeezu diem ale weeni dii la, a yaa weeni wa ayen, "Nya, kiŋkaŋ kaai ate fi diem a ka te ka la, ka meena a kpi kama."

²² Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ni ta siaka ale Naawen.

²³ Wensie ate mi a weeni ni, waai ale ta siaka ale Naawen ale ka chichama ale sum siak ayen wa ale weeni dii la le nye la, a baga a weeni gu kpionku kama ayen ku voori dula jigini a ga lo mogi kpeeni po ate Naawen sum nye a te wa.

²⁴ Dila nyij ni dan puusi a te Naawen a juisi jaab, ni ta siaka ayen ni nya jaamu kama ate Naawen yaa pa a te ni.

²⁵ Diipo meena ni daa ni puusi a te Naawen ni de niŋ a von te baai ale nye ni a kaasi la, abe ni ge a puusi a te Naawen waai ale bo wenneñmazuk la ate wa me a von te ni.

²⁶ Ni dan kan nye dila, Naawen abe kan von te nama me."

²⁷ Ba yaa ḥman jam Jerusalem tēŋka po a ga jo Juuma Puusika Yenni po. Yeezu ale bo di po a nyiem la, Juuma Puusika Yenni

kpaŋja ale Juuma Sinsanja sagrōma ale tēŋka kpaŋja meena a yaa tigsi chaab a jam wa jigi

²⁸ a yaa bek wa ayen, "Ka boan pagrim ate fi ta a tom wienja de? Ka wana ale te fu siuk ate fi a nyiem a tom wienja de?"

²⁹ Yeezu yaa weeni ba ayen, "Mi me le bek ni wari. M dan bek ni ate ni siak a tulisi mu, mi me le weeni sak ni pagrim buui ate mi ta tom wienja de la."

³⁰ Yeezu a yaa bek ba ayen, "Jɔɔn ale jam a te nuruba soka la, ka Naawen ale jam te wa pagrimu yaa ka nurubiiga?"

³¹ Wa le bek ba dila la, ba yaa ta nampaga ale chaab ayen, "Ti dan weeni wa ayen ka Naawen ale te wa pagrimu, wa le bek ti ayen, 'Be ka boa ale soa ate ti an siak a te wa?'

³² Ti be an baga a weeni me ayen ka nurubiik ale te wa pagrimu dii nyin la, waai meena a seba wa ale jam ka Naawen biisiteerɔ la kama." (Ate ba yaa chali yɔgsum).

³³ Ba yaa weeni Yeezu ayen, "Tama ze."

Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Mi me a kan weeni ni pagrim buui ate mi ta a tom wienja de la."

12

¹ Yeezu yaa magsi wa-magsima a sak ba ayen, "Nuru wanyi ale jam boro a yaa kpa wa talim fiik, a vuk ti fiisa bu po ayen si a yoani.

Wa yaa che daata a ti gilim bu meena ale ge gomsi jaab meena bu po a magsi. Wa ale nye dila a ga nueri la, wa yaa yaali nuruba ayen ba a limsi bu abe ba a tom bu po ale ge nyiem a chen teŋ m na nijinja.

² Wa talimu tiisanja yoanaŋa gbesika ale jam paari la, wa yaa tom wa tomteerōma po wanyi ayen wa ga tuesi wa deka jigini a ta jam te wa.

³ Wa ale ga paari dula la, nuruma a yaa yik wa a nak ale mini wa yoanaŋa ate wa pilim kuli niyaala.

⁴ Talimu nyonowa yaa ŋman tom tomteerō wa choa ba jigi ate ba ŋman yik wa me a nak wa zukku, a pa wa a nyo chivie po.

⁵ Wa yaa ŋman pilim tom wa choa ba jigi ate ba ko wala. Ba jam a nye ka nuruba yega dila; a nak ba gela ale a ko ba gela me.

⁶ Waai nyiini ale jam tali ayen wa tom la ale wa dek biika, waai ate wa marin la. Wa yaa weeni wa dek ayen, 'M dan tom m dek biika, ba le te wa zula.' Wa yaa tom wa ate wa chen ba jigi.

⁷ Alege nuruma ale nya wa biika la, ba yaa weeni chaab ayen, 'Biika kowa a dan kpi, wala le wa soa wa ŋantaŋa meena. Dila nyiŋ ni basi ate ti ko wa ate wa kowa chum dan kan borō abe tama soa wa ŋantaŋa.'

⁸ Ba yaa yik wa a ko a vuuri wa a ta nyini talimu po a nyini peelim.

⁹ "Nama seba talimu nyonowa le wa nye ba dii la? Wa le jam ko ba kama abe wa ŋman pa wa talimu a te nuru yonta."

¹⁰ Yeezu ale magsi wa magsini a nueri la, wa yaa bek ba ayen, "Nama an diem a karim nyaku de Naawen gbaŋka po?

"Tain dii ate seeroma a zeri ayen di an nala la,
tain dila dek ale tulim a chim tain maj.

¹¹ Naawen ale nye dila. Di ka wakperik ti jigi.' "

¹² Yeezu ale weeni wieŋa de meena a ga nueri la, Juuma kpanŋa yaa deri miŋ ayen ka ba jigi ate wa pa wamagsini de a magsi dii nyiŋ la, ba zeri wa kama. Ba yaa jam a yaali ayen ba yik wa, alege ba jam a chali nuru boanni yɔgsum, ate ba yaa jam basi wa ale ge chen.

¹³ Dula jigini Juuma kpanŋa a yaa tom Farisiima gela ale naawa Ayerod nuruma gela ayen ba ga choa Yeezu noai a wom.

¹⁴ Ba yaa jam weeni wa ayen, "Sagro, ti seba ayen fi ka wensie nyon. Fi nin ka dii meena ate nuruba a poli la po. Nuruba kpanṭa kan basi ate fi a tagri fi popola. Fi a sak Naawen wieŋa kama ale wensie. Ku magsi ayen ti tuni ti lampoowa a te nakpionku Siiza, yaa ku an magsi ya? Ti a tuni yaa ti kan a tuni?"

¹⁵ Yeezu a poom seba ba kiri kama ate wa yaa bek ba ayen, "Ka boa ate ni a yaali

ayen ni choa m noai a wom?
Ni ga ta ligbiri a jam te mu."

¹⁶ Ba yaa ta ligbiri dinyi a jam te wa. Wa yaa bek ba ayen, "Ka wana zuk ale wa yoi ale dua ligni nyinjña?"

Ba yaa weeni wa ayen, "Ka nakpionku Siiza zuk ale wa yoi ale dua du."

¹⁷ Wa yaa weeni ba ayen, "Dan ka dila, ni be pa ɣanta baai ate Siiza a soa la a te wa, abe ni pa ɣanta baai me ate Naawen a soa la a te Naawen."

Ba ale wom dila la, ku yaa cha ba.

¹⁸ Dula jigini nuru baai ate ba a wi ayen Sajusiba la, ba gela a yaa jam Yeezu jigi. Ba jam a poli kama ayen nuruba dan kpi, ba an ɣman baga a yiri kum po.

¹⁹ Ba yaa weeni Yeezu ayen, "Moosis a ɣmarisi wa gbaŋka po kama ayen, 'Nuru waai a dan faari nipɔk ate wa ale wa an biak a nyaya ale ge ate wa kpi, ti a basi kama ate wa yuawa a faari nipowa a biak bisa a te wa ate wa yonni a kan be.'

²⁰ Nuruba bayopoi ale jam boro a chim suaata ate ba suok kpagini a faari nipɔk ate ba an biaya ale ge ate wa kpi.

²¹ Waai ale pa saŋ la a yaa faari wa suoku powa, alege nipowa ale wa me an biak a nyaya ale ge ate wa me a kpi. Ba suok kuui ale pa saŋ butawa la me a nyɛ dila degadega.

²² Ba meena bayopoiwa a jam faari nipowa kama a

taam tu, alege ba waai an biak ale wa ale ge kpi ya. Ku ɣaaŋnyinj ate nipowa me a yaa kpi.

²³ Yøgyøglø de ate nuruba bayopoiwa de meena a faari wa a nya la, dai dii dai ate nuruba meena ayen ba yiri kum po la, ka ba wana dek chekki ale wa soa nipowa de?"

²⁴ Yeezu yaa weeni ba ayen, "Nama an diem a miŋ Naawen gbaŋka po wienja chagiya. Ka dila ale soa ate ni be siuku. Ni ze Naawen pagrimu me ale ka dii la.

²⁵ Dai dii dai ate nuruba meena ayen ba yiri kum po la, ba meena le tagri kama a nyɛ ase Naawen sabiiloma, baai ale bo wenŋmazuk la. Nidɔa a kan ɣman faari nipowa. Nipɔk me abe kan ɣman yali chora.

²⁶ Yøgyøglø de, a magsi chaab ale nuruba le ba yiri kum po la, nama an karim Moosis gbaŋka kauk kuui ale a biisi a magsi chaab ale ti fiika ate bolimu jam a nyɛ nna ase bu a de bu la? Dula jigini ku ɣmarisi kama ayen Naawen weeni Moosis kama ayen, 'Wa ale Abraham ale Aizik ale Jekob Naawenni.'

²⁷ Dila a sak kama ayen wa daa kpilima Naawenya, wa ka ɣanvuuta Naawen, dila nyij ni be siuku kama."

²⁸ Yeezu ale Sajusima ale boro a biisi la, Juuma Sin-saŋŋa sagrɔma wanyi a yaa wom ba ale a biisi dii la. Wa ale wom ale Yeezu a tulisi ba magsi la, wa yaa jam bek Yeezu ayen, "Ka Naawen

Sinsanŋja po ḥa ḥan dek ale chim sinsak kpeema a gaam ḥa meena?"

²⁹ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Sinsanŋja de ale chim sinsak kpeema a gaam ḥa meena. 'Izirali demma ni wom nalinnyiini. Tama Nyɔnɔwa Naawen ka dinyi dekki.

³⁰ A yaali wa ale fi sunum ale fi chiik ale fi popola ale fi pagrim meena.'

³¹ Sinsak kpeema ḥaai ale pa a sanj la ale nna, 'A yaali fi saalo choa ase fi dek la.' Sinsanŋja ḥman karo a chim sinsak kpeema a gaam sinsanŋja de ḥayewa."

³² Juuma Sinsanŋja sagrɔwa a yaa weeni wa ayen, "Sagrɔ, fi wienja ka wensie. Naawen sum ka dinyi dekki. Naawen di choa a ḥman karo a gum wa po.

³³ Fi dan yaali wa ale fi sunum ale fi popola ale fi pagrim meena ale yaali fi saalo choa me ase fi dek la, dila ka wari kpeeni a gaam fi ale a ko duŋsa ale pa ḥanta ba chaab a kaab a te wa la kama."

³⁴ Nuruwa ale weeni dila la, Yeezu yaa seba ayen wa tulisi wa ka nalinnyiini ate wa yaa weeni wa ayen, "Ku tali ka magla ate fi jo Naawen naamu po."

Yeezu ale biisi ale nuruwa a ga nueri la, waai ḥman jam karo a ta zupagruk ayen wa bek wa wariya.

³⁵ Da yeŋ ate Yeezu a yaa jam boro a sak nruma Juuma Puusika Yenni po. Wa yaa bek ba ayen, "Ka

boa ale soa ate Juuma Sinsanŋja sagrɔma a weeni ayen Kirisitawa, waai ate Naawen le tom ate wa jam la, ale chim ka naawa Deevid ḥaanji biiga?

³⁶ Naawen Chiika jam basi kama ate Deevid weeni ayen,

'Nyɔnɔwa Naawen weeni mi Nyɔnɔwa ayen,
kali m juga nyiŋ a ta
cheena diipo ate m le
basi ate fi dachaasaja
a chim fi yom la.'

³⁷ Ase Deevid dek a dan a wi Kirisitawa ayen wa, 'Nyɔnɔ', ku be zaani ka se ate wa ḥman baga a chim Deevid ḥaanji biiga?"

Nuru bɔari nna yegayega ale jam boro a wom Yeezu sinsanŋja ale supeentik.

³⁸ Wa yaa weeni ba ayen, "Ni kpesi ni dek ate Juuma Sinsanŋja sagrɔma a kan paasi ni. Ba a yaali kama ayen ba jo ba garuk wonṭanja a bo yabaŋa po a nyiem a cheŋ ate nuruba a puusi ba abe ba a te ba zula me."

³⁹ Ba a yaali kama ayen ba nyiem a kali zukpaglik sii ate nuru kpeentanja a kali la zuima ba tuka diinaŋa po. Ba nyiem a dan boro a nyɛ tigi ba a yaali kama ayen ba a kali zukpaglik sii ate ba kpaŋja a kali la zuk.

⁴⁰ Ba nyiem a ga a paasi ka pukoga a tuesi ba ḥanta ale ge a paasi waai meena a puusi puusa wonṭa a te Naawen. Wa dan jam ayen wa bo ba buusa, ba waalika le zuak yegayega."

⁴¹ Yeezu a jam kala ka Juuma Puusika Yenni po a moata juijui ate nuruba ta ba ligra a jam a nyoro a te Naawen la, a yaa a nya. Ligra nyam yegayega ale jam maa bo Puusika Yenni po. Ba me yaa jam maa ta ligra nna yegayega a jam a nyoro.

⁴² Pukogi niwobo a yaa jam boro a ta wa ligbie nya a jam nyoro. Na a magsi chaab ale ka kubook.

⁴³⁻⁴⁴ Yeezu yaa wi wa nyaanviirima ate ba jam wa jigi ate wa yaa weeni ba ayen, "Ni wom dii ate m tara ayen m weeni a sak ni la. Ni nya pukogini de. Wa ligbie nyaewa ate wa nyoro la, Naawen jigi wa tiirimu a gaam ligra nyamma de ligranya kama, dii nyin la, ba te ka ligra dii ale kan tua ale ba pa teka la, alege pukogini de a pa ka wa ligranya meena ate wa ta la a ta jam nyoro."

13

¹ Yeezu yaa ale jam nyini Juuma Puusika Yenni po a nyini la, wa nyaanviirima po wanyi a yaa weeni ayen, "Sagro, nya yenni ale nala dii la?"

² Yeezu a yaa tulisi ayen, "Ni nya yeri kpeeni de? Dai cheena ate ba le nak di meena a lonsi. Tain yen me la a kan nyman dua di choa zuwa."

³ Ba yaa chej ga jueli Olivi Guuku zuk a kala dula jigini a nya Juuma Puusika Yenni. Piita ale Joon ale Jeemsi ale

Andiru a yaa bek Yeezu ba dek ba nyiini ayen,

⁴ "Ka dimpo ate wienja de meena ayen nya nyε? Ka boa a le ku nyε ate ku sak ti ayen danni a moata?"

⁵ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ni kpesi ni dek ate waai a kan paasi ni.

⁶ Nuruba yegayega le jam pa ba dek a chim Kirisitawa. Ba le paasi nuruba yegayega ayen ba va ba.

⁷ Ni dan wom kpaliŋsa wie ate si gela moata alege si gela me a bo niŋniŋa, ni kan a chali yɔgsumɔa. Ku a fe kama ayen nyanja de meena a nyε, alege ku kan sak kama ayen tɛŋka kpeglimka a moata kama.

⁸ Tɛŋsa le yiri a ta chaab. Tɛŋka me le choa m na yegayega ate kom a jam tɛŋka meena po. Ase nipok ale de ninj a dom dii ale ge a biak la, ku a fe kama ayen wienja de meena me de ninj nyε ale ge ate tɛŋka a jam kpeglim.

⁹⁻¹⁰ "Ni kpesi ni dek dii nyinj la, nuruba a le jam yik ni ale pagrim a ta ni chej ba tuka diinaŋa kpaŋŋa jigi ate ba bo ni buusa abe ba nak ni. Ni ale a va mi la nyinj, ba le ta ni me a chej ga zaani nalima ninj ate ba me bo ni buusa, ate ni nya siuk a mooli Naawen wamanjsaŋa a sak ba. Ku a fe kama ayen nuru meena a liŋ wom Naawen wamanjsaŋa ale ge ate tɛŋka kpeglim.

¹¹ Ba dan ta ni a chej ga jo buusa boka dɔkku po, ni

kan basi ate ni le ni biisi dii la a daani ni. Ni biisi dii meena ate Naawen le basi ate ni biisi la dii nyij la, ka Naawen Chiika le ka sak ni ate ni biisi daa nama dega.

¹² Kula danni a dan paari, suaata le yik chaab a te nuruba ate ba ko ba. Koba me ale nye ba bisa dila, ate bisa me a nye ba koba ale ba maba dila.

¹³ Waai meena le kisi ni kama ni ale a va mi la nyij. Alege waai a dan baga a chiib a zaani a tu ninammu de meena a ga nueri, Naawen le vari wa a basi.

¹⁴ "Da yen ni le nya jaab buui ate Naawen kisa la ale wa za jujui ale kan magsi ayen wa zaani la. Ni dan nya dila ku a fe kama ate nama baai meena ale bo Ju-dia teŋka po la a chali ga suk guutanja sunsunj." (Nuru waai le wa karim nyaku de la, a ɣmasi miŋ chak.)

¹⁵ "Waai a dan za wa gboŋ Zuk wa kan ɣman daani wa dek ayen wa sinj a pa jaabōa.

¹⁶ Waai me ale bo wa kaduk po la, a kan ɣman kuli yeri ayen wa pa wa garuwa.

¹⁷ Da ɣala po ku le jam tua ka nna yegayega a te nipok puusa ale baai ale ta biluaata la.

¹⁸ Ni a puusi a te Naawen ate nyaku de a kan jam nye yooya.

¹⁹ A zaani diipo ate Naawen a nye teŋka la a ta jam paari jinla, ninammu de le gaam ninam meena ate nuru biik a nam ale diem kala ayen wa nam la kama.

²⁰ Alege Naawen a yeeri ninammu daanja gela a basi kama, baai ate wa lueri ayen ba jam va wa la nyij. Wa dan kan yeeri ninammu daanja gela a basiya, waai kan nyini ninammu po a nyini.

²¹ "Da ɣala po waai dan weeni ayen, 'Ni nya, Kirisitawa ale nna,' yaase 'Ni nya, Kirisitawa ale la,' ni kan wom wa.

²² Nuruba gela a le jam yiri a paasi nuruba ayen ba ale Kirisitawa. Ba baai me le jam a weeni ayen ba ka Naawen biisiteerøba. Ba le jam a tom wakperikaliisa nna yegayega a yaali ayen ba dan poom baga ba paasi baai ate Naawen a lueri ayen ba va wa la.

²³ Ni be kpesi ni dek, dii nyij la m ɣaam weeni wieŋa de meena kama ale ɣa an diem nyeya.

²⁴ "Alege ninammu daanja a dan jam taam, wenbinni ale chiika meena le chim ka legi.

²⁵ Chiŋmarisanja le nyini wenŋmazuk a lo ate ɣanta baai meena ale bo wenŋmazuk a ta pagrim la me a choa.

²⁶ Dila po nuruba ale nya Mi Saalobiika, ale nyini chiŋmaanja po a cheena ale pagrim ale zula ale nalim.

²⁷ Mi le tom sabiiloma ate ba jam teŋka meena po a tigsi nuru baai ate Naawen a lueri ayen ba va wa la.

²⁸ "Ni zamsi wari a magsi chaab ale kiŋkaŋ. Ni dan nya kiŋkaŋ ale ka pusi vaata,

ni seba ayen wulum wein a paari kama.

²⁹ Ni be dan nya wienja de ale ḥa piilim a nyε, ni yaa be seba ayen jamka moata kama.

³⁰ Wienja de meena ale nyε kama alege ate nuru baai ale boro la meena a kpi.

³¹ Wenjma Zuk ale teŋka meena le jam taam kama. Alege mi wienja a kan maara taamu.

³² "Alege nuru waai a ze Mi Saalobiika ḥyanjamka daiya. Mi dek ale Naawen sabiiloma ale bo wenjma Zuk la an baga a mij di danni, ka m kowa Naawen nyiini.

³³ Ni kpesi ni dek abe ni a limsi dii nyiŋ la, ni ze m jamka daiya.

³⁴ Ku a nyε se ka nuru ale a gomsi ayen wa nyiem a cheŋ saten niŋnij la. Wa yaa te wā tomteerōma meena tūima ale weeni waai ale a nya yenni zuk la ayen wa a limsi.

³⁵ Ba nyɔnɔwa a baga a jam junɔai gensa a yaase goota sunsuŋ a yaase kpadaasa kumsa po a yaase wenbinni ale a pusi diipo la kama. Ba waai ze wa le cheena diipo la. Siuk kula po me, nama waai a kan seba mi ḥyanjamka danni. Dila nyiŋ la, ni kpesi ni dek abe

³⁶ ni kan basi ate ni Nyɔnɔwa a jam diiri ni ale ni dua a goa.

³⁷ M kaj weeni ka nama nyiini, mi a weeni ka waai meena. Ni kpesi ni dek abe ni a limsi."

14

¹⁻² Ku jam tali ka daa ḥaye ate Juuma tigi kpeeni dii ate ba a wi ayen Juuma Gaambasika Tigini la, tigi dii ate ba a ḥobi boroboruk kuui ale kan ta dabinta la a paari. Juuma Puusika Yenni kpaŋja ale Juuma Sinsanŋja sagrōma a yaa jam a gisi siuk ayen ba yik Yeezu a ko. Ba yaa weeni ayen, "Ti kan yik wa tigini po, kan daa di nuruma le nyε kpaliŋ kpieŋ." Dula jigini ba yaa nyε noayen ba le ba nyε dii ate ba suk yik wa la.

³ Yeezu yaa cheŋ Betani teŋka a ga jo Simon, waai ate gamaŋa tuemu a jam yik wa ale ge nueri la yenni po. Wa yaa jam kala a de ḥandiinta ate nipok wanyi a ta kpaam jam. Kpaamu nyummu a jam masa kama ate bu diak a pagra. Nipowa yaa pa kpaamu a kpiiri basi Yeezu zukku zuk.

⁴⁻⁵ Nuru baai ale jam kala dula jigini la gela a yaa nya dii ate nipowa a nyε la, ate ba sue a yaa a puuri ale wa. Ba yaa poli ba zuima po ayen, "Ka boa ate nipowa de a pa kpaamu a yik kaasi dila? Wa dan pa bu a da kama m na, wa te nya ligra ka m na yegayega a te ni-womma. Kula a gaam dii ate wa nyε la kama." Ba yaa jam tɔariŋ wa.

⁶ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ni basi wa. Ka boa ate ni a daani wa? Wa nyε ka waman a te mu."

7 Niwomma a bo ale ni kama daa meena ate ni dan a yaali ni baga a maari ba. Alege mi a kan kasim bo ale ni.

8 Wa nye ka wa ale baga a nye dii meena la a te mu. Wa kpiiri kpa masika de mi nyiŋka kama a gomsa ka a magsi guka.

9 Wensie ate mi a weeni ni, juijui meena ate nuruba le sak Naawen wamaŋsaŋa la, ba le weeni nipowa de ale nye dii a te mu la kama a teeri wa wari."

10 Dula jigini Yeezu ኃላፊነት pi ale bayewa po wanyi, waai ate ba a wi ayen Judas Iskariot la a yaa chen Juuma Puusika Yenni kpaŋja jigi a ga weeni ba ayen wa baga a maari ba kama ate ba a yik Yeezu.

11 Ba ale ga wom dila la, ba sue a yaa peenti m na yegayega, ate ba weeni wa ayen wa dan baga a maari ba, ba le te wa ligra. Judas a yaa basi dula jigini ale a gisi siuk kuui wa le wa va ate ba baga a yik Yeezu la.

12 Yeezu ኃላፊነት yaa jam wa jigi tigi dii ate ba a nobi boroboruk kuui ale kan ta dabinta la piilimka danni. Da dila me ale ba a ko Juuma Gaambasika Tigini piisaŋa. Ba yaa bek Yeezu ayen, "Ka be ate fi a yaali ayen ti ga gomsa Juuma Gaambasika Tigini ኃንዲಂತಾ ate ti de?"

13 Wa yaa weeni wa ኃላፊነಟ po baye ayen, "Ni chen a ga jo ተજካ po.

Dula jigini ni le nya nidoa a ji nyiam ale samonij.

14 Ni va wa a ga jo yeri dii po ate wa a jo la. Ni dan ga jo ni weeni yenni nyonwa ayen, 'Ti Sagrawa ale tom ti ayen ti jam bek fu dök kuui po ate wa ale wa ኃላፊነಟ ayen ba jam de ba Juuma Gaambasika Tigini ኃንዲಂತಾ la.'

15 Wa le dak dök kpion kunyi ate ba vaari ale gomsa ku meena po, ate ku bo ኃላፊ meena a magsi ate ti kali a de."

16 Ba yaa chen ga jo ተજካ po a nya dii meena ate Yeezu a poom weeni ba la, ate ba yaa gomsa ba Juuma Gaambasika Tigini ኃንዲಂತಾ dula jigini ale ge pilim ኃಮ an a ga Yeezu jigi.

17 Junoai ale jam paari la, Yeezu ale wa ኃላፊነಟ pi ale bayewa a yaa jam kala a de.

18 Ba ale boro a de la, Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Wensie ate mi a weeni ni meena ale kala a de ale mu la, ni po wanyi le wa ta mu a ga bobri sak m dachaasaŋa."

19 Wa ኃላፊነಟ sue yaa kaasi ate ba bek wa wanyi-wanyi ayen, "Ka mi? Ka mi?"

20 Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ku le chim ka nama pi ale bayewa po wanyi, waai ale a ዳಮari boroboruku a siuk jentanja ale mu la, a le wa ta mu a ga bobri sak.

²¹ Mi, Saalobiika, ale kpi ase ka ba ale ɿmarisi dii Naawen gbanjka po la. Alege ku le pagra kama a te waai dek ale wa ta mu a ga bobri sak la. Ku zunchon kama ale ba nin poom kan biak wa."

²² Ba ale boro a de ɿandiintaŋa la, Yeezu a yaa pa boroboruk a puusi a te Naawen a nyε wa jiam, alege ɿmari ku a chari wa ɿnaŋviirima ale weeni ba ayen, "Ni ɿoa ɿobi, mi nyin̄ka ale m na."

²³ Wa yaa ɿman pa beerik ale daam a puusi a te Naawen a nyε wa jiam, alege pa te ba ate ba nyu.

²⁴ Wa yaa weeni ba ayen, "Ka mi nyin̄ka ziimu ale nna. Buui ale a nyini nuruba yega nyin̄ la, ayen ku sak ayen Naawen ale jam puulim ayen wa le nyε dii a te nurubiik la, wa sum a nyε kama.

²⁵ Wensie ate mi a weeni ni, m kan ɿman nyu daamu de ase ka dai dii danni ate m ɿman a nyu da paalimu Naawen naamu po la."

²⁶ Ba yaa yi yiili ale ge a nyini ga jueli Olivi Guuku zuk.

²⁷ Yeezu yaa weeni ba ayen, "Ni meena ale chali abe ni ge mu dii nyin̄ la ba ɿmarisi Naawen gbanjka po kama ayen, 'Naawen le jam ko naapeerika, ate piisara a yaa chali waan̄ chaab.'

²⁸ Alege m dan yiti kum po, m le de ni niŋ a cheŋ Galili teŋka."

²⁹ Piita yaa weeni wa ayen, "Mbala meena a dan poom basi fu, mi kan maa basi fu diipo diipo."

³⁰ Yeezu yaa weeni wa ayen, "Basi ate m weeni a sak fu ayen, yokku de fi le pagsi ku noai buta ayen fi ze mu, ale ge ate vari kpadiaka a kum a nyε buye."

³¹ Piita yaa pii nyin̄ a ɿman weeni wa ayen, "Mi kan weeni diipo diipo ayen m ze fu. Mi dan poom ayen m kpi ale fu, mi kan weeni dila."

Wa ɿnaŋviirima mbala meena me a yaa weeni dila degadega.

³² Ba yaa jam paari jigi ate ba a wi ayen Getsemani, ate Yeezu a yaa weeni wa ɿnaŋviirima ayen, "Ni kali dela ate m ga puusi a te Naawen abe m jam."

³³ Wa ale a cheŋ la, wa yaa basi ate Piita ale Jeemsi ale Jɔɔn a va wa. Wa sui a yaa jam kaasi nna yegayega, ate

³⁴ wa weeni ba ayen, "M sui ale kaasi nna yegayega, ate ku a nyε nna ase mi a yaali ayen m kpi kama la. Ni be limsi dela ate m jam, abe ni kan goa."

³⁵ Wa ale ga cheŋ maga dek la, wa yaa kpi duna teŋ a puusi a te Naawen ayen dan ka dii wa yeeri ninam buui ate wa za wa nam la wa jigi a basi.

³⁶ Wa puusi a te Naawen kama ayen, "M Koa, fi baga a nyε wari meena kama. Yeeri ninammu de m jigi a basi. Alege, nyε fi dek ale a yaali

dii la, daa mi ale a yaali dii la."

³⁷ Wa yaa pilim jam a paari wa ɿaan̄viirima batawa ale ba dua a goa. Wa yaa weeni Piita ayen, "Simon, ni a goa kama? Nama an baga nya ate ku a beni fiifilik ale ge kan goa?"

³⁸ Ni a nya abe ni puusi a te Naawen ayen goom kan yik ni ate ni goa. Ni a yaali ayen ni nyε dii ate m weeni ni la kama, alege ni an baga a nyε dila ale ni dek pagrimɔa. Ni a yaali ka maarika m jigi."

³⁹ Wa yaa ɿman ga puusi a te Naawen a weeni wa ale poom a weeni dii la.

⁴⁰ Wa yaa ɿman jam wa ɿaan̄viirima jigi ale ba ɿman dua a goa, dii nyin la, goom ale jam ta ba nna yegayega, ate ba ze ba ale ba weeni wa dii la.

⁴¹ Wa ale ɿman jam ku noai butawa la, wa yaa weeni ayen, "Ni diem a goa kama? Ku magsiya. Di danni a paari ya. Ba le yik Mi, Saalobiika a nyo nuru baata nisima po yɔgyɔgla de."

⁴² Ni yiri ate ti chen. Nuru waai ale ta mu a ga bobri sak la ale la a cheena."

⁴³ Yeezu ale diem boro a biisi la, wa ɿaan̄viirima pi ale bayewa po wanyiwa Judas, a yaa jam wa jigi ale nuru boari. Juuma Puusika Yenni kpajŋa ale Juuma Sinsanŋa sagrɔma ale tɛŋka kpajŋa ale tom ba. Ba jam ta ka gebi kpeensa ale dua a jam ayen ba yik wa.

⁴⁴ Bumbobrowa a poom weeni ba kama ayen, "Ti dan ga paari ba, nuru waai ate mi a puusi wa la, ka waai ate ni a yaali la ale la. Ni yik wa a ta cherj abe ni kan te wa be."

⁴⁵ Ba ale ga paari Yeezu la, Judas a yaa deri ga wa jigi a wi wa ayen, "M Sagro," a yaa ale ge a puusi wa.

⁴⁶ Judas ale nyε dila la, nuruma a yaa deri yik Yeezu ale pagrim.

⁴⁷ Yeezu ɿaan̄viirima po wanyi a yaa deri yeeri wa gebi kpiej a che Juuma Puusika Yenni kpagi kpeensi toomterɔwa turi a lonsi tɛŋ.

⁴⁸ Yeezu a yaa bek nuru boanni ayen, "Mi ka zue ate ni ta gebi kpeensa ale dua a jam ayen ni yik mu?

⁴⁹ Daa meena mi kasim bo ale ni kama Juuma Puusika Yenni po a sak nuruba, alege ni an yik mu. Alege ku a fe kama ayen ba ale ɿmarisi Naawen gban̄ka po dii dila po dila po la, a jam chim wensie."

⁵⁰ Dula jigini Yeezu ɿaan̄viirima meena a yaa chali ale ge wa.

⁵¹ Nidɔa wanyi ale jam maa va Yeezu a yulum gatta peelik. Ba jam a yaali ayen ba yik wa kama,

⁵² ate wa foli gatiaka a basi a te ba ale ge a yiri chali ale chabɔla.

⁵³ Ba yaa ta Yeezu a cheŋ Juuma Puusika Yenni kpagi kpeensi yenni. Juuma Puusika Yenni kpajŋa ale

tenka kpaŋja ale Juuma Sinsanŋa sagrɔma a yaa jam tigsi chaab dula jigini, ayen ba bo Yeezu buusa.

⁵⁴ Piita a yaa magi va ba njaŋ a ga jo Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni yenni dabiaka po a ga kala ale kpagini tomteerɔma a ŋuuŋ bolim.

⁵⁵ Juuma Puusika Yenni kpaŋja ale boteerɔma meena a yaa jam a bek nuruba ayen ba wom Yeezu wakaasun̄ ba jigi ate ba nya siuk a ko wa. Alege ba an baga a nya wari ya.

⁵⁶ Nuruba yegayega a jam velim wie a te wa kama alege ba noanja jam daa bunyi.

⁵⁷ Ba gela a nyini a biisi venta wie ayen,

⁵⁸ "Tama wom ale wa a weeni ayen wa baga a kaasi Juuma Puusika Yenni dii ate nuruba a se la kama, abe wa ŋman se di daa ŋata po. Wa be kan pa nuruba ate ba se di."

⁵⁹ Alege ba me wienja a jam daa noayerŋ wie.

⁶⁰ Ba meena ale biisi a ga nueri la, Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni a yaa yiri a zaani ba meena ninj a bek Yeezu ayen, "Fi ka wari a tulisi wienja de meena ate ba a biisi la po?"

⁶¹ Yeezu yaa sina. Wa yaa ŋman bek wa ayen, "Ka fi ale Naawen biika, Kirisitawa ate Naawen le tom la?"

⁶² Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Mm, mi ale la. Da yen ni le nya Mi, Saalobiika ale m kali Naawen kpeeni juga

gen a nyini chiŋmaaña po a cheena."

⁶³ Wa ale weeni dila la, Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni a yaa yik wa dek garuku a dari cheeri ayen ku sak ayen Yeezu ale weeni dii la a kabi wa kama ate wa yaa weeni boteerɔma ayen, "Ti an ŋman a yaali seeroba.

⁶⁴ Ni meena a wom wa ale pa wa dek a maggi chaab ale Naawen la kama. Nama a poli ka se? Wa lo yaa wa an loya?"

Ba meena a yaa bo mini wa ayen ku a maggi kama ayen wa kpi.

⁶⁵ Boteerɔma gela a yaa chesi tintueta a basi wa nyinj ale pa garuk a bobo lik wa ninanja a nak wa ale a bek ayen, "Fi seba waai dek ale nak fu la?" Nuru baai me ale ga yik Yeezu la yaa fobi wa a gum du.

⁶⁶ Ba ale ta Yeezu a nyε dila la, Piita a diem jam bo ka yenni dabiaka po. Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni dogleema wanyi a yaa nya wa.

⁶⁷ Wa ale nya Piita ale wa kala a ŋuuŋ bolimu la, wa yaa bek wa ayen, "Fi daa Yeezu Nazaret denowa ŋaanjviirma po wanyi?"

⁶⁸ Piita a yaa pagsi ayen, "Mi ze fi ale a weeni dii la." Wa ale weeni dila la, wa yaa yiri a cheŋ ga za nansiŋku noai. Dila powa kpadiak a yaa deri kum.

⁶⁹ Nipokbinni ale ŋman nya wa ale wa za dula jigini la wa yaa weeni baai ale za dula la ayen, "Nuruwa

de ka Yeezu ḥaaŋviirima po wanyi."

⁷⁰ Piita yaa ḥman pagsi ayen wa daa Yeezu ḥaaŋviirima po wanyi.

Ku ḥaaŋnyinj, nuru baai ale jam za moata wa la a yaa weeni wa ayen, "Fi ka ba po wanyi, dii nyiŋ la fi me nyini ka Galili tẽŋka."

⁷¹ Piita yaa pe ayen wa ze nuru waai ate ba a weeni wa wie la.

⁷² Wa ale pe la, vari kpadiaka a yaa deri kum a nyε buye ate Piita a deri teeri dii ate Yeezu a poom weeni wa ayen, wa le pagsi ku noai buta ayen wa ze wa ale ge ate vari kpadiaka a kum a nyε buye la. Wienja de meena a yaa nyε ate Piita sui a kaasi nna yegayega ate wa yaa deri a kum.

15

¹ Vari ale veenti la, saliuk yokyokwa Juuma Puusika Yenni kpajŋa ale tẽŋka kpajŋa ale Juuma Sinsanŋa sagrɔma ale boteerɔma a yaa ḥman kpabi tu chaab ayen ba zok ba le ba nyε Yeezu dii la. Ba ale zok ale chaab a ga nueri la, ba yaa bobi wa nisimanya a ta wa chen tẽŋka gominawa Paalot jigi.

² Ba ale ga paari la, Paalot a yaa bek Yeezu ayen, "Ka fi ale Juuma naawa la?"

Yeezu yaa tulisi wa ayen, "Ka fi dek ale weeni dila."

³ Juuma Puusika Yenni kpajŋa jam a chiini ka wie

nna yegayega ayen Yeezu a nyε kaasi.

⁴ Dila nyiŋ Paalot yaa ḥman bek wa ayen, "Fi kan wom ba ale a chiini wieŋa nna yegayega a te fu la? Fi ka wariya a tulisi ba?"

⁵ Alege Yeezu a jam sina. Wa an jam weeni wariya. Ku yaa cha Paalot.

⁶ Bena meena ba Juuma Gaambasika Tigini a nyiem a dan paari, Gominawa Paalot a nyiem lak nuru waai ate tẽŋka demma a yaali ayen wa lak ate wa nyini likka dökku po a nyini la a basi kama.

⁷ Nuru wanyi ale jam boro ate ba a wi ayen Barabasi ate ba jam maa yik wa a lik dii nyiŋ la, wa jam maa nyε ka noayerj ale wa tẽŋka demma ate ba nyε kpaliŋ ale baai ale a nya ba tẽŋka zuk la. Ba ale jam boro a nyε kpaliŋka la, ba jam ko ka nuruba gela.

⁸ Nuruba yegayega a yaa tigsi chaab a jam Paalot jigi a saalim wa ayen wa nyε dii ate wa nyiem poom a nyε tigini danni la a te ba.

⁹ Wa yaa bek ba ayen, "Nama a yaali ayen m basi ka Juuma naawa?"

¹⁰ Paalot a jam seba ayen ka Juuma Puusika Yenni kpajŋa nyunni nyiŋ ale soa ate ba yik Yeezu a ta jam wa jigi.

¹¹ Juuma Puusika Yenni kpajŋa a yaa weeni nuru boanni ayen ba a saalim ayen wa lak Barabasi a basi abe wa ge Yeezu.

¹² Paalot a yaa bek ba ayen, "Nuru waai ate nama wi ayen Juuma naab la, m nyε wa se?"

¹³ Ba meena a yaa kaari nna yegayega ayen, "Ni ko wa."

¹⁴ Paalot a yaa bek ba ayen, "Ka boan jaab wabiok ate wa tom?"

Ba yaa kaari a gaam dila a weeni ayen, "Ni ko wa."

¹⁵ Paalot a jam a yaali kama ayen wa nyε ate nuru boanni supeentik. Wa yaa lak Barabasi a basi, ale ge basi ate ba miiri Yeezu ale kpaasa ale ge pa wa a te, ayen ba ta wa ga ko.

¹⁶ Paalot sojima a yaa yik Yeezu a ta jo ba Gominawa yenni dabiaka po a yaa wi ba soji chaama ate ba jam.

¹⁷ Ba yaa pa garuk monun a jo wa ale pa munsa a yok zutok a pa vuk wa zukku,

¹⁸ a yaa a puusi wa a weeni ayen, "Juuma naawa kasim boro taam wuu."

¹⁹ Ba yaa pa duok, a nak wa zukku ale chesi tintueta a basi wa nyij ale kpi duna wa niŋ a potim a nyε nna ase ba a te wa ka zula la.

²⁰ Ba ale nyε wa la a ga nueri la, ba yaa yeeri garuk monuku ale pa wa dek gattanja a jo wa a ta wa nyini cheŋ ayen ba ko.

²¹ Ba ale jam bo siuku po a cheŋ la, ba yaa zik Simon ale wa cheena tεŋka po ate sojima a fe wa ate wa tuesi Yeezu jabarimu ji. Simon a jam ka tεŋ kaai ate ba a wi ayen Sairini la deno. Wa jam ka nuru baai ate ba a wi

ayen Alezanda ale Arufusi la ko.

²² Ba yaa ta Yeezu a ga paari juijui ate ba a wi ayen Golgota la. Ku kiri ale "Zukoluku Jigini."

²³ Ba yaa pa tiim a nyο daam po ayen Yeezu nyu, alege wa an jam nyuya.

²⁴⁻²⁵ Wenbinni ale jam kan diem a jueli paari wenzuk sunsunj la, ba yaa yik Yeezu a kpi wa jabarimu nyij. Ba yaa pa wa gattanja a chari chaab. Ba jam nak ka gbaŋ a nya waai ale magsi garuk kuui deka la.

²⁶ Ba yaa pa tapagi a ηmarisi di nyij ayen,

*KA JUUMA NAAWA ALE
NNA*

a pa di kpi jabarimu zuk.

²⁷ Ba jam maa kpi ka zueba baye ηanbarinta nyij a gum Yeezu po, ate ba wanyi a bo wa juga, nwala me a bo wa gala.

²⁸ Ate ba le jam ηmarisi dii Naawen gbaŋka po ayen, "Ba nyε wa ase ka zue la a yaa jam chim wensie."

²⁹ Nuru baai ale jam va dula a taam la a yaa zak zuk nya wa a mati ba noa ale a le wa ayen, "Mm, daa fi ale weeni ayen fi le kaasi Juuma Puusika Yenni abe fi ηman se di a nueri daa ηata po la?

³⁰ Nyini jabarimu zuk a siŋ a vari fi dek a basi ate ti nya."

³¹ Juuma Puusika Yenni kpaŋja ale Juuma Sinsaŋja sagrōma me a jam a la wa ale a weeni chaab ayen, "Wa jam baga a vari nuruba a

basi kama, alege wa an baga a vari wa dek a basi.

³² Ka Juuma naawa, ale nna. Kirisitawa ate Naawen le tom ate wa jam la ale nna. Wa nyini jabarimu zuk a siŋ ate ti yaa siak a te wa."

Zuemba bayewa baai ate ba jam kpi ba a gum Yeezu po la, me a le wa.

³³ Wenni ale jam jueli a bo wenzuk sunsuŋ la, legi a yaa jam lik teŋ kala meena a ta ga paari wenbalini.

³⁴ Legini ale jam basi la, Yeezu a yaa kaari nna yegayega a weeni wa dek teŋka biika po ayen, "Eloi, eloi lema sabagtani." Ku kiri ale, "M kowa Naawen, m kowa Naawen, ka boa ate fi zeri mu?"

³⁵ Nuru baai ale jam za dula jigni la ba gela wom dii ate wa weeni la. Ba yaa weeni chaab ayen, "Fi wom wa ale a wi Naawen biisiteerəwa Elaja la?"

³⁶ Ba po wanyi a yaa chali cheŋ ga pa sosok a lusi da miisiŋ po a pa yik do woŋ nyiŋ a zak ta jueli Yeezu noai. Wa ale diem a zak duoku ta la wa yaa chiem weeni baai ale jam za la ayen, "Ni basi ate ti limsi a nya ase Elaja a le jam a yik wa ta nyini jabarimu zuk a siŋ teŋ ya."

³⁷ Yeezu a yaa ŋman kaari nna yegayega a yaa ale ge a kpi.

³⁸ Wa ale jam kpi la, garuk kpion kuui ate ba jam pa a kasi Juuma Puusika Yenni po la, a yaa jam cheeri ku

ŋmazuk a ta siŋ paari ku teŋ.

³⁹ Sojima kpagi dii ale jam za Yeezu jabarimu teŋ la a jam nya wa ale kpi dii la kama. Wa yaa weeni wa dek ayen, "Wensie, nuruwa de sum ka Naawen biik."

⁴⁰⁻⁴¹ Nipok baai ale jam maari Yeezu Galili teŋka po la, ba gela a jam za moata dula a nya dii ale nye la kama. Ba gela yue a jam ale Salomi ale Mæeri Magdala ale Mæeri, Jeemsi baanka ale Josesi mawa. Nipok baai ale jam va Yeezu a cheŋ Jerusalem teŋka po la, yegayega me a jam bo dula jigni kama.

⁴²⁻⁴³ Nuru wanyi ale jam nyini teŋ ate ba a wi ayen, Arimatia. Wa yoi a jam ale Josefi. Wa jam ka Juuma boteerəma po wanyi ate nuruba a zuli wa nna yegayega. Wa jam kasim a limsi ka diipo ate Naawen ayen wa jam chim naab teŋzuk de a nya teŋka meena la. Da dii ale pa a te ba Vuusum Dannila, ka da dii ate ba a gomsi ba dek nalimnyiini a limsi Vuusum Dannila. Da dila danni junɔai ate wa yaa yiri ale popo pagrim a cheŋ Paalot jigi a ga saalim wa ayen wa basi ate wa ga yeeri Yeezu nyiŋka jabarimu zuk a ta cheŋ ga gu.

⁴⁴ Paalot ale ga wom ayen Yeezu a kpi ka nna nwuli la, ku yaa deri cha wa nna yegayega. Wa yaa wi wa sojima kpagini a bek wa ayen, "Ka wensie wa sum

kpi kama?" Kpagini a yaa tulisi wa ayen, "Mm, ka wensie wa sum kpi kama."

⁴⁵ Dula jigini Paalot a yaa siak ayen Josefi ga yeeri Yeezu nyin̄ka jabarimu zuk a ta ga gu.

⁴⁶ Josefi a yaa basi dula jigini ale ge chej̄ ga da garuk a yaa ga yeeri Yeezu nyin̄ka jabarimu zuk a yaa pa garuku a pili ka a ta ga dueni pun̄ vorub paalik po. Tej̄ kala demma a jam a gu ba nuruma ka pina vie po. Wa ale nye dila a ga nueri la, wa yaa bilim tintain kpeeni a lik puŋku vorumu nɔanni.

⁴⁷ Mæeri Magdala ale Josesi mawa Mæeri, a jam nya ba ale gu Yeezu juijui la kama.

16

¹ Ba Vuusum Danní ale taam la, Mæeri Magdala ale Jeemsi mawa Mæeri ale Salomi a yaa ga da kpa masik ayen ba pa sa Yeezu nyin̄ka.

² Laasidi dai, saliuk yokyok ate wenny pusi magla la, ba yaa chej̄ juijui ate ba gu Yeezu la.

³ Ba ale jam a chej̄ la, ba yaa bek chaab ayen, "Ka wan̄a dek ale wa bilim tintanni puŋku vorumu noai a basi a te ti?"

⁴ Ba ale ga paari la, ba yaa nya tintanni ale di bilim dua nakpiak ale ge puŋku vorumu nɔanni a basi. Tintanni a jam zuak kama ale dobra.

⁵ Nipooma a yaa ga jo Yeezu guka jigini a yaa nya nidɔa wanyi ale wa kala ba juga gej̄ a jo kasaauk peeluk

ate yɔgsum a yaa jam yik ba nna yegayega.

⁶ Nidoawa a yaa weeni ba ayen, "Ni kan chali yɔgsumo. M seba ayen ni a gisi ka Yeezu Nazaret denowa waai ate ba kpi wa jabarimu nyij̄ la. Wa yiri kum po kama. Ni nya ba ale pa wa dueni juijui la nna.

⁷ Ni chej̄ ga weeni Piita ale Yeezu ḥaaŋviirma meena ayen, 'Wa le de ba nin̄ a chej̄ Galili tej̄ka po kama ase wa daam ale weeni ba dii la. Ba dan chej̄ dula, ba le nya wa.'

⁸ Nipooma a yaa basi dula jigini ale ge chali a chej̄. Ba kpaziim a yaa jam a nak nna yegayega ate ba nyiŋsanja a gok. Ba an jam a weeni sak waaiya, dii nyij̄ la ba jam a chali ka yɔgsum.

⁹ Yeezu ale yiri kum po Laasidi dai saliuk yokyok la wa liŋ̄ pa wa dek a sak ka Mæeri Magdala waai ate wa jam yiak chichiribaata tiyopoiwa wa jigi a basi la.

¹⁰ Mæeri a yaa jam chej̄ Yeezu ḥaaŋviirma jigi. Ba meena sue a jam kaasi ka nna yegayega ate ba a kum.

¹¹ Mæeri a yaa weeni ba ayen Yeezu a yiri kum po kama nj̄man ta nyuvuri ate wa dek a nya wa. Alege ba an jam siak ayen ku ka wensie.

¹² Ku ḥaaŋnyij̄ ate Yeezu a yaa jam tagri a pa wa dek a sak wa ḥaaŋviirma po bayewa, baai ale jam basi Jerusalem tej̄ka a chej̄ jigi yoŋ̄ la.

¹³ Ba yaa pilim ɳmani a cheŋ wa ɳaaɳviirima mbala jigi a weeni ba ayen ba nya Yeezu kama, alege ba an jam siak ayen ku ka wensie.

¹⁴ Ku ale ɳman pilim ga nyε maga la, Yeezu ɳaaɳviirima pi ale wanyiwa a yaa jam kala a de ba ɳandiinta ate Yeezu a yaa jam pa wa dek a sak ba. Wa yaa tɔariŋ ba ayen ba ka nuru baai ale kan ta siaka la. Ba tueŋa a kpari ka nna yegayega ate ba an baga siak ale baai ale jam weeni a sak ba ayen ba nya wa kama ale wa yiri kum po la.

¹⁵ Wa yaa weeni ba ayen, "Ni nyini a cheŋ teŋka meena po a mooli Naawen wamanjsaŋa a sak waai meena.

¹⁶ Baai meena ale ba ta siaka ale mi, a tuesi soka, Naawen le vari ba ba wabaataŋa po a basi, alege baai meena ale kan ba ta siaka ale mi la, Naawen le jam bo mini ba kama.

¹⁷ Baai meena ale ta siaka ale mi la, le baga a nyε wie ate ku sak ayen Naawen ale sum tom ba. Ba le pa mi yonni nyij a yiak chichirib-aata nuruba zuima po a basi. Ba le baga a biisi be paalisa me.

¹⁸ Ba dan yik wiiga yaase ba dan nyu chonj, jaab kan nyε ba. Ba le baga me a pa ba nisima a vi yɔgnyeensa zuk ate ba a nya nyinjyɔgsa."

¹⁹ Nyɔnɔwa Yeezu ale biisi a ga nueri la, wa yaa yiri a jueli wenŋmazuk a ga kala Naawen juga genj.

²⁰ Wa ɳaaɳviirima a yaa nyini a cheŋ teŋka meena po a mooli Naawen wamanjsaŋa a sak nuruba. Nyɔnɔwa a jam bo ale ba kama diipo meena ale a maari ba ate ba a tom tuimkperisa nna yegayega ayen ku sak ayen ba wieŋa ka wensie.

Yeezu Wamañsaña Wie Ate LUUK A NMARISI La

¹ Fi Teofilos waai ate mi Luuk a te fu zula nna yegayega la, ale a ñmarisi gbañka de a te fu. Nuruba yegayega a pii nyij kama ayen ba ñmarisi wie ñaa meena ale nye tama sunsun la.

² Wie ñaa meena ate ba ñmarisi la a nyini ka seero baai ale nya ña ta nyini ku piilimka po ale a sak nuruba ña wie la jigi.

³ Dila nyij la, mi ale lagí nina a ñmasi zamsi wienja de a ta nyini ña piilimka po la nyij ale soa ate mi poli ayen ku nala kama ate m ñmarisi ña meena ate ña va chaab a te ni.

⁴ Mi a ñmarisi gbañka de a te fu kama ate fi baga a minj ayen wie ñaa meena ate ba sak fu la a sum ka wensie.

⁵ Va ñaa po ate Ayerod a jam chim Judia teñka naab la, Juuma Puusika Yenni kpagi wanyi ale jam boro. Wa yoi jam le Zakaria. Wa jam nyini ka kpagi diinaña po kunyi ate Abaija soa la. Zakaria powa yoi jam ale Elizabet. Elizabet me jam ka Juuma Puusika Yenni tomteerøma po wanyi le.

⁶ Zakaria ale wa powa a jam ka nuru welensa ale a

va Naawen sinsanña nalimnyiini. Ba jam ka wakaasun Naawen jigi ya.

⁷ Wa ale wa powa meena a jam kpañ ka nna yegayega, alege ba jam ka biiga, dii nyij la wa powa Elizabet a jam ka kirik.

⁸ Da yenj ate ku jam paari Zakaria buuni po wanyi ayen wa jo Juuma Puusika Yenni po a nye kaabka la, ba yaa jam lueri ayen wa Zakaria jo nye kaabka.

⁹ Juuma Puusika Yenni tomteerøma a ta ka ba nyeka a va a tom ba tuimaja. Ba yaa nak gbañ a lueri Zakaria ayen wa ju ñanta baai nyum ale masa la kunkuñku zuk a te Naawen. Wa yaa jo Juuma Puusika Yenni po.

¹⁰ Wa ale diem a jam bo di po la, nuru boanni baai ale jam ayen ba puusi Naawen la, a yaa tigsi chaab nna yegayega a jam za dabiaka po a puusi.

¹¹ Zakaria ale jam boro pa ñantaña a nyo bolimu po ayen ba de la, Naawen sabiiloma wanyi a yaa deri jam wa jigi a jam za kunkuñku jigini juga genj.

¹² Zakaria ale nya wa la wa yaa deri a chali yøgsum.

¹³ Alege sabiilowa a yaa weeni wa ayen, "Zakaria, kan chali yøgsum, dii nyij la Naawen a wom fi puusaña kama. Wa be le basi ate fi powa a yik puuk a biak nidøabili. Wa dan jam biak, te biika yonni ayen Jøon.

¹⁴ Wa dan biak wa fi ale fi powa ale nuruba

yegayega sue le peenti ka nna yegayega.

¹⁵ Naawen a le basi ate wa chim nuru kpionj Naawen nimbie po abe wa kan a nyu daamoa yaase dapagrige. Naawen Chiika ale sueri wa a nyini wa biam po.

¹⁶ Wa dan chim wa le basi ate Izirali demma yegayega a basi ba beemu suitanya abe ba njman va ba Nyɔnɔwa Naawen.

¹⁷ Jɔɔn ale de Nyɔnɔwa niŋ ale pagrim ase Naawen biisi-teerowa Elaja ale jam pagra dii la. Wa le jam yik koba ale ba bisa ate ba niak chaab. Wa ale ta baai ale kan a va Naawen siuku la a jam wellensa nyamma yammu siuku po. Wa ale gomsi Nyɔnɔwa nuruma a magsi a te wa.”

¹⁸ Zakaria a yaa bek sabiilowa ayen, “Mi a le nyɛ ka se a seba ayen fi ale biisi dii la ka wensie? Mi ale m powa a kpaŋ kama.”

¹⁹ Sabiilowa a yaa weeni wa ayen, “Mi ka Gabriel waai ale a zaani Naawen niŋ la. Wala abe le tom mu ayen m weeni fu wamanjsaŋ de.

²⁰ Mi ale weeni fu dii la a le jam chim ka wensie, diipo ale magsi la alege fi ka siaka ale mi ale weeni dii la. Dila nyiŋ la fi le chim ka gaaun a ta ga paari wieŋa de meena nyeka dai.”

²¹ Dila po meena ale nuruma za ka dabiaka po a limsi ayen wa nyini. Ba yaa jam a weeni chaab ayen, “Ka boa ale soa ate wa a beni dɔkku po dila.”

²² Zakaria ale nyini yenni po a za nuru bɔanni meena niŋ la, wa an jam baga a biisi ate wa yaa pa wa nisimanya a magsi a sak ba. Nuruma ale nya Zakaria ate wa pa wa nisimanya a magsi wieŋa a sak ba la, ba yaa deri miŋ ayen wa nya ka wari Juuma Puusika Yenni po nna ase wa goa daasim kama la.

²³ Zakaria tuimaŋa daaŋa ale nueri Juuma Puusika Yenni po la, wa yaa njman kuli wa yenni.

²⁴ Daa magla ale taam la, wa powa a yaa yik puuk a bo wa yenni po chiisa sinu ale kan nyeemu a ga jigiya.

²⁵ Dula jigini Elizabeth yaa weeni ayen, “Yəgyəgla de Nyɔnɔwa a bola maari mu kama. Wa yeeri mu m chivienja po a basi kama nuruba nimbie po.”

²⁶ Elizabeth puuka ale nya chiisa siyuebi la, Naawen a yaa tom wa sabiilowa Gabriel ayen wa cheŋ tɛŋ kaai ate ba a wi ayen Nazaret ate ka bo Galili la po.

²⁷ Nipɔkbili wanyi ale jam bo dula ate ba a wi ayen Mæeri. Wa jam siak kama ayen wa yali nidɔa wanyi ate ba a wi wa ayen Josefi. Josefi a jam ka naawa Deevid njaaŋbiik.

²⁸ Sabiilowa a yaa jam weeni Mæeri ayen, “Suyɔgini a bo le fu. Nyɔnɔwa a bo ale fu kama ale niak fu me nna yegayega.”

²⁹ Mæeri ale wom dii ate sabiilowa a weeni wa la, ku yaa daani wa nna yegayega

ate wa poli wa wanni kiri ale ka dii la.

³⁰ Sabiilowa a yaa ŋman weeni wa ayen, "Mæeri, kan basi ate fi kpaziim a nagi, dii nyij la Naawen niak fu kama.

³¹ Wa weeni kama ayen fi le yik puuk a biak nidɔabili. Fi dan jam biak biika, wa yoi ale Yeezu.

³² Wa le jam chim ka nuru kpiong nna yegayega. Ba le wi wa ayen ka Naawen Kpeeni biik. Ti Nyɔnɔwa Naawen le bobo wa naam ase wa le jam bobo wa kokpienka Deevid naam buui dila po dila po dii la.

³³ Wa le jam soa wa kokpienka Jekob ŋaanbisanja meena a ta a cheŋ diipo meena wuu, ate wa naamu a kan maa kpeglim."

³⁴ Mæeri a yaa weeni sabiilowa ayen, "Mi a diem ze nidɔa. Ku be le nyɛ ka se ate m yik puuga?"

³⁵ Sabiilowa yaa weeni wa ayen, "Naawen le pa ka wa Chiika a nyo fi po abe wa pa wa pagrimu me a lik fu. Biik kaai ate fi ayen fi biak la, nuruba le wi wa ayen ka welensa nyɔnɔ ale Naawen biik me.

³⁶ Be teeri fi suoku Elizabeth wari. Nuruba a weeni kama ayen wa ka kirik alege wa ale wa kpansanja meena wa ta ka puuk chiisa siyuebi ale nna.

³⁷ Wari karo ate Naawen an baga a nyɛ."

³⁸ Mæeri yaa weeni ayen, "Naawen dek ale soa mu. Wa yaa be basi ate ku nyɛ

ase fi ale weeni dii la." Sabiilowa yaa deri basi wa ale cheŋ.

³⁹ Mæeri yaa deri gomsi a cheŋ nna nwuli nwuli a cheŋ tɛŋ kanyi ate ka bo guuta sunsun Judia tɛŋka po.

⁴⁰ Wa le ga paari ku jigini la, wa yaa cheŋ ga jo Zakaria yenni po ayen wa puusi Elizabeth.

⁴¹ Elizabet ale wom Mæeri lueluku la, wa biika a yaa deri a labri ponni po. Naawen a yaa basi ate wa Chiika a sueri Elizabeth sunummu.

⁴² Ate wa yaa weeni Mæeri ale lueluk kpiong ayen, "Naawen niak fu kama a gaam nipooba meena. Biik kaai ate fi le biak la, Naawen niak wa kama.

⁴³ Ka boa ale soa ate wa kpeeni de a nyɛ mi jigiya ate mi Nyɔnɔwa ma a cheena ayen wa puusi mu?

⁴⁴ Mi ale poom wom fi lueluku la, m biika a deri a labri kama ale supeentik.

⁴⁵ Fi ta supeentik kama, dii nyij la fi ta siaka kama ayen dii ate ti Nyɔnɔwa Naawen weeni fu la a le sum nyɛ kama."

⁴⁶ Dula jigini Mæeri yaa weeni ayen,

"Mi a pagi Naawen ale ka m sunum meena.

⁴⁷ Mi sui a peenti kama, ayen Naawen ka m varib-asidɔ,

⁴⁸ a teeri mi waai ale ka wa tomteerɔma po nuru fiik la wari.

A ta nyini jinla danni a ta a cheŋ waai meena le

kasim a wi mi ayen ka
supeentik nyɔnɔ,

49 dii nyin la Naawen
kpeeni tom ka tuim
kpeema a te mu.

Wa yonni abe welema kama.

50 Wa kasim ta jiirim kama
ale baai meena ale a
zuli wa la.

51 Wa jam pa ka wa pagrimu
yegayegaka a yik kan-
janta nyam ale ba wie
nyeka popola meena a
kaasi.

52 Wa yik nalim kpeema a
yeeri ba naam po ale
ge basi ate nuru baai
ale kan ta zaana jigi
la a ɔman taam de ba
niŋ.

53 Wa be maari a te baai
ate kom ta ba la
ŋandiinta yegayega
ale ge a basi ate baai
ale jigsí la a chim
ŋanajgsa.

54-55 Wa maari tama wa
tomteerɔma Izirali
demma a yaa teeri
ta jiirim ale Abraham
ale wa ŋaanbisanja
taam wuu ase wa
ale jam puulim ale ti
kokpiensanja ayen wa
le nye dila, a te ba la."

56 Mɛeri ale biisi nueri la
wa yaa wari bo ale Elizabet
a paari chiisa sita ale ge yaa
ɔman kuli wa yenni.

57 Elizabet biamu danni
ale jam paari la, wa yaa biak
nidɔabilí.

58 Wa dɔkdemma ale
wa vaanchaama baai ale
jam moata wa la, a yaa
wom Naawen ale ta jiirim
yegayega ale wa dii la ate ba

meena ale wa a yaa jam ta
supeentik nna yegayega.

59 Biika ale jam paari daa
naanin la nisomma yaa jam
ba ale biak wa jujui la ayen
ba gebi wa yoanni. Ba ale
nye dila a ga nueri la, ba yaa
weeni ayen biika me yoi ale
Zakaria, ase wa kowa la.

60 Alege biika mawa a yaa
zeri ale weeni ba ayen, "Wa
yonni ale Jɔɔn."

61 Ba yaa weeni wa ayen,
"Nama buuni po waai a karo
a ta yoi dila."

62 Ba yaa pa ba nisimaŋa
a magsi a biisi wie ale biika
kowa a bek wa ayen, "Fi a
yaali ayen fi te biika yonni
ayen ka boa?"

63 Zakaria yaa weeni ba
ayen ba ga ta jaab a jam ate
wa ɔmarisi. Ba ale ta jaamu
a jam la, wa yaa ɔmarisi
jaamu zuk ayen, "Wa yoi ale
Jɔɔn." Nyaku de yaa deri
cha ba nna yegayega.

64 Zakaria ale ɔmarisi a
nueri la, wa yaa deri ɔman
baga a biisi ate wa yaa te
Naawen pimpauk.

65 Ba vaanchaama meena
ale jam bo dula jigini a
moata ba ate ba wom ale
Zakaria a ɔman a biisi la, ba
yaa jam a chali yɔgsum nna
yegayega ate wapaani de wie
a yaa tagli tɛŋ sii ale jam bo
guutaŋa sunsun Judia tɛŋka
po la.

66 Baai meena ale jam
wom la, ku yaa cha ba ate ba
yaa pa ku nyo ba suniima po
a poli ku wie ale a bek chaab
ayen, "Biika de ale chim ka
nuru boan choa ase wa nin

chimu?" Ba jam a bek wa nyaku de kama dii nyin la, Nyɔnɔwa Naawen pagrimu a jam bo ale wa kama.

67 Naawen Chiika a yaa jam sueri Jɔɔn kowa Zakaria ate wa biisi Naawen wieŋa. Wa yaa weeni ayen,

68 "Ti Nyɔnɔwa waai ale ka tama Izirali Naawenni la, a jam tama jigi kama a vari ti a basi. Ni be basi ate ti a pak wa nyaku de nyinj.

69 Wa te ti ka nuru kpiong waai ale ka naawa Deevid ŋaanbiik la. Wa le chim ka ti varibasido.

70 Dila po dila po ate Naawen a weeni wa biisiteerɔma baai ate wa lueri a te wa dek la, ayen ba ŋmarisi wa gban̄ka po ayen,

71 wa puulim kama ayen wa le vari ti, ti dachaasa nisima po a basi ale baai ale kisi ti la nisima po a basi.

72 Wa ŋman weeni ayen wa le ta jiirim ale ti kokpiensanja abe wa kan baŋ wa ale ba ale nye noayerŋ kaai ale chaab ayen ba kasim chim wa dek wa nyini nuruba la.

73-74 Wa jam puulim ka nna pagrik pagriga a te ti kokpienk Abraham ayen wa Naawen le vari ti, ti dachaasa nisima po a basi ate ti a va wa Naawen abe ti kan a chali yɔgsum.

75 Ate tama ale chim nuru welensa ale wayɔrisima nyam wa jigi ti boka meena po a ta a chen.

76 M biiga, nuruba le weeni ayen fi ka Naawen kpeeni biisiteero, dii nyin la fi le liŋ de ti Nyɔnɔwa niŋ a gomsi wa siuku a magsi te wa,

77 abe fi weeni ayen Nyɔnɔwa le vonj wa nuruma tuimbaataja a te ba ate ba nya varibasika.

78-79 Ti Naawenni ka jiirim yegayega nyɔnɔ. Tama, a nye ase ti bo ka legi po ate kum yaa pa bu yisunku a ligi ti la.

Naawen varibasika abe a nye ase ka vari ale boro a veenti a yaa dak siuku a sak ti ayen ti baga a nya suyɔgini la."

80 Zakaria biika, Jɔɔn yaa chim zuak a pagra ale wa nyin ale wa chiik a yaa basi wa yenni ale ge chen jo sagini po a bo dula jigini a ta ga paari da dii dai dek ate wa nyini piilim boro a sak Izirali demma la.

2

¹ Da ŋala po na kpionku Siza Agustusi ale jam soa dula jigini meena a nya. Wa yaa jam a yaali ayen wa chiini a nya nuruba dii ale jam bo wa tɛŋka Aroom ale tɛŋ sii meena ate Aroom tɛŋka soa la.

² Chiinika de a jam ka pilim chiinika a magsi chaab ale diipo ate Kurinius a jam chim Siriya gomina la.

³ Waai meena yaa jam chenj ba dek tənja ayen ba chiini ba.

⁴ Josefı yaa bası Nazaret tənka ate ka bo Galili tənka po la a yaa chenj tənja kaai ate ba a wi ayen Betilihem ate ka bo Judia tənka po la. Ba jam a wi Betilihem ayen ka Deevid tənja. Josefı a jam chenj dula jigini kama ayen ba maa chiini wa dii nyiŋ la wa jam ka naawa Deevid waai ate ba jam biak dula jigini dila po dila po la, ɻaaŋbiik.

⁵ Mæeri waai ale jam siak ayen wa yali wa la a jam ta ka wa poklari puuka ale ge va wa chenj la.

⁶ Ba ale jam bo Betilihem tənka po la, wa biamu danni a yaa paari,

⁷ tənja kala po, wa yaa biak wa poklari biamu nidoabili a yaa pa garuk a pili wa a dueni daka dii po ate ba pa dunsaŋa ɻandiintanja a nyoro ate si a ɻobi la, dii nyiŋ la nichamma dökku jam sueri kama ate ba a te ba zoŋ ayen ba goa.

⁸ Naapeerisa yaa jam bo goanni po a mɔata dula jigini a limsi ba piisa yok kula.

⁹ Naawen sabiilo a yaa jam pa wa dek a sak ba ate Naawen nyagsika a yaa deri nyagsi gilim ba meena ate yogsrum yaa deri yik ba nna yegayega.

¹⁰ Sabiilowa yaa weeni ba ayen, "Ni kan chali yogsrum. Nyɔnɔwa Naawen ale tom mu ayen m ta wamaŋsa ɻaaai le ɻa nyɛ ate nuru meena sui peenti nna yegayega la, a jam weeni a sak ni."

¹¹ Jinla yokku ba biak ka nidoabili naawa Deevid tənka Betilihem po. Ba biak wa ayen wa chim ka nama ale waai meena Nyɔnɔ ale Varibasidɔ. Wa ka Kirisitawa waai ate Naawen le tom ate wa jam la.

¹² Ni yiri chenj dula jigini a ga nya biika ate ba pa garuku a pili wa dueni dakanni po la. Ni dan nya biika, nyaku de le basi ate ni miŋ ayen dii ate mi a weeni ni la ka wensie."

¹³ Sabiilowa ale biisi ga nueri la, sabiiloba yegayega a yaa deri nyini wenŋmazuk a jam gum wa po ate ba meena a yaa yi yiili a pak Naawen ayen,

¹⁴ "Ni basi ate ti te Naawen waai ale bo wenŋmazuk la, zula yegayega.

Wala ale a te baai ale bo tənzung de ate wa sui peenti ale ba la suyɔgini."

¹⁵ Sabiiloma ale yi ba yiini a nueri la, ba yaa ɻuman yiri jueli wenŋmazuk. Dula jigini naapeerisaŋa yaa weeni chaab ayen, "Ni basi ate ti chenj Betilihem tənka po a ga nya wa dii ate ti Nyɔnɔwa weeni sak ti la."

¹⁶ Ba yaa deri yiri nyɛ nwuli chenj ga nya Mæeri ale

Josefi ale biika ale wa dua dakari po.

¹⁷ Naapeerisaŋa ale nya biika la, ba yaa weeni Josefi ale Mæeri dii ate sabiilowa weeni ba biika wie la.

¹⁸ Dii ate naapeerisaŋa weeni la, a yaa deri cha baai meena ale jam wom la.

¹⁹ Mæeri yaa deri ta wienja de a teeri ḥa ale poli ḥa wie nna yegayega.

²⁰ Naapeerisaŋa yaa ḥman chenj ba piisana jigini. Ba ale jam bo siuku po a chenj la, ba yaa jam a biisi a pak Naawen a te wa zula wie ḥnaai ate ba wom ale ge nya me la nyiŋ. Wienja de a sum jam ka wa ḥnaai meena ate Naawen sabiilowa a weeni sak ba la.

²¹ Biika ale jam paari da naanin la, ba yaa gebi wa yoanni ale ge a yaa wi wa yonni ayen Yeezu. Yonni de ate Naawen sabiilowa a te wa ale ge ate wa mawa yik puuka la.

²² Da dii danni ate Mæeri ayen wa chenj a ga nyε wa biamu welensa kaabka ase Moosis Sinsanŋa ale a weeni dii la, Josefi ale wa a yaa pa Yeezu ate ba chenj Jerusalem ṭeŋka po ayen ba pa biika a sak Naawen dula jigini.

²³ Ba jam ḥmarisi Naawen gbaŋka po kama dila po dila po ayen, "Kaliak a dan jam biak wa poklari biik, nidɔabili, ka Naawen ale soa nidɔabili dila."

²⁴ Sinsanŋa me a sak kama ayen ku a fe kama me ayen ba ko nangbaŋsa siye a nyε nipowa biamu welensa

kaabka, Josefi ale Mæeri ale ba biika ale jam cheŋ ayen ba nyε dii la ale la.

²⁵ Nuru wanyi ale jam bo Jerusalem ate ba a wi wa ayen Simeyon. Wa jam ka nuru maŋ ale a va Naawen nalimnyiini ate Naawen Chiika jam bo ale wa. Wa jam a limsi ka da dii dai dek ate Naawen ayen wa tom waai le wa jam vari Izirali demma a basi la.

²⁶ Naawen Chiika ale jam puulim ale wa ayen wa kan kpi ase ka wa nin nya Kirisitawa waai ate Naawen dek a weeni ayen wa le tom da yenj ate wa jam la.

²⁷ Josefi ale Mæeri ale biika Yeezu ale ga paari Jerusalem ṭeŋka po la, ba yaa chenj ga jo Juuma Puusika Yenni po ayen ba nyε dii ate Naawen gbaŋka po a weeni la. Ba ale ga jo la, ba yaa nya Simeyonwa de ate Naawen Chiika a dari wa a ta jam dula jigini.

²⁸ Simeyon yaa tuesi biika nyo wa nisima po a pak Naawen a weeni ayen,

²⁹ "M Nyɔnɔ, jinla, fi nyε dii ate fi puulim ayen fi le nyε la kama.

Yɔgyɔgla de fi yaa le basi ate mi fi tomteerɔwa kpi ale suyɔgini,

³⁰ dii nyiŋ la, mi dek nya waai le wa vari nuruba basi la kama.

³¹ Be ka fi ale gomsi wa a magsi ate nuru meena tɔgatɔga a yaa nya.

³² Wa le nyε ase ka bolim ate ba tɔati zaani la. Wa le sak baai ale kan daa

Izirali dem la ate ba a va fi wensie siuku abe wa zak Izirali demma baai ate fi lueri te fi dek ayen ba chim fi nuruba la zuima zani."

³³ Biika kowa ale wa mawa ale wom dii ate Simeyon a biisi biika wie la, ku yaa cha ba nna yegayega.

³⁴ Simeyon a yaa te ba niaka ale weeni biika mawa Mæeri ayen, "Ka Naawen ale tom biika de ayen wa jam basi ate Izirali demma yegayega a nya kaasun, abe wa basi ate ba yegayega me a nya varibasika. Naawen le tom wa ate wa dak wensie siuku a sak nuruba alege nuruba yegayega le zeri wa kama,

³⁵ Abe ba tok ba wasusunja a lagri. Fi dek sunum po le kaasi ate fi nya ninam nna yegayega nna se ba pa ka gebi woj a chubi fi sunum vuri la."

³⁶⁻³⁷ Naawen biisiteerø ale jam boro ate ba a wi wa ayen Ana. Wa jam ka nuru waai ate ba a wi ayen Fanuel la, le. Fanuel jam nyini ka nuru baai ate ba a wi ba ayen Ase la, buuni po. Ana ale jam yali wa chorowa la, ba jam bo ale chaab ka bena njayopoi ale ge ate wa chorowa a kpi. Ale ge ate wa yaa chim pukogi a ta bena pinaanun ale njanaansi. Wa kasim a jam bo ka Juuma Pusika Yenni po ale kan nyini peelimoa. Yok ale kantuen meena, wa jam kasim a zuli ka Naawen ale a bobo noai a puusi Naawen.

³⁸ Josefi ale Mæeri ale jam boro a biisi ale Simeyon la, Ana yaa jam gum ba po. Wa le nya biika la, wa yaa te Naawen jiam wa nyij a yaa ale ge basi ba ale cheñ ga weeni Jerusalem demma baai meena ale jam a limsi ayen Naawen vari ba a basi la, biika wie.

³⁹ Josefi ale Mæeri ale nyε dii ate Naawen gbanjka po a weeni ba a nueri la, ba yaa basi Jerusalem tεŋka ale pilim ηmani cheñ ba dek tεŋka Nazaret ate ka bo Galili tεŋka po la.

⁴⁰ Biika yaa chim a ta pagrim ale yam nna yegayega ate Naawen jam a niak wa.

⁴¹ Bena meena Juuma Gaambasika Tigin a dan paari, Yeezu kowa ale wa mawa nyiem a cheñ ka Jerusalem tεŋka a ga maari a de

⁴² Yeezu ale jam paari bena pi ale ηaye la, wa kowa ale wa mawa ale wa a yaa va chaab a cheñ ayen ba maa de ase ba kisiku ale a weeni dii la.

⁴³ Ba tigini daanja ale jam nueri la, wa nyamma a yaa basi tεŋ kala ayen ba kuli. Ba ale jam a kuli la, ba jam ze ayen ba biika, Yeezu, a jam wari bo ka Jerusalem.

⁴⁴ Ba jam a poli ayen wa maa bo ka nuruma po. Ba ale jam a cheñ ate wenni a sinj la, ba yaa nyiem bo ba mabisanja ale nuru baai ate ba seba la po a gisi wa.

⁴⁵ Ba ale gisi wa nuruma po a kpeeri la, ba yaa ηmani

a cheŋ Jerusalem təŋka po
ayen ba gisi wa boka jigi
dula jigini.

⁴⁶ Daa ḥata ale jam paari
la, ba yaa nya wa ale wa bo
Juuma Puusika Yenni po. Wa
ale Juuma sagrōma ale jam
kala ale chaab ate wa yaa a
wom ba, ale a bek ba bega.

⁴⁷ Ba me a jam a bek wa ka
bega. Baai meena ale jam bo
dula jigini la a wom wa ale a
tulisi ba ale yam dii la kama.
Ku yaa cha ba.

⁴⁸ Wa nyamma ale ga nya
wa la, ku yaa deri cha ba nna
yegayega. Wa mawa a yaa
bek wa ayen, "M biiga, ka
boa ate fi nyε tama dila. Ku
daani fi kowa ale mi kama
nna yegayega ate ti a gisi fu."

⁴⁹ Wa yaa weeni ba ayen,
"Ka boa ate nama a nyiem
a gisi mu? Nama ze ayen
ku magsi kama ate m bo m
kowa yenni po?"

⁵⁰ Alege wa nyamma an
jam minj wa le weeni ba dii
la kiriya.

⁵¹ Yeezu a yaa yiri ate wa
ale ba a va chaab a ḥmani
cheŋ Nazaret təŋka ate wa
yaa siak ba noai dula jigini
ase wa nyiem ale a nyε dii la.
Wa mawa yaa pa dii meena
ale nyε la a nyo wa sunum
po ale ta ḥa a teeri.

⁵² Yeezu yaa chim a pak a
yaa ta Yam a gum du ale a
nyε ate Naawen ale nuruba
sue a peenti.

3

¹ Nakpionku Tiberiusi Si-
iza ale jam de wa naamu
a paari bena pi ale ḥanu

la, Pontios Paalɔt me jam
chim ka Judia gomina, ate
Ayerod me chim Galili Naab,
ate wa suoku me Filip, a
jam soa Ituriya ale Takonitisi
təŋsaŋa a nya, ate Lisaniasi
me a jam soa Abilene təŋka
me a nya.

² Anasi ale Kayafas ale jam
chim Juuma Puusika Yenni
kpagi kpeemaŋa, dila powa,
Zakaria biika Jœn a jam bo
ka sagini po. Naawen yaa
biisi ale Zakaria biika Jœn
goanni po.

³ Jœn a yaa nyiem a gilim
təŋ sii meena ale kali Jo-
dan benni noai la a sak nu-
rub a weeni ba ayen, "Ni
meena basi ni tuimbaataŋa
abe ni va Naawen siuku. Ni
dan tagri, m le te ni soka
ate Naawen a vonj ni tuim-
baataŋa a te ni."

⁴ Ase Azaya Naawen biisi-
teerɔwa ale ḥamarisi Naawen
gbaŋka po dii la ayen,
"Lueluk ale a kaari sagini
po a weeni ayen, 'Ni
gomsi Nyɔnɔwa siuku
abe ni teenti ku.'

⁵ Ni sueri golanya meena
ate ḥa magsi chaab. Kunkutimanya ale gu-
utanya meena a magsi
chaab ale təŋka.

Ni yuarisi siuk tii meena
ale goalim la, siuk tii
meena ale ta tintana
la, ni gomsi ti ate ti soa
ase chaab la,

⁶ ate nurubiik meena a
yaa nya Naawen
Varibasika."

⁷ Nuru bɔari a yaa nyini
jam Jœn jigi ayen wa te ba
soka. Jœn yaa weeni ba

ayen, "Ni a nyε ase ka waapi-sa la. Ka wana ale weeni ni ayen ni baga a chali a nyini waali kaai ate Naawen za wa te ni la po?"

⁸ Ni be a tom tuim ηaaι ale ηaaι sak ayen ni basi ni tuimbaataja tomka kama la, abe ni kan a weeni ni dek ayen, 'Abraham ka tama ko.' Ni basi ate m weeni a sak ni ayen Naawen baga pa tintanaaja de kama a nyε ate ηaaι a chim Abraham ηaaŋbisa.

⁹ Ni nya liaka abe gomsi magsi ayen ka che tiimu kinni naŋsaŋa kama. Ti sii meena me ale kan a yoani yoan manjsa la, ka le gebi si kama a lonsi təŋ, ate ba pa si a yuk basi bolim po."

¹⁰ Nuruma a yaa bek Jœ̄n ayen, "Yogyøgla de, ti be le nyε ka se?"

¹¹ Wa yaa tulisi ba ayen, "Waai a dan ta gatta tiye, ku a fe kama ayen wa pa kunyi a te waai ale kan ta garuk la. Waai me abe ale ta ηandiinta la, ku a fe kama ayen wa me nyε wa ηandiintaja gela a te waai ale kan ta ηandiinta a de la."

¹² Lampoo cheesiroba ba gela ale maa jam ayen ba tuesi soka. Ba me yaa bek Jœ̄n ayen, "Ti Sagro, tama me abe ale nyε ka se?"

¹³ Wa yaa tulisi ba me ayen, "Ku a fe kama ayen ni kan tuesi nuruba ligra a gaam ba ale weeni ni ayen ni tuesi dii la."

¹⁴ Sojiba ba gela me a jam bek wa ayen, "Tama me abe ti nyε ka se?"

Wa yaa tulisi ba me ayen, "Ku a fe kama ayen ni kan vari nuru jaabøa, a yaase ni velim a te wa a tuesi wa jaabøa, ku a fe kama ate ni basi ate ni nina sueri ale ni tutunaaja."

¹⁵ Nuruma ale wom dila la, ku yaa deri cha ba ate ba deri ta yiila a poli ayen da dii dai Jœ̄n ka Kirisitawa waai ate Naawen le tom ate wa jam la.

¹⁶ Alege Jœ̄n yaa tulisi ba meena ayen, "Mi a te ni soka ale ka nyiam nyiini, alege nuru ale bo ηaaŋ cheena. Wa ta pagrim gaam mi. Mi posima ale m nin chim waai ale wa domsi a kali wa niŋ a yeeri wa nuensaŋa a te wa la. Nuru wala ale cheena la, wa le pa ka Naawen Chiika ale bolim a sueri ni suni-imaja.

¹⁷ Wa gomsi magsi kama ayen wa yali wa zaanja. Wa dan yali nueri, wa le tali zabeenja nyo wa bunni po abe wa yaa ju vottaja ale bolim buui ale kan a kpimsi la."

¹⁸ Jœ̄n jam magsi ka wie ηaa ŋchaab nna yegayega ase nna la, a sak nuruma Naawen wamaŋsaŋa wie.

¹⁹ Alege da yeŋ ate Jœ̄n tɔariŋ naab Ayerod nuruma nimbie po ayen ka boa ale soa ate wa faari wa suoku powa Ayerodiasi, ale maara tom tuimbaata ti chaab me a gum du.

²⁰ Dii ate Ayerod a nyε ate dii ηmasi bie la ale wa ale yik Jœ̄n a lik la.

²¹ Nuruma meena ale jam boro a tuesi soka la, Yeezu a jam maa tuesi soka kama. Yeezu yaa boro a puusi Naawen ate wenjumazuku a deri lagri,

²² ate Naawen Chiika a sin jam wa zuk ase nangban la, ate lueluk a yaa nyini wenjumazuku po a weeni Yeezu ayen, "Fi ale m dek biik. Mi a yaali fu ka nna yegayega. M sui peenti ale fu kama."

²³ Yeezu a jam a nyε ase ka bena pisita la alege yaa piilim wa sinsajnya. Nuruba jam a poli kama ayen Yeezu kowa ale Josefi. Yeezu buuni po abe ale ka dii la ale nna: Josefi kowa ale Ayeli. Ayeli kowa ale Matati.

²⁴ Matati kowa ale Livai. Livai kowa ale Meliki. Meliki kowa ale Janai. Janai kowa ale Josefi.

Josefi kowa ale Matatiasi.

²⁵ Matatiasi kowa ale Amos. Amos kowa ale Nayum. Nayum kowa ale Ezli.

Ezli kowa ale Nagai. Nagai kowa ale Maat.

²⁶ Maat kowa ale Matatiasi. Matatiasi kowa ale Semein.

Semein kowa ale Josek. Josek kowa ale Joda.

Joda kowa ale Joanan.

²⁷ Joanan kowa ale Aresa.

Aresa kowa ale Zerubabel. Zerubabel kowa ale Sealtiel.

Sealtiel kowa ale Neri. Neri kowa ale Meliki.

²⁸ Meliki kowa ale Addi. Addi kowa ale Kosam.

Kosam kowa ale Elimadam. Elimadam kowa ale Eri.

Eri kowa ale Josua.

²⁹ Josua kowa ale Elieza.

Elieza kowa ale Jorim. Jorim kowa ale Matati. Matati kowa ale Livai. Livai kowa ale Simeyon.

³⁰ Simeyon kowa ale Juda. Juda kowa ale Josefi.

Josefi kowa ale Jonam. Jonam kowa ale Eliakim.

Eliakim kowa ale Melea.

³¹ Melea kowa ale Mena. Mena kowa ale Mataata. Mataata kowa ale Natan.

Natan kowa ale Deevid. Deevid kowa ale Jese.

³² Jese kowa ale Obed. Obed kowa ale Boazi.

Boazi kowa ale Salimon. Salimon kowa ale Naa-son.

Naason kowa ale Aminadab.

³³ Aminadab kowa ale Ademin.

Ademin kowa ale Arini. Arini kowa ale Ayez-iron.

Ayeziron kowa ale Perezi. Perezi kowa ale Juda.

Juda kowa ale Jekob.

³⁴ Jekob kowa ale Aizik.

Aizik kowa ale Abraham. Abraham kowa ale Tera.

Tera kowa ale Nayo. Nayo kowa ale Serug.

³⁵ Serug kowa ale Areu. Areu kowa ale Peleg.

Peleg kowa ale Eba. Eba kowa ale Sela.

Sela kowa ale Kenan.

³⁶ Kenan kowa ale Afakasad. Afakasad kowa ale Sem. Sem kowa ale Nowa.

Nowa kowa ale Lamek. Lamek kowa ale Metusela.

³⁷ Metusela kowa ale Enok. Enok kowa ale Jared.

Jared kowa ale Mayalale.
Mayalale kowa ale Ke-nan.
Kenan kowa ale Enos.
³⁸ Enos kowa ale Seti.
Seti kowa ale Adam. Adam
kowa ale Naawen.

4

¹ Yeezu yaa nyini Jodan benni jigini a ɻman jam ate Naawen Chiika a sueri wa sunummu a yaa ta wa chej ga jo sagini po,

² juijui ate Sitaana jam pa da pisinaansi meena a nyε wa nya la. Da pisinaansi wa de meena wa an jam de jaabjaaboa. Da ɻala meena ale jam taam la kom nna yegayega ale jam ta wa.

³ Wa ale jam bo sagini po an de jaabjaab la Velinvendika yaa weeni wa ayen, "Fi dan sum ka Naawen biik, be nyε ate tintanni de a tagri chim boroboruk a te fu,"

⁴ Yeezu yaa tulisi ayen, "Ba ɻmarisi Naawen gbaŋka po kama ayen, 'Nurubiik an boro ka ɻandiinta nyini nyiŋa.' "

⁵ Yeezu ale tulisi dila la, Velinvendika yaa zak wa a ta jueli ɻmazuk a deri sak wa tεŋzuk meena tεŋsaŋa ale soa dii la,

⁶ ale weeni wa ayen, "M le te fu pagrim ate fi soa tεŋzuk de meena ale jigsika meena. Naawen ale pa ku meena a nyo m nisima po. M baga kama pa a te waai dek ate mi a yaali la.

⁷ Fi dan siak a te mu zula, m le pa ku meena a te fu."

⁸ Yeezu yaa ɻman tulisi ayen, "Ba ɻmarisi Naawen Gbaŋka po ayen, 'Ku a fe kama ayen ni a te Nyɔnɔwa ni Naawenni nyiini zula abe ni a tom a te wala nyiini.' "

⁹ Velinvendika yaa ɻman ta wa a chej Jerusalem tεŋka a ta wa ga jueli kali Juuma Puusika Yenni zuk nna niŋniŋa a yaa weeni wa ayen, "Fi dan sum ka Naawen biik, nyini dula jigini a yok zi tεŋ,

¹⁰ dii nyin la, ba ɻmarisi Naawen Gbaŋka po ayen, 'Naawen a le basi ate wa Sabiiloma a nya fi zuk.'

¹¹ Ba ɻman ɻmarisi ayen, 'Sabiiloma le yik fu kama nalimnyiini ate fi zi ale ge tanaja kan te fu tuem.'

¹² Alege Yeezu yaa tulisi Velinvendika ayen, "Ba ɻmarisi Naawen Gbaŋka po ayen, 'Kan nyε fi Nyɔnɔwa fi Naawenni a nya.'

¹³ Velinvendika ale nyε wa nya a nueri la, wa yaa basi Yeezu alege a limsi da dii danni ale magsi la ate wa ɻman nyε wa a nya.

¹⁴ Yeezu yaa basi dula jigini ale pilim ɻman chej Galili tεŋka ale Naawen Chiika pagrimu. Nuru meena tεŋ kala po a jam wom Yeezu wie kama.

¹⁵ Wa jam nyiem chej ba tuka diinaŋa po kama a sak nuruma ate ba meena jam a te wa pimpauk nna yegayega.

¹⁶ Wa yaa chej wa dek tεŋka Nazaret juijui ate wa chim la, a yaa ga jo ba tuka

dökku po ba Vuusum Danni ase wa nyiem ale poom a nyę dii la. Wa yaa yiri zaani ayen wa karim Naawen gbaŋka.

¹⁷ Ba yaa pa ka geli jui-jui ate Azaya Naawen biisteerowa ńmarisi la a te wa ate wa lagri ka a nya juijui ate ku ńmarisi ayen,

¹⁸ "Ti Nyɔnɔwa Chiika a bo ale mu kama,

dii nyiŋ la, wa lueri mu kama ayen m pa Naawen wamanṣaŋa a sak baai ale ka njanagsa la.

Wa tom mu me kama ayen m ga weeni niwomma, baai ate pagrɔba a yik ba kpaliŋ po a ta ba la ayen ba nya vuusum kama,

abe m weeni yeeba ayen Naawen nyę kama ate ba ninaja lagri,

abe m weeni baai me ate nuruba basi ate ba a nam la ayen Naawen nyę ate ba nya vuusum kama,

¹⁹ abe m weeni ayen diipo ate Naawen le ta varibasika jam te wa nuruma la a jam kama."

²⁰ Yeezu ale karim nna a nueri la, wa yaa yik gbaŋka lik ale pa te nuru waai ale pa ka a te wa la ale ge kali tɛŋ, ate ba yaa kasim a nya wa nna ziim.

²¹ Yeezu yaa piilim biik a weeni ba ayen, "Jinla danni, nama dek abe ale wom Naawen Gbaŋka karuŋku de la, ku sum chim ka wensie."

²² Waai meena ale wom wa wienja de la, ba yaa pak wa. Ku jam cha ba ka nna yegayega ale wie ńjaai ale jam nyini wa noai po a nyini la ate ba yaa bek chaab ayen, "Daa Josefi biika ale nna?"

²³ Alege Yeezu yaa tulisi ba ayen, "M seba chak kama ayen ni le weeni mu wamagsini de ayen, 'Tiim nyɔnɔ, tebi fi dek.' Ni le weeni mu ayen ni wom dii meena ate m nyę Kaper-naum tɛŋka po la kama. Ku be magsi ka fi nyę dila fi dek tɛŋka po."

²⁴ Yeezu ale miŋ ba popolaŋa la, wa yaa weeni ba ayen, "Wensie ate mi a weeni ni nyaku de ayen nuru dan weeni ayen wa ka biisiteerɔ, wa dek tɛŋ demma a kan yaali wa nyummɔa.

²⁵ "Ni basi ate m weeni a sak ni ayen, diipo ate Naawen biisiteerɔwa Elaja jam boro la, pukoga yegayega ale jam bo Izirali tɛŋka. Dii po ate ńmoruku an jam ni ate ku paari bena ńata ale chiisa siyuebi la, kom kpiem ale jam bo tɛŋka meena po.

²⁶ Alege Naawen an jam tom Elaja nya ba de waai jigiya. Wa jam tom wa ka pukogi dinyi jigi ate wa bo Zarefat tɛŋka po ate ka bo Saidon tɛŋka po la.

²⁷ Ni basi ate m ńman weeni a sak ni ayen diipo ate Naawen biisiteerɔwa choawa Elaisa a jam boro la, gama nna yegayega

ale jam bo Izirali təŋka po alege ba wanyi la an jam nya nyinjyøgsa, ka dinyi nyini waai ate ba a wi ayen Naaman ate wa nyini Siriya təŋka la, ale jam nya nyinjyøgsa."

²⁸ Waai meena tuka døkku po ale wom wienja de meena la, ku yaa te ba supuurim nna yegayega,

²⁹ ate ba yaa dari wa a ta nyini təŋka po a nyini a yaa ta wa jueli guuk kuui zuk ate ba təŋka a jam za la. Ba jam poli kama ayen ba yuk wa ate wa nyini guuku zuk a siŋ lo təŋ, a kpi.

³⁰ Alege ku ḥaaŋnyiŋ ate wa yaa va nuruma sunsun a nyini chenj.

³¹ Wa jam chenj ka Kaper-naum təŋka ate ka bo Galili təŋka po me la. Ba Vuusum Danni ale jam paari la, wa yaa sak ba.

³² Wa sinsanŋa jam cha ba kama, dii nyiŋ la ḥa ta ka pagrim ḥa po.

³³ Nuru ale jam ta chichiribiok wa zukku po a maa bo tuka døkku po, a yaa kaari nna yegayega a weeni ayen,

³⁴ "Yeezu Nazaret denowa, fi a yaali ka boa ti jigiya? Fi jam ayen fi kaasi ti kama? M seba fi ale ka waai la kama, fi ka Naawen nuru weleŋka."

³⁵ Alege Yeezu weeni chichiribioku ayen, "Goori abe fi nyini wa zukku po a nyini." Chichiribioku yaa deri chiak nuruwa a pa fobi təŋ waai meena niŋ alege ate ku nyini wa zukku po a

nyini. Ku an jam te nuruwa tuem.

³⁶ Waai meena ale nya dila la, ku yaa cha ba nna yegayega ate ba yaa bek chaab ayen, "Ka boan jaab sinsaga ale nna? Ni nya nuruwa de ale ta pagrim a baga a weeni chichiribaata nuruwa zuima po ate ti a nyini?"

³⁷ Baai meena ale jam kala a gilim Kapernaum təŋka la, a jam wom Yeezu ale tom dii la kama.

³⁸ Yeezu yaa basi tuka døkku alege chenj ga jo Simon yenni. Wa ale ga jo yenni po la, ba yaa weeni wa ayen ka Simon ḥanuba ale a yuak. Wa nyiŋka a jam tolin kna yegayega.

³⁹ Yeezu yaa jo wa jigi a zaani wa təŋ a yaa weeni nyiŋtuilanja ale nin muna ayen ḥa basi wa. Wa ale weeni dila la, nyiŋtuilanja a yaa basi wa ate wa yaa deri yiri yaali nyiam a te ba.

⁴⁰ Wein ale jam boro a siŋ la, nuru baai ale jam ta nuruwa ate tueta tøgatøga a jam ta ba la a yaa pa ba meena a ta jam Yeezu jigi ate wa pa wa nisaŋa a vi ba meena zuk ate ba meena yaa nya nyinjyøgsa.

⁴¹ Chichiribaata me a jam nyini ba yegayega zuima po a nyini a kaari a weeni ayen, "Yeezu, fi ka Naawen biik!"

Alege Yeezu jam weeni si kama ale nin muna ayen si nyini. Wa an jam te si siuk ayen si weeni wari ya dii nyiŋ la, chichiribaata a jam

seba kama ayen wa ka Varib-asidəwa waai ate Naawen le tom ate wa jam la.

⁴² Vanni ale ga veenti la, wa yaa yiri chen juijui ate nuru karo la. Alege nuruma a diem gisi nya wa a jam wa jigi a lik wa tara, kan siak ayen wa basi ba,

⁴³ alege wa yaa weeni ba ayen, "Ku a fe kama ayen m chen teŋsa si chaab a ga sak Naawen wamaŋsaja wie ate ba me wom, dii nyiŋ la ka dila nyiŋ ate wa tom mu."

⁴⁴ Yeezu yaa nyiem gilim Juuma teŋsaja meena tuka diinaŋa po a sak Naawen wamaŋsaja.

5

¹ Dai yen ate Yeezu jam za Genesaret mogi kpeeni noai a sak nuru boari. Nuru boanni ale jam a tusi chaab ayen ba wom Naawen wamaŋsaja la,

² Yeezu yaa nya ale ḥaarunta tiye a za mogini noai. Jum yigrisa ale jam soa ti a yaa pa ti zaani alege ga boro a sugri ba ḥmaasaja.

³ Wa yaa jo kali ḥaarun kuui po ate Simon soa la, a yaa weeni wa ayen wa dam ku ate ku siŋ nyiamu po magla. Simon yaa dam ku ate ku siŋ nyiamu po magla ate Yeezu yaa kali ku po alege a sak nuruma.

⁴ Wa ale biisi nueri la, wa yaa weeni Simon ayen ba dam ba ḥaaruntaja a siŋ linku po a yuk ba ḥmaasaja ale ba le yik juma.

⁵ Simon yaa tulisi wa ayen, "M Nyōnō, yokku meena tama kasim a yuk kama alege ti an yik jaabjaabča. Alege fi dan weeni dila, mi le yuk nya."

⁶ Ba yaa yuk basi nyiamu po a yik juma nna yegayega a gaam taam ate ba ḥmaasaja tali maga ate si cheeri.

⁷ Ba yaa kamsi wi ba vaanchaama ale bo ḥaarun kuŋkula po la ayen ba jam a maa maari ba. Ba ale jam la, ba yaa maa chaab a vaari jumaŋa a sueri ḥhaarunta tiyewa ate ti jam tali maga ate ti siŋ nyiamu teŋ.

⁸ Simon Piita ale jam nya dii ale nyę la, wa yaa kpi duna teŋ Yeezu niŋ a weeni wa ayen, "Basi mu m dek nyiini, m Nyōnō, dii nyiŋ la, mi ka tuimbaata nyōnō."

⁹⁻¹⁰ Wa weeni dila kama dii nyiŋ la, ku jam cha wa ale wa ḥoama kama. Ku jam cha wa jum yigri chaama Zebedi bisaŋa kama, Jeemsi ale Joon. Alege Yeezu a weeni Simon ayen, "Kan chali yogsum, a ta nyini jinla a chen, mi a te fu ka tuim paali, ayen fi nyę ate nuruba a jam va mu."

¹¹ Ba ale dam ba ḥhaaruntaja a jueli kuŋkɔŋini la, ba yaa basi jaab meena ale ge va Yeezu.

¹² Teŋ kanyi ate nuru jam ta gama tuem. Nuru wa ale nya Yeezu la, wa yaa kpi duna teŋ wa niŋ a saalim wa ayen, "M dek nyōnō, fi dan

siak, fi baga a tebi mu kama ate mi a nya nyinjyøgsa."

¹³ Yeezu yaa teeri wa nisaña a tiri wa ale weeni ayen "M siak ya. Ta nyinjyøgsa." Wa ale weeni dila la, tuemu yaa deri basi wa ate wa nya nyinjyøgsa.

¹⁴ Yeezu yaa weeni wa ale nin muna ayen, "Kan weeni a sak nuru waai ya, ku ale nye dii ate fi nya nyinjyøgsa la. Cheñ Juuma Puusika Yenni kpañña po wanyi jigi a pa fi dek a sak wa. Wa dan nya fu weeni wa ate wa nye kaabka a te fu ase Moosis ale sak ti dii dila po dila po la. Dila a le sak nuruba kama ayen yøgøgla de fi yaa ta nyinjyøgsa."

¹⁵ Alege waai meena jam wom Yeezu wie ka nna yegayega ate nuru bøari a yaa jam wa jigi ayen ba wom wa sinsanña abe wa tebi ba tuetaña.

¹⁶ Alege Yeezu jam basi ba kama ale cheñ juijui ate nuru karo la ayen wa puusi Naawen.

¹⁷ Da yeñ ate Yeezu a jam boro a sak la, Farisiima ale Juuma Sinsanña sagrøma a yaa jam ayen ba wom. Ba jam nyini ka teñfisana meena ale bo Galili teñka po la. Ba gela me a jam nyini Judia ale Jerusalem teñsanja. Ti Nyønøwa pagrimu abe jam bo ale Yeezu kama ate wa baga a tebi nuruba.

¹⁸ Wa ale jam boro a sak la, nuruba yaa jam ji nuru wanyi ale jaab. Wa nisa ale wa nañsa ale jam kpi. Ba

yaa pii nyij ayen ba ta wa jo a dueni Yeezu niñ,

¹⁹ alege nuruma jam piisi ka nna yegayega ate ba an jam baga vuri ba po a paari Yeezu. Ba yaa pa nuruwa a ta jueli døkku zuk a vuri vorub gboñku sunsun a yaa pa miisa a bobo jaamu a pa wa ta va vorumu po a siñ dueni Yeezu niñ.

²⁰ Yeezu ale jam seba ayen ba ta siaka yegayega ale wa la, wa yaa weeni nuruwa ate wa nisaña ale wa nañsaña a kpi la ayen, "Nidøa, Naawen vonj fi wabaataja te fu kama."

²¹ Juuma Sinsanña sagrøma ba gela ale Farisiima ale jam maa kala dula a wom Yeezu ale weeni dii la, a yaa a bek chaab ayen, "Nuruwa de ale a biisi dii la, ku nala? Wa ale a biisi dii la ku ka leeta Naawen jigi. Ka wana ale baga a voñ nuru wabaata a te wa, nin kan daa Naawen nyini?"

²² Alege Yeezu a jam seba ba ale a poli dii la kama, ate wa bek ba ayen, "Ka boa ale soa ate ni ta bek ñala chaab ni suniima po?

²³ Ni basi ate m bek ni wari ayen, 'Ka ku kuna dek ale moali ate m weeni? Mi nin weeni nuruwa de ayen fi nya vonjeka a yaase m weeni ayen yiti cheñ?' "

²⁴ Yeezu nye nna kama ayen ba seba ayen ka wa saalobiika ale ta pagrim teñzuk meena a baga a voñ nuruwa wabaata a te ba. Wa yaa chiem weeni

yognyienka ayen, "Yiri zaani ḥmai, abe fi pa fi tiaka a chej kuli fi yenni."

²⁵ Nuruwa yaa deri yiri zaani ba meena niŋ, a yaa pa wa tiaka a pak Naawen a kuli.

²⁶ Ku yaa cha waai meena ale za dula jigini la. Ba yaa pak Naawen ale a weeni ayen, "Jinla, tama nya wakperikaliisa." Yøgsum jam yik ba ka nna yegayega.

²⁷ Yeezu ale basi yenni ale a chej la, wa yaa nya lampoo cheesido wanyi ate ba a wi wa ayen Livai. Wa jam kala ka lampoo cheesesika døk po a tuesi lampoo. Yeezu yaa weeni wa ayen, "Yiri a jam va mi ḥaanj."

²⁸ Yeezu ale weeni dila la, Livai a yaa basi wa tuimanya meena ale yiri va wa.

²⁹ Livai yaa ta Yeezu a kuli yeri a nyε tigi kpeeni nna yegayega a te wa. Lampoo cheesesiroba nna yegayega ale nuru ba chaab ale jam maa kala a de ale ba.

³⁰ Farisiima ale Juuma Sinsanja sagrøma ale nya ale ba kala a de la, ba yaa ḥnuuni ale chaab a yaa bek Yeezu ḥaanjviirima ayen, "Ka boa ate nama a gum chaab ale Lampoo cheesesiroba ale wabaata nyam a kala a de ale a nyu?"

³¹ Yeezu ale wom dila la, wa yaa weeni ba ayen, "Daa nyinjyøgsa nyam ale a yaali tiim nyønɔ, ka yuariba nyi-ini.

³² Mi an jam ayen m wi ka nuru baai ale a poli ayen

ba ka nuru welensa la, alege ka wabaata nyam ate mi jam ayen m wi ate ba basi ba tuimbaatanja tomka."

³³ Ba yaa weeni Yeezu ayen, "Jœon Sokateerøwa ḥaanjviirima a nyiem kasim a bobo ka noa ale a puusi Naawen me. Farisiima ḥaanjviirima me a nyiem a bobo kama, alege, fi Yeezu, ḥaanjviirima kan bobo noa ale ge goanti a de."

³⁴ Yeezu yaa tulisi ba ale wamagsini ayen, "Nipøkfiaka nyønɔwa døama a baga a bobo noa? Aaya! Nipøkfiaka nyønɔwa ale diem boro ale ba la, ba an baga a nyε dila.

³⁵ Alege ku cheena ate nuruba le yik wa a ta chej, dila powa, ba yaa le bobo noa."

³⁶ Wa yaa ḥman magsi wamagsini di choa ayen, "Ba kan cheeri garuk paaluk garuchiak a lanj garuk kpaga. Ba dan nyε dila ba a kaasi garuk paaluku kama. Garuchiak paalika me abe kan magsi garuk kpakka."

³⁷ Wa ḥman pilim a magsi di choa ayen, "Ba kan pa da paalik a su bunlok kpak po. Ba dan nyε dila, bunlokku a na kama ate daamu a waanja. Ku dan nyε dila, nuruwa a jok wa bunlokku ale wa daamu meena kama.

³⁸ Dapaalik a magsika bunlok paaluk suka."

³⁹ Wa yaa ḥman weeni me ayen, "Nuru abe karo a nyu dakpaga ale ḥman a yaali dapaaliga, dii nyiŋ la, wa le

weeni ayen ka da kpakka ale nala."

6

¹ Juuma Vuusum Danni po dinyi ate Yeezu ale wa ɳaaŋviirima a yaa ga jo nuru wanyi talim po. Ba ale a chen la, wa ɳaaŋviirima a yaa wie "wiiti" zuima a piak a ɳobi.

² Farisiima ba gela ale jam nya dila la, ba yaa bek ba ayen, "Nya, ka boa ate ni a kaasi tama Vuusum Danni kisiku?"

³ Yeezu yaa tulisi ba ayen, "Nama an diem karim Naawen gbaŋka po a wom kommu ale jam yik Deevid ale wa doama ate ba nyę dii la?

⁴ Wa an jo daa Naawen Yenni po a pa boroboruk kuui ate nuruba ta jam te Naawen la a ɳmari ɳobi ale ge ɳmari te wa doama ate ba me ɳobi? Nama ze ayen kan daa Juuma Puusika Yenni kpanŋja nyiini, nuru yon kan maari a ɳobi boroboruk kula?"

⁵ Yeezu yaa ɳman weeni ba ayen, "Ka Mi Saalobiika ale soa Vuusum Daanja me."

⁶ Vuusum Danni di choa ale ɳman jam paari la, Yeezu yaa ga jo ba tuka dökku po a boro a sak. Nuru wanyi ale jam maa boro ate wa juga nisa kpi.

⁷ Juuma Sinsaŋŋa sagroma ale Farisiima ale jam maa bo dula la, a yaa jam a limsi ayen ba nya ase Yeezu le tebi nuruwa yaase wa kan tebi. Ku ale jam ka ba Vuusum

Danni ate wa dan tebi abe ba baga a nya siuk a tɔarij wa.

⁸ Alege Yeezu jam minj ba ale a poli dii la kama ate wa yaa weeni nisim kpiitaŋa nyɔnɔwa ayen, "Jam zaani dela." Nuruwa yaa yiri a ga zaani dula,

⁹ ate Yeezu yaa weeni nuruma ayen, "Mi a yaali ayen m bek ni ka wari ayen, Vuusum Danni a weeni ti kama ayen ti a tom tuimmaŋsa a te nuruba yaa di a weeni ti kama ayen ti tom tuimbaata a te nuruba? Ku be a weeni ti kama me ayen ti te nuruba nyuvuri yaa ti ko ba?"

¹⁰ Yeezu bek ba nyaŋa de meena ale gisi nya ba meena a yaa weeni nisim kpiitaŋa nyɔnɔwa ayen, "Teeri fi nisaŋa" ate nuruwa yaa teeri wa nisaŋa a deri ta nyiŋyɔgsa.

¹¹ Alege ku yaa deri te Farisiima supuurim nna yegayega ate ba yaa zok ale chaab ba le ba nyę Yeezu dii la.

¹² Da ɳala po da yeŋ ate Yeezu a ga jueli guuk kunyi zuk ayen wa puusi Naawen. Dila danni wa jam puusi ka Naawen kantuenka ale yokku meena.

¹³ Vari ale veenti la, wa yaa wi wa ɳaaŋviirima a yaa lueri a ta nyini ba meena po nuruba pi ale baye a yaa te ba yoi ayen tuimtomdɔba. Tuimtomdɔma de jam ale:

¹⁴⁻¹⁶ Simon, (waai ate wa te wa yoi paali ayen Piita la), ale Andiru (waai ale ka Simon suok la), ale Jeemsi, ale Jɔɔn, ale Filip, ale Batolomiu,

ale Matiu, ale Tomasi, ale Jeemsi (Alfiyus biika), ale Simon ale jam a nyε ayen Juuma a nya ba dek zuk la, ale Judas (Jeemsi biika), ale Judas Iskariot, waai le wa ta Yeezu a ga bobri sak la.

¹⁷ Yeezu ale ga nyini guuku zuk a siŋ ale wa ḥaaŋviirma la, wa yaa chen ga zaani jujui ate tεŋka a dua magsi chaab la. Wa ḥaaŋviirma yegayega ale nuru boari me nna yegayega a jam nyini Judia tεŋka meena ale Jerusalem ale Taaya ale Saidon tεnsaŋa ale kali nya kpeemu noai la. Ba meena jam jam kama ayen ba wom wa sinsanŋa abe wa tebi ba tuetaŋa me.

¹⁸ Baai ale jam ta chichiribaata ba zuima po ate ti a daani ba la a jam maa nya nyiŋyøgsa kama me.

¹⁹ Nuru boanni a yaa kasim jam a tusi chaab ayen ba tiri wa, dii nyiŋ la, pagrim ale jam nyini wa jigi a jam a te ba meena nyiŋyøgsa.

²⁰ Wa yaa zak wa zuk a nya wa ḥaaŋviirma ale deri piilim sakka ayen,

"Nama, mi ḥaaŋviirma, baai ale ka ḥanjagsa la ta supeentik kama, dii nyiŋ la, nama le de Naawen Naamu.

²¹ Nama baai ate kom ta ni yøgyøgla la, ta supeentik kama, dii nyiŋ la, ni chum le chak.

Nama baai ale a kum yøgyøgla la, ta supeentik kama, dii nyiŋ la, ni chum le la.

²² Nama baai ate nuruba kisi ni la, ale a zeri ni ale a le ni ale a weeni ayen ni ka nuru baata la, nyanya de meena ni ale a va mi Saalobiika nyiŋ, la ta supeentik kama.

²³ Ni a gok ale supeentik ba ale a nyε ni dila la, dii nyiŋ la, tutuna kpeema ale bo wenŋmazuk a limsi ni. Daa nama nyiini ale piilim a nya dila, ba kokpiensanja a jam nyε Naawen biisiteerøma jigi ka dila degadega.

²⁴ Alege nama baai ale jigsi la ku ale bie ni jigi kama dii nyiŋ la, nama poom deri nya ni masimu kama yøgyøgla.

²⁵ Nama baai ale chak yøgyøgla la, ku ale bie ni jigi dii nyiŋ la, kom le yik ni chum diipo.

Nama baai me ale a la yøgyøgla la, ku ale bie ni jigi dii nyiŋ la, ni le kum chum diipo.

²⁶ Nama baai ate nuru meena a te ni pim-pauk la, ku ale bie ni jigi dii nyiŋ la, ba kokpiensanja a jam biisi ka dila degadega a magsi chaab ale biisiteerøbaai ale jam a velim dila po dila po ayen ba ka Naawen biisiteerøba la.

²⁷ "Alege mi a biisi ale ka nama baai ale a wom la ayen ku a fe kama ayen ni ta yaalika ale ni dachaasa abe

ni a tom tuimmaŋsa a te baai ale kisi ni la

²⁸ abe ni a niak baai ale a ka a te ni la, abe ni a puusi Naawen a te baai ale a le ni la.

²⁹ Waai a dan fobi fi tapiak, virim ka choawa me a te wa ate wa fobi. Waai me abe dan yeeri fi garigeli ale pagrim, yeeri garuk kuui me ate fi jo garigenni a vi ku zuk la a te wa.

³⁰ Waai a dan huisi ni jaab, ku a fe ate ni te wa. Waai abe dan pa ni jaab me ni kan bek wa ate wa te ni.

³¹ Ni nye ni chaab jigi ase nama me ale a yaali ayen nuru nye nama me jigi dii la.

³² "Ni dan ta yaalika ale baai ale ta yaalika ale ni la, ni a poli ayen ni ale tuesi niaka? Ni basi ate m weeni a sak ni ayen tuimbaata nyam dek a ta yaalika kama ale baai ale ta yaalika ale ba la.

³³ Ni be dan a tom tuimmaŋsa a te baai me ale a tom tuimmaŋsa a te nama me la, ni a poli ayen ni ale tuesi niaka? Boan nyinŋa, tuimbaata nyam a nye ka dila degadega me.

³⁴ Ni be dan te nuru maarika ale ge ta yiila ayen wa me a le te ni maarika, ni a poli ayen ni ale tuesi niaka? Tuimbaata nyam me a te maarika ka tuimbaata nyam me ale a yiili ayen bala me le te ba maarika.

³⁵ Alege ku a fe kama ate ni ta yaalika ale ni dachaasa abe ni a tom tuimmaŋsa a te nuru, abe ni kan a yiili ayen ba me le tom tuimmaŋsa a te nama me, abe

ni a te nuru maarika, abe ni ka a yiili ayen nuru bala me a le maari nama me. Ni dan nye nyanya de meena ni tutuna kpeema ŋaai ale bo ŋaaŋ la, le zuak ka nna yegayega ate ku sak ayen ni ka Naawen kpeeni bisa, dii nyiŋ la, wa diem ta jiirim kama ale baai ale kan a nye nuru jiam ase ba nin nye wari a te ba la. Wa ta jiirim me kama ale gaasa nyam.

³⁶ Ni ta jiirim ase ni kowa Naawen ale ta jiirim dii la.

³⁷ "Ni dan a bo nuru buusa, nama dek me le nya ka buusa boka. Dila nyiŋ la, ni kan a bo nuru buusa. Ni vonj a te nuru ate nama me nya vonjeka.

³⁸ Ni te nuru jaab ate Naawen pa jaab a te nama me ate ku poom gaam taam sueri a nyini. Dii nyiŋ la, fi le pa poli kaai a magsi jaab a te nuru la, poli kala degadega ate Naawen le pa magsi a te nama me."

³⁹ Wa ŋman pilim magsi wamagsini di choa ayen, "Yio an baga a dari yio. Ba dan nye dila, ba noa bayewa a lo ka goluk po.

⁴⁰ Naanjviiro an gaam wa kpagiya alege kpagini a dan sak wa nalinnyiini, wa a nye ase ka kpagini la.

⁴¹ "Ka boa ale soa ate fi a nya yiok kuui ale bo fi vaanchoa nummu po la alege fi an baga a nya duok kuui ale bo fi dek nummu po la?

⁴² Fi baga a nye ka se a weeni fi vaanchoa ayen, 'M doa, basi ate m pa yiok fi

nummu po a basi', alege an baga nya duok kuui ale dua fi dek nummu po la? Ni basi ate m weeni a sak ni ayen ni ka pimpaasiroba. De ninj a pa duok kuui ale bo fi dek nummu po la a basi ate fi baga nya nalimnyiini a pa yeri kuui ale bo fi vaanchoawa nummu po la a basi."

⁴³ Yeezu yaa ḥman magsi ayen, "Tiib buui ale ta nyinyøgsa la, kan yoani yoan baata, ti buui me ale kan ta nyinyøgsa la, kan yoani yoan maŋsa,

⁴⁴ dii nyinj la, ba a miŋ tiib ka bu yoana jigi boan nyinj moota a kan yoani zaauŋ zuwa yaase gaa kan yoani kangbegi zuwa.

⁴⁵ Nuru maŋ a tom ka tuimmaŋsa a ta a nyini wa sunum po a nyini. Nuru biok me a tom ka tuimbaata a ta a nyini wa sunum bioku po a nyini. Dii nyinj la, wa dii ale bo nuru sunum po la, ka dila degadega ate wa a biisi.

⁴⁶ "Ka boan nyinj ale soa ate ni a wi mu ayen, 'Nyɔnɔ, Nyɔnɔ,' alege ni kan nye dii ate mi a weeni ni la?

⁴⁷ Nuru waai a dan jam mi jigi a wom m wienja ale va ḥna m le weeni a sak ni wa ale ka nuru waai choa la.

⁴⁸ Wa a nye ase ka nuru ale boro a se wa yeri la. Wa tu ka goluk ate ku siŋ nna yegayega a yaa paari tintana a nyubi wa nyubini. Ḋmoruk ale ga ni a sueri tɛŋka meena la, beli a yaa sueri a nyini ate nyiamu a chali ga a nak wa yenni

alege bu an baga viti yenni a lonsiya, dii nyinj la, wa se di kama nalimnyiini ate di pagra.

⁴⁹ Alege m ḥman a weeni kama ayen nuru waai a dan wom m wienja ale ge kan va ḥna, wala choa a nye ase ka nuru ale se wa yeri alege wa an nyubi nyubi la. Benni nyiamu ale mobi la, wa yenni a yaa deri lo paari tɛŋ nna bugibugi."

7

¹ Yeezu ale biisi nueri la, wa yaa cheŋ Kapernaum tɛŋka.

² Aroom tɛŋka demma sojima kpagi dinyi ale jam ta wa tomteero. Kpagini jam a yaali wa ka nna yegayega. Wa tomteerɔwa a yaa jam a yuak a mɔata kum.

³ Kpagini ale wom Yeezu wie la, wa yaa tom Juuma kpaga ḥna gela ayen ba cheŋ a ga wi Yeezu ate wa jam tebi wa tomteerɔwa.

⁴ Ba yaa jam Yeezu jigi a saalim wa a weeni wa dila, ale ge weeni wa me ayen, "Kpagini de ka waai ale magsi ayen fi maari wa la.

⁵ Wa a yaali ti nuruma ka nna yegayega ate wa yaa se tuka dɔk a te ti."

⁶ Yeezu a yaa va ba a cheŋ kpagini yenni. Wa ale jam tali maga ate wa paari yenni la, kpagini a yaa tom wa dɔaba ayen ba ga weeni wa ayen, "M dek nyɔnɔ, kan daani fi dek ayen fi jam m yenni. Mi posima ale fi nin jam jo m yenni po.

⁷ Be ka dila ale soa ate m dek an jam fi jigiya. Biisi biik nyiini ale m tomteerowa a le nya nyinjyøgsa kama.

⁸ Mi me ka nuru waai ale a tom a te kpaga ḥa chaab la. Alege m ta sojiba kama baai me ate mi me a nya ba zuk la. M dan weeni ba wanyi ayen wa chej dela, wa a chej kama, m dan weeni wanyi me ayen wa jam de, wa a jam kama, m dan weeni m tomteerowa ayen, ‘Nyε nna,’ wa a nyε kama.”

⁹ Wa ale weeni nyaŋa de meena a nueri ate Yeezu wom la, ku jam cha Yeezu ka nna yegayega ate wa virim weeni nuru bɔanni ale jam va wa la ayen, “Teŋka meena ale dua, mi an diem nya siaka de choa. Izirali dek teŋka po me mi an nya ka choa.”

¹⁰ Kpagini ale tom nuru baai la, a yaa pilim kuli kpagini yenni a ga a paari a nya ale tomteerowa a ta nyinjyøgsa kama.

¹¹ Ku ḥaaŋnyiŋ ate Yeezu chej teŋ kanyi ate ba a wi ayen Neen. Wa ḥaaŋviirima ale nuru bɔari nna yegayega ale jam maa va wa.

¹² Ba ale ga boro a moata noai dii ale a jo teŋka po la, Yeezu yaa nya ale nuru wanyi a kpi ate ba ji a ta a nyini. Wa mawa biik meena a jam ale nuruwa. Wa mawa be jam ka pukogi. Nuru bɔari a yaa jam maa nyini teŋka po a va wa.

¹³ Nyɔnɔwa ale nya pukogini la, jiirim yaa yik

Nyɔnɔwa ate wa weeni pukogini ayen, “Kan a kum”.

¹⁴ Yeezu yaa chej a ga tiri tiaka ate nuru baai ale ji kpiowa la, a yaa deri zana. Yeezu yaa weeni kpiowa ayen, “M biiga, mi ale a weeni fu ayen fi yiri.”

¹⁵ Kpiowa yaa deri yiri a biisi ate Yeezu yaa pa wa a te wa mawa.

¹⁶ Yɔgsum yaa jam yik ba meena ate ba a te Naawen pimpauk ale a weeni ayen, “Biisiteero kpion ale pa wa dek a sak tama. Naawen abe ale jam ayen wa vari wa nuruma a basi.”

¹⁷ Wanni de ate Yeezu nyε la, a yaa jam tagli Ju-dia teŋka meena ale teŋ sii meena ale jam kala a gilim ka la.

¹⁸ Jɔon ḥaaŋviirima ale wom wienja de meena la, ba yaa weeni sak wa. Wa yaa wi ba baye a tom ba

¹⁹ ayen ba chej Nyɔnɔwa jigi a ga bek wa ayen, “Ka fi ale waai ate Naawen weeni ayen wa le tom ate wa jam la, yaa ti a yiili nuru yoŋŋɔa?”

²⁰ Ba ale jam paari Yeezu la, ba yaa weeni ayen, “Jɔon Sokateerowa ale tom ti fi jigi ayen ti bek fu ayen, ‘Ka fi ale waai ate Naawen weeni ayen wa le tom ate wa jam la, yaa ti a yiili nuru yoŋŋɔa?’ ”

²¹ Ba ale jam za a limsi dula jigini la, Yeezu jam tebi ka nuruwa nna yegayega tueta ale yiak chichiribaata nuruwa zuima po a basi, ale lagi yeeba yegayega nina.

²² Wa yaa tulisi Jœn nruma ayen, "Ni pilim ɲman cheŋ ga weeni Jœn dii ate nama nya ale wom me la. Ni nya baai nina daam ale ligi la, ba yaa a nya kama, baai daam ale ka gbatta ale gbaŋsa la, ba yaa a yiri a cheŋ, baai daam ale ka gama, ba yaa ta nyinjyøgsa, baai daam ale ka tukpara nyam la, ba yaa a wom, kpeeba a yiri kum po, ɻanjagsaŋa a wom wa-maŋsaŋa.

²³ Baai ale kan ta chichama ale mi la, ta supeentik kama."

²⁴ Jœn ɻaaŋviirima ale basi Yeezu ale a kuli la, Yeezu yaa deri piilim a biisi Jœn wie ale nuru bɔanni, a bek ba ayen, "Nama ale jam nyini cheŋ sagini po la nama poli ayen ni nya ka boa? Nama a poli ayen ni nya ka nuru ate wa a nyε ase wuuk ate viok a fugi la?

²⁵ Nama nyini ayen ni nya ka nuru ate wa jo garuk nalinta? Aawo, nuru baai ale a jo garuk nalinta ale a de masim la, a bo ka nalima yie.

²⁶ Mi a bek ka nama ayen ni weeni a sak mu jaab buui dek ate nama nyini ayen ni nya la? Ni nyini ayen ni nya ka biisiteerɔ? Mm, ni nya wari kama di gaam biisiteerɔ.

²⁷ Ka waai ate ba ɲmarisi wa wie Naawen Gbaŋka po la ale nna ayen, Naawen weeni ayen, 'Ni nya, mi a tom ka m nuru ayen wa de

fi niŋ a gomsi siuku magsi a te fu.'

²⁸ Mi a weeni ni kama ayen Jœn a gaam ka waai meena ate nipɔk a biak la. Alege waai ate ba a zaab Naawen naamu po la, a poom gaam Jœn kama."

²⁹ Nuruma meena a jam wom wa kama. Ba ale lampoo cheesiroma a jam siak kama a va wie ɻaai meena ate Naawen a yaali la ate Jœn a te ba soka.

³⁰ Alege Farisiima ale Juuma Sinsanŋa sagrɔma a jam zeri Naawen ale a yaali ayen wa nyε dii a te ba la kama ate ba yaa zeri ayen Jœn kan te ba soka.

³¹ Yeezu yaa ɲman ayen, "Ka boan jaab ate mi le pa a magsi chaab ale jinla demma nna? Ba a nyε ase ka boan la?

³² Ba a nyε ase ka bimbaansa ale kala yaba peelim po a wi chaab a weeni ayen, 'Tama peeri damunsaŋa kama alege fi kan gogi? Tama be ɲman yi ka kuuna yiila alege fi kan kumu?'

³³ Siuk kula po Jœn Sokateerɔwa ale jam jam la, wa jam bobo ka noai, a kan de ɻandiinta yaase wa nyu daam, ate ni jam a weeni ayen, 'Wa ta ka chichiribiok wa zuk po.'

³⁴ Ku ɻaaŋnyinj ate mi Saalobiika me a jam a de ale a nyu la, ni jam weeni kama me ayen, 'Mi baga a de ale a nyu, ka nna yegayega, ayen mi ka lampoo cheesiropa ale tuimbaata nyam doa.'

35 Alege ni basi ate m weeni a sak ni ayen, diipo meena yam nyam a nyiem dan nya Naawen yammu, ba a minj bu kama."

36 Farisii wanyi ale jam wi Yeezu ayen wa jam de ɻandiinta ale wa ate Yeezu yaa cheŋ ate ba kala a de.

37 Teŋ kala po nipok ale jam boro. Wa jam ka waba nyeerik. Wa ale wom ayen Yeezu a bo Farisii wa yeri a de ɻandiinta la, wa yaa ta kpa buui nyum ale masa la jam Yeezu jigi, kpaamu jam sueri ka kpaam chenbili.

38 Wa yaa zaani Yeezu teŋ a kum ale pa wa ninyiamu a sugri Yeezu naŋsaŋa ale ge a yaa domsi kali teŋ a pa wa zuisaŋa a duisi wa naŋsaŋa ate si ko, ale a puusi, a yaa pa kpaamu a kpiiri si zuk.

39 Farisiwa ale nya dila la, wa yaa weeni wa dek wa popola po ayen, "Nuruwa de a daam dan sum ka Naawen biisiteero, wa te seba nipowa de ale ka waai choa a tiri wa la kama, dii nyij la, nipowa ka waba nyeerik."

40 Yeezu ale minj nuruwa ale a poli nna la, wa yaa tulisi wa ayen Simon, "M ta ka wari ayen m weeni a sak fu."

Simon me a yaa bek wa ayen, "Ka boan wari, sagro?"

41 Yeezu yaa weeni wa ayen, "Nuru ale jam boro a yaa piem wa ligra a te nuruba baye. Nuruma de wanyi a jam piem ka daa kobsinu tutuna, wanyi me piem daa pisinu tutuna.

42 Ba noa bayewa an ɻman jam baga a tuni nuruwa ligraŋa a te wa. Nuruwa yaa vonj te ba meena ale weeni ba ayen ba basi ba pamaŋa tunika. Ka ba wana dek ale ta yaalika yegayega yɔgyɔgla de ale nuruwa de?"

43 Simon yaa tulisi Yeezu ayen, "Mi a poli ayen ka waai ale ta nuruwa ligra yegayega alege wa vonj a te wa la, le wa ta yaalika nna yegayega ale wa."

Yeezu yaa tulisi wa ayen, "Fi biisi ka wensie",

44 ale ge yaa virim nipowa jigi a bek Simon ayen, "Fi nya nipowa de? Mi ale jo fi yenni po alege fi an te mu nyiam ayen m ɻoa sugri m naŋsaŋa alege nya wa de sugri ka mi naŋsaŋa ale wa ninyiam ale ɻman pa wa zuisaŋa a duisi si ate si ko.

45 Fi an te mi tia, alege diipo ate mi ga jo yenni de po la, wa an diem basi mi puusa.

46 Fi an pa kpaam a kpiiri m zuwa, alege wa pa ka kpa masik a kpiiri basi m naŋsaŋa zuk.

47 Wa ta yaalika ka nna yegayega dii nyij la, wa nya vonj teka kama wa wabaatana nyij. Alege waai ale nya vonjteka magla la, a ta ka yaalika magla me."

48 Yeezu yaa weeni nipowa ayen, "Fi nya vonjteka kama."

49 Baai meena ale jam maa boro a de la, a yaa jam a bek chaab ayen, "Ka wana ale

nna, a vonj nuruba wabaata a te ba?"

⁵⁰ Alege Yeezu yaa weeni nipowa ayen, "Fi siaka vari fu basi kama, chenj ale suyogini."

8

¹ Ku ḥaañnyij ate Yeezu yaa nyiem gilim a chenj tēñkpieñsa ale tēñfiisa a sak nuruba Naawen wamañsaña wie a magsi chaab ale Naawen Naamu. Wa ḥaañviirima pi ale bayewa a jam maa bo ale wa kama.

² Nipooba gela me baai ate wa jam yiak chichiribaata ba zuima po a basi ale ba gela me baai ate wa jam tebi ba tueta la a jam maa va wa kama. Nipooma de jam ale Meerri waai ale jam nyini Magdala tēñka ate Yeezu yiak chichiribaata tiyopoi wa zukku po a basi la ale

³ Chuuza waai ale jam ka Naawa Ayerod tomteerōma kpagi la, powa Joana ale Suzana ale nipooba ba chaab nna yegayega. Nyaba de meena ale jam pa ba dek ḥanta a nya Yeezu ale wa ḥaañviirima zuk.

⁴ Nuru boari nna yegayega a yaa nyini tēñsa tōgatōga a jam wa jigi ase wa ale va si po a taam la. Ba ale jam jam wa jigi a piisi nna yegayega la wa yaa piilim sakka ale wamagsini ayen,

⁵ "Nuru wanyi ale jam boro a yaa nyini boro a yuk ḥanbie, bienja gela a yaa lo siuku niñ ate nuruba a yaa

tabi ḥa zuk taam ate nuinsa a deri jam pisi ḥa meena.

⁶ Na gela me a lo tintana po. ḥa ale nyini a chim la, ḥa yaa jak a kpi dii nyin la, tantaña an jam soa dii dula jigini ate nyiam a duagi.

⁷ Na gela me a lo munsa po a yaa nyini a gum chaab ale munsanja ate si gerigeri ḥa.

⁸ Na gela me a lo tēñ naluñ po a nyini a chim biak a be bie kook dinyidinyi nyinj."

Yeezu ale weeni wa wamagsini de a nueri la, wa yaa weeni ba ayen, "Nuru waai ale ta tue a wom la, wa wom mi nalimnyiini."

⁹ Wa ḥaañviirima ale bek wa wamagsini de kiri la,

¹⁰ wa yaa tulisi ba ayen, "Naawen basi kama ate nama seba wa naamu wasusunja alege nuruba gela jigi, ḥa chim ka wamagsima nyiini ate ba a nya ale a nya alege ba kan minj, ba a wom ale a wom alege ba kan minj ḥa."

¹¹ Yeezu yaa weeni ayen wamagsini kiri ale m na: "Bienja ka Naawen wienja.

¹² Be ḥaai ale lo siuku po la ka nuru baai ale wom Naawen wienja de la, ate Sitaana a yaa jam jo ba suniimaja po a pa ḥa ta nyini ate ba kan nya siuk a siak a te ḥa ate ba a nya varibasika.

¹³ Be ḥaai me ale lo tintanaña po la, a nyε se ka baai ale wom ḥa ate ba sue peenti alege ḥa kan jo ba suniimaja po nalimnyiini la. Ba yaa va ḥa maga dega, alege nyenyaka a dan jam

ba jigi Naawen wienja vaka nyij, ba nyiem deri pa ḥa vaka a basi.

¹⁴ Be ḥaaai ale lo munsanja po la, a nyε ase ka baai ale wom ḥa alege tεŋka po wienja popolaŋa ale ba ligra yaalika yegayegaka ale ba ḥanyaalika, ḥala meena a de ka Naawen wienja ate wa-man an baga nyini ḥa po a nyini.

¹⁵ Be ḥaaai ale lo tεŋ nalunjku po la, a nyε ase ka baai ale wom ḥa ale ta ḥa ba suniima po a va ḥa nalinmyiini ale a zuli wa ale a tom tuimmaŋsa la.”

¹⁶ Yeezu a yaa ḥman magsi wamagsini di choa ayen, “Nuru karo a tɔati wa bolimzeun ale ḥman pa jaab a lik ku a yaase wa pa ku a zaani gaduok tεŋka. Alege wa dan tɔati, wa a pa ku a zaani ka jaab zuk ate ku a nya ate baai ale a jo dɔkkku po la a nya bolimu.

¹⁷ “Boan nyinjna, wari karo a suk ate di kan nyini peelim ate nuruba a nya, yaase wari karo a chim wasusugi ate di kan nyini peelim ate waai meena a seba.”

¹⁸ Yeezu yaa pa wanni de a biisi nueri a weeni ayen, “Be ḥman lak tue wom wa dii ate Naawen a weeni la. Dii nyinj la, waai ale seba Naawen maga dek la, Naawen le basi kama ate wa ḥman seba wa nna yegayega a gum du, alege waai me ale kan seba wa, alege a poli ayen wa seba wa la, Naawen le basi

kama ate wa kan poom seba wa ale maga dek me la.”

¹⁹ Dula jigini, Yeezu suaataŋa ale wa mawa a yaa jam wa jigi alege, ba ale jam paari la, ba an baga a nya wa dii nyinj la, nuruma a jam piisi ka nna yegayega.

²⁰ Nuruma yaa weeni Yeezu ayen, “Fi mawa ale fi suaataŋa a za peelim a yaali ayen ba nya fu.”

²¹ Yeezu yaa weeni nuruma meena ayen, “Mi ma ale mi suaata ale baai ale wom Naawen wannia ale siak a te di la.”

²² Da yεn ate Yeezu ale wa ḥaaŋviirima a yaa jo ḥaaruj po ate wa weeni ba ayen, “Ni te ti taam mogi kpeeni kauk kujkula.” Ba yaa siak ate ba a taam.

²³ Ba ale bo nyiamu po a chεŋ la, goom a yaa deri yik Yeezu. Va kpion a yaa yiri ale ba diem bo nyiamu po. Ba ḥaarujku a yaa nyε ase nyiamu a sueri ku la ate ba yaa poli ayen ba bo ka kum po.

²⁴ Ba yaa nak Yeezu a yiri a weeni wa ayen, “Ti Nyɔno, Ti Nyɔno, ti boro a kpi kama.”

Yeezu yaa yiri a weeni vioku ayen ku basi abe nyiamu a nyε balaa. Vioku a yaa deri basi ate nyiamu me a balinj. Ba waai an ḥman choaya ale maga dek me.

²⁵ Yeezu yaa bek wa ḥaaŋviirima ayen, “Ni siaka le?”

Ku yaa cha ba ate ba kpaziim a nak ate ba yaa weeni chaab ayen, “Nuruwa

de, ka wana ate wa baga a biisi ale vioku ale nyiamu ate ba a wom wa noaya?"

²⁶ Yeezu ale wa njaanviirima a yaa jam paari Gerasa teŋka. Teŋka de bo ka Galili mogi kpeeni kori gen.

²⁷ Wa ale ga nyini njaaruŋku po a ga siŋ teŋ la, Gerasa deno ate chichiribaata a jam bo wa zuk po a yaa jam Yeezu jigi. Ku jam beni ka nna yegayega. Wa an jam a jo gatta. Wa be jam bo daa yeri po, wa jam bo ka juijui ate ba a gu kpeeba la a goa boositaŋa sunsunj.

²⁸ Wa ale nya Yeezu la, wa yaa lo teŋ wa niŋ a yaa kaari ate ku jueli nna yegayega ayen, "Fi a yaali ka boa m jigiya, fi Yeezu Naawen kpeeni biika? Mi a saalim, kan namsi mu."

²⁹ Wa weeni dila kama dii nyiŋ la, ka Yeezu ale na chichiribioku ayen ku nyini wa zukku po a nyini. Wa jam ka chichiribiok kuui ale kasim a jam a daani wa nna yegayega la. Ba jam yik wa kama a pa choarima a bobi wa nisa ale wa naŋsa alege wa nyiem diem gebi ḥa ale ge ate chichiribioku a ta wa cheŋ ga bo sagini po.

³⁰ Yeezu yaa bek wa ayen, "Fi yoi ale boa?"

Wa yaa tulisi ayen, "Mi yoi ale Anuruboari." Dii nyiŋ la, chichiribaataŋa a jam piisi ka nna yegayega a jo wa.

³¹ chichiribaataŋa a yaa saalim Yeezu ayen wa kan

na ti ate ti cheŋ ninam jigiya.

³² Die ale jam piisi nna yegayega a za guuk kunyi zuk dula jigini a de. Chichiribaataŋa a yaa saalim Yeezu ayen wa basi ate ti nyini a ga jo dieŋa po ate ḥa yaa chali siŋ a ga lo mogi kpeeni nyiamu po a kpi.

³³ Chichiribaataŋa meena yaa nyini nuruwa zukku po a ga jo dieŋa ate ḥa meena chali siŋ mogi kpeeni nyiamu po a kpi.

³⁴ Nuru baai ale jam a nya dieŋa zuk la ale nya dii ale nyę la, ba yaa chali kuli ba yienga a ga weeni teŋka po demma ale baai meena ale jam bo ba tatta po la.

³⁵ Nuruma yaa nyini cheŋ Yeezu jigi ayen ba nya dii ale nyę la. Ba yaa nya nuru waai ate chichiribaataŋa a poom ta wa la ale wa kala Yeezu teŋ a jo gatta. Wa an ḥman a yesimu. Yogsun a yaa deri yik ba.

³⁶ Baai ale nya dii meena ale nyę la, a yaa weeni sak nuruba ba chaab ayen nuru waai ate chichiribaataŋa a jam ta wa la a yaa ta ka nyinjyogsia.

³⁷ Gerasa demma meena, a yaa weeni Yeezu ayen wa nyini ba teŋka po a nyini, dii nyiŋ la yogsun nna yegayega ale jam yik ba. Yeezu a yaa cheŋ ga jo njaaruŋku po a pilim ḥmani.

³⁸ Nuru waai ate chichiribaataŋa a ta wa la, a yaa saalim Yeezu ayen wa basi ate wa maa va wa a cheŋ.

Yeezu yaa zeri ale weeni wa ayen.

³⁹ "Pilim kuli fi yenni a ga weeni sak waai meena Naawen ale nyε dii a te fu la."

Nuruwa yaa chej ga jo tεŋka meena po a weeni Yeezu ale tom dii a te wa la.

⁴⁰ Yeezu ɻman pilim ɻmani mogini kauk kuŋkula juijui ate wa poom basi la. Nuru bɔari a yaa te wa tia, dii nyin la, ba kasim jam a limsi wa kama.

⁴¹ Ku an jam bo la beniya alege ate nuru wanyi a yaa deri jam lo Yeezu naŋsa tεŋ a saalim wa ayen wa maa va wa ate ba kuli wa yenni. Nuruwa yoi jam ale Jairus. Wa jam ka ba tuka diinaŋa kunyi kpagi.

⁴² Wa jam ta ka wa le yen ate wa a yuak a mɔata kum. Nipɔkbinni a jam ka bena pi ale ɻnaye.

Yeezu ale jam siak ate ba chenj la, nuruma jam piisi ka nna yegayega a yaa jam a tusi wa.

⁴³ Nipɔk ale jam maa bo ba po a yuak ate ku ga paari bena pi ale ɻnaye. Wa tuomu a jam a nyε ase wa a lo ka chiak la. Wa jam pa wa ɻnantaŋa meena tuesi ka tiita alege nuru a jam karo a baga tebi wa.

⁴⁴ Nuruma ale jam gilim Yeezu dila la, wa yaa va Yeezu ɻnaŋnyin a tiri wa garuku noanni. Wa ale tiri la, wa chiaka loka yaa deri basi wa.

⁴⁵ Yeezu yaa bek ayen, "Ka wana ale tiri mi la?"

Ba meena yaa pagsi ayen daa ba. Piita yaa weeni ayen, "Nyɔnɔ, ka nuruma ale gilim fu dii la ale tusi fu."

⁴⁶ Alege Yeezu tulisi wa ayen, "Ka nuru ale tiri mu dii nyin la, m seba kama ayen pagrim ale nyini m jigi a nyini."

⁴⁷ Nipowa ale miŋ ayen Yeezu miŋ kama la, wa yaa nyini ate wa nyinjka a gok a lo Yeezu niŋ a weeni ate waai meena wom dii nyin ale soa ate wa tiri Yeezu a deri nya nyinjyɔgsa la.

⁴⁸ Yeezu yaa weeni wa ayen, "M lie fi siaka a basi kama ate fi nya nyinjyɔgsa, be chej ale suyɔgini."

⁴⁹ Yeezu ale diem jam boro a biisi la, nidɔa wanyi a yaa nyini Jairus yenni a jam weeni Jairus ayen, "Fi leewa kpi kama, kan ɻman daani Sagrɔwa."

⁵⁰ Yeezu ale wom nna la, wa yaa weeni Jairus ayen, "Kan chali yɔgsum, ta siaka nyini ale wa le nya nyinjyɔgsa kama."

⁵¹ Yeezu ale paari Jairus yenni la, wa an siak ate nuruba a maa va wa jo alege ka Piita ale Jɔɔn ale Jeemsi ale biika kowa ale wa mawa ale jam maa va jo.

⁵² Nuruma jam a kum kama ale a kaari alege Yeezu yaa weeni ba ayen, "Ni kan a kum boan nyinjja, wa an kpiya, wa a goa kama."

⁵³ Wa ale weeni ba dila la, ba yaa a la wa ale ge seba chak ayen nipɔkbinni kpi kama.

⁵⁴ Alege Yeezu a yaa zak nipoqbinni nisa ale weeni wa ayen, "Biiga, yiri ḥmai."

⁵⁵ Yeezu ale weeni dila la, nipoqbinni chiika a pilim jam ate wa deri yiri bunyi dekki. Yeezu yaa weeni ba ayen ba nye ḥandiinta a te wa ate wa de.

⁵⁶ Ku yaa cha wa nyamma alege Yeezu yaa kaam ba ayen ba kan weeni a sak waaiya dii meena ale nye la.

9

¹ Da yenj ate Yeezu a yaa wi wa ḥaanjviirma pi ale bayewa ate ba jam jigi yenj ate wa te ba pagrim ayen ba baga a yiak chichiribaata meena wuu nuruba zuima po a basi abe ba a tebi tueta.

² Wa yaa tom ba ayen ba ga sak nuruba Naawen Naamu wie abe ba a tebi nuruba.

³ Wa ḥman weeni ba ayen, "Nama ale a chenj la, ni kan pa jaabjaab ale ni. Ni kan pa tachegsa, a yaase fotta, a yaase ḥandiinta, yaase ligra, abe ni kan pa gatta ti chaab a gum ga tii ate ni jo la po.

⁴ Yeri dii meena wuu ate ni a jo la, ni goa dula ate ku ga paari diipo ate ni a yaali ayen ni basi tenj kala la.

⁵ Ni dan jam paari tenj kanyi ate tenj kala demma a dan kan te ni tia, ni daa basi dula jigini ni kpaanti ni naṣṣaṇa paasuku a basi dula ate ku sak ayen ni a kaam ba kama ba ale zeri Naawen wienja la nyinj."

⁶ Yeezu ale ga biisi nueri la, ba yaa chenj ṣeṣṣaṇa meena

a sak Naawen wamaṣṣaṇa ale a tebi nuruba jigi meena.

⁷ Galili ṭeŋka Naawa Ayerod a yaa jam wom wie ḥaa'i meena ale jam a nye la, alege wa an jam minj ḥa kiri ya, dii nyinj la, nuruba gela ale jam a weeni ayen ka Jooñ ale yiri kum po,

⁸ ba gela me a jam a weeni ayen ka Elaja ale ḥman pilim jam, ba gela me a jam a weeni ayen ka dila po dila po Naawen biisiteerōma wanyi ale yiti kum po.

⁹ Ayerod a yaa weeni ayen, "Mi gebi Jooñ zukku kama a basi alege ka wana ale la ate mi a wom wa wie?" Dila nyinj, Ayerod a yaa jam kasim a yaali ayen wa nya Yeezu.

¹⁰ Baai ate Yeezu jam tom la a yaa pilim jam a weeni wa dii meena ate ba nye la. Wa yaa yik ba a ta taam nakpiak ba dek ba nyiini ate ba chenj tenj kaai ate ba a wi ayen Beteseida la.

¹¹ Nuru bōanni ale wom ba wari la, ba yaa saŋ va ba jam paari ba ate wa nye ba tia ale sak ba Naawen Naamu wie ale tebi baai me ale jam a yaali tebika la.

¹² Wenni ale jam boro a siŋ la, wa ḥaanjviirma pi ale bayewa a yaa jam wa jigi a weeni wa ayen, "Basi ate nuruma chenj ṭeŋfisaṇa ale tattanja ale gilim la a da ḥandiinta a de abe ba gisi goom jigi dii nyinj la, tama ale bo dela la, nuru ka dela jigini ayen wa nya ba zuwa."

¹³ Alege Yeezu yaa weeni ba ayen, "Nama te ba ኃንዲንታ ate ba de."

Ba yaa tulisi wa ayen, "Tama ta kā borobotta tinu nyiini ale juma ኃናይ. Fi a yaali ayen ti ga da ka ኃንዲንታ a te nuruma de meena?"

¹⁴ Dii nyiŋ la nuruma jam ka nidoaba tusa ኃኑ.

Wa yaa weeni wa ኃ኏ንቂርማ ayen ba weeni ba ate ba kali ተጋጥጋ nuruba pisinu pisinu.

¹⁵ Wa ኃ኏ንቂርማ a yaa nye dila.

¹⁶ Yeezu yaa pa borobotta tinuwa ale juma ኃናየዋ a yaa zak zuk a nya wenjazuk a nye Naawen jiam ale ge a yik borobottanja ale jumanja a ኃናሪ a pa te wa ኃ኏ንቂርማ ayen ba chari nuruma.

¹⁷ Ba meena a jam de chak kama ale tali ate wa ኃ኏ንቂርማ yaa cheesi ኃንዲን talanja sueri busisa pi ale siye.

¹⁸ Da yenj ate Yeezu a jam boro a puusi Naawen wa dek wa nyiini, wa ኃ኏ንቂርማ nyiini ale jam maa bo dula jigini. Yeezu yaa bek ba ayen, "Nuruba a weeni ayen mi ka wana?"

¹⁹ Wa ኃ኏ንቂርማ yaa tulisi wa ayen, "Ba gela a wi fu ayen ka Jōon Soka-teerōwa, ba gela me a wi fu ayen ka Elaja a yaa ኃናን pilim jamu. Mba me a weeni ayen fi ka dila po dila po Naawen biisiteerōma po

wanyi waai ale yiri kum po la."

²⁰ Wa yaa ኃናን bek ba ayen, "Alege nama dek a weeni ayen mi ka wana?"

Piita yaa tulisi wa ayen, "Fi ale Varibasidōwa waai ate Naawen a jam weeni ayen wa le tom ate wa jam la."

²¹ Yeezu yaa kaam ba ale weeni ba ale nin muna ayen ba kan weeni nuru waai wanni de,

²² Wa yaa ኃናን weeni ayen, "Nuruba le basi ate mi Saalobiika a nam nna yegayega ate nisomma ale Juuma Puusika Yenni kpanja ale Juuma Sinsanjja sagrōma a zeri mu abe ba basi ate nuruba ko mu alege daa ኃናት a dan paari m le yiri kum po."

²³ Wa yaa weeni ba meena ayen, "Nuru waai a dan a yaali ayen wa va mi, ku a fe kama ayen wa zeri wa dek yaalika abe wa gomsi wa dek daa meena a magsi kum abe wa jam va mu.

²⁴ Dii nyiŋ la, waai a dan kan gomsi wa dek a magsi kum alege goanti a yaali ayen wa boro wa dek nyiŋ, kula choa nyōnōwa, a jok wa nyuvunni kama. Waai abe dan jok wa nyuvuri wa ale va mi la nyiŋ kula nyōnōwa le vari wa nyuvunni a basi.

²⁵ Boan nyiŋja, ka boan jaab nyuenta ate nuru le nya ase wa nin nya ተንሱክ de meena masimu ale ge jogi wa nyuvuri ya?

²⁶ Nuru waai abe dan a chali chivie nyaka ale mi ale

m sinsanŋa, mi Saalobiika a dan ŋman pilim jam ale m zulaŋa ale Kowa zulaŋa ale wa sabiiloma zulaŋa mi me le chali chivie ale kula nyɔnɔwa.

²⁷ Alege mi a weeni ka wensie ayen nama baai ale za dela la, ni ba gela a kan kpi abe ni ge nya Naawen Naamu."

²⁸ Yeezu ale biisi wienja de, ate daa ŋayopoi a jam taam la, wa yaa yik Piita ale Jeemsi ale Jɔɔn a ta ba jueli guuk kunyi zuk ayen ba puusi Naawen.

²⁹ Yeezu ale jam boro a puusi la, wa nimbidiaka a yaa deri tagri ate wa gattanja me a tagri a peenti a nyagsi nna yegayega.

³⁰ Nuruba baye a yaa deri za a biisi ale wa. Ba jam ka Moosis ale Elaja.

³¹ Ba me a jam a nyagsi ka nna yegayega. Ba jam boro a biisi ale Yeezu a magksi chaab ale ka wa ale wa chenj Jerusalem a ga kpi ate ku nueri a va Naawen popolanya ale magksi dii la.

³² Goom nna yegayega ale jam yik Piita ale wa vaanchaama. Ba ale yiri goomu po la, ba yaa nya Yeezu nyagsika yegayegaka ale nidɔama bayewa ale ba za ale wa.

³³ Nidɔama bayewa ale jam boro a yaa ba basi Yeezu abe ba chenj la, Piita yaa weeni Yeezu ayen, "M Nyɔnɔ, tama ale bo dela dii la a nala kama. Basi ate ti viita titi a te ni ate fi soa kunyi abe Moosis soa kunyi

abe Elaja me a soa kunyi." (Piita jam ze dii ate wa a biisi la.)

³⁴ Piita ale jam boro a biisi dila la, chinmari yaa jam lik ba. Di ale jam lik ba la ate yɔgsum a yaa yik ba ate

³⁵ lueluk a yaa nyini chinmanni po a weeni ayen, "Yeezu ale Mi Biik ate m lueri, ni be wom wa nalimnyiini."

³⁶ Lueluku ale ga biisi nueri la, ba yaa nya ale Yeezu a za wa dek wa nyiini. Va ŋala po ba an jam weeni sak nuru waaiya dii ate ba nya la.

³⁷ Vari ale veenti ate ba nyini guuku zuk a sinj la, nuru bɔari ale jam tu wa.

³⁸ Nuru a yaa nyini nuru bɔanni po a kaari a yaa weeni ayen, "M Sagro, mi a saalim fu kama ayen fi nya m biika, wala nyiini ale m biik.

³⁹ Chichiribiok ale ta wa ate wa nyiem deri a kaari nna yegayega. Ku dan ga yiri, ku nyiem kasim chiak wa kama a fɔbi teŋ ate tintupuuk a nyini wa nɔanni po a nyini. Ku kasim a nye ka dila a te wa mula ku kan maari a basi wa.

⁴⁰ M be poom saalim ka fi njaanjviirma ayen ba yiak ku wa zukku po a basi alege ba an baga a nyeya."

⁴¹ Yeezu yaa weeni ayen, "Nama jinla demma baai tue ale kpari ate ni ka siaka me la, nama a yaali ayen mi bo ale ni ate ku paari ase ka dimpo la? M be le ta sudunji

ale ni ate ku ga paari ka dimpo?" Wa yaa weeni biika kowa ayen, "Ta fi biika a jam dela."

⁴² Biika kowa ale jam ta wa cheena la, chichiribioku a yaa chiak biika a fobi teñ ate wa nyinjka deri a gok. Alege Yeezu yaa weeni chichiribioku ale nin muna ale ge a tebi biika a yaa pa wa a te wa kowa.

⁴³ Ku yaa cha waai meena ate ba yaa nya Naawen pagrimu ale ka dii la.

Ba meena ale jam nya wakperikaliisaja de meena ate wa nyε la, Yeezu yaa weeni wa ḥaañviirima ayen,

⁴⁴ "Ni kan bagim wie ḥaañi ate mi a yaali ayen m weeni ni la. Wienja de ale, ba le yik Mi Saalobiika kama a nyo nuruba nisa po."

⁴⁵ Alege ba an jam miñ wa ale biisi dii la kiriya. Ku jam ka wa susugi ba jigi ate ba kan baga a miñ di kiriya. Alege yøgsum ale jam ta ba ate ba an bek wa ale weeni dii la kiriya.

⁴⁶ Ku ḥaañnyiñ ate wa ḥaañviirima a yaa ta nam-paga ale chaab a bek chaab ase ka ba wana ale nuru kpion ba meena po.

⁴⁷ Yeezu yaa miñ ba ale ta popola ḥaañi ba suniimaña po la, wa yaa yik biik wanyi a zaani wa teñ

⁴⁸ a yaa weeni ba ayen, "Nuru waai a dan zuli biik ase biika de la mi nyinj, wa zuli ka mi dila. Waai me abe ale a zuli mi la, a zuli ka waai me ale tom mi ate m jam la, boan nyinjña, waai

ate nama a poli ayen wa daa nuru kpion ni meena po la, ka wala dek ale nuru kpion ni meena po."

⁴⁹ Jœn yaa weeni Yeezu ayen, "M Nyœnœ, tama nya ka nuru wanyi ate wa pa fi yonni nyinj a yiak chichiribaata nuruba zuima po a basi ate tama yaa weeni wa ayen wa basi, dii nyinj la, wa daa tama po."

⁵⁰ Alege Yeezu yaa weeni wa ayen, "Wa kan weeni wa ayen wa basi dii nyinj la, nuru waai a dan kan a nyε ayen fi basi dii ate fi a nyε la, kula nyœnœwa, a maari fu kama."

⁵¹ Yeezu daanja ale jam mœata ayen wa cheñ wenñmazuk la, wa yaa poli wa popola meena ayen wa a cheñ ka Jerusalem teñka.

⁵² Wa yaa tom nuruba ayen ba de niñ a cheñ Samaria teñka teñfiik kanyi po a ga gomsi magsi a limsi wa.

⁵³ Alege nuruma a jam zeri kama ayen wa kan jam ba teñka dii nyinj la, ba jam seba chak kama ayen Yeezu popola meena a bo ka wa Jerusalem chelimu po.

⁵⁴ Wa ḥaañviirima Jeemsi ale Jœn ale nya ale nuruma a zeri wa la, ba yaa bek Yeezu ayen, "Ti Nyœnœ, fi a yaali ayen ti basi ate bolim nyini wenñmazuk a jam de nuruma de?"

⁵⁵ Ba ale bek wa dila la, wa yaa chiem nya ba a weeni ba ale nin muna,

⁵⁶ ate ba basi təŋ kala che-lim ale ge cheŋ təŋfiik ka choa.

⁵⁷ Ba ale jam bo siuku po a cheŋ la, nuru wanyi a yaa weeni Yeezu ayen "M le va fu a cheŋ juijui meena ate fi a cheŋ la."

⁵⁸ Yeezu yaa tulisi wa ayen, "Goaduŋsa ta vie kama a jo, nuinsa me abe ta tugta kama me a jo, alege Mi Saalobiika potim ka m dek yeri a goa."

⁵⁹ Yeezu yaa weeni nuru wa choa ayen, "Jam va mu."

Alege nuru wala a yaa tulisi Yeezu ayen, "M Nyɔnɔ, basi ate m liŋ cheŋ a ga pa m kowa a gu abe m jam va fu,"

⁶⁰ Alege Yeezu yaa tulisi nuruwa me ayen, "Ku a fe kama ayen fi basi ate kpeema a pa ba dek kpeeba a gu, alege fi tuini ale fi cheŋ ga biisi Naawen Naamu wie ate nuruba wom."

⁶¹ Nuru wa choa me a ŋman weeni Yeezu ayen, "M Nyɔnɔ, m le va fu kama alege, mi a saalim ayen fi basi ate m liŋ banti m yenni demma abe m jam va fu."

⁶² Yeezu ŋman tulisi wa me ayen, "Waai a dan pa wa nisa a vi niigakunni zuk a kpa alege ŋman cheemu a nya ŋjaŋ, kula nyɔnɔwa an magsi Naawen naamu po boka."

10

¹ Ku ŋjaŋnyiŋ ate Yeezu yaa ŋman lueri nuruba pisiyopoi a yaa tom ba baye baye ayen ba de niŋ a cheŋ təŋsanja meena po ale juijui

meena ate wa dek weeni ayen wa le cheŋ la.

² Wa yaa weeni ba ayen, "Təŋka a nyɛ ase ka talim kpiem ate ŋandiinta a zuak nna yegayega bu po alege tuimtomdɔma an piisi la. Ni yaa be juisi ŋandiintanja nyɔnɔwa ate wa tom tuimtomdɔba ate ba nyɛ ate ŋandiintanja jo dɔk."

³ Ni yaa be a cheŋ. Ni nya, mi a tom ni kama ayen ni nyini a cheŋ ase pabisa ate ba pa basi piina sunsun dii la.

⁴ Ni dan a cheŋ, ni waai kan pa ligra foowa yaase foruwa, a yaase nuensa. Ni kan wari zaani siuk ayen ni puusi waai ya.

⁵ Yeri dii meena wuu ate ni a jo di po, ni nyiem liŋ puusi yenni demma a weeni ayen, 'Naawen le ta niaka jam yenni de po.'

⁶ Nuru waai abe dan bo yenni po ate wa a yaali ayen Naawen niak wa yenni, niak kaai ate nama a te wa la, le bo ale wa. Alege nuru a dan boro ate wa kan yaali Naawen niak wa la niak kaai ate nama weeni ayen ka bo yenni po la le pilim ŋman jam ka ni dek jigi.

⁷ Ni dan bo yeri po, ni kasim bo dila po a de abe ni a nyu jaab buuri meena ate ba nyɛ a te ni la dii nyiŋ la, ku a fe kama ayen ba tuni tuimtomdɔwa wa tutunaŋa. M ŋman a weeni ni kama ayen ni kan a togli yie.

⁸ Ni dan cheŋ təŋ po ate ba nyɛ ni tia, ni de jaab buuri meena ate ba nyɛ a te ni la.

⁹ Yøgnyeensa a dan bo tønka po ni tebi ba abe ni weeni ba ayen Naawen Naamu a mçata ba kama.

¹⁰ Alege ni dan ga jo tøn po ate ba an nye ni tia, ni taam ka su kpeentanja a zaani a weeni ayen,

¹¹ 'Ni tønka tintain tii dek ale mañ tama nantaataja la, tama kpaanti ka tila a basi ni nyinj ate ku sak ayen ti a kaam ni kama, abe ni seba nyaku de ayen, "Naawen Naamu a mçata ba kama."'

¹² M be a weeni a sak ni kama ale wensie ayen da dii danni ate Naawen cheena ayen wa bo buusa a te waai meena la, ku le pagra ka nna yegayega a poom gaam ku ale jam pagra dii a te Sodom tønka la.

¹³ "Koraziin ale Beteseida tønsanja a jok wein kama boan nyinja, ase Taaya ale Saidon tønsanja a daam dan nya, Ka Naawen ale nye wakperikaliik sii la ase nama Koraziin ale Beteseida demma ale nya ña dii la, ba daam te basi ba tuimbaataja tomka kama danðanøja ale sui kaasuñ.

¹⁴ Alege, dai dii danni ate Naawen a le jam bo nuruba buusa la, ku kan pagra yegayega a te Taaya ale Saidon demma ase nama Koraziin ale Beteseida demma ate ku ale pagra dii yegayega a te ni la.

¹⁵ Alege nama Kapernaum demma a poli kama ayen ba ale zak ni zaani kama ate ni cheñ wenñmazuk wa. Ni basi ate m weeni a sak ni ayen ku a fe kama ate ni sinj

bolim buui ale kan maara kpimsi la po."

¹⁶ Yeezu yaa weeni wa ñaanjviirma ayen, "Waai a dan wom nama, wa wom mi me kama, alege waai a dan zeri nama, wa zeri mi me kama. Waai abe ale a zeri mi la, a kan zeri ka mi nyini, wa a zeri ka waai dek ale tom mi la."

¹⁷ Nuruba pisiyopoiwa ate Yeezu a jam tom ba ayen ba nyiem chenj tønsanja po la, a yaa ñman pilim jam ale suppentik a weeni Yeezu ayen, "Ti Nyøño, chichiribaata me dek a siak te ti kama fi yonni nyinj."

¹⁸ Wa yaa tulisi ba ayen, "Mi nya Sitaana ale wa nyini wenñmazuk nna ase wenni ale nyagsi la a jam lo.

¹⁹ Ni nya de m te ni ka pagrim ate ni baga a tabi wiiga ale nuenta zuima, ale dachiaka Sitaana ale wa pagrimu meena, alege nyaña de meena po wariwari a kan daani ni.

²⁰ Alege mi a weeni kama ayen ni kan basi ate ni sui peenti nyini ale chichiribaataja ale siak a te ni la, ni basi ate ni sueña peenti ale ba ale ñmarisi ni yueña wenñmazuk po la."

²¹ Yeezu ale biisi dila a nueri la, Naawen Chiika a yaa deri te wa suppentik ate Yeezu yaa weeni ayen, "M Kowa, fi waai ale ka wenñmazuk ale tønzuk Nyøño la, mi a te fi jiam ale fi ale pa fi wieña a suk ale baai ale ta Yam ale minchakka la jigi ale ge pa ña a sak

baai ale kan ta yam ale minchakka la. Mm, wensie m Kowa, nyaku de meena abe ka fi dek ale a yaali dii la ate fi nyε."

²² Yeezu yaa ɳman weeni ayen, "Njanta meena, mi Kowa ale pa ba a te mi. Nuru waai abe ze mi wa Biika ale ka waai la, ka m kowa nyiini ale seba. Be ka wana ale seba mi Kowa? Ka mi wa Biika nyiini, ale baai ate mi, wa Biika a yaali ayen m dak wa a sak la."

²³ Wa yaa virim wa ɳaanjiirima nyiini jigi a weeni ba ayen, "Nama baai ale a nya wienja de ate ni a nya nna la, ta supeentik kama.

²⁴ Dii nyiŋ la, Naawen bisiteerɔba yegayega ale nalima yegayega a jam a yaali kama ayen ba nya nama ale nya dii la, alege ba an jam nya ya. Ba jam a yaali kama me ayen ba wom nama ale wom dii la, alege ba an jam wom ya."

²⁵ Sinsanja sagrɔma po wanyi a yaa yiri zaani a bek Yeezu bega ayen wa nyε wa a nya. Wa yaa jam bek Yeezu ayen, "M Sagrɔ, m le nyε ka se ate m nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la?"

²⁶ Yeezu yaa tulisi wa ayen, "Ba ɳmarisi Sinsanja po ayen ka boan la? Njaa weeni ayen ka boa?"

²⁷ Nuruwa yaa tulisi ayen ba ɳmarisi kama ayen, "Ku a fe kama ate fi yaali Nyɔnɔwa fi Naawenni ale fi sunum meena, ale fi chiik meena, ale fi pagrim meena ale fi

popola meena, abe fi yaali fi saalo choa ase fi ale a yaali fi dek dii la."

²⁸ Yeezu yaa tulisi wa ayen, "Fi tulisi mu a magsi kama, be nyε nyanya de meena, ale fi le boro."

²⁹ Alege Sinsanja sagrɔwa ale jam a yaali ayen wa sak ayen wa ka wayɔrisima nyɔnɔ la, wa yaa bek Yeezu ayen, "Ka wana abe ale mi vaanchoa?"

³⁰ Yeezu yaa tulisi wa ale wamagsini ayen, "Nuru ale jam nyini Jerusalem tɛŋka a siŋ Jeriko tɛŋka. Wa yaa ga jo zueba sunsuŋ ate ba yeeri wa gattanja ale nak wa a moata koka a yaa basi wa ale ge cheŋ.

³¹ Juuma Puusika Yenni kpanja po wanyi a yaa yiti va siuk kula me a cheŋ. Wa ale jam nya ale nuruwa dua la, wa yaa logri va siuku nakpiak a taam.

³² Livai demma po wanyi me jam nyini va siuk kula degadega a cheŋ. Wala me ale jam paari nya nuruwa la, wa me a logri va siuku nakpiak a taam.

³³ Alege Samaria deno me a yaa nyini siuk kula degadega a cheŋ a yaa jam paari nya nuruwa ate jiirim a yaa yik wa ale nuruwa,

³⁴ ate wa yaa cheŋ wa jigi a pa kpaam a sugri wa nirajna, alege pa daam a kpiiri nyo ɳa po a yaa bobo ɳa. Wa ale nyε dila a ga nueri la, wa yaa pa nuruwa a kali wa dek dunjka zuk a ta wa cheŋ

yeri dinyi po a nya wa zuk
nalimnyiini ate

³⁵ vanni ga veenti ate wa
pa daa ḥjaye tutuna ligra a te
yenni Nyɔnɔwa alege weeni
wa ayen, ‘Nmasi nya wa
zuk. Fi ale a kaasi ligra a
yaase ḥandiinta dii meena
nuruwa nyin la, m dan pilim
ñman jam m le tuni fu ku
meena.’”

³⁶ Yeezu ale weeni wanni
de a nueri la, wa yaa bek Sin-
sanja sagrɔwa ayen, “Fi ale
wom wanni de la, nuruma
de batawa po ka ba wana ale
nuru waai ate zuema nak la
vaanchoa?”

³⁷ Sinsanja sagrɔma yaa
tulisi ayen, “Ka nuru waai
ale nya wa a ta jiirimu ale
wa la.”

Yeezu yaa tulisi wa ayen,
“Be chej ga nyε ase nuru
wala ale nyε dii la de-
gadega.”

³⁸ Ku ḥaanynyin ate Yeezu
ale wa ḥaanviirma a jam a
chen la, ba yaa jam paari
teñfiik kanyi po ate nipɔk
wanyi a jam tuesi wa a ta jo
wa yenni po. Nipowa yoi ale
Maata.

³⁹ Wa suok me ale jam
boro ale wa, wa me yoi ale
Meεri. Meεri a yaa jam
kala Nyɔnɔwa tej a wom wa
sinsanja,

⁴⁰ alege Maata popola
meena jam bo ka dikka
jigini. Wa sui an jam peenti
ale Meεri ale jam basi wa
dek wa nyiini ate wa boro a
dik la, ate wa yaa chej Yeezu
jigi a ga bek wa ayen, “M
Nyɔnɔ, ku peenti fi sui kama
ate fi nya mi dek m nyiini

ale boro a dik ḥandiinta
la? Weeni m suoku ate wa
jam maa maari mu.”

⁴¹ Alege Nyɔnɔwa yaa
tulisi wa ayen, “Maata,
Maata, ka boan ale soa ate
fi basi ate wie yegayega a
danni fu?

⁴² Fi ze ayen ka wa yej nyi-
ini ale magsi nyeka? Meεri
abe lueri ka waman kala.
Nuru a kan baga a tuesi di
wa jigi ya.”

11

¹ Da yej po ate Yeezu a
yaa jam chej jigi dinyi a
boro a puusi Naawen. Wa
ale ga puusi nueri la, wa
ḥaanviirma po wanyi a yaa
weeni ayen, “M Nyɔnɔ, sak
ti ate ti seba Naawen pu-
usa ase Jɔɔn ale sak wa
ḥaanviirma dii la.”

² Yeezu yaa weeni ba ayen,
“Ni daa ni puusi, ni be puusi
nna,
‘Tama Ko,

basi ate nuruba te fi
yonni zula, di ale
welema la nyin.

Basi ate waai meena a
va fi noai ase ba Naab
la.

³ Te ti da yej da yej
ḥandiinta,

⁴ Abe fi vonj ti
wabaataja a te ti, dii
nyin la,
tama a vonj a te baai ale
a nyε wie a kaasi tama
la kama.
Kan te ti a jo nyenyaka
po.’”

⁵ Yeezu yaa ḥman weeni
ba ale wamagsini ayen, “Ase
nama po wanyi a nin ta doa

ate fi yaa yiri goota sunsun po a chenj wa jigi a weeni wa ayen, 'M doa, m cheena ayen fi piem mu ka borobotta tita,

⁶ dii nyinj la, m doa ale nyiem jam m yenni yɔgɔyɔgla, alege m ka jaab-jaab ayen m te wa ate m cheena fi jigi ayen fi maari mu.'

⁷ Ate wa yaa duak wa dɔkku po a tulisi fu ayen, 'Kan daani mu. Dɔkku kpari kama yɔgɔyɔgla de. Mi ale m bisaŋa abe dua a goa kama. Mi an baga a yiri a te fi jaabɔa.'

⁸ Ka nama wana dek doa le wa tulisi nna? Ni basi ate m weeni a sak ni ayen, wa dan poom kan baga a yiri a te fu boroboruku, fi ale ka wa doa la nyinj. Wa ale yiti a te fu jaab meena ate fi a yaali la dii la, fi ale ka a chali chivie alege kasim a bek la.

⁹ "Ni be basi ate m weeni a sak ni ayen waai a dan a yaali jaab, wa bek Naawen ale wa le te wa, wa gisi me ale wa le nya, wa dan za dɔkku noai a nak ba le lak te wa.

¹⁰ Boan nyiŋa, nuru waai abe ale a bek jaab wari la a nya kama, waai me abe ale a gisi jaab la a nya kama, waai me abe ale a nak dɔkku nɔanni la, ku a lagri kama a te wa.

¹¹ Biik a dan juisi wa ko ayen wa te wa jum wa le pa waab a te wa?

¹² Yaase wa dan juisi kpa-jen wa le pa nuor a te wa?

¹³ Alege nama baai ale chim wabanyeerisa la a dan

seba tiirim manjsa ni bisa teka m be m ɔman weeni ka ti kowa ale bo wenɔmazuk la a nin yaa wa pa Naawen Chiika a te baai a ale a juisi wa la?"

¹⁴ Da yen ate Yeezu yaa ɔman boro a yiak chichiribiok nuru wanyi zuk po a basi. Chichiribioku a jam ka gaaun a yaa nyε ate nuruwa chim gaaun me. Chichiribioku ale ga nyini la, nuruwa yaa ɔman baga a biisi ate ku deri cha nuru baai ale bo dula la.

¹⁵ Alege nuruma gela a yaa jam weeni ayen, "Ka chichiribaataŋa naawa, Beelzebu ale te wa pagrimu ate wa baga a yiak chichiribaata nuruba zuima po a basi."

¹⁶ Ba gela a jam a yaali ayen ba nyε wa a nya, yaa weeni wa ayen wa be nyε wari ate ba nya ate ku sak ba ayen wa pagrimu a nyini ka wenɔmazuk.

¹⁷ Alege Yeezu ale jam miŋ ba popolaŋa ale ka dii la, wa yaa weeni ba ayen, "Teŋ kaai ale poori ka dek tɔgatɔga a kpaliŋ chaab ale ka dek ka nyiini la, a kan beni, ka a tali ka guuta. Yie a dan a nyε kpaliŋsa ale chaab ba a poori ka chaab.

¹⁸ Sitaana me abe ka dila degadega. Wa dan poori wa dek a ta chaab ale wa dek, wa naamu ale nyε ka se a baga a zaani? Nama weeni kama ayen ka chichiribaataŋa naawa, Beelzebu pagrim nyinj ale soa ate m baga

a yiak chichiribaata nuruba zuima po a basi.

¹⁹ Be dan ka wala pagrim ate mi baga a nyε dila, ni basi ate m bek ni ayen nama dek nuruma abe nya ba pagrimu me ka be a baga a nyε wa ɳala chaama? Bala abe le ba bo ni buusa ale ni le tulisi dii la.

²⁰ Ku be dan ka Naawen pagrim nyij ate mi baga a yiak chichiribaata nuruba zuima po a basi, ku be a sak kama ayen Naawen Naamu jam ni jigi kama.

²¹ "Nidɔa pagrɔ a dan gomsi wa dek a magsi a limsi wa yeri, wa jaab kan be.

²² Alege nidɔa pagrɔ wa choa waai ale ta pagrim gaam wa la, a dan jam tu chaab ale wa a nak wa yiak, wa le tuesi ɳanta baai meena ate nuruwa a pa gomsi wa dek la kama alege a pa wa ɳantajan a chari wa dɔaba.

²³ "Nuru waai abe ale kan va mi la, a kan yaali mi nyummɔa. Waai me abe ale kan basi ate mi ale wa a maa chaab a tigsi ɳantajan a nyo jigi yen la, kula nyɔnɔwa abe ɳmasi kati a waaj kama.

²⁴ "Chichiribiok a dan nyini nuru zuk po a ga nyini, ku yaa nyiem bo ka goanni po a cheŋ a gisi jigi ayen ku vuusi. Ku be dan kan nya jigi ayen ku vuusi, ku ɳman a weeni ka ku dek ayen, 'M le ɳman pilim cheŋ ka yeri dii ate m basi la.'

²⁵ Wa dan jam paari wa le nya ale ba vaari yenni po kama a gomsi di a magsi.

²⁶ Ku dan nya dila, ku pilim a ɳmani kama a ga a ta chichiribaata ti chaab tiyopoi tii ale ɳman chim chichiribaata dek nalinnyi-ini a gaam ku dek la a jam. Ti meena yaa maa chaab a jo bo nuruwa zukku po. Nna abe basi kama yøgla, ate nuru a ɳmasi bie gaam wa ale poom liŋ ka dii la."

²⁷ Yeezu ale biisi nna a nueri la, nipɔk wanyi ale jam maa bo nuru bɔanni po a yaa lagi wa lueluku biisi ate ku jueli wein ayen, "Yeezu, nipɔk waai ale biak fu ate fi ɳoosi wa a chim la ta wein kama."

²⁸ Alege Yeezu yaa tulisi nipowa ayen, "Aawo, ka baai ale a wom Naawen Wanni ale va di la ale ta wein."

²⁹ Nuruma a jam ɳmasi zuak ka nna yegayega a gilim Yeezu ate wa jam diem boro a sak ba. Wa yaa weeni ayen, "Jinla demma ka nuru baata, nya ba ale a bek mu ayen m nyε wakperikaliik ate ku sak ayen m nyini ka Naawen jigi. Mi a weeni ni kama ayen ba kan nya wakperikaliik a ɳman gum dii ale nyε Naawen biisiteerɔ waai ate ba a wi ayen Jona la jigi ya.

³⁰ Ase Jona ale jam chim wari dii a te tεŋ kaai ate ba a wi ayen Niineve la, dila degadega ate mi Saalobiika a le chim wari a te jinla demma me.

³¹ Tεŋ kanyi ale boro ate ba a wi ka ayen Siiba. Tεŋka de naawa jam ka nipɔk.

Dila powa ni dek kokpienka Solomon a jam ka waai ale ta yam nna yegayega, ate tenzuk meena jam seba wa noai po la. Da yenj ate Siiba Naawa de a yaa nyini wa tenka a jam wa jigi ayen wa wom wa yammu sinsanja. Alege wa dii ale bo dela la a gaam Solomon kama. Ni be basi ate m weeni a sak ni ayen da dii danni ate Naawen le jam bo nuruba buusa la, Siiba Naawa de le yiri zaani kama a tɔarij jinla tenka demma ale nin muna.

³² Buusa boka danni me a dan paari, Niineve demma me le yiri zaani kama a tɔarij ni dii nyij la, ba ale wom Jona sinsanja la, ba basi ba tuimbaataanja tomka kama. Ni be basi ate m ɲman weeni a sak ni ayen wa dii ale bo dela la, a gaam Jona kama."

³³ Yeezu yaa ɲman magsi wamagsini ayen, "Nuru karo a tɔati bolimzeun a pa ku sugi a yaase wa pa jaab a lik ku. Wa pa ku a zaani ka jaab zuk ate ku a nya, ate baai ale a jo dɔkku po la a nya bolimu.

³⁴ Fi nummu abe a nyε ase ka bolimzeun a soa fi nyiŋka meena. Fi nummu abe dan nala, fi nyiŋka meena a sueri ale ka bolimu nyagsika. Alege nummu a dan kaasi fi nyiŋka meena a sueri ale ka legi.

³⁵ Be kpesi fi dek ayen jaab buui ale bo fi po la ka welensa alege daa legiya.

³⁶ Fi nyiŋka meena abe dan sueri ale welensa ate ka

jujui ka biem po, ka meena be le bo ka welensa po ase fi nyiem ale tɔati bolim ate fi a nya dii la."

³⁷ Yeezu ale jam biisi a nueri la, Farisii wanyi a yaa weeni ayen ba kuli ate ba de ɲandiinta. Yeezu yaa siak ate ba jo kali ayen ba de,

³⁸ ate ku cha Farisii wa nna yegayega ate wa nya ale Yeezu a de alege an nari wa nisaŋa ase ba kisiku ale a sak dii la.

³⁹ Nyɔnɔwa a yaa weeni wa ale wamagsini ayen, "Nama Farisiima a nyiem sugri ka beerisaŋa ale taasaŋa ɳaanja, alege ni puusaŋa po ka varuk popola ale gaasa nyiini ale sueri.

⁴⁰ Ni ka betta. Nama ze ayen Naawen ale nyε jaab ɳaan la wa maa nyε ka wa puuka po me?

⁴¹ Dila nyij la ni pa njanta baai ale bo beerisaŋa ale taasaŋa po la a te ɳanjagsaŋa ate jaab meena a nala a te ni.

⁴² "Alege nama Farisiima a jok wein kama boan nyiŋa, ni a te Naawen ka jaab buui ate wa soa la a ta nyini ni tinaŋ massia ale tinaŋ tɔasa ale tinaŋsa si chaab a gum du alege, chiem ni ɳaan a te wensieŋa. Ni be ka yaalika me ale Naawen ya. Ku be a fe kama ayen ni te jam a yaali wensie tuima kama abe ni ta yaalika me ale Naawen abe ni kan basi ɳala meena.

⁴³ "Nama Farisiima abe ɲman diem jok wein kama, dii nyij la, ni a yaali ka

zukpaglik sii ate ba lueri a te nuru baai ale magsi zula teka la zuima kalika ni tuka diinaja po. Ni be a yaali kama me ayen nuruba a puusi ni a te ni zula yaba peelitaŋa po ate waai meena a nya ni.

⁴⁴ Ni be jok wein me kama dii nyij la, ni a nyε ase ka boosita ale doa alege nuruba an baga a nya ti a yaase ba ze ayen ti ka boosita la.”

⁴⁵ Juuma Sinsanŋja sagrōma po wanyi a yaa tulisi wa ayen, “M Sagro, fi ale biisi nna la, fi le tama me kama.”

⁴⁶ Yeezu yaa tulisi wa ayen, “Nama Sinsanŋja sagrōma me jok wein kama dii nyij la, ni basi kama ate nuruba a ji jib tii ale gaam ale jika alege nama a kan poli ayen ni pa niyen a tabri ji ba.

⁴⁷ Boan nyiŋŋja, ni se ka boosi nalinsa a te Naawen biisiteerōma baai dek ate nama kokpienſanja a ko la.

⁴⁸ Dila nyij nama nyeka a sak kama ayen ni siak kama ale ni kokpienſanja ale nyε dii la. Boan nyiŋŋja ka bala ale ko ba ate nama me yaa a se boositaja a teeri ba.

⁴⁹ Dila ale soa ate Naawen Yammu a weeni ayen, ‘M le tom biisiteerōba ale tuimtomdōba ate ba jam ba jigi. Ba be le ko biisiteerōma ale tuimtomdōma de ba gela abe ba basi ate ba gela a nya ninam.’

⁵⁰ Ku be a fe kama ayen jinla demma a nya waalika ba ale ko biisiteerōma de

meena la a ta nyini diipo ate ba nye tεŋka la,

⁵¹ a ta nyini Abil a ga paari Zakaria ate ba jam ko Juuma Puusika Yenni kunjkuŋku ale welensaŋa jigini sunsun la. Ka wensie, jinla demma ale nya waalika nyaŋa de meena nyij.

⁵² “M be ɻman a weeni ka nama Sinsanŋja sagrōma ayen ni jogi wein kama, boan nyiŋŋja ka nama ale ta sebika saafiika. Ni dek abe kan jo, alege ni kan siak ayen baai ale a yaali joka la a jo.”

⁵³ Yeezu ale ga basi dula jigini ale cheŋ la, Sinsanŋja sagrōma ale Farisiima a jam a tɔarinj wa kama nalimnyiini a bek wa bega nna yegayega.

⁵⁴ a pii nyij a nyε ayen wa biisi kaasi ate ba nya siuk a bo wa buusa.

12

¹ Ase nuru bɔanni ale kasim jam de tusa diichoa jigi yeŋ a yaa tabi chaab zuk la, Yeezu a yaa de nin a weeni wa ɻaanviirima ayen, “Ni kpesi ni dek ale Farisiima dabintaŋa, mi a weeni ka ba pimpaasimaja.

² Wari karo ayen di suk yɔgyɔgla a dua ate di kan maari a nyini peelim chum diipo. Wari dii meena me ale chim wasusugi la, ku a fe kama ayen di nyini peelim ate nuruba seba.

³ Dila nyij la, fi dan biisi wari legi po, ku a fe kama ayen kantueŋ ba wom di. Wari dii me ate fi waasi dɔk

po la, ku a fe kama ayen di jueli gboŋ ate nuruba wom.

⁴ "M doaba, ni kan a chali yɔgsum ale nurubiiga. Wa baga a ko ka fi nyin̄ka alege ku ɻaaŋnyin̄ wa an ɻ̄man baga a nye fi wari di choa.

⁵ Ni basi ate m dak a sak ni waai ale magsi ayen ni a chali yɔgsum la. Wala ale Naawen, waai ale wa ko fu abe wa ta pagrim a ɻ̄man pa fu a yuk basi bolim buui ale kan maari kpi la po. Wensie ate mi a weeni ayen ka wala ate ku a fe ayen ni chali wa yɔgsum.

⁶ "Ba kan yik nuin fiisa sinu a da ka libbie ɻ̄naye? Alege Naawen kan baj bunyi la wari ya.

⁷ Naawen poom seba fi zukku zuisaŋa ale piisi soa dii la kama. Dila nyin̄ la, ni kan chali yɔgsum, boan nyin̄ja, Naawen jigi nama gaam nuin fiisa di-ichoa kama.

⁸ "Nuru waai a dan nyini peelim nuruba niŋ a weeni ayen wa va ka mi, Mi Saalobiika me a le nye ka dila degadega Naawen sabiiloma niŋ.

⁹ Alege waai me a dan nyini peelim nuruba niŋ a zeri mi, Mi Saalobiika me a le nyini ka peelim a zeri wa me Naawen sabiiloma niŋ.

¹⁰ "Nuru waai a dan le Mi Saalobiika kula nyɔnɔwa a le nya vonjeka kama, alege waai a dan le Naawen Chiika, kula nyɔnɔwa kan nya vonjeka.

¹¹ "Nuruba dan yik fu a ta jam zaani tuka diinaŋa po a yaase nalima niŋ a yaase kpaga niŋ, ayen ba bek fu bega, kan basi ate ku daani fu ale fi le fi nye dii a biisi nyini la a yaase fi le fi biisi dii la,

¹² dii nyin̄ la, dila powa, Naawen Chiika a le sak fu fi le fi biisi dii la."

¹³ Nuru a yaa nyini nuru boanni po a bek Yeezu ayen, "Sagro, weeni m suoku ate wa basi ate ti lueri ti kowa ale tali ɻ̄nanta baai a te ti la a chari chaab."

¹⁴ Yeezu yaa tulisi wa ayen, "M doa, ka wana ale te mi siuk ayen m bo nama buusa a yaase m lueri ɻ̄nanta a chari nama niyewa?"

¹⁵ Yeezu bek ba dila alege a yaa weeni nuru boanni meena ayen, "Ni kpesi ni dek ate ni kan chim ɻ̄nanyaalik nyamma dii nyin̄ la, nyuvuri potim daa ni nin a nya ɻ̄nanta yegayega."

¹⁶ Yeezu yaa magsi wa-magsini de a sak ba ayen, "Jigsiro ale jam ta wa talim ate bu yaa ta ɻ̄nanta nna yegayega.

¹⁷ Wa yaa poli ayen, 'M ka jigi a nyo m ɻ̄nantaŋa de meena du. M le nye ka se?'

¹⁸ Wa yaa ɻ̄man weeni wa dek ayen, 'M le nye ka nna: M le nak ka m buanja a lonsi abe m se bu kpeema a pa m ɻ̄nantaŋa meena a nyoro.'

¹⁹ M dan nye dila a nueri m yaa weeni m dek ayen, m dega, fi ta ɻ̄nandiinta ka nna yegayega a de ate ku ga a

paari bena yegayega. Kan a yiili, a de abe fi a nyu abe fi a nyε fi yaaka.'

²⁰ Alege Naawen yaa weeni wa ayen, 'Fi ka beruk, yokku de ku a fe kama ate fi kpi. Be ka wana a le wa soa fi ɻantaŋa de meena ate fi gomsi zaani la?'

²¹ "Ku be ale ka dii la ale la ale baai ale kasim pa ɻanta a zaani a jigsī la jigi alege Naawen nimbie po ba ka jaaboa."

²² Yeezu yaa weeni wa ɻaanjiirima ayen, "Dila abe ale soa ate mi a weeni ni ayen ni kan a yiili ale ni nyuvooŋa, ase ni le nya ɻandiinta ka be a de vuugi, a yaase gatta a jo lik ni nyiŋsanya.

²³ Dii nyiŋ la, nyuvuri a gaam ɻandiinta kama, fi nyiŋka me abe gaam gatta kama.

²⁴ Nama dek abe nya tεŋka nuinsanya, si kan bori ɻanta yaase si a che ɻanta, si ka bua ayen si pa ɻanta a nyoro, alege nyaku de meena ka Naawen ale a te si ɻandiinta. Nama abe gaam nuinsa kama!

²⁵ Ni basi ate m bek ni wari, ka nuru wana dek ale kasim a yiili ale wa bena noai ate wa yiilik a basi ate bein yεŋ la a lueri gum wa benaja po?

²⁶ Fi be dan kan baga a nyε wa fiika de, ka boan ale soa ate fi a yiili nyaŋa de meena.

²⁷ Ni ɻman nya tiisanja ale wuutanja ale a nyε ba puutanja la, ba kan tom a yaase ba a yok gatta, alege ni basi

ate m weeni sak ni ayen Nakpionku Solomon ale jam jigsī dii nna yegayega la, wa jam ka gatta ate ti nala a paari tiisanja ale wuutanja de puutanja.

²⁸ Alege Naawen abe dan a te ti ga tila chaab wuutanja de tii nyiem ale boro jinla alege chum ba ɻman pa ti nyo bolim po la, ku a fe kama ayen wa te nama me gatta. Ka boa ale soa ate nama siaka an soa diiya?

²⁹ "Dila nyiŋ ni kan kasim a yiili abe ni pa ni popola meena a basi ni ale ni de abe nyu jaab buui la jigiya.

³⁰ Dii nyiŋ la, ka baai ale kan seba Naawen la ale kasim chali a vi ɻantaŋa de, alege nama kowa poom seba ayen nama me a yaali ɻantaŋa de kama.

³¹ Dila nyiŋ ni de niŋ a pa ni popola meena a basi Naawen naamu po alege ate Naawen a yaa basi ate ɻantaŋa de meena me a jo ni nisa po."

³² Yeezu yaa ɻman weeni ayen, "Nama baai ale kan piisi la ate mi a weeni ni ayen, ku an magsi ayen ni a chali yεŋsum, dii nyiŋ la, ni kowa poli kama ayen ku ka wamaŋ nna yegayega ate wa pa wa naamu a te ni.

³³ Ni pa ni ɻanta baai ate ni ta la a da a pa ligraŋa a te ɻanjagsa. Ni yaali ligra fot tii ale kan maari a kaasi la, ate ni jigsika meena a bo wenȳmazuk juijui ate ɻanta kasim boro taam wuu ate

zueba an baga zu la, a yaase
ŋanta an baga de ba la.

³⁴ Dii nyij la, ni jigsika ale
bo juijui la, ni sunummu me
a bo ka dula.

³⁵⁻³⁶ "Ni gomsi ni dek a
limsi Mi Saalobiika jamka
ase yom nyiem ale gomsi
ba dek dii a limsi ate ba
nyɔnɔwa ga nyini nipɔk
faarika tigi po a jam la.
Tomteerɔma nyiem jo ka ba
gattanja a tɔati ba kanaasaŋa
ate ba nyɔnɔwa yaa dan jam
a wi ba abe ba lagi dɔkku
nɔanni bunyi dekki ate wa
yaa jo.

³⁷ Baai ate ba nyɔnɔ a jam
a paari ale ba kan goa la, ta
wein kama. Wensie, wa dan
jam nya dila, wa le yeeri wa
kasaauku a dueni tɛŋ abe wa
de ninj a yik ba kali ate ba
de ŋandiinta ate wa dek a de
ninj a poom nyɛ ŋandiintaŋa
a chari.

³⁸ Ba nyɔnɔwa a dan ŋman
pilim jam a paari yok dii
po ale ba kan goa, tomteerɔ
bala ta wein kama.

³⁹ Alege yɔgɔgla de ni
basi ate m weeni a sak ni
ayen, yenni nyɔnɔwa abe
dan seba dii po ate zuewa a
le jam wa yenni la, wa te kan
goa ale ge basi ate ba a kaasi
wa yenni a jo di po.

⁴⁰ Dila nyij la, mi a weeni
ni kama ayen ku a fe kama
ate nama me gomsi ni dek a
magsi dii nyij la, Mi Saalobiika
a le jam ka diipo ate ni
kan poli ayen m le jam la."

⁴¹ Piita yaa bek Yeezu
ayen, "M Nyɔnɔ, fi a weeni
wamagsini de a sak ka tama

nyiini yaa waai meena?"

⁴² Yeezu yaa weeni ayen,
"Ku be a fe kama ayen ni
meena chim yanta nyam ase
tomteerɔ waai ale ka yam
nyɔnɔ ate wa nyɔnɔwa yaa
lueri wa ayen wa a nya wa
yenni zuk nalinnyiini abe
wa a nyɛ ŋandiinta a te
yom bimbala diipo meena
ale magsi ayen wa nyɛ a te
ba la.

⁴³ Alege tomteerɔ waai
ale nyɛ nyaku de ate wa
nyɔnɔwa nyiem a jam yeri a
yaa nya la, ta wein kama.

⁴⁴ Wensie, ate mi a weeni
fu ayen wa nyɔnɔwa a le pa
wa ŋantana meena a nyo ka
wa nisa po ayen wa a nya.

⁴⁵ Alege tomteerɔwa a dan
weeni ayen wa nyɔnɔwa
goa a beni ka yegayega ale
jamka, ate wa yaa yiri a nak
wa yom bimbala, nidoama
ale nipooma meena a gum
chaab alege a yaa nyɛ
ŋandiinta a de ale nyu daam
buk,

⁴⁶ wa nyɔnɔwa ale ŋman
pilim a jam ka da dii danni
ate wa kan poli ayen wa
le jam la. Wa nyɔnɔwa a
dan jam paari, wa le te tom
teerɔwa de ka waalika ase
baai ale kan a va Naawen
noai la po.

⁴⁷ "Tomteerɔ waai ale seba
wa nyɔnɔwa ale a yaali ayen
wa nyɛ dii a te wa alege wa
kan gomsi wa dek a nyɛ la,
ale nya ka waalika ale nagta
nna yegayega.

⁴⁸ Alege tomteerɔ waai ale
kan seba wa nyɔnɔwa ale a
yaali ayen wa nyɛ dii a te
wa alege wa nyɛ wari dii ale

magsi wa nya nagta la, wa le nya ka nagta nna magla. Nuru dan te fu yegayega, wa a poli ayen wa tuesi fi jigi ka yegayega me. Wa be dan te fu nna yegayega gaam taam, wa poli ayen wa tuesi fi jigi ka nna yegayega me a gaam taam."

⁴⁹ Yeezu yaa weeni ayen, "M jam ayen m cheeni ka bolim a basi təñzuk. M dek be a yaali kama ayen bu te tɔati ya.

⁵⁰ M ta ka ninam ayen m musi bu po ase nuru ale a musi nyiam po dii la. M sui abe kaasi kama ase ka m nɪn tuesi ninammu de a nueri.

⁵¹ Nama a poli ayen mi jam ayen m ta ka suyogini a jam təñzuk de? Aawo, ni basi ate m weeni a sak ni ayen m jam ayen m ta ka chaab poorika jam.

⁵² A ta nyini yøgøgla a chenj, nuruba banu a dan bo ba yeri po, ba le poori ka togatøga ate nuruba bata a maa chaab a ta chaab ale nuruba baye.

⁵³ Ate ko ale ta chaab ale wa biik ate biika me a ta chaab ale ka kowa. Ate ma ale ta chaab ale wa lie ate lie wa me a ta chaab ale wa mawa. Ate njanipøk ale ta chaab ale wa sampøk ate sampowa me a ta chaab ale wa njanipowa."

⁵⁴ Yeezu yaa nɔman weeni nuruma ayen, "Nama nyiem a dan ga nya chijnmari ale di sobri ni deri a poli kama ayen ka nɔmoruk ale a yaali ku ni ate ku sum ni.

⁵⁵ Ni nyiem a dan ga nya ale viok a nyini yiseok gen a cheena, ni a poli kama ayen wulum wein a moata ate bu sum jam.

⁵⁶ Ni ka pimpaasiroba. Ni baga a nya təñka ale chijnmaanja kama a baga a seba ku ale ka dii la. Be ka boa ale soa ate ni an baga minj wa nɔaai ale a nyø yøgøgla la?

⁵⁷ "Ka boa ale soa ate ni an baga a poli wa dii ale magsi nyeka la?

⁵⁸ Nuru a dan poti ni a ta ni chej, ni biisi magsi chaab ate wa kan dari ni ale pagrim a ta chej nuru waai ale a biisi biisanja la jigiya. Wa dan nyø dila biisanja nyɔnɔwa a le pa ni a nyo ka polisa nisa po ate ba me yaa pa ni a nyo likka døk po.

⁵⁹ M be le weeni ni ayen, ni be nya ba kan lagi ni ate ni nyini ase ka ni nin tuni pamini meena a kan tali ale ligbiri me la."

13

¹ Yeezu ale jam boro a biisi la, nuruba gela a yaa jam weeni a sak wa naawa Paalɔt ale ko Galili demma ba gela ba ale jam boro a nyø kaabka a te Naawen dii la.

² Ba ale weeni sak wa dila la, wa yaa tulisi ba ayen, "Nama a poli ayen Galili demma de baai ale jam nam nna la, a chim ka tuimbaata nyam a gaam Galili demma mbala?"

³ Aawo, ni be dan kan basi ni tuimbaatanja tomka,

nama me le kpi ka bala ale
kpi dii la.

⁴ Yaase ni basi ate m ɻman
bek ni ayen, nama a poli
ayen nuruba pi ale naanijka
ate Jerusalem tɛŋka Sailom
yeri kpien woŋku a jam lo ba
zuk a ko ba la a chim ka tuimbaata nyam a gaam nuru
baai meena ale bo Jerusalem
tɛŋka po la?

⁵ Aawo, alege mi a weeni
kama ayen ni dan kan basi
ni tuimbaataja nama me le
kpi kama.”

⁶ Yeezu yaa magsi wa-
magsini ayen, “Nuru ale jam
ta kiŋkaŋ wa talim po. Nu-
ruwa yaa yiri da yen a
yaali moota alege wa an nya
jaabɔa.

⁷ Wa yaa weeni waai ale
a nya talimu zuk la, ayen,
‘Nya de, bena ɻata ale nna
ate mi kasim a yaali moota
kiŋkaŋka de zuk alege kan
nya jaabɔa. Che bu lonsi,
ale mi ze jaab buui nyin
ale soa ate bu a de tɛŋka
ɻandiintanja la.’

⁸ Wa yaa tulisi wa ayen,
‘M nyɔnɔ, basi ate bu zaani
benni de ɻmani ate m tu
gilim bu a nyε bibaam a yuk
gilim bu.

⁹ Bein a dan ɻman paari
ate bu yoani, ku nala, alege
bu dan kan yoani ya, fi yaa
che lonsi.’ ”

¹⁰ Da yen ba Vuusum
Danni dinyi dai ate Yeezu
jam boro a sak nuruba ba
tuka diinaja kunyi po.

¹¹ Nipɔk wanyi a yaa jam
maa boro ate chichiribiok a
bo wa zuk po a nyε ate wa

chim gbaruk a paari bena pi
ale naanij. Tuemu a jam
nyε kama ate wa gori an
ɻman baga a teenti wa dek
a zaani.

¹² Yeezu ale ga nya wa
la, wa yaa wi nipowa ayen,
“Nipowa, fi kan ɻman chim
gbaruwa”,

¹³ a yaa pa wa nisaŋa a vi
nipowa zuk ate wa yaa deri
teenti wa dek bunyi dekki a
yiri zaani ɻmai a te Naawen
pimpauk.

¹⁴ Alege tuka dɔkku
kpagini ale ga nya dila la,
wa sui yaa puuri dii nyin la,
ku jam ka ba Vuusum Daanja
po dinyi ate Yeezu nyε dila.
Tuka dɔkku kpagini a yaa
weeni nuruma ayen, “Daa
ɻayuebi ale boro ate ti pa
ɻala a tom tuima. Nuru
waai a dan a yaali ayen wa
nya tebika wa jam daanja de
po. Ku daa ti Vuusum Danni
ate ba a nyε dila!”

¹⁵ Yeezu yaa tulisi wa ayen,
“Nama ka pimpaasiroba
boan nyinjña, nama wanyi
wanyi a foli ni niiga ale ni
bonsaŋa kama a nya ba zuk
a ta a cheŋ ate ba a nyu
nyiam ni Vuusum Danni.

¹⁶ ɻogyɔgla, be ka Abraham
ɻaanjiik ale nna ate
Sitaana kasim ta wa keŋken
a ga paari bena pi ale
naanij. Ku be an magsi
ayen mi me foli nipowa de
ale bo Sitaana nisa po la
Vuusum Danni?”

¹⁷ Yeezu tulisika de a jam
pa wa dachaasaŋa nyo ka
chivie po nna yegayega
alege nuruma sue a jam

peenti ka nna yegayega ale wakperikaliik sii ate Yeezu jam nye la.

¹⁸ Yeezu yaa bek ayen, "Naawen Naamu a nye ase ka boan la? M le pa ka boan jaab a magsi chaab ale bu?

¹⁹ Bu a nye ase ka nna la. Bu a nye ase ka be dii ate ba a wi ayen 'mastad' ate nuru yaa pa bori wa talim po la. Binni a yaa nyini a chim tiib ate nuinsa yaa jam a yok si tugta bu naŋsaŋa nyinj."

²⁰ Yeezu ኃለman bek ayen, "M be le ኃለman pa ka boa a magsi chaab ale Naawen Naamu?

²¹ Bu a nye ase ka dabinta ate nipok a pa nyo taasi kpeeni ale boroboruk zom po ate bu piri nna yegayega a sueri di meena dii la."

²² Yeezu yaa va ተንቅpieňsaŋa ale ተንj fisaŋa po a chenj Jerusalem ale a sak nuruma.

²³ Nuru wanyi a yaa bek wa ayen, "M Nyōnō, nuru baai a le ba nya varibasika la an soa diiya?"

Yeezu yaa tulisi ba ayen,

²⁴ "Ni nye nyinjbiiri ate ni va dök kuui nōanni ale kan soa dii la a jo dii nyinj la nuruba yegayega a le ba pii nyinj ayen ba va dula jo alege ba kan baga.

²⁵ Yenni nyōnōwa yaa dan yiri lik dökku nōanni ni yaa weeni ayen, 'M nyōnō lagí dökku nōanni a te ti.' Ni dan weeni dila, wa le tulisi ni ayen, 'Mi ze ni ale nyini ka juijui la.'

²⁶ Ate ni yaa weeni wa ayen, 'Tama ale fi a de ኃንዲinta ale chaab kama. Fi be sak nuruba tama ተንka kama.'

²⁷ Alege wa le ኃለman tulisi ayen, 'Mi ze ni le nyini ka juijui la. Nama gaasa nyamma, ni be mi ninj!'

²⁸ Ni ni a kum kama abe ni pa nisima a su noa po a dom ase ni nin nya Abraham ale Aizik ale Jekob ale Naawen biisiteerōma meena a bo Naawen Naamu po. Dila powa ale nama bo ka bu peelim.

²⁹ Nuruba ale nyini kori gej ale yeri niŋ genj ale yiseoku gej ale wiiluku gej a jam kali fi jigi, fi jigi tigi kpeeni po Naawen naamu po.

³⁰ Ate ba gela baai daam ale wari ኃላan yəgəyəgla la a yaa de niŋ ale ge ate ba gela me baai ale de niŋ yəgəyəgla de la a yaa wari ኃላan."

³¹ Yeezu ale boro a biisi la, Farisiima ba gela a yaa jam wa jigi a weeni wa ayen, "Ku a fe kama ayen fi basi dela jigini abe fi nyini a chenj jigi yon dii nyinj la, Naawa Ayerod a yaali ayen wa ko fu kama."

³² Yeezu yaa tulisi ba ayen, "Ni ga weeni pimpaasima nyōnōwa ayen m bo ka dela a yiak chichiribaata nuruba zuima po a basi ale a tebi ba gela me jinla ale chum ate vonun a dan paari abe m nueri m tuimanja.

³³ Alege ku a fe kama ayen m bo m siuku po a chenj jinla

ale chum ale vonuŋ dii nyiŋ la, ku an magsi ayen Naawen biisiteerəwa a kpi jigi jigiya, ka Jerusalem təŋka po nyiini ate wa le kpi."

³⁴ Yeezu yaa ɻman weeni ayen, "Oo, Jerusalem, Jerusalem, təŋ kaai demma ale a yuk Naawen biisiteerəma, baai ate wa tom ba ni jigi la ni yuk ale tana a ko. Ka bu dina ate mi kasim a yaali ayen m yik ni nuruma a pobi ni ase kpiak ale a pobi ka bisa dii la alege ni kasim a zəri?

³⁵ Dila nyiŋ la, da yeŋ cheena ate Juuma Puusika Yenni a kan nya nuru di po. Be ka wensie ate mi a weeni ni ayen ni kan ɻman nya mi alege ate di danni jam ate ni yaa weeni ayen, 'Naawen le niak waai ale a jam ti Nyɔnɔwa yonni nyiŋ la.'

14

¹ Vuusum Daanja dinyi ale jam paari la, Yeezu yaa chen Farisi denowa wanyi yeri ayen wa de ɻandiinta. Nuruwa jam ka kpagi. Dila danni Farisiima ale Naawen Sinsanŋja sagrəma yaa kasim jam a nya Yeezu ase wa le nye wari ya.

² Nuru wanyi a yaa boro ate wa nisima ale wa naŋsa a jam fuusi nna yegayega a yaa za Yeezu niŋ

³ ate Yeezu yaa bek Sinsanŋja sagrəma ale Farisiima ayen, "Sinsanŋja a siak ate nuru a tebi yognyeensa Vuusum Danni yaa ɻna kan siagi?"

⁴ Alege ba an tulisi wariya. Yeezu yaa tebi nuruwa ate wa kuli.

⁵ Yeezu yaa bek ba ayen, "Ase ni wanyi a nin ta biik yaase naab ate ba wanyi a yaa lo vilini po Vuusum Danni, ni kan yeeri biika, yaase naamu Vuusum Danni dila degadega a ta a nyini?"

⁶ Alege ba an jam baga a tulisi wa beŋŋa de me po.

⁷ Ba ale jam a kali ayen ba de la, Yeezu yaa nya ale nichamma ba gela a lueri jigi maŋsaŋa a kali. Yeezu ale nya dila la, wa yaa biisi magsi wamagsini ayen,

⁸ "Nuru a dan wi fu ayen fi jam maa de tigi ɻandiinta, kan kali jigi maŋŋa. Dii nyiŋ la, ku baga a nye kama ate nuru waai ale ɻman chim nuru kpioŋ a gaam fi la a jam ayen wa maa de tigini ɻandiintaña.

⁹ Ku dan nye dila, nuru waai ale wi fu ayen fi jam a maa de tigini ɻandiintaña la, a le jam ɻaaŋnyiŋ a weeni fu ayen fi yiri abe fi ge ate nuru waai ale ɻman gaam fu la a kali. Dila abe a ta ka chivie a jam fi jigi, dii nyiŋ la, wa ale weeni fu ate fi sin təŋ la nyiŋ.

¹⁰ Alege, nuru abe dan wi fu ase dila la, fi dan chen, ga kali jujui ale kan magsi fi kali la, ate waai ale wi fu la a yaa jam fi jigi a weeni fu ayen, 'M doa, yiri jueli jam kali jigi maŋka de.' Nna le ta zula a jam fi jigi ate waai meena nya.

¹¹ Dii nyij la, nuru waai ale pa wa dek a chim nuru kpion la, ba le zaab wa, alege nuru waai ale a zaab wa dek la, a le chim ka nuru kpionj."

¹² Yeezu yaa weeni Farisii waai ale wi wa ayen wa jam ate ba de la ayen, "Fi dan nyε kantueŋ a yaase yok ɿandiinta a poli ayen fi wi ate nuruba jam maa de, kan wi fi dɔaba yaase fi suaata yaase fi mabisa yaase fi kalimotido baai me ale jigsı la, dii nyijŋa la, bala meena waai a dan nyε ɿandiinta tigi, ase dila la ba pilim a wi fi me kama. Dila abe dan nyε, ku a sak ase fi nya fi ale nyε dii la tutuna kama.

¹³ Fi dan ta ɿandiinta tigi, wi ɿanjagṣa,

¹⁴ ale gbatta, ale gbanṣa, ale yeeba ate fi nya niaka, dii nyij la, bala waai an baga nyε wari ase dila la a tuni fu. Ka Naawen a le wa tuni fu dai dii danni ate wayorisia nyam le yiri kum po la."

¹⁵ Nidɔama wanyi ale jam maa kala a de ɿandiintanja la a yaa wom dii ate Yeezu a weeni la a yaa weeni wa ayen, "Baai a le ba kali a de Naawen Naamu tigini ɿandiintanja la, ta wein kama."

¹⁶ Yeezu me yaa tulisi wa ale wamagsini ayen, "Nuru ale jam nyε wa ɿandiinta tigi nna yegayega a yaa wi nuruba nna yegayega ayen ba jam de.

¹⁷ Ba ale ga dik ɿandiintanja a nueri la, wa

yaa tom wa tomteerɔwa ayen wa nyiem a weeni baai meena ate wa wi la ayen ba jam ale jaab meena a gomsi magsi kama.

¹⁸ Alege ba meena wanyi wanyi a yaa tulisi ayen ba kan nya siuk a jam. Waai ate tomteerɔwa a de ninj ga weeni la, yaa weeni ayen, 'M da ka tεŋ ate ku a fe ayen m ga nya ka. Mi a saalim mi an baga a jam.'

¹⁹ Wanyi me a jam weeni ayen, 'M da ka m lalikpaansa bunu ate mi a chεŋ ayen m ga pa si kpa nya. Mi a saalim mi an baga a jam.'

²⁰ Wa choa me a jam weeni ayen, 'M faari ka nipok, dila nyij mi an baga jam.'

²¹ "Tomteerɔwa a yaa ɿman kuli a ga weeni wa nyɔnɔwa nyanya de meena. Ku yaa puuri wa nyɔnɔwa sui nna yegayega ate wa weeni wa tomteerɔwa ayen, 'Chali nyini tεŋka po su kpeentanja niŋ ale gugottaŋa po a wi ɿanjagṣa ale gbatta ale yeeba ale gbanṣa ate ba jam.'

²² Ku an bola beni ya ale ge ate tomteerɔwa a nyini a pilim jam weeni wa ayen, 'M nyɔnɔ, m nyε dii ate fi weeni mu ayen m nyε la kama. Ba jam kama alege dɔkku an diem sueriya.'

²³ Tomteerɔwa nyɔnɔwa yaa ɿman weeni wa ayen, 'Chεŋ jigi ɿaai meena ale kali gilim tεŋka po la a ga fe nuruba ate ba jam sueri m yenni.

²⁴ Mi ale a weeni ni ayen baai meena ate m liŋ wi la, ba wanyi me la noai a kan tiri mi ḥandiintanja de.’ ”

²⁵ Da yeŋ ate nuru boari a yaa va Yeezu a cheŋ ate wa chiem a weeni ba meena ayen,

²⁶ “Nuru waai ale a jam mi jigi ayen wa chim m ḥaaŋviiro la an baga a chim ase kula nyɔnɔwa a nin ta yaalika ale mi a gaam wa ale a yaali wa ko, yaase wa ma, yaase wa pok yaase wa bisa yaase wa suaata yaase wa tɔaba yaase wa dek me dii la.

²⁷ Waai a dan a yaali ayen wa va mi alege an gomsi wa dek a magsi kummɔa, kula nyɔnɔwa an baga chim mi ḥaaŋviiro.

²⁸ “Ase ni wanyi a dan a poli yeri kpien woŋ jueli wein seka, wa a kali ka zimm a poli wa a le wa pa jaab buui ale jaab buui a se ate yenni ga nueri la. Wa ale poli nya me ase wa ta ba yegayega ya.

²⁹ Kan daa di, wa dan nyubi nyubini alege wa an baga a se nueriya waai meena le nya wa ale nyɛ dii la a la wa kama

³⁰ a weeni ayen, ‘Ni nya nuruwa de ale piilim wa yeri seka alege an baga a se nueri yie.’ ”

³¹ Yeezu ḥman pilim magsi di choa ayen, “Naab abe dan nyini peelim ale nuruba tusa pi ayen wa kpalim chaab ale naab wa choa waai ale ta nuruba tusa pisiye la, ku a fe

kama ate wa kali teŋ zimm a poli a nya ase wa ta pagrim yegayega a baga tu chaab ale naab nwala ya.

³² Wa be dan nya ale wa an baga, wa a tom ka nuruba ate ba de niŋ a ga tu naab nwala siuku po a saalim wa ate ba nyɛ magsi chaab alege ate naawa dek a diem bo siuku po niŋniŋ a cheena.”

³³ Yeezu yaa weeni ayen, “Dila nyiŋ la mi a weeni ni kama ayen ni wanyi me la an baga chim mi ḥaaŋviiro ase ka wa nin yeeri wa nisa jaab buuri meena ate wa ta la po.

³⁴ “Yesa masa kama, alege si masimu a dan kan boro fi an ḥman baga nyɛ ate si a masa.

³⁵ Si ḥman ka kiriya a magsi bibaam a yaase jaab-jaab pa nyeka ba be yuk si a basi kama. Waai abe ale ta tue a wom mi ale a biisi dii la, ni basi ate wa wom.”

15

¹ Da yeŋ ate lampoo cheesiroba yegayega ale wabaata nyam bachaab a jam ayen ba wom Yeezu sinsaŋŋa.

² Farisiima ale Juuma Sinsaŋŋa sagrɔma a yaa maa chaab a ḥnuuni a weeni ayen, “Nuruwa de a pa wa dek a gum chaab ale ka wabaata nyam ale a de ale ba me.”

³ Yeezu yaa weeni wa-magsini a bek ba ayen,

⁴ “Ase ni wanyi a nin ta piisa kook ate kunyi be, wa a nyɛ ka se? Wa le basi ka pa ḥaŋŋala pineuk ale neoku

sagini po alege yaa nyiem a gisi kuui ale be la ate wa nya ku.

⁵⁻⁶ Wa dan ga nya ku wa sui ale peenti yegayega ate wa a zak ku a vi ɻmankpala ta kuli. Wa dan ta kuli wa yaa wi baai ale kali moata wa la ale wa doama a ta ba jam jigi yen a weeni ba ayen, 'M sui peenti ka nna yegayega dii nyin la, m nya pa kuui ale be la kama. Ni be basi ate ti meena sue peenti'

⁷ Mi a weeni ni kama ayen ka supeentik kala degadega ale ka bo wenjma Zuk ase tuimbaata nyono wanyi a nin basi wa tuimbaatanja tomka. Wala nyin, supeentik yegayega bo wenjma Zuk kama ale waai ale tagri basi wabaata nyeka la a gaam supeentik kaai ate wa ta ale nuruba pineuk ale neok baai ale ka wayorisima nyam la kama."

⁸ Yeezu yaa ɻman magsi wamagsini di choa ayen, "Ase nipok wanyi a nin ta ligbie pi ate ligbinni dinyi a yaa be wa a nyε ka se? Wa toati ka bolimzeun a vari dɔkku meena a gisi nalim-nyiini ate wa ga nya di.

⁹ Wa dan ga nya di wa ale wi wa doama ale baai ale kali moata wa ate ba jam jigi yen a weeni ba ayen, 'M sui peenti yegayega dii nyin la, m nya m ligbie dii ale be la kama. Ni be basi ate ti sue peenti.'

¹⁰ Supeentik kala dega dega ate Naawen Sabiiloma a tara ase tuimbaata nyono

wanyi a nin basi wa tuimbaata tomka."

¹¹ Yeezu yaa ɻman magsi wamagsini di choa ayen, "Nuru ale boro a ta wa nidɔabilisa baye.

¹² Wa bibaanika a yaa weeni wa ayen, 'M koa, ɻnanta baai ate fi ale lueri a chari mi ale m suoku la, pa mi ɻnantaŋa a te mi yɔgyɔgla.' Nuruwa yaa siak a yaa chari ba wa ɻnantaŋa.

¹³ Daa magla ale ga taam la, bibaanika a yaa pa wa ɻnantaŋa meena a da a yaa yiri cheŋ sateŋ nna niŋniŋa. Dula jigini wa yaa nyε nanbolini a kaasi wa ligranya meena.

¹⁴ Wa ale ga de wa ɻnantaŋa meena a nueri la, kom nna yegayega a yaa jam teŋ kala alege wa ɻman ka jaabjaabɔa.

¹⁵ Wa yaa cheŋ teŋ kala nuru wanyi jigi ate nuru wala a yaa ta wa a cheŋ wa talim ayen wa a nya die zuk.

¹⁶ Wa sui ate jam peenti kama yegayega ase wa nin nya siuk a maari a de deenja ɻnandiintaŋa, alege nuru an jam te wa jaabjaabɔa.

¹⁷ Alege ku ɻaaŋnyinj ate wa yammu jam la, wa yaa weeni wa dek ayen, 'M kowa tomteerɔma meena a ta ɻnandiinta ka nna yegayega a gaam ba deka alege mi bo dela ayen m kpi ale kom.'

¹⁸ M le yiri kama a kuli ga weeni m kowa ayen, M Koa, m tom ka wabiok Naawen ale fi jigi.

¹⁹ Ku an ɻman magsi fi ale wi mu ayen fi biiga, a nyε mu

ase fi tomteerōma po wanyi la.'

²⁰ Biika ale ga poli dila la, wa yaa deri yiri a kuli wa kowa jigi.

"Wa ale jam bo siuku po a cheena yeri la, wa kowa a yaa nya wa. Jiirim a yaa yik wa kowa ate wa chali nyini a ga tu wa siuku niŋ a pa wa nisana meena gbaari wa biika alege a yaa puusi wa.

²¹ Biika yaa weeni ayen, 'M koa, m tom ka wabiok Naawen ale fi jigi. Ku an ŋman magsi ayen fi wi mu ayen fi biiga.'

²² Alege wa kowa yaa na wi tomteerōma ayen ba nyę nwuli a ta garuk kuui ale nala nna yegayega wa gat-tanja meena po la a jam jo wa. Wa weeni ba ayen, 'Ni pa nifelinni a su wa nisana abe ni pa nuensa a su wa.

²³ Ni ga yik naabiik kaai ale biigi la a ta jam ko. Ate ti nyę ŋandiin kpeenta tigi ate ti nyę supeentik ale chaab.

²⁴ Dii nyiŋ la, m biika de a jam kpi kama, alege yɔgɔgla de wa vua kama, wa jam be kama alege yɔgɔgla de ti nya wa kama.' Ba yaa deri piilim ba ŋandiintanja deka ale diinta.

²⁵ "Ba ale jam boro a nyę nyanya de meena la, wa bik-pagini a diem jam bo ka talim. Wa yaa ale jam nyini peelim a cheena a jam boro a moata yeri la, wa yaa wom yiilaŋa ale gogtanja.

²⁶ Wa ale jam paari la, wa yaa wi tomteerōma wanyi a bek wa ayen, 'Ka boan ale a

nyę?' Tomteerōwa yaa tulisi wa ayen,

²⁷ 'Ka fi yuawa ale ŋman pilim jam ate fi kowa yaa ko naabiik kpieŋ tanjanini, dii nyiŋ la wa nya biika kama ale jaabjaab ka wa, wa ta nyinjyɔgsa kama.'

²⁸ "Bikpagini ale wom nna la, wa sui a yaa a puuri nna yegayega ate wa zeri ayen wa kan ŋman a jo yenni. Wa kowa yaa nyini saalim wa ayen wa jo

²⁹ alege wa tulisi wa ayen, 'Nya de, benaja de meena wuu ate mi tom te fu nna ase yomo la, m be an zeri fi noai me. Ka boan jaab ate fi nyę te mi? Ale buuk me la, fi an te mi ayen m nyę ŋandiinta tigi ale m dɔama.

³⁰ Alege fi biika de waai ale ta fi ŋantanja a chen̄ ga yik kaasi nipɔk kaasunta zuk, a yaa dan pilim jam fi yiri yik naabiik kaai ale zuak nna yegayega la, a ko te wa!'

³¹ Wa kowa yaa tulisi wa ayen, 'M biiga, fi kasim bo ale mi ka daa meena, m be ale ta jaab buui meena la ka fi abe ale soa.

³² Alege ku magsi kama ayen ti boro a de ale a gok dii nyiŋ la, fi yuawa a daam kpi kama alege yɔgɔgla de wa vua kama, wa daam be kama alege yɔgɔgla de ti nya wa kama.'

16

¹ Yeezu yaa ŋman weeni wamagsini ale wa ŋaanviirma ayen, "Nuru ale jam boro a jigsí nna yegayega a yaa ta tomteero

waai ale a nya wa ḥantaja meena zuk la. Wa jam ka wa tomteerōma meena kpagi. Nuruba yaa bobri ale jigsirowa ayen, nuruwa kaasi wa ligranja kama.

² Jigsirowa yaa wi wa a bek wa ayen, ‘Ka boan jaab wari ate mi a wom a magsi chaab ale fi dila? Pai m ḥantaja meena ale fi ale nyε ba dii ale dii la a te mu, dii nyij la, fi an ḥman baga a chim waai ale a nya m ḥantaja meena zuk la.’

³ Tomteerōwa yaa weeni wa dek ayen, ‘M nyōnōwa a yaa wa yiak mu kama tuimaŋa po. M be le nyε ka se nna? M be ka pagrim a kpa, chivie abe ta mu ase m nin nyiem a juisi.

⁴ Aaya, m seba m le m nyε dii yɔgɔyɔgla de la, ate m dan jogi m tuimaŋa abe m ta dɔaba baai ale ba nyε m tia ase m nin cheŋ ba yeenja la.’

⁵ “Wa yaa wi nuru baai meena ale ta wa nyōnōwa pama la, ate ba jam wa nyōnōwa jigi a bek nin denowa ayen, ‘Fi ta m nyōnōwa ka dina?’

⁶ Nuruwa yaa tulisi ayen, ‘M ta ka kpaam pami samɔnsa kook.’ Wa yaa weeni wa ayen, ‘Pa fi pamini gbaŋka nwuli a ḥmarisi ka po ayen fi ta ka kpaam pami samɔnsa pisinu.’

⁷ Wa ḥman pilim bek nuru wa choa dila degadega, ate nuruwa tulisi wa ayen, ‘Mi ta ka “wiiti” pami busisa tусidi.’ Wa ḥman pilim weeni wa me ayen, ‘Wa ḥmarisi a

nyo wa pamini gbaŋka po nwuli ayen wa ta ka “wiiti” busisa kobsa naaniŋ pam.’

⁸ “Tomteerōwa de nyōnōwa a yaa te wa pimpauk ale wa yammu tuimaŋa de ate wa baga tom ayen wa nya wa dek chum diipo la nyij. Ka wensie ate mi a weeni ayen jinla tɛŋka demma a ta yam kama a seba tuima tomka a gaam nuru baai ale a va Naawen noai la.”

⁹ Yeezu yaa ḥman biisi a cheŋ a weeni ayen, “Dila nyij, m be a weeni kama ayen ni pa tɛŋzuk de jigsika a de dɔata ale nuruba ate jigsika a dan kan boro, abe ba nyε ni tia wenjumazuk yeenja po.

¹⁰ Nuru waai ale ta wensie wafiisa zuk la, a ta wensie kama me ale wakpeema. Waai me abe ale kan ta wensie wafiisa zuk la, a ka wensie me ale wakpeema.

¹¹ Naawen pa tɛŋzuk de ḥantaja ba gela a nyo ka ni nisima po. Ni be dan kan pa ba a tom tuima a magsi chaab ale wa ale weeni ayen ni pa ba a nyε dii la, wa be le nyε ka se a ta siaka ale ni ate wa pa wensie jigsika a te ni?

¹² Ni be dan kan ta wensie me ale jaab buui ale chim nuru jaab la, ka wana le wa pa jaab a te nama ate wa chim ni jaabɔa.

¹³ “Tomteero waai abe karo a ta nuruba baye ate ba chim wa nyamma ate wa tom a te ba meena, dii nyij la, ku a fe kama ayen wa kisi

ba wanyi a be wa a yaali ba wanyi yaase wa a zuli wanyi abe wa a le wanyiwa. Nuru an baga a pa wa dek a te Naawen ale ḥman pa wa dek a te ligra yaalika me."

¹⁴ Farisiima ale wom nyaŋa de meena la, ba yaa nyε wa a la dii nyiŋ la, ba ka nuru baai ale a yaali ligra nna yegayega la.

¹⁵ Yeezu yaa weeni ba ayen, "Nama ka baai ale a chim nuruba nimbi po ayen ba pa ni chim nuru maŋsa alege ka Naawen nyiini ale seba ni suniimaja po ale ka dii la. Dii nyiŋ la, wie ḥaaai ate nurubiik a pa ḥaa a chim wamaŋsa la, ḥaa ka ḥaaai ate Naawen kisa la.

¹⁶ "Moosis Sinsanŋa ale Naawen biisiteerōma biisanya jam ta pagrim kama a ta jam paari diipo ate Jōon Sokateerōwa a jam boro la, alege a zaani dila powa, nuru ba a kasim a wom Naawen wamaŋsanja sinsanŋa a magsi chaab ale Naawen Naamu kama ate waai meena a fe ayen ba jo bu po.

¹⁷ Alege ku an tōa ti wenŋmazuk ale tēŋzuk a muriŋ be, alege ku pagra kama ate Moosis Sinsanŋa po dinyi magla me la a muriŋ be.

¹⁸ "Nuru waai a dan zeri wa pōk alege faari wa choa, kula nyɔnɔwa a nyε ka kabon̄. Nuru waai me abe ale a faari nipōk waai ate ba zeri la, a nyε ka kabon̄ me.

¹⁹ "Jigsiro ale jam boro a kasim a jo garuk tii diak ale pagra nna yegayega la. Daa meena wa kasim jam a de ka masim.

²⁰⁻²¹ Jajak me ale jam boro. Wa yoi ale Lazarus. Nira ale kasim jam nyε wa nyiŋka meena ate baasa kasim jam a leeli ḥaa me. Wa kasim jam doa ka jigsirowa de yenni nansiŋku. Wa sui a jam peenti ka nna yegayega ase wa nin nya siuk ate wa de ḥandiin tii ale jam a lo jigsirowa teebuluku tēŋ la.

²² "Da yēŋ ate jajakka de a yaa kpi ate Naawen sabiiloma yaa pa wa a ta jueli ga kali wenŋmazuk Abraham tēŋ.

²³ Da yēŋ ate jigsirowa me yaa kpi ate ba gu wa, ate wa cheŋ kpilun̄ juijui ate wa nyiŋka a kasim jam a dom nna yegayega ate wa zak zuk a nya Abraham ale wa yalima nna yegayega ate Lazarus me a yaa kala wa gauŋ.

²⁴ Jigsirowa a yaa kaari a wi Abraham ayen, 'M koa, ta jiirim ale mu abe fi tom ate Lazarus pa wa nandummu a lusi nyiam po ate bu zi m giŋgelun̄ ku nyiŋ, dii nyiŋ la, m nyiŋka meena ale a dom nna yegayega bolimu de po.'

²⁵ "Alege Abraham yaa tulisi wa ayen, 'M biiga, a teeri diipo ate fi jam vua la, fi jam ta ka ḥanmaŋsanja meena alege Lazarus a jam soa ḥanbaataŋa meena. Alege yɔgɔyɔgl̄a de, wa boro a de ka masim dela jigini,

alege ate fi ta nyiñdomma
nalimnyiini.

²⁶ Daa dila nyiini, ale kaasiya, ka goluk ale limsa a dua tama ale fi sunsunj, ate baai ale a yaali ayen ba nyini dela a jam fi jigi la, an baga a taamu, yaase waai me abe dan a yaali ayen wa nyini fi jigi a jam tama jigi wa an baga a taamu.'

²⁷ Jigsirowa a yaa weeni ayen, 'Ku be dan ka dila, mi a saalim kama m koa ayen fi tom Lazarus ate wa chenj m kowa yenni

²⁸ juijui ate m ta suaata tinu la. Wa ga kaam ba ate bala me kan jam nyiñdomma jigini de.'

²⁹ "Abraham yaa tulisi wa ayen, 'Fi suaatajan a ta Moosis ale Naawen biisiteeroma sinsanja kama ate nja a kaam ba, ku be a fe kama ayen fi suaatajan abe lagi tue a wom nja ale a weeni ba dii la.'

³⁰ Jigsirowa a yaa njan man tulisi ayen, 'M koa, aawo, alege nuru a dan yiri tama baai ale ka kpilima la po a chenj ga weeni ba ku a fe kama ayen ba basi ba tuimbaatajan tomka.'

³¹ Abraham njan man tulisi wa ayen, 'Ba dan kan a yaali ayen ba wom Moosis ale Naawen biisiteeroma sinsanja ale a weeni dii la, nuru a dan poom yiri kpilima po me a ga weeni ba, ba kan diem a wom.'

nyaanjviirma ayen, "Ku a fe kama ayen nuruba nye ni nya ate ni tom wabaata. Alege waai ale wa nye dila la, a jogi wein kama.

² Ku ate zunchoj kama a te kula nyɔnɔ ase ba nin pa ni kpeeni a bobo yik wa ɔiri a ta wa ga yuk basi mogi kpeeni nyiamu po a gaam wa nin nye ate bisaŋa de wanyi a tom wabiok.

³ Dila nyiñ la, ni kpesi ni dek ale wa dii meena ate ni a nye la.

"Fi suok a dan nye wabiok, toarin wa ale nin muna ate wa dan basi wa wabaatajan tomka fi vonj te wa.

⁴ Wa be dan nye kaasi fu a paari ku noai buyopoi da yej ale njan man weeni fu ku noai buyopoi ayen wa siak wa kaasujku ku a fe kama ayen fi vonj te wa."

⁵ Tuimtomdɔma yaa weeni ba Nyɔnɔwa ayen, "Nye ate ti siaka a zuak a nyoro."

⁶ Ate wa me yaa tulisi ba ayen, "Ni siaka a dan soa ase jabiri fiik la, ni baga weeni kin̄kan̄ka de kama ayen, 'Voori fi dek a yiri ga zaani mogi kpeeni nyiamu po', ate ka sum siak ni noa a yiri ga zaani du."

⁷ "Ase ni wanyi a nin ta tomteero ate wa a kpa a yaase wa a kasi fi piisa. Wa nin ga nyini sagini a jam, fi deri a weeni wa ayen wa nye nwuli a jam de wa ɔandiintajan?

⁸ Ni kan goanti weeni wa kama ayen, 'Dik junɔai ɔandiinta a te mu abe fi pa

garuk nalun jo a limsi mu ate m de a nueri abe fi me yaa de fi ḥandiinta?"

⁹ Nama a poli ayen ku a fe kama ate tomteerɔwa nyɔnɔwa nyɛ wa jiam ale wa ale weeni wa ate wa nyɛ dii la? Aawo.

¹⁰ Ku be ka dila, nama me jigi. Ni dan tom Naawen ale weeni ni ayen ni tom dii la a nueri, ni weeni ni dek ayen, 'Tama ka tomteerɔba. Dila nyin la ku an magsi wa nyɛ ti jiam. Ti tom ka dii ale magsi ayen ti tom la.'

¹¹ Yeezu ale jam bo siuku po a chen̄ Jerusalem la, wa jam va ka Samaria ale Galili ṭensa sunsun̄ po a chen̄.

¹² Wa jam boro a jo ka ṭenfiik po a yaa ga zik gama pi ate ba za nna niñniña,

¹³ a kaari ate ku a jueli a weeni ayen, "Ti Nyɔnɔ, Yeezu, ta jiirim ale ti."

¹⁴ Yeezu ale nya ba la, wa yaa weeni ba ayen, "Ni chen̄ a ga pa ni dek a sak Juuma Puusika Yenni kpañja." Gamanja ale jam bo siuku po a chen̄ Puusika Yenni kpañja jigi la, ba yaa deri nya nyiñyɔgsa.

¹⁵ Ba wanyi ale chuiri nya ale wa ta nyiñyɔgsa la, wa yaa pilim ɔmaní ale a pak Naawen ate ku a jueli nna yegayega

¹⁶ a yaa jam paari Yeezu a lo wa nañsa ṭen̄ a nyɛ wa jiam. Nuruwa a jam ka Samaria deno.

¹⁷ Yeezu yaa bek wa ayen, "Daa nuruba pi ale nya

nyiñyɔgsa la? Mbala neoku a bo ka be?

¹⁸ Ba wanyi me la an baga pilim ɔman jam a te Naawen pimpauwa ka nichaanowa de nyiini?"

¹⁹ Yeezu yaa weeni wa ayen, "Yiri zaani a chen̄. Fi siaka ale basi ate fi nya nyiñyɔgsa."

²⁰ Farisiima ba gela yaa bek Yeezu ayen, "Ka dimpo ate Naawen Naamu a le jamu?"

Yeezu yaa tulisi ba ayen, "Nama a poli kama ayen ni nya wie ate ku sak ayen Naawen Naamu a cheena, alege ni kan nya bu dila,

²¹ yaase nuru kan weeni ayen, 'Nya de, bu bo ka dela', yaase, 'Bu bo ka dula.' Boan nyiñja, Naawen Naamu a bo ka ni sunsun̄."

²² Wa yaa weeni wa naanviirma ayen, "Daa cheena kama ate ni le kasim a yaali ayen ni jogi nya dii po ate Mi Saalobiika le soa m naamu la, alege ni kan nya.

²³ Nuruba abe le weeni ni ayen, 'Ni nya dula, ni nya dela.' Ba dan weeni dila, ni kan chen̄, ni be kan va ba me.

²⁴ Ase ɔmoruk a nyiem ale a ni ate wenni a nyagsi taam dela a ɔman nyagsi taam dela, la Mi Saalobiika me danni a dan jam ku le nyɛ ka dila degadega.

²⁵ Alege, ku a fe kama ayen wa de niñ a nam nna yegayega ate jinla demma me abe le zeri wa.

²⁶ Ase ku ale jam ka dii Nowa vaanja po la, ku a le chim ka dila degadega Mi Saalobiika me daanja po.

²⁷ Diipo ate Nowa a jam boro la, nuruba jam a de ale a nyu kama. Nidoama me a jam a faari nipooba, nidoaba me a pa ba leeba a yalisi. Nuruba jam a nye ka dila a ta jam paari da dii danni ate Nowa yaa jo ḥaaaruŋku po alege ate nyiamu a jam tagli tẽŋka a ko ba meena la.

²⁸ Ku jam nye ka dila degadega Lɔti daanja po. Dila powa, waai meena a kasim jam a de kama ale a nyu, ale a da diak me, ale a bori, ale se yie.

²⁹ Da dii danni ate Lɔti basi Sodom tẽŋka la, bolim ale tintain tuila ale jam nyini wennejmazuk a jam ko ba meena.

³⁰ Ku le nye ka dila degadega da dii dai ate Mi Saalobiika ale pa m dek a sak nuruba la.

³¹ "Da dila danni, nuru waai a dan bo wa gboŋ zuk wa kan ḥman sinj jo wa dɔkku po ayen wa pa wa ḥanta, dila degadega nuru waai me ale bo peelim wa talim po la, a kan ḥman pilim jam yeriya.

³² Ni teeri Lɔti powa wari!

³³ Nuru waai ale pii nyinj a nye ayen wa vari wa dek nyuvuri a basi la, ale jok di kama. Waai me abe ale a jok wa nyuvuri la, le vari di a basi kama.

³⁴ Basi ate m weeni a sak ni ayen da dila danni yokku, nuruba baye ale ba dua ta

yen po a goa, ate Naawen jam pa ba wanyi a ta chenj alege nwala a dueni.

³⁵ Nipooba baye me ale maa chaab a boro a num zom ate Naawen jam pa ba wanyi a ta chenj ale ge nwala a zaani.

³⁶ Nuruba baye ale bo kaduk po a kpa ate Naawen jam pa ba wanyi a ta chenj alege nwala a zaani."

³⁷ Wa ḥaaŋviirima yaa bek wa ayen, "Ti Nyɔnɔ, ka be ate nyanya de a le nye?"

Wa yaa tulisi ba ayen, "Jakpiuk ale dua juijui la, duinsa a bo ka dula."

18

¹ Yeezu yaa magsi wamagsini a sak wa ḥaaŋviirima Wa weeni wamagsini kama ayen di deŋsi ba kpa ate ba kasim a puusi Naawen.

² Wamagsini ale, "Teŋ kanyi po nuru ale jam boro. Wa jam a biisi ka biisa. Wa jam kan chali yɔgsum ale Naawen, yaase nurubiiga.

³ Pukogi me ale jam bo teŋ kala po a yaa nyiem kasim a chenj nuruwa de jigi a saalim wa ayen wa maa maari wa ate wa nye buusa ale wa dachiak.

⁴ Ku jam beni ka nna yegayega alege wa jam zeri wa maarika kama. Alege ku ḥaaŋnyinj wa weeni wa dek ayen, 'M seba ayen m kan chali Naawen m be kan zuli nurubiik me

⁵ alege, pukogini de ale kasim a daani mu dii la, m le nya ku zuk ate wa nya wa

ale a yaali dii la. M dan kan nye dila, wa a le kasim a jam kama ate m ga jiak.’”

⁶ Yeezu yaa weeni ba ayen, “Ni wom venta nyɔnɔwa de ale weeni dii la.

⁷ Ase nuruwa dan weeni dila, nama kan poli ayen Naawen le bo buusa a te wa dek nuruma baai ale a kaari yok ale kantuen ayen wa maari ba la? Wa le beni abe wa maari ba?

⁸ Basi ate m weeni a sak ni ayen wa le bo buusa a te ba ka nna nwuli. Alege Mi Saalobiika a dan ŋman pilim jam tɛnzuk de m le nya siaka nuruba jigiya?”

⁹ Yeezu yaa ŋman jam magsi wamagsini di choa a te nuru baai ale jam a poli ayen ba ka nuru manṣa a kan pa waai meena a chim nuru la. Wa yaa magsi wamagsini ayen,

¹⁰ “Nuruba baye ale jam boro a yaa jam jo Naawen Puusika Yenni po ayen ba puusi Naawen. Ba wanyi a jam ka Farisii, wanyi me a jam ka lampoo cheesido.

¹¹ “Farisii wa a yaa yiri zaani wa dek wa nyiini a yaa puusi Naawen ayen, ‘Naawen mi a nyɛ fi jiam, boan nyinjña, m daa nuru baai chaab ale a vari la, yaase baai ale kan ta wensie la, yaase kaboŋ nyeeroba la. Mi a te fi jiam me ayen m daa lampoo cheesirowa ale za dula la.

¹² Daa ḥayopoi meena po mi a bobo ka noai daa ḥaye. M be a va kisi kuui ale a sak ti ayen jaab buui meena

ate ti a nya la, ti poori ba tɔgatɔga ku noai pi a yaa lueri piwa po bunyi a te fi la kama.’

¹³ “Alege lampoo cheesirowa me a ga za niŋniŋ wa tɔga a kan poom a yaali ayen wa zak zuk a nya wenŋmazuwa. Wa yaa yik nimbie a kaasi a weeni ayen, ‘Oo, Naawen ta jiirim ale mu, dii nyin la, m ka wabaataa nyɔnɔ.’”

¹⁴ Yeezu yaa weeni ayen, “Basi ate m weeni a sak ni ayen daa Farisiwa alege ka lampoo cheesirowa de ate Naawen vonj wa wabaataa a te wa, ale ge ate wa yaa kuli yeri. Ni basi ate m ŋman weeni a sak ni ayen nuru waai ale a pa wa dek a chim nuru kpion la, ba le zaab wa alege waai ale a zaab wa dek la, a le chim ka nuru kpion.”

¹⁵ Nuru ba gela a yaa ta ba biluaata a jam Yeezu jigi ayen wa pa wa nisa a vi ba zuk. Wa ḥyaŋviirima ale nya dila la, ba yaa toarin ba ayen ba kan nyɛ dila,

¹⁶ alege Yeezu yaa wi ba ate ba jam wa jigi ate wa yaa weeni wa ḥyaŋviirima ayen, “Ni basi ate bisaŋa jam mi jigi. Ni kan yiak ba, dii nyin la, ka nuruba ase bisaŋa de chaab la ale soa Naawen Naamu.

¹⁷ Ni a teeri nyaku de ayen, waai a dan kan a nyɛ wa dek ase bisaŋa de wanyi la, wa kan nya Naawen Naamu.”

¹⁸ Da yeŋ ate kpagi dinyi a yaa bek Yeezu ayen, “Sagro

maŋŋa, m nin nyε se ale m nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la?"

¹⁹ Yeezu yaa bek wa ayen, "Ka boa ate fi a wi mu ayen nuru maŋŋa? Nuru karo a chim nuru maŋŋa, ka Naawen nyiini.

²⁰ Fi dek a seba Naawen Sinsanŋa kama, ḥa ale nna: 'Kan nyε kabon̄sa. Kan ko nuru. Kan zu. Kan chim seero waai ale a velim la. Zuli fi ko ale fi ma.' "

²¹ Nuruwa yaa tulisi ayen, "A ta nyini dii po ate mi jam ka biik la, mi kasim va ka Sinsanŋa de meena a jam paari jinla."

²² Yeezu ale wom nna la, wa yaa weeni nuruwa ayen, "Fi tali ka wayen ate fi nyε. Pa jaab meena ate fi ta la a da a pa ligranya a te ḥanjagsa ate fi nya jigsika wenŋmazuk. Fi dan nyε dila, fi yaa va mi."

²³ Nuruwa ale wom nna la, wa sui a yaa deri a kaasi nna yegayega dii nyiŋ la, wa jam ka jigsiro nna yegayega.

²⁴ Yeezu ale nya ale wa sui kaasi la, wa yaa weeni ayen, "Ku t̄oa kama ate jigsiroba de Naawen Naamu."

²⁵ Ase laalaakomi ale kan baga a va garupein num po a nyini dii la, ku be pagra kama me nna yegayega ate jigsiro de Naawen Naamu."

²⁶ Baai ale jam wom nna la a yaa bek ayen, "Be ka wana a le wa nya varibasika?"

²⁷ Alege Yeezu yaa tulisi ba ayen, "Dii ate nurubiik an baga nyε la, Naawen baga nyε kama."

²⁸ Piita yaa weeni wa ayen, "Nya, tama basi ti yeenja kama ale jam va fu."

²⁹ Yeezu yaa weeni ba ayen, "Nuru waai a dan basi wa yeri ale wa pok ale wa suaata ale wa ko ale wa ma, a yaase wa bisa Naawen Naamu nyiŋ,

³⁰ Naawen ale te kula nyɔnɔwa ḥjanta bala chaab nna yegayega gaam taam wa ale poom ta dii la, ale chum diipo ate wa nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la."

³¹ Da yeŋ ate Yeezu yaa poori wa ḥjaanviirima pi ale bayewa a ta nyini m bala po a yaa weeni ba ayen, "Ni nya, ti a cheŋ ka Jerusalem ṭeŋka. Naawen biisiteerɔma ale ḥmarisi dii meena a magṣi chaab ale Mi Saalobi-ika la, ti dan ga a paari dula, ba ale ḥmarisi dii meena la a le chim ka wensie.

³² Boan nyiŋja, ba le sum yik mu kama, a pa mu nyo nuru baai ale kan daa Juuba la nisima po ba a le la mu, a le mu, a chesi tintueta a basi m nyiŋ

³³ ba a le miiri mu abe ba ko mu, alege daa ḥjata dai, m le yiri kum po."

³⁴ Yeezu ale biisi nna la, wa ḥjaanviirima an jam miŋ ku kiriya. Dii nyiŋ la Naawen an jam lak ku kiri a sak ba, ate ba an miŋ wa ale a biisi dii la.

³⁵ Yeezu ale boro a moata Jeriko ṭeŋka la, yio ale jam kala siuku niŋ a juisi.

³⁶ Wa ale wom ale nuru boanni a va wa ṭeŋ a taam

la, wa yaa bek ayen, "Ka boa ale la?"

³⁷ Nuruma yaa tulisi wa ayen, "Ka Yeezu Nazaret de-nowa ale a taam."

³⁸ Yiowa yaa kaari a weeni ayen, "Yeezu, Naawa Deevid ḥaañbiika, ta jiirim ale mu."

³⁹ Nuruma ale jam de niŋ ka la a yaa weeni wa ayen wa goori wa wanni alege wa zeri ale a kaari nna yegayega a gaam wa ale poom a kaari dii la a ḥman weeni ayen, "Naawa Deevid ḥaañbiika, ta jiirim ale mu."

⁴⁰ Yeezu yaa zaani a weeni ayen ba ta nuruwa a jam wa jigi. Wa ale jam paari la, Yeezu yaa bek wa ayen,

⁴¹ "Fi a yaali ayen m nyę ka boa a te fu?"

Wa yaa weeni wa ayen, "M Nyōnō, mi a yaali ayen fi nyę kama ate m ninanja a lagri a te mu."

⁴² Yeezu yaa weeni wa ayen, "Be lagri a nya. Fi siaka a basi kama ate fi nya nyinjyɔgsa."

⁴³ Yeezu ale weeni dila la, wa ninanja deri lagri ate wa a nya, ate wa yaa va Yeezu a te Naawen pimpauk. Nuru boanni ale nya nna la, ba meena yaa te Naawen pimpauk.

19

¹ Yeezu yaa ga jo Jeriko ṭeŋka a va ka po a taam.

² Nuru wanyi ate ba a wi wa ayen Zakiyos. Wa jam ka lampoo cheesiropa kpagi a jigsu nna yegayega.

³ Wa yaa jam a yaali ayen wa nya Yeezu alege wa an jam baga dii nyin la, wa jam gela kama ate nuru boanni a yaa jam lik wa.

⁴ Wa yaa chali de niŋ a ga jueli kiŋkan ayen wa nya wa dii nyin la Yeezu le jam va ka dula a taam.

⁵ Yeezu ale jam paari dula jigini la, wa yaa zak nya wa weeni wa ayen, "Zakiyos, nyę nwuli a siŋ teŋ, dii nyin la, ku a fe kama ayen m goa fi yenni jinla."

⁶ Zakiyos yaa kpabi siŋ a nyę wa tia ale supeentik nal-imnyiini.

⁷ Nuru baai ale jam nya dila la, ba yaa jam a ḥnuuni a weeni ayen, "Wa jo ayen wa chim ka tuimbaata nyōnōwa de nichaano."

⁸ Zakiyos yaa yiri zaani a weeni Nyōnōwa ayen, "Wom, m Nyōnō, m le pa ḥnanta baai meena ate mi ta la geli a te ḥjanjagsa, abe m daam dan velim tuesi nuru jaab, m le tuni wa jaab wala degadega ku noai bunaansi."

⁹ Yeezu yaa weeni wa ayen, "Varibasika jam yenni de po jinla kama, wa ale maa ka Abraham ḥaañbisaña po wanyi la nyinj."

¹⁰ Boan nyiŋja, Mi Saalobiika a jam ayen m gisi ka baai ale be la ate m vari ba a basi."

¹¹ Nuruma ale jam diem za a wom wienja de la, wa yaa magsi wamagsini, dii nyin la wa jam ḥoata Jerusalem ṭeŋka kama, ate ba jam a

poli ayen Naawen Naamu a jam moata ka jamka nwuli.

¹² Wa yaa magsi wa wamsini ayen, "Nuru kpion ale jam boro, a yaa yiri da yen a chej satej nna nijni ja ayen ba bobo wa naam abe wa njan pilim jam."

¹³ Wa ale a yaali wa basi wa yenni abe wa chej la, wa yaa wi wa tomteeroma po pi a chari ba wanyiwanyi ligra a soa si chaab la ale ge weeni ba ayen, 'Ni pa ligranya de a gerim ate m chej abe m pilim jam.'

¹⁴ Wa tenuka demma a jam kisi wa kama, ate ba yaa tom nuruba ate ba sanj wa njaan a ga weeni ayen, 'Ti kan yaali nuruwa de ayen wa chim ti naaba.'

¹⁵ "Ba yaa jam bobo nuruwa naamu ate wa pilim jam. Wa ale jam paari la, wa yaa wi wa tomteeroma ayen ba jam ate wa bek ba nya ase ba gerim a nya ka boan nyuenta.

¹⁶ Ba wanyi a yaa de nin a jam weeni ayen, 'Nyono, fi ligranya vi ka ku noai pi a gum du.'

¹⁷ Nuruwa yaa weeni wa ayen, 'Fi nye waman, tomteero. Fi ale ta wensie ale wafisa la nyin ale soa ate mi a pa tenukpienja pi a nyo fi nisima po ayen fi a nya si meena zuk.'

¹⁸ Tomteero waai ale pa a sanj la a jam weeni wa ayen, 'Nyono, fi ligranya vi ka ku noai bunu.'

¹⁹ Wa yaa weeni tomteero

wala me ayen, 'Fi soa ka tenukpienja sinu zuk a nya.'

²⁰ "Tomteero wanyi me a jam weeni wa ayen, 'M nyono, fi ligranya ale nna. Mi pa di a bobo ka laki po a dueni fu.'

²¹ Mi a chali fu kama, dii nyin la, fi nyeka toa ka ma, fi a tuesi ka nanta baai ale kan daa fi nanta la nuruba jigi ale a che nanta baai me ate fi an bori la.'

²² Wa yaa weeni wa ayen, 'Fi ka tomteero kaasun, m le pa ka fi dek biika a dak fi kaasunku a sak fu. Ka fi ale seba ayen mi nyeka toa, a tuesi nanta baai ale kan daa m nanta la nuruba jigi ale a che jaab buui ate mi an bori la.'

²³ Be ka boa ale soa ate fi an pa m ligni a te nuru ate wa ta a tom ate diipo ate m le pilim jam la m nya nyuenta di po?'

²⁴ "Wa yaa weeni nuru baai ale jam za dula la ayen, 'Ni tuesi ligbinni ale bo wa jigi la a te yomo waai ale ta ligbie piwa la.'

²⁵ Ba yaa weeni wa ayen, 'M nyono, wa an poom ta ka ligbie pi?'

²⁶ Alege nuruwa yaa tulisi ba ayen, 'Ase ba ale weeni dii ayen waai nisa po ale ta la, wala a le njan nya nanta ka nna yegayega a gum du, alege waai nisa po ale poom kan ta la, kula nyonwa ale poom ta dii magla la, wa a le jok bala me kama a gum du.'

²⁷ Alege mi dachaasaanja, baai ale jam kan a yaali ayen

mi chim ba Naab la, ta ba a
jam dela a ko ba ate m nya.'
"

²⁸ Yeezu ale magsi wa-
magsini de a nueri la, wa
yaa de niŋ a chen Jerusalem
teŋka.

²⁹ Wa ale jam boro a
moata teŋfisaŋa, Betfaaji
ale Betani ate si moata Olivi
Guuku la, Yeezu yaa tom wa
ŋaanviirima po baye

³⁰ a weeni ba ayen, "Ni
chen teŋfiik kaai ale bo ni
niŋ la. Ni dan ga jo ka po ni
le nya boniŋ ate nuru waai
an diem do ka ale ka bobiza.
Ni foli ka a ta jam dela.

³¹ Nuru a dan bek ni jaab
buui nyiŋ ale soa ate ni a foli
ka la, ni weeni wa ayen, 'Ka
Nyɔnɔwa ale a yaali.'

³² Ba yaa cheŋ ga nya dii
dek ate Yeezu weeni ba la.

³³ Ba ale jam boro a foli ka
la, ka nyamma yaa bek ba
ayen, "Ka boan nyiŋ ate ni a
foli ka?"

³⁴ Naaŋviirima yaa tulisi
ba ayen, "Ti Nyɔnɔwa ale a
yaali ka",

³⁵ ate ba yaa ta bonika a
chen Yeezu jigi a yaa yeeri
ba kasaautanja a vi ka zuk a
gomsi magsi ate Yeezu do.

³⁶ Wa ale jam a chen la, nu-
rubu yaa pa ba kasaautanja a
pati dueni teŋka siuku po.

³⁷ Wa ale jam boro a moata
Jerusalem a yaa churinti
nyini Olivi Guuku zuk a siŋ
la, wa ŋaanviirima meena
yegayega a piilim deri a te
Naawen pimpauk ate ku a
jueli nna yegayega, ale ba ale

jam nya wakperikaliik pagri
sii meena la.

³⁸ Ba yaa a pak Naawen a
weeni ayen,

"Naawen niak naab waai
ale cheena Nyɔnɔwa
yonni nyiŋ la.

Suyɔgini a bo Naawen
jigi, ale nalim a bo
wenŋmazuk."

³⁹ Farisiima ba gela ale
jam maa bo nuru bɔanni
po la, a yaa weeni Yeezu
ayen, "Ti Sagro, weeni fi
ŋaanviirima ate ba goori."

⁴⁰ Yeezu yaa tulisi ba ayen,
"Ni basi ate m weeni ayen
ba dan poom goori me, tint-
tanaja dek le yi yiila a pak
Naawen ase bala la."

⁴¹ Wa ale jam moata teŋka
po ate wa ga nya ka la, wa
deri a kum ka nyiŋ

⁴² a weeni ayen, "Ase ni
dan poom seba ni le ni nyɛ
dii ate suyɔgini a jam la ku
te zunchor kama alege ŋa
meena a suk kama ni jigi.

⁴³ Di danni cheena kama,
ate ni dachaasaja a jo gilim
ni jigi meena a basi sunsuŋ.

⁴⁴ Ba ale kaasi ni teŋka
abe ba ko ni ale ni bisaŋa
meena. Ba kan basi tintain
yeŋ me la ate di dua di choa
zuwa. Nyanya de meena le
nyɛ kama dii nyiŋ la, diipo
ate Naawen jam ayen wa
vari ni a basi la, ni jam zeri
kama."

⁴⁵ Yeezu yaa ga jo Juuma
Puusika Yenni po a yiak baai
ale jam bo di po a gerim la

⁴⁶ ale weeni ba ayen, "Ba
ŋmarisi Naawen gbaŋka po
ayen Naawen a weeni ayen

yenni a le chim ka puusika yeri. Alege nama goanti pa di chim ka zueba yeri."

⁴⁷ Daa meena Yeezu a kasim jam a sak ka nuruba Juuma Puusika Yenni po. Juuma Puusika Yenni kpaṇṇja ale Juuma Sinsaṇṇja sagrōma ale nisomma jam a yaali kama ayen ba ko wa

⁴⁸ alege ba an baga a jam nya siuwa, dii nyij la, nuruma meena a kasim jam a wom ka wa sinsaṇṇja. Ba kan jam a yaali ayen ba jogi ale wa yen la womka.

20

¹ Da yen ate Yeezu a jam bo Juuma Puusika Yenni po a sak nuruma Naawen wamaṇṣaṇa. Juuma Puusika Yenni kpaṇṇja ale Juuma Sinsaṇṇja sagrōma ale nisomma a yaa jam

² a bek wa ayen, "Ka wana ale te fi siuk ate fi a nyε wieṇa de? Ka wana ale te fu siuk wa?"

³ Yeezu yaa tulisi ba ayen, "Ni basi ate mi me bek ni wari.

⁴ Jōon ale jam a te nuruba soka la, wa jam nya wa pagrimu ka Naawen jigi yaa nuru biik jigiya?"

⁵ Ba yaa deri a zok ale chaab, "Ti ti tulisi wa ayen ka boa? Ti be dan weeni ayen bu nyini ka Naawen jigi wa le bek ti ayen be ka boa ate ti jam ka siaka ale Jōon wieṇa.

⁶ Alege ti dan weeni me ayen bu nyini ka nurubiik jigi, nuru boanni ale za dela

la ba a le yuk ti kama ale tintana dii nyij la, ba seba chak kama ayen Jōon ka Naawen biisiteero."

⁷ Ba yaa tulisi ayen, "Ti ze Jōon pagrimu ale nyini juijui la."

⁸ Yeezu yaa weeni ba ayen, "Mi me abe kan weeni a sak ni jaab buui pagrim nyij a te mi a nyε wieṇa de la."

⁹ Yeezu yaa magsi wa-magsini de a sak nuruma ayen, "Nuru wanyi ale jam boro a yaa kpa wa talim fiik, a vuk tiisa. Wa yaa pa nuruba ayen ba a limsi bu ale ge yaa yiri nyiem a cheṇ teṇ ka choa a ga beni nna yegayega.

¹⁰ Wa talimu tiisanja yoanaṇa pisika ale jam paari la, wa yaa tom tomteero ayen wa ga tuesi yoana ḥaai ate wa soa la wa nuruma jigi a ta jam te wa. Tomteerowa ale ga paari talimu po la, nuruma yaa yik wa a nak wa a yiak wa ate wa cheṇ ale nisim kotta.

¹¹ Wa yaa ḥman tom tomteero wa choa alege ba ḥman yik wa me a nak ate wa nya chivie nalimnyiini a yiak wa ate wa cheṇ ale nisim kotta.

¹² Wa ḥman tom tomteero wa choa a nyε buta, ba ḥman yik wa me a nak a te wa tuom a yiak wa ate wa nyini.

¹³ Talimu nyōnōwa yaa bek wa dek ayen, 'M le nyε ka se nna m le tom ka m dek biika waai ate m mariṇ la ate wa cheṇ, da dii dai ba a le te wa zula.'

¹⁴ Nuruma yaa ale ga nya nuruwa dek biika la, ba yaa weeni chaab ayen, "Talimu nyɔnɔwa dek biika ale nna. Wa dan kpi, ka wala le soa wa ɔnantaja. Basi ate ti ko wa ate wa ɔnantaja meena a chim tama ɔnta."

¹⁵ Ba yaa yik wa a ta wa nyini talimu po a nyini a ko wa."

Yeezu ale magsi wa-magsini nna a nueri la, wa yaa bek ayen, "Talimu nyɔnɔwa le nyɛ nuruma de ka se?"

¹⁶ "Wa le jam ko ba kama abe wa pa talimu a nyo nuruba ba chaab nisima po."

Nuruma ale wom nna la, ba yaa weeni ayen, "Ti a saalim Naawen ayen wa kan basi ate dila nyɛ."

¹⁷ Wa yaa nya ba ale weeni ayen, "Be ka boa ate ba ɔmarisi Naawen gbaŋka nna ayen,

'Tintain dii ate seeroma a zeri ayen di an nala la, tintain dila degadega ale ɔjman chim tintain man̄ka ɔa meena po.'

¹⁸ Nuru waai abe dan lo tintanni de zuk, kula nyɔnɔwa nyiŋka a le pasi ka meena meena, alege nuru waai ate tintanni de a lo wa zuk la, di a le num wala choa nyiŋka ase ka zom la."

¹⁹ Juuma Sinsanja sagrɔma ale Juuma Puusika Yenni kpanja a yaa jam pii nyiŋ ayen ba yik Yeezu dila powa, dii nyiŋ la, ba jam miŋ kama ayen wa pa ka ba a magsi wamagsini. Alege ba an jam nya siuk a yik wa dii

nyiŋ la, yɔgsum ale jam ta ba ale nuruma.

²⁰ Ba yaa kasim jam a gisi siuk ayen ba yik wa. Ba yaa tom nuruba a weeni ba ayen ba pa ba dek a chim wensie nyam a ga bek Yeezu bega ate ba nya siuk a yik wa a te Gominawa waai ale ta pagrim la.

²¹ Nuruma de ale jam Yeezu jigi la, ba yaa weeni wa ayen, "Ti sagro, tama seba ayen fi ale a biisi dii ale a sak nuruba dii la ka wensie. Tama seba me ayen fi ka waai ale kan a luk nuruba la, alege fi a sak ka wensie sinsanja ɔaai ale a sak nurubiik Naawen ale a yaali ayen wa boro dii la.

²² Be weeni nyaku de a sak ti, tama Sinsanja a siak ate ti tuni ti lampoowa a te nakpionku Siiza yaa Sinsanja kan siagi?"

²³ Alege Yeezu poom seba ba yammu noai po kama ate wa yaa weeni ba ayen,

²⁴ "Ni sak mu libiri." Ba yaa ta ligni jam ate wa yaa bek ba ayen. "Ka wana zuk ale wa yoi ale dua di nyiŋja?"

Ba yaa tulisi wa ayen, "Ka Siiza."

²⁵ Yeezu yaa weeni ba ayen, "Ku be dan ka dila, ni be pa jaab buui meena ale magsi ayen ni pa te Siiza la, a te wa, abe ni pa jaab buui meena ale magsi ayen ni pa te Naawen la, a te wa."

²⁶ Wa ale jam tulisi ba dii nna la, ku yaa cha ba nna yegayega ate ba yaa goori nna chorototo. Ba an jam

baga a yik wa nuruma nimbie po, wa ale tulisi ba dila la nyinj.

²⁷ Dula jigini, Sajusiba ba gela a yaa jam Yeezu jigi, a bek wa bega. Sajusima meena jam a weeni kama ayen nuruba dan kpi, ba an ɻman baga a yiri kum po. Ba yaa bek Yeezu ayen,

²⁸ "Ti Sagro, Moosis ale ɻmarisi nyaku de a te ti a weeni ayen, 'Nuru a dan faari wa pɔk ate ba an biak biik ale ge ate nuruwa a dan kpi, ku a fe kama ate wa suok a faari pukogini a biak bisa a te wa suoku waai ale kpi la.'

²⁹ Yøgyøgla de, nuruba bayopoi ale jam boro a chim suaata ate ba so kpagini a faari nipɔk ate wa an biak ale wa nya ale ge kpi.

³⁰ Waai ale pa a saŋ wa la me a yaa faari wa suoku powa alege nipowa ale wa me an biak a nya ya ale ge ate wa kpi.

³¹ Ba suok kuui ale pa a saŋ butawa la, a nyε kula me degadega. Ba meena bayopoiwa a faari nipɔk wala kama a taam tu alege ba waai ale wa an biak a nya ya ale ge kpi.

³² Ku ɻaaŋnyinj ate nipowa me a yaa kpi.

³³ Yøgyøgla de, ate nuruma bayopoiwa de meena a faari wa a nya la, da dii dai ate nuruba meena ayen ba yiri kum po la, ka wana le wa soa nipowa de?"

³⁴ Yeezu yaa tulisi ba ayen,

"Tεŋzuk de demma a faari ka nipooba, a pa ba leeba me a yalisi choroba,

³⁵ alege nuru baai ale magsi ba yiri kum po a yaa bo tεŋ kaai ale bo ɻaaŋ cheena la, ba kan yali chaaba.

³⁶ Ba ba a nyε ase ka Naawen Sabiiloma la. Ba kan ɻman maari a kpi. Ba yaa ka Naawen bisa dii nyinj la, ba yiri kum po kama.

³⁷ Moosis dek abe weeni nyaku de ate ku lagri kama ayen nuru baai ale kpi la le yiri kum po kama boan nyinjña juijui ate wa ɻmarisi Naawen gbaŋka po a magsi chaab ale juijui ate wa nya bolimu goanni po ate bu a nyε nna ase bu a de ka ti fiik la wa weeni ayen, 'Nyɔnɔwa ka ti kokpieŋsaŋa Abraham Naawen, Aizik Naawen, ale Jekob Naawen.'

³⁸ Ni poom seba kama ayen Naawen be daa kpilima Naawenya, alege wa ka ɻanvuuta Naawen, boan nyinjña, waai meena vua kama wa jigi."

³⁹ Juuma Sinsanŋa sagrɔma ba gela a yaa weeni ayen, "Sagro, fi biisi ka nalimnyiini."

⁴⁰ Dii nyinj la, ba ɻman ka siuk a bek wa bega ɻa chaaba.

⁴¹ Alege Yeezu yaa bek ba ayen, "Ka boa ale soa ate ba a weeni ayen Kirisitawa waai ate Naawen a le tom wa ate wa jam la a le chim ka Naawa Deevid ɻaaŋbiiga?

⁴² Wanni abe ale ka dii la ale Naawa Deevid dek a

weeni Naawen gbaŋka Yiliŋa dinyi po kama ayen,
‘Nyɔnɔwa Naawen weeni mi

Nyɔnɔwa ayen,
kali mi juga geŋ
⁴³ ate ku jam paari diipo
ate m le basi ate fi nya
pagrim fi dachaasaŋa
zuk.’

⁴⁴ Ase Deevid dek dan a wi
Kirisitawa waai ate Naawen
a le tom ate wa jam la, ayen
wa Nyɔnɔ, ku be zaani ka se
a te Kirisita a baga a chim
Naawa Deevid ḥaaŋbiiga?’

⁴⁵ Nuruma meena jam a za
a wom kama ate Yeezu yaa
weeni wa ḥaaŋviirima ayen,

⁴⁶ “Ni kpesi ni dek ale Ju
uma Sinsaŋŋa sagrɔma baai
ale a yaali ayen ba jo ba
kasaautanja a nyiem a cheŋ
a yaali ayen waai a ta a
puusi ba, yaba peelitanja po
la, baai ale a yaali me ayen
ba kali zukpaglik sii ate ba
lueri zaani tuka diinaŋa po
la. Ba ka nuru baai me ale
a yaali ayen ba kali nuru
kpeenta zukpaglisa zuima
ḥandiin kpeenta tiŋŋa po la.

⁴⁷ Ba be ka baai me ale
a yaali pukoga paasi deka
la, ale baai me ale a pu
usi Naawen venta puusa
wɔŋta la. Ba la chaab waa
lika le gaam taam ka nna
yegayega.”

21

¹ Yeezu yaa jam kala Ju
uma Puusika Yenni po a
mɔata juijui ate nuruba ta
ba ligra a jam a nyoro a te
Naawen la, a yaa nya ba.

² Wa yaa jam nya pukogi
dinyi, wa jam ka jajak a yaa

maa ta wa ligbie ḥaye a jam
ayen wa lonsi du.

³ Yeezu yaa weeni ayen,
“Wensie ate mi a weeni ni
ayen, pukogi niwobowa de
ale nyo ligri ḥaai du la, wa
tiirimu a gaam mbala meena
tiirintaŋa kama.

⁴ Dii nyiŋ la, mbala te
ka ligra dii ale kan tɔa ale
ba pa teka la alege pukogi
niwobowa de a pa ka wa
ligraŋa meena ate wa ta la a
ta jam nyoro.”

⁵ Yeezu ḥaaŋviirima ba
gela a jam a weeni ka Juuma
Puusika Yenni ale nala dii
ale di tintain nalinsaŋa ale
tiirim tii meena ate nuruba
te Naawen ate ba ḥimirisi di
la. Yeezu yaa weeni ayen,

⁶ “Dii meena ate ni a nya
nna la, di danni cheena ate
nuruba jam nak di a lonsi.
Ba kan basi tintain yeŋ me
la di choa zuwa.”

⁷ Ba yaa bek wa ayen, “Ka
dimpo ate wienja de ayen ḥa
nye? Ka boa ale ku nye
ate ku sak ti ayen danni a
mɔata?”

⁸ Yeezu yaa weeni ba ayen,
“Ni kpesi ni dek ate waai
a kan paasi ni. Nuruba
yegayega le jam mi yonni
nyiŋ a pa ba dek a chim
Kirisitawa waai ate Naawen
a le tom la, a velim a weeni
ayen di danni abe paari
kama. Ni kan va ba.

⁹ Ni dan wom tigurisa wie
ale kpaga ale a nya baai
zuk la, a nyɛ kpaliŋ ale
ba kpaŋŋa ni kan a chali
yogsum. Ku a fe kama
ayen nyanya de meena a nyɛ
alege ku kan sak kama ayen

teŋka kpeglimka a le deri jam kama."

¹⁰ Wa yaa ḥman weeni ba ayen, "Teŋsa gela dem ale ba nalima meena a le yiri a cheŋ ga tu chaab kpaliŋ po.

¹¹ Teŋka me a le choa nna yegayega ate kom ale tue pagrisa jam jigi meena. Wakperikaliisa nna yegayega ale wie ḥaaŋ ale ḥa te nuruba yōgsum la le nyę wennymazuk chiŋmaŋa po.

¹² Alege wienja de a dan yaa ḥa nyę, ku a fe kama ayen nuruba ale ba yik ni ale pagrim a basi ate ni nam nna yegayega. Ba a le yik ni a ta ni cheŋ ba tuka diinaŋa kpajŋa jigi ate ba bo ni buusa a yaase ba ta ni a ga lik likka diina po a yaase ba a le ta ni a cheŋ ga zaani nalima ale kanbonnalima ninj. Ni ale a va mi la nyiŋ ale soa ate ba a le nyę ni dila.

¹³ Dila powa nyaku de a le te ni siuk ate ni baga weeni mi wie a sak ba.

¹⁴ Ba dan ta ni a ga jo buusa boka dökku po, ni kan basi ate ku a daani ni ale dii ate ni tara ayen ni biisi ale boteerowa la,

¹⁵ dii nyiŋ la mi le weeni sak ni ni le ni weeni dii la. M be le te ni yam ate ni dachaasanja a kan ba a biisi gaam ni.

¹⁶ Ni dek koba ale ni maba ale ni suaata ale ni kobisa ale ni dɔaba a le yik ni ale pagrim a te ate ba ko ni ba gela.

¹⁷ Waai meena a le kisi ni kama mi nyiŋ.

¹⁸ Alege zuik yen me la ni zuimaŋa po a kan be.

¹⁹ Dila nyiŋ ni yik ni dek nalinmyiini a siak a te ni ninam ate ni vari ni dek basi kama.

²⁰ "Ni dan ga nya ale sojiba a jam gilim Jerusalem teŋka, ni be seba ayen ka kaasika a moata kama.

²¹ Ni dan nya ale dila boro a nyę, nama baai ale bo Judia teŋka po la ni chali nna yegayega a ga suk guutaja sunsunj. Baai ale bo teŋka dek po la, ba basi dula jigini. Baai me ale bo peelim la, ba kan cheŋ teŋka dek po.

²² Dii nyiŋ la, ase ba ale ḥmarisi dii Naawen gbaŋka po ayen da ḥala po ka 'Waalika Da' la le sum chim ka wensie.

²³ Da ḥala po, nipok baai ale ta puusa ale biluaata la jok wein kama. Dii nyiŋ la, kaasunj nna yegayega a le ku jam teŋka de, waalika nna yegayega me a le ka jam nuruma de jigi.

²⁴ Ba a le pa ka gebi wonta me a ko ba gela. Ba a le yik ba gela me a ta cheŋ teŋsa yegayega. Nuru baai ale kan daa Juuba la, a le kaasi Jerusalem abe ba bo ka po paari ba danni ate ba ale basi.

²⁵ "Wakperikaliisa ale si a nyę wenbinni ale chiika ale chiŋmarisaŋa jigi. Sukaasunj nna yegayega a le di jam teŋzuk de nuruma meena jigi ate yōgsum yik ba ale nya kpeemu ale a wuuri dii ate bu nyamiisanja me a nyę dii la.

²⁶ Yøgsum a le yik nuruba kama ate ba cha ase ba ale a limsi dii ale di nyø teñzuk meena la, dii nyin la, chijnmarisana ale bo wennymazuk la, le tagri si suitanya kama.

²⁷ Nala meena ñaañnyinj, ate Mi Saalobiika a yaa pa m dek a sak ate nuruba yaa nya mu ale m bo chijnmari po a cheena ale pagrim ale nyagsika nna yegayega.

²⁸ Wienja de a dan piilim nyeka ni yiri zaani ñmai abe, ni zak ni zuima ñmai dii nyin la, ni varibasika danni moata kama."

²⁹ Yeezu yaa magsi wa-magsini de a sak ba ayen, "Ni nya kinjkanj ale tiisanja meena.

³⁰ Ase ni dan ga nya si ale si pusi vaata, ni seba ayen wulum wein a moata kama.

³¹ Ni be dan nya wienja de me ale ña piilim boro a nyø, ni yaa be seba ayen Naawen Naamu a moata kama.

³² "Wensie ate mi a weeni ni ayen jinla demma a kan kpi ase ka ba liñ nya wienja de meena nyeka.

³³ Wennymazuk ale teñka meena a le jam kpeglim ka da yen. Alege mi wienja a kasim ta ka pagrim taam wuu.

³⁴ "Ni kpesi ni dek ate ni kan pa ni dek meena a te deka ale nyuka abe ni kan a daani ni dek ale nyeboka wie, kan daa di, Da dila danni a le jam diiri ni kama.

³⁵ Dii nyin la, da dila danni ale diiri waai meena kama ase baruk ate ba bari yik jaab la.

³⁶ Alege, m ñman a weeni kama ayen ni kpesi ni dek daa meena, a puusi Naawen ayen ni a le ta pagrim ate ni baga nyini wienja de meena a le cheena ayen ña nyø la po a nyini ate ni baga zaani Mi Saalobiika nin."

³⁷ Yeezu a jam pa ka da ñala meena a kasim a sak nuruba Juuma Puusika Yenni po. Junoai nyiem a dan jam paari, wa a nyini kama a cheñ guuk kuui ate ba a wi ayen Olivi guuk la.

³⁸ Saliuk yok yok foribi, nuruma meena a nyiem jam ka Juuma Puusika Yenni a wom wa sinsanña.

22

¹ Ku jam tali ka magla ate Juuma tigi kpeeni dii ate ba a wi ayen Juuma Gaambasika Tigin la danni a paari. Da dila danni ale ba piilim a ñobi boroboruk kuui ale kan ta dabinta ku po la.

² Ku ale jam boro a moata da kpeeni la, Juuma Puusika Yenni kpañña ale Juuma Sinsanña sagrøma a jam a gisi ka siuk ayen ba ko Yeezu, alege ba an baga dii nyin la ba jam a chali ka yøgsum ale nuruma.

³ Sitaana a ya basi ate Yeezu ñaañviirma pi ale bayewa po wanyi a siak te wa. Wa yoi ale Judas Iskariot.

⁴ Judas yaa cheñ Juuma Puusika Yenni kpañña ale Yenni limsidøma jigi a biisi ale ba wa a le wa nyø dii a yik Yeezu a te ba la.

5 Ba sue a yaa jam peenti nna yegayega ate ba weeni ayen ba a le tuni wa ligra.

6 Judas me a yaa jam siak a deri piilim a gisi siuk kuui ate ba yik Yeezu diipo ate nuru bɔanni karo la.

7 Tigini danni piilimka ate ba a ɻobi boroboruk kuui ale kan ta dabinta la, ba a pa ka pabisa a nyε kaabka a gomsi a magsi ayen ba de Juuma Gaambasika Tigini ɻandiintanja.

8 Da dila danni, Yeezu yaa tom Piita ale Jɔɔn a weeni ba ayen, "Ni cheŋ a ga gomsi ti Gaambasika Tigini ɻandiintanja ate ti de."

9 Ba yaa bek wa ayen, "Fi a yaali ayen ti cheŋ ka be a ga gomsi magsi?"

10 Wa yaa tulisi ba ayen, "Ni nya de, ni ale a cheŋ tɛŋka po la, nidoa ale wa ji nyiam ale samɔniŋ a jam tuni. Ni maa va wa a ga jo yeri dii po ate wa ga a jo la.

11 Ni dan ga jo, ni bek yenni nyɔŋɔwa ayen, 'Sagrɔwa a weeni ayen, fi dak nichamma dɔk kuui ate wa ale wa ɻaanviirima le jo kali de Gaambasika Tigini ɻandiintanja la a sak ti?'

12 Wa le dak ɻmazuk dɔk kpion kunyi ate ba vari ale gomsi ku meena po a sak ni. Ni yaa jo ku po a gomsi jaab buuri meena a magsi ate ti kali a de."

13 Ba yaa cheŋ ga jo tɛŋka po a nya dii meena ate Yeezu a poom weeni ba la, ate ba yaa gomsi ba Gaambasika Tigini ɻandiintanja a magsi.

14 Ku ale jam paari diipo ate ba ayen ba de la, Yeezu ale wa tuimtomdɔma a yaa maa chaab kali ayen ba de.

15 Wa yaa weeni ba ayen, "M poom kasim a yaali ka nna yegayega ayen m kali a de Gaambasika Tigini ɻandiintanja de ale nama abe m ge a nam

16 dii nyiŋ la, m kan de deka de diipo diipo ase ka da dii danni ate Naawen Naamu ale jam la ate ti yaa de ate deka de a sak ni ka wie la."

17 Yeezu yaa pa beerik ale daam a puusi a te Naawen a nyε wa jiam ale ge a weeni ba ayen, "Ni ɻɔa a chari chaaba,

18 dii nyiŋ la, m kan ɻman nyu daamu de ase ka Naawen Naamu a nin jam."

19 Wa yaa ɻman pa boroboruk a puusi Naawen a nyε wa jiam, a yik ku a wie a te ba ale ge weeni ba ayen, "Ni ɻɔa ɻobi, mi nyiŋka ale nna ate m pa a te ni. Ni nyiem kasim a nyε nna ate ni a teeri m wari."

20 Dila degadega, ba ale ga de nueri la, wa yaa ɻman pa beerika ale daamu a weeni ba ayen, "Beerika de ale daamu a kpiiri basi a te ka nama ayen yɔgɔyɔglə de Naawen a va mi ziimu nyiŋ yaa basi ate wa dek ale nuruba a ta noayerŋ paalik ale chaab.

21 "Alege nuru waai le wa ta mi a ga bobri a sak la, a maa kali ka dela ale mi a de.

22 Ka Naawen ale poli ku ayen Mi Saalobiika a kpi

alege nuru waai dek a le wa ta Mi Saalobiika a ga bobri sak la, ku le bie wa jigi."

²³ Wa ḥaaŋviirima yaa jam a bek ba dek ayen, "Ka tama wana a le wa nyε dila?"

²⁴ Wa ḥaaŋviirima a yaa jam a nak nampaga ale chaab a bek chaab ayen, "Ka tama po wana dek ate nuru ba a poli ayen wa ka nuru kpion a gaam ti meena?"

²⁵ Yeezu yaa weeni ba ayen, "Tεŋzuk de nalimaŋa ta pagrim ka nna yegayega a gaamu ba nuru baai zuk ate ba a nya la. Nuruma ka wariwari a maari a biisi. Ba a wi ba nalimaŋa ayen ka ba maaroba.

²⁶ Alege nama jigi ku be daa dila, ku a fe kama ayen waai ale chim nuru kpion ni meena po la, a pa wa dek a chim ni meena baanj, waai me abe ale chim ni niŋdeero la, ku a fe kama ayen wa chim ni tomteero.

²⁷ Basi ate m bek ni nyaku de ayen, nuruma de bayewa, ka ba wana ale gaam wa choa, waai ale kali tεŋ a de ḥandiintanja la yaa waai ale nyε ḥandiintanja a te waai ale kali tεŋka a de la? Daa waai ale kali tεŋka a de la ale gaam waai ale a te wa la? Alege mi bo ni po ase ka nuru waai ale ka tomteero la.

²⁸ "Nama kasim bo ale mi ale m ninammu meena kama.

²⁹ Ase mi kowa ale pa wa naamu a nyo mi nisima po dii la, mi me ase m kowa ale nyε dii la, a te ni ka siuk

³⁰ ate ni a de abe ni a nyu m naamu po, abe ni kali zukpaglisa zuima a nya Izirali buuni pi ale buyewa meena zuk.

³¹ "Simon, Simon kpesi fi dek ale Sitaana a juisi ka siuk ayen wa nyε ni meena a nya. Wa ale yeeri ḥan maŋsaŋa ḥan baataŋa po, ase kparo ale yali votta a basi ale a ge ḥan bienja dii la.

³² Alege, mi puusi Naawen a te fi Simon kama ayen fi kan basi fi siaka. Fi dan tagri a siak mi noai ase ti ale poom a nyε dii yɔgɔyɔgla la ku a fe kama ate fi nyε ate fi suaataŋa a ta pagrim me."

³³ Simon Piita yaa tulisi wa ayen, "M Nyɔnɔ, mi gomsi magsi kama ayen m maa va fu a chen likka dɔk a yaase m kpi ale fu."

³⁴ Yeezu yaa weeni wa ayen, "Mi a le a weeni fi Piita ayen, fi ale pagsi ku noai buta ayen fi ze mi, alege ate kpadiaka a kum."

³⁵ Yeezu yaa bek ba ayen, "Diipo ate mi jam tom ni ate ni chen alege ka ligra fook, yaase fɔrok, yaase nuensa la, ni jam jogi jaaboa?"

Ba yaa tulisi wa ayen, "Aawo, ti an jam jogi jaabjaaboa."

³⁶ Yeezu yaa weeni ba ayen, "Alege yɔgɔyɔgla de ate mi a weeni ni ayen waai a dan ta ligra fook, yaase fɔrok ku a fe kama ayen wa pai. Waai abe dan kan ta gebi woŋ ku a fe kama me ayen wa pa wa kasaauk a da a

yaa pa ligranya a da gebi kala choawa.

³⁷ Boan nyinjña, ba ale ñmarisi Naawen gbanika po dii ayen, ‘Ba jam pa wa a gum chaab ale ka zueba la’, ku a fe kama ayen dila chim wensie mi jigi. Dii nyinjña, ba ale ñmarisi dii dila po dila po a magsi chaab ale mi la, a boro a chim ka wensie.”

³⁸ Ba yaa tulisi wa ayen, “Ti Nyōnō, tama ta ka gebi sila chaab siye.”

Yeezu yaa tulisi ba ayen, “Dila magsi kama.”

³⁹ Yeezu ale wa ñaanviirima yaa basi dula jigini ale ge cheñ Olivi Guuku ase wa nyiem ale a nye dii la.

⁴⁰ Wa ale jam paari dula jigini la, wa yaa weeni ba ayen, “Ni a puusi Naawen ate ni kan pa ni dek te nyenyaka.”

⁴¹ Wa yaa poori wa dek wa tøga a taam nakpiak a kpi duna teñ a puusi Naawen ayen,

⁴² “M koa, ku dan ka fi yaalika, yeeri ninammu de m jigi a basi, alege nye fi dek ale a yaali dii la, daa mi ale a yaali dii la.”

⁴³ Naawen sabiiloma wanyi a yaa jam wa jigi a te wa pagrim.

⁴⁴ Ase wa a le jam a yiili wa ninammu wie la, wa yaa ñman puusi Naawen a gum du ate wulum a kasim jam a zi nna ase ka ziim ale a zi teñ la.

⁴⁵ Wa ale ga puusi Naawen nueri la, wa yaa yiri ñman pilim jam wa ñaanviirima

jigi a jam a paari ale ba dua a goa dii nyinjña la ba sue ale jam kaasi

⁴⁶ ate wa yaa bek ba ayen, “Ka boa ate ni dua a goa? Ni yiri a puusi Naawen ate ni kan pa ni dek te nyenyaka.”

⁴⁷ Wa ale jam diem boro a biisi nna la, nuruba yegayega ale Judas waai ale jam ka wa ñaanviirima po pi ale bayewa la a yaa de ba niñ a cheena. Wa yaa forisi paari Yeezu a puusi wa.

⁴⁸ Alege Yeezu yaa weeni Judas ayen, “Judas, fi a dak Mi Saalobiika a sak ale ka puusa?”

⁴⁹ Yeezu ñaanviirima baai ale jam maa bo ale Yeezu ale ga nya dii ale di nye la, a yaa bek Yeezu ayen, “Nyōnō, ti pa ti gebik wonsaŋa a chubi ba?”

⁵⁰ Ba wanyi a yaa deri che Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni tomteerøma po wanyi juga turi.

⁵¹ Yeezu yaa weeni ba ayen, “Dila magsi kama”. Wa yaa tiri nuruwa tunni ate di deri nueri.

⁵² Yeezu yaa bek Juuma Puusika Yenni kpajña ale Yenni limsidøma ale nisomma baai meena ale jam nyini jam ayen ba yik wa la, ayen “Mi ka zue ate nama ta gebi wonja ale dua a jam ayen ni yik mu?

⁵³ Daa meena mi kasim bo ale nama kama Juuma Puusika Yenni po a sak nuruba alege nama an jam pa nisa a tiri mu, ka nama me danni ale nna, di be ka da dii me

ate Sitaana ta siuk pa wa pagrimu a tom tuima la."

⁵⁴ Ba yaa yik wa a ta wa chej Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni yenni. Piita yaa wari ḥaaŋ a chej a vi.

⁵⁵ Ba ale jam t̄at̄i bolim yenni dabiaka po a maa chaab a kali la, Piita jam maa bo ba po kama.

⁵⁶ Nip̄kbili wanyi ale jam boro. Wa jam ka p̄okd̄oklie. Nip̄kbinni de ale nya ale Piita kala bolimu niŋ la, wa yaa nya wa nna ziim, a weeni ayen, "Nuruwa de a poom bo ale wa kama."

⁵⁷ Piita yaa pagsi ayen, "Nip̄kbiliga, mi poom ze wa."

⁵⁸ Ku an bula beniya ale ge ate nuru wa choa a ḥman nya wa a weeni ayen, "Fi me ka ba po wanyi."

Alege Piita ḥman weeni ayen, "Nid̄a, mi maa daa ba po."

⁵⁹ Ku ale ḥman ga beni maga dega la, nuru wa choa a ḥman weeni ale nin muna ayen, "Mi seba chak kama ayen nuruwa de a jam maa bo ale wa kama, dii nyiŋ la, nuruwa de ka Galili ṭeŋka deno."

⁶⁰ Alege Piita ḥman weeni ayen, "Nid̄a, mi ze fi ale a biisi dii la."

Wa ale diem boro a biisi dila la, kpadiaka yaa kum, ate Nyɔnɔwa yaa, viriŋ nya Piita

⁶¹ ate Piita yaa teeri Nyɔnɔwa ale poom weeni wa dii ayen, "Fi le pagsi kama ku noai buta ayen fi

ze mu ale ge ate kpadiaka kum yokku de."

⁶² Piita ale ga teeri dila la, wa yaa nyini peelim kum nna yegayega.

⁶³ Nuru baai ale jam ta Yeezu la, a yaa nyε wa a la ale a nak wa,

⁶⁴ a yaa pa ḥanta a bobī lik wa ninaŋa me a yaa bek wa ayen, "Weeni a sak ti waai ale nak fu la."

⁶⁵ Ba jam biisi ka wie ḥa chaab nna yegayega a le wa.

⁶⁶ Vari ale ga veenti la, nisomma a yaa jam tu chaab. Ba gela a jam ka Juuma Puusika Yenni kpajŋa, ba gela me Juuma Sinsanŋa sagrɔba. Nuru baai ale jam ta Yeezu la a yaa ta wa a chej ba jigi ate ba yaa bek wa ayen,

⁶⁷ "Fi ka Kirisitawa waai ate Naawen weeni ayen wa a le tom ate wa jam la, be weeni a sak ti."

Alege wa yaa tulisi ba ayen, "M dan weeni a sak ni, ni kan ta siaka.

⁶⁸ M be dan begi ni bega ni kan tulisi mu.

⁶⁹ Alege a zaani jinla a ta a chej, Mi Saalobiika a le kali ka Pagrɔwa Naawen juga gen."

⁷⁰ Ba meena a yaa ḥman begi wa ayen, "Fi abe ka Naawen biika?"

Yeezu ḥman tulisi ba ayen, "Nama ale weeni."

⁷¹ Ba yaa bek chaab ayen, "Ka boan jaab wari ate ti ḥman a yaali ayen ti wom a magsi chaab ale nuruwa de dii nyiŋ la, ti wom ku kama a ta nyini wa dek noai po ayen ti an velim ya."

23

¹ Nisomma meena yaa yiri ta Yeezu a cheñ Gominawa Paalot jigi.

² Juijui ate ba tɔarinj wa a weeni ayen, "Tama yik nuruwa de kama ale wa boro a paasi ti nuruma ayen ba kan a tuni ba lampoowa a te nakpionku Siiza. Wa maari a weeni me ayen wa dek ale Kirisitawa. Ku kiri ale wa ka naab."

³ Gominawa Paalot a yaa bek wa ayen, "Ka fi ale Juuma naawa la?"

Yeezu yaa tulisi wa ayen, "Fi ale weeni."

⁴ Paalot yaa weeni Juuma Puusika Yenni kpañña ale nuru boanni ayen, "Mi an nya nuruwa de wari dii ate wa kaasi la."

⁵ Ba yaa ñmasi a biisi nna yegayega ayen, "A zanai Galili tɛŋka a jam paari Judia tɛŋka a ta ga paari dela, wa kasim a sak nuruwa kama ayen ba basi ate kaasuj jam."

⁶ Paalot ale wom nna la, wa yaa bek ayen, "Nuruwa de ka Galili deno?"

⁷ Paalot ale wom ayen Yeezu nyini ka juijui ate Naab Ayerod a jam a nya ka zuk la, wa yaa basi ate ba ta Yeezu a cheñ wala jigi. Dila po wa Naab Ayerod dek a jam bo ka Jerusalem tɛŋka.

⁸ Naab Ayerod ale nya Yeezu la, ku yaa peenti wa sui nna yegayega boan nyinj, wa kasim jam a yaali ka nna yegayega ayen wa nya wa dii nyinj la, wa wom ka wa wari ate wa yaa jam a yiili ayen

wa le nye wakperikaliik ate wa nya.

⁹ Naab Ayerod yaa bek wa bega nna yegayega alege Yeezu an jam tulisi wa.

¹⁰ Juuma Puusika Yenni kpañña ale Juuma Sinsanña sagrɔma a yaa za dula a tɔarinj Yeezu ale nin muna.

¹¹ Naab Ayerod ale wa sojima a yaa nye Yeezu a la ale a nye wa jigi nna ase wa daa nuru la. Ba ale nye dila la ba yaa pa kasaauk nalun jo Yeezu ate Naab Ayerod yaa weeni ate ba ta wa ñman cheñ Paalot jigi.

¹² Da dila danni Naab Ayerod ale Paalot a deri de doata ale chaab. Ba jam ka dachaasa alege ate nyaku de a nye.

¹³ Paalot yaa wi Juuma Puusika Yenni kpañña ale kpaga ña chaab ale nuruwa

¹⁴ a yaa weeni ba ayen, "Nama ale ta nuruwa de a jam mi jigi a weeni mi ayen wa a dak ka siuk kaasunta a sak nuruwa. Yɔgyɔgla de nama dek a be nya mi ale bek wa beñja meena alege mi an nya dii meena ate nama weeni ayen wa kaasi la.

¹⁵ Ayerod me a be an nya wa wakaasunyɔa dii nyinj la, ka wala ale basi wa ate wa jam tama jigi. Nuruwa de an nye wariwari a magsi kumma.

¹⁶ M be le basi kama ate m sojima miiri wa abe m basi wa ate wa cheñ."

¹⁷ Bena meena ba Juuma Gaambasika Tigini a nyiem dan jam paari ku nyiem

a fe kama ayen Gominawa Paalot lak nuru waai ate wa teŋka demma a yaali ayen ba lak ate wa nyini likka dɔkku po a nyini la a basi.

¹⁸⁻¹⁹ Nuru wanyi ale jam boro ate ba a wi ayen Barabasi ate ba jam maa yik wa a lik dii nyinj la, wa jam maa nyε ka noai yenj ale wa teŋka demma a yaa nyε kpaliŋ ale baai ale a nya wa teŋka zuk la ate wa ko nuruba ate ba yaa yik wa a lik. Nuruma yaa maa chaab a kaari ate ku jueli nna yegayega a weeni ayen, "Ko wa abe fi yeeri Barabasi a basi te ti."

²⁰ Paalot yaa ŋman biisi ale ba a yaali ayen wa yeeri Yeezu a basi.

²¹ Alege nuruma a ŋman kaari ate ku jueli nna yegayega a weeni ayen, "Kpi wa jabarim nyinj, kpi wa jabarim nyinj."

²² Dii ale a saari butawa la, Paalot yaa bek ba ayen, "Ka boa? Ka boan jaab wabiok ate wa nyε? Mi an nya wa dii ate wa kaasi a magsi wa kpi la. M le basi kama ate m sojima miiri wa abe m basi wa."

²³ Alege nuruma yaa ŋman kaari ate ku jueli nna yegayega a gaam dii ate ba poom kaari la a weeni ayen, ba kpi wa jabarim nyinj ate wa kpi. Ba kaarika de a jam basi kama ate ba de.

²⁴ Paalot yaa siak bo buusa te ba

²⁵ a yaa lak Barabasi waai ale jam maa nyε noayerŋka ale wa teŋka demma a nyε

kpaliŋka a ko nuruba ate ba yik wa a lik la a te ba, Paalot yaa pa Yeezu a te wa sojima ayen ba nyε wa dii ate ba a yaali la.

²⁶ Sojima a yaa ta Yeezu a chenj a yaa ga zik nuru wanyi ale wa cheena teŋka po. Wa yoi ale Simon. Wa jam nyini ka Sairini. Sojima yaa yik wa a fe wa ate wa ji Yeezu jabarimu a va wa ŋaaŋ.

²⁷ Nuru boari nna yegayega ale jam va wa. Nipooba ale jam maa bo ba po, a yaa kum ale a kaari Yeezu nyinj.

²⁸ Yeezu yaa virim nya ba a weeni ba ayen, "Jerusalem nipooba, ni kan a kum a te mi, ni a kum a te ni dek ale ni bisaŋa.

²⁹ Dii nyinj la, daa le cheena ate nuruba ale weeni ayen, 'Nipɔk baai ale kan ka bisa la, baai ale kan biak nya la, baai ate bisa an ŋoosi la a ta wein la.'

³⁰ Dila powa ale nuruba a le weeni guuk kpeentanja ayen, 'Ni lo ti zuk,' abe ba weeni guuk fiisanja me ayen, 'Ni lik ti.'

³¹ Ni be wom wamagsini de, nipooba, 'Ase duoku ale yɔgsa alege ba a nyε nna la, ka boa a le di nyε ase ku nin ko?' "

³² Tuim kaasima nyam baye a te ba jam maa ta ba ale Yeezu a chenj ayen ba kpi ba.

³³ Ba ale jam paari juijui ate ba a wi ayen "Zukoluku La", ba yaa kpi wa jabarimu nyinj. Tuim kaasima nyamma me bayewa ba

kpi wanyi a zaani wa juga, wanyi me a zaani wa gala.

³⁴ Yeezu yaa weeni ayen, "M Koa, von te nuruma de dii nyin la, ba ze ba ale a nyε dii la."

Ba ale kpi wa la, ba yaa nak gbaŋ a lueri wa gattanja a chari chaab.

³⁵ Nuruma yaa za a nya wa, alege ba kpajŋa yaa nyε wa a la a weeni ayen, "Wa vari nuru ba chaab a basi, basi ate wa vari wa dek a basi ase wa nin ka Varibasidɔwa, waai ate wa lueri la."

³⁶ Sojima me a jam a nyε wa a la a pa da miisiŋ a te wa a nyε ase ba a te wa ka zula la.

³⁷ ale a weeni ayen, "Fi dan ka Juuma naab, be vari fi dek a basi."

³⁸ Ba jam ŋmarisi ka jaab tapagi nyin ayen,

KA JUUMA NAAWA ALE

NNA

a yaa pa di a manj wa jabarimu zuk.

³⁹ Tuim kaasimaŋa nyamma bayewa ate ba jam maa kpi ba a gum Yeezu po la, bala wanyi a yaa jam a le wa ayen, "Fi daa Varibasidɔwa? Be vari fi dek ale tama me a basi."

⁴⁰ Alege wa vaanchoawa a yaa tɔarinj wa ayen, "Fi kan chali Naawen ya ale ba ale nyε ti meena bunyi dii la?

⁴¹ Ba ale nyε tama dii la, ku magsi kama dii nyin la, ka tama tuim kaasimaŋa tutuna ale nna ate ti boro a tuesi. Alege nuruwa de an kaasi wariya."

⁴² Wa biisi dila ale ge a yaa weeni ayen, "Yeezu, fi dan jam ase naab la, teeri m wari."

⁴³ Yeezu yaa weeni wa ayen, "Wensie ate mi a weeni fu ayen jinla fi a le bo ale mu Naawen jigi."

⁴⁴ Wenbinni ale ga jueli wenzuk sunsun la, wenbinni a yaa sobri ate ku yaa deri nyε nna birim ate legi a yaa lik tɛŋ kala meena a ta dila a jam paari kantueŋ baŋ buta,

⁴⁵ ate garuk kpiong kuui ate ba pa lik a kasi buye Juuma Puusika Yenni po la, a yaa jam cheeri poori buye.

⁴⁶ Yeezu yaa kaari nna yegayega ate ku jueli ayen, "M Koa, m pa m chiika a nyo fi nisima po". Wa ale weeni dila la, wa yaa deri kpi.

⁴⁷ Sojima kpagini ale jam za dula a yaa nya dii ale nyε la, wa yaa te Naawen pimpauk a weeni ayen, "Nuruwa de a sum jam ka wayɔrisima nyɔnɔ."

⁴⁸ Nuru bɔari ale jam jam ayen ba nya dii le di nyε la. Ba ale nya dii meena ale nyε la ba yaa pilim ŋmani a kuli ale sukaasun.

⁴⁹ Baai meena ale jam seba Yeezu nalimnyiini a chak la, ale nipɔk baai me ale jam va wa a nyini Galili a jam la, bala meena a jam za ka niŋniŋ alege a nya.

⁵⁰⁻⁵¹ Nuru wanyi ale jam nyini Juuma tɛŋ kanyi ate ba a wi ayen Arimatia, wa yoi a jam ale Josefi, wa jam ka nuru manj ale chim welensa

nyɔnɔ. Wa jam maa ka nisomma, po wanyi. Alege wa an jam siak ale ba ale poli a nye Yeezu dii la. Wa kasim jam a limsi ka diipo ate Naawen a le jam soa nuruba la.

⁵² Josefi wa de ale jam chen Paalot jigi a ga saalim wa ayen wa basi ate wa ga yeeri kpiowa jabarimu zuk.

⁵³ Paalot yaa siak ate wa ga yeeri wa a ta nyini jabarimu zuk a sinj, a yaa pa garupali peeluk a vili wa a ta wa ga gu puŋ vorub ate ba keri la po. Kpio an jam duak bu po a nya ya.

⁵⁴ Da dila danni ka da dii ate ba a gomsi ba dek a limsi ba Vuusum Dannii la. Vuusum Dannii abe jam boro a piilim kama me.

⁵⁵ Nipok baai ale jam va Yeezu a nyini Galili tɛŋka a jam la a yaa jam va Josefi a chen ga nya vorumu ate Yeezu dua bu po juijui la

⁵⁶ ale ge a yaa pilim ŋmani a ga gomsi kpa masisa.

Vuusum Dannii a yaa ale jam paari la, ba vuusi kama ase ba sinsanja ale a sak ba dii la.

24

¹ Laasidi Dai saliuk yok yok wa ate nipooma yaa yiri ale ba kpa masisa ja a chen boosuku jigini.

² Ba yaa ga a paari a nya ale tintain dii ate ba pa lik boosuku nɔanni la ale di bilim ale ge boosuku nɔanni a basi.

³ ate ba yaa jo bu po alege ba an nya Nyɔnɔwa Yeezu nyiŋka.

⁴ Ba yaa za dula jigini ate ku cha ba. Nuruba baye a yaa jo garuk peeta ate ti a nyagsi nna kpelimkpelim a deri za ba tɛŋ.

⁵ Yɔgsum a yaa yik nipooma ate ba pa ba zuima a su tɛŋ ate nuruma yaa bek ba ayen, "Ka boa ale soa ate ni a gisi nuru waai ale vua la kpilima sunsunja?

⁶ Wa ka dela, wa yiri kum po kama. Ni teeri wa ale jam weeni ni dii diipo ate ni jam bo ale wa Galili tɛŋka po la.

⁷ Wa ale jam weeni ayen, 'Mi Saalobiika ku a fe kama ate nuruba a yik mu a pa nyo tuimbaata nyam nisima po, ate ba kpi mu jabarim nyiŋ alege daa ŋata dai m le yiri kum po.'

⁸ Nipooma yaa teeri wa wieŋa de

⁹ ate ba yaa pilim ŋmani a jam weeni nyaku de a sak wa ŋaanviirma pi ale wanyiwa ale nuru mbala meena.

¹⁰ Nipooma jam ale Mɛeri waai ale nyini Magdala la, ale Joana, ale Jeemsi mawa Mɛeri, nyaba de ale nipooba ba chaab baai ale jam bo ale ba la yaa weeni wieŋa de a sak tuimtomdɔma.

¹¹ Alege tuimtomdɔma jigi, wieŋa de a jam chim ka sunsuelima, dila nyiŋ, ba an jam siak ayen ku ka wensie.

¹² Piita yaa yiri chali chen boosuku jigini a ga chuiri nya alege wa an nya jaabɔa,

ka gatta nyiini. Ku yaa cha wa nna yegayega ate wa kuli. Wa jam a poli ka dii dek chekki ale nyε la.

¹³ Da dila danni degadega ate Yeezu ḥaañviirima baye a yaa jam a chen tεñfiik ate ba a wi ka ayen Imayas, ka jam ka mæela ḥayopoi ale Jerusalem tεñka.

¹⁴ Ba ale bo siuku po a chen la, ba yaa a biisi ḥaaí meena ale nyε la.

¹⁵ Ba ale jam a biisi ḥa wie ale a magsi ḥa la, Yeezu dek a yaa forisi paari ba ate ba va chaab a chen

¹⁶ alege jaab ale jam nyε ate ba an jam baga a miŋ wa.

¹⁷ Yeezu yaa bek ba ayen, "Ka boan jaab wari ate nama biisi a chen la?"

Ba yaa za nna zimm ale sukaasunj.

¹⁸ Ba wanyi ate ba a wi ayen Kiliyopas, wala a yaa tulisi wa ayen, "Ka fi nyiini ale nichaano Jerusalem tεñka po a ze wa ḥaaí ale bo ka po daanja de la?"

¹⁹ Wa yaa bek ba ayen, "Ka boan wie?"

Ba yaa tulisi wa ayen, "A magsi chaab ale Yeezu Nazaret deno waai ale jam ka Naawen biisiteero ate wa wie ale wa biik a pagra Naawen jigi ale nuru meena jigi la.

²⁰ Ate tama Puusika Yenni kpaŋja ale tεñka nisomma a yaa yik wa ayen ba bo buusa a ko wa. Ba yaa sum kpi wa jabarim nyinj.

²¹ Alege tama jam a yiili kama ayen ka wala le wa

vari Izirali tεñka a basi, daa dila nyiini, ku daa ḥata ale jinla ate nyaku de meena a nyε la.

²² Daa dila nyiini me, tama buuni po, nipooba ale weeni wari ate di cha ti nna yegayega. Ba chen ka wa boosuku jigini saliuk yokyokku de

²³ alege ba an nya wa nyiñka. Ba yaa pilim jam a weeni ayen ba nya Naawen sabiiloba ate ba weeni ba ayen wa vua kama.

²⁴ Baai ale jam maa bo ale tama la ba gela a chen boosuku jigini kama a ga nya nipooma ale poom liŋ weeni ba dii la degadega. Ba an nya wa."

²⁵ Yeezu yaa weeni ba ayen, "Ni ka betta! Ka boa ale soa ate ni an baga a ta siak ale Naawen biisiteero ma ale biisi dii la.

²⁶ Ku kan jam a fe kama ayen Kirisitawa ate Naawen a le tom ate wa jam la a nam ale wieŋa de abe wa ge nya wa zulaŋa?"

²⁷ Yeezu a yaa piilim deri a weeni wie ḥaaí meena ate ba ḥamarisi Naawen gbanjka po a magsi chaab ale wa dek la kiri. Wa jam piilim ta nyini ka Moosis ale Naawen biisiteero ma meena a weeni ḥa kie a sak ba.

²⁸ Ba yaa jam boro a moata tεñfiik kaai ate ba a jam a chen la. Yeezu yaa nyε ase wa a taam ka ninj la.

²⁹ Alege ba yaa yik wa a weeni ayen, "Ti kuli ga goa dii nyinj la, wenni boro a

sin kama ate teŋka boro a sobri." Wa yaa siak va kuli.

³⁰ Ba ale boro a de la, wa yaa pa boroboruk a nyę Naawen jiam a wie ku a yaa pa a te ba

³¹ ate ba nina a yaa deri lagri ate ba miŋ wa ate wa yaa deri murum be ba nina po.

³² Ba yaa weeni chaab ayen, "Ti ale poom bo siuku po ate wa a biisi dii a magṣi chaab ale ba ale ḥmarisi Naawen gbaŋka po dii la, an poom a te ti masim ti suniima po?"

³³ Ba yaa deri yiri bunyi a cheŋ Jerusalem teŋka. Dula jigni, ba yaa ga nya wa ḥnaaŋviirima pi ale wanyiwa ale ba tigsi chaab a kali jigi yen ale baai meena ale jam a maa kali ale ba la

³⁴ ale ba kala a biisi ayen, "Ti Nyɔnɔwa a sum yiri kum po kama a pa wa dek a sak Simon."

³⁵ Kiliyopas ale nwala yaa weeni a sak ba dii meena ale nyę siuku po la ale wa ale wie boroboruku ate ba miŋ wa dii la.

³⁶ Ba ale jam boro a biisi nna la, Yeezu dek a deri jam za ba sunsun a weeni ba ayen, "Ni boro ale suyɔgini."

³⁷ Ate yɔgsum nna yegayega a jam yik ba ate ba poli ayen ba nya ka kok.

³⁸ Alege wa yaa bek ba ayen, "Ka boa ale a daani ni? Ka boa ale soa ate ni ta chichama ni zuimaja po?

³⁹ Ni nya m nisimaŋa ale m naŋsaŋa ate ni miŋ ayen ka mi dek ale la. Ni tiri

mu a nya ate ni seba ayen daa kowa dii nyiŋ la, kok ka nyiŋja ale koba ase ni ale nya mi ale ta dii la."

⁴⁰ Wa ale weeni dila la, wa yaa pa wa nisaŋa ale wa naŋsaŋa a sak ba.

⁴¹ Ba an diem jam siak ayen ku ka wensie, dii nyiŋ la, supeentik ale jam bo ba jigi ate ku cha ba me. Yeezu yaa bek ba ayen, "Ni ta jaab dela a de?"

⁴² Ba yaa pa jum digima te wa

⁴³ ate wa ḥnobí ate ba nya.

⁴⁴ Wa yaa weeni ba ayen, "Wienja de degadega ate mi jam weeni ni diipo ate mi jam diem bo ale ni la, ayen wie ḥnaai meena ale bo Naawen gbaŋka po ate Moosis ḥmarisi Sinsanŋa gbaŋka po la, ale Naawen biisiteerɔma gbaŋsaŋa ale gbaŋ kanyiwa ate ba a wi ayen Yiila Gbaŋ la po a magṣi chaab ale mi la, ku a fe kama ayen ḥna chim wensie."

⁴⁵ Wa yaa lagri ba popolaŋa ayen ba miŋ chak ba ale ḥmarisi dii Naawen Gbaŋka po la.

⁴⁶ Wa yaa weeni ba ayen, "Ba ḥmarisi ka po ayen, ku a fe kama ate Mi Varibasidɔwa ate Naawen le tom ate m jam la, a nam abe daa ḥnata dai m yaa yiri kum po.

⁴⁷ Ku be a fe kama me ayen nuruba pa mi yonni nyiŋ a sak nuru meena teŋzuk de ayen ba basi ba tuimbaataŋa tomka ate Naawen von te ba. Sinsanŋa de le piilim ka

Jerusalem teŋka a ta a cheŋ
teŋka meena.

⁴⁸ Nama dek be nya wieŋa
de meena kama ale ni dek
nina.

⁴⁹ Mi dek le basi ate m
kowa ale puulim la a jam
ni jigi. Alege, ku a fe
kama ayen ni bo teŋka de
po a limsi ate pagrim nyini
wenŋmazuk a jam ni jigi.”

⁵⁰ Wa yaa de ba niŋ ate ba
nyini teŋka dek po a ta ba
chen ga paari Betani teŋka,
ate wa yaa zak wa nisaŋa a
te ba niaka.

⁵¹ Wa ale jam boro a te ba
niaka la, Naawen yaa deri pa
wa a ta jueli wenŋmazuk.

⁵² Ba yaa pilim cheŋ
Jerusalem ale supeentik nna
yegayega

⁵³ a kasim jam bo Ju-
uma Puusika Yenni po a pak
Naawen.

Yeezu Wamañsaña Wie Ate JEC A NMARISI La

¹ Piilimka po wenjma Zuk ale tēn Zuk meena a jam karo, alege Nyuvuri Wanni a poom a liŋ boro kama. Wanni nyiem kasim bo ale ka Naawen diipo meena. Wanni me ale Naawen dek a jam ka bunyi.

² A nyini ku piilimka po a ta a chenj, Wanni a nyiem kasim jam bo ale ka Naawen diipo meena.

³ Naawen ale basi ate wa nyε wenjma Zuk ale tēn Zuk meena ale ḷanta baai meena ale bo wenjma Zuk ale tēn Zuk la. Jaab buui meena ka Naawen ale basi ate wa nyε.

⁴ Nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la, a bo ka Wanni jigi. Nyuvunni de ale ta bolim a jam tēn Zuk ayen nuru meena a nya.

⁵ Wa nyuvuri a nyε se ka bolim ate ba tōati ate bu a nya legi po dii la. Legini an baga a kpimsi bolimu.

⁶ Nuru wanyi ale jam boro ate ba a wi wa ayen Joon ate Naawen a tom wa.

⁷ Wa jam kama ayen wa sak nuruba bolimu wie, ate ba nya siuk a wom abe ba ta siaka.

⁸ Daa Joon a jam le bolimu, alege ka Naawen ale tom wa ayen wa jam a sak nuruba bolimu wie.

⁹ Wala a jam le bolim maŋka dek buui ale jam tēn ka meena po, ayen waai meena a baga a nya siuk a bo bu jigini.

¹⁰ Nyuvuri Wanni a jam bo ka tēn ka meena po. Naawen ale basi ate wa nyε ka ale jaab buuri meena ale bo ka zuk la, alege tēn ka meena demma a jam ze wa le ka waai la.

¹¹ Wa jam ka wa dek tēn ka demma, jigi alege ba zeri wa.

¹² Alege baai ale a tuesi wa ale ta siaka ale wa la, wa te ba ka siuk ate ba chim Naawen bisa.

¹³ Nuruba a nyiem ale kasim a biak ba bisa dii la a kan basi ate ba a chim Naawen bisa. Ku jam daa nuruba dek yaalika nyin ale soa ate wa chim ba ko. Ku jam ka wa dek yaalika nyin ate wa chim ba ko.

¹⁴ Nyuvuri Wanni a jam chim ka nurubiik ate Naawen a pa wa niaka ale wa wensienja a te wa ate wa jam a boro ale ti. Wa nyiini ale wa Kowa Biik. Ate ti nya wa zulanya ale wa nalimu ate wa tuesi wa Kowa jigi la.

¹⁵ Joon a jam sak nuruba wa wie ale a kaari a weeni ayen, "Mi a weeni ni nuruwa de wie kama. Wa bo ka mi ḷaanj a saŋ cheena. Wa liŋ boro kama ale ge ate ba biak mi. Ka dila ale soa ate wa chim kpagi a gaam mi la."

¹⁶ Wa niaka ale zuak la nyin ate wa baga a niak ti meena. Wa abe le kasim a niak ti kama diipo meena.

¹⁷ Naawen ale basi ate Moosis a pa wa Sinsaŋja a te

nuruba alege ka Yeezu nyij ate Naawen a sak ti wa niaka ale wa wensieŋa.

¹⁸ Nuru waai an diem a nya Naawen ya, alege wa be yeŋka waai ale Naawen ale ka bunyi ale ŋman bo wa jigi la, wala a sak ti wa wie kama.

¹⁹ Dai yeŋ po Juuma kpajŋja ale jam bo Jerusalem tɛŋka la a yaa tom Juuma Puusika Yenni tomteerɔma ale baai ate ba a wi ba ayen Livaiba la, ba gela ayen ba cheŋ a ga bek Joon ayen, "Ka fi ale Varibasidɔwa waai ate Naawen a weeni ayen wa le tom wa la?"

²⁰ Joon an jam a zeri ba tulisika alege weeni ba a lagri ayen, "Daa mi ale Varibasidɔwa."

²¹ Ba yaa ŋman bek wa ayen, "Fi be ka wana? Fi ka Naawen biisiteerɔwa waai ate ba a wi ayen Elaja la?"

Joon a yaa weeni ayen, "Mi daa wala."

Ba yaa ŋman bek wa ayen, "Ka fi ale Naawen biisiteerɔwa waai ate tama a poli ayen Naawen ale tom wa ti jigi la?"

Joon ŋman weeni ba ayen, "Aawo, daa mi."

²² Ba yaa weeni wa ayen, "Be weeni ti fi ale ka waaj la. Kan daa di ate ti ŋman cheŋ baai ale tom ti la jigi, ba a yaali kama ayen ti weeni ba wari. Fi abe ka wana?"

²³ Joon a yaa weeni ba ayen, "Naawen biisiteerɔwa waai ate ba a wi ayen Azaya la a jam ŋmarisi Naawen gbaŋka po dila po dila po a

weeni ayen Naawen a weeni ayen,

'Mi ka lueluk kuui ale a kaari sagini po a weeni ayen,

teenti Nyɔnɔwa siuku a te wa jam.'

²⁴ Juuma baai ale jam a tom Naawen Puusika Yenni tomteerɔma ale Livaiba Joon jigi la, a jam ka baai ate ba a wi ba ayen Farisiiba la.

²⁵ Baai ate ba tom la a yaa ŋman bek Joon ayen, "Kan daa fi ale Varibasidɔwa waai ate Naawen a weeni ayen wa le tom la a yaa se Elaja yaa Naawen biisiteerɔwa nwala, ka boa ale soa ate fi a te nuruma soka ale nyiamɔa?"

²⁶ Joon a yaa weeni ba ayen, "Mi a te ka nuruba soka ale nyiam ayen m gomsi ba a magsi ate ba a limsi nuru waai a le cheena la. Wa dek a bo ti sunsun dela kama jinla. Nama dek a ze nuru wala ale ka waai la."

²⁷ Wala a bo ka mi ŋaaŋ a cheena. Mi posima ale m nin domsi a kali wa niŋ a yeeri wa nuensaŋa a te wa."

²⁸ Wienja de meena a nyɛ ka Betani tɛŋka po, Joon a jam a te nuruma soka ka Jodan benni kunjɔŋ ndila.

²⁹ Vari ale veenti la Joon a yaa nya Yeezu ale wa cheena wa jigi, ate wa yaa weeni baai ale jam moata dula jigini la ayen, "Ni nya, nuruwa de a nyɛ ase ka posuk ate Juuma a nyiem a kasim a pa a ko a te Naawen la. Wala ale a basi ate Naawen

a von tεŋka meena demma nya kaasunju.

³⁰ Ni teeri mi ale weeni wa wie dii ale ni la. Mi a linj weeni ni ayen nuru ale bo mi ɳaaŋ a cheena. Wa poom linj a boro kama ale ge ate ba biak mi. Ka dila ale soa ate wa chim kpagi a gaam mi la.

³¹ Mi poom a linj ze wa le ka waai la, alege mi linj de ka wa niŋ a jam dela ayen m te nuruma soka ale nyiam ate m baga a pa wa a sak Izirali demma."

³² Dula jigini ate Joon a yaa ɳman weeni ba ayen, "Mi nya Naawen Chiika ale ka nyini wenŋmazuk ase nangban la a siŋ a jam kali Yeezu zuk."

³³ Mi a jam ze wa le ka waai la, alege Naawen waai ale tom mi ayen m jam a te nuruba soka la a linj a weeni mi kama ayen, waai ate nama a nya ale Naawen Chiika a jam a wari wa zuk la, wala a le wa sueri ni sunimaŋa ale Naawen Chiika.

³⁴ Mi nya wienja de meena kama. Wensie ate mi a weeni ni ayen wa sum ka Naawen Biik."

³⁵ Vari ale ɳman a veenti la, Joon ale wa ɳaaŋviirma baye a yaa ɳman jam bo dula jigini,

³⁶ ate Joon a yaa nya Yeezu ale wa chenj a taamu. Joon a yaa weeni ba ayen, "Ni nya nuruwa de, wa a nya ase ka Naawen Posuk la."

³⁷ Wa ɳaaŋviirma bayewa ale wom dii ate wa weeni la, ba yaa deri basi wa ale chenj ga va Yeezu.

³⁸ Ba le jam a vi Yeezu ɳaaŋ la, wa yaa chiem a nya ba ale ba va wa ɳaaŋ la ate wa yaa bek ba ayen, "Ka wana ate nama a gisi?"

Ba yaa weeni wa ayen, "Arabi, fi yenni bo ka be?" (Arabi kiri ale Sagro.)

³⁹ Wa yaa weeni ba ayen, "Ni va mu a jam nya." Ba yaa va wa a ga nya wa le bo juijui la. Ba jam a ga paari wa boka jigini ale wenni a gbeliŋ kama ate ba yaa jam bo dula ate tεŋka a ga sobri.

⁴⁰ Nuruma bayewa wanyi a jam ka Andiru, Simon Piita suok.

⁴¹ Andiru ale jam a ɳman kuli yeri la, wa yaa deri a chenj Simon jigi a ga weeni wa ayen, "Tama jinla a nya Kirisitawa waai ale Varib-asidɔwa ate Naawen a weeni ayen wa le tom wa ate wa jam la kama."

⁴² Wa yaa ta Simon a chenj Yeezu jigi.

Yeezu a yaa nya wa a weeni ayen, "Fi le Simon, Joon biika la. Mi a yaali ayen m te fu ka yue paali ayen Sifas dii ate nuruba ayen ba a wi fu la." (Yue dila ale Piita ka bunyi, di kiri ale puŋ.)

⁴³ Vari ale ɳman veenti la Yeezu a yaa chenj Galili. Wa yaa nya nuru wanyi ate ba a wi wa ayen Filip. Wa yaa weeni wa ayen, "Jam va mu."

⁴⁴ Filip a jam nyini ka tεŋ kanyi ate ba a wi ayen Bete-seida. Andiru ale Piita me a jam nyini ka dula.

⁴⁵ Filip me a yaa chenj ayen wa nya nuru wanyi ate ba

a wi wa ayen Natani. Wa le ga nya wa la, wa yaa weeni wa ayen, "Moosis ale Naawen biisiteeroma a jam ḥamarisi Naawen gbaŋka po dila po dila po ayen Varibasidowa ate Naawen a jam weeni ayen wa le tom wa ate wa jam la, tama a nya wa kama. Wa ka Yeezu, Josefi biika, waai ale nyini Nazaret la."

⁴⁶ Natani a yaa bek Filip ayen, "Ti baga a nya maaka Nazaret teŋka po?"

Filip a yaa ḥman weeni wa ayen, "Jam a nya."

⁴⁷ Ba le jam a ga moata Yeezu la, wa yaa weeni baai ale jam bo ale wa la, ayen, "Ni nya Izirali denowa de waai ale cheena mi jigi la, wa ka wensie nyɔnɔ."

⁴⁸ Natani a yaa ga paari Yeezu a bek wa ayen, "Fi nyɛ ka se a seba mi?"

Yeezu yaa weeni wa ayen, "Fi ale poom kala kiŋkanja teŋ la, mi nya fu kama ale ge ate Filip a wi fu."

⁴⁹ Natani ale wom dii ate Yeezu a weeni la, wa yaa weeni wa ayen, "M Sagro, fi sum ka Naawen biik. Fi ale Izirali Naawa."

⁵⁰ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Fi ta siaka ale mi kama mi ale weeni ayen m nya ale fi kali kiŋkanja teŋ la? Fi ale nya wakperikalisa a gaam nyaku de."

⁵¹ Dula jigini Yeezu a yaa cheemu a weeni baai ale jam za la ayen, "Wensie ate mi a weeni ni ayen ni le nya wenzuk ale ku lagri ate

Naawen sabiiloma a nyini wenjumazuk nna ase ba a siŋ Saalobiika zuk la ale ḥman pilim a jueli."

2

¹ Daa ḥnaye ale jam taam la, nuru wanyi a yaa faari nipok teŋ kaai ate ba a wi ayen Kena ate ka bo Galili la po. Yeezu mawa a jam boro kama.

² Ba yaa jam wi Yeezu ale wa ḥnaaŋviirma ayen ba jam nipokfiaka yenni.

³ Nipokfiaka nyɔnɔwa a jam te nuru baai ale jam la ka daam. Daamu yaa le nueri la, Yeezu mawa a yaa ga weeni wa ayen daamu a nueri kama.

⁴ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Kan weeni mu dii ate mi ayen m nyɛ la, dii nyin la diipo ate mi a yaali ayen m nyɛ wari la an diem a paari ya."

⁵ Wa mawa ale wom wieŋa de la, wa yaa cheemu a weeni yenni tomteeroma ayen, "Wa dan weeni ayen ni nyɛ wari, ni nyɛ."

⁶ Samoniŋ kpeensa siyuebi ale jam bo yenni po. Samoniŋ kanyi a jam a su ase ka bogtiba naaniŋ nyiam la. Juuma a nyiem a dan boro a gomsi ayen ba de ḥnandiinta, ba a ḥnari nyiam a nyo samonsaŋa de po a sugri ba dek.

⁷ Yeezu a yaa weeni yenni tomteeroma ayen, "Ni ḥnari nyiam a sueri samonsaŋa." Ba yaa ḥnari a sueri,

8 wa yaa weeni ba ayen, "Ni ɻari bu a ta ga te waai ale ka kpagini a nya nichamma zuk la." Ba yaa ɻari nyiamu a ta ga te wa.

9 Kpagini ale lam nya buui ale tagri a chim daamu a nya la, wa yaa ze bu le nyini ka juijui la, alege ka yenni tomteerøma baai ale ɻari a ta ga te wa la, nyiini ale seba bu le nyini juijui la. Kpagini a yaa wi nipoກ fiaka nyɔnɔwa a weeni wa ayen,

10 "Nuruba a dan wi ba dɔaba ayen ba jam ate ba de ɻandiinta, ba nyiem a liŋ a pa ka da masik a te ba ate ba nyu. Ba yaa dan nyu da masika a chak, yenni tomteerøma a nyiem a yaa pa ka da buui ale kan masa la a ɻman ta nyini a gum du ayen ba nyu. Alege fi tomteerøma a pa ka da masika a ta wari ɻaan a jam."

11 Yeezu a piilim tom ka wakperikaliika de Kena tɛŋka ate ka bo Galili po la. Wakperikaliika de a jam sak ka wa ɻaanviirima ayen Naawen pagrimu a bo wa jigi kama. Dila nyiŋ ate ba yaa a jam ta siaka ale wa.

12 Nipoກ fiaka diintanja ale jam a taam la, Yeezu ale wa mawa ale wa yuama ale wa ɻaanviirima a yaa basi dula jigini ale ge chen tɛŋ kanyi ate ba a wi ayen Kapernaum a yaa bo dula daa maga.

13 Juuma Gaambasika Tigini a jam moata kama ate Yeezu ale wa ɻaanviirima a yaa chen Jerusalem tɛŋka.

14 Ba yaa ga jo Juuma Pusika Yenni po. Dula jigini wa yaa nya nuruba yegayega ate ba boro a ta niiga ale piisa ale nangbanja a da. Baai me ale jam ta ligra a tagri la a kala dula jigini.

15 Yeezu a yaa yaali miisa a melim chaab ase fiŋ la a yiak niiga ale piisaŋa ale dunsa si chaab a ta nyini. Wa ɻman yik baai ale ta ligra a tagri la teebulitaŋa a tulim kpib ate ba ligranya meena a waan tɛŋ.

16 Wa le nyɛ dila a nueri la, wa yaa weeni baai ale ta nangbanjsanja a da la ayen, "Ni pa ɻantanta de meena del a ta nyini. Ka boa ate nama a nyɛ wienja de meena ale pa m kowa yenni a chim yaba?"

17 Wa ɻaanviirima ale wom dii ate wa jam a biisi la, ba yaa teeri dii ate ba jam ɻmarisi Naawen gbaŋka po dila po dila po a weeni ayen, "Mi ale a yaali Naawen yenni dii la a le ku nyɛ ate mi kpi."

18 Juuma kpaŋja a yaa jam bek Yeezu ayen, "Ka wana dek ale te fi siuk ayen fi nyiem a tom tuimaja de meena? Be tom wakperikaliik ate ku sak ti ayen fi ta siuk a tom dila."

19 Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ni be nak Juuma Pusika Yenni de a lonsi tɛŋ ate mi a ɻman se di a nueri daa nata po."

20 Ba yaa weeni wa ayen, "Tama nuruma a pa ka bena pisinaansi ale ɻayuebi a se

di. Tama a be dan nak di a lonsi, fi ale baga a pa daa njata a njman se di a nueri?"

²¹ Alege Yeezu an jam biisi a magsi chaab ale ka Juuma Puusika Yenni dii ale bo Jerusalem təŋka po la. Wa jam biisi a magsi chaab ale ka wa dek nyiŋka.

²² Yeezu ale jam a kpi ate Naawen a basi ate wa yiti kum po la, wa ḥaaŋviirima a yaa jam teeri dii ate wa weeni la. Ba yaa jam ta siaka ale Yeezu ale weeni ba dii la, ale ba le ḥamarisi wa wie Naawen gbaŋka po dii la ka wensie.

²³ Yeezu ale jam boro a de Juuma Gaambasika Tigini Jerusalem təŋka po la, nuruba yegayega a jam nya wa wakperikaliik sii ate wa jam a tom la, a yaa ta siaka ale wa.

²⁴ Alege Yeezu an jam a pa wa dek a te ba, dii nyiŋ la wa jam seba ba le ka nuru baai la ka meena.

²⁵ Wa an jam a yaali ayen waai a sak wa ba le ka nuru baai la dii nyiŋ la wa seba ba popolaŋa kama.

3

¹ Nuru wanyi ale jam boro ate ba a wi wa ayen Nikodimusi. Wa jam ka Juuma kpanŋa po wanyi ale Farisiima po me wanyi.

² Yok kunyi po ate nu ruwa de a yaa cheŋ Yeezu jigi a ga weeni wa ayen, "M Sagro, tama seba fi ka sagro waai ate Naawen a tom fu. Nuru an baga a tom tuimkperikaliik sii ate fi a

tom la ka Naawen a nin bo ale wa."

³ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Wensie ate mi a weeni fu ayen nuru an baga a jo Naawen naamu po, ka ba nin pilim biak wa."

⁴ Nikodimusi a yaa bek wa ayen, "Ba ale nyε ka se a pilim biak nuru waai ale chim ya? Wa an njman baga a jo wa mawa ponni po ate ba a biak wa buye."

⁵ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Wensie ate mi a weeni fu ayen nuru an baga a jo Naawen naamu po, ka ba nin biak wa ale nyiam ale pilim biak wa ale Naawen Chiika.

⁶ Nurubisa a biak bisa kama alege Naawen Chiika a te ka nyuvuri dii ale kan ta kpegleimka la.

⁷ Kan te ku cha fu dii nyiŋ la mi ale a weeni ayen se ba nin pilim biak fu la.

⁸ Vioku a fuk a cheŋ ka juijui meena ate ku a yaali la, ate fi me a wom ku fukka, alege fi ze ku le nyini juijui la yaase ku ale a cheŋ juijui la. Ku abe ka dila ale waai meena ate Naawen Chiika a biak la."

⁹ Nikodimusi a yaa bek wa ayen, "Nyaku de ale nyε ka se a baga a nyε?"

¹⁰ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Fi ka sagro kpion a bo Izirali təŋka alege an baga a miŋ mi ale weeni fu dii la kiri ya?

¹¹ Wensie ate mi a weeni fu ayen ti a biisi ka wie ḥaaŋi ate ti seba ḥa, la ale a weeni

wie ḥaa'i ate ti nya ḥa la a sak alege ni waai a kan siagi.

¹² Ni ka siaka ale mi ase m nin weeni təŋka de zuk wie, ni abe ni nyε ka se a ta siaka ale mi ase m nin weeni wenŋmazuk wie.

¹³ Nuru karo a jueli wenŋmazuwa ka Mi Saalobiika ale nyini wenŋmazuk a jam təŋzuk de.

¹⁴ "Ase Moosis ale jam pai kutuku a nyε waamu a magim dua wonku nyin a zak zaani sagini po la, dila dek ate ba le yik mi Saalobiika a kpi jabarimu nyin a zak zaani.

¹⁵ Ate waai meena ale a ta siaka ale mi la ale nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka.

¹⁶ Naawen a yaali təŋka meena demma ka nna yegayega ate wa tom wa be yenka ba jigi, ate baai ale ta siaka ale wa la a kan kpi alege ba le nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la.

¹⁷ Naawen an tom wa biika ayen wa jam chim ka təŋzuk meena demma bu-teero, alege wa jam chim ka ba varibasido.

¹⁸ "Baai ale ta siaka ale Naawen biika la, Naawen a kan bu ba buusa. Baai ale kan ta siaka ale wa biika la, Naawen a poom bu ba buusa kama, dii nyin la ba an ta siaka ale wa be yenka.

¹⁹ Naawen ale a poli ba jigi dii la ale nna. Wa biika a nyε se ka bolim ate wa tom ate wa jam təŋzuk meena la. Nuruba yegayega a lueri ka legini po boka alege a kan yaali ayen ba bo bolimu ale

a nya juijui la, dii nyin la ba a tom ka wabaata.

²⁰ Ba seba ayen ba dan bo bolimu nyaka jigini a tom ba wabaatana, waai meena a le nya dii ate ba a nyε la kama. Ka dila ale soa ate ba kan yaali ayen ba moata bolimu jigini.

²¹ Alege baai ale a tom dii ale ka wensie la, bala a kan chali bolimu jigini boka. Ba a tomu ba tuimaŋa ate ḥa a sak kama ayen ba a tom ka dii ate Naawen a yaali la."

²² Ku de ḥaaŋ nyin, Yeezu ale wa ḥaaŋviirma a yaa basi dula jigini ale ge cheŋ təŋ kanyi ate ka bo Judia. Ba ale wa a yaa jam bo dula daa maga dega a te nuruba soka ale nyiam.

²³ Joon me a jam a te nuruba soka ale nyiam təŋ kanyi po ate ba a wi ayen Enon, ka an yalima ale Salim təŋka, dii nyin la nyiamu a jam zuak kama dula jigini. Nuruba a yaa jam a cheŋ wa jigi ate wa a te ba soka ale nyiam.

²⁴ Ku de ḥaaŋ nyin ale ba yik Joon a ligi la.

²⁵ Dai yen po ate Juuma po ba wanyi a yaa jam Joon ḥaaŋviirma jigi a ta nam-paga ale ba soka teka nyin.

²⁶ Ba yaa jam Joon jigi a weeni wa ayen, "Ti Sagro, fi baga a teeri nuru waai ale poom a bo ale ti Jodan benni kauk kunküla ale dii ate fi poom a weeni wa wie a sak ti la? Yogyøglø de wa yaa te ka nuruba soka ale nyiam ate waai meena a cheŋ wa jigi."

²⁷ Joon a yaa weeni ba ayen, "Nuru an baga a lueri wari wa dega, ka Naawen a nin te wa.

²⁸ Nama teeri ayen mi a poom weeni ni ayen daa mi ale Varibasidowa waai ate Naawen a weeni ayen wa le tom la. Naawen a tom mi ate mi de ka wa niŋ a jam ayen m gomsi wa siuku a magsi a te wa.

²⁹ Nuru waai a dan faari nipoč, ka wala dek ale soa wa. Mi a nyε ase ka nipoč fiaka nyōčowa doa la. Mi sui a peenti kama ayen mi a moata wa ale a wom wa lueluku. Nuruma a dan a basi mi ale ge a cheŋ Yeezu jigi ayen wa te ba soka ale nyiam, kula a peenti mi sui ka nna yegayega a gaam ku le poom ka dii la.

³⁰ Ku magsi kama ayen wala a jueli ɻmai abe mi a bo teŋ."

³¹ Waai ale nyini wenŋmazuk la a gaam waai meena kama. Waai ale nyini teŋzuk de la, ka teŋzuk de nuru ale a biisi teŋzuk de wie, alege waai ale nyini wenŋmazuk la a gaam waai meena kama.

³² Wa a weeni ka wie ɻaai ate wa nya ale wom la alege waai a ka siaka ale ɻa.

³³ Alege waai ale ta siaka ale wa wienja la a sak kama ayen Naawen ka wensie nyōčo.

³⁴ Waai ate Naawen tom la a biisi ka Naawen wienja, dii nyin la Naawen a basi ate wa Chiika a bo ale wa kama.

³⁵ Naawen a yaali wa biika

kama ate wa pai jaab buuri meena pagrim a te wa.

³⁶ Baai meena ale ta siaka ale wa biika la a nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la kama. Baai meena me ale kan ta siaka ale wa ale kan va wa noai la, a kan nya nyuvuri dila, alege Naawen ale waali ba.

4

¹⁻² Farisiima a yaa jam wom ayen nuruba yegayega a jam va Yeezu ɻaanj ale a basi ate wa a te ba soka ale nyiam a gaam Joon. Daa Yeezu dek ale jam a te nuruma soka, alege ka wa ɻaanjviirima.

³ Yeezu ale jam a min ayen Farisiima a wom kama la, wa ale wa ɻaanjviirima a yaa basi Judia ale ɻmani a cheŋ Galili.

⁴ Yeezu a yaa poli ayen ba le va ka siuk kuui ale a va Samaria la a cheŋ Galili.

⁵ Ba yaa jam paari Samaria teŋ kanyi ate ba a wi ayen Saika. Saika ale talim buui ate Juuma kokpienka Jekob a pa te wa biika Josefī dila po dila po la an jam yalima ale chaaba.

⁶ Vili dii ate Jekob a jam tu la a bo ka dula jigini. Yeezu ale jiak la wa yaa kali vilini teŋ a vuusi. Wenbinni a jam jueli ka wenzuk sunsunj.

⁷⁻⁸ Wa ɻaanjviirima a yaa basi wa ale ge cheŋ teŋka po ayen ba da ɻandiinta a ta jam. Yeezu ale diem kala a vuusi la, Samaria nipoč wanyi a yaa jam ayen wa ɻari nyiam vilini po. Yeezu

a yaa weeni wa ayen wa nyε
nyiamu a te wa ate wa nyu.

⁹ Nipowa a yaa weeni wa
ayen, "Fi ka Juu alege mi a
chim Samaria tεŋka nipoč.
Ka boa ale soa ate fi a juisi
nyiam mi jigi ya?" (Juuma
a kan pai tama beerisa a
nyu nyiamča, ba abe kan de
tama china po.)

¹⁰ Yeezu a yaa weeni wa
ayen, "Ase fi dan seba
Naawen tiirimu kama ale
waai ale a juisi nyiamu fi
jigi la, fi ate le juisi nyiam
wa jigi ate wa te fu nya buui
ale a te nyuvuri la."

¹¹ Nipowa yaa weeni wa
ayen, "M Nyčoč, fi ka
janjarimča alege vilini me a
limsa. Fi ayen fi nya, nya
bula ka be a te mi?

¹² Tama kokpienčka, Jekob,
ale tu vilini de dila po dila
po, ayen wa ale wa dōk
demma ale wa duŋsanja a
nya nyiam a nyu di po. Fi a
be zuak a gaam ti kokpienčka
Jekob kama?"

¹³ Yeezu a yaa weeni wa
ayen, "Baai meena ale a
nyu nyiam vilini de po la,
nyanyuila ale ḥman a yik ba.

¹⁴ Baai meena ale a nyu
nya buui ate mi a te ba la,
nyanyuila a kan ḥman yik
ba diipo diipo. Mi ale m te
nya buui la ale kasim a buli
kama a te ba nyuvuri dii ale
kan ta kpegleimka la."

¹⁵ Nipowa a yaa le ga wom
dii ate Yeezu a weeni la,
wa yaa weeni wa ayen, "M
nyčoč, be te mu fi nyiamu
de ate nyanyuila a kan ḥman

yik mu ate m ḥman jam dela
a ḥari nyiamča."

¹⁶ Yeezu a yaa weeni wa
ayen, "Chen a ga wi fi
chorowa ate ni jam."

¹⁷ Wa yaa weeni wa ayen,
"Mi ka chora."

Yeezu a yaa weeni wa
ayen, "Fi ale weeni dii la ka
wensie."

¹⁸ Fi yali nidoaba a paari
ka ku noai bunu nidoa waai
ate fi boro ale wa jinla la
wala ka fi noŋ. Fi ale weeni
mu dii la ka wensie."

¹⁹ Nipowa a yaa weeni wa
ayen, "M nyčoč, fi ale a
biisi dii la a basi kama ate
m minj ayen fi ka Naawen
biisiteerčma po wanyi.

²⁰ Nya guuk kpionku de
kuui ale za dela la. Ti
kokpiensaŋa a puusi a te
Naawen ka kula zuk alege
nama Juuma a weeni ti
ayen ka Jerusalem tεŋka ale
Naawen puusi teka jigi."

²¹ Yeezu a yaa weeni wa
ayen, "Ku danni a cheena ate
nuruba a kan ḥman puusi
a te Naawen guuku de zuk
yaase Jerusalem tεŋka po.

²² Nama Samaria demma,
ni sum ze waai dek ate ni
puusi a te la. Tama Juuma a
seba waai dek ate ti puusi a
te la kama. Dii nyin la, wala
ale basi ate Juuma po wanyi
a vari tεŋka meena demma
ba tuimbaataŋa po a basi.

²³ Ku danni a cheena kama
ate baai ale a puusi a te
Naawen ale wensie la a jam
puusi dila, dii nyin la wa
Chiika a bo ka ba suniimaja
po. Ti Kowa Naawen ale a

yaali ayen nuruba a puusi a te wa dii la ale la.

²⁴ Naawen ka Chiik, ka dila ale soa ate nuruba an baga a puusi a te wa, ase ka kula nyɔnɔwa a nin liŋ ta wa Chiika wa sunum po ate ka maari wa."

²⁵ Nipowa a yaa weeni wa ayen, "M seba ayen Varibasidɔwa waai ate Naawen a weeni ayen wa le tom wa la a le jam. Wa dan jam, wa le sak ti wie meena."

²⁶ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Mi ka wala waai ale a biisi ale fu la."

²⁷ Wa le a diem boro a biisi la, wa ɔnaŋviirima a yaa deri ɔman jam. Ba le nya Yeezu ale nipowa a za a biisi la, ku yaa deri cha ba nna yegayega, alege ba waai an jam a begi wa ayen ka boa ate wa a biisi ale wa yaa se jaab buui wari ate ba a biisi la.

²⁸ Dula jigini nipowa a yaa basi wa nyiamu liika ale ɔmani a chen tɛŋka po a ga weeni nuruma ale bo dula jigini la ayen,

²⁹ "Ni jam a nya nuru ale weeni mi wie ɔnai ate mi nyɛ la. Wala ale baga a chim Varibasidɔwa waai ate Naawen a weeni ayen wa le tom wa la?"

³⁰ Ba le wom dii ate wa weeni la, ba yaa deri nyini a chen Yeezu jigi.

³¹ Ase nipowa ale jam bo siuku po a kuli la, Yeezu ɔnaŋviirima a yaa saalim wa ayen, "Ti Sagro, ti a saalim fu ayen fi ɔnɔ ɔnadiintanja a de."

³² Wa yaa weeni ba ayen, "Nama a ze ɔnandiin tii ate mi a tara ayen m de la."

³³ Wa ɔnaŋviirima a yaa bek chaab ayen, "Ka nuru yaa be le ta ɔnandiinta a jam a te wa ale ge tama a ze ya?"

³⁴ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Mi dan va Naawen waai ale tom mu la yaalika ale a tom tuimanja ɔnai ate wa pa te mu la a nueri, kula a nyɛ a se ka ɔnandiintanja tii ate m nyiem a kasim a de la.

³⁵ Juuma kpaŋŋa a nyiem a kasim a weeni ayen ku dan paari chiisa sinaansi po, ti le che ti ɔnantaŋa, alege mi a weeni ni kama ayen, ni dek a pa ni nina a nya kadugsanya. Nantaŋa a za magsi ka cheka yɔgɔyɔgla de.

³⁶ Nuru waai ale a che ɔnantaŋa la a tuesi tutuna kama. Wa ale a tigsí ɔnanbeenga la a nyɛ ase ka nuru la, ate nuru bala a nya nyuvuri dii ale kan ta kpegleimka la. Dila nyij boridowa ale cheerowa sue ale peenti ale chaab."

³⁷ Yeezu a yaa ɔman weeni wa ɔnaŋviirima ayen, "Juuma kpaŋŋa a nyiem ale kasim a weeni dii ayen nuru wanyi ale a bori ate wanyi me a che la, ka wensie.

³⁸ Ku a nyɛ ase ka mi ale tom ni ayen ni chen a ga che ɔnanta Naawen kaduka po. Nuru yonta ale bori ba ale chen ale ge ate nama ayen ni nya ba tuimanja nyuenta."

³⁹ Samaria tɛŋka nipowa ale ga weeni wa tɛŋka demma ayen ba jam a nya

nuru waai ale weeni wie
ŋaa meena ate wa nyε la,
ba yegayega a yaa jam ta
siaka ale Yeezu.

⁴⁰ Ba yaa jam wa jigi a
saalim wa ayen wa jam a bo
ale ba. Yeezu a yaa siak a
wari ba jigi daa ŋaye.

⁴¹ Wa le jam bo ale ba la,
wa yaa sak ba Naawen wie
ate ba yegayega a ta siaka ale
wa a gum baai ale poom a ta
siaka la po.

⁴² Ba yaa weeni nipowa
ayen, "Tama an ta siaka ale
wa ka fi ale weeni ti dii la
nyiini nyinŋa, alege ka wa
sakka nyij ale soa ate ti ta
siaka ale wa. Ti seba ayen
ka Naawen ale sum a tom wa
ayen wa jam a vari tɛŋzuk
meena demma ba tuimbaata
po a basi."

⁴³ Daa magla ale jam taam
la, Yeezu a yaa basi dula
jigini ale ge chenj Galili.

⁴⁴ Wa dek a poom weeni
kama ayen Naawen biisi-
teero dek tɛŋka demma a
kan te wa zula.

⁴⁵ Ba ale paari Galili la
nuruma a jam te wa tia
kama dii nyij la ba chenj
ga de Gaambasika Tigini
Jerusalem kama ale nya wie
ŋaa meena ate wa tom la.

⁴⁶ Yeezu a yaa ŋman chenj
Kena tɛŋka ate ka bo Galili
la. Ka dula jigini ate wa nyε
ate nyiamu a tagri a chim
daamu la. Kpagi dinyi a yaa
jam bo dula jigini ate wa biik
a yaa bo Kapernaum tɛŋka
po a wiak.

⁴⁷ Wa le wom ayen Yeezu
a basi Judia ale ŋman jam

Galili la, wa yaa jam Yeezu
jigi ayen wa saalim wa ate ba
va chaab a chenj Kapernaum
tɛŋka ate wa tebi wa biika
waai ale moata kum la.

⁴⁸ Yeezu a yaa weeni wa
ayen, "Nuruba a kan ta siaka
ale mi a se ka mi a liŋ tom
wakperikaliisa ate ba nya."

⁴⁹ Kpagini a yaa weeni wa
ayen, "M Nyɔnɔ, fi dan kan
va mu a kuli nwuli, m biika
a le kpi."

⁵⁰ Yeezu a yaa weeni wa
ayen, "Kuli yeri a ga nya
fi biika ale wa ta nyinjyogs
kama."

Kpagini a yaa deri siak ale
Yeezu ale weeni dii la a yaa
le ge a kuli.

⁵¹ Wa le jam bo siuku po
a kuli la, wa tomteerɔma ba
gela a yaa tu wa siuku niŋ a
weeni wa ayen, "Fi biika a ta
nyinjyogs kama."

⁵² Wa yaa bek ba ayen,
"Ka dimpo ate wa nya
nyinjyogsana?"

Ba yaa weeni wa ayen, "Ka
deemwa wein gbelini ate wa
yuamu a basi wa."

⁵³ Biika kowa a yaa deri
teeri ayen ka diipo ate Yeezu
a weeni wa ayen wa biika a
nya nyinjyogs kama la. Wa
yaa ga paari yeri a nya ale dii
ate wa tomteerɔma a weeni
wa la sum ka wensie. Wa le
wa dɔkdemma meena a yaa
ta siaka ale Yeezu dii ate wa
nyε la nyij.

⁵⁴ Yeezu ale nyini Judia a
jam Galili la wa tebi kpagini
biika a gum wa wakperikali-
isana po a nyε ka buye.

5

¹ Daa magla ale jam a taam la, Yeezu a yaa ḥman chen̄ Jerusalem t̄n̄ka ayen wa maa de Juuma tigi dinyi.

² Beli fiik ale jam bo dula a moata t̄n̄ka nansuīntanja kunyi ate ba a wi ayen piisa nansiū̄. Juuma a wi dula jigini ale ba dek t̄n̄ka biika ayen ka Betezata. Kusun̄ta tinu ale jam gilim benni noanni.

³ Yuariba yegayega ale jam dua kusun̄ t̄la po. Ba gela a jam ka yeeba, ba gela me a chim gbanisa, ba gela me naŋsa ale ba nisima a kpi a yaa dua a limsi nyiamu choaka.

⁴ Naawen sabiilo a nyiem ale jam a siŋ nyiam po a puŋ. Wa dan puŋ jueli waai ale de niŋ a siŋ nyiamu po la a nya nyin̄yogs̄a kama.

⁵ Nuru wanyi a yaa maa boro ate yuamu a ta wa paari bena pisita ale naaniŋ.

⁶ Yeezu a yaa nya wa ale wa dua, wa yaa deri seba ayen tuemu a yik wa ate ku beni kama ate wa yaa bek wa ayen, "Fi a yaali ayen fi nya nyin̄yogs̄a?"

⁷ Yuarowa a yaa weeni wa ayen, "M nyōn̄o, nyiamu a nyiem a dan choa, m ka nuru ate wa pa mu a ta ga a nyo bu po nwuli. M nyiem a dan pii nyin̄ a yaali ayen m forisi a paari bu, nuru yoŋ a nyiem ale a de niŋ a paari du ale a ge mu."

⁸ Yeezu yaa weeni wa ayen, "Yiti a zaani abe fi kpamsi fi tiaka a chen̄."

⁹ Nuruwa a yaa deri nya nyin̄yogs̄a a yiti zaani ale kpamsi wa tiaka a chen̄.

Dai dii danni ate nyaku de a nyē la a jam ka Juuma Vuusum Dai.

¹⁰ Juuma kpan̄ja ba gela a yaa nya Yeezu ale tebi nuruwa dii la a yaa weeni wa ayen, "Ku a kisi kama ate fi ji fi tiaka tama Vuusum Danni po."

¹¹ Wa yaa weeni ba ayen, "Nuru waai ale tebi mu l̄ a ale weeni mu ayen m pai tiaka a chen̄."

¹² Ba yaa bek wa ayen, "Ka wana ale weeni fu ayen fi nyē ku de?"

¹³ Nuru waai ale nya nyin̄yogs̄a la a jam ze Yeezu ale ka waai la, dii nyin̄ la nuru boari ale jam bo dula ate Yeezu a moali nyini.

¹⁴ Ku ḥaaŋ nyin̄ Yeezu a yaa ḥman nya wa Juuma Puusika Yenni po a weeni wa ayen, "Yōgyōgl̄a de fi yaa ta nyin̄yogs̄a kama. Be kan ḥman a tom tuimbaata. Fi dan ḥman tom tuimbaata, fi le nam a gaam ku le jam ka dii la."

¹⁵ Yeezu ale ga weeni wa nyaku de a nueri la, nuruwa a yaa deri nyini a chen̄ a ga weeni Juuma kpan̄ja ayen ka Yeezu ale tebi wa.

¹⁶ Ba le ga wom ayen ka Yeezu ale jam tebi nuruwa ba Vuusum Danni la, ba yaa deri a daani Yeezu nna yegayega.

¹⁷ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "M Kowa Naawen a kasim a tom wa tuimana

kama diipo meena. Mi me a tom ase ka wala la."

¹⁸ Yeezu ale ga weeni ayen ka Naawen ale wa Kowa la, ku jam a nye ase wa ale wa ka bunyi la. Wa wienja de meena ale wa le kaasi ba Vuusum Dannii dii la a jam basi kama ate ba nina a jam muni ate ba a yaali ayen ba ko wa.

¹⁹ Dula jigini Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Wensie ate mi a weeni ni ayen mi waai ale ka Naawen biik la an baga a nye mi dek nyij wari ya. Dii meena ate m Kowa a tom la, mi me a tom ka dila degadega.

²⁰ Wa a yaali mu ale a sak mu dii meena ate wa dek a tom la. M Kowa Naawen ale sak mu wa kpeema ate m tom ate ja zuak a gaam nyaku de ate ku cha ni.

²¹ Ase wa ale basi ate kpeeba a yiti kum po la. Mi waai ale ka wa biik la, mi me ale te baai ate mi a yaali la nyuvuri.

²² Wa kan bo nuruba ba tuimbaata buusa. Wa pa dila a nyo ka mi nisima po.

²³ Ate waai meena a te mu zula ase ba ale a te m Kowa dii la. Waai ale kan a te mi zula la, a kan te mi Kowa Naawen waai ale tom mi la me zula.

²⁴ "Ni wom dii ate mi tara ayen m weeni ni la nalinnyini. Baai meena ale a wom mi sakka de ale ta siaka ale Naawen waai ale tom mi la, wa le nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la. Naawen a kan bu wa buusa dii nyij la ba poom nya nyuvuri kama.

²⁵ Wensie ate mi a weeni ni ayen ku danni a cheena, di be poom a pa a kama ate baai ale a nye ase kpeeba la ale wom Naawen Biika lueluk a nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la.

²⁶ Ase m Kowa ale basi ate nuruba a boro la, wa te mu pagrim kama ate mi me a basi ate nuruba a boro.

²⁷ Wa te mu siuk kama ayen m bo nuruba buusa dii nyij la mi ka Saalobiik.

²⁸ Ni kan basi ate mi ale a weeni ni dii la a cha ni. Ku danni a cheena kama ate baai meena ale kpi la a wom mi lueluku a yiti kum po.

²⁹ Baai meena ale tom tuimmaŋsa la, m Kowa ale basi ate ba yiti kum po abe wa pa nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la a te ba. Baai meena me ale tom tuimbaata la, wa le yiti ba kum po abe wa te ba waalika.

³⁰ "Mi an baga a tom mi dek wari ya. Mi a bo buusa ase ka Naawen ale weeni mu dii la. Dila m boteka ka wensie. M kan yaali ayen m va m dek yaalika, alege ka waai ale tom mu la yaalika ate mi a va.

³¹ "Dan ka mi nyiini ale weeni ni mi ale ka waai la, nama ate a weeni kama ayen m wienja a daa wensie.

³²⁻³³ Alege Joon waai ale jam a te nuruba soka la a za ka mi ḥaaŋ, dii nyij la ḥaaŋ meena ate wa a sak nuruma mi wie la, ka wensie. Nama dek a tom nuruba ate ba cheŋ wa jigi ate wa biisi mi wie kama.

³⁴ Mi niŋ ka ale dii ate nuruba a biisi mi wie la,

alege mi a weeni ni kama
ayen ni a teeri dii ate Jōon a
weeni mi wie la ate ku maari
ni ate ni nya varibasika.

³⁵ Jōon a jam a nyē ase ka
zeuŋ ate ba tōati ate ku a
nyagsi ate wa ale biisi dii la
a peenti ni sue.

³⁶ Jōon a sak nuruba mi
wie, alege wie gela ale boro
a sak nuruba mi wie a gaam
Jōon ale a sak ni dii la.
Tuimkperikaliik sii ate mi
Kowa a tom mi ayen m jam a
tom la, ḥala ale a sak nuruba
ayen ka wa ale waai ale tom
mu la.

³⁷ Nama an diem a wom
wa lueluwa a yaase ni nya
wa, alege wa a kasim a sak
nama mi wie kama.

³⁸ Wa tom mi ka nama jigi,
alege ni ka siaka ale mi. Ka
dila ale soa ate wa sinsanja
a ka ni suniimaŋa po la.

³⁹ Nama a ḥasim a karim
Naawen gbaŋka kama daa
meena dii nyij la nama a
poli kama ayen ka karimka
a le basi ate ni nya nyuvuri
dii ale kan ta kpegleimka la.
Alege wa gbaŋka a diem a
sak nama ka mi wie,

⁴⁰ alege nama a kan yaali
ayen ni jam mi jigi ya ate ni
nya nyuvuri dii ale kan ta
kpegleimka.

⁴¹ "Mi kan yaali ayen nu-
rubua pak mu,

⁴² alege mi seba ni ale ka
nuru baai la nalimnyiini, a
seba me ayen ni kan yaali
Naawen ya.

⁴³ M Kowa Naawen ale
tom mu ayen m jam a zaani
wa naŋkula po, alege nama
an tuesi mu. Alege nuru

waai a dan jam wa dek nyij,
ni a tuesi wa kama.

⁴⁴ Nama a yaali chaab zula
teka alege ni kan yaali zula
ŋjai ate Naawen ale baga a
te ni la. Ni be ni nyē ka se a
ta siaka ale mi?

⁴⁵ Nama a kan poli ayen mi
a le ta biisigaamka ale ni m
Kowa ninjā. Nama a ta ka
popola Moosis jigi ale wa le
a sak ni dii la. Wala ale waai
a le wa biisi a gaam ni la.

⁴⁶ Ase ni dan jam ta siaka
ale Moosis kama, ni te ta
siaka ale mi kama dii nyij la
wala ale ḥamarisi mi wie.

⁴⁷ Ni be ale kan ta siaka ale
Moosis ale ḥamarisi dii la, ni
le nyē ka se a ta siaka ale
mi?"

6

¹ Ku de ḥaaŋ nyij, Yeezu
ale wa ḥaaŋviirima a yaa
basi dula jigini ale ge a
ŋmani a taam Galili mogi
kpeeni kunkɔŋjini. Mogini
de yue di choa a jam le
Tiberiasi mogi.

² Ba le jam a cheŋ la,
nuru boari a yaa va ba, dii
nyij la ba nya Yeezu ale jam
a tom wakperikaliik sii ale
yuaroma tebika la.

³ Yeezu ale wa ḥaaŋviirima
ale ga paari dula jigini la, ba
yaa a ga jueli a kala guuk
kunyi zuk.

⁴ Juuma Gaambasika Tig-
ini a jam moata kama.

⁵ Yeezu a yaa cheemu a
nya nuru boanni ale ba
cheena ate wa yaa bek Filip
ayen, "Ti ti nya ḥandiinta ka
be a te nuru boanni nna ate
ba de?"

6 Wa dek a jam seba dii ate wa ayen wa nyē la kama, alege wa jam a yaali kama ayen wa nyē Filip a nya.

7 Filip a yaa weeni wa ayen, "Ti dan kan pai ligra a gaam ḥaai ate ti ta la a da ḥandiinta ku kan paari a de ba ale maga dek me."

8 Filip ale ga weeni nyaku de a nueri la, Andiru, Simon Piita yuawa, a yaa weeni Yeezu ayen,

9 "Nidɔabili wanyi ale bo dela a ta borobotta tinu ale juma ḥaye, alege ḥantaja de a kan paari nuruma de meena."

10 Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ni basi ate nuru boanni a kali tēn." Wuuk yegayega ale jam bo dula jigini. Nuruma a yaa kali tēn. Ba nidɔama nyiini a jam ka tusa ḥanu.

11 Yeezu a yaa pa borobot-taŋ ale jumaŋ a puusi a te Naawen ayen wa niak ti ale ge a pa chari nuruma ate ba ḥobi. Ba ale chari a te waai meena a ga nueri la, ba meena a yaa ḥobi chak.

12 Yeezu a yaa weeni wa ḥaaŋviirima ayen, "Ni cheŋ a ga pisi ḥandiin talaŋa ate bala a kan kaasi."

13 Ba yaa pisi ḥandiin tii ate nuru boanni a de ale tali la a sueri busa pi ale siye.

14 Nuruma ale nya wakperikaliik kaai ate Yeezu a tom te ba la, ba yaa weeni chaab ayen, "Nuruwa de a sum ka biisiteero waai ate Naawen a weeni ayen wa

le tom wa ate wa siŋ jam tēŋzuk de la."

15 Yeezu ale ga wom dii ate ba jam a biisi ale chaab la, wa yaa yiti dula jigini a cheŋ a nyini guuku zuk a siŋ tēŋ a cheŋ a jo guutaja po wa dek wa nyiini. Wa jam seba ayen ba nina ale muni ayen ba yik wa ale pagrim a bobo ba naab.

16 Wenni ale jam a siŋ la, wa ḥaaŋviirima a yaa ḥman cheŋ mogi kpeeni noai,

17 a ga jo ḥaarun po ayen ba taam kuŋkɔŋini ndila a ga paari Kapernaum tēŋka. Tēŋka ale jam a sobri la, Yeezu an diem a jam ba jigi ya.

18 Va kpion a yaa deri a yiti a fobi ba ḥaarunku ale a nyē ate nyiamu a choa nna yegayega.

19 Wa ḥaaŋviirima ale damu ba ḥaarunku a cheŋ ga paari mēela ḥata yaase ḥanaansi la, ba yaa nya Yeezu ale wa bo nyiamu zuk a cheŋ cheena ba jigi. Ba le ga nya wa la, yogsom a yaa deri yik ba.

20 Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ka mi. Ni kan chali yogsomœ."

21 Wa le ga paari ba ḥaarunku la, ba meena sue a yaa peenti ate ba weeni wa ayen wa jo ba ḥaarunku po. Yeezu ale ga jo a gum ba po la, ba yaa deri paari kuŋkɔŋini kauk kuui ate ba a cheŋ la.

22-23 Vari ale veenti la, nuru boanni baai ale jam a warì ḥaan la a jam miŋ

kama ayen ka ḥaaruṇ yen ale boro. Ba jam seba me ayen Yeezu an va ale wa ḥaaṇviirima alege ba chen kama ale ge wa. ḥaaruṇ yon tii ale nyini Tiberiasi a yaa jam dula jigini kauk kuui ate Yeezu a puusi a te Naawen jiam alege ate ba ḥobi boroboruku la.

²⁴ Nuru bɔanni a yaa le gisi Yeezu a jiak la, ba yaa ga jo ḥaaruntaŋa po a va a chen Kapernaum teŋka ayen ba nya wa.

²⁵ Nuruma ale ga nya Yeezu la, ba yaa bek wa ayen, "Ti Sagro, fi jam dela ka dimpo?"

²⁶ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Wensie ate mi a weeni ni ayen ḥandiin tii ate mi diem a te ni ate ni de a chak la ale basi ate ni a gisi mu. Ni kan gisi mu ka m tuimkperikaliisaŋa miŋka nyiŋja.

²⁷ Ni kan basi ate ni yam meena, a bo ale ḥandiin tii a le ti jam a kaasi la, alege ni basi ate ni yam meena a bo ale ḥandiin tii ale a te nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la. Naawen waai ale ka mi ko la a za ka mi ḥaaŋ ayen mi ka wa biik. Ka dila ale soa ate mi a baga a pa nyuvuri dila a te ni."

²⁸ Ba yaa bek wa ayen, "Tama ayen ti nyε ka se ate ku peenti Naawen sui ya?"

²⁹ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ni dan a yaali ayen ni nyε ate Naawen sui a peenti, ni ta siaka ale mi waai ate wa tom ni jigi la."

³⁰ Ba yaa weeni wa ayen, "Boan wakperikaliik ate fi ale tom ate ti nya abe ti ge a ta siaka ale fu?"

³¹ Fi seba ayen ti kokpiensaŋa a jam de ka ḥandiinta ate ba wi ayen 'maana' la sagini po ase ba ale ḥmarisi Naawen gban̄ka po ayen, 'Moosis a jam a nya ka ḥandiinta chijmaaña po a te wa nuruma ayen ba de'".

³² Yeezu a ḥman weeni ba ayen, "Wensie ate mi a weeni ni ayen Moosis an jam a nya ḥandiintaŋa ka chijmaaña po a te ni kokpiensaŋa, alege ka mi Kowa Naawen ale pa te ba.

³³ ḥandiin tii ate Naawen a te la a nyε se ka waai ale nyini wenj̄mazuk a jam ayen wa te teŋka demma nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la."

³⁴ Ba yaa weeni wa ayen, "Ti Nyɔnɔ, fi kasim a te ti ḥandiintaŋa de."

³⁵ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Mi a nyε se ka ḥandiin tii ale a te nyuvuri la. Baai ale a jam mi jigi la, kom a kan ḥman a yik ba diipo diipo. Baai me ale ta siaka ale mi la, nyanyuila a kan ḥman a yik ba diipo diipo.

³⁶ Mi poom a lin a weeni ayen ni nya mu kama alege ni diem a ka siaka ale mu.

³⁷ Baai ate m Kowa a pa te mu la, a le jam m jigi ate m tuesi ba. Mi kan zeri baai meena a le ba jam mi jigi la diipo diipo.

³⁸ Dii nyij la mi an nyini wenjma Zuk a jam ayen m tom ka mi dek ale a yaali dii la alege ka waai ale tom mu la ale a yaali dii la.

³⁹ Waai ale tom mu la yaalika ale nna. Baai ate wa pa te mu la, m le nya ba Zuk ate ba kan be. Wa ale basi ate ba yiti kum po abe wa pa nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la a te ba.

⁴⁰ M Kowa me yaalika ale ka dii la ale nna. Baai meena ale ta siaka ale mu la, wa ale te ba nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la. Wa ale basi ate ba yiti kum po kpeglimka danni."

⁴¹ Nuruma ale ga wom Yeezu ale a biisi dii ayen wa ale nyuvuri ḥandiintaŋa tii ate Naawen a tom ate wa nyini wenjma Zuk la, ba yaa ḥuuni.

⁴² Ba yaa weeni chaab ayen, "Nuruwa de ka Yeezu, Josefi biika, yaa da di? Ti seba wa kowa ale wa mawa kama. Ka boa ale soa ate wa a weeni ayen wa nyini ka wenjma Zuk po a jamu?"

⁴³ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ni basi ni ḥuunika.

⁴⁴ Nuru waai an baga a jam mi jigiya ase ka m Kowa waai ale tom mu la, dek a nin dari wa a ta jam mi jigi, ate m basi ate wa yiti kum po kpeglimka danni ate wa nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la.

⁴⁵ Naawen biisiteerɔma ḥmarisi Naawen gban̄ka po dila po dila po ayen, 'Naawen a le jam a sak nuruba meena.' Baai meena

ale a wom dii ate m Kowa a weeni la ale a va wa sinsan̄ja la, wa le dari ba a ta jam mi jigi.

⁴⁶ Nuru waai an diem a nya mi Kowa. Mi waai ate wa tom ni jigi la, nyiini ale nya wa.

⁴⁷ Wensie ate mi a weeni ni ayen baai meena ale ta siaka ale mi la a poom tuesi wa nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la kama.

⁴⁸ Mi ale ḥandiin tii ale a te nyuvuri la.

⁴⁹ Ni kokpieŋsaŋa a jam de ka ḥandiin tii ate ba a wi ayen 'maana' la sagini po dila po dila po ale ge ba kpi,

⁵⁰ alege baai meena ale a de nyuvuri ḥandiin tii ale nyini wenjma Zuk la, bala a kan kpi.

⁵¹ Mi ale nyuvuri ḥandiin tii ale nyini wenjma Zuk a jam la. Baai meena ale a de ḥandiintaŋa de la ale nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la. ḥandiin tii ate mi ayen m pa te ba la ale m nyiŋka, ate ṭen̄ka demma a baga a nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la."

⁵² Nuruma ale ga wom dii ate Yeezu a weeni la, ba yaa ta nampaga nna yegayega ale chaab wa le a weeni dii la nyij ayen, "Nuruwa de ale nyɛ ka se a pa wa nyiŋka a te ti ate ti ḥobi?"

⁵³ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Wensie ate mi a weeni ni ayen ni a dan kan ḥobi Mi Saalobiika nyiŋka ale nyu m ziimu, Naawen nyuvuri dii ale kan

ta kpeglimka la a kan baga a bo ni suniimaŋa po.

⁵⁴ Baai meena ale a ɻobi mi nyiŋka ale a nyu m ziimu la a poom tuesi wa nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la kama. M dan jam ayen m bo teŋzuk meena demma buusa, m le nak ba kum po a yiti.

⁵⁵ Mi nyiŋka ale ɻandiin maŋsaŋa dek ale m ziimu me ale chim nyu maŋka.

⁵⁶ Baai meena ale a ɻobi mi nyiŋka ale a nyu mi ziimu la a bo ale mi kama ale ge mi me a bo ale ba.

⁵⁷ M Kowa waai ale ka nyuvuri nyɔnɔwa la, ale tom mu ni jigi. Wala nyiŋ ale soa ate mi a boro. Siuk kula po me baai meena ale a ɻobi mi la, ale boro mi nyiŋ.

⁵⁸ Nyuvuri ɻandiintanja ale ɻandiin tii ate Moosis a jam pa te ni kokpiensaŋa ate ba de dila po dila po ale ge a kpi la, daa wayenŋa. Naawen ale tom wa nyuvuri ɻandiintanja ate ti nyini wenŋmazuk a jam, ate baai meena a le ba de ti la, a tuesi nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la."

⁵⁹ Yeezu a jam bo ka Juuma tuka dɔkku kuui ale bo Kapernaum teŋka po la, a sak wieŋa de meena.

⁶⁰ Yeezu ɻaaŋviirima yegayega ale jam wom dii ate wa sak la, a yaa weeni chaab ayen, "Wa sinsanŋa a pagra kama. Waai an baga na a va."

⁶¹ Yeezu ale jam a miŋ ayen ba boro a zu wa ɻaanŋ

la, wa yaa bek ba ayen, "Mi sinsanŋa ayen ɻa nyɛ kama ate ni pa mi ɻaaŋ vaka a basi?"

⁶² Ase ni dan nya mi Saalobiika ale m ɻmani a jueli wenŋmazuk po, ni ale poli ka se?

⁶³ Waai ale a te nyuvuri la ale Naawen Chiika alege nurubiik pagrim an baga a nyɛ ku de. Mi ale biisi wie ɻaaŋ ate ni la ale a basi ate Naawen Chiika a jam ni jigi.

⁶⁴ Alege ni gela a ka siaka ale mi ale a sagi dii la." (Yeezu ale piilim a sak wa ɻaaŋviirima la, wa jam seba baai ale ba kan ta siaka ale wa la kama ale waai a le wa ta wa a ga bobri a sak la.)

⁶⁵ Dula jigini Yeezu a yaa ɻman weeni ba ayen, "Ka dila ale soa ate mi a liŋ sak ni ayen nuru waai an baga a jam mi jigi ase ka M Kowa a nin dari wa a ta jam mi jigi la."

⁶⁶ Wa ɻaaŋviirima ale ga wom dila la, ba yegayega a yaa deri basi wa ɻaaŋ vaka.

⁶⁷ Yeezu ale ga nya ba le nyɛ dii la, wa deri chiem wa ɻaaŋviirima pi ale bayewa jigi a bek ba ayen, "Nama me ayen ni basi mi kama?"

⁶⁸ Simon Piita a yaa weeni wa ayen, "M Nyɔnɔ, ka wana jigi ate ti a yaali ayen ti chenŋi? Fi ale waai ale ta Naawen nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la sinsanŋa a sak ti.

⁶⁹ Tama abe ta siaka ale ɻa kama ale seba ayen ka fi ale Naawen nuru weleŋka."

⁷⁰ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Mi a lueri ni ka nuruba pi ale baye ayen ni chim mi ɣaaŋviiriba, alege ni po wanyi ka Sitaana nuru."

⁷¹ Wa jam a biisi ka waai ate ba a wi wa ayen Judas, Simon Iskariot biika la, wie. Yeezu a jam seba ayen wa le bobri wa a sak.

7

¹ Nyaku de ɣaaŋ nyiŋ, Yeezu a yaa nyiem a gilim Galili təŋka. Wa jam seba ayen Juuma kpaŋŋa baai ale jam bo Judia təŋka po la a gisi ka siuk ayen ba ko wa. Ka dila ale soa ate wa kan jam a yaali ayen wa ɣmani a chen dula jigini.

² Juuma tigi dii ate ba a wi ayen Kusunta Tigi la, a jam moata kama.

³ Wa suaataŋa a yaa jam a weeni wa ayen, "Basi dula jigini abe fi chen Judia təŋka po, ate fi ɣaaŋviirima baai ale bo dula la me a nya fi tuimkperikaliisaŋa sii ate fi a tom la."

⁴ Ba ɣman weeni wa ayen, "Nuru a kan suk wie ɣaaŋ ate wa a tom la ase wa ale a yaali ayen ba seba wa. Fi abe le a tom wienja de la, basi ate təŋka meena a seba fu."

⁵ Yeezu suaataŋa an jam a ta siaka ale wa.

⁶ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ku an diem a magſi ayen mi chen dula ɣogyøgla de, alege nama a baga a chen diipo meena ate ni a yaali la kama.

⁷ Təŋka meena demma an kisi nama alege ba kisi mi kama, dii nyiŋ la mi kasim a weeni ba kama ba ale a tom tuimbaata la, alege ba an kisi nama.

⁸ Nama a chen Jerusalem a ga de tigini, dii nyiŋ la ku an magſi ayen mi a chen dula jigini ɣogyøgla de."

⁹ Yeezu ale weeni nyaku de la, wa yaa wari a bo Galili təŋka po.

¹⁰ Wa suaataŋa ale jam a basi wa ale chen tigini la, Yeezu me a yaa magi va ba ɣaaŋ a chen.

¹¹ Juuma kpaŋŋa baai ale jam a tigsı chaab a bo Jerusalem təŋka la a jam a gisi ka Yeezu ale a bek chaab wa boka jigi.

¹² Nuruba yegayega a yaa jam a waasi a biisi wa wie. Ba gela a jam a weeni ayen wa ka nuru manj, alege baai me a weeni ayen wa a paasi ka nuruwa.

¹³ Ba meena a jam a chali ka ba kpaŋŋa ɣogsum. Ka dila ale soa ate ba an jam a biisi wa wie ate ku a jueli la.

¹⁴ Tigini daaŋa ale jam a chalisi a soa se chaab la, Yeezu a yaa ga jo Juuma Puusika Yenni po a boro a sak nuruma.

¹⁵ Wa sinsaŋŋa a yaa cha Juuma kpaŋŋa baai ale jam bo dula la. Ba yaa weeni chaab ayen, "Nuruwa de a ka sagro ate wa sak wa ale nyę ka se a seba wienja de meena a sagi tama?"

¹⁶ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Mi sinsaŋŋa ka

Naawen ale tom mi la wie, ḥja daa mi dek wie.

¹⁷ Baai meena ale a yaali ayen ba va Naawen yaalika la, a le minj ase mi sinsan̄ja a nyini ka Naawen jigi yaa mi dek.

¹⁸ Nuru waai ale a biisi wa dek wie la a yaali kama ayen nuruba a te wa zula. Nuru waai ale a yaali ayen wa a te waai ale tom wa la zula la, wala ka wensie nyōnō. Venta a ka wa jigija.

¹⁹ Moosis ale te ni Naawen Sinsan̄ja, wa an te ni? Alege ni waai a kan zuli ḥja. Ka boa ale soa ate ni a yaali ayen ni ko mu?"

²⁰ Nuru boanni a yaa weeni wa ayen, "Fi a yesim kama. Ka wana ale a yaali ayen wa ko fu?"

²¹ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Mi tom ka wakperikaliik kanyi ni Vuusum Danni ate ku cha ni nna yegayega.

²² Moosis a sak ni kama ayen ni a gebi ni bisanja yuanya alege ka ni kokpiensanja ale a piilim ku, ate nama a gebi biik yuari Vuusum Danni po.

²³ Nama abe dan nyē dila Vuusum Danni po alege an nyē kaasi Moosis Sinsan̄ja ka boa ale soa ate nama sue a puuri ale mi m le tebi nuruwa Vuusum Danni la?

²⁴ Ni kan a bo nuruba buusa ale ba peelim tuima ale ka dii la, alege ni a bo ba wensie buusa."

²⁵ Nuru baai ale jam bo Jerusalem tēŋka po la, ba gela a yaa weeni chaab ayen,

"Daa nuruwa de ate kpan̄ja a yaali ayen ba ko la?"

²⁶ Ni be nya, wa le la a za peelimu po a sak nuruma alege ti kpan̄ja a kan yaali ayen ba nyē wa wariya. Ba baga a seba ayen wa sum ka Varibasidōwa waai ate Naawen ayen wa le tom la?

²⁷ Varibasidōwa a dan jam, waai a kan seba wa ale nyini juijui la. Alege tama meena seba nuruwa de ale nyini juijui la kama."

²⁸ Yeezu ale diem a jam bo Juuma Puusika Yenni po a sak nuruma la, wa yaa weeni ate ku jueli ayen, "Nama a seba mi ale nyini juijui la? Mi an jam daa m dek nyin̄ja. Waai ale tom mu la ka wensie nyōnō. Ni abe ze wa,

²⁹ alege mi ale seba wa. Mi ale wa a jam bo ka jigi yen̄ ale ge ate wa tom mi ni jigi."

³⁰ Nuruma gela ale wom dii ate wa weeni la, ba yaa jam a yaali ayen ba yik wa alege nuru an pa nisa a tiri wa dii la wa yikka danni an diem a paari ya.

³¹ Nuru boanni po yegayega a jam ta siaka ale wa, a yaa weeni chaab ayen, "Ase Varibasidōwa a dan poom jam, wa le baga a tom wakperikaliisa a gaam nuruwa de?"

³² Farisiima ale wom nuru boanni ale a waasi Yeezu wie dii la, ba le Juuma Puusika Yenni kpan̄ja a yaa wi chaab a biisi alege a tom ba dek nuruba ayen ba ga yik Yeezu.

³³ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Mi le bo ale ni daa maga dega abe m ge a ɣman cheŋ waai ale tom mu la jigi.

³⁴ Ni le nyiem a gisi mi boka jigi, alege ni kan ɣman nya mu dii nyiŋ la ni kan baga a cheŋ juijui ate mi a cheŋ la."

³⁵ Juuma kpaŋja a yaa bek chaab ayen, "Wa ti an a yaali ayen wa cheŋ ka Girik tɛ̃nsaŋa ate tama nuruma a maa boro la a sak Girik demma yaa?

³⁶ Wa weeni ti ayen ti le nyiem a gisi wa boka jigi, alege ti kan ɣman nya wa. Wa ɣman weeni ti me ayen ti kan baga a cheŋ juijui ate wa a cheŋ la. Nyaku de kiri ale boa?"

³⁷ Juuma tigini dai dii dai dek ale jam a kpeglim la ale nin muna dai. Dai dila danni Yeezu a yaa yiti a zaani nuru ɓoanni niŋ a weeni ate ku jueli ayen, "Baai meena ate nyanyuila a ta ba la, a jam mi jigi ate m te ba nyiam ate ba nyu.

³⁸ Ba ɣmarisi Naawen gbaŋka po dila po dila po ayen, 'Nyiam a le nyini baai ale ta siaka ale mi la suniima po a kasim a chali a nyini.'

³⁹ Yeezu ale biisi ale ba dii nyiamu jigi la, a magsi chaab ale ka Naawen Chiika. Naawen an diem a pa wa Chiika a te baai ale ta siaka ale Yeezu la, dii nyiŋ la Yeezu an diem a yiti a jueli Naawen jigi ya.

⁴⁰ Nuru ɓoanni ale wom dii ate Yeezu a weeni la, ba gela a yaa weeni chaab ayen,

"Nuruwa de a sum le biisi-teerɔwa waai ate Naawen a weeni ayen wa le tom wa la."

⁴¹ Ba gela me a weeni ayen, "Ka wala ale Varib-asidɔwa ate Naawen a weeni ayen wa le tom la." Mbala me a weeni ayen, "Varib-asidɔwa an baga a chim Galili deno.

⁴² Ba ɣmarisi Naawen gbaŋka po ayen, 'Varib-asidɔwa ale chim ka Naawa Deeviid ḥaaŋbiik. Ba le biak wa ka Betilihem, tɛŋ kaai ate Deeviid nyini la.'

⁴³ Nyaku de meena a yaa jam basi ate nuru ɓoanni a poori chaab nna tɔgatɔga.

⁴⁴ Ba gela a jam a yaali kama ayen ba yik wa, alege nuru waai an jam a tiri wa.

⁴⁵ Nuru baai ate Juuma Puusika Yenni kpaŋja ale Farisiima a jam tom ba ayen ba ga yik Yeezu la, a ɣman pilim a cheŋ ale ka niyaala. Baai ale tom ba la a yaa bek ba ayen, "Ka boa ate ni an yik wa a ta jam ya?"

⁴⁶ Nuruwa de biika, tama an diem a maa wom ka choa."

⁴⁷ Farisiima a yaa weeni ba ayen, "Wa sum a maa paasi nama me kama?

⁴⁸ Nama diem a wom ale kpaŋja yaase Farisiima wanyi a ta siaka ale wa.

⁴⁹ Nuru ɓoanni baai ale za a wom wa sinsanŋa la, a ze Moosis Sinsanŋa, dila nyiŋ la Naawen ale waali ba."

⁵⁰ Nikodimusi waai ale jam a linj biisi ale Yeezu la a jam maa ka Farisiima po

wanyi. Wa yaa weeni wa vaanchaama ayen,

⁵¹ "Tama Sinsanŋja a sak ti kama ayen ti dan kan de niŋ a bo nuru buusa a wom wa dek noai po ti an baga a weeni ayen wa biisi lo ya."

⁵² Ba yaa bek wa ayen, "Fi me a nyini ka Galili təŋka? Be nya Naawen gbaŋka po ate fi miŋ ayen biisiteero an nyini Galili təŋka."

⁵³ Ba meena a yaa yiti a waan̄ chaab a kuli ba yeen̄a.

8

¹ Yeezu me a yaa basi dula jigini ale ge a cheŋ ga jueli Olivi Guuku zuk.

² Vari ale veenti la saliuk wa yaa ɻman siŋ a cheŋ ga jo Juuma Puusika Yenni po. Nuru bɔari a yaa ɻman tigsí a gilim wa ate wa yaa kala a sak ba.

³ Wa le jam boro a sak ba la, Juuma Sinsanŋja sagromo ale Farisiima a yaa yik nipɔk wanyi a ta jam zaani ba meena niŋ. Ba jam yik nipowa de ale wa boro a nyε ka kaboŋ.

⁴ Baai ale ta wa a jam la a yaa weeni Yeezu ayen, "Ti Sagro, tama nya wa kama ale wa boro a goa ale nidøa.

⁵ Ti Sinsanŋja po, Moosis a sak ti kama ayen ti dan nya nipɔk ale wa boro a nyε dila, ti pisi tintana a yuk wa a ko. Fi a poli nyaku de ka se?"

⁶ Ba bek wa dila kama ayen ba nyε wa a nya ate wa dan tulisi be abe ba weeni ayen wa kaasi ya. Alege Yeezu an jam a tulisi ba a

yaa le ge a koori təŋ a pa wa nandub a ɻmarisi təŋ.

⁷ Ba le diem za a bek wa la, wa yaa yiti nya ba ale weeni ayen, "Nuru waai dek ale seba ayen wa an diem a maa tom tuimbiok a nya la, wala dek abe liŋ a pai tintain a yuk nipowa."

⁸ Wa le weeni dila la, wa yaa ɻman koori təŋ a ɻmarisi.

⁹ Ba le wom wa wien̄a la, ba yaa waan̄ chaab wanyi wanyi, ɻankpagsaŋa a de niŋ ate mbala a pa saŋ. Ba yaa jam a tali ka Yeezu ale nipowa nyiini dula jigini.

¹⁰ Yeezu a yaa ɻman yiti ɻmai a nya nipowa ale bek wa ayen, "Ba bo ka be? Nuru waai a karo ayen wa bo mini fu?"

¹¹ Nipowa a yaa weeni Yeezu ayen, "M Nyønø, waai karo."

Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Mi me a kan bo mini fu. Be cheŋ a kuli abe fi kan ɻman a tom tuimbaata."

¹² Va ɻala po Yeezu a yaa ɻman boro a sak nuru bɔanni ayen, "Mi a nyε se ka bolim ate ba tɔati la a te təŋzuk meena demma. Baai meena ale a va mi la a kan ɻman a chen̄i legi po. Mi a le de ba niŋ ase bolim la a dak siuku a sak ba abe m te ba Naawen nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la."

¹³ Farisiima a yaa wom wa le biisi dii la a yaa weeni wa ayen, "Fi a biisi a pak ka fi dek, dila abe kan sak wari ya."

¹⁴ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Mi a biisi a pak ka m dek alege ku ka wensie dii nyinj la m seba m le nyini juijui la kama ale a ɿman seba m le a cheŋ juijui la me. Nama ze mi ale nyini juijui la yaase m le a cheŋ juijui la me."

¹⁵ Nama a kasim a bo nuruba buusa ka ba peelim tuima ale ka dii la, alege mi kan bo waai buusa.

¹⁶ Ase mi dan poom a bo nuru waai buusa, m buusanya ka wensie, dii nyinj la daa mi nyiini ale a bo buusanya, m Kowa Naawen waai ale tom mu la a bo ale mu kama.

¹⁷ Ba ɿmarisi ni sinsanŋa po kama ayen nuruba baye a dan siak a ta noayerŋ ale chaab wari nyinj, ba wannia kama wensie.

¹⁸ Mi a biisi a pak ka m dek, m Kowa waai ale tom mu la me a biisi a pak ka mi."

¹⁹ Ba yaa bek wa ayen, "Fi kowa bo ka be?"

Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ni ze mi yaase m Kowa, ni dan seba mi ni seba m Kowa me kama."

²⁰ Yeezu a jam kala ka Juuma Puusika Yenni po a moata juijui ate nuruma a nyiem a pa ba ligranya a ta jam a nyoro a te Naawen la a sak nuru bɔənni wieŋa de meena. Nuru waai an jam a yik wa dii nyinj la wa yikka danni an diem a jam paari ya.

²¹ Yeezu a ɿman weeni ba ayen, "Mi a gomsi kama ayen m cheŋ jigi. M daa

cheŋ, ni kan baga a va mu a cheŋi. Nama a le nyiem a gisi mu, alege ni le kpi ale ni tuimbaataanja."

²² Juuma kpanŋa ale ga wom dii ate wa biisi la, ba yaa weeni chaab ayen, "Wa a weeni ka tama ayen ti kan baga a va wa a cheŋ wa ale a cheŋ juijui la. Ku de be a sak kama ayen wa a yaali ayen wa ko ka wa dek ya?"

²³ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Nama ka tɛŋzuk de nuruba, alege mi nyini ka wenŋmazuk, nama nyini ka tɛŋzuk de alege mi an nyini tɛŋzuk de."

²⁴ Dila ale soa ate mi a weeni ayen ni le kpi ale ni tuimbaataanja la. Ni le kpi ale ni tuimbaataanja ase ni a nin kan ta siaka ale mi le weeni ayen mi ka waai la."

²⁵ Ba yaa bek wa ayen, "Fi ka wana?"

Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Mi poom a liŋ weeni ni mi ale ka waai la kama."

²⁶ M ta ka wie yegayega ayen m weeni ayen ni kaasi ya. Waai ale tom mu la ka wensie nyɔnɔ, mi me a sak tɛŋzuk de nuruma ka dii nyiini ate m wom m Kowa jigi la."

²⁷ Juuma kpanŋa an diem a jam miŋ ayen Yeezu a jam a sak ba ka wa Kowa Naawen wie.

²⁸ Wa yaa ɿman weeni ba ayen, "Ni dan jam yik mi Saalobiika a kpi jabarimu nyinj, ni le miŋ mi ale a weeni ayen mi ka waai la, ate ni seba ayen mi a kan

nye wari ale m dek pagrimoa. Alege mi a biisi ka m Kowa ale sak mu dii la.

²⁹ Waai ale tom mu la dek a bo ale mu kama wa an basi mu m dek m nyini dii nyin la m kasim a tom ka dii ale a peenti wa sui la."

³⁰ Yeezu ale biisi a nueri la, baai ale jam a wom wa la, yegayega a yaa jam ta siaka ale wa.

³¹ Dula jigini Yeezu a yaa njman weeni baai ale jam ta siaka ale wa la ayen, "Ni dan va mi wensie sinsanja de, ni le chim mi njaanjviirmaajsa.

³² Ni le mij wensieja ate wensieja a vari ni a basi."

³³ Ba yaa weeni wa ayen, "Tama ka ti kokpienka Abraham njaanjbisa, alege ti an diem a chim nuruba yom a nya ya. Fi ale a weeni ti dii ayen fi wensieja a le vari ti yomtiri po a basi la kiri ale boa?"

³⁴ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Wensie ate mi a weeni ni ayen waai dek ale a tom tuimbaata la a chim ka tuimbaata yomo.

³⁵ Nuru yomo a ka siuk ale wa jaaboa, alege nuru dek biik a ta siuk ale wa nanta meena kama.

³⁶ Mi, Naawen Biika, a dan vari fu a basi fi sum a nya varibasika kama.

³⁷ Mi seba ayen ni ka Abraham njaanjbisa, alege ni a yaali ayen ni ko mu, dii nyin la ni kan yaali ayen ni wom m sinsanja.

³⁸ Mi a biisi ka mi ale nya dii m kowa jigi la alege nama

a biisi ni kowa ale weeni dii la."

³⁹ Ba yaa weeni wa ayen, "Ka Abraham ale tama ko."

Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Abraham a dan sum ka nama ko, ku te a fe kama ayen ni va wa wamaansaja.

⁴⁰ Nama ba gela a yaali kama ayen ni ko mu, dii nyin la mi ale a sak ni wensie wie njai ate Naawen a sak mu la. Abraham an jam baga a nye wari ase nyaku de la.

⁴¹ Nama a dan a nye dila, ku a nye ase ni a va ka ko yoŋ naŋkula po la."

Ba yaa weeni wa ayen, "Naawen nyiini ale tama Ko."

⁴² Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ase Naawen a dan sum ka nama Ko, nama a te a yaali mi kama, dii nyin la mi nyini ka wa jigi. Mi an jam denna ka m dek nyinjja, alege ka Naawen ale tom mu.

⁴³ Nama an baga a wom mi sinsanja, dii nyin la ni zeri na womka kama.

⁴⁴ Ni ka ni kowa Velinvendika bisa ate ni a yaali ayen ni a va wa yaalika. A nyini piilimka po wa ka nuru koorik. Wa an maa va wensie siuwa dii nyin la wensie ka wa jigi ya. Wa daa velim wa a nye dila kama dii la venta a piilim ka wa jigi ale chim venta naab.

⁴⁵ Mi a sak ni ka dii ale ka wensie la, alege nama a kan ta siaka ale mi ale a weeni ni dii la.

⁴⁶ Nama waai a kə del a baga a sak mu wa dii ate mi a nye kaasi la. Ase mi a dan

kasim a sak ni ka wensie, ka
boa abe le soa ate nama a
kan ta siaka ale dii ate mi a
sak ni la?

⁴⁷ Baai ale ka Naawen bisa
la a nyiem a kasim a wom
wa ale a weeni ba dii la
kama. Nama ale kan a yaali
ayen ni wom Naawen wieña
dii la a sak kama ayen ni daa
wa bisa."

⁴⁸ Dula jigini Juuma
kpanja a yaa weeni Yeezu
ayen, "Tama ale weeni ayen
fi ka Samaria deno ate
chichiribiok a bo fi zukku
po la, daa wensie ate ti a
weeni?"

⁴⁹ Yeezu a yaa weeni ba
ayen, "Chichiribiok a ka mi
zukku po. Mi a te m Kowa
zula kama, alege nama a kan
te mi zula.

⁵⁰ Mi a kan yaali zula a te
m dega, alege ka m Kowa ale
a yaali ayen nuruba a te mu
zula, wa abe ni wa bo baai
ale zeri mu la buusa.

⁵¹ Wensie ate mi a weeni
ni, waai ale a va mi sinsanja
la ale nya nyuvuri dii ale kan
ta kpeglimka la."

⁵² Juuma kpanja a yaa
weeni wa ayen, "Yøgyøglø
de ti sum seba kama ayen
chichiribiok ale bo fi zukku
po, ti kokpienka Abraham
ale Naawen biisiteerøma
meena a kpi ka dila po
dila po. Alege fi a weeni ti
ayen baai meena ale a va fi
sinsanja la a kan maa kpi.

⁵³ Ti kokpienka Abraham
kpi kama. Fi a poli ayen
fi zuak a gaam wa kama.
Naawen biisiteerøma me a
kpi, fi ti an a poli ayen fi ka
wana?"

⁵⁴ Yeezu a yaa weeni ba
ayen, "Ase mi a dan yaali ka
zula a te m dek zula ñala a
kan ta kiri ya. Waai ale a te
mi zula la ale m Kowa waai
dek ate nama a wi ayen ni
Naawen la.

⁵⁵ Nama a ze wa, alege mi
a seba wa kama. Mi a dan
weeni ayen m ze wa, m ka
velinvendik ase nama la. M
seba wa kama ale a va wa
sinsanja.

⁵⁶ Nama kokpienka Abra-
ham ale jam a nya mu ale
m cheena tønzuk de la, wa
sui a jam peenti kama nna
yegayega."

⁵⁷ Juuma kpanja a yaa
weeni wa ayen, "Fi an diem
a paari bena pisinu ale nyø
ka se a seba Abraham?"

⁵⁸ Yeezu a yaa weeni ba
ayen, "Ni wom dii ate mi a
yaali ayen m weeni a sak ni
la nalimnyiini. Mi poom a
jam liñ boro kama ale ge ate
ba biak Abraham."

⁵⁹ Juuma kpanja ale ga
wom nyaku de la, ba yaa
pisi tintana ayen ba yuk wa,
alege Yeezu a yaa suk a taam
nyini Juuma Puusika Yenni
po a nyini.

9

¹ Dai yeñ ate Yeezu a yaa
nyiem a chen a ga zik nidøa
wanyi ate ba jam a biak wa
ale yiisa.

² Yeezu ñaanviirima a yaa
bek wa ayen, "Ti Sagø, ka
boa ale soa ate ba biak wa
ale yiisanja? Ka wa dek
tuimbaata nyiñ yaa ka wa
nyamma tuimbaata nyiñ ale
soa ate wa yi?"

³ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Wa yiisanja a ka wari a nyε ale wa dek tuimbaata yaase wa nyamma tuimbaata. Wa yi kama ayen ku sak nuruba Naawen pagrimu a le bu tom dii la.

⁴ Yøgøgla ate ku ka kantueŋ la ti le tom ka waai ale tom mu la tuimaŋa. Tεŋka abe za ka sobi kama ate waai a kan ŋman baga a tom tuima.

⁵ Mi ale diem bo tεŋzuk de la, mi a nyε ase ka bolim ate ba tøati a zaani ate bu a nyagsi a te tεŋka meena demma la."

⁶ Yeezu ale biisi a nueri la, wa yaa chesi tintueta a basi tεŋ a pa wa nandummu a yik tintuetanja ale tantanja a dam chaab a pa sa nuruwa ninaja.

⁷ A yaa weeni wa ayen, "Chεŋ a ga puuri fi ninaja beli fiik kaai ate ba a wi ayen Sailom la nyiamu po." Sailom kiri ale juijui ate mi a tom fu la. Nuruwa a yaa chεŋ a ga puuri wa ninaja ate ɳa deri lagri ate wa a nya.

⁸ Wa ale kuli yeri la, nuru baai yeerja ale za moata wa yenni ale baai ale jam a nya wa ale wa nyiem a juisi la, a yaa bek chaab ayen, "Daa nuruwa de a nyiem ale kasim a kala denna a juisi la?"

⁹ Ba gela a weeni ayen, "Ka wa ale la." Mbala me a weeni ayen, "Daa wa ale la, alege wa a neensi wa kama."

Nuruwa dek a yaa weeni ba ayen, "Ka mi ale la."

¹⁰ Ba yaa bek wa ayen, "Fi ninaja a nyε ka se a lagri?"

¹¹ Wa yaa weeni ba ayen, "Nuru waai ate ba a wi wa ayen Yeezu la, ale tu mu a yaa chesi tintueta a dam ale tanta a pa sa mi ninaja ale ge a weeni ayen m chεŋ a ga puuri ɳa Sailom beli fiika nyiamu po. Mi ale chεŋ a ga puuri ɳa la ɳa yaa deri a nya."

¹² Ba yaa ɳman bek wa ayen, "Wa bo ka be?"

Wa yaa weeni ba ayen, "M ze."

¹³ Ba yaa yik nuru waai ale jam a yi la a ta wa a chεŋ Farisiima jigi.

¹⁴ Dai dii danni dek ate Yeezu a pa tantanja a sa nuruwa ninaja ate ɳa lagri la, a jam ka Juuma Vuusum Dai.

¹⁵ Farisiima a yaa bek wa ayen, "Fi ninaja a nyε ka se a lagri?"

Wa yaa weeni ba ayen, "Wa pa ka tanta a sa mi ninaja. Mi ale chεŋ a ga puuri ɳa la, ɳa yaa deri a nya."

¹⁶ Farisiima ale wom dii ate wa weeni la, ba gela a weeni chaab ayen, "Waai ale nyε dila la an baga a nyini Naawen jigi ya, dii nyiŋ la wa nyε ku ka ti Vuusumu Danni."

Mbala me a weeni chaab ayen, "Ase nuruwa de a dan ka tuimbaata nyɔnɔ, wa ti an wa nyε se a tom tuimkperikaliika de?" Ate ba ta noa tɔgatɔga.

¹⁷ Ba yaa ɳman begi nuruwa ayen, "Nuru waai ate fi a weeni ayen wa lagi fi

ninaña la, fi ti an a poli ayen wa ka wana?"

Wa yaa weeni ba ayen, "Wa ka Naawen biisiteero."

¹⁸ Farisiima a kan jam a siagi ayen nuruwa de a liŋ a yi kama ale ge ḥman a nya. Ba yaa wi wa nyamma.

¹⁹ A bek ba ayen, "Ka nama biik ale nna? Ase nama a dan biak wa ale yiisa, wa nyę ka se a ḥman baga a nya?"

²⁰ Ba yaa weeni ba ayen, "Wa ka tama biik ate ti biak wa ale yiisanja.

²¹ Alege tama an baga a minji wa le nyę dii a nya la yaase waai ale lagi wa ninaja a te wa la. Nama dek a bek wa, wa ninaja ale nyę dii a lagi la, dii nyiŋ la wa pak kama ale ta yam a baga a weeni a sak ni."

²² Nuruwa nyamma a jam a chali ka yogsun ale Farisiima ate ba yaa tulisi ba dila. Farisiima a jam liŋ weeni kama ayen nuru waai a dan weeni ayen wa ta siaka ayen Yeezu ale Varibasidowa ate Naawen ayen wa le tom wa la, ba ale yeeri kula nyono ba tuka dökku po.

²³ Ka dila nyiŋ ate wa nyamma a weeni ayen ba begi wa dek ale wa pak kama ale ta yam a baga a weeni ba dii ale nyę la.

²⁴ Farisiima a yaa ḥman wi nuru waai ale jam a yi la a weeni wa ayen, "Tama a seba kama ayen nuru waai ale lagi fi ninaja la ka wabanyeerik. Yogyogla de be pe Naawen ayen fi le weeni wensie nyini a sak ti."

²⁵ Nuruwa a yaa weeni ba ayen, "Mi ze ase wa ka wabanyeerik yaa wa daa wabanyeeriga. Wa yen ate mi a seba, mi jam yi kama, alege yogyogla de m ḥman pilim a nya."

²⁶ Ba yaa ḥman begi wa ayen, "Fi ninaja a nyę ka se a lagri?"

²⁷ Wa ḥman weeni ba ayen, "Mi poom a liŋ weeni ni kama, alege ni an wom ya. Nama a yaali ayen m weeni ate ni ḥman wom kama? Dai dii dai nama me dek a yaali kama ayen ni chim wa ḥjaanviiriba."

²⁸ Ba le wom dila la, ba yaa deri a tɔariŋ wa ayen, "Fi ka wala ḥjaanviirima po wanyi, alege tama ka Moosis ḥjaanviiriba.

²⁹ Tama seba ayen Naawen a jam a biisi ale Moosis kama dila po dila po, alege nuru waai ale lagi fi ninaja la, tama ze wa le nyini juijui la."

³⁰ Nuruwa a yaa weeni ba ayen, "Nyaku de ka wakperikaliik mi jigi, nama a ze wa ale nyini juijui la alege wa lagi mi ninaja.

³¹ Ti seba kama ayen Naawen a kan wom wabaata nyamma. Wa a wom ka baai ale a te wa zula ale a tom wa yaalika la.

³² A nyini diipo ate Naawen a nye tɛnzung meena la a ta jam paari jinla, nuru waai an diem a lagi nuru ate ba biak wa ale yiisa, nina.

³³ Nuruwa de a dan kan nyini Naawen jigiya wa ti an kan baga a nyę wari ya."

³⁴ Ba yaa weeni wa ayen, "Fi nyamma a biak fu kama ate fi pak ale tuimbaata. Fi a poli ayen fi ale ta zupagruk a baga a sak tama?" Ba yaa yiak ate wa nyini ba tuka dökku po a nyini.

³⁵ Yeezu ale wom dii ale nye la, wa yaa gisi a yik nuru waai ate wa tebi la a bek wa ayen, "Fi ta siaka ale Saalobiika?"

³⁶ Nuruwa a yaa weeni wa ayen, "M Nyɔnɔ, weeni a sak mu wa le ka waai la ate m ta siaka ale wa."

³⁷ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Fi poom nya wa kama, waai ale a biisi ale fu la wala ale la."

³⁸ Nuruwa a yaa domsi kali Yeezu niŋ a weeni ayen, "M Nyɔnɔ, m ta siaka ale fu."

³⁹ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Mi jam ṭeŋka de zuk kama ayen m basi ate baai nina ale kan lagri la, a lagri abe baai nina ale lagri la a yi."

⁴⁰ Farisiima baai ale jam moata dula jigini la ba gela a yaa wom wa le weeni dii la. Ba yaa weeni wa ayen, "Fi a yaali ayen fi weeni ka tama ayen tama nina an lagi ya?"

⁴¹ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ase nama ninanja a dan yi kama, mi ate kan weeni ayen ni nye a kaasi, alege nama ale a weeni ayen ni ninanja a lagri alege ḥa an lagri la, ale soa ate mi a weeni ayen ni nye kaasi la."

10

¹ Da ḥala po Yeezu a yaa magsi wamagsini ayen,

"Wensie ate mi a weeni ni. Nuru waai a dan jo piisa zoŋ po alege an va zoŋku noɔnni a jo ya, kula nyɔnɔ ka zue."

² Nuru waai ale kasim a va zoŋku noɔnni a jo la, wala ale naapeerika dek.

³ Zoŋku noɔnni limsidɔwa a nyiem ale kasim a lak ku noɔnni a te naapeerika ate wa jo a wi wa piisaŋa yueŋa ate ḥa a va wa a nyini, dii nyiŋ la ḥa seba wa lueluku kama.

⁴ Na meena a yaa dan nyini, wa nyiem a yaa de ka ḥa niŋ ate ḥa a vi wa, dii nyiŋ la ḥa seba wa kama.

⁵ Na nyiem a kasim a va ka naapeerika nyiini. Nuru yoŋ a dan de ḥa niŋ, ḥa a chali kama a waan̄ chaab, dii nyiŋ la ḥa ze wa."

⁶ Yeezu ale magsi wa-magsini a nueri la, baai ale jam a wom wa la an jam miŋ di kiri ya.

⁷ Nyaku de nyiŋ, Yeezu a yaa ḥman weeni ba ayen, "Wensie ate mi a weeni ni. Mi a nye se ka piisaŋa zoŋku noɔnni la."

⁸ Nuru baai ale liŋ jam ale ge mi la a nye se ka zueba la, ate piisaŋa an miŋ ba luelutaŋa.

⁹ Mi a nye se ka piisaŋa zoŋku noɔnni la, baai meena ale basi ate mi a vari ba ba tuimbaata po a basi la, a nye se ka piisa ale kasim a jo ḥa zoŋku po ale a ḥman a nyini a de wuuk dii la.

¹⁰ Zue a nyiem jam kama ayen wa zu, abe wa ko, abe wa kaasi, alege mi a jam kama ayen ni nya nyuvuri

dii ale kan ta kpeglimka la.
Di ka nyuvuri maŋ kaai ate
Naawen a pa a te ni.

11 "Mi ale naapeerik
maŋka waai ale gomsi a
magsi a yaali ayen m kpi
piisaŋa nyin la.

12 Ase ba dan pa nuru ayen
wa a nya piisaŋa zuk, abe
ba a tuni wa, wa kan nya ḥa
nalimnyiini. Piuk a dan jam
a jo ḥa po ayen ku yik ḥa,
naapeerik kaai ate ba pai ate
wa a nya ḥa zuk la, a chali
kama, ale a ge ḥa, dii nyin la
daa wa dek ale soa ḥa.

13 Ba ale a tuni wa ate wa a
nya ḥa la nyin ale soa ate wa
kan zaani a vari ḥa a basi.

14 Mi ale naapeerik
maŋka. M seba ḥa kama
ate ḥa me a seba mu.

15 Siuk kula po me, mi seba
m Kowa kama ate m Kowa
me a seba mu. Mi a potim
gomsi magsi kama ale m dek
yaalika ayen m kpi a te m
piisaŋa.

16 Mi a soa piisa ḥa chaab
kama, alege ate ḥa bo jigi
yon. Ku a fe ate m cheŋ dula
jigini ate ḥa wom mi lueluku
ate ḥa baga a va mu. Na le
jam a gum chaab ale n̄jala
ate ḥa meena a chim pa yena
abe naapeerik yeŋ nyiini a
nya ḥa zuk.

17 "M Kowa a yaali mu, dii
nyin la m le kasim a gomsi a
magsi ayen m kpi la. M dan
jam kpi, m le yiti kum po.

18 Nuru karo a baga a ko
mu ase ka mi dek a nin siak
ate ba ko mu. M ta siuk a
siak alege ta siuk a zeri alege

m Kowa ale weeni ayen m
nye dila."

19 Farisiima ale ga wom
Yeezu ale weeni dii la, ba yaa
ta nampaga ale chaab.

20 Ba yegayega a yaa
weeni ayen, "Nuruwa de
chichiribiok ale bo wa zukku
po. Wa a yesim kama. Ka
boa ate ni a wom wa?"

21 Mbala me a weeni ayen,
"Ase chichiribiok a dan bo
nuruwa de zuk po, wa
kan baga a biisi nna la.
Chichiribiok an baga a nyε
ate yeeba nina a lagri."

22 Noota wein a dan jam
paari, Juuma a nyiem a
kasim a de ka tigi a teeri
dai dii dai ate ba pai ba
puusika yenni a nyo Naawen
dek nisima po dila po dila po
la.

23 Da ḥala sunsuŋ, Yeezu a
yaa cheŋ va Juuma Puusika
Yenni kusuŋ kuui ate ba
a wi ayen Naawa Solomon
Kusuŋku la.

24 Yeezu a yaa jam a cheŋ
ate Juuma ba gela a yaa ga
tu wa a deri gilim wa a
zaani ba sunsuŋ a bek wa
ayen, "Ku ale paari ka dimpo
ate fi ale weeni ti fi ale ka
waai la? Be weeni ti wensie,
ka fi ale varibasidɔwa ate
Naawen ayen wa ale tom
la?"

25 Yeezu a yaa weeni ba
ayen, "Mi poom a liŋ a weeni
ni mi ale ka waai la kama,
alege nama a ka siaka ale
dii ate mi a weeni la. Tuim
ḥaai ate mi a tom m Kowa
pagrimu nyin la, ale a sak ni
ayen dii ate mi a weeni ni la
ka wensie.

²⁶ Alege ni ka siaka ale mi, dii la ni a nyę ka nna ase ni daa mi piisa la.

²⁷ Mi seba m piisaŋa kama ate ḥja me a seba m lueluku ale a va mu,

²⁸ ate mi a pai nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la a te ḥja, ate Naawen a kan ḥjman a te ḥja waalika abe wa basi ḥja ate ḥja kan ta kiriya. Nuru waai an baga a fe a vari ḥja mi jigiya.

²⁹ Mi Kowa waai ale pagra a gaam jaab buuri meena la, ale pa ḥja a nyo mi nisima po. Wala dek me abe kan basi ate waai a fe vari ḥja mi jigiya.

³⁰ Mi ale m Kowa ka bunyi."

³¹ Nuruma ale ḥjman wom dii ate wa a weeni la, ba yaa pisi tintana ayen ba yuk wa.

³² Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Mi Kowa a basi kama ate mi tom tuimmaŋsa nna yegayega ate nama a nya. Be ka nyanya de di din dek nyij ate nama a yaali ayen ni yuk mu a ko?"

³³ Nuruma a yaa weeni wa ayen, "Tama a kan yaali ayen ti ko fu fi tuimmaŋsa nyiŋŋa, alege fi me ka nurubiik ale ge fi pa fi dek a magsi chaab ale Naawen. Ka dila ale soa ate ti a yaali ayen ti ko fu la."

³⁴ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ba ḥjmarisi Naawen gbaŋka po kama ayen nama ale mi ka bunyi.

³⁵ Ti seba ayen wa gbaŋka po wieŋa ka wensie diipo meena. Naawen weeni ayen

baai ate wa pai wa wieŋa a te ba la ale wa ka bunyi.

³⁶ Mi Kowa ale lueri mi a tom mu ate m jam teŋzuk de. Dila nyij la mi a dan weeni ayen mi ka wa biik, ka boa ale soa ate nama a weeni ayen m le wa?

³⁷ Ni be ḥkan ta siaka ale mu ase m nin kan a tom dii ate m Kowa a yaali la.

³⁸ Alege m dan a tom ka m Kowa ale a yaali dii la, ni dan poom kan ta siak ale mu, ni ti an ta siaka ale m tuimmaŋsa ate ni seba a chak ayen m kowa a bo ale mu kama, ate mi me a bo ale m Kowa."

³⁹ Juuma kpaŋŋa a jam a yaali ayen ba yik Yeezu kama, alege wa baga a va ba po a taam nyini.

⁴⁰ Wa le ga nyini la, wa yaa cheŋ a taam Jodan benni kuŋkɔŋjini juijui ate Jōon a jam a te nuruba soka la a bo dula.

⁴¹ Nuruba yegayega a yaa jam wa jigi a weeni chaab ayen, "Jōon an jam tom wakperikaliisa, alege wie ḥjaai meena ate wa biisi nu-ruwa de wie la, ka wensie,"

⁴² ate nuruba yega deri ta siaka ale Yeezu dula jigini.

11

¹⁻² Nuru wanyi ale jam bo Betani teŋka ate ba a wi ayen Lazarus. Wa jam ta ka tɔaba baye, ba yue ale Mεeri ale Maata. Ba me a jam bo ka Betani teŋka. Ba wanyi wa Mεeri ale waai ale jam pa kpa buui ate bu nyummu a masa la, a kpiiri a basi nyɔnɔwa naŋsanja nyij ale

ge a yik wa zukku zuisanja a bili si la. Lazarus a yaa jam a yuak.

³ Wa ṫoama a yaa tom weeni Yeezu ayen, "Ti Nyɔnɔ, fi dek dɔawa Lazarus ale a wiak."

⁴ Yeezu ale wom la, wa yaa weeni ayen, "Lazarus yuamu a dan poom ko wa, daa ku kpeglimka ale la. Ku nyɛ dila kama ayen nuruba a te Naawen ale wa biika zula nna yegayega."

⁵ Yeezu a jam a yaali Maata ale wa suoku ale Lazarus ka nna yegayega,

⁶ alege wa ale wom Lazarus yuamu la wa yaa jam bo juijui ate wa boro la daa ḥayne.

⁷ Daa ḥayewa ale jam a taam la, wa yaa weeni wa ḥaaŋviirima ayen, "Ni basi ate ti ḥman cheŋ Judia ṭeŋka."

⁸ Ba yaa weeni wa ayen, "Ti Sagro, dula jigini ate nuruma a jam a yaali ayen ba yuk fu ale tintanaja la. Ku an diem beni ya ate fi a yaali ayen ti ḥman cheŋ dula?"

⁹ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Wenbinni a dan pusi a ga siŋ, danni meena ale soa dii la ale la, yaa daa di? Mi a nyɛ se ka bolim la a te ṭenzuk demma meena. Waai ale a cherŋ kantueŋ la, a kan nagi naŋ a lo, dii la wa ale a nya la nyiŋ."

¹⁰ Alege wa dan a cheŋ yok wa a nak ka naŋ a lo dii nyiŋ la wa kan nya."

¹¹ Yeezu a yaa ḥman weeni ba ayen, "Ti dɔawa Lazarus

a goa kama. M le cheŋ a ga nagi wa a yiti."

¹² Wa ḥaaŋviirima a yaa weeni wa ayen, "Ti Nyɔnɔ, wa be dan a goa kama, wa le nya nyiŋyɔgsa."

¹³ Ba jam a poli ayen Lazarus a sum doa a goa kama, alege ba jam ze ayen Yeezu ale weeni dii la kiri ale wa kpi kama.

¹⁴ Yeezu a yaa biisi ku meena a lagri a sak ba ayen, "Lazarus a kpi kama.

¹⁵ Nama nyiŋ mi sui a peenti kama ale mi ale kan bo dula jigini ale wa la, kula ale basi ate ni ta siaka ale mu. Ni te ti cheŋ wa jigi."

¹⁶ Yeezu ḥaaŋviirima po wanyiwa Tomasi ate ba a wi wa me ayen yibika la a yaa weeni wa ḥaaŋviiro chaama ayen, "Ni basi ate ti va ti sagrɔwa cheŋ, ate tama ale wa meena a maa chaab a kpi."

¹⁷ Yeezu ale wa ḥaaŋviirima ale ga paari Betani ṭeŋka la, baai ale jam bo dula la a yaa weeni wa ayen ba le gu Lazarus la jinla a ta ka daa ḥanaansi.

¹⁸ Betani ṭeŋka ale Jerusalem ṭeŋka an jam yalima ale chaaba.

¹⁹ Nyaku de nyiŋ ate Judia demma yegayega a jam dula jigini ayen ba puusi Maata ale Mɛeri ba suoku kummu nyiŋ.

²⁰ Maata ale ga wom ayen Yeezu a bo siuk a cheena la, wa yaa deri yiti a nyini ayen wa ga tu wa. Mɛeri ale jam a wari kala yenni po.

²¹ Maata a yaa ga tu Yeezu a weeni wa ayen, "M Nyɔnɔ, fi dan poom bo dela, m suoku ate an kpiya.

²² M seba ayen jaab buuri meena ate fi a bek Naawen jigi la, wa le nyɛ te fu."

²³ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Fi suoku a le yiti kum po."

²⁴ Maata a yaa weeni wa ayen, "M seba ayen tɛŋka meena kpeglimka a dan jam paari, wa le yiti kum po."

²⁵ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Mi ale waai ale baga a nak nuruba kum po a yiti ale ŋman a basi ate ba a nya nyuvuri la. Nuru waai a dan ta siaka ale mi ale ge kpi, m le basi ate wa yiti a nya nyuvuri.

²⁶ Waai ale bo bo kaai choa ate Naawen a yaali la ale ta siaka ale mi la a kan kpi alege wa ale nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la. Fi ta siaka ale nyaku de?"

²⁷ Wa yaa weeni wa ayen, "M Nyɔnɔ, m ta siaka. M be ŋman ta siaka ayen fi ale Varibasidɔwa, Naawen biika waai ate Naawen a weeni ayen wa le tom wa ate wa jam la."

²⁸ Maata ale biisi a ga nueri la, wa yaa ŋman jo yenni po a ga wi Mɛeri a ta taam nakpiak ba dek ba nyiini a weeni wa ayen, "Sagrɔwa a jam kama ale a yaali ayen wa nya fu."

²⁹ Mɛeri a yaa deri yiti a chen Yeezu jigi.

³⁰ Yeezu an diem a jam jo tɛŋka po. Wa diem a jam za

ka juijui ate Maata a tu wa la.

³¹ Nuru baai ale jam ayen ba puusi Mɛeri la, ale ga nya wa le yiti nna nwuli a nyini la, ba me a yaa yiti va wa, dii nyiŋ la ba a poli ayen wa a cheŋ ka juijui ate ba gu wa tɔawa la ayen wa kum.

³² Mɛeri a yaa cheŋ a ga tu Yeezu a domsi kali wa niŋ a weeni wa ayen, "M Nyɔnɔ, fi dan poom bo dela, m suoku ate an kpiya."

³³ Yeezu ale ga nya ale Mɛeri ale nuru baai ale jam va wa la, a kum la, ku yaa daani wa sui nna yegayega.

³⁴ Wa yaa bek ba ayen, "Ka be ate ni gu wa?"

Ba yaa weeni wa ayen, "Ti Nyɔnɔ, jam a nya."

³⁵ Yeezu me yaa kum.

³⁶ Nuruma ale jam nya wa kumsanya la, ba gela a yaa weeni chaab ayen, "Wensie wa sum a yaali wa ka nna yegayega."

³⁷ Alege ba gela weeni ayen, "Daa nuruwa de ale jam a lagri nuruwa ninanja la, ku be nyɛ ka se ate wa an tebi Lazarus ale ge basi ate wa kpi?"

³⁸ Lazarus ale jam a kpi la, ba jam a pa wa kama a nyo puŋ vorub po a yaa pai tintain a ligi vorumu nɔanni. Yeezu ale ga paari puŋku vorumu la, ba jiirim a yaa dari wa.

³⁹ Ate wa yaa weeni ba ayen, "Ni lagi tintanni a basi nakpiak."

Maata, Lazarus tɔawa, yaa deri weeni wa ayen, "M

Nyɔnɔ, ti le gu wa la ka daa ɔnanaansi jinla. Nna po de wa a nyunj kama."

⁴⁰ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Mi an poom a linj a weeni fu ayen fi dan ta siaka ale mi, fi le nya Naawen pagrimu ale ka dii la?"

⁴¹ Ba yaa bilim tintanni vorumu noai a basi ate Yeezu a yaa zak wa zukku a nya wenjma Zuk ale weeni ayen, "M Koa, mi a te fi jiam fi le kasim a wom mu la.

⁴² Mi dek a seba ayen fi a wom mu kama, alege mi a biisi ale fu kama ate baai ale za dela ale mu la a nya ate ba baga a ta siaka ale mu ayen ka fi ale sum tom mu."

⁴³ Wa ale weeni dila la, wa yaa deri kaari a wi ayen, "Lazarus, yiti a nyini peelim."

⁴⁴ Wa yaa deri yiti a nyini peelim. Wa jam a yiti a nyini ale ka garuk guunjku ate ku vili a gilim wa nisanya ale wa nimbidiaka ale wa naanja meena. Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ni foli garuku abe ni ge wa ate wa cheŋ."

⁴⁵ Nuru baai ale jam ayen ba puusi Mæeri ale Maata la, yega a jam nya dii ate Yeezu a tom la kama a yaa ta siaka ale wa.

⁴⁶ Mbala me gela a chali cheŋ Farisiima jigi a ga weeni ba dii ale nyɛ la.

⁴⁷ Farisiima ale ga wom ba le a weeni dii la, ba yaa wi Juuma Puusika Yenni kpajŋja ayen ba jam ate ba tigsi chaab a poli ba le ba nyɛ dii la. Ba yaa le jam la, ba yaa weeni

chaab ayen, "Nuruwa de a tom ka tuimkperikaliisa nna yegayega.

⁴⁸ Ku a fe kama ate ti nyɛ nuruwa de wari. Ti dan basi ayen wa a tom wa le ta dii la, waai meena a le va wa kama. Ba dan va wa dila Aroom demma baai ale soa ti la, a le jam a kaasi ti Juuma Puusika Yenni abe ba ko ti meena."

⁴⁹ Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni Kayafas a yaa weeni ba ayen, "Nama waai a ka yammɔa.

⁵⁰ Nama a ze ayen ni dan basi ate nuruwa de a kpi te ti meena ku ale zunchon ale ti meena ale kpi ya."

⁵¹ Wa le jam a weeni dii la an nyini daa wa dek jigiya. Dii nyiŋ la wa jam ka Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni, wa jam a nyɛ se ka Naawen biisiteerɔma po wanyi ale jam a weeni ayen Yeezu a le kpi a te Juuma.

⁵² Daa dila nyiini alege Yeezu a dan kpi, Naawen nuruma baai meena ale waan a bo tɛŋka meena zuk la, a le jam a tigsi chaab a chim bunyi.

⁵³ A nyini dai dila danni a cheŋ ba jam a gisi ka siuk ayen ba ko Yeezu.

⁵⁴ Yeezu ale ga wom dii ate ba a yaali ayen ba nyɛ la, wa an ɔnman a nyiem Judia tɛŋka po. Wa ale wa naaŋviirma a yaa basi dula jigini ale cheŋ ga bo tɛŋ kaai ate ba a wi ayen Efraim ate ka moata goanni la.

⁵⁵ Juuma Gaambasika Tigni ale jam moata la, nu-

ruba yegayega a yaa basi ba teŋsa ale ge a cheŋ Jerusalem teŋka ayen ba liŋ gomsi kisita wie abe ba ge ate daanja a paari.

⁵⁶ Ba le ga paari dula jigini la, ba yaa nyiem a gisi Yeezu. Nuruma de ba gela a yaa tigsi chaab Juuma Puusika Yenni po a weeni chaab ayen, "Nama a poli ayen wa le jam a maa de tigini yaa wa kan jamu?"

⁵⁷ Farisiima ale Juuma Puusika Yenni kpaŋŋa a weeni kama ate ku paari waai meena ayen waai a dan seba Yeezu boka jigi, kula nyɔnɔ a jam a weeni ba ate ba cheŋ a ga yik wa.

12

¹ Ku le jam tali daa ŋayuebi ate Juuma Gaambasika Tigini a paari la, Yeezu a yaa ŋman chen Betani teŋka. Lazarus waai ate Yeezu a jam nak wa a yiti kumu po la yenni.

² Lazarus tɔama a jam nyɛ ka ŋandiinta ayen ba de ate Yeezu ale Lazarus a yaa jam kala ale chaab ate Maata a yaa ta ŋandiintanja a jam te ba.

³ Mɛeri yaa ta kpaam ate bu nyum a masa ate bu ligraŋa me a pagra nna yegayega a nyo kpaam chenbili po. Ba le jam boro a de la, wa yaa ta bu a jam a pa bu meena a kpiiri a basi Yeezu naŋsaŋa nyiŋ a yaa le ge a yigi wa zukku zuisaŋa a bili si. Yenni meena a

jam a sueri ale ka kpaamu nyummu.

⁴ Yeezu ŋaaŋviirima po wanyi waai ate ba a wi ayen Judas Iskariot la, a yaa jam bo dula. Wala jam le waai a le wa ta Yeezu a ga bobri sak la. Wa le ga nya dii ate Mɛeri a nyɛ la, wa yaa weeni ba ayen,

⁵ "Ase nipowa de a dan poom a pa kpaamu de a da, wa te le nya ligra yega a pa te ŋanjagsaŋa."

⁶ Judas niŋ a jam karo ale ŋanjagsa maarika, dii nyiŋ la wa jam ka zue. Wala ale jam a nya Yeezu ŋaaŋviirima ligraŋa zuk ale a pa nya gela a maari wa dek.

⁷ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Basi wa abe fi kan a daani wa. Wa liŋ a de ka niŋ a kpiiri kpaamu de a nyo mi nyiŋka a gomsi mu a magṣim guka.

⁸ Nanjagsa a kasim bo ale ni kama, alege mi a kan bo ale ni a beni."

⁹ Nuruba yega ale jam wom ayen Yeezu a bo Betani teŋka la, ba yaa cheŋ ayen ba nya wa. Ba jam a yaali kama ayen ba nya Lazarus waai ate Yeezu a nak wa kum po a yiti la me.

¹⁰ Juuma Puusika Yenni kpaŋŋa ale jam a gisi siuk ayen ba ko Yeezu la, a jam a yaali ayen ba ko Lazarus kama me.

¹¹ Dii nyiŋ la Juuma ba yega a jam a basi ba kpaga ale ge a ta ka siaka ale Yeezu wa ale nagi Lazarus a yiti kumu po la.

¹² Vari ale veenti la nuru boanni ale jam ayen ba maa de Gaambasika Tigini la, a yaa wom ayen Yeezu a cheena Jerusalem.

¹³ Ba yaa ḥasi kpinkparuk vaata a tu wa ale a kaari a weeni ayen, "Ti a pak Naawen! Naawen a niak waai ale cheena Nyōnōwa yonni nyij la! Naawen a niak Izirali naawa."

¹⁴ Yeezu yaa yaali bonij a doa ase ba ale ḥamarisi Naawen gbañka po ayen,

¹⁵ "Nama Jerusalem demma ni kan chali yɔgsumoa,
ni naawa ale la a doa bombiik a cheena ni jigi."

¹⁶ Yeezu ḥaanjviirima an jam a minj nyaku de kiri ya alege, ka wa le jam a kpi a ḥiman yiti kum po a jueli wenjazuk la, ale basi ate ba yaa teeri dii ate ba jam a ḥamarisi la kiri.

¹⁷ Nuru baai ale jam boro a nya Yeezu ale nagi Lazarus ate wa yiti kum po la, ale weeni dii ale nyε la a sak nuruma.

¹⁸ Ka dila ale soa ate nuruba yegayega a jam nyini a tu Yeezu la. Ba jam wom kama ayen wa ale tom wakperikaliika de.

¹⁹ Farisiima yaa weeni chaab ayen, "Wa a yaali ayen wa gaam ti kama. Ni nya nuruma de meena ale soa dii a va wa la."

²⁰ Va ḥala po me nuruba gela ate ba a wi ayen Girik ale jam ayen ba maa de Gaambasika Tigini.

²¹ Ba yaa jam Yeezu ḥaanjviirima wanyi ate ba a wi ayen Filip la jigi. Wa jam nyini ka Beteseida ate ka bo Galili tēŋka la. Ba yaa weeni wa ayen, "Ti Nyōnō, ti a yaali kama ayen ti nya Yeezu."

²² Filip a yaa ga weeni Andiru ate ba noai bayewa a yaa va chaab a ga weeni Yeezu.

²³ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ku danni a paari kama ate Saalobiika ale nya zula ale nalim yegayega.

²⁴ Wensie ate mi, a weeni ni. Fi dan ka pai biri a borī ya di ka di dek di nyiini alege fi dan borī, di a poak kama alege a nyini a be a nya bie yegayega.

²⁵ Nuru baai niŋ ale kan karo ale ba dek nyuvoorja la, Naawen a le pa wa nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la a te ba. Nuru baai me niŋ ale boro ale ba dek nyuvoorja la ale jok ḥja.

²⁶ Baai ale a yaali ayen ba tom a te mi la a jam a va mi ate ba a bo juijui meena ate mi a boro la. Ba dan nyε dila, m kowa a le te ba zula."

²⁷ Yeezu ale biisi a ga nueri la, wa yaa weeni ba ayen, "M sui a kasim kaasi kama. Yɔgyɔgla de mi ze m nin weeni dii la. M weeni ayen m Koa yeeri mu a ta nyini ninammu de po yaa. Alege mi ale jam dii nyij la ale la ayen m jo ninammu de po."

²⁸ Dula jigini wa yaa piusi a te Naawen ayen, "M Koa, basi ate nuruba a te fu zula."

Wa le weeni dila a ga nueri la, ba yaa deri a wom lueluk wenjma Zuk a weeni ayen, "Mi poom a liŋ basi ate nuruba a te mi zula kama ale ge m le ŋman a basi ate ba nyɛ dila dek."

²⁹ Nuru bɔanni baai ale jam za dula jigini la a yaa wom lueluku ate ba gela a yaa weeni chaab ayen, "Ku a nyɛ ase ka wein ale a kum la." Mbala me a weeni ayen, "Ka Naawen sabiilo ale a biisi ale wa."

³⁰⁻³² Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Wie ŋaai ate ni a wom la daa mi nyinjña, alege ka nama nyinj ate Naawen a biisi. Dai dii danni ate Naawen a yaali ayen wa bo tɛnzung meena demma buusa abe wa nak Sitaana waai ale soa ba la, a yiak la, a moata kama. Ba dan yik mi a kpi jabarimu nyinj, m le basi ate nuruba yegayega a jam m jigi."

³³ (Wa ale weeni ku de la a jam a sak ka wa le wa nam dii a kpi la.)

³⁴ Nuru bɔanni yaa weeni wa ayen, "Ba ŋmarisi Naawen gbaŋka po ayen Varibasidɔwa waai ate Naawen a weeni ayen wa le tom la, a le boro kama diipo meena wuu. Ka boa ale soa ate fi a weeni tama ayen nuruba a le yik Saalobiika a kpi jabarim nyinj ate wa kpi? Saalobiika de ka wana?"

³⁵ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Mi a nyɛ ase ka bolim ate ba tɔati ate m bo ale ni la. Ni be kasim a cheŋ ale bu diem a nya ate legini a kan

paari ni. Waai ale a cheŋ legi po la a ze wa ale a cheŋ juijui la.

³⁶ Ni be a ta siaka ale mi waai ale a nyɛ ase bolim la ale m diem bo ale ni, ate ni chim m bisa."

Yeezu ale biisi a nueri la, wa yaa cheŋ a ga suk.

³⁷ Yeezu a jam tom ka wakperikaliisa nna yegayega nuruma meena nimbie, alege ba yegayega a jam ka siaka ale wa.

³⁸ Ka dila ale soa ate dii ate Naawen biisiteerɔ Azaya a jam ŋmarisi Naawen gbaŋka po dila po dila po la, a chim wensie la. Wa ŋmarisi ayen,

"M Nyɔnɔ, ka wana ale ta siaka ale wie ŋaai ate tama sak la?
Nyɔnɔwa a sak wa pagrimu ale ka wana?"

³⁹ Azaya a ŋman ŋmarisi baai ale jam kan ta siaka ale Yeezu la wie ayen,

⁴⁰ "Naawen ale ligi ba ninaŋja ale ba popolaŋa
me ate ba ninaŋja a kan nya,
ate ba popolaŋa me a
kan minji,
ate ba kan baga a tagri,
ate m voŋ ba tuim-
baataŋa a te ba."

⁴¹ Azaya ale jam nya Yeezu zulaŋa ale wa nalimu la ale soa ate wa ŋmarisi nyaku de la.

⁴² Juuma kpanŋa yega a jam ta siaka ale Yeezu kama, alege ba an jam a biisi wa wie a lagri, dii nyinj la Farisi-imma ale yiak ba ba tuka dinanja po.

⁴³ Juuma kpaŋŋa a yaali kama ayen nuruba a te ba zula a gaam ba le a yaali ayen Naawen a te ba zula dii la.

⁴⁴ Dula jigini Yeezu a yaa basi ate wa lueluku a jueli a weeni nuru boanni ayen, "Nuru waai ale ta siaka ale mi la, a ta siaka ale Naawen waai ale tom mu la me kama.

⁴⁵ Nuru waai ale nya mi la, a nya Naawen waai ale tom mu la me kama.

⁴⁶ Mi a jam tɛŋka de zuk meena kama ase bolim la ayen baai meena ale ta siaka ale mi la a kan ŋman bo legi po.

⁴⁷ Mi a kan bo baai meena ale a wom mi wienja ale kan va ŋa la buusa. Mi an jam ayen m bo ka tɛŋka meena demma buusa, alege m jam ayen m vari ba ka ba tuimbaataŋa po a basi.

⁴⁸ Tɛŋzuk meena kpeglimka a dan jam paari, wie ŋaai ate mi a biisi la a le bo nuru baai meena ale a zeri mi ale m wienja la buusa.

⁴⁹ Mi ale a sak nama wie ŋaai la an nyini daa mi dek jigiya, alege m Kowa waai ale tom mu la ale te mu wienja ayen m sak ni.

⁵⁰ Wie ŋaai meena ate wa pa te mu la mi pa ŋa a sak ni kama. Wa wienja a te ka nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la."

13

¹ Ku jam tali ka dai yeŋ ate Gaambasika Tigini a paari. Yeezu a jam seba ayen wa

yikka danni a moata kama ate wa basi tɛŋzuk de abe wa ŋmani a cheŋ wa kowa jigi. Wa jam kasim a yaali baai ale bo tɛŋka po ate wa soa la kama a ga paari wa kum.

² Wenni ale jam a siŋ ate tɛŋka a sobi la, Yeezu ale wa ŋaanviirma a yaa jam boro a de yok ŋandiinta. Velinvendika a poom basi ate Judas Iskariot, Simon biika a ta ka popola ayen wa bobri Yeezu a sak.

³ Yeezu a jam seba ayen wa kowa waai ale tom wa ate wa jam tɛŋzuk de la, ale pa jaab buuri meena pagrim a te wa. Wa be jam a seba me ayen wa nyini ka Naawen jigi a jam, alege ŋman pilim a cheŋ Naawen jigi.

⁴ Ba le diem boro a de la, Yeezu a yaa yiti ŋmai a yeeri wa garuk kuui ate wa jo a basi ŋmai la a dueni tɛŋ ale ge a pai papa a bobri wa chiaka.

⁵ Wa yaa ŋari nyiam a nyo chin kpien po a pa ta nyiem a sugri wa ŋaanviirma naŋsanja a gilim ale a bili si ale papawa.

⁶ Wa ale sugri a ga paari Simon Piita la Piita a yaa weeni wa ayen, "M Nyɔno, fi ayen fi sugri mi naŋsanja kama?"

⁷ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Fi ze dii ate mi a nyɛ a te fu yɔgɔyɔgla de la kiriya, alege ku dan ga nyɛ maga, fi le miŋ di kiri."

⁸ Piita yaa weeni wa ayen, "Mi a kan basi ate fi a sugri mi naŋsanja diipo diipo."

Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Fi dan kan basi ate mi a sugri si, fi kan ɻ̄man a maa chim mi ɻ̄aañviirima po wanyi."

⁹ Simon Piita a yaa deri kpabi tulisi wa ayen, "Ku be dan ka dila, be kan sugri m nañsaña nyiini, maa sugri m nisimaja ale m zukku meena me."

¹⁰ Yeezu a ɻ̄man weeni wa ayen, "Fi dan so fi nyin̄ka a be, ka nala kama, alege fi dan ɻ̄man cheñ a ga jigi, fi nañsaña a dan̄ kama. Si le dan̄ la, fi yaa sugri ka fi nañsaña nyiini." Wa le biisi ale Piita a nueri la, wa yaa ɻ̄man chiem wa ɻ̄aañviirima jigi a weeni ba ayen, "Yøgøgla de ni sunima meena a nala kama, alege ka ni po wanyi sunum ale dan̄i."

¹¹ Yeezu a poom seba waai dek a le wa ta wa a ga bobri a sak la kama, dila ale soa ate wa weeni dila la.

¹² Yeezu ale sugri ba nañsaña a nueri la, wa yaa pa wa garuku a ɻ̄man jo ale pilim cheñ wa kalika jigini a weeni ba ayen, "Ni miñ dii ate m nyε a te ni la kiri ya?"

¹³ Nama a kasim a wi mi ayen ka ni sagro ale ni nyøn̄o. Kula a magsi kama, dii nyin̄ la mi sum ka ni sagro ale ni nyøn̄o.

¹⁴ Mi waai ale ka ni nyøn̄o ale ni sagro la, ale sugri ni nañsaña. Nama dek me a sugri chaab nañsa.

¹⁵ Mi a nyε ka magsa a sagi ni ayen ni a va.

¹⁶ Wensie ate mi a weeni ni. Yomo a kan zuagi a gaam wa nyøn̄o. Tomteero me an baga a zuagi a gaam waai ale tom wa la.

¹⁷ Yøgøgla de ate ni seba wensieña la ni sue a le peenti ase ni nin a nyε dila.

¹⁸ "Mi ale a biisi dii ale ni la, daa ni meena ate mi a weeni, alege ka baai nyiini ate m lueri a te m dek la. Ba ɻ̄marisi Naawen gban̄ka po ayen, 'Waai a le wa ta mu a ga bobri a sak la, wala ate mi ale wa a de ɻ̄andiintaña ale chaab.' Ba le ɻ̄marisi wien̄a de dii la, a le jam a chim ka wensie.

¹⁹ Dila nyin̄ la, m liñ a weeni ni kama, ayen ku dan̄ jam boro a nyε, ni ta siaka ale mi ale weeni ayen m ka waai la.

²⁰ Wensie ate mi a weeni ni. Baai meena ale a te waai ate mi a tom la, tia la, a te ka mi tia dila. Baai meena ale a te mi tia me la, ba a te ka waai ale tom mu la tia dila."

²¹ Yeezu ale biisi a nueri la, ku yaa daani wa, wa sunum po nna yegayega. Wa yaa weeni wa ɻ̄aañviirima ayen, "Wensie ate mi a weeni ni, ni po wanyi a le wa ta mu a ga bobri sak."

²² Ba yaa deri gisi a nya chaab ale a poli le ka waai dek la.

²³ Waai ate Yeezu a jam a yaali ba po nna yegayega la a jam kala kama a moata wa.

²⁴ Simon Piita a yaa magsi a weeni wa ayen wa bek Yeezu a miñ waai dek a le wa nyε wa dila la.

²⁵ Waai ate Yeezu a jam a yaali nna yegayega la, a yaa forisi paari a bek wa ayen, "M Nyōnō, ka wana dega?"

²⁶ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Waai ate mi a pa boroboruku a siuk jentanja a te wa la, wa le la." Wa yaa deri pa boroboruk a siuk jentanja a te Judas Iskariot, Simon biika.

²⁷ Judas ale ga tuesi boroboruku la, Sitaana a yaa deri a jam jo wa popola po ate nya tagri. Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Chej nwuli a ga nyē dii ate fi ta la."

²⁸ Baai ale jam a tigsi ale wa a boro a de ḥandiintaŋa la, an jam a miŋ wa le weeni dii la kiriya.

²⁹ Judas a jam ale waai ale a nya ba ligranya zuk la. Dila nyiŋ la, ba jam a poli kama ayen Yeezu a tom wa kama ayen wa chej a ga da ḥanta a magṣi tigini, yaase wa te niwomma ligra.

³⁰ Judas ale ga tuesi boroboruku la, wa yaa deri yiti a nyini a chej. Ku jam ka yok ate wa nyini la.

³¹⁻³² Judas a yaa le chej a ga nueri la, Yeezu a yaa weeni wa ḥaaŋviirima mbala ayen, "Nuruba yegayega a le ba te Naawen pimpauk dii ate nuruba ayen ba nyē mi la nyiŋ. Diipo ate Naawen ayen wa pa wa zulanja ale wa nalimu yegayegaka a te mi Saalobiika la a moata kama. Ku kan beni ate wa nyē ku.

³³ M bisa, mi a kan bo ale ni ate ku beni. M dan chej,

ni le nyiem a gisi m boka jigi. Ni teeri diipo ate m weeni Juuma kpaŋja ayen ba kan baga a va mu a chej juijui ate mi a chej la. Ni kan baga a chej juijui ate mi a chej la.

³⁴ Sinsak paali ate mi a yaali ayen ni va. Ni a yaali chaab nalimnyiini. Mi ale yaali ni a soa dii la ni a yaali chaab dila.

³⁵ Ni daa yaali chaab dila, waai meena a le seba ayen ni ka mi ḥaaŋviiriba."

³⁶ Simon Piita a yaa bek wa ayen, "M Nyōnō, fi a chej ka be?"

Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Fi kan baga a va mu a chej yɔgɔyɔgl̩a de, alege ku dan ga nyē maga, fi le baga a va mu."

³⁷ Piita a ḥman bek wa ayen, "M Nyōnō, ka boa ale soa ate mi an baga a va fu yɔgɔyɔgl̩a de? Mi a gomsi a magṣi kama ayen m kpi fi nyiŋ."

³⁸ Yeezu a yaa bek wa ayen, "Fi sum gomsi a magṣi ayen fi kpi mi nyiŋja? Wensie ate mi a weeni fu. Fi le weeni nuruba ku noai buta yokku de ayen fi ze mi abe varikpadiaka a kum."

14

¹ Dula jigini Yeezu a yaa weeni wa ḥaaŋviirima ayen, "Ni kan basi ate wari a daani ni, ni suniima po. Ni ta siaka ale Naawen abe ni ta siaka ale mi.

² Mi Kowa boka jigini a ta ka diina nna boari boari ya. Mi abe pilim a chej ku jigini kama, ayen m gomsi jigi a te

ni. Ase ku dan kan daa dila, m te kan weeni ni.

³ M dan gomsi ja a nueri, m le njman jam a ta ni a chenj ku jigini ate nama ale mi a maa chaab a bo jigi yenj.

⁴ Ni seba mi ale a chenj juijui la kama ale siuk kuui ale a chenj ku jigini la."

⁵ Tomasi a yaa weeni wa ayen, "M Nyɔnɔ, tama a diem ze juijui dek ate fi a chenj la. Ti be ti nyɛ ka se a seba siuk kuui ale a chenj dula jigini la?"

⁶ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Mi ale siuk kuui ale a chenj dula la ale njman chim wensie ale nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la nyɔnɔ. Nuru waai an baga a chenj mi Kowa jigiyi ase ka wa nin va mi jigi.

⁷ Nama ale seba mi ale ka waai yɔgɔgla de la, kula le basi ate ni seba m Kowa ale ka waai la me. A nyini jinla a ta a chenj ni yaa nya wa kama ale seba wa."

⁸ Filip a jam diem ze wa le a biisi dii la kiriya. Wa yaa weeni wa ayen, "M Nyɔnɔ, tama ale a yaali dii nyiini la ale fi basi ate ti nya fi Kowa."

⁹ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Tama a bo le chaab ate ku beni kama alege fi a ze mi? Waai meena ale nya mi la, a nya m Kowa kama. Ka boa ale soa ate fi weeni ayen m dak m kowa a sak ni?

¹⁰ Fi ka siaka ayen mi a bo ale m Kowa ate m Kowa me a bo ale mu? Mi ale sagi ni wie njaa meena la an nyini daa mi dek jigi ya. M Kowa

waai ale bo ale mu la, ale a tom wa tuimaŋa."

¹¹ Yeezu a yaa cheemu a weeni wa njaaŋviirma meena ayen, "Ni ta siaka ayen m Kowa a bo ale mu kama ate mi me a bo ale wa. Be dan kan daa dii ni be ta siaka ale m tuimkperikaliik sii ate ni nya ale maa tom la nyiŋ."

¹² Wensie ate mi a weeni ni, baai ale ta siaka ale mi la a le ba a tom dii ate mi a tom la. Bala dek a le tom tuimkperikaliisa a gaam dii ate mi a tom la, dii nyiŋ la mi a le njmani a chenj m Kowa jigi la.

¹³ Ni dan juisi jaab buuri meena mi yonni nyiŋ m le nyɛ a te ni ate nuruba a va mi nyiŋ a nya Naawen zulaŋa.

¹⁴ Ni basi ate m njman a weeni ni, jaab buuri meena ate ni a juisi ayen mi a nyɛ a te ni mi yonni nyiŋ la, m le nyɛ.

¹⁵ "Ni dan a yaali mu, ni le va dii ate mi a weeni ni la.

¹⁶ Mi le saalim m Kowa ate wa te ni Maaro wa choa ate wa kasim a bo ale ni.

¹⁷ Wa ka Chiik kaai ale wa sak Naawen ale ka waai la. Teŋzuk demma a kan siak ayen wa ka ba Maaro, dii nyiŋ la ba kan nya wa, ba be ze wa. Alege nama seba wa kama, dii nyiŋ la wa bo ale ni kama.

¹⁸ "M kan basi ni, ni dek ni nyiini. M le njman jam ni jigi.

¹⁹ Dai dii danni ate teŋzuk de meena demma a kan njman nya mu la a moata kama, alege nama a le njman

nya mu kama. Mi abe nin kasim a boro la nama me ale kasim boro.

²⁰ Dai dila danni a dan pari, ni le seba ayen mi bo ale ka m Kowa ate nama a bo ale mi ale ge ate mi me a bo ale nama.

²¹ "Baai ale a wom mi wienja ale a va ḥa la a sak kama ayen ba a yaali mu. Mi me a le pa m dek a sak ba abe mi a yaali ba. Ba le a yaali mu la nyinj, m Kowa me a le yaali ba."

²² Nuru wanyi ale jam bo dula jigini ate ba a wi wa ayen Judas, alege wa daa Judas Iskariot waai ale ta Yeezu a ga bobri sak la. Wa yaa weeni Yeezu ayen, "M Nyōnō, fi le nyε abe ka se a pa fi dek a sak tama nyiini alege daa tēŋka meena demma?"

²³ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Baai ale a yaali mi la a va ka m sinsanjna. Bala me ate m Kowa a yaali ate mi ale wa a jam bo ba suniimaŋa po.

²⁴ Baai ale kan a yaali mi la a kan va m sinsanjna. Mi ale a sak ni dii la an nyini daa mi dek jigiya, alege ka m Kowa waai ale tom mu la jigi.

²⁵ "Mi ale diem bo ale ni la, ale soa ate mi a weeni ni wienja de.

²⁶ M Kowa a le tom Maarowa waai ale ka Naawen Chiika la ate ka jam mi yonni nyinj a sak ni abe wa teeri ni dii meena ate mi a weeni ni la.

²⁷ "Mi a le basi ate ni ta suyogini ase mi dek jigi ale ka dii la. Suyogini dii ate mi ayen m te ni la

ka di tōga ale tēŋka meena demma suyogini. Ni kan a yili abe ni a chali yōgsumoa.

²⁸ Mi poom a liŋ weeni ni kama ayen m le cheŋ m Kowa jigi abe m ḥman pilim jam. Ase ni dan sum a yaali mu, ni sue a le peenti, ale m ale a cheŋ m Kowa jigi la dii la m Kowa a zuak kama a gaam mi.

²⁹ Mi a weeni ni wienja de kama abe ḥa ge a jam nyε, ate ḥa dan jam a nyε abe ni ta siaka ale mu.

³⁰ Mi kan yaali ayen m biisi wa bɔari ale ni, dii nyinj la Sitaana waai ale soa tēŋzuk de meena demma la, a cheena kama. Wa ka pagrīm mi zuwa.

³¹ Alege tēŋka meena demma a le seba ayen mi a yaali m Kowa kama, dila me abe ni soa ate mi a tom wa dii meena ate wa a weeni mu la.

"Ni basi ate ti yiti a cheŋ jigi yonj."

15

¹ Yeezu yaa ḥman weeni ba ayen, "Mi a nyε se ka tiib la. Mi Kowa me a nyε se ka nuru waai ale a nya tiimu zuk la.

² Wa nyiem a kasim a gebi naŋ sii ale kan a yoani la a basi kama ale a gebi sii ale a yoani la a magsi chaab ate si a yoani yoana yega.

³ Naawen a poom lin sugri ni suniimaŋa kama ale wie ḥaai ate mi a sagi ni la.

⁴ Ni be kasim a bo ale mi ate mi me a bo ale ni. Naŋ a kan baga yoani yoana

ka dega, ka naŋka a nin bo kinni nyin ale ka baga a yoani. Siuk kula po ni dan kan bo ale mi ni kan baga a nye wariya.

⁵ "Mi ale kinni alege nama a chim naŋsanja. Waai ale bo ale mi ate mi me a bo ale wa la ale yoani yoana yega. Ni kan baga a nye wariya ase mi nin kan bo ale ni.

⁶ Waai ale kan bo ale mi la m Kowa a le gebi wa a basi ase tiib naŋsa la, naŋ sila a dan ko ba tigsi si kama a nyo bolim po a ju.

⁷ Ni dan bo ale mi ate m wienja a bo ale ni, ni dan juisi jaab buui ate ni a yaali la Naawen a le te ni.

⁸ Ni dan a yoani yoana kula a le sak ayen ni ka mi ḥaaŋviiriba ate m Kowa a nya zula.

⁹ Mi a yaali ni ase ka m Kowa ale a yaali mu dii la. Ni kasim a ta yaalika ale mu.

¹⁰ Ni dan tom a va mi yaalika m le kasim a yaali ni ase mi ale a tom a va m Kowa yaalika ate wa yaali mu dii la.

¹¹ "Mi a weeni ni wienja de kama ayen ni ta supeentik kaai ate mi ta la.

¹² Sinsak paali ate mi a yaali ayen ni va di. Ni a yaali chaab ase mi ale yaali ni dii la.

¹³ Nuru waai a dan zaani wa ḫoaba naŋkula po a kpi a te ba, yaali kaai ate wa ta ale wa ḫoama la a gaam jaab buuri meena kama.

¹⁴ Ni dan a va dii ate mi a sak ni la, ni ka mi ḫoaba.

¹⁵ Wie ḥaaŋ man meena ate m Kowa a weeni mu la, ḥala

ale mi a pa weeni ale ni. Ka dila ale soa ate mi a weeni ayen ni ka m ḫoaba la. Mi a kan yaali ayen m ḥaaŋ man weeni ayen ni ka mi tuimtomdoba, dii nyin la tuimtomdo a ze wa nyoncō ale ta dii la.

¹⁶ Daa nama ale lueri mi ayen m chim ni nyoncō, alege ka mi ale lueri nama ayen ni a tom tuimmaŋsa ḥaaŋ ale kan a kaasi la a te mu. Ni dan tom ḥaaŋ dila ni le baga a pa mi yonni nyin a juisi ḥanta baai ate ni a yaali la m Kowa jigi ate wa te ni.

¹⁷ Wa dii ate mi a chib a weeni ni la ale ni kasim a yaali chaab nalimnyiini.

¹⁸ "Ase teŋka meena demma a dan kisi ni mi ḥaaŋ vaka nyin, ni be teeri ayen ka mi ate ba jam a liŋ kisa.

¹⁹ Ase nama ale teŋka meena demma a dan jam bo ka jigi yeŋ ale chaab, ba te a yaali ni kama, alege ka mi ale lueri ni ate nama ale ba an bo ale chaab la ale soa ate ba kisi ni.

²⁰ Ni teeri dii ate m weeni ni ayen yomma an baga a zuak a gaam wa nyoncō la. Ba jam a daani mi ka nna yegayega. Dila dek dek ate ba a yaali ayen ba daani nama me la. Ba dan wom mi sinsanŋa kama, ba te le wom nama sinsanŋa me.

²¹ Ba le daani ni dii nyin la ba ze waai ale tom mi la. Ba le ḥaaŋ man a daani ni, ni ale a va mi la nyin.

²² M jam kama ayen m weeni ba ate ba basi ba wabaatana siuku vaka, alege ba zeri. Dila nyin Naawen a

dan bo ba buusa ayen ba lo ya, ba an ɻman baga a weeni wari ale wa.

²³ Waai ale kisi mi la, a kisi m Kowa me kama.

²⁴ Mi tom ka tuimperikaliik sii ate waai an baga a tom la, ba nimbie po. Dila nyiŋ Naawen a le weeni ba ayen ba nyε kaasiya. Ba dek a nya ɻaaŋ meena ate mi a nyε la kama ale ba nimbie alege ba diem kisi mi ale m Kowa.

²⁵ Ba kisi mu nna la kama ayen dii ate ba ɻmarisi Naawen gbaŋka po dila po dila po la a chim wensie. Ba ɻmarisi ayen, ‘ba kisi mu kama kinla nyiŋ.’

²⁶ “Mi poom a lin weeni ni kama ayen Maarowa waai ale ka Naawen Chiika la ale pai Naawen wensie wienja a sak ni, wa abe le nyini ka m Kowa jigi. M le tom wa ate wa nyini m Kowa jigi a jam a biisi mi wie.

²⁷ Ate nama me a baga a biisi mi wie dii nyiŋ la ni bo ale mu kama a nyini piilimka.

16

¹ “Mi a weeni nama wienja de kama, ate ni kan jok siaka ale mi.

² Juuma a le yiak ni ba tuka diinaja po a basi. Ku danni me dek a le jam a paari ate baai a le ba ko ni la a poli ayen ba a tom ka dii ate Naawen a yaali la.

³ Ba le nyε ni nyanya de meena, dii nyiŋ la ba ze mi yaase m Kowa.

⁴ Mi a weeni ni wienja de kama ate da ɻala, a dan paari ate ba boro a nyε ni dila abe ni teeri mi ale weeni ni dii la.

“Mi an weeni ni wienja de piilimka po, dii la m le jam bo ale ni la.

⁵ Yøgyøgla de m ɻmani a cheŋ ka waai ale tom mu la jigi, alege ni waai a karo ayen wa bek mi m le a cheŋ juijui la.

⁶ Mi ale weeni ni wienja de meena la a nyε kama ate ni sui a kaasi nna yegayega.

⁷ Alege wensie ate mi a weeni ni, ku ale zunchon ni jigi ase m nin cheŋ m Kowa jigi, dii nyiŋ la m dan kan cheŋ ya, Maarowa a kan jam ni jigi ya. Alege m dan cheŋ m le tom wa ate wa jam a maari ni.

⁸ Wa dan jam, wa le basi ate teŋzuk de meena demma a miŋ ba le ta popola kaasima ale tuimbaata dii la, ale ba le ta popola kaasima ale Naawen buusaŋa dii la.

⁹ Ba ta popola kaasima ale tuimbaata dii la ba ka siaka ale mi.

¹⁰ Ba ta popola kaasima ale wayɔrisima dii la mi a cheŋ ka m Kowa jigi ate ni kan ɻman nya mu.

¹¹ Ba ta popola kaasima ale Naawen buusaŋa dii la Naawen a poom bo Sitaana waai ale soa teŋka demma meena la buusa kama.

¹² “Mi ta ka wie nna yegayega ayen m weeni a sak ni a gum du, alege ɻa zuak kama a gaam ni womka.

¹³ Naawen Chiika kaai ale ka wensie nyono la, a le jam a bo ni suniimaŋa po, ka le de ni ninj a sak ni wensie siuku. Ka le ka sak ni dii la a kan nyini daa ka dek jigi ya. Wie ḥaaai ate mi ale m Kowa a weeni ka la, ḥala a le ka pai a sak ni. Ka le sak ni me wie ḥaaai ale diem cheena ayen ḥaa nyę la wie.

¹⁴ Ka le te mi zula yegayega, dii nyinj la ka le wom mi wienja ḥaaai ate mi a weeni ka la abe ka pai a sak ni.

¹⁵ Jaab buuri meena ate m Kowa a ta la ka mi ale soa. Ka dila ale soa ate mi a weeni ni ayen Naawen Chiika a le wom dii ate mi a weeni ka la abe ka pai a sak ni.

¹⁶ "Mi a kan bo ale ni a beni abe m ge a chenj m Kowa jigi ya. Mi a dan chenj wa jigi ku kan beni ate ni ḥman nya mu."

¹⁷ Yeezu ale biisi a ga nueri la, wa ḥaaŋviirima ba gela a yaa weeni chaab ayen, "Wa a weeni ka tama ayen wa kan bo ale ti a beni abe wa ge a chenj wa kowa jigi ya. Wa ḥman a weeni ti kama ayen wa dan chenj ku kan beni ate ti ḥman nya wa. Nyaku de meena ate wa biisi la, kiri ale boa?"

¹⁸ Tama ze dii ate wa a weeni ayen wa kan beni la kiri ya."

¹⁹ Yeezu a jam seba kama ayen ba a yaali ayen ba bek wa kama. Wa yaa weeni ba ayen, "Ku kan beni ate ni kan ḥman nya mu, ku be kan

beni ate ni ḥman nya mu. Ka ku de ate ni a bek chaaba?

²⁰ Wensie ate mi a weeni ni ayen mi dan basi ni, teŋka meena demma sue a le peenti nna yegayega, alege nama dek sueŋa a le kaasi kama nna yegayega. Ni sukaasimaŋa ale tulim a chim supeentik.

²¹ Nipok a dan boro a dom wa puuk, wa sui a nyiem kaasi kama. Wa dan jam biak a ga nueri, wa yaa bagim wa sukaasunju kama, ale ta supeentik wa biika nyin.

²² Nama sue a kaasi kama yogyøgla de, alege m dan ḥman nya ni, ni sueŋa a peenti kama nna yegayega. Nuru karo a baga a tuesi supeentika de ni jigi ya.

²³ "Dai dila danni a dan jam paari ni kan begi mu jaaboa. Wensie ate mi a weeni ni ayen ni a le baga a pa mi yonni nyinj a juisi jaab buuri meena ate nama a yaali la m Kowa jigi ate wa te ni.

²⁴ A ta nyini dila po a jam paari jinla danni, nama an diem a juisi wa jaaboa mi yonni nyinjya. Ni be juisi wa ate wa te ni ate ni sueŋa a peenti a gaam taam.

²⁵ "Wie ḥaaai ate mi a kasim a weeni ni la, ka wamagsima ate ni an baga ḥaa kiri a minj, alege ku danni a cheena kama ayen m sak ni m Kowa wie a lagri ate ku kan ḥman tua a te ni.

²⁶ Dai dila danni a dan paari, ni kan ḥman nya mi ayen mi a basi ate m Kowa a

te ni ḥanta baai ate ni a yaali la. Nama dek a baga kama a puusi a te wa mi yonni nyij ate wa a te ni.

²⁷ Mi Kowa a le te ni jaab buui ate ni a yaali la, dii nyij la wa a yaali ni ka nna yegayega. Nama a yaali mu kama ale ta siaka ayen m nyini ka m Kowa Naawen jigi.

²⁸ Mi a nyini ka wa jigi a jam teñzuk de. Yøgyøgla de mi a basi teñzuk kama ayen m ḥmani a chej wa jigi."

²⁹ Wa ḥaañviirima ale ga wom dii ate wa a weeni la, ba yaa weeni wa ayen, "Yøgyøgla de tama a yaa min fi ale a weeni dii la kiri kama. Ku an ḥman tua a te ti.

³⁰ Ti seba ayen fi seba wie meena kama. Ku daa nuru ḥman bek fu bega. Ku de a basi kama ate tama a ta siaka ayen fi nyini ka Naawen jigi."

³¹ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ni sum ta siaka ale mu yøgyøgla de?

³² Ni wom mi nalimnyiini. Ku kan beni ate nama meena ale chali a kuli ni yeenja abe ni ge basi mi nyini, alege m Kowa a kan basi mu, dii nyij la wa bo ale mu kama.

³³ Mi a weeni ni wienja de kama ate ni dan bo ale mi ni ni ta suygini. Teñka demma ale namsi ni alege ni ta sunum pagrik mi nak de Naawen dachaasa kama."

17

¹ Yeezu ale biisi a ga nueri la, wa yaa zak wa zuk a nya

wenjazuk a weeni ayen, "M Koa, m kummu danni a mɔata kama. Sak nuruba fi zulaŋa ale fi nalim buui ate fi pa te mi la, ate mi a te fu zula.

² Fi te mu pagrim kama nurubiik meena zuk ayen m baga a pai nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la a te baai meena ate fi a te mu la.

³ Fi ka wanyi dekki ale wensie nyɔnɔ. Nuru waai a dan seba fi ale mi waai ate fi tom la, wala nyiini ale ta nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la.

⁴ Tuim ḥaaai ate fi pa te mu ayen m tom la a basi ate teñka meena demma a nya fi zulaŋa ale fi nalimu kama. Yøgyøgla de mi a be nueri tuimaña kama.

⁵ M Koa, te mu zula fi dek nimbie po, zula ḥaaai ate mi ale fi a jam ta alege ate fi nyε teñka la.

⁶ "Nuru baai ate fi lueri ba teñka po a te mi la, mi a basi ate ba seba fu kama. Fi ale soa ba a yaa pa ba a te mi. Ba be va fi noai kama.

⁷ Yøgyøgla de ba yaa seba ayen jaab buuri meena ate mi ta la a nyini ka fi jigi.

⁸ Wie ḥaaai ate fi a weeni mu la, m pa ḥa kama a sak ba, ate ba ta siaka ayen ka fi ale tom mu ba jigi.

⁹ "M kan puusi a te ka teñka meena demma, alege mi a puusi a te ka baai ale ta siaka ale mi la. Fi ale soa ba ale lueri ba a te mi.

¹⁰ Mi nuruba meena ka fi nuruba. Fi nuruba me meena ka mi nuruba. Ba ale va mi dii la a sak ka

nuruba ayen mi ta zula ka nna yegayega.

¹¹ Yøgyøgla de mi cheena ka fi jigi, m kan ñman bo tøñzuk de, alege bala dek ba nyiini a le ba bo tøñzuk de. M Ko Weleña a nya ba zuk nalimnyiini ale fi pagrimu ate ba chim bunyi ase mi ale fi ale ka bunyi dii la.

¹² Ase mi ale diem a jam bo ale ba dii la, mi pa ka fi pagrimu a nya ba zuk. Mi a nya ba zuk kama ate ba wanyi an be ya, alege ka waai ale yeeri wa dek ayen ba ale ñmarisi wa wie dii Naawen gbañka po dila po dila po la a jam chim wensie.

¹³ Yøgyøgla de mi cheena ka fi jigi. Ka dila ale soa ate mi a puusi a te fu ba nyiñ ayen ba sue a peenti ase mi sunni ale ka dii la.

¹⁴ Wie ñaai meena ate fi weeni mu la m pa ña kama a sak ba. Tøñka meena demma a kisi ba kama, dii nyiñ la ba daa bunyi ase mi ale tøñka meena demma me ale kan daa bunyi dii la.

¹⁵ Mi a kan puusi a te fu ayen ka fi yeeri ba tøñka po a basi, alege mi a yaali kama ayen fi lik ba a tanla ate Velinvendika a kan paari ba.

¹⁶ Ba le tøñzuk de demma a daa bunyi ase mi ale tøñka meena demma ale kan daa bunyi dii la.

¹⁷ Fi wie ñaai ate mi a pa sak ba la ka wensie. Be pa ba ate ba chim fi nuruba ate ba va fi wensienja.

¹⁸ Mi ale a tom ba ayen ba chenj a ga sak tøñka meena

demma fi wie ase fi ale tom mi me ayen m jam a sak ba dii la.

¹⁹ Ba nyiñ mi pai m dek a te fu ayen ba baga a pai ba dek a te fu.

²⁰ "Mi kan puusi a te ka mi ñaanjiirima dek ba nyiini, alege ka baai meena a le ba ta siaka ale mi ba sinsanña nyiñ la.

²¹ Be maari ba ate ba ta noai yen ale chaab. M Koa, fi ale mi ka bunyi. Maari ba ate ba ta noai yen ate tøñzuk de meena demma a ta siaka ayen ka fi ale tom mi ba jigi.

²² Fi zulanya ale fi nalimu ate fi a pa te mi la, mi a pai a te ba kama ate ba baga a ta noai yen ale chaab ase tama la.

²³ Mi a bo ale ba kama ate fi a bo ale mi ayen ba ta noai yen ate tøñka meena demma a seba ayen fi ale tom mi alege a yaali ba ase fi ale a yaali mi dii la.

²⁴ "M Koa, fi ale pai m ñaanjiirima a te mu. Mi a yaali kama ayen ba bo ale mu juijui ate mi a chenj la ate ba nya zula ñaai ale nalim buui ate fi a te mi la, dii la fi a yaali mi kama piilimka po alege a nye tøñka.

²⁵ M Ko waai ale ka tu-immañsa nyøñø la, tøñka meena demma a ze fu, alege mi a seba fu kama ate m ñaanjiirima me a seba ale ka fi ale tom mu ba jigi la.

²⁶ Mi sak ba fi ale ka waai la kama. M le kasim a sak ba ate yaali kaai fi ta ale mi la bo ba jigi ate mi me a baga a bo ale ba."

18

¹ Yeezu ale jam a puusi a te wa Kowa a nueri la, wa le wa ḥaañviirima a yaa basi dula jigini ale ge lo beli fiik kaai ate ba a wi ayen, Kidron la a jueli a ga jo jigi ate ba vuk tiisa.

² Judas waai ale jam a yaali ayen wa ta Yeezu a ga bobri a sak la, a jam seba dula jigini kama, dii nyij la wa ale Yeezu ale wa ḥaañviirima meena a nyiem a kasim a chen̄ ka ku jigini.

³ Juuma Puusika Yenni kpaj̄ja ale Farisiima a yaa tigsi sojiba ale baai ale jam a limsi Juuma Puusika Yenni la jigi yeñ ate Judas a yaa de ba ninj a ta ba chen̄ juijui ate ba vuk tiisaña la ayen ba yik Yeezu. Ba jam a pa ka ba gebi wonsa ale ba kanaasa ale do won̄ta.

⁴ Yeezu a jam seba dii a le cheena ayen di nȳe la kama a yaa chen̄ ayen wa tu ba. Wa le tu ba la, wa yaa bek ba ayen, "Nama a gisi ka wana?"

⁵ Ba yaa weeni wa ayen, "Ti a gisi ka Yeezu Nazaret denowa."

Wa yaa weeni ba ayen, "Ka mi ale la."

Judas waai ale ta wa a ga bobri a sak la, a jam maa za dula kama ale ba.

⁶ Yeezu ale weeni ayen ka wa ate ba a gisi la, ba yaa tori ḥaañ nyij a lo t̄en̄.

⁷ Yeezu a yaa ḥman bek ba ayen, "Nama a gisi ka wana?"

Ba ḥman diem weeni wa ayen, "Ti a gisi ka Yeezu Nazaret denowa."

⁸ Wa yaa ḥman weeni ba ayen, "Mi poom a liñ weeni ni kama ayen ka mi ale la. Dan ka mi ate ni a yaali ayen ni yik, ni be basi ate m ḥaañviirima chen̄ abe ni yik mi nyiini."

⁹ Wa weeni nyaku de kama ayen wa ale poom liñ weeni wa Kowa dii ayen wa kan yaali ayen wa jok nuru baai ate wa lueri a te wa la, po wanyi la a chim wensie.

¹⁰ Dula jigini Simon Piita a yaa deri yeeri gebi woñ a che Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni yomma po wanyi juga tunni a lonsi t̄en̄. Yomo wala yue a jam le Malakusi.

¹¹ Yeezu a yaa weeni Piita ayen, "Pa fi gebika a ḥman su ka jigini, fi a poli kama ayen mi kan nam ninam buui ate m Kowa a weeni ayen m jam a namu la."

¹² Yeezu ale biisi a ga nueri la, sojima ale ba kpagini ale baai ale jam a limsi Juuma Puusika Yenni la, a yaa yik Yeezu a bobī wa nisaña,

¹³ a ta wa a chen̄ nuru waai ate ba a wi wa ayen Anasi la yenni. Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni yue a jam le Kayafas. Anasi a jam ka wa chichambiik.

¹⁴ Kayafas a jam le nuru waai ale liñ a weeni Juuma ayen ku a magsi kama ate nuru yeñ a zaani ba meena nañkula po a kpi a te ba la.

15 Anasi a jam seba Yeezu ḥaañviirima po wanyi kama. Wa ale Piita a yaa jam va nuru boanni ḥaañ a cheñ juijui ate ba jam ta Yeezu a cheñ la. Ba le ga paari Anasi yenni la, ḥaañviiro wala a yaa taam jo dabiaka po,

16 alege Piita yaa jam wari nansiñku noai. Ku an jam a beniya ate Yeezu ḥaañviiro waai ate Anasi a jam seba la a yaa ḥman nyini dabiaka po a cheñ nansiñku noai a saalim nipøkbinni waai ale jam a limsi nansiñku la ale ta Piita a jo dabiaka po.

17 Nipøkbinni a yaa bek Piita ayen, "Fi daa nuru wala ḥaañviirima po wanyi?"

Piita a yaa weeni wa ayen, "Aawo, mi daa ba po wanyi."

18 Yenni tuimtomdøma ale baai ale jam a limsi Juuma Puusika Yenni la, a yaa jam yaali kaala a cheeni bolim dabiaka sunsun a za gilim a ḥuuñi, dii nyin la, ḥoota ale jam boro. Piita me yaa cheñ ga gum ba po.

19 Ba le jam ta Yeezu a ga jo yenni po la, Anasi a yaa bek wa ku le ka dii wa sinsanña ale wa ḥaañviirima jigi la.

20 Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Mi nyiem a kasim a sak nuruma ba tuka diinanja ale Naawen Puusika Yenni po juijui ate ba a tigsı chaab la kama. Mi an suk a biisi wariya.

21 Fi kan a begi mi, alege a begi baai ate mi a sak la, dii nyin la bala dek a seba mi ale weeni ba dii la kama."

22 Wa le ga weeni dila la, baai ale jam a limsi Juuma Puusika Yenni la wanyi a yaa deri fobi Yeezu ale weeni wa ayen, "Ka boan jaab ale soa ate fi a biisi dila ale kpagini?"

23 Yeezu yaa weeni wa ayen, "Ase mi dan biisi ka wari a kaasi, fi a weeni ka nuruma de meena di ale ką dii la, alege m dan nye magsi kama, be ka boa ale soa ate fi a fobi mu?"

24 Yeezu nisaña a diem a bobo kama. Anasi ale biisi ale wa nueri la, wa yaa basi ate ba ta Yeezu cheñ Kayafas waai ale jam ka Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni la jigi.

25 Piita a jam diem bo ka dabiaka po a ḥuuñi bolimu. Baai ale jam za ale wa la po wanyi a yaa bek wa ayen, "Fi daa nuru wala ḥaañviirima po wanyi?"

Wa yaa pagsi ayen, "Aawo, mi daa ba po wanyi."

26 Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni yomma po wanyi a jam ka nuru waai ate Piita a jam a gebi wa tunni la suok. Wa yaa weeni Piita ayen, "Daa fi ale nuru wala ate mi a poom nya ni juijui ate ba vuk tiisaña la?"

27 Piita ḥman pagsi ayen, "Aawo, daa mi." Wa ale ga weeni dila la, vari kpadiaka a yaa deri kum.

28 Vari ale veenti la saliuk yokyok foribi ate Kayafas a basi ate sojima yaa ta Yeezu cheñ gominawa yenni. Ba ale cheñ la Juuma a jam wari za ka peelim dii nyin

la ba an jam a yaali ayen
ba danj ba dek ate ba kan
baga a de Gaambasika Tigini
ñandiintaja.

²⁹ Gominawa yoi jam ale
Paalöt. Wa yaa nyini dabi-
aka po a begi Juuma ayen,
“Ka boan jaab wari ate nama
a ta ayen wa kaasi ya?”

³⁰ Ba yaa weeni wa ayen,
“Ase wa dan kan nye ka wari
a kaasi ya, tama te kan ta wa
a jam dela.”

³¹ Paalöt a yaa weeni ba
ayen, “Ni be ta wa a chen ga
bo wa dii ate ni nyiem a bo
ni nuruma, buusa la.”

Ba yaa weeni wa ayen,
“Nama Aroom demma a kan
siak ate ti a bo nuruba kum
buusa.”

³² Juuma ale jam a yaali
ayen Paalöt yik Yeezu a kpi
jabarimu nyinj ate wa kpi
la, a jam basi kama ate
dii ate Yeezu a weeni wa
ñaanjviirima la, a chim wen-
sie.

³³ Paalöt a yaa ñmani jo
boteka yenni po a yaa weeni
wa sojima ate ba ga ta Yeezu
a jam ate wa yaa weeni
wa ayen, “Ka fi ale Juuma
Naawa?”

³⁴ Yeezu a yaa bek wa
ayen, “Ka fi dek ale a bek
wanni de yaa ka nuruba ale
weeni fu ayen fi bek mu?”

³⁵ Paalöt a yaa weeni wa
ayen, “Fi a poli ayen mi ka
Juu? Ka fi dek nuruba ale Juu-
ma Puusika Yenni kpajña,
a ta fu a jam nyo mi nisa po.
Ka boan jaab wabiok ate fi
tomu?”

³⁶ Yeezu a yaa weeni
wa ayen, “Mi naamu a ka

teñzuk de. Ase bu dan bo
ka teñzuk de, mi nuruma a
te nye ka kpalin a vari mi
Juuma kpajña jigi a basi. M
be ñman a weeni fu kama
ayen mi naamu a ka teñzuk
de.”

³⁷ Paalöt a yaa bek wa
ayen, “Fi be sum ka naaba?”

Yeezu a yaa weeni wa
ayen, “Fi ale weeni ayen m
ka naab. Ba biak mu ka
teñzuk de ayen m sak nu-
rubua wensie wie. Baai ale
a yaali ayen ba chim wensie
nyam la ale a wom mi sin-
sañña.”

³⁸ Paalöt a yaa bek wa
ayen, “Ka boa ale wensie?”

Wa yaa ñmani nyini peelim
a weeni Juuma ayen, “Mi an
baga a nya wabiok kuui ate
nuruwa de a tom a magsi
kum la.”

³⁹ Ni Gaambasika Tigini
daanja a nyiem a dan jam
paari bena meena, mi nyiem
a lak ka nuru baai ate mi
yik a lik la po wanyi a basi.
Nama a yaali ayen m basi
waai ale ka Juuma naab la?”

⁴⁰ Ba meena a yaa kaari
ate ku jueli ayen, “Tama a
kan yaali wa. Ti a yaali ka
Barabasi.” (Barabasi a jam
ka zue.)

19

¹ Paalöt ale wom dii ate
nuruma a weeni la, wa yaa
basi ate sojima a miiri wa.

² Ba le miiri wa la, ba yaa
yaali munsa a yok zutok ate
ka a nye ase naab zutok la
a vuk wa zukku ale ge pa
garuk monuñ a jo wa,

³ a yaa fobi wa ale a puusi wa ayen, "Juuma Naawa, ti a puusi fu."

⁴ Ba le jam a nyε dila la, Paalöt a yaa ɻman nyini Juuma jigi dabiaka po a weeni ba ayen, "M le ɻman ta wa a nyini a sak ni, ate ni seba ayen mi an nya wa kaasunj wa jigiya."

⁵ Wa le ga weeni nyaku de la, sojima yaa deri ta Yeezu a nyini zaani nuru ɻoanni niŋ. Wa diem a jam jo ka wa garuk monunjku ale wa munsa zutoka. Paalöt a yaa weeni nuru ɻoanni ayen, "Ni nya, nuruwa ale nna."

⁶ Juuma Puusika Yenni kpaŋŋa ale baai ale jam a limsi Juuma Puusika Yenni la ale nya Yeezu la, ba yaa kaari ate ba luelutanja a jueli a weeni Paalöt ayen, "Ko wa! Ko wa!"

Paalöt a yaa weeni ba ayen, "Mi an nya wa kaasun ale nuruwa de. Ni ta wa cheŋ ga kpi jabarimu nyiŋ ate wa kpi."

⁷ Nuru ɻoanni a yaa weeni wa ayen, "Tama sinsaŋŋa a sak ti kama ayen ku a magsi kama ate nuruwa de a kpi, dii nyiŋ la wa pa ka wa dek a chim Naawen Biik."

⁸ Paalot ale wom dii ate ba weeni la, yogsun a yaa yik wa nna yegayega.

⁹ Wa yaa ɻman cheŋ ga jo boteka yenni po, a yaa bek Yeezu ayen, "Fi nyini ka be?"

Alege Yeezu an tulisi ya.

¹⁰ Paalöt a yaa ɻman bek wa ayen, "Fi ka wari a weeni? Mi ta pagrim kama

a baga a vari fu a basi ale ɻman baga a weeni ayen ba ta fu a cheŋ a ga kpi jabarimu nyiŋ ate fi kpi."

¹¹ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Ase Naawen a dan kan te fu pagrimu de, fi an baga a nyε mi wariya. Ka dila ale soa ate mi a dan kpi, nuru waai ale pa mu a nyo fi nisa po la, wala kaasunjku a gaam fi kaasunjku la."

¹² Paalöt ale wom Yeezu wienja la, wa yaa deri a nyε wa popola bunyi ayen wa vari wa a basi. Nuru ɻoanni ale jam a miŋ dii ate wa a yaali ayen wa nyε la, ba yaa ɻman kaari ate ku jueli nna yegayega ayen, "Fi dan basi ate nuruwa de a cheŋ, fi kan va ti nakpionjku waai ate ba a wi wa ayen Siiza la noaya. Ase nuru waai me a dan pa wa dek a chim naab, wa me a kan va Siiza noaya."

¹³ Paalöt ale wom dii ate ba weeni la, wa yaa ɻman basi ate wa sojima a ta Yeezu a de wa niŋ a cheŋ ga jueli kuŋkuŋku zuk. Juuma a jam a wi dula jigini ale ba dek teŋka biika ayen ka Gabata. Paalot a yaa kali boteka zuk-paglikia zuk.

¹⁴ Paalöt ale jam a ga jo a kali diipo la ale wenbinni a jam bo ka wein zuk sunsunj. Da dila danni me ate Juuma a boro a gomsi ba Gaambasika Tigini daaŋa. Paalöt a yaa weeni nuru ɻoanni ayen, "Ni nya, ni naawa ale nna."

¹⁵ Ba yaa ɻman kaari ayen, "Ko wa! Ko wa! Basi ate ba

kpi wa jabarimu nyij!"

Paalot a yaa weeni ba ayen, "Nama a yaali ayen m basi ate ba ta ni naawa a ga kpi ka jabarimu nyijja?"

Juuma Puusika Yenni kparjja baai ale jam bo nuru boanni po la, a yaa kaari ayen, "Na waai nyiini ate ti ta la ale Siiza."

¹⁶ Paalot a yaa jam weeni wa sojima ayen ba ta Yeezu a chenj a ga kpi wa jabarimu nyij ate wa kpi.

Ba yaa deri yik wa.

¹⁷ Ba jam pai ka jabarim a te Yeezu ayen wa ji ate ba chenj juijui ate Juuma a wi ale ba dek təŋka biika ayen, "Golgota" la. Dula jigini kiri a jam le zukoluku jigini.

¹⁸ Ba le ga paari ku jigeni la, ba yaa pa wa a kpi jabarimu nyij. Ba jam maa ta ka nuruba baye a jam kpi ḥanbarinta nyij dula jigini a gum Yeezu po, ate wanyi a bo wa gala nwala me a bo wa juga.

¹⁹ Paalot a yaa jam weeni wa sojima ayen ba ḥmarisi dii ate Yeezu a nyε la a pa maŋ wa jabarimu nyij. Dii ate ba jam ḥmarisi la ale,
*YEEZU NAZARET DENOWA,
ALE JUUMA NAAWA*

²⁰ Ba le jam kpi Yeezu juijui la an yalima ale Jerusalem təŋka. Juuma yegayega a yaa jam nyini ba təŋka a chenj ayen ba nya jaab buui ale jam a nyε la. Ba le ga paari dula jigini la, ba yaa nya sojima ale ḥmarisi dii a pa maŋ la. Ba jam pa ka biisa buta a ḥmarisi, si jam

ka Juuma ale Girik demma ale Aroom demma biisaja.

²¹ Juuma Puusika Yenni kparjja yaa ḥmani a chenj Paalot jigi a ga weeni wa ayen, "Ku an magsi ayen fi poom weeni fi sojima ate ba ḥmarisi ayen wa ka Juuma Naaba. Fi te weeni ba ate ba poom a ḥmarisi ayen, wa weeni kama ayen wa ka Juuma Naab."

²² Paalot a yaa weeni ba ayen, "Dii ate mi basi ate ba ḥmarisi la, ale la."

²³ Sojima ale jam kpi Yeezu jabarimu nyij a nueri la ba yaa pai gattanja a poori bunaansi ate waai meena a pai bunyi. Ba jam pai wa garuk kuui ate ba an baali ku alege yok ku la me.

²⁴ Ba yaa weeni chaab ayen, "Ni kan basi ate ti cheeri ku, alege ni basi ate ti nak gbaŋ a nya waai dek ale wa de garuku la." Sojima ale ga nyε dila la, dii ate ba jam ḥmarisi Naawen gbaŋka po dila po dila po la a yaa chim wensie. Ba ḥmarisi ayen,
"Ba pai mi gattanja a chari

chaab, alege a pai m garuk wonku kuui ate m jo a basi təŋ la, a nak gbaŋ ayen ba nya waai dek ale wa de la."

Sojima ale jam nyε dii la ale la.

²⁵ Yeezu mawa, ale wa mawa suoku, ale Kolopase powa Mæeri ale Mæeri Magdalala ale jam za a moata Yeezu.

²⁶ Yeezu yaa nya wa mawa ale wa za moata wa

ηaañviiro waai ate wa jam a yaali nna yegayega la. Wa yaa weeni wa mawa ayen, "M ma, wa ka fi biik."

²⁷ Yeezu yaa ηman weeni wa ηaañviiro waai ate wa a yaali nna yegayega la ayen, "Wa ka fi ma." A nyini da dila danni, a ta a chej wa ηaañviiriwa a yaa jam kasim a nya wa mawa zuk kama.

²⁸ Yeezu ale weeni dila la, wa yaa deri seba ayen wa tuimaña tenzuk de a nueri kama, ate wa yaa weeni ayen, "Nyanyuila ale ta mu." Wa weeni wienja de kama ate dii ate ba ηmarisi Naawen gbañka po dila po dila po la a chim wensie.

²⁹ Daam ale jam bo chin po a za dula, nuru baai ale jam za dula jigini la wanyi a yaa yaali sosok a pa lusi daamu po a pa yik duok woñ nyinj a zak ta jueli Yeezu jigi ayen wa nyu.

³⁰ Yeezu a yaa nyu ale a weeni ayen, "Ku nueri kama."

Wa le weeni dila a ga nueri la, wa yaa deri chigsi wa zukku teñ a kpi.

³¹ Juuma a kan jam a yaali ayen Yeezu ale nuruba bayewa a bo dula jigini, dii nyinj la ba tigini daanja ale cheena la nyinj. Ba tigini daanja po dinyi a jam ka ba Vuusum Dai. Ba gela yaa chej Paalot jigi a ga weeni wa ayen ba a saalim wa kama ayen wa basi ate wa sojima a chej ga we ba nañsaña ate ba kpi nwuli

abe ba yeeri ba ate ba nyini ηanbarintaña zuima a siñ.

³² Wa yaa siak ate ba chej. Ba le ga la, ba yaa liñ we nuru baai bayewa ate ba kpi a gum Yeezu po dula jigini la nañsaña.

³³ Ba le ga ayen ba we Yeezu nañsaña la, ba yaa nya ale wa kpi kama ate ba yaa pa wa nañsaña weka a basi.

³⁴ Sojima wanyi a yaa pa wa gbaluku a chubi wa gauñku a pusi ate ziim ale nyiam a nyini du a nyini.

³⁵ Ka mi dek, Joon, ale nya ale m nina. Ka dila ale soa ate mi ale ηmarisi dii la ka wensie la. Mi a weeni ni kama ayen ni ta siaka ale ku.

³⁶ Sojiwa ale ga nyε dila la, ba le jam a ηmarisi dii Naawen gbañka po dila po dila po la a chim ka wensie. Ba ηmarisi ayen, "Kobi yej me la an jam we wa nyinjka po."

³⁷ Ba ηman ηmarisi Naawen gbañka po ayen, "Nuruba a le nya nuru waai ate ba pa gbaluk a boro a chubi wa la."

³⁸ Nuru wanyi ale jam boro ate ba a wi wa ayen Josefi ate wa jam nyini teñ kanyi ate ba a wi ayen Arimatia. Wa jam ka Yeezu ηaañviirma po wanyi, alege wa yaa jam a suk wa dek Juuma kpañja nyinj. Wa yaa jam chej Paalot jigi a ga saalim wa ayen wa basi ate wa sojima a ga yeeri Yeezu ate wa nyini jabarimu zuk a siñ teñ ate wa ta ga gu.

Paalot a yaa jam te wa siuk.
³⁹ Nikodimusi waai ale jam

liŋ cheŋ Yeezu jigi yokku la,
 a jam maa bo dula kama
 a yaa ta wa kpaam, bu
 nyummu a jam masa kama.

⁴⁰ Josefi ale Nikodimusi a
 yaa jam pa kpaamu a sa
 Yeezu nyiŋka ale ge a pa
 guka garupali a vili wa. Ju-
 uma ale a gu ba nuruba dii
 la ale la.

⁴¹ Juijui ate ba kpi Yeezu
 jabarimu nyin la, ba jam vuk
 ka tiisa. Dula jigini puŋ
 vorub ale jam boro ate ba an
 diem a gu nuru du a nya ya.

⁴² Ba jam a yaali ayen ba ta
 Yeezu a ga gu ka vorub bula
 po, dii nyin la Juuma Gaam-
 basika daanja a jam paari
 kama a nueri.

20

¹ Laasidi dai saliuk
 yokyok, ate Meeeri Magdala
 a yaa yiti a chen juijui ate ba
 gu Yeezu la. Wa le ga paari
 la, wa yaa nya ale tintain dii
 ate ba pa lik vorumu noanni
 la a jam bilim kama a basi
 nakpiak.

² Wa yaa ŋmani chali
 chen Simon Piita ale Yeezu
 ŋaanviiro waai ate wa jam a
 yaali wa nna yegayega la jigi
 a yaa weeni ba ayen, "Nu-
 ruba ale yeeri ti Nyonowa
 vorumu po. Mi be ze ba le
 ta wa a chen juijui la."

³ Piita ale Yeezu ŋaanviiro
 nwala a yaa deri yiti a chali
 chen dula jigini.

⁴ Yeezu ŋaanviiro waai ate
 wa jam a yaali wa nna
 yegayega la, a liŋ de Piita niŋ

kama a chali a paari vorumu
 jigini.

⁵ Wa le chuiri nya la, ka
 guka garuku kuui ate ba jam
 pa vili Yeezu nyiŋka la ale
 jam doa vorumu po alege wa
 an jo du.

⁶ Simon Piita a yaa jam a
 fobi taam a ga jo vorumu po
 a nya ale ka guka garuku ale
 doa du.

⁷ Wa ŋman nya garuk kuui
 ate ba jam pa bobo Yeezu
 zukku la ale ku doa ku tɔga,
 garuk kula ale guka garuku
 an jam a doa ale chaaba.

⁸ Yeezu ŋaanviiro waai ale
 liŋ a paari dula la a yaa jo a
 gum Piita po. Wa yaa gisi a
 nya jaab buuri meena a yaa
 le ge a ta siaka ayen wa yiti
 kum po kama.

⁹ Ba an diem a jam miŋi
 dii ate ba ŋmarisi Naawen
 gbaŋka po dila po dila po
 ayen, "Ku a fe kama ate wa
 yiti kum po la."

¹⁰ Ba yaa basi dula ale ge a
 kuli.

¹¹ Meeeri Magdala a jam za
 ka peelim a kum. Wa me a
 yaa chuiri ayen wa nya bu
 po.

¹² Wa le chuiri la, wa yaa
 nya Naawen sabiiloba baye
 ale ba jo garuk peelita a bo
 vorumu po. Ba jam kala ka
 juijui ate ba jam pa Yeezu
 a dueni la ate wanyi a kala
 wa zukku duaka jigini ale ge
 nwala me a kala wa naŋsaŋa
 jigini.

¹³ Sabiiloma a yaa bek
 wa ayen, "Ka boa ate fi a
 kumu?"

Wa yaa weeni ba ayen, "Nuruba ale pai m Nyɔnɔwa a ta chenj, ate m ze ba le ta wa a ga dueni juijui la."

¹⁴ Wa le a weeni nyaku de la, wa yaa chiem a nya Yeezu ale wa za wa ɔnaan, alege wa an jam a miŋ wa.

¹⁵ Yeezu a yaa bek wa ayen, "Ka boa ate fi a kumu? Fi a gisi ka wana?"

Mæeri a jam a poli ayen ka waai ale a limsi tiisanja la ale la a yaa weeni wa ayen, "Dan ka fi ale yeeri m nyɔnɔwa, weeni mu juijui ate fi ta wa ga dueni la ate m ga pa wa."

¹⁶ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Mæeri."

Ate wa yaa chiem wa jigi a weeni ale wa dek tɛŋka biika ayen, "Araboni." Ku kiri ale, "M Sagro."

¹⁷ Yeezu a ɔman weeni wa ayen, "Kan tiri mu, dii nyin la mi an diem a chenj m Kowa jigi ya. Chenj m ɔnaanviirima jigi a ga weeni ba ayen ku kan beni m le ɔman cheŋ waai ale ka mi Koa ale ba koa, waai ale ka mi Naawen ale ba Naawen la jigi."

¹⁸ Dula jigini Mæeri a yaa chenj ɔnaanviirima jigi a ga weeni ba ayen wa nya ba Nyɔnɔwa kama ale dii meena ate wa weeni a sak wa ayen wa weeni ba la.

¹⁹ Laasidi dai junɔai yok, Yeezu ɔnaanviirima a jam tigsı ka chaab a bo yeri dinyi po ale lik tuaatanja meena, dii nyin la ba jam a chali ka Juuma kpajŋa yɔgsum. Ba

le jam a kala la, Yeezu a deri jam jo za ba sunsuŋ a yaa weeni ba ayen, "Naawen a te ni suyɔgini."

²⁰ Wa yaa lagri wa nitalanja po a sak ba ale a ɔman cheemu wa gauŋku me ayen ba nya. Ba yaa deri jam seba ayen ka ba Nyɔnɔwa ale la ate ba suniima a yaa peenti nna yegayega.

²¹ Yeezu yaa ɔman weeni ba ayen, "Naawen ale te ni suyɔgini. Mi Kowa ale tom mi ate m jam tɛŋzuk de siuk kula po me ate mi a tom nama yɔgyɔgla de ayen ni chenj tɛŋka meena demma jigi."

²² Wa le weeni ba dila a ga nueri la, wa yaa vuusi a basi ba nyin ale weeni ayen, "Ni ɔna Naawen Chiika."

²³ Ni dan vonj nuruba wabaata a te ba, Naawen ale vonj te ba alege ni dan kan vonj nuruba wabaata a te ba, Naawen a kan vonj te ba.

²⁴ Yeezu ale jam wa ɔnaanviirima jigi la, ba po wanyi wa waai ate ba a wi wa ayen Tomasi yibika la, a jam ka ba po.

²⁵ Tomasi a yaa le ɔman jam juijui ate Yeezu ɔnaanviirima a jam tigsı chaab la, ba yaa weeni wa ayen, "Tama nya ti Nyɔnɔwa kama."

Tomasi yaa weeni ba ayen, "Mi a kan baga a siagi ka mi a nin nya wa nitalanja po juijui ate ba pa peemanja a kpi la abe m pa m nisanya a su wa gauŋku vurika jigini a nya."

²⁶ Daa ɳayopoi ale jam taam la, Yeezu ɳaanviirima ale Tomasi a ɳman jam a tigsi chaab yenni po ale lik tuata meena. Yeezu a yaa ɳman jam zaani ba sunsun a weeni ba ayen, "Naawen a le te ni suyɔgini."

²⁷ Wa yaa weeni Tomasi ayen, "Pa fi nisaŋa a tiri mi nitalaŋa a nya jujuŋ ate ba pa peemaŋa a kpi la abe fi pa fi nisaŋa a su m gaŋku po a nya. Basi fi chichamaŋa abe fi ta siaka ale mi."

²⁸ Tomasi yaa weeni wa ayen, "M Nyɔnɔ ale m Naawen."

²⁹ Yeezu a weeni wa ayen, "Fi ale a nya mi la ate fi ta siaka ale mi. Baai a le kan nya mi ale ta siaka ale mi la, sue ale peenti."

³⁰ Naanviirima nimbie Yeezu a tom ka wakperikaliisa gela nna yegayega ate ɳa an ɳmarisi gbaŋka de po.

³¹ Alege ɳa de a ɳmarisi kama gbaŋka de po ayen ni ta siaka ayen Yeezu ale varibasidɔwa, Naawen biika ate ni siaka nyiŋ ni nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la.

21

¹ Ku le ga nyɛ maga la, Yeezu a yaa ɳman tu wa ɳaanviirima Galili mogi kpeeni noai. Mogini yoi di choa ale Tiberiasi. Dii a yaa le nyɛ la ale nna.

² Wa ɳaanviirima baai ale jam a tigsi dula jigini la, ale Simon Piita ale Tomasi yibika ale Natani waai ale nyini Kena ate ka bo Galili

teŋka po la, ale Zebedi bisaŋa ale mba baye.

³ Simon Piita a yaa weeni ba ayen, "Mi a cheŋ kama ayen m yik juma."

Ba yaa weeni wa ayen, "Tama me a yaali kama ayen ti va fu a cheŋ." Ba yaa deri a ga jo ɳaarunŋ po a cheŋ. Yok kula ba an jam nya juma a yigi ya.

⁴ Vari ale veenti la saliuk ba yaa nya Yeezu ale wa za nyiamu noai, alege ba an jam baga a miŋ wa.

⁵ Ba le diem a bo niŋ a cheena Yeezu jigi la wa yaa wi a bek ba ayen, "M bisa, ni an nya juma a yigi ya?"

Ba yaa weeni wa ayen, "Ti an yigi jaabɔa."

⁶ Wa yaa weeni ba ayen, "Ni pa ni ɳmiaka a yuk basi ɳaarunŋ juga geŋ ate ni nya juma a yik dula jigini." Ba le ga nyɛ dii ate wa weeni ba la, ba yaa deri yik juma nna yegayega ate ba an ɳman baga a dari ba ɳmiaka ate ka a jo ɳaarunŋ po.

⁷ Yeezu ɳaanviiriwa waai ate wa jam a yaali nna yegayega la ale ga nya dii ale nyɛ la, wa yaa weeni Piita ayen, "Nuru waai ale za ti niŋ la, ka ti Nyɔnɔwa ale la." Simon Piita ale ga wom wa le weeni dii la, wa yaa pa wa tuimaŋa garuku a jo lik wa dek a yaa yok zi nyiamu po ayen wa ga tu Yeezu.

⁸ ɳaarunŋ a diem jam yalima ase ka nantuok noai kobsita la ale ge ate Piita a yok zi la. Yeezu ɳaanviirima baai ale diem a jam bo

ŋaaruŋku po la a yaa dari ba ŋmiaka a ta paari nyiamu noai.

⁹ Ba le ga nyini ŋaaruŋku po a siŋ teŋ la, ba yaa nya Yeezu ale wa kala a se juma kaala bolim zuk ale pa boroboruk me a dueni wa teŋ.

¹⁰ Wa yaa weeni ba ayen, "Ni ga lueri jumanja gela a ta jam."

¹¹ Simon Piita a yaa de ba niŋ a ga yik ŋmiaka a dari ka a ta jueli kuŋkɔŋini, a yaa yeeri jumanja. Na meena a jam ka juma kook ale pisinu ale ŋata. Na jam a piisi kama nna yegayega alege ba ŋmiaka an jam a cheeri ya.

¹² Yeezu yaa weeni ba ayen, "Ni jam a kali ate ti ŋnobi." Ba wanyi me an jam a begi wa le ka waai la, dii niŋ la ba meena a jam seba ayen wa ka ba nyɔnɔwa.

¹³ Yeezu a yaa pa jumanja ale boroboruku a chari ba meena.

¹⁴ Wa le yiti kum po diipo la, wa ale wa ŋaaŋviirima tu chaab nna la a nye ka ku noai buta.

¹⁵ Ba le ga de a nueri la, Yeezu yaa weeni Simon Piita ayen, "Fi Simon, Jōon biiga, fi a yaali mi a gaamu mbala?"

Piita yaa weeni wa ayen, "M Nyɔnɔ, fi seba ayen mi a yaali fu kama."

Yeezu yaa weeni wa ayen, "Be a nya baai ale a va mu la zuk ase naapeerik ale a nya wa pabisu zuk dii la."

¹⁶ Yeezu a ŋman bek wa ayen, "Fi Simon, Jōon biiga, fi a yaali mu?"

Piita yaa weeni wa ayen, "M Nyɔnɔ, fi seba ayen mi a yaali fu kama."

Yeezu yaa weeni wa ayen, "Be a nya baai ale a va mu la zuk ase naapeerik ale a nya piisa zuk dii la."

¹⁷ Yeezu a ŋman pilim bek wa ku noai butawa ayen, "Fi Simon, Jōon biiga, fi a yaali mu?"

Piita ale ga wom Yeezu ale bek wa dii ku noai butawa la, wa sui a yaa deri kaasi ate wa yaa weeni wa ayen, "M Nyɔnɔ, fi seba wie meena kama. Fi seba ayen mi a yaali fu kama."

Yeezu yaa ŋman weeni wa ayen, "Be a nya baai ale va mu la zuk ase naapeerik ale a nya wa piisa zuk dii la."

¹⁸ Wensie ate mi a weeni fu. Ase fi ale diem a jam ka paalik la, fi nyiem a gomsi ka fi dek a cheŋ fi le a yaali juijui meena la. Fi dan jam a kpagimu, fi ale zaani kama ate nuruba a bobo fu a ta cheŋ juijui ate fi kan yaali la."

¹⁹ Yeezu a weeni nyaku de ayen ku sak Piita ka wa le wa kpi siuk kuui po a te Naawen zula dii la. Wa le biisi nyaku de a ga nueri la, wa yaa weeni Piita ayen, "Jam va mu."

²⁰ Piita yaa cheemu a nya Yeezu ŋaaŋviiriwa waai ate wa a yaali nna yegayega la ale wa bo ba ŋaaŋ a vi. Wala a jam le waai ale jam

kala a mɔata Yeezu Gaambasika Tigini danni ale bek wa ayen, "Ka wana a le wa ta wa a ga bobri a sak la?"

²¹ Piita ale ga nya wa ale wa a vi ba ɳaaŋ la, wa yaa bek Yeezu ayen, "M Nyɔnɔ, ku cheena ayen ku nyɛ nruwa de jigi me ka se?"

²² Yeezu yaa weeni wa ayen, "Mi a dan a yaali ayen wa boro ate m pilim jam paari wa, fi niŋ karo, fi dek a ti an jam va mu."

²³ Yeezu ale biisi dii ale wa ɳaaŋviiro nwala la, ku yaa deri a tagli wa ɳaaŋviirima mbala meena jigi ayen waai ate Yeezu a yaali nna yegayega la, a kan ɳman maa kpi diipo diipo. Yeezu an jam a weeni ayen wa kan maa kpi, alege wa weeni ka Piita ayen wa dan a yaali ayen wa boro ate wa pilim a jam paari wa, wa niŋ karo.

²⁴ Ka mi Jɔon waai ale ɳmarisi gbaŋka de la ale Yeezu a yaali nna yegayega la. Wie ɳaai meena ale nyɛ ate mi a ɳmarisi a nyo gbaŋka de po la, mi a nya ɳa kama ale m dek nimbie. Ti meena abe seba ayen wieŋa de ka wensie.

²⁵ Yeezu a tom ka tuima nna yegayega a gum mi ale ɳmarisi dii gbaŋka de po la. Mi a poli ayen ɳa meena a dan ɳmarisi a nyo gbaŋsa po dɔk a kan bo tɛŋka zuk a paari a dueni si du.

YEEZU TUIMTOMDỌMA TUIMANJA GBANKA

¹⁻² Teofilos, m poom linj ọmarisi te fu a weeni Yeezu ale jam bo ale ti a piilim wa tuimanja dii ale sak nuruba me alege a yaa chenj wenjazuk la. Wa yaa weeni wa tuimtomdō baai ate wa lueri a te wa dek la, ale pa Naawen Chiika pagrimu a sak ba ba le ba a tom dii la.

³ Wa ale kpi la, ọnañ nyin ku ale jam paari daa pisi-naansi la, wa yaa pa wa dek a sak ba ate ku paari dii choa ayen ku sak ba ayen wa vua kama. Wa yaa sak ba Naawen naamu wie.

⁴ Wa ale jam boro ale ba la, Yeezu a yaa ọman weeni ba ale nin muna ayen, "Ni kan ọman basi Jerusalem abe ni chenj tẹn ka choa. Ni limsi ate ni nya m Kowa tiirim buui ate wa puulim ayen wa le pa a te ni la. Nama dek abe baga teeri ayen m poom weeni nyaku de a sak ni kama.

⁵ Jɔon a pa ka nyiam a so nuruba, alege ku kan beni ate Naawen pa wa chiika ase soka la a sueri ni suni-imanja."

⁶ Da yen ate Yeezu ale wa tuimtomdōma a jam kala ale chaab ate ba yaa a bek wa ayen, "Ti Nyɔnɔ, yɔgɔyɔglə de

fi le basi ate Juuma a soa ba dega?"

⁷ Yeezu a weeni ba ayen, "Mi Kowa ale dak da ọnaai ate wie ayen ọna nyε la, ni waai niŋ a karo.

⁸ Naawen a le pa wa chiika a sueri ni suniimanja ate ka basi ate ni ta pagrim yegayega ate ni chenj Jerusalem ale Judia ale Samaria ale tẹnka meena nuruma jigi a sak ba mi wie."

⁹ Yeezu ale biisi a nueri la, Naawen a yaa pa wa a ta jueli wenjazuk. Ba yaa za a nya wa ale a jueli la, ate chinj mari a jam lik wa ta jueli ate ba an ọman nya wa.

¹⁰ Ba ale za a nya la, nuruba baye a deri jam a za ba niŋ. Ba jam jo ka garuk peeta,

¹¹ a yaa weeni ba ayen, "Nama Galili demma, ka boa ate ni diem za a nya chinjmanni po? Ase nama ale nya Naawen ate wa pa Yeezuwa de a ta jueli wenjazuk dii la, da yen po wa le ọman siŋ tẹnzik de ka dila degadega."

¹² Tuimtomdōma yaa nyini guuk kuui ate ba a wi ayen Olivi Guuk la zuk a siŋ a chenj Jerusalem tẹnka. Ku jam yalima ase ka mæli geli la ale Jerusalem.

¹³ Ba ale jam paari la, ba yaa ga jueli ọmazuk dɔkku po ate ba poom boro la. Ba jam ka Piita, ale Jɔon, ale Jeemsi, ale Andiru, ale Filip, ale Tomasi, ale Batolomiu, ale Matiu, ale Jeemsi (Alfiyus

biika), ale Simon waai ale jam a nyε ayen Juuma a nya ba dek zuk la, ale Judas (Jeemsi biika).

¹⁴ Nyaba de meena, ale nipooma ale Yeezu mawa Meεri ale Yeezu suaataŋa a kasim jam wari ka Naawen puusika ale popola yena.

¹⁵ Da yenj ate baai meena ale ta siaka ale Yeezu la, a yaa jam jigi yenj ayen ba nyε tuka. Ba jam paari ka nuruba kook ale pisiye. Piita yaa yiri zaani a piilim biik ayen,

¹⁶ "M suaata ku a fe kama ayen Naawen Chiika ale weeni Deevid ayen wa ɻmarisi dii a nyo Naawen gbaŋka po la, a chim wensie. Deevid a jam ɻmarisi magsi chaab ale ka Judas. Wa jam ka Judas, a dak Yeezu a sak nuru bɔanni ate ba yik wa.

¹⁷ Wa jam ka tama po wanyi a jam a tom dii ate Yeezu lueri wa ayen wa me a tom la."

¹⁸ (Ligi ɻaai ate ba jam tuni wa ale ge ate wa tom wabioku de la, Judas jam pa ɻa a da ka talim. Ku ɻaaŋnyinj ate wa lo ate wa puuka meena a na di sunsuŋka po ate wa nyuaataŋa meena a yaa nyini peelim.

¹⁹ Waai meena Jerusalem teŋka po a jam wom wann de kama ate ba yaa jam a wi talim bula teŋka ayen Akeldama. Ku kiri ale Ziimu teŋka.)

²⁰ "Boan nyinjna, ba ɻmarisi Naawen gbaŋka po

gbaŋ kanyi ate ba a wi ayen yiila gbaŋ la ayen,

'Basi ate wa yenni a chim yeri korok.

Basi ate nuru kan bo di po.' Ba ɻmarisi me ayen,

'Basi ate nuru yon a tagri wa a tom wa tuimaŋa.'

²¹ "Dila nyiŋ la, nuru waai ale maa va tama diipo meena wuu ate Nyɔnɔwa a jam a nyiem ale tama la,

²² a piilim a ta nyini diipo ate Jɔɔn Sokateerɔwa a jam boro la a ta jam paari jinla danni ate Naawen yaa jam ta wa a chenj la, ku a fe kama ayen nuru wala choa a maa bo ale ti a chim waai le wɔ weeni sak nuruba a magsi chaab ale Nyɔnɔwa ale yiri kum po la."

²³ Ba yaa lueri nuruba baye ayen ba yaa lueri bala po wanyi. Nuruma de jam ale Josefi. Wa jam ta ka yue ɻaye me, ate ba wi ayen Baasabas yaase Jasitus. Wa choawa yoi me ale Matayas.

²⁴ Ba yaa puusi Naawen ayen, "Nyɔnɔ, fi seba nuru meena sunum po ale ka dii la kama. Be sak ti nuruma de bayewa po, fi ale lueri ka waai

²⁵ ayen wa tagri tuimtomdɔ wa Judas tuim ɻaai ate wa basi ale chenj juijui ate wa nyini la a tom."

²⁶ Ba yaa nak gbaŋ ayen ba lueri nuru wala ate gbaŋka a yaa lueri Matayas ate ba yaa pa wa a gum tuimtomdɔba pi ale wanyiwa po.

2

¹ Juuma dakpeeni danni ate ba a wi ayen Pentekos ale jam paari la, Yeezu ḥaañviirima meena a yaa tigsi chaab jigi yen.

² Ba ale jam bo jigi yen la, ba yaa wom chiok ase ḥmoruk viok la a deri nyini wenñmazuk a jam sueri yenni juijui meena ate ba jam kala la.

³ Ba yaa nya bolimnjak a sinj jam kala ba zuimañazuk ṭogatoga a nyε ase ginjelunta la.

⁴ Ate Naawen Chiika a jam sueri ba suniimana a te ba pagrim ate ba deri a biisi bisii ale kan daa ba dek ṭensaña biisa la.

⁵ Juuma yegayega baai nina ale muni ale wensiuku vaka la a poom jam nyini ṭenka meena po a jam Jerusalem ṭenka po kama.

⁶ Ba ale wom dii ale nyε la, nuru bɔanni yegayega a yaa tigsi chaab ate ku yaa cha ba nna yegayega, dii nyinj la ba wom ba ale a biisi ale ba dek ṭensaña biisa la.

⁷ Ku jam ka wakperikaliik ba jigi ate ba yaa weeni chaab ayen, "Nuru baai ale a biisi nna la, daa Galili demma?

⁸ Ku nyε ka se ate tama baga a wom ba ale a biisi ti wanyi wanyi ṭensaña biisaña?

⁹ Tama ka Patiya dem, ale Miidi dem, ale Iilam dem, ale Mesopotamiya dem, ale Judia dem, ale Kapadosia

dem, ale Pontus dem, ale Asia dem,

¹⁰ ale Firijiya dem, ale Pamfiliya dem. ale Ejipiti dem, ale Libia demma baai ale kala moata Sairini la. Ti ba gela ka Juuba, ti ba gela daa Juuba a va Juuma wensiuku la a yaa chim nicham a nyini Aroom ṭenka la.

¹¹ Tama ba gela ka Kariti dem ale Arab dem. Tama a biisi ka biisa ṭogatoga, alege tama a wom ba ale a biisi ale ti dek ṭensaña biisaña a magsi chaab ale Naawen tuimkperisanya wie ale ka dii la kama."

¹² Ku jam ka wakperikaliik ba meena jigi ate ba jam tuim a yaa a weeni chaab ayen, "Ka nyaku de kiri ale boa?"

¹³ Alege mbala me a yaa nyε Yeezu ḥaañviirima a la ale a weeni chaab ayen, "Nuruma de a nyu ka daam a yib."

¹⁴ Alege Piita yaa ale za ale mbala pi ale wanyiwa la yaa weeni ale lueluk kpion ayen, "Nama Juuma ale baai meena ale bo Jerusalem ṭenka la, ni meena a lagri ni tueña a wom dii ate m tara ayen m weeni a sak ni la.

¹⁵ Ni basi ate m weeni a sak ni ayen, ni a poli kama ayen nuruma de a nyu ka daam a yib, alege ku daa wensie. Nama kan nya ku ale diem ka saliuk baj m neok wa?

¹⁶ Naawen biisiteerowa Joel jam ḥamarisi Naawen

gbaŋka po ayen Naawen a weeni ayen,

¹⁷ 'Tεŋka meena kpeglimka a dan moata, m le nyε ka nna.

M le kpiiri Naawen Chiika a nyo nuru meena suni-imma po.

Ni nidɔabilisa ale ni nipɔkbilisa le biisi Naawen wienja ase ba ka Naawen biisi-teerɔba la,

ni bipaaluku me le nya wie ase ba goa a daasim kama la,

ni nisomma me le goa goad-aasima.

¹⁸ Wensie, m le poom basi me ate ka jam nuru baai ale a tom a te mu la jigi, nidɔaba ale nipooba.

M le basi ate m Chiika jam ba jigi ate ba chim m bisiteerɔba a yaa weeni mi ale a biisi dii la a sak nuruba.

¹⁹ M le nyε wakperikaliisa wenŋmazuk ale tɛŋzuk de ate nuruba nya.

Ba a le nya ziim, ale bolim ale nyuisa nna kpito,

²⁰ wenbinni le sobri, ate chiika tagri a muni nna ase ziim la.

Nyaŋa de meena a le nyε kama alege ate Nyɔnɔwa Dakpeeni a yaa jam.

²¹ Dila powa waai abe ale a wi Nyɔnɔwa yonni la, le nya varibasika.'

²² "Izirali demma, ni lagi tue a wom wienja de. Naawen lueri Yeezu Nazaret denowa kama. Wa be va ka

wala nyiŋ a nyε wakpeema ale wakperikaliisa ayen ku sak ni ayen ka wa ale lueri wa. Wa abe nyε wienja de ka nama nimbie po. Ni be seba nyaku de a chak kama nalimnyiini.

²³ Yeezuwa de ate nama a yik a te tuimbaata nyam ayen ba ko wa. Ni be ale nyε dii la, ka Naawen ale poli ku ayen ku nyε dila.

²⁴ Alege Naawen a vari wa kama kum po a basi a yaa nak wa a yiri kum po dii nyiŋ la wa jam daa waai ate kum a baga yik wa a tara.

²⁵ Boan nyiŋja, ti kokpiŋka Deevid a ŋmarisi Naawen gbaŋka po kama a magsi chaab ale wa ayen, 'Mi kasim jam a nya Nyɔnɔwa kama ale wa bo ale mu.

Wa kasim moata mu kama ate yɔgsum kan yik mu.

²⁶ Dila nyiŋ m sui a jam peenti kama ate m biika meena po su-peentik a kasim boro.

M seba ayen m le kpi kama alege mi a vuusi kama ale yiila,

²⁷ boan nyiŋja, fi kan zeri mu a basi ate m cheŋ kpiluŋŋɔa, yaase fi basi ate fi wellensa nuruwa a puak vorumu po.

²⁸ Fi sak mu nyeboka siuku kama.

M le bo ale fu dii la a basi kama ate m sui peenti yegayega.'

²⁹ Piita yaa ŋman biisi ayen, "M suaata, ni basi

ate m biisi lak a sak ni
ayen ni kokpienka Deevid
a kpi kama ate ba gu wa.
Wa boosuku abe diem boro
kama a jam paari jinla.

³⁰ Wa jam ka Naawen
biisiteerøma wanyi a seba
Naawen ale puulim dii ale
wa la. Naawen jam pu-
ulim kama ayen wa le nyø
ate Deevid ηaañbisaja po
wanyi a chim naab ase Deev-
vid dek ale jam ka naab dii
la.

³¹ Deevid abe jam nya
Naawen ale jam ayen wa nyø
dii la kama, ate wa yaa biisi
a magsi chaab ale waai ate
wa lueri la le wa kpi abe wa
yiri kum po la, Deevid yaa
biisi ayen,

'Naawen an jam yuk wa a
basi kpilunŋøa.

Wa be an jam puak vo-
rumu po me.'

³² Naawen abe nak Yeezuwa
de a yiri kum po kama.
Tama abe nya wannu de
kama a yaa weeni a sak ni.

³³ Naawen zak wa kama a
kali wa dek juga genj ate wa
yaa tuesi Naawen Chiika wa
Kowa Naawen jigi ase wa ale
jam puulim dii ayen wa a le
pa Naawen Chiika a te wa la.
Ni be ale a nya ale a wom dii
yøgyøgla de la, ka wa tiirimu
ate Yeezu a pa kpiiri sueri
tama.

³⁴ Boan nyinjø Deevid dek
an jueli wenŋmazuwa, alege
weeni ti Naawen Gbanøka po
ayen,

'Nyønøwa a weeni mi
Nyønøwa ayen,
Kali dela, mi juga genj

³⁵ ate ku ga paari diipo ate m
le basi
ate fi dachaasaja a chim
fi yom la.'

³⁶ "Nama Izirali demma ku
a fe kama ayen ni seba a
chak ayen ka Yeezuwa de
ate ni yik wa a kpi jabarimu
nyiŋ la ate Naawen basi ate
wa chim Nyønø ale waai ate
wa lueri la."

³⁷ Nuruma ale jam wom
Piita biika de meena a nueri
la, yøgsum yaa yik ba nalim-
nyiini, ate ba yaa bek Piita
ale tuimtomdø mbala, ayen,
"Ti suaata, ti be ti nyø ka se?"

³⁸ Piita yaa tulisi ba ayen,
"Ni meena basi ni tuim-
baatanja tomka abe ni tuesi
soka Yeezu Kirisita yoi nyiŋ
ate wa vonj ni wabaatanja a
te ni ate ni yaa nya Naawen
tiirimu buui ale ka Naawen
Chiika la.

³⁹ Dii nyiŋ la, Naawen jam
puulim kama ayen wa ale
pa tiirimu de a te nama ale
ni bisa ale baai me ale yal-
ima la ale waai meena ate
Nyønøwa tama Naawenni a
wi ba a te wa dek la."

⁴⁰ Piita jam biisi ka wa
boari nna yegayega ale deŋsi
ba kpa a weeni ayen, "Ni
vari ni dek a ta nyini ninam
buui ale cheena nyeka tuem
nyamma jigi la."

⁴¹ Nuruba yegayega a jam
siak a te wa ale biisi dii la
kama ate ba yaa tuesi soka.
Waai meena ale jam ta siaka
a maa gum ba po da dila
danni la, a jam paari ka
nuruba tusa ḥata.

⁴² Ba kasim jam pa ka
ba dek a te tuimtomdøma

sinsanja, ba an jam poori chaab ale ba popola ale ba nanta ba nyeboka meena po, ba jam pa ba dek meena a te Nyɔnɔwa ɔndiintanja deka. Ba jam pa ba dek me a te ka Naawen puusa.

⁴³ Yøgsum nna yegayega ale jam yik waai meena. Naawen a jam va ka tuimtomdøma nyij a nyø wakperikaliisa nna yegayega ale nyø wie me ñaai ale a sak ba ayen wa bo ale ba kama la.

⁴⁴ Baai meena ale ta siaka a va wensiuku la, a kasim jam boro ale ka chaab ba popola ale ba tuima jigi a pa ba ɔntanja a maari chaab

⁴⁵ a pa ba ɔntanja a da a pa ligranya a chari chaab a magsi ale ba wanyi wanyi ale sum a yaali dii la.

⁴⁶ Daa meena ba kasim a nyø ka tuka ale popola yena Juuma Puusika Yenni po. Ba maa chaab me ba yeenja po a de ba ɔndiintanja ale supeentik ale chaab

⁴⁷ ale a pak Naawen, ale ta supeentik ale nuruba meena. Daa meena Nyɔnɔwa a ta ka nuru baai ale a nya varibasika la jam a gum ba po.

3

¹ Da yeñ ate Piita ale Jɔɔn a yaa yiri wenbalini (bañ buta) a cheñ Juuma Puusika Yenni ayen ba puusi Naawen. Diipo ate teñ kala nuruba ga a puusi Naawen la ale la.

² Juuma Puusika Yenni a jam ta ka noa boari. Noanni

dinyi yoi ale Nalim noai. Nuru ale jam chim gbaruk a ta nyini wa biamu danni ate ba yaa kasim ta wa daa meena a jam a dueni Puusika Yenni noanni ate ba a wi ayen Nalim Noai la. Ba yaa nyiem ta wa jam ayen wa a juisi nuru baai ale a jo Juuma Puusika Yenni po la.

³ Wa ale jam nya Piita ale Jɔɔn ale ba cheena ayen ba jo la, wa yaa juisi ba ayen ba te wa jaab.

⁴ Ba yaa nya wa nina po nna ziim, ate Piita yaa weeni wa ayen, "Nya tama."

⁵ Wa yaa kasim a nya ale a yiili ayen wa ale nya ka jaab ba jigi.

⁶ Alege Piita yaa weeni wa ayen, "Mi ka ligra, alege m le te fu ka mi ale ta jaab buui la. Yeezu Kirisita Nazaret denowa yonni nyij ate mi a weeni fu ayen fi yiri zaani cheñ."

⁷ Piita yaa yik wa juga nisaña a maa maari wa ate wa yiri. Nuruwa nañsanja a le kunanja a deri ta pagrim nna nwuli

⁸ ate wa yok jueli wein a jam zi a yaa va ba a maa bo Juuma Puusika Yenni po a cheñ ale yok a zi a pak Naawen

⁹ ate nuruma meena a nya wa ale a cheñ ale a pak Naawen la

¹⁰ ate ba yaa miñ ayen wa ka waai ale a kali Nalim Noanni a juisi la. Ku yaa chim wakperikaliik nna yegayega a te ba.

¹¹ Piita ale Jɔɔn a yaa pilim jam bo ka Yenni po juijui ate

ba a wi ayen Solomon Posuk la. Nuruwa ale jam bobi Piita ale Jōon nna keñken a ta la, ku yaa cha nuruma meena ate ba yaa chali chej Piita ale Jōon jigi.

¹² Piita ale nya nuruma la wa yaa weeni ba ayen, "Izirali demma, ka boa ale soa ate ni basi ate wanni de a cha ni? Be ka boan me ale soa ate ni a nya ti dila? Nama poli ayen ku ka tama dek pagrim nyij yaase ti dek wein siuk tuima nyij ale soa ate tama nyε ate nuruwa de a baga a chej?

¹³ Aawo, ku ka Abraham ale Aizik ale Jekob ale ti kokpiensanja Naawenni ale te zula wa tomteerowa Yeezu. Alege nama ale yik wa a te Gominawa Paalot a yaa zeri wa wa niij. Paalot jam poom a yaali ayen wa vari wa a basi kama alege nama zeri.

¹⁴ Yeezu a jam ka welensa ale wayorisima nyōnō, alege nama zeri wa kama alege weeni Paalot ayen wa yeeri nuru koorowa a te ni.

¹⁵ Nama be ko ka nyuvuri teerowa. Naawen abe nak wa yiri kum po kama. Tama be nya wanni de kama a yaa weeni a sak ni.

¹⁶ Ku be poom ka wala yonni pagrim nyij ale siaka wa yonni nyij ate nuruwa de ate ni seba wa la a nya nyijyøgsa ate ni a nya wa ate wa ta pagrim. Ni ale a nya dii nna la, ku ka siaka Yeezu yonni nyij ate nuruwa a tāra a yaa nya nyijyøgsa nalimnyiini nama

meena nimbie po.

¹⁷ "Yøgyøgla de m suaata, m seba ayen nama ale ni kpajña ale nyε Yeezu dii la, ni ze kama, ate ni nyε.

¹⁸ Alege, nama ale nyε dii la, ku ka Naawen ale pa te wa biisiteerøma meena dila po dila powa a yaa weeni ayen, ku a fe kama ate waai ate wa lueri la a nam. Ku sum jam chim ka wensie.

¹⁹ Dila nyij ni be tagri a basi ni tuimbaataja ate Naawen a von a te ni. Ni dan nyε dila supeentik ale nyini Nyōnōwa jigi a jam ni jigi

²⁰ ate wa basi ate Yeezu waai ale ka Kirisitawa ate wa poom lueri wa a te ni la a yaa jam ni jigi.

²¹ Wa ale kasim bo ka wenymazuk ate ku ga paari diipo ate wa le jam nyε wie meena a magsi ase Naawen ale jam pa wa biisiteerø weleensa a biisi dii dila po dila po la.

²² Boan nyijja, Moosis a weeni kama ayen, 'Nyōnōwa fi Naawenni a le tom ate biisiteerø jam ase mi la. Biisiteerø de a chim ka ni dek nuru. Ku be a fe kama ayen ni siak a va wari meena ate wa a weeni ni ayen ni nyε la.

²³ Nuru waai abe ale kan a va dii ate biisiteerø de a weeni la, ku a fe kama ayen Naawen poori wa nuruma po a kaasi wa.'

²⁴ Biisiteerøma baai meena ale biisi a ta nyini Samuel la, ale baai me ale pa saj wa la, bala meena a biisi magsi chaab ale ka wie

ŋaaí ale nyé daanja de la.

²⁵ Nama be ka biisi-teeróma de bisa. Naawen abe ale jam nyé noayenka dila po dila po ale ni kokpiensaña la, nama abe maa ta noayer kala me kama ase wa ale jam weeni Abraham ayen, 'M le va ka fi ŋaañbisanya nyij a niak waai meena tēñzuk.'

²⁶ Dila nyij ate Naawen lueri wa yomowa de niij tom wa nama jigi ayen wa te ni niaka. Niaka de ale wa a le nyé ate nama waai meena a basi wa gaasa suitanya vaka."

4

¹ Ba ale jam boro a biisi ale nuruma la, Juuma Puusika Yenni kpajña ale Juuma Puusika Yenni lim-sidóma kpagini ale nuru baai ate ba a wi ayen Sajusi la, a yaa maa chaab a jam ba jigi

² ale supuurim dii nyij la Piita ale Jōon a jam a sak nuruma kama ayen Yeezu a yiri kum po kama. Dila abe a sak kama ayen baai ale kpi la a le yiri kum po kama.

³ Dila nyij ba yaa yik Piita ale Jōon a lik ate vari veenti dii nyij la, ku jam poom deri ka junçai.

⁴ Alege baai yegayega ale wom ba sinsanña la, a jam siak a te ŋa kama ate ba meena a gum chaab paari nidøaba tusa ŋanu.

⁵ Vari ale veenti la, Juuma nalimaña ale nisomma ale Juuma Sinsanña sagrøma a

jam tigsi chaab Jerusalem tēñka.

⁶ Ba jam tu chaab ale ka Anasi waai ale ka Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni la, ale nuru baai ate ba a wi ayen Kayafas ale Jōon ale Alezanda la ale baai meena ale ka Anasi døkdemma po la.

⁷ Ba yaa yik tuimtomdøma a zaani ba niij a bek ba ayen, "Ka boan jaab pagrim nyij a yaase ka wana yoi nyij ate nama nyé nna?"

⁸ Naawen Chiika abe ale jam sueri Piita la, wa yaa tulisi ba ayen, "Nuruma kpaga ale nisomma,

⁹ Nama a dan a bek tama jinla a magsi chaab ale wamañ kaai ate ti nyé a te gbaruku la ale jaab buui nyij ate nuruwa de a nya nyinjyøgsa la,

¹⁰ ku a fe kama ayen nama meena ale Izirali tēñka demma meena a seba ayen ka Yeezu Kirisita Nazaret denowa waai ate ni yik kpi jabarimu nyij ate Naawen nak wa yiri kum po la, wala yonni nyij ate nuruwa de ale za ni niij la a nya nyinjyøgsa.

¹¹ Ba ale ŋmarisi dii Naawen gban̄ka po la ka wensie a magsi chaab ale Yeezu ayen,

'Tintain dii ate seeroma a zeri la a chim ka tintain mañ ŋa meena po.'

¹² Varibasika a va ka wala nyiini nyij a jam. Nuru ka tēñzuk de ate Naawen a te ti ate kula nyɔnɔwa a

baga vari ti a basi. Ka wala nyini."

¹³ Ba ale jam nya ale Piita ale Jœn a ta pagrim a baga biisi nna alege ba an zamsi gbañ a paari niñ la, ku yaa cha ba nna yegayega ate ba yaa miñ ayen ba jam boro ale ka Yeezu.

¹⁴ Alege ba jam ka wari a weeni, dii nyiñ la, nuru waai ate ba tebi la a jam za ale ka Piita ale Jœn.

¹⁵ Ba yaa weeni ba ayen ba nyini kpañña dökku po a nyini peelim. Piita ale Jœn ale ga nyini la, kpañña yaa deri piilim a biisi ale chaab ayen,

¹⁶ "Ti baga a nyε nuruma de ka se? Wakperikaliika de ate ba nyε nna ate waai meena Jerusalem tœnka po a nya la? Ti be an baga a nak nampaga me ale di me.

¹⁷ Ti be dan a yaali ayen wanni de a kan ñman tagli jigi meena, ni basi ate ti kaam ba ayen ba kan ñman pa Yeezu yonni nyiñña a biisi wari ale waaiya."

¹⁸ Ba yaa wi Piita ale Jœn a kaam ba ayen ba kan ñman pai Yeezu yonni nyiñ a biisi a yaase ba sak waaiya.

¹⁹ Alege Piita ale Jœn a yaa tulisi ba ayen, "Nama dek a be weeni nyaku de ase ka ku kuna dek ale magsi Naawen jigi ase ka ti zuli nama yaa ti zuli Naawen ya?

²⁰ Boan nyiñña, tama an baga basi dii ate tama dek a nya ale wom la biiga."

²¹ Kpañña a yaa ñman kaam ba ale nin muna a

gum du a yaa basi ba ate ba cheñ, dii nyiñ la ku jam pagra kama ate ba nya siuk a te ba waalika, boan nyiñña, nuruma meena a kasim jam a te ka Naawen pimpauk ale dii ale nyε la.

²² Dii nyiñ la, nuru waai ate wakperikaliika de a jam nyε wa jigi ate wa nya nyiñyøgsa la, a jam gaam bena pisinaansi kama.

²³ Ba ale jam pa Piita ale Jœn a basi la, ba yaa pilim ñman cheñ ba Kirisita bisa vaanchaama jigi a weeni a sak ba Juuma Puusika Yenni kpañña ale nisomma ale weeni ba dii la.

²⁴ Ba ale wom la, ba yaa maa chaab a puusi Naawen ayen, "Ti Nyœnœ, fi waai ale nyε wenñmazuk ale tœñ ale nyakpeemu ale ñanta baai meena ale bo ba po, ate fi soa ba la,

²⁵ fi va Naawen Chiika nyiñ a pa biisi ale ti kokpienka Deevid waai ale ka fi tomteerœ la ate wa yaa weeni ayen,

'Ka boa ale soa ate nuru baai ale kan daa Juuba la sue a puuri nna yegayega?

Ka boa ale soa ate nuruma ta popola kayaata?

²⁶ Tœnka meena nalimaña gomsi ba dek a magsi ka kpaliñ.

Nijdeeroma de meena abe nyε ka tuka ayen ba nyε kpaliñ ale Nyœnœwa Naawen ale Kirisitawa ate

Naawen a weeni ayen
wa le tom wa la.'

²⁷ Ku be sum ka wensie,
Naawa Ayerod ale Gomina-
nawa Pontios Paalot a nyε
tuka kama tεŋka de po ale
Izirali dem ale baai ale kan
daa Izirali dem la a maa
chaab a zok ayen ba nyε
Yeezu waai ale ka tomteero
welenka ate fi nyε wa ate wa
chim Kirisitawa la wari.

²⁸ Ba tu ka chaab ayen ba nyε
wanni de, alege ba ɳman ze
ayen ka fi dek ale fi pagrim
popola ayen di la nyε.

²⁹ Yøgyøgla de, Nyønø, nya
ba ale a nyigsi ti dii ale
popola ɳaai ayen ba nyε ti
jigi la. Be basi ate tama
fi tomteerøma a ta pagrim
a biisi fi wamanjsaŋa abe ti
kan a chali yøgsum.

³⁰ Pa fi pagrimu a tebi nu-
rubu, abe fi te siuk ate ti pa
fi tomteero welenka Yeezu
yonni a nyε wakperikaliisa
ate nuruba nya."

³¹ Ba ale jam puusi a nueri
la, juijui ate ba jam kala la,
a yaa jam a choa. Naawen
Chiika a jam sueri ba meena
suniimaŋa kama ate ba yaa
deri piilim a biisi Naawen
wamanjsaŋa ale nyiŋpagra.

³² Baai meena ale jam ta
siaka ale Yeezu la, a jam ta
ka noai yεŋ ale popola yena.
Ba waai jam karo a weeni
ayen wa ɳanta baai ate wa
ta la ka wa dek wa nyiini
ɳanta, alege ba meena a pa
ba ɳantaja a chari ka chaab.

³³ Tuimtomdøma a yaa
jam a sak kama ale pagrim
ayen ba nya Yeezu ale yiri

kum po la kama. Naawen
a jam niak ba kama nna
yegayega.

³⁴ Nuru a jam ka ba po
a nam a yaali jaabøa. Baai
meena ale jam soa tεŋsa ale
yie la, a pa da kama, a ta
ligranja

³⁵ a jam a te tuim-
tomdøma. Ligranja de ba
yaa pa kama a chari ba
meena a magsi chaab ale ba
wanyiwanyi ale sum a yaali
ligranja dii la.

³⁶ Nuru wanyi ale jam
boro. Wa yoi ale Josefi. Wa
jam ka Livai deno ate ba
biak wa tεŋ kaai ate ba a
wi ayen Saipurus la. Tu-
imtomdøma a jam te wa ka
yoi ayen Banabas. Di kiri
ale nuru waai ale a deŋsi
nuruba kpa la.

³⁷ Nuruwa de waai ale jam
ka ba po la, a yaa jam pa wa
tεŋ a da a yaa ta ligranja a
jam te tuimtomdøma.

5

¹ Alege nuru ale jam boro.
Wa yoi ale Ananaiyas. Wa
powa yoi ale Safira. Ba yaa
maa chaab a pa ba ɳanta a
da.

² Ba yaa maa chaab a
poori ligranja ɳa gela a ta
ba dek ale ge nnjala a te
tuimtomdøma.

³ Ba ale ta ligranja a jam tu-
imtomdøma jigi la, Piita yaa
bek wa ayen, "Ananaiyas, ka
boa ale soa ate fi basi ate
Sitaana paasi fu ate fi velim
ale Naawen Chiika alege a
yaa tali tεŋka ligranja gela?

⁴ Diipo ate fi an diem pa ka a da la, daa fi ale jam soa ka? Fi be ale pa ka me a da la, ligranya me daa fi ale soa? Be ka boa ale soa ate fi poli a nyε wanni de? Nya de, fi an velim ale daa nurubiiga, fi velim ale ka Naawen."

⁵ Ananaiyas ale wom nna la, wa yaa deri lo tεŋ a kpi ate yøgsum nna yegayega a yaa yik baai meena ale jam wom nyaku de la.

⁶ Nidøa paaluk baai ale jam bo dula la a yaa pa garupali a vili wa nyinjka a ji wa ta nyini chεŋ a ga gu.

⁷ Ku ale ga beni maga dek la, wa powa a yaa jam jo. Wa jam ze dii ale nyε la.

⁸ Piita a yaa weeni wa ayen, "Weeni a sak mu, fi ale fi chorowa ale pa ni tεŋka da la, ka ligranya meena ale la ate nama a ta jam?"

Nipowa yaa tulisi Piita ayen, "Mm, nja meena ale la."

⁹ Piita yaa bek wa ayen, "Be ka boa ale soa ate fi ale fi chorowa a maa chaab ayen ni nyε Nyɔnɔwa Naawen Chiika a nya? Nya de, nidøa baai ale ta fi chorowa a ga gu la, a njan cheena kama døkku noai yøgyøgla de. Ba be a le ji fi me kama a ta nyini ga gu."

¹⁰ Wa yaa deri lo Piita naŋsa tεŋ a kpi. Nidøa paaluku a yaa jam jo a nya ale wa kpiya ate ba yaa ji wa a ta nyini a ga gu wa chorowa tεŋ.

¹¹ Yøgsum nna yegayega a yaa jam yik Kirisita bisaŋa

meena ale baai meena me ale jam wom wieŋa de la.

¹² Tuimtomdøma kasim jam a nyε ka wakperikaliisa nna yegayega nūruma po. Baai ale ta siaka la, a kasim jam a nyε tuka ale chaab ka Solomon Posuku jigini Juuma Puusika Yenni po.

¹³ Nuru waai ale jam kan daa ba po la a jam a chali ka yøgsum ayen wa pa wa dek a gum ba po. Alege nuruma a kasim jam a te ba ka pimpauk nna yegayega.

¹⁴ Nuru bøari nna yegayega nidøaba ale nipooba baai ale jam ta siaka ale Nyɔnɔwa la a kasim jam a gum ba po.

¹⁵ Tuimtomdøma ale jam a nyε dii la a basi kama ate nuruba ji yøgnyeensa ale gaduaata ale taasa a ta ba nyini suitaŋa niŋsa ayen Piita a dan va a taam abe wa yisuŋku a jogi va ba zuk a taam.

¹⁶ Nuru bøari nna yegayega a jam nyini tεŋ sii ale kala gilim Jerusalem tεŋka la a ta nuru baai ale a yuak a yaase chichiribaata a bo ba zuima po la a jam. Ba meena jam nya nyinjyøgsa kama.

¹⁷ Alege Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni ale wa vaanchaama meena Sajusi demma a yaa jam a de nyuri ale tuimtomdøma.

¹⁸ Dila nyin la, ba yaa yik tuimtomdøma a lik døk kuui po ate ba a lik waai meena ku po la.

¹⁹ Yok kuui ate ba lik ba la, Naawen sabiilo a yaa jam lak likka diinaŋa noaŋa a ta

tuimtomdōma a nyini a yaa weeni ba ayen,

²⁰ “Ni cheŋ a ga jo zanai Juuma Puusika Yenni po a weeni nuruma nyuvuri paalini de kiri ale ka dii la.”

²¹ Tuimtomdōma yaa siak wa noanni a yaa yiri saliuk yokyok a ga jo Juuma Puusika Yenni po a sak nuruma.

Dila powa Juuma Puusika Yenni kpaŋŋa kpagi kpeeni ale wa vaanchaama yaa wi Juuma nisomma meena ate ba jam jigi yeŋ a nyε tuka. Ba yaa tom nuruba ayen ba cheŋ likka diinanja a ga ta tuimtomdōma a jam ba niŋ.

²² Alege nuruma baai ate ba tom ayen ba ga ta ba a jam la a yaa cheŋ ga a paari alege tuimtomdōma ka likka dōkku po ate ba pilim ŋman jam a weeni a sak ba ayen,

²³ “Tama ale ga a paari likka dōkku la ku jam lik kama nalimnyiini ate baai ale za a limsi la a diem za a limsi. Alege tama ale ga lagi dōkku noanni la, tama an nya nuru du.”

²⁴ Juuma Puusika Yenni limsidōma kpagini ale Juuma Puusika Yenni kpaŋŋa ale ga wom dila la, ba yaa tuim ate ba a poli jaab buui ate wanni de le ta jam la.

²⁵ Nuru wanyi a yaa jam jo ba jigi a weeni ba ayen, “Ni wom de, nuru baai ate ni yik a lik la, a za Juuma Puusika Yenni po a sak nuruma.”

²⁶ Puusika Yenni limsidōma kpagini ale wa nuruma a yaa maa chaab

a cheŋ a ga ta tuimtomdōma a ŋman jam. Ba an jam nyε pagrim a yik ba dii nyiŋ la ba jam a chali ka yøgsum ayen nuruma nin zaan yuk ba ale tintana.

²⁷ Ba yaa ta tuimtomdōma a jam zaani kpaŋŋa niŋ ate Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni a yaa bek ba ayen,

²⁸ “Tama an weeni ni ale nin muna ayen, ni kan pa Yeezu yonni nyiŋ a sak nuruba? Alege nama dek abe nya ni ale kasim a pa ni sinsaŋŋa a sueri Jerusalem teŋka po dii la. Ni be a yaali kama ayen ni weeni ayen ka tama ale soa ate wa kpi?”

²⁹ Piita ale tuimtomdōmbala a yaa tulisi ayen, “Ku a fe kama ayen ti siak a te Naawen noai a gaam nurubiik noai.

³⁰ Ni ale yik Yeezu a kpi jabarimu nyiŋ a ko wa la, tama ale ti koma Naawenni a nak wa a yiri kum po kama.

³¹ Naawen zak wa kama a kali wa dek juga ase Nindeero ale Varibasidōla ayen ku te Izirali demma siuk ate ba basi ba wabaataŋa tomka ate ba nya wabaataŋa voŋteka.

³² Naawen Chiika waai ate Naawen a pa a te baai ale a zuli wa noai la, ale a weeni wienja de. Tama abe maa nya wienja de kama ate ti weeni a sak nuruba.”

³³ Kpaŋŋa ale wom nna la, ku yaa puuri ba sue nalimnyiini ate ba jam a yaali ayen ba ko ba.

³⁴ Alege kpaŋŋa po wanyi a jam ka Farisii. Wa yoi

ale Gamaliil. Wa jam ka Juuma Sinsanŋa sagro. Waai meena a kasim jam a te wa zula ka nna yegayega. Wala a yaa yiri zaani kpaŋŋa po a weeni ayen ba ta tuimtomdɔma a nyini peelim ate ku nyε maga dega.

³⁵ Wa yaa weeni tuka demma ayen, "Izirali demma, ni kpesi ni dek ale ni ale ni nyε dii nuruma de jigi la.

³⁶ Nama dek baga teeri ayen nuru waai ate ba a wi ayen Teudasi la a jam pa wa dek a sak kama ayen wa ka nuru kpionŋ nna yegayega ate nuru ba yaa jam paari nidɔaba kobsinaansi a pa ba dek a te wa. Alege Aroom demma ko wa kama ate wa ŋaaŋviirima meena a jam waan chaab ate wa wanni me a be.

³⁷ Dila ŋaaŋnyinj ate Judas Galili denowa me a jam jam diipo ate ba jam boro a chinii nuru la. Wa ale jam jam la, nuru bɔari ale jam va wa me. Alege ba ko wa me kama ate wa nuru meena a waan chaab.

³⁸ Dila nyinj ate mi a weeni ni ayen ni kan nyε nuru de wariya. Ni basi ba ba dek ba nyini. Boan nyinŋa, ba ale poli dii ale a nyε ba nyeka la, ku dan nyini ka nurubiik dek popola jigi, ku a le murum be kama,

³⁹ alege ku dan nyini ka Naawen jigi, ni an baga ale nak a yiak ba. Ni be kpesi ni dek ate ni kan kpaliŋ chaab ale Naawen ya."

Gamaliil ale weeni dila a ga nueri la, ba yaa deri pa wa sinsanŋa,

⁴⁰ a yaa wi ate tuimtomdɔma jo ate ba nak ba ale weeni ba ale nin munq ayen ba kan pa Yeezu yonni nyinj a biisi wariya, alege basi ba ate ba chenj.

⁴¹ Tuimtomdɔma ale jam basi ba la, ba sue a jam peenti kama dii nyinj la, ka Naawen ale pa ba a chim nuru baai ale magsi ayen ba nam a nya chivie Yeezu yonni nyinj la.

⁴² Daa meena Juuma Puusika Yenni po ale nuru bie po ba kasim jam bo ka ŋa po a sak nuru ba ayen Yeezu ka Kirisitawa (waai ate Naawen a weeni ayen wa a le tom ate wa jam la).

6

¹ Va ŋala po ate Yeezu ŋaaŋviirima a yaa jam piisi a gum du la, kpaliŋ a yaa jam yiri ba sunsun, Juuma baai ale jam a biisi Giriki demma biika la, ale baai me ale jam a biisi Juuma biika la. Baai ale jam a biisi Giriki biika la, a jam a ŋuuni kama ayen ba pukonŋa a kan jam maari a nya ligi ŋaai ate nuru jam pa a chari daa meena la.

² Tuimtomdɔma pi ale bayewa a yaa wi ŋaaŋviirima meena ate ba jam jigi yeŋ ate ba weeni ba ayen, "Ku an magis ayen ti basi Naawen wamaŋsaŋa sakka abe ti ta ligma tuima.

³ Dila nyinj m suaata, ni lueri nuru bayopoi baai

dek ate nama a seba ayen Naawen Chiika ale yam, sueri ba kama la, ate tama yaa pa ligra tuimaja de a nyo ba nisima po.

⁴ Abe tama dek a pa ti dek a te Naawen puusa ale wa wamaŋsaŋa sinsaga ase ti ale kasim a nye dii la.”

⁵ Ba meena sue a yaa kasim jam peenti kama ale tuimtomdōma ale weeni dii nna la. Ba yaa lueri Sitiven waai ale jam ta siaka nal-imnyiini la ale ta Naawen Chiika me la. Baai ale pa san la ale: Filip, ale Porokorus, ale Nikano, ale Timon, ale Paminas, ale Nikolasi. Wa jam nyini ka Antiok a yaa tagri wa dek dila po dila po maa va Juuma wensiuku alege wa daa Juu.

⁶ Ba yaa pa ba a sak tuimtomdōma ate ba puusi Naawen a te ba a pa ba nisima a vi ba zuk.

⁷ Naawen wanni a yaa kasim jam a tagli Jerusalem meena ate ḥaaŋviirma ale bo dula la a jam piisi a gum du. Juuma Puusika Yenni kpaŋja yegayega me a jam ta siaka ale sinsaŋja kama.

⁸ Sitiven abe jam ka waai ate Naawen a te wa niaka nna yegayega ate pagrim a sueri wa la. Wa jam tom ka wakperikaliisa nna yegayega nuruma sunsunj.

⁹ Alege tuka dōk kunyi po nuruba ale jam boro a te ba dek yue ayen Anjmandaayom. Juuma ale jam maa nyini Sairini ale Alezandiria ale Silisiya, ale

Asia teŋsaŋa la a yaa jam maa bo ba po. Nya ba de meena a yaa jam maa chaab a ta nampaga ale Sitiven.

¹⁰ Alege Naawen Chiika a jam te Sitiven ka yam ate wa dan jam biisi wari, ba an baga a tulisi wa.

¹¹ Ba yaa biisi ale noamasim ale nuruma ayen ba weeni ayen ba wom ale wa a le Moosis ale Naawen.

¹² Ba ale nye nna la, ku yaa te nuruma ale nisomma ale Juuma Sinsaŋja sagrōma nyinpagra ate ba yik Sitiven ale pagrim a ta wa a cheŋ tuka kpaŋja jigi.

¹³ Ba yaa ta nuruba ba gela a jam jo ayen ba ve-lim a te wa a weeni ayen, “Nuruwa de a kasim a le ti Juuma Puusika Yeri Welenka ale Moosis Sinsaŋja kama.

¹⁴ Tama wom kama ale wa weeni me ayen Yeezuwa de a le daasi Juuma Puusika Yenni a lonsi abe wa tagri kisi tii meena ate Moosis a te ti la.”

¹⁵ Baai meena ale kali kpaŋja tuka dōkku po la, a yaa kasim jam a nya Sitiven nna zii, a yaa nya ale wa nimbidiaka a nyagsi nna ase Naawen sabiilo nimbidiak la.

7

¹ Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni yaa bek Sitiven ayen, “Nuruma ale a weeni dii la ka wensie?”

² Sitiven yaa tulisi wa ale biik ayen, “M suaata ale m koba, ni lak tue a wom mi ale ta dii ayen m biisi la.

Naawen waai ate ku magsi ayen nuruba a zuli wa la, a jam pa wa dek a sak ti kowa Abraham kama. Dila powa, Abraham diem jam bo ka Mesopotamiya tēŋka. Wa an diem jam cheŋ Yaran Naawen yaa jam jam wa jigi Mesopotamiya tēŋka po

³ a weeni wa ayen, 'Basi fi tēŋka ale fi dōkdemma abe fi cheŋ tēŋ kaai ate mi ayen m dak a sak fu la.'

⁴ "Abraham yaa basi Kaldiya tēŋka ale ge cheŋ a ga bo Yaran tēŋka. Abraham kowa ale ga kpi la, Naawen yaa weeni Abraham ayen wa jam tēŋka de ate ni boro yɔgɔyɔgla nna la.

⁵ Dila powa Naawen an jam te Abraham tēŋka de juijuya ayen Abraham dek abe soa dela ale fiifiik me la. Alege Naawen jam puulim kama ayen wa a le pa ka a te wa ate wa ale wa ḥaaŋbisa meena a soa ka. Diipo ate Naawen weeni Abraham nna la, wa jam diem ka biiga.

⁶ Naawen ale weeni wa dii la ale nna ayen, 'Fi ḥaaŋbisanja a le cheŋ ka sateŋ a ga chim nicham ate ba deri pa ba a chim yom dula jigini. Tēŋ kala demma le basi ate ba nam ate ku ga paari bena kobsinaansi.

⁷ Alege tēŋ kala ate ba tom a te la, mi le bo ka buusa. Dila ḥaaŋnyiŋ ba a le basi tēŋ kala abe ba nyini a jam dela jigini a te mi zula.'

⁸ Naawen yaa weeni Abraham ayen wa gebi wa yoanni ate ku sak ayen wa ale Abra-

ham a yaa ta ka noai yeŋ ale chaab. Abraham a yaa biak Aizik a gebi wa me yoanni wa biam da naaninj dai. Aizik me yaa biak Jekob ate Jekob me a yaa chim wa bisa pi ale bayewa ko. (Bisanja de ale se Izirali yezuima pi ale ḥayewa.)

⁹ "Jekob bisaŋ yaa a de nyuri ale ba suoku Josefi a deri yik wa a da ate wa chim yomo Ejipiti tēŋka. Alege Naawen a jam bo ale wa kama

¹⁰ a maa maari a vari wa a basi nalimnyiini ale dii meena wuu ale a daani wa la. Josefi ale din jam a zaani Ejipiti nakpionku niŋ la, Naawen yaa te wa nyɛ maŋ ale yam ate ku peenti Ejipiti naawa poi ate wa deri nyɛ Josefi ate wa chim Ejipiti ale wa Yenni Gomina a nya tēŋka ale wa Yenni zuk.

¹¹ Kom a yaa jam jam Ejipiti ale Keenan tēnsaŋa ate ninam nna yegayega a yaa jam. Ti kokpieŋsaŋa an jam baga a nya ḥandiinta.

¹² Jekob ale wom ayen ḥandiinta a bo Ejipiti tēŋka la, wa yaa tom wa bisaŋ ti koma ayen ba cheŋ dula jigini. Ba piilim chelim ale la.

¹³ Ba ale ḥyan pilim cheŋ dii a nyɛ buye la, Josefi a yaa basi ate wa suaataŋa a miŋ wa, ate Naawa a yaa seba Josefi dōkdemma.

¹⁴ Josefi yaa te tuntominj wa kowa Jekob a weeni wa ayen wa ale wa dōkdemma meena nuruba pisiyopoi ale

banuwa a jam Ejipiti teŋka a maa boro ale wa.

¹⁵ Jekob a yaa koalim cheŋ Ejipiti teŋka a bo dula a yaa kpi ate ti kokpiensanja me kpi

¹⁶ ate ba yaa pa ba a ta jam teŋka de jujui ate ba a wi ayen Sikiim la a gu ba. Ba jam gu ba ka vorub buui po ate ba gu Abraham la. Abraham dek ale jam da vorumu ale ligra Ayaamo bisaña jigi Sikiim teŋka po.

¹⁷ "Alege Naawen ale jam puulim dii ale Abraham la a jam moata kama. Ti nuruma a yaa ŋmasi jam a piisi a gum du Ejipiti teŋka po.

¹⁸ Naawa ale jam kpi la ku ŋaaŋnyiŋ ate naab wa choa a yaa ŋman jam soa Ejipiti teŋka a nya. Dila po wa Josefi a jam poom kpi kama ate ku beni. Napaalika de jam ze Josefi.

¹⁹ Wala a jam ta ka gaasa nna yegayega ale ti kokpiensanja a fe ba ayen ba pa ba biluaataja a ta nyini peelim a dueni ate ba kpi.

²⁰ Dila powa ale ba jam biak Moosis. Wa jam nala ka nna yegayega. Wa jam bo ka wa kowa yenni ate ba a nya wa zuk ate ku ga paari chiisa sita.

²¹ Ba ale jam maa pa wa a dueni peelim ayen wa kpi la, naawa le ale jam pa wa ate wa chim wa dek biik a yaa a nya wa zuk.

²² Ba jam sak wa kama Ejipiti demma Yammu meena ale ka dii la ate wa

yaa chim nuru kperikaliik wie po ale wa biik po.

²³ "Moosis ale chim paari bena pisinaansi la, ku yaa jam wa popola po ayen wa cheŋ ga nya wa suaataŋa Izirali bisaña.

²⁴ Wa yaa nya ale Ejipiti deno wanyi ale wa a nyɛ Izirali deno wanyi gaasa nna yegayega. Moosis yaa ga ayen wa maari wa suoku Izirali denowa. Wa yaa nyɛ dila a deri ko Ejipiti denowa.

²⁵ Wa jam poli kama ayen wa dek nuruma le miŋ ayen Naawen le pa ka wa a vari ba a basi, alege ba an jam miŋya.

²⁶ Vari ale veenti la Moosis yaa nya ale Izirali demma baye a ta chaab ate wa yaa pii nyiŋ ayen wa gaari ba. Wa yaa weeni ba ayen, 'Nidoaba, ni wom de, ni ka suaata, ka boa ale soa ate ni a kpaliŋ chaaba.'

²⁷ Alege nuru waai ale jam a namsi wa choawa la a yaa tusi Moosis ate wa taam nakpiak ale ge bek Moosis ayen, 'Ka wana ale ti an bobifi naam ate fi a biisi tama biisa?

²⁸ Fi a yaali ayen fi ko mi me kama ase deemwa ate fi ko Ejipiti denowa dii la?"

²⁹ Moosis ale wom nna la, wa yaa basi Ejipiti teŋka ale yiri chali cheŋ a ga bo Midian teŋka. Dula jigini wa yaa biak bisa baye.

³⁰ "Bena pisinaansi ale ga taam la, Naawen sabiilo a yaa jam Moosis jigi sagini po guuk kuui ate ba a wi ayen

Sinaai Guuk la təŋ. Sabiilowa a jam a pa wa dek a sak Moosis bolimu po ate Moosis yaa nya bolimu ale bu a nyε nna ase bu a de tiib la.

³¹ Moosis ale jam nya dila la, ku yaa cha wa ate wa yaa forisi paari ayen wa ɻmasi nya chak. Wa yaa jam wom Nyɔnɔwa lueluk ale ku a weeni ayen,

³² 'Mi ka fi kokpiensaŋa Naawen, Abraham ale Aizik ale Jekob Naawen.' Yɔgsum yaa yik Moosis ate wa nyiŋka a gok ate wa an ɻman jam baga a pa wa nina viriŋ a nya bu.

³³ Ti Nyɔnɔwa yaa weeni wa ayen, 'Yeeri fi nuensaŋa, dii nyiŋ la, fi ale za juijui la, ka welensa təŋ.

³⁴ M nya m nuruma ale bo Ejipiti təŋka a nam dii nna yegayega la kama. M be wom ba funfobla me kama ate m siŋ jam ayen m vari ba a basi. Gomsi fi dek yɔgyɔgla de ate m tom ate fi cheŋ Ejipiti.'

³⁵ "Moosiswa de ate ba jam zəri wa ale a bek wa ayen, 'Ka wana ale ti an bobii fi naam ate fi a biisi tama biisa?' Ka Naawen dek ale tom wa ba jigi. Wa jam basi ate ka Sabiilowa waai ale jam jam wa jigi tiimu ale a de la po la a maa maari wa ayen wa soa ba a nya ba zuk abe wa chim ba varibasidɔ?

³⁶ Wa sum jam de nuruma niŋ kama a ta ba a nyini Ejipiti təŋka po a nyini a nyε wakperikaliisa ale wie ɻjaai ale a sak ayen Naawen bo

ale wa kama Ejipiti təŋka po ale mogi kpeeni dii ate ba a wi ayen Nyamonuŋ la po, ale sagini po ate ku ga paari bena pisinaansi.

³⁷ Moosiswa de abe ale weeni Izirali demma ayen, 'Naawen a le tom ka wa biisiteero ase mi la ate wa nyini ni po.'

³⁸ Moosiswa de abe ka waai ale jam bo Izirali demma po diipo ate ba jam tigsi chaama sagini po la. Wa jam boro kama diipo ate Naawen sabiilowa a jam biisi ale wa Sinaai Guuku zuk la. Wa be tuesi Naawen tuntomiŋ kaai ale a te ti nyuvuri la kama yaa pa ka a te ti.

³⁹ "Alege ti kokpiensaŋa a zəri wa noai kama. Ba tusi wa a basi ka nakpiak ale a yiili ba suniima po ayen ba dan baga abe ba pilim cheŋ Ejipiti təŋka.

⁴⁰ Ba yaa weeni Moosis suoku Aaron ayen, 'Nyε bogluk tii a le ti de ti niŋ la a te ti. Moosiswa de waai ale ta ti nyini Ejipiti təŋka po a nyini la, ti ze jaab buui ale nyε wa la.'

⁴¹ Ka dila powa ate ba nyε bogluk ate ku a neensi naabiik ate ba yaa a kaab ku, a nyε ɻandiinta tiga a te ku zula, jaab buui ate ba nyε ale ba dek nisima la.

⁴² Dila nyiŋ Naawen yaa pa wa ɻjaan a te ba a pa ba basi ayen ba a zuli chiŋmarisanya ase ba ale ɻmarisi dii Naawen biisiteero ma gbaŋka po kaai ale bo Naawen gbaŋka po dii la

ayen,

'Izirali demma, diipo ate ni jam bo sagini po ate ku ga paari bena pisi-naansi la, daa mi ate ni jam kaab duŋsaŋa a te la.

43 Ni jam pa ka bogluk kuui ate ba a wi ayen Molok la viuku a ji.

Ni jam maa pa ka ni chinjmarika bogluku ate ba a wi ayen Arifan la jameemu a ji a ta cheŋ me.

Bala meena ka bogluta ate ni nyε a yaa te ti zula.

Dila nyinj m le basi ate nuruba a ta ni cheŋ gaam Babilon tɛŋka a be.'

44 "Ti kokpiensanja ale jam bo sagini po la, ba jam ta ka viuk kuui ate ba pa garuku a nyε ku ate ba baga kpititku a a ta a cheŋ jigi meena ate ba a yaali la. Naawen Sinsanŋa piika ate wa jam ɲmarisi ɲa la a jam bo ka viuku de po. Ba jam nyε viuku kama ase Naawen ale weeni Moosis ale sak wa me ayen ba nyε ku dii la.

45 Ku ɲaanŋyinj ate ti kokpiensanja a tuesi ku ba koma jigi la, a jam ji ku kama diipo ate ba jam va Josua ate ba jam tuesi tɛŋ sii ate Naawen a jam yiak ka nuruma alege ate ba a cheŋ la. Ba jam ta Viuku ka dila tɛŋ sila po ate ku ga paari diipo ate Deevid jam la.

46 Naawen sui jam peenti ale wa kama ate wa bek Naawen ayen wa basi ate wa

se yeri a te wa Naawen waai ale ka wa kokpienka Jekob Naawen la.

47 Alege Naawen jam basi kama ate Deevid biika Solomon a se yenni a te Naawen.

48 "Alege ni basi ate m weeni a sak ni ayen wienja de meena wuu po Naawen kpeeni ka daa yie po ɲaai ate nurubisa a pa ba nisima se la, ase Naawen biisiteerɔwa ale weeni dii ayen Naawen weeni ayen,

49 'Wenŋmazuk ale mi zuk-paglik kpeenka, tɛŋzuk de abe ale juijui ate m pa m naŋsanja a tabi ka zuk a vuusi la.

Ka boan jaab yeri ate nama ale se a te mi?

Ka be ate mi a le boro?

50 Daa mi dek ale nyε nyaba de meena?"

51 Sitiven yaa ɲman biisi a cheŋ a weeni ayen, "Ni ka tukpara nyam. Ni a nyε ase ni daa Naawen nuruba la. Ni nyiem kasim a zeri Naawen Chiika kama. Ase ni kokpiensanja ale nyε dii la, nama me a nyε ka dila degadega.

52 Naawen biisiteerɔma wanyi me la a jam boro ate ni koma an basi ate wa namya? Ba jam maa ko ba baai me ale jam mooli sak ayen Wayɔrisima Nyɔnɔ a cheena la. Wayɔrisima Nyɔnɔwa de abe ale nama bobri sak ate ba yik wa a ko la.

53 Nama abe ale jam tuesi Naawen Sinsanŋa. Naawen sabiiloma dek abe ale jam pa

ŋa a te ni. Alege ni an siak a te ŋa."

⁵⁴ Kpaŋŋa ale wom Sitiven ale a biisi dii la, ku yaa te ba supuurim nna yegayega ate ba ŋobi nyina.

⁵⁵ Alege Sitiven sunummu ale poom jam sueri ale Naawen Chiika la wa yaa zak zuk a nya wenŋmazuk a yaa nya Naawen nyagsika a yaa nya me ale Yeezu za Naawen juga genj.

⁵⁶ Sitiven yaa weeni ayen, "Ni nya de, mi nya kama ale wenŋmazuk a lagi ate Saalobiika a za Naawen juga genj."

⁵⁷ Kpaŋŋa a yaa kaari nna yegayega a weeni ayen ba kan ŋman a yaali ayen ba wom wa. Ba yaa chali cheŋ wa jigi

⁵⁸ a yik wa a ta nyini tɛŋka po a nyini a yaa pa tintana a yuk wa ayen ba ko. Seeroma me a yeeri ba kasaautaja a dueni bipaalik kanyi ate ba a wi ayen Sool naŋsa tɛŋ ayen wa a nya.

⁵⁹ Ba ale jam a yuk wa la, Sitiven a kasim jam a wi ka Nyɔnɔ ayen, "M Nyɔnɔ Yeezu, ŋɔa m chiika."

⁶⁰ Wa yaa kpi duna tɛŋ a weeni ate ku jueli ayen, "M Nyɔnɔ, kan teeri wabioku de ate fi bek ba." Wa ale weeni nna la, wa yaa deri kpi.

8

¹ Sool a jam maa ka baai ale siak ayen ba ko Sitiven la po wanyi.

Da dii danni ate ba ko Sitiven la, Kirisita bisaŋa ale

a tu chaab Jerusalem tɛŋka la a deri piilim ninam nna yegayega nyaka. Baai ale ta siaka ale Yeezu la, a yaa jam waan̄ chaab Judia ale Samaria tɛŋsaŋa meena po. Ka tuimtomdɔma nyiini ale jam kan waan̄ chaaba.

² Nuru baai ale ŋmasi jam yaali Naawen siuku nna yegayega la, ale jam ta Sitiven a ga gu ale a kaari nna yegayega.

³ Alege Sool a jam diem pii ka nyiŋ a nyiem gilim a cheŋ yeeŋa dinyi dinyi a basi ate Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la a nam a dari ba meena nidoaba ale nipooba a yuk basi likka diinaŋa po.

⁴ Baai meena ale ta siaka ate ba waan̄ jigi meena la, a yaa jam nyiem a cheŋ jigi meena a sak Naawen wa-maŋsaŋa.

⁵ Filip jam cheŋ ka Samaria tɛŋkpieŋka dek po a sak nuruba. Varibasidɔwa ate Naawen weeni ayen wa le basi ate wa jam la wie.

⁶ Nuru bɔnni ale jam nya wakperikaliik sii ate Filip nye la, ba yaa ŋmasi lagi ba tueŋa nalimnyiini a wom wa sinsaŋŋa.

⁷ Wie ŋaai ale jam nye la gela ale, nuruba yegayega baai ale jam ta chichiribaata ba zuima po la, a kaari ate ti a nyini, ale baai naŋsa ale ba nisima ale jam kpi la, a jam nya nyinjɔgsa kama.

⁸ Dila nyiŋ la, supeentik nna yegayega a jam bo tɛŋ kala po kama.

⁹ Nuru wanyi ale jam bo teñ kala po. Wa yoi jam ale Simon. Wa jam ka tiita nyõnõ. Wa jam pa ka tiita a nyε wakperikaliisa nna yegayega ate ḥa cha Samaria demma. Wa jam pa wa dek a chim ka nuru kpionj.

¹⁰ Waai meena nuru kpeenta ale nuru fiisa teñ kala po a jam a wom wa ka nna yegayega a weeni ayen, "Nuruwa de ta ka Naawen pagrim kpiem buui ate ti a wi wa ayen Pagrim kpion la."

¹¹ Ba jam a wom wa kama nalimnyiini dii nyij la, wa wakperikaliisa ja a jam cha ba beni ka nna yegayega.

¹² Alege ba ale jam wom Filip sinsanja a magsi chaab ale Naawen Naamu ale Yeezu Kirisita pagrimu wie la, ba meena nidɔaba ale nipooba a jam tuesi ka soka.

¹³ Simon dek a jam maa ta siaka kama. Ba ale jam te wa soka a ga nueri la, wa yaa jam maa boro ale Filip ate ku kasim jam a cha wa ate wa nya Naawen ale pa wa nyε wakperikaliisa ale wie ḥaaai ale a sak ayen Naawen bo ale wa kama la.

¹⁴ Tuimtomdōma ale jam bo Jerusalem la a yaa wom ayen Samaria demma a tuesi Naawen Wanni kama la, ba yaa tom Piita ale Jōon ayen ba cheñ ba jigi.

¹⁵ Ba ale jam cheñ a ga paari la, ba yaa puusi Naawen a te baai ale ta siaka la ayen ba tuesi Naawen Chiika.

¹⁶ Dii nyij la, Naawen Chiika an diem jam siñ ba waai zuwa. Ba jam tuesi ka soka nyiini Nyɔnɔwa Yeezu yonni nyij.

¹⁷ Piita ale Jōon a yaa pa ba nisimaja a vi ba zuk ate Naawen yaa te ba Naawen Chiika.

¹⁸ Simon ale nya ayen tuimtomdōma a pa ba nisima a vi ba zuk ate ba tuesi Naawen Chiika la, wa yaa pa ligra ayen wa te Piita ale Jōon,

¹⁹ a weeni ba ayen, "Ni te mi me pagrimu de choawa ate mi me a dan pa m nisimaja a vi nuru zuk, abe wa me a tuesi Naawen Chiika."

²⁰ Alege Piita a yaa tulisi wa ayen, "Fi ale fi ligra ja meena maa chaab a kpi, boan nyijja, fi a poli kama ayen fi baga a da Naawen tiirimu ale ka ligra!

²¹ Fi niñ a maa ka ti tuimaña po dii nyij la, fi sunummu a ka nyemagsika ale Naawenya.

²² Dila nyij, ku a fe kama ayen fi tagri fi popola baataja de abe fi puusi ate Nyɔnɔwa a voj a te fu fi ale poli wannu de choawa la nyij.

²³ Dii nyij la, m nya kama ale fi sunummu a kasim sueri ale ka nyuri ate ku basi ate fi an baga a chala be fi wabaatanya jigiya."

²⁴ Simon a yaa weeni Piita ale Jōon ayen, "Mi a saalim, ni puusi a te Nyɔnɔwa a te mu ate wienja de meena

ate ni biisi la a kan jam mi jigiya."

²⁵ Piita ale Jōon ale biisi soa se ba ale seba Yeezu a soa dii la, ale maa sak ba Naawen wamañsaña a ga nueri la, ba yaa pilim ḥman chej Jerusalem tēnka. Ba ale jam bo siuku po a chej la, ba jam sak Naawen wamañsaña Samaria tēnfiisaña yegayega po kama.

²⁶ Nyōnōwa sabiilo a yaa weeni Filip ayen, "Gomsi fi dek a yiri chej a va yenin gala nyin a va siuk kuui ale dua Jerusalem ale Gaza tēnka sunsuŋ la." (Ku ka siuk kuui ale va sagini po a chej la.)

²⁷⁻²⁸ Filip a yaa yiri a chej. Wa ale jam bo siuku po a chej la, wa yaa ga tu Itoopiya tēnka kpagi kpien dinyi. Wa me a jam bo ka siuku po a kuli. Wa jam a nya ka Itoopiya tēnka nipōk Naawa ligmañza zuk. Kpagi kpeeni de jam chej ka Jerusalem tēnka ayen wa puusi Naawen a yaa puusi nueri a kuli. Wa jam kala ka jaab po ate wusuma dari ta a chej. Wa ale kala wa jaamu po a chej la, wa jam a karim ka Naawen biisi-teerōwa Azaya ale ḥmarisi dii Naawen gbañka po la.

²⁹ Naawen Chiika a yaa weeni Filip ayen, "Yiri a ga pa fi dek gum chaab ale nuruwa."

³⁰ Filip a yiri a chali chej wa jigi a yaa wom ale wa a karim ka Naawen biisi-

teerōwa Azaya gbañka. Filip a yaa bek wa ayen, "Fi miŋ a chak dii ate fi a karim la?"

³¹ Kpagini a yaa tulisi wa ayen, "Mi a le nyε ka se a miŋ chak ase nuru a nin kan weeni ku kiri a sak mu?" Wa yaa wi Filip ate wa jueli a maa kali jaamu po ale wa.

³² Nuruwa ale jam a karim dii la ale nna,

"Ase posuk ate ba ta a chej ayen ba ko la,
ase pabiik ate ba a
gebi ka kobtaña a basi
alege ka kan kaari la,
wa an jam weeni
wariya.

³³ Wa jam nya chivie alege ba jam mini wa wensienja kama.

Nuru karo ale baga a
biisi wari a sak wa
ŋaanbisaña,
dii nyin la, wa nyuvunni
tēnzik de a kpeglim
kama."

³⁴ Kpagini a yaa bek Filip ayen, "Weeni a sak mu ka wana ate biisiteerōwa a biisi wa wari nna? Ka wa dek yaa ka nuru yoŋŋoa?"

³⁵ Filip a yaa deri pa karimka de a piilim biik a weeni Naawen wamañsaña a magsi chaab ale Yeezu.

³⁶ Ba ale jam va chaab a chej siuku po la, ba yaa jam paari jigi ate nyiam a dua ate kpagini a yaa weeni Filip ayen, "Nyiam ale nna. Ka boan ale wa kasi ate fi kan te mu soka?"

³⁷ Filip a yaa weeni wa ayen, "Fi ale nya soka ase fi nin siak ale fi sunum meena." Kpagini yaa tulisi

wa ayen, "Mm, m siak ya ale
m sunum meena ayen Yeezu
Kirisita ka Naawen biik."

³⁸ Kpagini yaa nyε ate
jaamu a zaani, ate wa ale
Filip a yaa maa chaab a siŋ
nyiamu po ate Filip a te wa
soka.

³⁹ Ba ale nyini nyiamu po
a jueli la, Naawen Chiika a
yaa deri ta Filip a chεŋ ale
ge kpagini nyiini. Kpagini an
ŋman nya wa, alege a yaa
chεŋ wa chelimu ale supeen-
tik.

⁴⁰ Filip a yaa deri nya ale
wa dek a bo ka tεŋ kaai
ate ba a wi ayen Azotus la.
Wa nyini tεŋ kala a chεŋ Si-
izariya tεŋka. Wa ale jam bo
siuku po a chεŋ la, wa jam a
sak Naawen wamaŋsanja ka
tεŋsanja meena.

9

¹ Nyāja de meena ale jam
a nyε la, alege Sōol a kasim
jam diem boro a nyigsi
Nyōnōwa ḥaaŋviirima kama
ayen wa a le ko ba. Wa
yaa jam chεŋ Juuma Puusika
Yenni kpagi kpeeni jigi

² a bek wa ayen wa
ŋmarisi gbaŋsa a te wa ate
wa ta ga te Damasikus tεŋka
tuka diinaŋa demma, ate
gbaŋsanja te wa siuk ate
wa dan nya waai ale wa ka
Nyōnōwa siuku nuru, nidoa
yaase nipok, abe wa yik kula
nyōnōwa a bobo a ta chεŋ
Jerusalem tεŋka.

³ Sōol yaa ale bo siuku
po a chεŋ ate wa jam
moata Damasikus tεŋka la,

wenj̄mazuk a yaa nyagsi
nna yegayega a gilim wa.

⁴ Sōol yaa lo tεŋ a wom
ale lueluk a weeni wa ayen,
"Sōol, Sōol, ka boa ale soa ate
fi a namsi mu nna?"

⁵ Alege Sōol a yaa weeni
wa ayen, "Ka wana, m
Nyōnō?"

Ate lueluku a yaa tulisi wa
ayen, "Ka mi Yeezu ate fi a
namsi,

⁶ alege yiri a jo tεŋka po
ale fi le wom dii ale magasi
ayen fi nyε la."

⁷ Nidoa baai ale jam maa
va wa a chεŋ la a jam wom
ka lueluku alege ba an nya
nuru. Ba be an ŋman jam
baga a biisi.

⁸ Sōol ale ga yiri ŋmazuk
la, wa ninaŋa yaa ligi ate wa
an ŋman baga a nya. Ba yaa
yik wa nisima a ta wa chεŋ
Damasikus tεŋka.

⁹ Ku jam paari ka daa ŋata
alege wa an diem a nya. Wa
be an jam de ŋandiinta a
yaase wa nyu nyiam.

¹⁰ Yeezu ḥaaŋviirima po
wanyi ale bo Damasikus
tεŋka. Wa yue jam ale
Ananaiyas. Nyōnōwa a
yaa jam jam wa jigi nna
se wa goa daasim kama
la a yaa weeni wa ayen,
"Ananaiyas."

Ate wa yaa tulisi ayen, "M
Nyōnō, nya mi ale nna."

¹¹ Nyōnōwa a yaa weeni
wa ayen, "Yiri a chεŋ siuk
kuui ate ba a wi ayen Suy-
orosuŋ la. Fi dan ga paari
Judas yenni, bek ayen fi a
yaali ka nuru waai ate ba
a wi ayen Sōol ate wa nyini

Taasus tēŋka la. Wa boro a puusi ka Naawen.

¹² Wa seba kama ayen fi cheena dii nyij la, wa jam nya nuru nna ase wa goa daasim kama la, ale wa cheena wa jigi. Nuruwa yoi ale Ananaiyas. Wa jam nya wa kama ate wa jam pa wa nisima a vi wa zuk ayen wa ninaŋa ɻman lagri."

¹³ Ananaiyas a yaa tulisi Nyɔnɔwa ayen, "M Nyɔnɔ, mi wom ka nuru yegayega jigi nuruwa de ale basi ate fi nuruwa a nam yegayega dii Jerusalem tēŋka po la.

¹⁴ Wa be tuesi ka pagrim Juuma Puusika Yenni kpaŋŋa jigi a jam Damasikus tēŋka po ayen wa yik waai ale a wi fi ayen wa Nyɔnɔ la."

¹⁵ Nyɔnɔwa a yaa weeni Ananaiyas ayen, "Chen, dii nyij la m potim lueri wa kama ayen wa chim mi tomteero a weeni mi yonni a sak nuru baai ale kan daa Izirali demma la, ale ba nalin kpeema me, ale Izirali demma dek."

¹⁶ Mi dek abe a le sak wa ninam buui ate wa a le nam mi yonni nyij la."

¹⁷ Ananaiyas yaa chen ga jo yenni a pa wa nisimaŋa a vi Sɔɔl zuk a weeni wa ayen, "M suok, Sɔɔl, Nyɔnɔwa Yeezu dek waai ale pa wa dek a sak fu siuk kuui po dek ate fi va a jam dela la ale tom mu fi jigi ayen m weeni fu ayen fi ninaŋa a ɻman lagri abe Naawen Chiika a sueri fi sunummu."

¹⁸ Wa ale ga weeni nueri la, ɻanta nna ase jam pagta la a yaa nyini Sɔɔl ninaŋa po a nyini lo ate dula jigini wa yaa ɻman baga a nya. Wa yaa yiri zaani a tuesi soka.

¹⁹ Wa ale ga de ɻandiinta la, wa pagrimu a yaa ɻman pilim jam.

Sɔɔl yaa jam goa da maga dega Damasikus tēŋka po ale ɻaaŋviirima.

²⁰ Wa yaa deri chen ga jo Juuma tuka diinaŋa po a deri pilim a sak nuruwa Yeezu wie a weeni ba ayen, "Yeezu ka Naawen Biik."

²¹ Baai meena ale jam wom wa sinsanŋa la, ku yaa cha ba nna yegayega ate ba a bek chaab ayen, "Ee, daa nuru waai ale jam bo Jerusalem tēŋka a basi ate baai meena ale a wi Yeezu ayen ba Nyɔnɔ la a namu? Wa be jam dela daa dila nyij ayen wa yik ba a ta chen Juuma Puusika Yenni kpaŋŋa jigiyia?"

²² Alege Sɔɔl a yaa ɻmasi jam ta ka pagrim nna yegayega a sak wa sinsanŋa ale a biisi a nak nampaga nna yegayega ate ku yaa tuim Juuma baai ale jam bo Damasikus tēŋka po la. Ba bula ɻman jam ka wari a weeni. Wa jam a nye wienja de kama ayen ku sak ayen Yeezu sum ka Kirisitawa ate Naawen weeni ayen wa a le tom ate wa jam la.

²³ Daa yegayega ale ga taam la, Juuma a yaa jam jigi yen a nye tuka a poli ayen ba ko Sɔɔl.

²⁴ Alege wa jam wom ba ale poli ayen ba nyε wa dii la kama. Daa meena yok ale kantueŋ ba kasim jam za ka teŋka po tuaataŋa noa a limsi ayen ba dan nya wa abe ba ko wa.

²⁵ Alege da yeŋ yok po ate Sɔɔl ḥaaŋviirima a yaa pa wa a nyo busik po a ta wa va siaka tokparuku ate wa sinj cheŋ.

²⁶ Sɔɔl ale jam cheŋ Jerusalem teŋka la, wa jam pii nyinj a yaali ayen wa maa pa wa dek a gum Yeezu ḥaaŋviirima po. Alege ba an jam poli ayen wa maa ka Yeezu ḥaaŋviiro. Yøgsum a yaa jam yik ba.

²⁷ Alege nuru waai ate ba a wi ayen Banabas la yaa maari wa a ta wa jam Yeezu tuimtomdøma jigi. Banabas yaa weeni sak ba Sɔɔl ale jam bo siuku po a cheŋ Damasikus ate wa nya Nyɔnɔwa ate wa biisi ale wa dii la. Wa ḥman weeni sak ba Sɔɔl ale jam nyini peelim dii Damasikus teŋka po a pa Yeezu yonni nyinj a sak nuruba ale kan chali yøgsum la.

²⁸ Ba yaa siak ate Sɔɔl a maa boro ale ba Jerusalem teŋka po a nyini peelim a sak nuruba Nyɔnɔwa yonni nyinj ale kan chali yøgsum.

²⁹ Wa jam a biisi kama ale a nak nampaga ale baai ale ka Juuma a wom Girik demma biika la. Ba yaa jam pii nyinj a yaali ayen ba ko wa.

³⁰ Wa Kirisita bisa

suaataŋa ale ga seba la, ba yaa ta wa cheŋ Siizariya teŋka, a yaa zaani dula jigini a basi wa ate wa a cheŋ Taasus teŋka.

³¹ Kirisita bisaŋa ale a tu chaab meena a jam bo Judia teŋka meena po la, ale Galili teŋka meena po la, ale Samaria teŋka meena po la a yaa jam boro ale ka masim. Ba siaka jam ta ka pagrim a kasim jam a chim nna yegayega a gum du ate ba va Nyɔnɔwa siuku ale a chali wa. Naawen Chiika abe jam a maari ba kama ate ba jam piisi a gum du.

³² Piita kasim jam nyeemu a cheŋ ka Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la jigi, jigi meena. Da yeŋ ate wa yaa cheŋ Lida teŋka, ayen wa puusi Naawen Nuruma.

³³ Dula jigini wa yaa nya nuru wanyi ate ba a wi wa ayen Aniiyas la. Wa jam gbariŋ kama an baga a cheŋ ate wa kasim jam dua tiak po ate ku ga paari bena naanij.

³⁴ Piita yaa wi wa ayen, "Aniiyas", a weeni wa ayen, "Yeezu Kirisita a basi kama ate fi nya nyinjøgsa. Yiri ḥmai a kpamsi fi tiaka." Aniiyas a yaa deri yiri nna bunyi dekki.

³⁵ Nuru baai meena ale bo Lida ale Saaron teŋsaŋa ale nya wa la, ba me yaa deri tagri a maa va Nyɔnɔwa.

³⁶ Nipok ale jam bo Jopa teŋka. Wa maa ka waai ale ta siaka ale Yeezu la. Wa yoi ale Tabita. Ba jam a wi wa ale Giriki demma biika ayen ka Dookas. Ku kiri

ale yisik. Wa kasim jam a yaali tuimmaŋsa tomka ale a maari ኃንጃግስ me.

³⁷ Va ኃላ po nyin̄tuila a yaa yik wa ate wa kpi. Ba ale jam so wa nyin̄ka nueri la, ba yaa jam pa wa a ta jueli dueni ኃማዕክ dök po.

³⁸ Lida ተንካ a be ale jam poom moata Jopa la, ኃናልኩርማ ale wom ale Piita bo Lida la, ba yaa tom nidoaba baye wa jigi a saalim wa a weeni ayen, "Ti a saalim, nyε nwuli a jam dela."

³⁹ Ba ale ga weeni Piita dila la, wa me a yaa yiri a maa va ba a chej. Wa ale jam la, ba yaa ta wa jueli ኃማዕክ dökku po. Pukoŋja meena a yaa jam gilim wa a kaari ale a sak Piita garuk tii meena ate Dookas a jam nyε ti diipo ate wa jam vua la.

⁴⁰ Piita yaa yiak ate ba meena nyini peelim ale ge a kpi duna ተን a puusi Naawen ale ge a virim Dookas jigi a weeni wa ayen, "Tabita, yiri ኃማ." Tabita yaa lagi wa ninanja. Wa ale ga nya Piita la, wa yaa yiri kali ኃማ.

⁴¹ Piita yaa forisi paari wa a maa maari wa ate wa yiri zaani ኃማ. Piita yaa wi baai ale ta siaka ale Yeezu la, ale pukoŋja a yaa pa wa javuuk a te ba.

⁴² Waai meena Jopa ተንካ po a jam wom wanni de kama ate nuruba yegayega a yaa jam siak a te Nyɔnɔwa.

⁴³ Piita jam goa Jopa kama da boari ale nuru wanyi ate

ba a wi wa ayen Simon. Wa jam ka gbaŋzaba.

10

¹ Nuru ale jam bo Siizariya ተንካ. Wa yoi jam ale Koniilos. Wa jam ka Aroom sojima bej kanyi kpaŋja po wanyi. Bej kala yoi jam ale, "Italiya ተንካ."

² Wa jam a yaali ka Naawen siuku wie nna yegayega. Wa ale wa dökdemma meena a kasim jam a chali Naawen kama ale a te ኃንጃግስ tiirinta nalimnyiini, ale a puusi Naawen daa meena.

³ Da yen ate wenbalini a ta chiem kantuej baŋ buta la, ate ku yaa nyε wa jigi nna ase wa goa daasim kama la, ate wa yaa nya Naawen sabiilo chak nalimnyiini. Sabiilowa yaa weeni wa ayen, "Koniilos."

⁴ Ate Koniilos a yaa nya sabiilowa ale yøgsum a yaa bek Sabiilowa ayen, "Mi a saalim ka boa M Nyɔnɔ?"

Sabiilowa a yaa weeni wa ayen, "Fi puusaŋa ale fi tiirintaŋa ate fi a te ኃንጃግሻŋa la, a basi kama ate Naawen ta fu wari.

⁵ Yøgyøglia de, be tom nidoaba ate ba chej Jopa a ga ta nuru wanyi ate ba a wi ayen Simon Piita a ta wa jam.

⁶ Wa a goa ale ka gbaŋzaba wanyi ate ba a wi ayen Simon. Wa yenni za ka nyakpeemu noai."

⁷ Sabiilowa ale ga biisi ale wa a nueri ale chej la, Koniilos a yaa wi wa

tomteerøma po baye ale soji wanyi waai ale kasim jam a yaali Naawen siuku wie me la. Wa jam ka waai ale kasim jam moata wa nalinnyiini a tom a te wa la.

⁸ Koniilos yaa weeni dii meena ale nyε la a sak ba ale ge a tom ba ayen ba chεn Jopa.

⁹ Vari ale ga veenti ate ba bo siuku po a chεn a yaa jam boro a moata tεn kaai ate ba a chεn la, Piita yaa jam jueli gboŋ zuk kantueŋ sunsun ayen wa puusi Naawen.

¹⁰ Kom a yaa jam yik wa ate wa yaa jam a yaali ɻandiinta ayen wa de. Ba ale jam diem boro a dik ɻandiintanja la, ku yaa nyε wa jigi nna ase wa goa daasim la,

¹¹ ate wa nya ale wenjymazuk a lagri ate jaab ase gatta kpieŋ la ate jaab a yik ka noa bunaansiwa meena a yaa sinj cheena tεn.

¹² Goaduŋsa meena kanyikanyi ale ɻanta baai meena ale a chεn ba loga nyiŋsa la wanyiwanyi, ale nuinsa meena bunyibunyi ale jam bo ka po.

¹³ Lueluk a yaa weeni Piita ayen, "Piita, yiri ɻmai, ko jaab buui dek ate fi a yaali la a de."

¹⁴ Alege Piita yaa tulisi ayen, "Aawo, m Nyɔnɔ, dii nyiŋ la, mi an diem maa de jaab buui ale ka tama kisuk jaab la."

¹⁵ Lueluku a ɻman pilim jam wa jigi a nyε buye a weeni wa ayen, "Naawen ale

weeni jaab buui ayen wa ka javeleŋ la, ku a fe kama ayen fi kan weeni ayen jaab wala ka fi kisuk jaabɔa."

¹⁶ Nyaku de a jam nyε ka buta ale ge ate gatiaka a yaa ɻman yiri jueli wenjymazuk.

¹⁷ Piita ale jam boro a poli wannu de kiri ale ka dii la, nuru baai ate Koniilos a jam tom ba la a yaa bek Simon Yenni jigi a jam za tuoku noai

¹⁸ a yaa wi a bek ayen, "Simon waai ate ba a wi ayen Piita me la bo dela?"

¹⁹ Piita a jam diem boro a poli ka wannu kiri ale ka dii la ate Naawen Chiika a yaa weeni wa ayen, "Wom de, nidoaba bata ale bo dela jigini a gisi fu.

²⁰ Yiri sinj tεn a va ba a chεn. Kan basi ate ku daani fu dii nyiŋ la, ka mi ale tom ba fi jigi."

²¹ Piita a yaa yiri sinj ba jigi a weeni ba ayen, "Ka mi ale nuru waai ate ni a gisi la. Ka boa ate ni jam?"

²² Ba yaa tulisi wa ayen, "Ka soji kpagini Koniilos ale tom ti. Wa ka nuru waai ale ka nuru maŋ a chali Naawen nalinnyiini ate Juuma meena a zuli wa nna yegayega la. Naawen sabiilo ale weeni wa ayen wa tom wi fu ayen fi jam ate wa wom dii ate fi ta ayen fi weeni sak wa la."

²³ Piita yaa wi ba ate ba jo goa yok kula.

Vari ale ga veenti la wa yaa maa va ba a chεn. Jopa demma ba gela baai ale ta

siaka maara la a jam maa va ba a cheŋ.

²⁴ Da dii ale pa a saŋ la, ba yaa cheŋ paari Siizariya teŋka, juijui ate Koniilos ale wa mabisa ale wa doa baai ate wa jam wi ba ayen ba jam la. Ba meena a jam kala a limsi Piita kama.

²⁵ Piita ale jam paari Koniilos Yenni ayen wa jo la, Koniilos a yaa ale ga nya wa la, wa yaa kpi duna teŋ Piita niŋ, a puusi wa.

²⁶ Alege Piita yaa zak wa a zaani a weeni wa ayen, "Yiri ḥmai, dii nyiŋ la, mi me ka nurubiik ase fi la."

²⁷ Ba jam a biisi kama ale chaab ale ge a jo yenni po. Ba ale ga jo nueri la, Piita yaa nya ale nuruba yegayega a yaa tigsi chaab a kala.

²⁸ Piita yaa weeni ba ayen, "Nama dek seba ayen Juuma wensiuku Sinsanŋa a kan basi ate Juu a cheŋ waai ale kan daa Juu la yeri a yaase wa pa wa dek a gum chaab ale ba. Alege Naawen sak mu kama ayen m kan weeni ayen nuru waai karo a welema a yaase wa ta danṭa.

²⁹ Dila nyiŋ fi ale tom a wi mu la, mi an zeriya. Yøgøgla, be ka boan nyiŋ ate fi tom wi mu?"

³⁰ Koniilos a yaa tulisi wa ayen, "Ku daa ḥanaansi ale jinla ate wanni de a nyε. Da yen po wenbalini (a magṣi chaab ale baŋ buta) ate mi jam boro a puusi Naawen m yenni po. Nuru a yaa deri jam za mi niŋ. Wa jam jo ka

garuk peelita ate ti a nyagsi nna kpelimkpelim.

³¹ Wa yaa weeni mi ayen, 'Koniilos, Naawen wom fi puusaŋa kama. Wa be teeri fi tiirintaŋa ate fi a te njangsa la kama.

³² Tom nuru ate wa cheŋ Jopa teŋka a ga wi nuru wanyi Simon waai ate ba a wi wa ayen Piita me la. Wa bo ka Simon gbaŋzabawa yenni. Wa yenni moata ka nyakpeemu noai.'

³³ Dila nyiŋ ate m tom wi fu nna nwuli ate fi zuli mu a jam. Yøgøgla de ti meena abe kala ka Naawen niŋ, ayen ti wom Nyɔnɔwa ale weeni fu dii ayen fi weeni a sak ti la."

³⁴ Piita yaa piilim biik a weeni ayen, "Yøgøgla de m seba ayen ku ka wensie ayen Naawen kan lugi nuruba a yaali ba gela ale kan yaali ba gela.

³⁵ Waai a dan a chali wa ale a tom dii ale nala a te wa, nuru wala choa dan poom nyini juijui meena, Naawen a yaali wa kama.

³⁶ Nama seba tuntomiŋ kaai ate Naawen ta cheŋ Izirali demma jigi a mooli sak nuruma wa wamaŋsaŋa la. Wamaŋsaŋa tuntomika ta ka suyɔgini a va Yeezu Kirisita waai ale ka waai meena Nyɔnɔ la jigi a jam.

³⁷⁻³⁸ Nama seba ayen ka Jɔɔn Sokateerɔwa ale de niŋ a jam sak nuruba soka teka wie ale ge ate wanni de a nyε. Ni be seba Yeezu Nazaret denowa de waai ale

pa wannī de a piilim sak Galili tēnka a ta jam paari Judia tēnka la kama. Nama seba me ayen Naawen ale te wa Chiika ale pagrim nalim-nyiini dii la kama. Ni seba me wa ale jam nyeemu a tom wamaansanja tuimaanja ale a tebi waai meena ate Sitaana ta ba la, dii nyiñ la, Naawen jam boro ale wa kama.

³⁹ Mi ale m vaanchaama abe nya wienja de meena ate wa nye Juuma tēnka ale Jerusalem dek ate ti weeni a sak ni. Nuruba ale yik wa a kpi jabarim nyiñ a ko wa.

⁴⁰⁻⁴¹ Alege ku daa ḥata dai ate Naawen nak wa yiri kum po a yaa basi ate wa pa wa dek a sak tama baai nyiini ate Naawen a poom lueri ti ayen ti weeni dii ate tama nya la a sak nuruba chaab. Naawen an basi ate wa pa wa dek a sak waai meena, alege ka tama nyiini ate ti de ḥandiinta ale nyu ale wa diipo ate wa yiri kum po nueri la.

⁴² Wa yaa weeni ti ale nin muna ayen ti pa Naawen wamaansanja a sak nuruba abe ti weeni a sak ba ayen wa ka waai ate Naawen lueri wa ayen wa bo buusa a te kpeeba ale ḥanvuuta la.

⁴³ Naawen biisiteerōma meena a biisi wa wari kama a weeni ayen waai a dan ta siak ale wa, kula nyōnōwa le va wa yonni pagrim nyiñ a nya wa wabaatanja vonjteka."

⁴⁴ Piita ale diem jam boro a biisi la, Naawen Chiika a yaa sin jam jo baai meena

ale jam a wom wa biika la suniima po.

⁴⁵ Juuma baai ale jam ta siaka a yaa jam maa va Piita a nyini Jopa tēnka a jam la, ku yaa jam cha ba ate ba nya ale Naawen te baai ale kan daa Juuma la Naawen Chiika me.

⁴⁶ Dii nyiñ la, ba jam wom kama ale ba a biisi be chaŋsa a pak Naawen ale wa ale nye ḥaaai meena la.

Piita yaa ḥiman biisi a weeni ayen,

⁴⁷ "Nuruma de me a tuesi Naawen Chiika kama ase tama me ale jam tuesi dii la. Nuru karo abe le weeni ayen ba kan tuesi soka ale nyiamœ."

⁴⁸ Wa yaa weeni ayen ba tuesi soka Yeezu Kirisita yonni nyiñ. Piita ale ga biisi nueri ayen wa kuli la, ba yaa saalim wa ayen wa goa ale ba daa maga abe wa kuli.

11

¹ Tuimtomdōma ale nuruba ba chaama ale ta siaka ate ba bo Judia tēnka meena po la, a yaa jam wom ayen nuru baai ale kan daa Juuba la me a siak a te Naawen Wanni kama.

² Piita ale ḥiman pilim chen̄ Jerusalem tēnka la, Juu baai ale a yaali ayen baai ale kan da Juuba la a gebi ba yuaŋa abe ba gum ba po la a yaa jam a tɔariñ wa a weeni ayen,

³ "Ka boa ale soa ate fi chen̄ nuru baai ale kan daa Juuba la jigi a de ḥandiinta ale ba?"

⁴ Piita yaa piilim a tɔgi dii meena ale nyε la ayen,

⁵ "Mi ale jam boro a puusi Naawen Jopa tɛŋka po la, ku yaa nyε mi jigi nna ase goadaasima la, ate mi yaa nya jaab nna ase gatta kpien la ate jaab a yaa yik ka noa bunaansiwa meena a yaa sinj cheena tɛŋ a jam zaani a mɔata mi.

⁶ Mi yaa ɲmasi nya jaamu po nalmnyiini a yaa nya ale yeri dunsa ale goadunsa ale ɲanta baai meena ale a chenj ba loga nyinṣa, ale nuinsa.

⁷ Mi yaa wom ale lueluk a weeni mi ayen, 'Piita, yiri ɲmai. Ko a de.'

⁸ Mi yaa tulisi ayen, 'M Nyɔnɔ, aawo, dii nyinj la, ba ale biam mi la, mi an diem maa de jaab buui ale ka tama kisuk jaab la.'

⁹ Alege lueluku a nyini wenŋmazuk a ɲman weeni mi a nyε buye ayen, 'Naawen ale weeni jaab buui ayen wa ka jaweļen la, ku a fe kama ayen fi kan weeni ayen jaab wala ka fi kisuk jaabɔa.'

¹⁰ Nyaku de a jam nyε ka buta ale ge ate gatiaka a yaa ɲman yiri jueli wenŋmazuk.

¹¹ Diipo ate jaamu a yiri a jueli la, nidɔaba bata a yaa deri nyini Siizariya tɛŋka a jam yeri dii po ate mi jam boro la a weeni mu ayen ba nyɔnɔwa ale bo Siizariya la ale tom ba mi jigi.

¹² Naawen Chiika a yaa weeni mi ayen m yiri a chenj abe m kan basi ate ku daani mu. M suaataŋa bayuebiwa

de abe maa va ka mi a nyini Jopa a jam ate ti meena a yaa jo Koniilos yenni po.

¹³ Wa yaa weeni a sak ti wa ale nya Naawen Sabiilo wa yenni po ate wa weeni wa ayen, 'Tom nuru ate wa chenj Jopa tɛŋka a ga wi nuru wanyi ate ba a wi Simon waai ate ba a wi ayen Piita me la.

¹⁴ Wa ale biisi wie ale fu ate fi ale fi dɔkdemma meena a dan ta siaka ale ɳa, ni le nya varibasika.'

¹⁵ Mi Piita ale jam pilim boro a biisi ale ba la, Naawen Chiika a deri sinj jam ba suniima po ase wa ale pilim jam tama jigi dii la.

¹⁶ Ate mi yaa teeri Nyɔnɔwa ale jam weeni dii la ayen, 'Jɔɔn Sokateerɔwa a pa ka nyiam a te ni soka alege yɔgɔyɔgla de mi a le te ni soka kama ale Naawen Chiika.'

¹⁷ Naawen abe jam pa ka tiirim bula a te ba ase wa ale jam pa bula degadega a te tama diipo ate tama a jam siak a te Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita la. Naawen abe dan nyε dila, mi ka wana ate mi baga a weeni Naawen ayen wa kan nyε dila?"

¹⁸ Ba ale ga wom nna la, ba yaa basi ba nampaga nakka ale ge a te Naawen pimpauk a weeni ayen, "Naawen a be poom te baai me ale kan daa Juuma la siuk kama ayen ba basi ba tuimbaataŋa tomka ate ba nya nyuvuri paalik."

¹⁹ Diipo ate ba jam ko Sitiven ate ninam a jam jam baai ale ta siaka la jigi la

ba jam chali waan ka chaab. Dila powa, ba gela a jam chali chej Fonisia ale Saipurus ale Antiok tēnsaŋa a yaa nyiem a sak Juuma nyiini Naawen wamaŋsaŋa.

²⁰ Ba gela me a jam ka nidoaba a nyini Saipurus ale Sairini tēnsaŋa a chej Antiok tēnka. Ba ale ga paari dula la, ba yaa sak baai ale kan daa Juuba la me. Ba jam sak ba ka Naawen wamaŋsaŋa a magſi chaab ale Nyōnōwa Yeezu.

²¹ Nyōnōwa pagrimu a jam bo ale ba kama ate nuru bōari nna yegayega a jam ta siaka ale sinsanŋa a yaa tagri ba dek a va Nyōnōwa.

²² Kirisita bisaŋa ale a tu chaab a bo Jerusalem tēnka a yaa ale ga wom nna la, ba yaa tom Banabas ayen wa chej Antiok tēnka a ga nya.

²³⁻²⁴ Banabas a jam ka nuru man a ta siaka nalimnyiini. Naawen Chiika me abe jam sueri wa sunummu kama nalimnyiini. Banabas ale ga paari Antiok a nya ale Naawen a niak ba dii la ku yaa te wa supeentik ate wa yaa deŋsi ba kpa a weeni ba ayen, ba pii nyiŋ a ta siaka ale ba suniima meena ale Nyōnōwa. Nuruba yegayega a yaa kasim jam ta siaka ale Nyōnōwa a gum mbala po.

²⁵ Banabas a yaa chej Taa-sus tēnka ayen wa gisi Sool.

²⁶ Wa ale ga nya wa la, wa yaa yik wa a ta chej Antiok. Ba noai bayewa a jam bo ka dula ale Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la ate ku ga paari

bein. Ba jam a sak ka nuru bōari nna yegayega ben dila po. Ku jam ka Antiok tēnka de po ate nuruba piilim te baai ale ta siaka ale Yeezu la, yoi ayen Kirisita Bisa.

²⁷ Dila powa, Naawen biisiteerōba ba gela a yaa jam nyini Jerusalem tēnka a chej Antiok tēnka.

²⁸ Biisiteerōma de wanyi yoi a jam ale Agabus. Wala a yaa yiri zaani ale Naawen Chiika pagrimu a weeni ayen kom pagrik ale za bu jam tēnzuk de meena. Kommu a sum jam jam kama diipo ate Nakpionku Kilodiyus a jam boro la.

²⁹ Naanyiirima a yaa jam maa chaab a poli waai meena wanyi wanyi ale baga te ligra dii ate ba pa ḥa a maari ba sua tintila baai me ale ta siaka a bo Judia tēnka po la.

³⁰ Ba yaa cheesi ba ligraŋa a pa ḥa a te Banabas ale Sool ate ba ta ḥa a ga te Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la nisomma dula jigini.

12

¹ Dila powa, Naab Ayerod a deri jam piilim kama a basi ate Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la ba gela a nya ninam nna yegayega.

² Wa jam basi kama ate ba yik Jōon suoku Jeemsi a pa gebi kpien a togri wa.

³ Wa ale ga nya ale wannide a te Juuma popeentik la, wa yaa ḥaman yik Piita. Ba yik wa a magſi chaab ale ka dii po ate Juuma a ta ba

tigi kpeeni dii po ate ba kan
ŋobi boroboruk kuui ale ta
dabinta la.

⁴ Ba ale jam yik Piita la,
ba deri jam ta wa a ga
lik kama, a yaa yaali so-
jiba pi ale bayuebi ate ba a
limsi wa. Wa poori ba ka
togatoga bunaansi. Naawa
Ayerod jam nyε dila a poli
kama ayen Juuma Gaam-
basika Tigini a dan taam abe
wa ta wa nyini peelim ate ba
bo wa buusa ate waai meena
nya.

⁵ Ba yaa ta Piita a ga lik.
Wa ale jam bo likka dōkku
po la, Kirisita bisaŋa ale a
tu chaab la a yaa jam puusi
Naawen nalimnyini a te wa.

⁶ Yok kuui ate Ayerod jam
a poli ayen vari a dan veenti
abe wa lagri Piita a ta nyini
a te nuruma la, Piita jam doa
ka limsidoma baye sunsun a
goa. Ba jam pa ka choarima
kpeema a bobo wa. Lim-
sidoba me ale jam za likka
dōkku noai.

⁷ Nyɔnɔwa sabiilo a yaa
deri jam za dula ate ku
yaa nyagsi nna yegayega
likka dōkku po, a choa Piita
kpinkpaluk a yaa weeni wa
ayen, "Nyε nwuli, yiri." Wa
ale ga weeni dila la, choari-
maja yaa deri nyini Piita
nisima po a gebi lo.

⁸ Sabiilowa yaa ŋman
weeni ayen, "Pa fi gattanja
a jo abe fi su fi neunsanja."
Piita yaa nyε dila ate
Sabiilowa a ŋman weeni
ayen, "Pa fi kasaauku a jo
abe fi jam va mu."

⁹ Piita yaa va wa nyini

likka dōkku po a nyini alege
ze ayen sabiilowa ale nyε dii
la a sum ka wensie. Piita jam
a poli kama ayen da dii dai
wa a goa a daasim kama.

¹⁰ Sabiilowa ale Piita a
yaa jam va chaab a cheŋ a
jam gaam niŋka limsidoma
a ŋman jam gaam baai ale
pa saŋ la, a yaa ga paari noa
dii ate ba pa kutanya a nyε
ate fi gaam ku abe fi yaa
deri a jo tɛŋka po la. Ba ale
jam a paari tuok kula la, ku
yaa deri lagi ku dek ate ba
taam nyini a va chaab a cheŋ
siuku po. Ba ale cheŋ maga
la, Sabiilowa a yaa deri basi
Piita wa dek wa nyiini ale ge
cheŋ be.

¹¹ Piita yaa deri miŋ dii ale
nyε wa jigi la ate wa yaa
weeni ayen, "Yɔgyɔgla de m
seba ayen ka Nyɔnɔwa ale
tom wa sabiilowa ate wa jam
vari mu Ayerod nisima po
ale Juuma ale jam a poli dii
la nisima po a basi."

¹² Wa ale miŋ nna la, wa
yaa cheŋ Mεeri yenni. Mεeri
a jam ka Jɔɔn ma. Jɔɔn yoi di
choa a jam ale Maak. Piita
ale jam a paari Mεeri yenni
la, nuru boari nna yegayega
ale jam tu chaab dula a boro
a puusi Naawen.

¹³ Piita ale ga a nak dōkku
noanni la, pɔkdɔklie wa yue
jam ale Aroda, a yaa jam
tulisi Piita.

¹⁴ Wa ale ga wom lueluku
a yaa miŋ ayen ka Piita
la, ku yaa deri te wa su-
peentik nna yegayega ate wa
an ŋman poom lagi dōkku
noanni alege deri chali a ga

weeni ayen, "Ka Piita ale jam za peelim."

¹⁵ Ba yaa tulisi wa ayen, "Fi a yesin kama?" Alege wa njman njmasi weeni ba ayen, "Mi a biisi ka wensie." Ba njman tulisi wa ayen, "Ka wa chiika."

¹⁶ Ba ale jam a biisi dila la, Piita a diem a nak dokku noanni kama. Ba ale lagi nya wa la, ku yaa deri cha ba.

¹⁷ Wa yaa yuk nisa ayen ba goori ale ge yaa weeni a sak ba Nyɔnɔwa ale nyɛ dii ate wa nyini likka dokku po a nyini la. Wa yaa weeni ba ayen ba weeni nyaku de a sak Jeemsi ale mbala meena ale ta siaka la. Wa ale biisi nna a ga nueri la, wa deri basi ba ale ge nyini chej jigi yon.

¹⁸ Vari ale veenti la, ku yaa nyɛ nna njaglim sojima sunsuŋ ate ba a begi chaab jaab buui ale nyɛ Piita la.

¹⁹ Ayerod a yaa weeni ba ayen ba nyiem gisi yik wa a ta jam. Ba jam gisi ka nalimnyiini alege ba an nya wa. Wa yaa wi sojima a bek ba alege a yaa weeni sojiba ba chaab ayen ba ta ba a ga ko.

Ku njaaŋnyiŋ Ayerod yaa basi Judia teŋka ale ge chej Siizariya a goa dula maga dega.

²⁰ Ayerod sui ale jam a puuri nna yegayega ale Taaya ale Saidon demma. Da yen, ba yaa nyɛ noai yen a chej ayen ba nya wa. Ba jam de ka niŋ a nya nuru waai ale jam soa Naawa yenni meena

a nya la. Wa yoi ale Balastus. Ba yaa jam nya wa ayen wa maa maari ba ate ba nya Naawa. Wa yaa siak te ba siuk. Ba yaa jo Naawa jigi a saalim wa ayen wa basi ate masim ale nyemagsika a jam ba sunsuŋ ate ku basi ate ba njman a nya ba njandiintaŋa ase wa nyeem ale poom a nyɛ dii la.

²¹ Da yen ate Ayerod a potim lueri dai a yaa pa wa naam gattanja a jo, a yaa kali wa zukpagliku zuk a piilim biik a biisi ale ba.

²² Nuruma yaa kaari ate ku jueli nna yegayega ayen, "Daa nuru ale a biisi, ka wein."

²³ Nyɔnɔwa sabiilowa a yaa deri fobi wa lonsi dii nyiŋ la, wa an zuli Naawen ya. Nanzue ale jam de wa ate wa yaa kpi.

²⁴ Nyanja de meena ale jam a nyɛ la, Naawen wamaŋsanja a kasim jam tagli ka jigi meena ate nuruba jam piisi a gum du.

²⁵ Banabas ale Sɔɔl a yaa jam tom ba tuimanya a nueri kama Jerusalem teŋka po ale pilim njman Antiok. Ba jam ta ka Jɔɔn waai ate ba maara wi wa ayen Maak la a jam.

13

¹ Kirisita bisanja ale a tu chaab Antiok teŋka po la, a jam ta ka Naawen biisteerɔba ba gela ale sagrɔba ba gela ba po. Ba yue jam ale Banabas ale Simon (waai me ate ba jam a wi ayen Asoblik

la) ale Lusiyas Sairini de-nowa, ale Manayen (waai ale jam bo ale Naawa Ayerod waai ale jam ka Galili naab la) ale S̄oɔl.

² Da yej ate ba yaa boro a puusi Naawen a bobī ba noa, ate Naawen Chiika a yaa weeni ba ayen, "Ni poori Banabas ale S̄oɔl a te mu ate ba tom tuim dii ate mi wi ba ayen ba tom la."

³ Ba yaa maa chaab a bobī noa a puusi Naawen a pa ba nisima a vi ba zuk ale ge a yaa tom ba ayen ba a chej.

⁴ Dila nyij, Naawen Chiika a yaa tom Banabas ale S̄oɔl ate ba chej Seliusiya tēŋka a yaa zaani dula a jueli ḥaaruŋ a chej Saipurus tēŋka

⁵ a yaa ga siŋ chej Salamisi tēŋka. Ba jam chej ga jo Juuma tuka diinajā po a sak ba Naawen wanni. Jōɔn Maak ale jam maa boro ale ba a maari ba ale ba tuimaŋa.

⁶ Ba yaa ḥiman jam basi dula jigini ale chej Pafos tēŋka. Tej kala po ba yaa jam nya sampoporik. Wa yoi ale Baayeezu. Wa jam ka Juu. Wa jam a paasi ka nuruba ayen wa ka Naawen biisiteero.

⁷ Wa jam boro ale ka tēŋka kpagini ate ba a wi wa ayen Saajus P̄oɔlus la. P̄oɔlus jam tagri ka Aroom kpaŋja zuk a nya Saipurus tēŋka. Wa jam ka yam nyōnɔ nna yegayega. Wa yaa wi Banabas ale S̄oɔl ayen ba jam weeni Naawen wanni a sak wa.

⁸ Alege sampoporika Elimas (wa yoi di choa a jam ale la ale Giriki tēŋka biika) a kasim jam a zeri ba kama ayen Gominawa kan nya siuk a ta siaka ale Naawen wamaŋsaŋa.

⁹ Naawen Chiika yaa sueri S̄oɔl (waai yoi di choa ale P̄oɔl la.) ate wa yaa nya sampoporika nimbie po nna zii

¹⁰ a weeni ayen, "Fi ka Velinvendika biik. Fi ka wamaŋsa meena dachiak. Fi kasim sueri ale pim-paasima ale gaasa meena ate fi kasim pii nyij a nyę ayen Nyōnɔwa wensienja wienja a chim venta.

¹¹ Yōgyōgla de, nya de, Nyōnɔwa nisimaŋa a siŋ fi zuk kama. Fi le yi ate ku beni maga dega."

P̄oɔl ale ga biisi dila a nueri la, ku yaa nyę Elimas nina po nna ase legi la, ate wa yaa chej a gilim a gisi ayen wa nya nuru ate wa yik wa nisima a ta wa a kuli.

¹² Gominawa ale ga nya dila la, wa yaa ta siaka yōgla. Ku jam cha wa ka nna yegayega ate wa wom sinsaŋja de chaab a magsi chaab ale Nyōnɔwa.

¹³ P̄oɔl ale wa vaanchaama a yaa nyini Pafos a jueli ḥaaruŋ a chej Periga tēŋka kaai ale bo Pamfiliya tēŋka po la. Alege Jōɔn Maak a jam pa ba a basi ka Pamfiliya ale ge pilim ḥimani Jerusalem.

¹⁴ Ba yaa basi Periga tēŋka ale ge chej Antiok tēŋka kaai ale bo Pisidiya tēŋka po la. Juuma Vuusum Danni ale

jam paari la, Pool ale Banabas yaa jo ba tuka diinaja po a kala.

¹⁵ Nuru wanyi ale ga karim ba Moosis Sinsanja gbansanja po wienja nja gela ale Naawen biisiteeroma ale n̄marisi dii Naawen Gbarjka po a nueri la, ba tuka diinaja kpajnja a yaa tom tuntomij Pool ale Banabas jigi a weeni ba ayen, "Ti suaata, ti a yaali kama ayen ni dan ta wari ayen ni weeni a denji ti kpa ni be weeni a sak ti."

¹⁶ Pool yaa yiri zaani a zak wa nisima a puusi ba a yaa piilim biik ayen,

"Izirali demma ale baai ale kan daa Izirali demma alege a chali Naawen la, nama meena lagi tue a wom dii ate m tara ayen m weeni a sak ni la.

¹⁷ Tama Izirali demma de Naawenni ale lueri ti kokpiensaja. Dii po ate ba jam chim nicham Ejipiti t̄enka po la, Naawen jam basi ba kama ate ba chim nuru kpeenta. Naawen jam pa ka wa pagrimu a nyε ate ba nyini Ejipiti t̄enka po a nyini.

¹⁸ Wa kasim jam duŋ wa sui sagini po ale ba kama ate ku ga paari bena pisinaansi.

¹⁹ Wa jam kaasi ka Keenan sat̄ensa siyopoi ale ge a yaa basi ate wa dek nuruma a soa teŋ sila.

²⁰ Nyanja de meena abe pa paari ka bena kobsinaansi ale pisinu ate Naawen a yaa jam te ba kpaga ayen ba a nya teŋsaŋa zuk.

"Ba jam a nya si zuk ka dila ate ku ga paari dii po ate Naawen biisiteero waai ate ba a wi ayen Samuel la a ga jam.

²¹ Izirali demma ale ga juisi ayen Naawen te ba naab la, Naawen yaa pa a nuru waai ate ba a wi ayen S̄oɔl la ayen wa chim ba naab ate ku ga paari bena pisinaansi. S̄oɔl jam ka kisi biik. Kisi jam nyini ka Benjamin buuni po.

²² Ku n̄aaŋnyiŋ Naawen yeeri wa ale ge zak Deevid a zaani ayen wa chim ba naab. Naawen ale biisi dii a magṣi chaab ale Deevid la ale nna ayen, 'Mi nya kama ale ka Jese biika Deevid ale chim nuru waai ate mi sunummu a bo ale wa la. Wa ka nuru waai a le wa tom dii ate mi a yaali la nalimnyiini.'

²³ Pool yaa n̄man biisi a cheŋ a weeni ayen, "Ase Naawen ale jam puulim dii a magṣi chaab ale varib-asidɔwa la, ku jam ka Deevid wa de n̄aaŋbiika Yeezu ate Naawen a pa wa ayen wa chim Izirali demma varib-asidɔ.

²⁴ Jɔɔn ale liŋ jam de niŋ a sak Izirali demma meena ayen ba tagri a basi ba wabaataŋa tomka abe ba tuesi soka ale ge ate Yeezu a yaa jam piilim wa tuimaŋa.

²⁵ Jɔɔn ale jam moata wa me tuimaŋa tom kpeglimka la, wa yaa bek nuruma ayen, 'Nama dek a ta a poli ayen mi ka wana? Mi daa nuru waai ate ni a limsi la. Aawo, ni be nya wa bo ka mi n̄aaŋ

a cheena. Mi posima kama ale m nin chim yomo waai le wa domsi a kali wa nin a yeeri wa nuensanja a te wa la.’”

²⁶ Pocoł yaa ɳman biisi a chen̄ ayen, “M suaata, Abraham ɳaanbisa, ale nama baai ale kan daa Izirali demma a chali Naawen la, ka tama meena jigi ale varib-asidɔwa tuntomij ka de a jam.

²⁷ Boan nyij, nuru baai ale bo Jerusalem tɛnka ale ba nindeeroma la, a jam ze ayen Yeezu ka varib-asidɔwa. Ba be an jam miŋ Naawen biisiteerɔma wienja Naawen Gbaŋka po ate ba jam a karim Vuusum Daanja meena la a chak ya. Dila nyij la, ba nindeeroma yaa bo buusa mini wa ayen ba ko wa. Ba ale nye dila la, ba jam ze ayen ba poom a nye dila a magsi chaab ale ka biisiteerɔma ale poom weeni dii la ate ku chim wensie.

²⁸ Ba an jam poom baga a nya wa dii ate wa kaasi a magsi ba ko wa la, alege ba diem jam saalim Gominawa Paalɔt kama ayen wa basi ate wa nuruma ko wa. Wa yaa siak ate ba ko wa.

²⁹ Ba ale ga nye wa wienja de meena a magsi chaab ale dii ale ɳmarisi Naawen gbaŋka a nueri la, nuruba yaa yeeri wa jabarimu nyij a ta siŋ tɛn a ta wa a ga dueni puŋ vorub po.

³⁰ Alege Naawen a nak wa kama a nyini kpilima po a yiri

³¹ ate wa yaa jam pa wa dek a sak baai ale jam va ale wa a nyini Galili tɛnka a chen̄ Jerusalem la. Wa jam pa wa dek a sak ba dila ate ku paari ka daa dii choa. Bala abe ale nya nyaŋa de la ale soa ate ba weeni a sak Izirali demma.

³²⁻³³ Tama abe bo dela ayen ka ti sak ni Naawen wamaŋsanja ayen Naawen ale puulim dii ale ti kokpiensaŋa la, wa a nye kama. Yøgyøgla de, tama baai abe ale ka ba ɳaanbisa la, wa be nye a te ti kama, boan nyinja, wa zak Yeezu a zaani kama, ase ba ale ɳmarisi yi dii ale saa buyewa Yiila Gbaŋka po la ayen,

‘Fi ka m biik,

Jinla m sum chim ka fi ko.’

³⁴ Naawen abe ale weeni dii a magsi chaab ale wa ayen wa le nak wa a yiri kum po ate wa kan puak vorumu po la ale nna ayen,

‘Niak kaai ale welema ate m puulim

ale Deevid ate ku a fe ayen ku nye la, m le pa a te fu.’

³⁵ Ase Deevid ale weeni jigi di choa Naawen Gbaŋka po dii ayen,

‘Fi Naawen kan basi ate fi nuru welenka a puak vorumu po.’”

³⁶ Pocoł yaa ɳman biisi a chen̄ a weeni ayen, “Dii po ate Deevid a vua la wa tom tuim ɳaai ate Naawen a yaali la kama ale ge a kpi ate ba gu wa ale wa kokpiensaŋa ate wa puak.

³⁷ Alege waai ate Naawen a nak wa a yiri kum po la an puak vorumu po.

³⁸⁻³⁹ Ni meena, m suaata, ku a fe kama ayen ni seba a chak ayen wa dii ate mi mooli a sak ni la ale wabaata vonj teka. Wabaata vonj teka de abe va ka Yeezu jigi a jam. Ku be a fe kama me ayen ni seba ayen waai ale ta siaka ale wa la, a nyini wa wabaataanja po a nyini kama, wabaata tii ate Moosis Sinsanŋa an jam baga a vari ni ni wabaataanja po a basi la.

⁴⁰ Dila nyinj la, ni kpesi seba ate Naawen biisi-teeroma ale biisi dii la, a kan nye ni jigiya.

⁴¹ Ba ale weeni dii la ale nna.

'Ni wom de, nama baai ale a le Naawen ale biisi dii la,

ku le cha ni ate ni chen be a yaa kpi.

Boan nyinja, mi ale a nye dii jinla la,

ka wa dii ate nuru a dan poom tɔgi di kiri a sak ni,

ni kan̄ diem a ta siaka la.'

⁴² Pɔɔl ale Banabas ale ga sak nueri a nyini tuka dɔkku po a nyini la, nuruma yaa weeni ba ayen ba ɣman pilim jam ɣaanŋnyin Vuusum Danni a ɣman sak ba wienja de gum du.

⁴³ Nuruma ale ga basi tuka dɔkku la, Juuma yegayega ale baai ale kan daa Juuba a maa chim Juuma wensiuku vaaroba la, yaa maa chaab a ya ka Pɔɔl ale Banabas. Tuimtomdɔma a yaa biisi a

deŋsi ba kpa ayen ba kasim boro ale Naawen niaka.

⁴⁴ Juuma Vuusum Dann ale ɣman jam paari la, waai meena ale bo ba tɛŋka po la, a yaa jam ayen ba wom Nyɔnɔwa wanni.

⁴⁵ Juuma ale ga nya ale nuruma piisi a soa dii la, ba suniimana yaa deri sueri ale nyuri ate ba yaa a weeni ayen Pɔɔl ale a biisi dii la ka venta. Ba yaa jam a le wa me.

⁴⁶ Alege Pɔɔl ale Banabas a yaa nyini peelim a biisi ale kan chali yɔgsum a weeni ayen, "Ku a fe kama ayen nama Juuma a liŋ wom Naawen wanni. Alege ni zeri di kama ale a poli, ayen ku an poom magsi ni nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglelimka la. Tama abe le basi ni abe ti chen̄ baai ale kan daa Juuba la jigi.

⁴⁷ Dii nyinj la, Nyɔnɔwa ale weeni ti dii la ale nna ayen, 'M gomsi ni a magsi kama ayen ni sak baai ale kan daa Juuba la wensienja ase nuru waai ale ta bolim a jam legi po la.

Ayen m ta varibasika a jam nuru meena jigi tɛŋzuk de meena.'

⁴⁸ Baai ale kan daa Juuba ale wom nna la, ku yaa te ba supeentik ate ba a te Nyɔnɔwa pimpauk wa wamɔnsaŋa nyinj. Nuru baai ate Naawen lueri ba ayen ba nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglelimka la a yaa ta siaka

ale Pooł ale Banabas ale sak ba dii la.

⁴⁹ Ate Nyōnōwa wann i a yaa tagli tēn kala meena.

⁵⁰ Alege Juuma a yaa paasi nipoł baai ale kasim jam a yaali wensiuku vaka wie ate nuruba a te ba zula nna yegayega me la, ale kpaga kpeemaŋa ale a nya tēnka zuk la ayen ba basi ate Pooł ale Banabas nya ninam. Ba yaa yiak ba ate ba nyini ba tēnka po a nyini.

⁵¹ Pooł ale Banabas yaa kpaanti ba naŋsanja tantanja a basi ba tēnka po ayen ku sak ayen ba a kaam ba kama. Ba nya dila ale ge a yaa cheŋ Ikooniūm tēnka.

⁵² Supeentik ale Naawen Chiika a yaa jam sueri Yeezu ḥaaŋviirima nalimnyiini Antiok tēnka po.

14

¹ Pooł ale Banabas ale jam paari Ikooniūm tēnka la, ba yaa ḥman jo Juuma tuka dinanja po a biisi nalimnyiini ate nuruba yegayega, Juuma ale baai ale kan daa Juuba la yaa jam ta siaka ale ba sinsanja.

² Alege Juuma baai ale jam a zeri ayen ba kan ta siaka ale Yeezu la a yaa jam a choa baai ale kan daa Juuba la, noa a weeni ayen Kirisita bisanya daa nuru manja.

³ Tuimtomdōma a jam goa dula beni ka nalimnyiini a yaa nyini peelim a sak Nyōnōwa wie kan chali ṫogsum. Nyōnōwa abe jam te ba ka pagrim ate ba baga

a nya wakperikaliisa ayen ku sak ayen ba sinsanja a magsi chaab ale ka wa ale a yaali ba wa niaka nyiŋ dii la.

⁴ Tēnka po demma a yaa jam poori ka chaab buye, ba bunyi a va Juuma, ba bunyi me a va tuimtomdōma.

⁵ Juuma ale baai ale kan daa Juuba la ba gela ale ba kpanja a yaa maa chaab a nya noai yeŋ ayen ba nya ate tuimtomdōma nam abe ba yuk ba ale tintana a ko.

⁶ Tuimtomdōma ale ga wom la, ba yaa chali cheŋ Lisitira ale Daabe ale tēn fi sii meena ale bo si po la. Lisitira ale Daabe abe jam bo ka Likaaniya tēnka.

⁷ Jigi ḥala meena ate ba chali cheŋ la, ba jam sak Naawen wamaŋsanja kama.

⁸ Nuru ale jam bo Lisitira tēnka po a chim gbaruk a nyini wa biam po. Ba ale biak wa wa an ma cheŋ nyaya.

⁹ Wa yaa jam kala a wom Pooł ale a biisi dii la. Pooł a yaa nya wa nna zii, a yaa miŋ ayen nuruwa ta siaka kama a magsi wa nya nyinjyɔgsa.

¹⁰ Pooł yaa weeni wa ate ku jueli ayen, "Yiri zaani fi naŋsanja zuk." Nuruwa yaa yok jueli wein a jam zi a yaa deri cheŋ a gilim.

¹¹ Nuru bɔanni ale nya dii ate Pooł nya la, ba yaa deri a na ate ku a jueli wein a weeni ale Likaaniya biika ayen, "Yogyoŋla de, boglutanja a yaa labri chim ka nuruba a sin jam tama jigi."

¹² Ba yaa te Banabas yonni magsi chaab ale ba bogluku ayen Zeeyus. Ba jam te Pooł me yue magsi chaab ale ba bogluk kpieŋku ayen Yemas dii la wa jam ale biisirowa.

¹³ Waai ale a kaab Zeeyus la a yaa ta lalisa ale tiisa puuta a ta jam kaabka yenni dökku noanni ayen wa ale nuru boanni a nyε kaabka a te tuimtomdōma, kaabka yenni de a za ka juijui ale kan bo təŋka po la.

¹⁴ Pooł ale Banabas ale wom ba ale a yaali ayen ba nyε dii la, ba yaa yik ba gattanja a cheeri ayen ku sak ba ayen ba ale nyε dii la ka wabiok. Ba noa bayewa yaa a chali jo nuru boanni sunsuŋ a deri pilim a na ate ku a jueli a weeni ayen,

¹⁵ "Nidoaba, ka boa ate ni a nyε dila? Tama dek ka nurubisa ase nama me la. Tama bo dela kama ayen ti mooli Naawen wamaŋsanja a sak ni ate ni tagri a basi ɣankayaataŋa de chaab abe ni va Naawen dii ale vua a nyε wenzuk ale təŋ ale nyaataŋa ale ɣanta baaŋ meena ale bo ba po la.

¹⁶ Dila po dila powa, Naawen jam basi kama ate waai meena a va ba dek ale a yaali siuk kuui la.

¹⁷ Alege wa va ka wie nna yegayega nyin a nyε ayen ku sak nuruba ayen wa vua kama. Wienja de ale wa a te ni nyiam ate bu nyini wenzuk a jam diipo ale magsi la, wa a basi ate ni ɣanborintaŋa a nyε a niak

diipo meena ale magsi la, wa a te ni ɣandiinta ate ni de a chak, ale a basi ate ni suniimaŋa a sueri ale suppeentik."

¹⁸ Tuimtomdōma ale jam poom a biisi wieŋa de meena la, ba jam nam ka nna yegayega ate nuruma a basi kaab kaai ate ba jam ayen ba kaab a te ba la.

¹⁹ Juuma ba gela ale jam nyini Antiok ate ka bo Pisidiya ale Ikooniūm təŋsaŋa la a jam. Bala ale jam nyε ate nuru boanni a va ba Juuma ale a yaali dii la. Ba yaa yik Pooł a pa tintana a yuk wa a vuuri a ta nyini təŋka po a nyini. Ba ale jam nyε wa dila la ba jam a poli ayen wa kpi kama.

²⁰ Alege Yeezu ɣaaŋviirima ale jam gilim wa. Dila ɣaaŋnyiŋ ate wa yaa yiri a ɣman ga jo təŋka po. Vari ale veenti la, wa ale Banabas a yaa cheŋ Daabe təŋka.

²¹ Dula jigini, Pooł ale Banabas a jam sak Naawen wamaŋsanja a nya ɣaaŋviiriba ka nna yegayega. Ba yaa pilim ɣmani Lisitira ale Ikooniūm, a zaani dula a cheŋ Antiok ate ka bo Pisidiya po la.

²² Jigaŋa de meena, ba kasim jam a deŋsi ka ɣaaŋviirima kpa, a weeni ba ayen ba kasim ta siaka ale Yeezu. Ba jam maa sak ba ayen, "Ku a fe kama ayen ti nya ninam yegayega abe ti ge jo Naawen Naamu po."

²³ Pooł ale Banabas ale Kirisita bisaŋa ale a tu chaab

la a yaa maa chaab a bobinoa a puusi Naawen a yaa lueri kpaga a ta nyini Kirisita bisaŋa ale a tu chaab tɔga tɔga la po. Pool ale Banabas a yaa pa ba nyo Nyɔnɔwa waai ate ba ta siaka ale wanalimnyiini la nisima po.

²⁴ Ba yaa jam va Pisidiya tɛŋka po a taam chenj Pamfiliya tɛŋka.

²⁵ Dula jigini ba jam sak Naawen wamaŋsanya Periga me po ale ge a chenj Ataliya tɛŋka.

²⁶ Ba yaa zaani dula a jueli ŋaarun a pilim ŋman Antiok juijui ate Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la a liŋ pa ba a nyo Naawen nisima po ayen wa maari ba ate ba baga tom wa tuimaŋa ŋaai ate ba yaa tom nueri nna la.

²⁷ Ba ale jam paari Antiok la, ba yaa tigsi Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la meena a nyo jigi yeq a weeni sak Naawen ale pa ba a tom dii meena la. Ba weeni a sak ba wa ale lagi siuk ate baai ale kan daa Juuba la a maa ta siaka.

²⁸ Pool ale Banabas a jam goa dula jigini kama ale ŋaaŋviirima meena ate ku beni nna yegayega.

15

¹ Nuruba ale jam nyini Judia a jam Antiok tɛŋka a deri piilim a sak baai ale ta siaka ale Yeezu la sin-saga ayen, "Nuru karo a baga nya varibasika ase ka kula nyɔnɔwa a nin gebi wa yoanni ase Moosis Sinsanŋa ale a sak dii la."

² Dila nyiŋ la Pool ale Banabas a yaa jam ta nampaga nna yegayega ale ba. Baai ale ta siaka la a yaa lueri Pool ale Banabas ale baai ale ta siaka la gela a bo Antiok la ayen ba chenj Jerusalem a ga nya tuimtomdɔma ale kpaŋŋa wanni de zuk.

³ Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la a yaa basi ba siuku po ayen ba chenj. Ba ale jam va Fonisia ale Samaria tɛnsanya po a chenj la, ba yaa va ba Kirisita be chaama ale bo dula la jigi, a yaa weeni sak ba ayen nuru baai ale kan daa Juuba la a tagri va Naawen. Wa paaliŋa de ate ba weeni a sak ba la yaa ta masim ale supeentik a jam ba meena jigi.

⁴ Ba ale jam paari Jerusalem la, Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la ale ba kpaŋŋa ale tuimtomdɔma a jam maa chaab a nye ba tia kama ate ba weeni a sak ba meena Naawen ale pa ba a tom tuima dii la.

⁵ Ba ale ga weeni nna a nueri la, baai ale ta siaka la gela baai ale ka Farisiima po nuruba la, a yaa yiri zaani ŋmai a weeni ayen, "Ku a fe kama ayen baai ale kan daa Juuba la a gebi ba yuanja. Ku a fe kama me ayen, ba kaam ba ayen ba a zuli Moosis Sinsanŋa ale a weeni dii la."

⁶ Tuimtomdɔma ale kpaŋŋa a yaa tu chaab ayen ba biisi wanni de.

⁷ Ba ale nak nampaga di nyiŋ ate ku beni la, Piita yaa zaani a biisi ayen, "M suaata, nama dek seba ayen

a ta nyini dila po dila po, Naawen ale jam lueri mi a ta nyini nama po a nyini ayen m ga sak baai ale kan daa Juuba la, Naawen wamañsaña ate ba wom abe ba ta siaka ale ña.

⁸ Naawen waai abe ale seba nurubiik meena popola ale ka dii la, a te Naawen Chiika baai ale kan daa Juuba la kama ase wa ale te tama me dii la ayen ku sak ayen wa ta yaalika ale ba kama ase wa ale ta yaalika ale tama me dii la.

⁹ Naawen nye ba jigi kama ase wa ale a nye, tama jigi dii me la. Siuk kula po, wa va ka ba siaka ale wa a yaa sugri ba wabaataña ba suniima po a basi.

¹⁰ Yøgyøgla de, ka boa ale soa ate nama a yaali ayen ni pa jib kpeemu de buui ate ti kokpiensaña a yaase tama dek an baga ji bu la ayen ñaañviirima ji? Ni dan a nye nna, ni a nye ka Naawen a nya.

¹¹ Alege tama seba a chak kama ayen tama ale va ti Nyɔnɔwa Yeezu niaka nyin a nya varibasika ase bala me a le nya dii la."

¹² Ba meena tuka po a kasim jam goori ka nna chorototo, ale a wom Poɔl ale Banabas ale jam a weeni Naawen ale pa ba a tom wakperikaliisa ale baai ale kan daa Juuba po dii la.

¹³ Poɔl ale Banabas ale ga biisi nueri la, Jeemsi yaa tulisi ayen, "M suaata, ni meena lagi tue a wom mi.

¹⁴ Ni wom Simon Piita ale

togi Naawen ale lin nye dii a sak baai ale kan daa Juuba la a yaa piilim lueri ba po ba gela a soa ba la.

¹⁵ Ase Naawen bisiteerøma ale ñamarisi Naawen Gbaŋka po a weeni a magsi chaab ale nyaku de la. Ba ñamarisi weeni ayen Nyɔnɔwa a weeni:

¹⁶ 'Nyaku de ñaañnyiŋ, m le pilim jam a nye ate Deevid yenni ale lo la a ñman zaani.

M le ñman pilim se di juijui ale lo la,
abe m nye ate di ñman pagra.

¹⁷ Ate nurubiik meena a jam mi jigi.

Baai meena ale kan daa Juuba ate mi wi ba ayen m nuruba la, bala meena ale jam mi jigi.

¹⁸ Nyɔnɔwa ale weeni nyaña de meena a ta nyini dila po dila po.'

¹⁹ Jeemsi yaa ñman biisi a cheŋ a weeni ayen, "Dila nyin mi a poli kama ayen ti kan a daani baai ale kan daa Juuba a yaa tagri a va Naawen la.

²⁰ Ku magsi ka ti ñamarisi gbaŋ a te ba a weeni ba ayen, ba kan a de bogluta ñandiinta dii nyin la, ñandiin tila an welema. Ti weeni ba me ayen ba kan bobi nipok baai ale kan daa ba pooba la a goa, abe ba kan a ñobi jaab buui ate ba an togri la lammɔa abe ba kan a de ziim.

²¹ Baai ale kan daa Juuba la, le deri siak nyaña de

kama, boan nyinjña ba seba kama ayen Juuma baai ale bo juijui meena ale ba la, ba sak Moosis Sinsanjña de kama ate ku beni yegayega. Ba be wom ale karim ḥa kama ba tuka diinaŋa po ba Vuusum Daanja meena po.”

²² Tuimtomdōma ale kpaŋja ale Kirisita bisanja ale a tu chaab la a yaa maa chaab a poli ayen ku nala kama ate ba lueri nuruba a ta nyini ba po a tom ba ale Poɔl ale Banabas ate ba cheŋ Antiok. Ba yaa lueri nuruba baye baai ale ta siaka la a te ba zula nalimnyiini la. Nuruba bayewa ale Judas (waai me ate ba a wi wa ayen Baasabas la) ale Silas. Ba yaa tom ba ayen ba ta gbaŋka a cheŋ.

²³ Ba ale jam ḥamarisi gbaŋka a weeni dii la ale nna ayen,

“Tama ni suaataŋa tuimtomdōma ale kpaŋja a maa chaab a puusi ti suaataŋa baai ale potim kan daa Juuba a nyini biam po ate ba bo Antiok ale Siriya ale Silisiya teŋsaŋa la.

²⁴ “Tama wom ayen nuruba gela ale nyini tama po a jam biisi wie ate ḥa daani ni ale nye ate ni popola kaasi. Ti a weeni a sak ni kama ayen ni nya nuru bala an tuesi sinsanjña tama jigi ayen ba jam biisi dila.

²⁵ Dila nyinj ate tama meena a nye tuka a yaa poli ate ti yaa siak a lueri nuru ba

gela ayen ba va Poɔl ale Banabas ti sua tii ate ti mariŋ la a jam ni jigi.

²⁶ Poɔl ale Banabas ka nuru baai ale pa ba nyuvoo a da ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita nyinj la.

²⁷ Dila nyinj ate ti yaa tom Judas ale Silas ni jigi. Ba ale poom weeni a sak ni dii meena wuu ate ti ḥamarisi gbaŋka de po la.

²⁸ “Naawen Chiika ale tama a maa chaab a siak kama ayen ti kan pa jib bu choa a ji ni. Ti ta ka wienja de nyini ayen ti weeni a sak ni. Ku a fe kama ayen ni va ḥa.

²⁹ Wienja de ale, Ni kan a de bogluta ḥandiinta, ni kan a de ziim, ni kan a ḥobi jaab buui ate ba an togri la lammɔa, ni kan a bobo nipok baai ale kan daa ni pooba la a goa. Ku a le nala kama ase ni a le kan a nye wienja de.

“Ni boro nalimnyiini.”

³⁰ Ba ale ḥamarisi gbaŋka nna a ga nueri la, ba yaa tom Poɔl ale Banabas ale ba vaanchaama ayen ba ta ka cheŋ Antiok. Ba ale ga paari la, ba yaa tigsi baai ale ta siaka la ate ba jam jigi yeŋ a yaa te ba gbaŋka.

³¹ Ba ale ga karim ka a nueri la, gbaŋka wienja a yaa ta supeentik a jam ba jigi.

³² Judas ale Silas dek abe jam ka Naawen biisiteerɔba. Ba yaa bo ale ba a deŋsi ba kpa ayen ba nya pagrim.

³³ Ba ale ga dalij maga dega la, Antiok demma yaa te Judas ale Silas siuk ale

suyogini ate ba pilim chen baai ale tom ba la jigi.

³⁴ Alege Silas jam nya kama ayen ku nala kama ate wa wari dula.

³⁵ Alege Pooł ale Banabas a jam wari ka Antiok a gum chaab ale nuruba chaab ate ba maa chaab a yaa sak nuruma Nyɔnɔwa wanni.

³⁶ Ku ale ga beni maga dega la, Pooł a yaa weeni Banabas ayen, "Basi ate ti pilim ŋmani chen jigi ŋjaai meena ate ti sak Nyɔnɔwa wanni la a ga nya ase Kirisita bisaña a nyε ka se."

³⁷ Banabas a jam a yaali kama ayen Jɔɔn Maak a maa va ba a chenj.

³⁸ Alege Pooł an jam poli ayen ku magsi ayen Jɔɔn Maak a maa va chenj dii nyin la wa an jam maa boro ale ba ate ku ga paari ba tuini kpeglimka. Wa jam zaani ka Pamfiliya tɛŋka a basi ba.

³⁹ Nampaga a yaa deri jam ba sunsuŋ ate ba poori chaab tɔgatɔga. Banabas a yaa yik Maak ate ba jueli ŋaarun a chenj Saipurus tɛŋka

⁴⁰ ale ge ate Pooł me a lueri Silas ate baai ale ta siaka a yaa pa ba nyo Naawen nisima po ayen wa nya ba zuk ale wa niaka,

⁴¹ ate ba chenj Siriya ale Silisiya tɛŋsaña a ga a denſi Kirisita bisaña ale a tu chaab la kpa dula a te ba pagrim.

Daabe ale Lisitira. Kirisita bisaña wanyi ale jam bo Lisitira. Wa yoi jam ale Timoti. Wa mawa jam ka Juu a ta siaka ale Nyɔnɔwa. Alege Timoti kowa jam ka Giriki deno.

² Kirisita bisaña meena ale jam bo Lisitira ale Ikooniūm la, a kasim jam a pak Timoti kama.

³ Pooł a yaa jam a yaali ayen wa maa va a chenj. Pooł yaa gebi wa yoanni dii nyin la, Juuma meena ale jam bo dula jigini meena la, a jam seba ayen Timoti kowa ka Giriki deno.

⁴ Ba ale jam va tɛŋsaña po a taam la, ba jam weeni sinsaŋja meena ŋjaai ate tuimtomdɔma ale kpaŋja meena Jerusalem tɛŋka a sak baai ale ta siaka la kama. Ba weeni ba me ayen ba chiib a va sinsaŋja.

⁵ Kirisita bisaña ale a tu chaab la siaka a yaa ŋmasi pagra a gum du ate ba jam a piisi daa meena a gum du.

⁶ Ba yaa jam chenj a va Firijiya ale Galatia tɛŋsaña dii nyin la, Naawen Chiika an jam te ba siuk ate ba sak Naawen wamaŋsaña Asia tɛŋka po.

⁷ Ba ale jam paari Misiya tɛŋbanni la, ba jam poli kama ayen ba chenj Bitiniya tɛŋka alege Yeezu jam tom ka Naawen Chiika ayen wa weeni ba ayen ba kan chenj.

⁸ Ba yaa va Misiya tɛŋka a taam siŋ Torowas tɛŋka.

⁹ Ku yaa nyε Pooł jigi yokku ase wa goa daasim

16

¹ Pooł yaa nyini Siriya ale Silisiya tɛŋsaña a chenj

kama la ate wa nya Masi-doniya deno a za wa teŋ a saalim wa a weeni ayen, "Taam jam Masidoniya dela a maa maari ti."

¹⁰ Wa ale ga nya nna la ase goadaasima la, ti yaa yiri a gomsi ayen ti cheŋ Masidoniya a poli weeni ti dek ayen Naawen weeni ti ayen ti cheŋ ka dula a ga sak ba wa wamaŋsara.

¹¹ Ti yaa jueli ḥaarun a zaani Torowas a gaam taam cheŋ Samotiras. Vari ale veenti la, ti yaa ḥyman cheŋ Niyapolis.

¹² Ti yaa zaani dula a basi ḥaarunku ale ge cheŋ Filipai, ka Masidoniya teŋsana po teŋ kpieŋ la. Aroom demma ale ba kpaga ale jam bo teŋka de po a nya ba zuk. Ti jam bo teŋ kala ate ku beni magla.

¹³ Juuma Vuusum Danni ate ti yaa basi teŋka po alege cheŋ siŋ benni noai juijui ate ti jam a poli ayen ti le nya jigi ale Juuma a tigsi chaab a boro a nyę Naawen puusa la. Ti yaa jam kala a biisi ale nipok baai ale jam tigsi chaab a kala dula la.

¹⁴ Ti ale jam boro a biisi la, nipok wanyi ate ba a wi wa ayen Liidiya ale jam a wom dii ate ti jam a biisi la. Wa jam nyini ka Tayatira. Wa jam ta ka garuk sobta a gerim. Wa jam ka waai ale a te Naawen zula nna yegayega la. Dila nyiŋ la, Nyɔnɔwa yaa lagri wa popolaŋa ate wa a wom Pɔɔl ale jam a weeni dii la.

¹⁵ Wa ale wa dɔ̄kdemma ale ga tuesi soka a nueri la, wa yaa wi tama a weeni ayen, "Nama a dan sum siak kama ayen mi ta siaka ale Nyɔnɔwa, ni be jam mi yenni a goa." Wa jam weeni dila ate ku yik tama kama ate ti va wa a cheŋ.

¹⁶ Da yeŋ ate ti jam a cheŋ juijui ate Juuma a tigsi chaab a puusi Naawen la, ate nipokbili wanyi, wa jam ka yomo a yaa tu ti siuku niŋ. Chichiribaata ale jam ta wa ate wa baga a weeni chum dii po wie. Baai ale jam soa nipokbili yomowa de la, ba basi kama ate wa yaa a porisi a nya ligra nna yegayega a te ba.

¹⁷ Wa yaa jam kaari a wi Pɔɔl ale tama a weeni ayen, "Nuruma de ka Naawen kpeeni tomteerɔba. Ba a mooli a sak ni ka ni ale ni nyę dii ate ni nya varibasika la."

¹⁸ Wa jam nyę nnala ate ku paari ka daa dii choa ate ku yaa puuri Pɔɔl sui nna yegayega ate dai dila danni Pɔɔl yaa virim a weeni chichiribioku ale bo wa zukku po la ayen, "Yeezu Kirisita yonni nyiŋ ate mi a weeni fu ayen fi nyini wa zuk po a nyini." Chichiribioku a yaa deri basi wa dula jigini nna nwuli.

¹⁹ Nipokbilika nyamma ale ga miŋ ale ba an ḥyman baga a nya ligra la, ba yaa yik Pɔɔl ale Silas a vuuri ba a ta ba cheŋ kpaŋja jigi yaba peelimu po.

²⁰ Ba yaa ta ba jam Aroom tēŋka kpaŋŋa jigi a weeni ba ayen, "Nuruma de ka Juuba. Ba be a daani ka ti tēŋka demma.

²¹ Ba a sak ka sinsak ḥaaŋi ale kan a va tama Aroom demma sinsaŋŋa la. Ku be a fe kama ayen ti kan nyε dii ate ba a weeni ti la."

²² Nuru bɔ̄anni a yaa maa gum ba po a yaa tu chaab ale Pɔ̄ol ale Silas.

Ate kpaŋŋa a yaa yik Pɔ̄ol ale Silas gattanja a dari cheeri ale weeni ayen ba miiri ba.

²³ Ba ale miiri ba nna yegayega la, ba yaa ta ba a ga lik ale ge weeni likka dɔ̄kku limsidɔ̄wa ayen wa ḥmasi lik ba nalimnyiini.

²⁴ Limsidɔ̄wa ale ga wom nna la, wa yaa ta ba taam niŋniŋ dɔ̄kku a lik a yaa pa duok kpiong ate ba keri vie, ku dobra nna yegayega a pa ba naŋsanja a su du.

²⁵ Alege goota po sunsunj ale ga paari la, Pɔ̄ol ale Silas a yaa jam boro a puusi Naawen ale a yi yiila a pak Naawen. Baai ate ba jam maa yik ba a lik la, a yaa jam a wom Pɔ̄ol ale Silas ale a nyε dii la.

²⁶ Tēŋka a yaa deri choa nna yegayega ate likka yenni me a choa ate ku an bola beniya ate diinanja noanja a deri lagri, ate choroma ḥaaŋi ate ba pa bobo ligrima la a yaa deri gebi me.

²⁷ Likka yenni limsidɔ̄wa a yaa yiri ga a nya ale likka yenni noanja a lagriya. Wa yaa yeeri gebi woŋ ayen wa

ko wa dek dii nyiŋ la, wa jam a poli kama ayen nuruma a nyini chali be kama.

²⁸ Wa ale jam boro a ayen wa nyε dila la, Pɔ̄ol yaa nya a kaari ate ku jueli nna yegayega a weeni wa ayen, "Kan te fi dek tuem, ti meena bo ka dela."

²⁹ Limsidɔ̄wa yaa wi ayen ba ta bolim a jam a yaa chali jo yenni po ate yɔ̄gsum yik wa ate wa nyiŋka yaa a gok nna pampam ate wa yaa lo Pɔ̄ol ale Silas niŋ

³⁰ a yaa ta Pɔ̄ol ale Silas a nyini peelim ate wa yaa weeni ba ayen, "M koba, ku a fe ayen m nyε ka se ate m nya varibasika?"

³¹ Ba yaa tulisi wa ayen, "Ta siaka ale Nyɔ̄nɔ Yeezu, ale fi le nya varibasika, fi ale fi dɔ̄kdemma meena."

³² Ba yaa sak wa ale baai meena ale bo wa yenni po la Nyɔ̄nɔwa wanni.

³³ Dila powa degadega yok kula ate nuruwa a yaa yik ba a sugri ba niranya ate ba deri te wa ale wa dɔ̄kdemma soka.

³⁴ Wa yaa ta ba jo wa dɔ̄kku a nyε ḥandiinta a te ba. Wa dɔ̄kdemma meena sue a yaa jam peenti nna yegayega dii nyiŋ la, ba ta siaka ale Naawen kama.

³⁵ Vari ale ga veenti la, Aroom tēŋka kpaŋŋa a yaa tom limsidɔ̄ba ale tuntomiy ka de ayen, "Ni basi ate nuru bala cheŋ."

³⁶ Limsidɔ̄wa yaa weeni Pɔ̄ol ayen, "Aroom tēŋka kpaŋŋa a tom weeni kama ayen m lagi fi ale Silas a

basi. Dila nyin yøgyøgla de, ni nyini cheñ ale suyøgini."

³⁷ Alege Pøol yaa tulisi ba ayen, "Ba an nya ale ti kaasi wari ya, alege ba nak ti ate waai meena a nya. Tama ka Aroom dem. Ba nak ti a yaa ta ti ga yuk basi likka døkku po. Alege yøgyøgla de, ate ba yaa a yaali ayen ba basi ti ate nuru kan seba ku noai po? Aawo, dila kan tom! Ku a fe kama ate Aroom kpanjña dek a jam dela jigini a lagi ti a basi."

³⁸ Limsidøma a yaa ga weeni ate Aroom tønka kpanjña wom. Ba ale ga wom ayen Pøol ale Silas ka Aroom demma la, yøgsum yaa yik ba

³⁹ ate ba cheñ a ga weeni ba ayen ba kaasi ale ge yaa lagi ba ate ba nyini a yaa saalim ba ayen ba basi tønka po.

⁴⁰ Pøol ale Silas a yaa basi likka døkku ale ge cheñ Lidiya yenni. Dula jigini, ba yaa tu chaab ale Kirisita bisinsila a yaa biisi wie a deñsi ba kpa ale ge yaa basi ba ale cheñ.

17

¹ Pøol ale Silas a yaa ñman va Amfipolise ale Apoloniya tønsanya a taam cheñ Tesonika tønka. Juuma tuka yeri dinyi ale jam za Tesonika po.

² Ase Pøol nyiem ale a nyø dii la, wa yaa cheñ ga jo tuka yenni po. Wa jam bo ka dula ate ku paari Juuma Vuusum Danni ku noa buta a jo ba

tuka yenni po a pa Naawen Gbañka a biisi a dalij ale ba a

³ tøgi Gbañka wienja kie a sak ba ayen ku sak ba ayen ku jam a fe kama ayen Kirisitawa waai ate Naawen a weeni ayen wa le tom ate wa jam la a nam ate ba yik wa a ko ale ge ate wa ñman yiri kum po. Pøol yaa weeni ayen, "Kirisitawa de ate Naawen puulim ayen wa le tom ate wa jam la, ale Yeezu. Be ka wala wie ate mi ta jam ayen m biisi a sak ni."

⁴ Juuma ale wom nna la ba gela a yaa sum siak ayen Pøol ale a biisi dii la ka wensie a yaa pa ba dek a gum chaab ale Pøol ale Silas. Giriki demma me yegayega baai ale a chali Naawen la, ale nipooba ba gela baai ale chim nuru kpeenta la bala meena jam siak kama a maa va Pøol ale Silas.

⁵ Alege Juuma a yaa jam a de nyuri ale Pøol ale Silas. Juuma yaa yik tønka po nuru baai ale kan a yaali tuima ale a yaali kpaliñsa a bo tønka po siuk kpeentanja nijsa a nyiem a cheñ la a nyø jigi yeñ ate ba yaa maa chaab a nyø ate supuurim a jam waai meena jigi tønka po ate ba a nuemu nna yegayega. Nuruma yaa nyø dila a chali cheñ nuru wanyi ate ba a wi ayen Jeesin la yeri po. Ba jam a poli ayen ba a gisi ka Pøol ale Silas dila ate ba dan nya ba abe ba yik ba a ta nyini peelim a te nuruma.

⁶ Alege ba ale jam nyø dila ale ge ba an nya ba la, ba yaa

yik Jeesin dek ale Kirisita bisaŋa gela a vuuri a ta ba jam təŋka kpaŋŋa jigi a yaa a nuemu ate ku a jueli a weeni ayen, "Nuruma de a ta ka daanika a jam jigi meena. Yøgyøgla de, ba ale nna a jam tama təŋka po

⁷ ate Jeesin a yaa basi ate ba bo wa yenni po. Ba meena a kaasi ka Aroom təŋka nakpionku Siiza sin-saŋŋa. Ba a weeni kama ayen nakpionku choa ale boro. Wa yoi ale Yeezu."

⁸ Təŋka po kpaŋŋa ale nuruma ale wom nna la, ku yaa ta popola tøgatøga nna yegayega a jam ba jigi.

⁹ Kpaŋŋa yaa basi ate Jeesin ale mbala a tuni ligi ŋaai ale magsi ba tuni la, abe ba basi ba ate ba yaa cheŋ.

¹⁰ Təŋ ale jam sobri la, Kirisita bisaŋa a yaa basi ate Pøol ale Silas a cheŋ Beria təŋka. Ba ale jam paari dula la, ba yaa ga jo Juuma Tuka Yenni po.

¹¹ Təŋka la demma a jam a zunchoŋ Tesalonika demma de ale Naawen wamaŋsaŋa womka kama. Ba kasim jam lagi ba tue meena nal-imnyiini kama a wom wamaŋsaŋa. Daa meena ba a karim ale a zamsi Naawen gbaŋka wienja kama ayen ba nya ase Pøol ale a biisi dii la ka wensie ya.

¹² Juuma yegayega a jam ta siaka kama ale wamaŋsaŋa. Girik təŋka nipooma yegayega baai ale chim nuru kpeenta la ale Giriki demma nidɔama a

jam maa ta siaka kama.

¹³ Alege Juuma baai ale jam bo Tesalonika ale wom ayen Pøol sak Naawen wanni Beria təŋka me po la, ba yaa ŋman jam dula me a yik nuruba a nyo jigi yen a paasi ba ayen ba ta daanika a jamu.

¹⁴ Kuna bulu beniya ale ge ate Beria demma Kirisita bisaŋa a basi ate Pøol a cheŋ nya kpeema kuŋkøjini, alege Silas ale Timoti a yaa wari Beria.

¹⁵ Nuru baai ale jam ta Pøol a cheŋ ayen ba basi la, a jam ta wa a cheŋ paari ka Atens ale ge pilim ŋmani Beria. Pøol jam te ba ka tun-tomioŋ ayen ba weeni Silas ale Timoti ayen ba dan nya siuk yøgyøgla de ba jam wa jigi.

¹⁶ Pøol ale jam bo Atens təŋka a limsi Timoti ale Silas la, wa yaa jam nya ale bog-luta a kasim jam sueri təŋka de po meena. Nyaku de a yaa jam te wa supuurim nna yegayega.

¹⁷ Daa meena wa kasim jam a dalin kama ale Juuma ale baai ale kan daa Juuba ale a chali Naawen la ba tuka yenni po. Daa meena me wa jam maara a dalin kama ale nuru baai meena ale bo yaba peelitanja po la.

¹⁸ Sagrøba ale jam boro. Ba jam ka tøgatøga buye. Ba bunyi wa yoi a jam ale Epikuriyos demma. Bunyiwa me yoi a jam ale Sitooyik demma. Epikuriyos demma ale Sitooyikma

sagrōma me a jam maa nak nampaga kama ale Pōol. Ba gela a jam bek wa ayen, "Nuruwa de a ti an za a nak ka boan jaab gunjgoj dila?"

Ba gela me weeni ayen, "Ku a nyε ase wa a biisi ka tēnsa si chaab bogluta wie la." Ba weeni dila kama dii nyin la, Pōol a yaa biisi a magsi chaab ale ka Yeezu ale kpi ale ȏman yiri kum po dii la.

¹⁹ Dila nyin la, ba yaa weeni Pōol ayen wa jam sagrōma kpaṇṇja tuka jigini ate ba a wi ayen Ariyapagus la a jam siak wiik. Wa yaa siak a jam ate ba yaa bek wa ayen, "Pōol, tama a yaali kama ayen fi weeni a sak ti sinsak paali ȏaaate fi a sak la kiri.

²⁰ Ti ale wom ale wie ȏaaate fi a weeni la gela ka wachansa ti tue po la ate ti a yaali ayen fi weeni ȏa kiri a sak ti."

²¹ Ba jam bek Pōol nna kama dii nyin la Atens demma ale nicham baai ale maa bo tēnka po dula la a nyiem kasim a yaali ayen ka ba a weeni chaab abe ba a wom me wa paala ale popola paala wie. Ba nyiem ȏman ka wari wari a nyε a gum nna po.

²² Pōol yaa yiri zaani Ariyapagus nuruma nin a weeni ba ayen, "M nya kama ale nama Atens demma a yaali Naawen wie ka nna yegayega.

²³ Dii nyin la, mi ale kasim va tēnka po a taam la, mi nya jigi ȏaaate meena ate ni a kaab

la ale bogluta ate ni se zaani a ȏmarisi kunyi nyin ayen, 'Naawen dii ate ti ze la.' Ni be basi ate m weeni a sak ni ayen Naawen dii ate ni a te di zula alege ni ze di la, ka Naawen dila ate yōgyōgla de mi a biisi di wari a sak ni.

²⁴ Wa ka Naawen waai ale nyε tēnka meena ale jaab buuri meena ale bo ka po la. Wa ka waai ale ka wenj̄mazuk ale tēnzuuk Nyōnō la. Wa be an bo daa yeri ȏaaate nurubisa se la po.

²⁵ Yaase ku be kan fe kama ayen Naawen pa nurubiik ate wa nyε wari a te wa. Dii nyin la ka wala dek ale a te nyuvuri jaab buuri meena. Be ka wala me ale a te nurubiik meena jaab buuri meena me.

²⁶ Wa lin nyε ka nuru yen, a yaa va nuru wala nyin a nyε nuru bōari tōgatōga tēnzuuk de meena. Ka wa dek me abe ale poli diipo ate tēnsa tōgatōgaka tēnzuuk de ale boro a beni la. Wala dek me abe ale daani tēnbanaja a te tēnsa tōgatōgaka tēnzuuk de.

²⁷ Naawen nyε nyaŋa de meena kama ayen ku basi ate nurubiik nyiem a gisi wa ate da dii dai ba baga a nya wa. Alege, ni basi ate m weeni a sak ni ayen Naawen mōata ti ka nna farafara

²⁸ ase nuru wanyi ale weeni dii ayen, 'Ka wala ale basi ate ti vua a nyiem a chen ale boro.'

Ku a nyε ase ka ni dek nuruma ale ȏmarisi dii ayen,

'Tama me ka wa bisa la.'

29 Tama a be dan ka Naawen bisa, ku a fe kama ayen ti kan a poli ayen wa a neensi ka kuta a yaase tintana ate nurubiik a pa wa dek yam a peesi ba la.

30 Diipo ate nurubiik a jam ze Naawen la, wa an jam te nurubiik waalika ase ku ale magsi ayen wa te ba dii la. Alege yøgyøgla de, wa yaa a weeni nurubiik meena jigi meena kama ayen ba tagri basi ba wabaata tuimanja tomka.

31 Boan nyinjña, wa dak ka dai ayen dai dila danni abe wa pa nuru wanyi ate wa lueri ayen wa va wala nyin a bo teñzuk de meena wensie buusa. Nuru wala abe ale wa nak a yiri kum po ayen ku basi ate nuru meena seba chak nalimnyiini ku le sum nyε kama."

32 Nuruma ale wom ale Pøøl a biisi magsi chaab ale yiri kum po wie la, ba gela a yaa jam nyε wa a la. Ba gela me a weeni ayen, "Ti ñman a yaali kama ayen fi biisi nyaku de wie ate ti wom."

33 Pøøl a yaa basi tuka jigini ale cheñ.

34 Nuru ba gela ale jam maa gum wa po a ta siaka ale Yeezu. Nuruma de po wanyi yoi ale Daanisos. Wa jam maa ka Ariyapagus kpañña po dinyi. Nipøøk me ale jam maa ta siaka. Wa me yoi ale Damaris. Nuruba ba chaab me a jam maa ta siaka a gum du.

18

¹ Pøøl ale ga biisi ale Ariyapagus kpañña tuka a nuerila, ku ñaañnyiñ ate wa yaa basi Atens ale cheñ Korinti.

² Dula jigini wa yaa nya Juu wanyi, ate ba a wi ayen Akiila. Ba biak wa ka Pontus teñka. Wa ale wa pøøk ale jam nyini Italiya teñka jam daanja de. Wa powa yoi ale Pirisila. Ba jam nyini teñ kala jam kama dii nyin la, Nakpionku Kilødiyus ale jam te wada ayen Juuma meena basi Aroom teñka. Pøøl yaa cheñ ayen wa nya Akiila ale wa powa.

³ Wa jam a goa ale ka bala ale a tom ale ba dii nyin la Pøøl jam a baali ka dunsa gbañsa a da ase Akiila ale wa powa ale jam a nyε dii la.

⁴ Juuma Vuusum Daanja meena wa nyiem jam ta ka biik ba tuka yenni po ale Juuma ale baai ale kan daa Juuba la a biisi ale a poli ayen wa dan baga abe wa nyε ate ba ta siaka ayen wa ale a biisi dii la ka wensie.

⁵ Silas ale Timoti ale nyini Masidoniya a jam la, ba jam a paari ale Pøøl yaa kasim jam pa ka daanja meena wa boka po a kasim a sak Juuma Naawen wamansanja a biisi ate ku a lagri ayen Yeezu ale Kirisitawa waai ate Naawen weeni ayen wa le tom ate wa jam la.

⁶ Nuruma ale jam a weeni ale a biisi wa a kaasi ayen ba kan yaali wa ale a weeni dii la, Pøøl me yaa kpaanti wa gattanja paasuku ayen ku

sak ba ayen wa a kaam ba kama a weeni ayen, "Ni dan be nama dek ale soa dila. Ku daa mi ninjja a zaani yogyogla de a ta a chen m le chej ka nuru baai ale kan daa Juuba la jigi."

⁷ Pööl yaa basi ba ale chej nuru wanyi waai ale kan daa Juu la yeri. Wa yoi ale Titus Jasitus. Wa jam ka waai ale a chali Naawen nna yegayega la. Wa yenni jam za moata ka Juuma tuka yenni.

⁸ Nuru waai ale jam chim tuka yenni kpagi la yoi ale Kirisipus. Wala ale wa dökdemma meena a jam ta siaka kama ale Nyɔnɔwa. Nuruba yegayega me Korinti tẽŋka a jam maa wom wamañsaŋa kama a yaa ta siaka a tuesi soka.

⁹⁻¹⁰ Yok kunyi ate ku yaa nyɛ Pööl jigi ase wa goa daasim kama la ate wa nya Nyɔnɔwa ate wa weeni ayen, "Kan chali yɔgsum, boan nyinjja, mi bo ale fu, kama. Nuru karo a baga a te fi tuomɔa. Kan sina, a biisi boan nyinjja, mi ta ka nuruba yegayega tẽŋka de po, baai ale a limsi ayen ba wom mi wanni."

¹¹ Pööl jam bo dula jigini ate ku paari ka bein ale geli a sak nuruma Naawen wanni.

¹² Nuru wanyi ale jam boro ate ba a wi wa ayen Galiyo, ate Aroom tẽŋka a jam lueri wa ate wa chim Gomina a tagri Aroom tẽŋka zuk a ga bo Korinti tẽŋka a nya Akaaya tẽŋka zuk. Diipo ate nuruwa de a jam

chim Akaaya Gominawa la, dila powa ate Juuma a jam maa chaab a yik Pööl ale pagrim a ta wa chej dök kuui ate Aroom demma a biisi biisaŋa la.

¹³ Ba jam a weeni kama ayen, "Nuruwa de Pööl, a kasim pii ka nyiŋ a paasi nuruma ayen ba a te Naawen zula ḥaaŋi ale kan a va sin-saŋja ale a sak dii la."

¹⁴ Pööl ale deri lagi noai ayen wa biisi a vari wa dek basi la, Galiyo yaa weeni Juuma ayen, "Ku daam dan ka wari dii ale ka wabiok a yaase wakaasun̄ ate wa nyɛ, ku te nala kama ate m ta chichiiba ale nama Juuma nna,

¹⁵ alege ku ka wa dii ale ka nampaga wari a magsi chaab ale wie ḥaaŋi ate ni pa a biisi la, ale nuruba yue la, ale sinsak ḥaaŋi ate nama nyiini a va la, ku a fe kama ayen ni dek abe biisi a magsi chaab. Mi kan chim wienja de chaab boteero."

¹⁶ Galiyo weeni dila ale ge yiak ba ate ba nyini biisa dökku po a nyini.

¹⁷ Ba meena yaa yik Sositenisi waai ale jam ka tuka dökku kpagini la a zaani biisaŋa dökku niŋ a nak. Alege dila an jam daani Galiyo ale magla me.

¹⁸ Pööl jam bo Korinti tẽŋka ale Kirisita bisaŋa ate ku beni ka nna yegayega. Da yej wa ale Pirisila ale wa chorowa Akiila a yaa banti ba ale ge jueli ḥaařuŋ a chej Siriya. Ba ale jam za-

ani Keñkeriya ayen wa jueli ḥaaruṇku a cheṇ la, Poɔl jam poni wa zukku kama, dii nyin la wa pe kama a magsi chaab ale dila.

¹⁹ Ba ale jam paari Efisos ṭeṇka la, wa yaa basi Pirisila ale Akiila dula jigini. Poɔl yaa biisi biik ale Juuma ba tuka yenni po.

²⁰ Ba yaa weeni wa ayen wa goa magla ale ba alege Poɔl zeri

²¹ alege weeni ba ayen, "Ku dan ka Naawen yaalika m le pilim ḥman jam ni jigi." Poɔl weeni dila ale jueli ḥaaruṇ a zaani Efisos a cheṇ.

²² Wa ale jam paari Sizariya la, wa yaa cheṇ Jerusalem a ga puusi Kirisita bisaṇa ale a tu chaab dula jigini la ale ge a yaa cheṇ Antiok.

²³ Wa ale beni maga dula jigini la, wa yaa basi dula, ale va Galatia ale Firijiya ṭeṇsaṇa po a deṇsi Kirisita bisaṇa kpa.

²⁴ Juu wanyi ate ba a wi ayen Apolos ate ba biak wa Alezandiria la, a yaa jam Efisos. Wa jam ka waai ale baga a biisi nna yegayega ale seba Naawen Gbaṇka wienja nna yegayega me la.

²⁵ Nuruba ale poom liŋ jam sak wa Nyɔnɔwa siuku wienja nna yegayega ate wa a biisi ale a sak ale nin muna a va siuku nalimnyiini wensie ḥaaai ale a magsi chaab ale Yeezu la. Alege soka kaai nyiini ate wa jam seba la ale soka kaai ate Jɔɔn te la.

²⁶ Wa yaa piilim a deri a biisi nyanya de meena ba tuka yenni po ale kan chali yɔgsum. Alege Pirisila ale Akiila ale wom biika la, ba yaa yik wa a togi Naawen siuku meena wienja ate ḥa lagri a te wa nalimnyiini.

²⁷ Apolos yaa poli ayen wa jueli ḥaaruṇ a cheṇ Akaaya ṭeṇka. Kirisita bisaṇa ale jam bo Efisos la a yaa deṇsi wa kpai a ḥmarisi gbaŋ a te Akaaya Kirisita bisaṇa a saalim ba ayen ba tuesi wa nalimnyiini. Wa ale jam paari du la, wa jam maa maari nna yegayega baai meena ale va Naawen niaka nyin a chim Kirisita bisa la.

²⁸ Boan nyinjña, wa kasim jam nak ka nampaga ale pagrim a biisi yiak Juuma. Ba nyini ka peelim a nak nampaṇña ale chaab dila ate Apolos a yaa biisi a ta nyini Naawen Gbaṇka wienja po ate ku lagri ayen ku sak ba ayen Yeezu ka Kirisita waai ate Naawen a weeni ayen wa le tom ate wa jam la.

19

¹ Apolos ale jam bo Kɔrinti la, Poɔl yaa cheṇ va Galatia ale Firijiya ṭeṇsaṇa sunsun po a taam nyini cheṇ Efisos. Dula jigini, wa yaa nya ḥaanjiiriba ba gela

² a yaa bek ba ayen, "Diipo ate nama chim Kirisita bisa la, nama tuesi Naawen Chiika?"

Ba yaa tulisi wa ayen, "Tama an poom wom ayen Naawen Chiik boro."

³ Pööl yaa bek ba ayen, "Ku be dan ka dila nama abe tuesi ka boan soka?"

Ba yaa tulisi Pööl ayen, "Ka Joon soka ate tama tuesi."

⁴ Pööl yaa tulisi ayen, "Soka kaai ate Joon te la, wa te ka baai ale basi ba wabaataanja tomka la. Wa jam te ba kama ale ge weeni Izirali demma ayen ba be pa ba dek a te waai ale bo ḥaañ a cheena la. Kula nyonowa ale Yeezu."

⁵ Ba ale wom nna la, ba yaa tuesi soka Nyonowa Yeezu yonni nyij.

⁶ Pööl yaa pa nisima a vi ba zuk ate Naawen Chiika yaa sin jam ba zuk ate ba deri jam biisi be sii ale kan daa ba dek biisa la a yaa weeni Nyonowa ale weeni ba ayen ba weeni dii la.

⁷ Baai ale jam nyε nna la, a jam a nyε ase ka nuruba pi ale baye la.

⁸ Chiisa sita meena Pööl kasim jam a jo ka Juuma tuka yenni po a biisi wie ale nuruma. Pööl a kasim pii nyij a biisi ale ba ayen ba miñ chak Naawen Naamu wie ale ka dii la.

⁹ Alege ba gela tue a jam kpari ka nna yegayega ate ba jam kan yaali ayen ba ta siaka, ate ba jam a biisi be bulorisa nuruma meena niñ a magsi chaab ale Nyonowa siuku. Dila nyij la, Pööl yaa yik ḥaañviirma ate ba maa chaab a basi ba ale cheñ. Daa meena Tiranus yenni po Pööl jam a biisi ka biik ale nuruba dök kpionj kuui po

ate nuruba kali a sak nuruba la.

¹⁰ Wa kasim jam a nyε ka dila ate ku ga paari a yaase ku gaam bena ḥaye ate nuru baai meena ale jam bo Asia teñka po la (Juuma ale baai ale kan daa Juuba) a jam wom Nyonowa wanni.

¹¹ Naawen a jam pa Pööl a tom wakperikaliisa gaam wakperikaliisa ale ka dii la kama.

¹² Wa lakima ale tuima ga tii ate wa jam ta la, nuru a dan pa ḥanta bala wanyi a ta ga yognyien jigi kula nyonowa nyintuilanja a yaase wa chichiribaatanja a basi wa kama.

¹³ Juuma baai me ale jam boro a nyiem a gilim a yiak chichiribaataa nuruba zuima po a basi la, ba me a jam pii ka nyij pa Nyonowa Yeezu yonni nyij a nyε dila. Ba yaa weeni chichiribaatanja ayen, "Yeezu waai ate Pööl a sak wa wieña la, yonni nyij ate mi a weeni fu ayen fi nyini nuruwa zuk po a nyini."

¹⁴ Baai ale jam a nyε nna la ka Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni wanyi bisa. Ba jam ka bisa bayopoi. Ba kowa yoi jam ale Sikiiva.

¹⁵ Chichiribioku yaa weeni ba ayen, "Mi seba Yeezu kama, m be seba Pööl me kama. Alege nama, ka bana?"

¹⁶ Nuruwa yaa deri yiri a tu chaab ale ba meena a nak ba yiak. Ba meena yaa yiri chali ale nira ale chabola a basi nuruwa yenni.

¹⁷ Juuma meena ale baai ale kan daa Juuba ate ba meena bo Efisos la a jam wom nyaku de kama ate yøgsum yaa jam yik ba meena ate Nyønøwa Yeezu yonni a jam nya zula nna yegayega.

¹⁸ Baai ale chim Kirisita bisa yøgøgla de la bala yegayega a yaa jam nyini peelim a siak ale a weeni wie ñaai ate ba jam nyø la.

¹⁹ Ba yegayega baai ale jam ka sampoporisa a yaase tiita nyam la, a jam ta ba gbañ sii ate ba a nya si po a tom ba tuimaña la a jam jigi yen waai meena nimbie po a ju ba a basi. Ba jam maa pa gbañsaña ligra meena a gum du kama, ña dan cheesi gum chaab ña a paari ka libgie tusa pisinu.

²⁰ Siuk kula po ate Nyønøwa wannia kasim jam a tagli tøjka meena ale pagrim.

²¹ Wienja de meena ale ga nyø la ñaañnyiñ ate Poöl yaa poli wa zuk po ayen wa le va ka Masidoniya ale Akaaya ñaañnyiñ a taam chen Jerusalem. Wa yaa weeni wa dek ayen, "M dan chen dula, ku a fe kama ayen m basi dula abe m chen Aroom tøjka."

²² Dila nyiñ wa yaa tom baai ale maara a maa wa la po baye, Timoti ale Erasitus ayen ba chen Masidoniya ale ge ate wa dek a diem wari Asia tøjka ate ku beni maga.

²³ Ku jam ka nna po de ate daani kpief a jam jam Efisos

tøjka Nyønøwa Siuku wienja nyiñ.

²⁴ Nuru ale jam boro ate ba a wi wa ayen Dimetirus. Wa jam pa ka kuta tii ale a nyagsi la, a nyø ñanta a da. Wa jam a nyø ka bogluk kuui ate ba a wi ayen Atimis la yenni a da. Wa tuimaña de a jam basi kama ate baai ale a nyø ñanta bala a da la a jam nya tuima.

²⁵ Wa yaa jam wi nuruma de chaab ale baai ale a tom ale ba la ate ba jam jigi yen ate ba nyø tuka. Wa yaa piilim wa biik ayen, "M ñoaba, nama dek seba ayen ti jigsika meena a nyini ka tuini de po.

²⁶ Nama dek abe nya kama ale wom nuruwa de Poöl ale a nyø dii la. Wa a weeni kama ayen bogluk tii ate nuruba pa ba nisima nyø la, a ka pagrim fiifiik me la. Wa a biisi dila a paasi nuruba yegayega kama. Efisos ale Asia tøjka meena po ba siak wa ale a biisi dii la kama.

²⁷ Mi abe a chali ka yøgsum ayen ti tuimaña de a le nya ka yoi kaasun. Daa dila nyiini, mi a chali yøgsum me ayen bogluk kpiefku Atimis yenni kan ta kiri ya. Bogluku dek me le jogi yue, ku kan ñman nya zula. Waai meena Asia tøjka po ale tøjka meena ale doa a ga saari la abe a te zula bogluku de kama."

²⁸ Nuru bøanni ale ga wom wienja de la, ku yaa puuri ba sue ate ba yaa deri a kaari a weeni ate ku a jueli

wein a tulisi chaab ayen, "Efisos bogluku Atimis ka boglu kpionj."

²⁹ Nuemu ka de a yaa jam deri basi ate Efisos təŋka po meena a nyε nna ḥaglim. Nuru boanni de a yaa maa chaab a yik Masi-doniya demma bayewa ate ba a wi ba ayen Gayus ale Arisitaakus la. Ba jam va ka Poɔl a chenj ate ba yaa yik bala ba noai bayewa a ta ba chali chenj juijui ate təŋka nuruma a nyiem tigsı chaab a nyε tuka la.

³⁰ Poɔl dek a jam a yaali kama ayen wa zaani nuru boanni niŋ a biisi alege Kirisita bisaŋa an jam siak ate wa nyε dila.

³¹ Təŋka meena kpaŋja ba gela baai ale jam ka Poɔl ḥoaba la, ba me a jam maa te Poɔl tuntomij a saalim wa ayen wa kan pa naŋ a tabi tuka jigini.

³² Nyanya de meena ale jam a nyε la, ale nuru baai meena ale boro a nyε tuka la, a jam a na ka chaab, ba gela a weeni wa yenj, ba gela me a na a weeni wa di choa, dii nyiŋ la, ba yegayega jam poom ze ba ale jam ayen ba nyε tuka ale dii nyiŋ la.

³³ Juuma a yaa weeni Alezanda ate wa taam niŋ ate nuru boanni ba gela yaa kaari ate ku jueli a yaa weeni a sak wa wa a le wa weeni dii la. Alezanda yaa zak nisima ayen ba goori ate wa biisi a tuesi Juuma basi.

³⁴ Alege ba ale ga miŋ ayen wa ka Juu la, ba meena

yaa kasim a nuem a na ale noa yenj ate ku a jueli a weeni ayen, "Efisos bogluku, Atimis ka boglu kpionj." Ba kasim jam a weeni ka nna ate ku ga beni nna yegayega.

³⁵ Ku ḥaaŋnyiŋ ate təŋka kpaŋja dinyi waai ale ta pagrim a nya nuru boari zuk la a yaa yuk nisima ate nuru boanni a goori. Wa yaa weeni ba ayen, "M mabisa, Efisos demma waai meena seba kama ayen ka Efisos təŋka ale a nya boglu kpionku Atimis yenni zuk. Ku maara nya ka tintain weleŋ kaai ale nyini wenŋmazuk a jam lo la zuk.

³⁶ "Nuru abe karo a nak nampaga ayen nyanya de daa wensie. Dila nyiŋ la, ku a fe kama ayen ni goori abe ni kan tom wari dii ate ni ze di kiri alege a tom di la.

³⁷ Ni ale ta nuruma de a jam dela nna, ba be an zu jaabjaabɔa Atimis yenni po, a yaase ba le ku.

³⁸ Dimetirus ale wa nuruma abe dan ta wari a magsi chaab ale nuru waai, ti be ta Aroom təŋka kpaŋja kama, dök kuui ate ba a biisi biisaŋa la, abe kasim lagri za kama daa meena ate waai a dan ta wa biik ayen wa biisi, wa a chenj ka dula.

³⁹ Alege ku dan ka wari dii ate ni ḥyan ta bega ḥya chaab la, ku a fe kama ayen ti biisi nyaku de ti tuka dai ate ti yaa biisi di a nueri.

⁴⁰ Boan nyiŋya, wari dii ale nyε jinla la, ku ḥaaŋnyiŋ mi a chali ka yɔgsum ayen Aroom demma a le tɔariŋ ti

kama ayen dii ale nyε jinla la, ka nuem kayiok. Ti be ka wari a weeni dii nyij ale soa ate nuemka de a jam la."

⁴¹ Kpagini ale ga biisi nna meena a nueri la, wa yaa weeni ba ayen ba kuli.

20

¹ Nuem ka de ale ga nueri la, Pɔɔl yaa wi Kirisita bisaŋa ate ba jam jigi yeŋ ate wa yaa biisi maga dega a denſi ba kpa ale ge a banti ba ale a cheŋ Masidoniya.

² Wa yaa nyiem gilim Masidoniya tɛnſaŋa meena a biisi biisa nna yegayega denſi ba kpa. Wa nyε dila ale ge yaa cheŋ Akaaya.

³ Dula jigini, wa jam goa ka chiisa sita. Wa ale jam boro a gomsi ayen wa jueli ɻaaruŋ a cheŋ Siriya tɛnka la wa yaa miŋ ayen Juuma a jam a poli ka popola baata nyeka ayen ba tu chaab ale wa. Wa yaa tagri wa popolanja ayen wa ɻman pilim ɻmani va Masidoniya a taam cheŋ Siriya yɔgla.

⁴ Nuru wanyi ale jam boro ate ba a wi wa ayen Purosi. Wa nyini ka Beria tɛnka. Wa biik yoi jam ale Sopaata. Biika de ale jam maa va Pɔɔl a cheŋ. Baai me ale jam maa va wa a cheŋ la, ale Aristaakus ale Sekundus. Bala nyini ka Tesalonika. Mbala jam ale Gayus, wa nyini ka Daabe tɛnka, ale Tikikus ale Torofimus. Bala me nyini ka Asia tɛnka. Timoti me a jam maa va wa cheŋ.

⁵⁻⁶ Bala de ka niŋ a cheŋ Torowas ayen ba limsi tama. Juuma jam de ka ba tigi kpien dii ate ba kan ɻobi boroboruk kuui ale ta dabinta la a nueri ale ge ate ti yaa zaani Filipai a jueli ɻaarun. Ku daa ɻanu dai ate ti yaa paari Torowas nyε tuka ale chaab. Ti yaa jam bo ka Torowas tɛnka po ate ku ga paari daa ɻayopoi.

⁷ Asibi dai junɔai ate ti jam jigi yeŋ ayen ti de Nyɔnɔwa ɻandiinta. Pɔɔl yaa jam biisi wie ale nuruma ate ku ta dila ga paari goota sunsun, dii nyij la vari a dan ga veenti, wa a yaali ayen wa basi tɛŋ kala kama.

⁸ Kanaasa yegayega ate ba jam tɔati zaani ɻmazuk gboŋku dɔkku po ate tama jam kala la.

⁹ Nidoa bili wanyi ale jam maa kala dɔkku tokparuku zuk dii po ate Pɔɔl jam a boro a biisi la. Nuruwa de yoi ale Yutikus. Goom yaa jam yik wa ate wa goa a banj wa dek a yaa nyini gboŋ kuui ale saa butawa la siaka zuk a jam lo tɛŋ. Ba ale jam zak wa ayen wa yiri la, ba ga a nya ale wa kpi kama.

¹⁰ Pɔɔl yaa siŋ tɛŋ a ga duok wa zuk a gbaari wa ale ge weeni ayen, "Ni kan basi ate ku daani ni, wa vua kama."

¹¹ Pɔɔl yaa ɻman jueli gboŋku zuk ate wa ale ɻaanviirima mbala a maa chaab a de Nyɔnɔwa ɻandiintaja. Wa ale ga biisi ale ba ate ku beni nna

yegayega ate wein binni a poom moata pusi ka la, wa yaa basi ba ale chej jigi yon.

¹² Ba yaa ta nidoa binni a kuli yeri ale supeentik. Wa an jam kpi ya.

¹³ Ti yaa chej ga jo ɳaarunju po a chej Asos təŋka. Poɔl jam nyε wa popola kama ayen ti basi ate wa dek va siuk a chej Asos ate ti yaa jam pa wa dula jigini ate ti chej.

¹⁴ Wa yaa ale jam paari tama Asos təŋka la, ti yaa pa wa a nyo ɳaarunju po a chej Mitiliini.

¹⁵ Ti yaa jueli ɳaarunju a chej dila veenti vari a yaa va Kiyos təŋka a taam a paari Samos təŋka. Vari ale ga veenti la, ti yaa paari Militus.

¹⁶ Ti jam gaam Efisos kama dii nyin la wa kan jam a yaali ayen wa beni Asia təŋka. Dii nyin ate wa jam a kpabi la, wa jam a yaali kama ayen wa paari Jerusalem ate wa dan baga abe wa paari Juuma dai kpien dii ate ba a wi ayen Pentekos la.

¹⁷ Poɔl yaa zaani Militus a tom tuntomij a te Efisos a weeni Efisos Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la kpaŋja ayen ba tu wa Militus.

¹⁸ Ba ale jam tu wa la, wa yaa weeni ba ayen, "Nama seba mi boka ale ka dii la kama a zaani da dii danni ate mi jam Asia təŋka meena po dela la.

¹⁹ Nama dek seba ayen m jam zaabi m dek ka nna yegayega, m kasim a kum ka ninyiam a tom m tuimaŋa

ase yomo la a te Nyɔnɔwa. Diipo ate m jam a tom dila la, ninam nna yegayega ale jam m jigi dii nyin la Juuma ale jam a nyε mu gaasa.

²⁰ Nama dek abe seba me ayen diipo ate m jam nyini peelim ale maa jo ni yeeŋa po a sak ni la, mi an zeri ni sakka wa dii a le di te ni maarika la.

²¹ M jam weeni ale nin muna Juuma ale baai ale kan daa Juuma la, ayen ku a fe kama ayen ba basi ba wabaatanja tomka abe ba va Naawen a pa ba dek a te Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita.

²² Yɔgɔgla de ka Naawen Chiika ale weeni mu ayen m chej Jerusalem ate m siak alege m ze dii ale di nyε mu dula la.

²³ Alege m seba kama ayen Naawen Chiika ale kaam mu ayen m seba ale jigi meena ate mi a chej la, ba a le yik mu a lik, daanika me le jam m jigi.

²⁴ Alege mi dek nyuvunni, mi kan nya di ase di ka jaab mi jigi la. Mi a yaali kama ayen m tom tuin dii ate Nyɔnɔwa Yeezu a te mu la a nueri. Tuini de ale m weeni a sak nuruba Naawen wamaŋsaŋa a magsi chaab ale wamanj sii ate wa nyε a te nuruba niaka nyin la.

²⁵ "M nyiem nama meena po kama a sak Naawen Naamu wie. Yɔgɔgla de, m be seba kama ayen ni wanyi la kan ŋman nya mu.

²⁶ Dila nyin la, mi a weeni ni kama ale nin muna jinla danni dek ayen ni wanyi abe

dan be kula daa mi niŋ ale la.

²⁷ Dii nyin la, mi an tali wariwariya a magsi chaab ale Naawen ale a poli ayen wa nye dii la.

²⁸ Dila nyin la, ni be njmasi a nya ni dek ale nuru baai ate Naawen Chiika a pa te ni la zuk nalamnyiini. Naawen pa ka wa dek biika ziimu a da Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la. Ni be a nya ba zuk ase naapeerik ale a nya wa piisa zuk dii la.

²⁹ M seba a chak kama ayen mi dan basi ni ale cheŋ, nuru ba a dek ale ba jam jo ni sunsun po. Ba a nye ase ka piina ale jo piisa sunsun a kaasi ḥa dii la.

³⁰ Di danni cheena ate nuru ba a dek po a nyini a velim a paasi ni ate nyaku de basi ate Kirisita bisaŋa a basi ba siuku abe ba maa va ba.

³¹ Dila nyin la, ni be kpesi ni dek abe ni a teeri dii po yok ale kantueŋ ate m kasim jam a kum ale a kaam ni wanyiwanyi ate ku ga paari bena ḥata la.

³² "Yəgyəgla de, m pa ni meena a nyo Naawen nisima po ayen wa nya ni zuk. Mi a salim ni me ayen ni va Naawen wamaŋsaŋa ḥaaŋ ale a biisi a magsi chaab me ale wa wamaŋ sii ate wa nye a te ti niaka nyin la. Naawen wamaŋsaŋa de abe baga basi ate ni siaka a pagra a gum du kama. Di ḥyman baga basi kama me ate niak kaai ate wa le pa te

wa nuruma meena la le jam nama jigi.

³³ Mi kan jam a yaali nuru ligra a yaase ba gatta.

³⁴ Nama dek abe seba ayen mi pa ka m dek nisimaŋa de a tom tuima a nya jaab meena ate mi ale vaan-chaama a jam a yaali la.

³⁵ M be weeni ni kama ale sak ni me wienja de meena po ayen ni dan a tom nalamnyiini ase mi ale a tom dii la, ku a fe kama ayen ti a maari niwoba abe ni a teeri wienja de ate Nyɔnɔwa Yeezu dek a weeni ayen, 'Nuru a dan pa ḥanta a te nuru ba a dek ale ba a puusi Naawen.'

³⁶ Pɔɔl ale ga biisi wa biika a nueri la, wa yaa kpi duna tɛŋ ale ba a puusi Naawen.

³⁷ Ba ale ga puusi Naawen nueri ale ge ayen ba banti Pɔɔl la, ba meena a kasim jam a kum kama a yaa gbaari wa a banti wa.

³⁸ Dii ale potim jam kaasi ba sue la ale Pɔɔl ale weeni ba dii ayen ba kan ḥyman nya wa diipo diipo la. Ba yaa bani wa a ta cheŋ ḥaarunju jigini ayen wa jueli cheŋ.

21

¹ Ti ale ga banti ba nueri la, ti yaa jueli ḥhaarunju a cheŋ yɔrr a yaa jam paari Kosi tɛŋka. Vari ale veenti la, ti yaa paari Aroodisi tɛŋka a zaani dula a taam paari Pataara tɛŋka.

² Dula jigini, ti yaa nya ḥhaarunju ale ku a cheŋ Fonisia

teŋka. Ti yaa jueli ḥaaruṇ kula a maa va cheŋ.

³ ḥaaruṇku yaa le paari jigi ate ti jam baga nya Saipurus teŋka la, a yaa dam va teŋ kala yenij a juga genj a yaa ga paari Siriya teŋka. Ti ale jam paari Taaya la, ti yaa siŋ dii nyij la ka dula jigini ate ḥaaruṇku nyamma a jam a yaali ayen ba yeeri ba koalimanya.

⁴ Dula jigini, ti yaa gisi nya Kirisita bisa a yaa goa ale ba ate ku ga paari daa ḥayopoi. Naawen Chiika a yaa basi ate ba weeni P̄oɔl ayen wa kan cheŋ Jerusalem.

⁵ Ti ale jam boro ale ba ate ti danni jam paari ayen ti basi ba la, ti yaa banti ba ale ḥman lo ti chelimu po. Ti ale jam banti ba ale ge a yaa ayen ti cheŋ la, ba meena ale ba pooba ale ba bisa ale jam ta ti a nyini teŋka po a ta ti jam paari nyakpeemu noai. Dula jigini ti meena a yaa maa chaab a kpi duna teŋ a puusi Naawen

⁶ ale ge a yaa banti chaab ate tama me jueli ḥaaruṇku a cheŋ ale ge ate ba yaa ḥman a kuli.

⁷ Ti yaa ḥman lo ti chelimu po a zaani Taaya a jueli ḥaaruṇ a cheŋ Tolomayas teŋka. Dula jigini ti yaa puusi Kirisita bisaŋ ale ge goa da yer.

⁸ Vari ale ga veenti la, ti yaa basi dula ale ḥman a cheŋ a ga paari Siizariya. Dula jigini, ti yaa jam boro ale Filip waai ale ka Naawen

wienja moolidowa la. Wa jam ka bayopoiwa po wanyi baai ate Kirisita bisaŋ a lueri ayen ba a nya ligraŋa zuk la.

⁹ Filip jam ta ka leeba banaansi. Ba waai an jam yali nyaya. Ba jam ka Naawen biisiteerɔba.

¹⁰ Ti ale jam a goa dula ate ku ga beni maga la, Naawen biisiteero wanyi a yaa jam nyini Judia a jam tama jigi. Wa yoi ale Agabus.

¹¹ Wa yaa jam paari a pa P̄oɔl chiakgbanni a bobo wa dek naŋsa ale wa nisima ale weeni tama ayen, "Naawen Chiika ale weeni dii la, ale nna, ayen, Juuma Jerusalem teŋka po a le yik ka di Nyɔnɔwa a bobo ase nna la a yaa pa wa a te baai ale kan daa Juuba la."

¹² Ti ale wom nna la, tama ale mbala ale jam maa bo dula la, a yaa maa chaab a saalim P̄oɔl ayen wa kan cheŋ Jerusalem.

¹³ Alege wa yaa tulisi ayen, "Ka boa ate nama a nyɛ dila, a nyɛ ate m popola a kaasi? Mi poom gomsi magsi kama ayen ba kan bobo mu bobika nyiini Jerusalem, alege m poom gomsi magsi kama ayen m kpi dula jigini Nyɔnɔwa Yeezu yonni nyij."

¹⁴ Ti an jam baga fe wa ate wa wariya. Ti yaa pa dila basi ale weeni wa ayen, "Ti a saalim Nyɔnɔwa ayen ku meena abe nyɛ magsi ale wa dek ale a yaali dii la."

¹⁵ Ti le jam goa dula jigini ate ku beni maga la, ti yaa

ŋman gomsi ti koalimaŋa a magſi a yiri cheŋ Jerusalem.

¹⁶ Yeezu ŋaaŋviirima baai ale jam nyini Siizariya la bala ba gela a yaa ta ti cheŋ nuru waai yenni ate ti jam a poli ayen ti goa la. Nuruwa yoi ale Minaason. Wa nyini ka Saipurus. A ta nyini diipo ate Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la a piilim boro la ale nuruwa a chim ka Kirisita biik.

¹⁷ Ti ale jam paari Jerusalem la, ti suaataŋa Kirisita bisaŋa a jam nyε ti tia ka nalimnyiini ale supeentik.

¹⁸ Vari ale veenti la Poɔl yaa maa va ti a chen ayen wa nya Jeemsi. Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la Kpaŋŋa meena a jam maa boro kama.

¹⁹ Poɔl yaa puusi ba ale ge a tɔgi wari meena dinyi dinyi a sak ba Naawen ale va wa tuimanja nyin a tom dii a te baai ale kan daa Juuba jigi la.

²⁰ Ba ale wom wa a nueri la, ba meena yaa te Naawen pimpauk. Ba yaa weeni ayen, "Ti suowa, fi nya Juuma ale piisi dii chim Kirisita bisa la kama. Fi dek be nya ba ale kasim a yaali ale nin muna dii ayen nuruba a va sinsanŋa la kama.

²¹ Nuruba weeni ba kama ayen ka fi ale a sak Juuma meena baai ale bo tɛŋ sii ale kan daa Juuba tɛŋsa la, ayen ba kan a va Moosis Sinsanŋa abe ba kan a gebi ba bisaŋa yuaŋa yaase ba kan a va Juuma kisitaŋa.

²² Yøgøgla de ti a le nyε ka se? Ku a fe kama ayen ba wom ayen fi jam ya.

²³ Tama ale a yaali ayen fi nyε dii la ale nna. Nuruba banaansi ale bo dela jigini a puulim ale Naawen.

²⁴ Maa va ba a pa fi dek a gum ba po a chen a ga nyε ba a le ba nyε dii ate ba welema Naawen jigi la. Tuni pami dii meena ate ba a le tuni abe ba nya welensaŋa de la. Fi dan nyε dila ba a le nya siuk a yaa poni ba zuimanja yøgla. Siuk kula po, nuruba yaa le seba ayen wie ŋaai meena ate nuruba weeni a magſi chaab ale fi la, wensie fifiik la a ka ba biika po, alege ba le nya ayen fi dek fi boka po, fi a va ka Moosis Sinsanŋa ale a weeni dii la.

²⁵ Alege baai ale kan daa Juuba a yaa chim Kirisita bisa la, gbaŋ kaai ate tama ŋmarisi ayen fi ta ga te ba la, ti weeni ba kama ayen, ba kan a de bogluta ŋandiinta, ba kan a de ziim ba a kan ŋobi jaab buui ate ba an togri la lammɔa, abe ba kan a bobo nipoɔk baai ale kan daa ba pooba la a goa."

²⁶ Vari ale veenti la, Poɔl yaa de nuruma niŋ ate ba chen a ga nyε dii ale dii ale di basi ate ba chim nuru welensa la. Poɔl yaa jo Juuma Puusika Yenni po a weeni ku a le pa daa dii ate welensa nyaka tigini de a nueri abe ku ge ate ba yaa nya siuk ate ba nyε kaabka a te ba wanyi wanyi la.

²⁷ Ku jam pa ka daa

ηayopoi ate welensa nyaka tigini de a taam. Alege ku ale jam tali maga ate ηa nuerila, Juuma ba gela baai ale jam nyini Asia la a yaa nya Poɔl Juuma Puusika Yenni po. Ba yaa choa nuru bɔanni meena a yik Poɔl ale pagrim,

²⁸ a yaa nuem ate ku a jueli nna yegayega a weeni ayen, "Izirali demma, ni maari. Ka nuruwa de ale a nyiem jigi meena a sak waai meena ayen Izirali demma ale Moosis Sinsanja ale Juuma Puusika Yenni de bala meena ka nuru kayaata ale sinsak kayaata ale Juuma Puusika Yenni ka yeri kayiok. Yɔgyɔgla, wa be ηman ta ka nuru baai ale kan daa Juuba la a jam jo Juuma Puusika Yenni de po a tanjim jigi welenka de."

²⁹ Ba jam weeni nna kama dii nyin la, ba jam nya ale Tɔrofimus waai ale nyini Efisos la ale wa va ka Poɔl a nyiem a nyiemu tɛŋka po ate ba yaa deri poli ayen da dii dai Poɔl a ta wa jam jo ka Juuma Puusika Yenni po.

³⁰ Ku yaa kasim deri jam a nyε nna ηaglim tɛŋka meeña po ate nuru meena a yaa maa chaab a chali jam Juuma Puusika Yenni po a dari Poɔl ale pagrim a ta nyini Juuma Puusika Yenni po a nyini, a yaa deri ligi Yenni diinanja noanja meena.

³¹ Nuru bɔanni ale jam a yaali ayen ba ko Poɔl la, tun-tomij yaa jam paari Aroom tɛŋka sojima kpagi kpeeni ayen wa nya Jerusalem

tɛŋka meena demma boro a nyε ka kpaliŋ nna ηaglim.

³² Kpagi kpeeni yaa deri yik kpagi fiisanja ba gela ale sojiba ate ba yaa chali siŋ nuru bɔanni jigi. Nuru bɔanni ale nya wa ale sojima la, ba yaa basi Poɔl nagta.

³³ Kpagi kpeeni yaa taam cheŋ Poɔl jigi a yik wa ale pagrim a yaa weeni ayen sojima pa choarima ηaye a bobo wa. Wa yaa bek ayen, "Ka be deno ale nna? Wa nyε ka se?"

³⁴ Nuru bɔanni a yaa deri a nuem ate ku a jueli. Ba gela a nuem a weeni wari di choa, ba gela me a nuem a weeni di choa. Juuma yaa nyε nna ηaglim yegayega ate kpagi kpeeni an jam baga miŋ wari dii ate Poɔl nyε la. Wa yaa weeni wa sojima ayen ba ta Poɔl cheŋ juijui ate sojima boro la.

³⁵ Ba ale jam ta wa a jueli dɔkku tiilanja la, nuru bɔanni sue a yaa ηman ηmasi jam a puuri nna yegayega. Dila nyin ku yaa jam fe sojima ate ba koati Poɔl a ji.

³⁶ Nuru bɔanni a kasim jam a vi wa kama ale a kaari a weeni ayen, "Ko wa."

³⁷ Sojima ale jam tali maga ate ba ta wa jo yenni po la, Poɔl yaa weeni kpagi kpeeni ayen, "Mi a saalim, m weeni wari a sak fu?"

Kpagini yaa bek wa ayen, "Ee, fi a wom ka Giriki?

³⁸ Be dan ka dila, fi daa Ejipiti denowa waai dila powa ale jam nyε

kpaliŋka ale gomintiwa a yaa de kpaliŋ nyeeroba tusa ḥanaansiwa niŋ a ta ba nyini cheŋ sagini po la?"

³⁹ Pɔɔl yaa tulisi wa ayen, "Aaya, mi daa wala, mi ka Juu. Ba biak mu ka Taasus tɛŋka kaai ale bo Silisiya po la. M be nyini ka tɛŋ kpieŋ kaai yoi ale yiri nna yegayega. Mi a saalim ayen fi te mu siuk ate m biisi ale nuruma."

⁴⁰ Kpagi kpeeni yaa te wa siuk ate Pɔɔl yaa zaani tiini zuk a zak nisima ayen nuruma goori ate wa biisi. Ba ale ga goori la, Pɔɔl yaa pa Juuma biika ate ba a wi ka ayen Yiburu la a biisi ale ba.

22

¹ Pɔɔl yaa piilim wa biika ayen, "M suaata ale m koba, ni lak tue wom mi ale za ni niŋ ayen m biisi a vari m dek a basi dii la."

² Ba ale wom ale wa a biisi ale ba dek biika Yiburu la, ba yaa ḥmasi goori nna chorototo ale ge ate Pɔɔl a biisi a cheŋ a weeni ayen,

³ "Mi ka Juu. Ba biak mu ka Taasus tɛŋka kaai ale bo Silisiya po la. Alege mi chim ka Jerusalem dela a yaa chim sagro waai ate ba a wi ayen Gamaliil la sukuuri biik. M zamsi ka ku ale a fe dii ayen mi a zuli nalimnyiini abe mi a va nalimnyiini Juuma Sinsaŋja ḥaai ate ti kokpiensanja a sak ti la. Mi be jam pa m dek kama nalimnyiini a te Naawen ase nama meena baai ale bo dela jinla a pa ni

dek nalimnyiini a te wa dii la.

⁴ Mi namsi baai ale a va Yeezu la ka nna yegayega a poom jam a bobo ba gela nidoaba ale nipooba ta ba ga a lik, ale a ko ba gela me.

⁵ Ni dan bek Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni ale kpaŋja meena, ba a le siak ayen mi ale a biisi dii la ka wensie. M jam tuesi gbaŋsa ba jigi ate ba ḥmarisi a te ti mabisa Juuma me baai ale bo Damasikus tɛŋka la ayen mi cheŋ dula a ga yik baai ale a va Yeezu la a pa choroma bobo ba a ta jam Jerusalem ate ba nya waalika.

⁶ "Ase mi ale jam bo siuku po a cheŋ a yaa jam mɔata Damasikus tɛŋka la, wenbinni jam bo ka wein zuk sunsuŋ ate wenŋmazuk a yaa deri nyagsi nna yegayega agilim mu.

⁷ Mi yaa lo tɛŋ a wom ate lueluk a weeni mi ayen, 'Sɔɔl, Sɔɔl, ka boa ate fi a namsi mu nna?'

⁸ Ate mi yaa bek wa ayen, 'Ka wana, m Nyɔɔnɔ?' Lueluku yaa tulisi ayen, 'Ka mi, Yeezu, Nazaret denowa ate fi a namsi dila.'

⁹ Nidoa baai ale jam maa va mi a cheŋ la, a jam nya nyagsika kama alege ba an jam wom lueluku ale jam a biisi dii ale mi la.

¹⁰ Mi yaa bek ayen, 'Mi le nyɛ ka se m Nyɔɔnɔ?' ate Nyɔɔnɔwa yaa weeni ayen, 'Yiri cheŋ Damasikus. Dula jigini fi le wom Naawen ale

a poli ayen fi nyε dii a te wa la.

¹¹ Nyagsi kaai ale jam nyagsi la, a jam basi kama ate m deri yi. M vaan-chaama baai ale jam maa va mu la, a yaa yik m nisima a ta mu cher̄ Damasikus yøgla.

¹² "Nuru ale jam bo Damasikus. Wa yoi ale Ananaiyas. Wa jam ka waai ale a yaali wensiuk wie vaka nna yegayega la. Wa jam a zuli Juuma Sinsan̄ja kama. Juuma meena ale jam bo dula la a jam a te wa zula ka nna yegayega.

¹³ Wala yaa jam mi jigi a zaani m tεŋ a yaa weeni mu ayen, 'M suok Søol, lagi fi ninanja.' Wa ale ga weeni dila la, mi yaa deri lagri ña a yaa nya wa

¹⁴ ate wa deri weeni mi ayen, 'Ti kokpieñsaña Naawenni ale lueri fu ayen fi seba wa ale a yaali dii la, abe fi nya wayorisima Tomteerøwa, abe fi wom wa dek lueluku.

¹⁵ Boan nyin̄ja, fi ale chim wa seero a weeni waai meena fi ale nya ale wom dii la.

¹⁶ Fi be ñman a limsi ka boa jaab yøgøgla de? Yiri, a tuesi soka abe fi puusi a wi wa yonni ate wa sugri fi wabaataja a basi.'

¹⁷ Pøol yaa ñman biisi a cheñ a weeni ayen, "Mi yaa pilim ñman cheñ Jerusalem. Da yεñ ate mi yaa jam Juuma Puusika Yenni po a puusi Naawen. Diipo ate mi jam boro a puusi la, ku yaa nyε

mi jigi nna ase goadaasima la

¹⁸ ate mi nya Nyønøwa ate wa yaa weeni mi ayen, 'Nyε nwuli basi Jerusalem yøgøgla de dii nyin̄ la nuruma dela jigini a kan siak fi ale a biisi dii a magsi chaab ale mi la.'

¹⁹ Mi yaa weeni ayen, 'M Nyønøwa, ba seba chak kama ayen ka mi ale cheñ tama tuka yeen̄a po a yik baai ale ta siaka ale fi la a nak ale a lik ba me.'

²⁰ Ba ale jam yik Sitiven a ko ayen wa ale jam a sak nuruba fi wieña nyin̄ la, ka mi dek abe ale jam maa boro a siak ayen ba ko wa. Be ka mi ale jam a nya baai ale ko wa la kasaautaŋa zuk.'

²¹ Nyønøwa yaa weeni mi ayen, 'Cheñ boan nyin̄ja m le basi ate fi cheñ nna niñniña baai ale kan daa Juuma la jigi.'

²² Nuruma jam goori kama a wom wa ale biisi dii la, ale ge wa ale ga weeni Nyønøwa nna la, wa yaa weeni wa ayen, wa cheñ nuru baai ale kan daa Juuba jigi la, ba yaa kaari nna yegayega ate ku jueli wein a weeni ayen, "Ku an magsi ayen nuruwa de choa a poom maa bo tεŋzuk de, ni ko wa."

²³ Ba yaa jam a kaari a yik ba gattanja a kpaanti ale ñari tintanta a yuk a basi wenzuk.

²⁴ Aroom sojima kpagi kpeeni a yaa weeni wa nuruma ayen ba ta Pøol a ga jo sojima yenni po, a miiri

wa ate wa weeni a sak ba jaab buui nyin ale soa ate Juuma a kaari ayen ba kan yaali wa la.

²⁵ Ba ale yik wa a bobo zaani ayen ba miiri wa la, Pooł yaa bek soji kpagi dii ale jam za dula la ayen, "Ku va Aroom tenka sinsanja ate ni yik nuru waai ale ka Aroom deno la ayen ni miiri alege kan ta wa a chen biisa dökku a weeni wari dii ate nuruwa kaasi la?"

²⁶ Soji kpagini ale wom nna la, wa yaa ga bek Sojima kpagi kpeeni ayen, "Fi a nyε ka boan dila? Fi ze ayen nuruwa de ka Aroom deno?"

²⁷ Kpagi kpeeni yaa chen Pooł jigi a ga bek wa ayen, "Weeni a sak mu, fi ka Aroom deno?"

Pooł me yaa tulisi ayen, "Mm".

²⁸ Kpagi kpeeni yaa weeni ayen, "Mi tuni ka ligra nna yegayega ale ge a chim Aroom deno."

Pooł yaa tulisi ayen, "Alege a nyini mi biam po mi ka Aroom deno."

²⁹ Nuru baai ale jam gomsi ayen ba miiri Pooł la ale wom nna la, a yaa pilim ḥmani ḥnaaq ale ge basi Pooł. Yɔgsum yaa yik kpagi kpeeni dii nyin la wa ale jam min ayen Pooł ka Aroom deno alege wa bobo wa ayen ba miiri wa la.

³⁰ Wa jam a yaali kama ayen wa seba a chak dii nyin ale soa ate Juuma a tɔariŋ Pooł la. Dila nyin vari ale ga veenti la, wa yaa foli Pooł

choarimana ale ge a wi Juuma Puusika Yenni kpanja ale Juuma tenka kpanja ayen ba nyε tuka. Wa yaa ta Pooł a chen ga zaani ba niŋ.

23

¹ Pooł yaa a nya nuruma po nna zii a yaa weeni ba ayen, "M mabisa, Izirali demma, mi popolaŋa po mi seba chak kama nalimnyi-ini ayen a zaani diipo ate mi kasim boro a jam paari jinla la, Naawen jigi mi ka wariya."

² Juuma Puusika Yenni Kpagi Kpeeni Ananaiyas yaa weeni baai ale jam za moata Pooł la ayen, ba fobi wa noanni.

³ Pooł yaa weeni Ananaiyas ayen, "Naawen me a le fobi fi me kama. Fi ka pimpaasido. Fi kala ka dula a pa Juuma Sinsanja a bu mi buusa alege fi ze ayen fi a kaasi ka Juuma Sinsanja ale fi ale a weeni ayen ba fobi mi noanni la?"

⁴ Nuru baai ale jam za moata Pooł la a yaa weeni wa ayen, "Fi a le ka Juuma Puusika Yenni Kpagi Kpeeni waai dek ate Naawen soa la?"

⁵ Pooł yaa tulisi ba ayen, "M mabisa, mi poom ze ayen wa ka Juuma Puusika Yenni Kpagi Kpeeni. Dii nyin la, Naawen Gbaŋka a weeni ayen, 'Ku a fe kama ayen nuru waai kan biisi kpagi dii ale a nya ba zuk la a kaasi.'

⁶ Pooł ale ga nya ale nuruma ba gela ka Sajusiba la,

ba gela me Farisiiba la, wa yaa biisi ate ku jueli nna yegayega a weeni kpanŋa ayen, "M mabisa, mi ka Farisi, mi be ka Farisi biik. M be za dela kama ayen ba bo mu buusa boan nyinŋa, mi ta yiila kama ayen baai ale kpi la le ŋman yiri kum po kama a ta nyuvuri."

⁷ Wa ale weeni dila a magsi chaab ale kpreeba le ba ŋman yiri a vua la, Farisiima ale Sajusima a yaa deri piilim ta chaab ate dila yaa nyε ate ba poori chaab.

⁸ (Boan nyinŋa Sajusima a weeni kama ayen nuruba a kan ŋman yiri kum po a vua, ba a weeni kama me ayen Naawen Sabiiloba ale chichirisa karo. Alege Farisiima ta siaka kama ayen nuruba le yiri kum po kama, Naawen sabiiloba ale chichirisa boro kama.)

⁹ Nuemka yaa jam a jueli nna yegayega ate Juuma Sin-sanŋa sagrɔma ba gela baai ale jam maa ka Farisiima nuruba la a yaa yiri a weeni ale pagrim ayen, "Tama an nya wari dii ate nuruwa de kaasi la. Da dii dai ku ka wensie ayen chichirik a yaase Naawen sabiilo ale sum jam biisi ale wa."

¹⁰ Nampaŋŋa a jam pagra ka nna yegayega ate sojima kpagi kpeeni a jam a chali yɔgsum ayen ba nin zaan yik Pɔɔl a dari pasi. Wa yaa weeni wa sojima ayen ba siŋ nuru bɔanni po a vari Pɔɔl ba jigi a ta jam a nyo yenni po.

¹¹ Yok kula dek ate Nyɔnɔwa jam zaani Pɔɔl tɛŋ a weeni wa ayen, "Pɔɔl kan a chali yɔgsum. Fi weeni m wie kama a sak nuruba Jerusalem tɛŋka po. Ku boa fe kama me ayen fi nyε dila degadega Aroom tɛŋka."

¹² Vari ale ga veenti la, Juuma ba gela yaa nyε tuka ayen ba ko Pɔɔl. Ba yaa jam pe ayen ba waai kan de ŋandiinta a yaase ba nyu nyiam ase ba nin ko Pɔɔl nueri abe ba de yaase ba nyu.

¹³ Nuru baai ale jam maa chaab a poli nna la, a jam gaam pisinaansi kama.

¹⁴ Ba yaa maa chaab a cheŋ Juuma Yenni kpanŋa ale nisomma jigi a ga weeni ba ayen, "Tama maa ka chaab a pe ale nin muna ayen ti kan de jaabɔa ase ti nin ko Pɔɔl.

¹⁵ Yɔgɔgla de, ni ale kpanŋa meena abe tom weeni Aroom sojima kpagi kpeeni ayen wa ta Pɔɔl jam. Paasi wa ayen ni a yaali kama ayen ni ŋmasi wom chak dii dek ale boro a magsi chaab ale wa la. Alege tama ale le poom gomsi magsi kama ate ti ko wa ale ge ate wa poom nya siuk a paari dela jigini."

¹⁶ Alege ba ale jam a biisi nna meena la, Pɔɔl tɔa biik, a yaa jam wom ba ale a biisi dii meena a maggi chaab ale Pɔɔl la, ate wa yaa cheŋ yeri dii po ate ba lik Pɔɔl la a weeni sak wa.

¹⁷ Pɔɔl yaa wi soji kpanŋa

wanyi a weeni wa ayen, "Ta nidɔabinni nna a cheŋ ni kpagi kpeeni jigi ale wa ta ka wari ayen wa weeni a sak kpagini."

¹⁸ Soji kpagini yaa ta wa chen̄ kpagi kpeeni jigi a weeni wa ayen, "Pooł waai ate ti yik a lik la ale weeni ayen m ta nidɔabinni de a jam fi jigi ale wa ta ka wari ayen wa weeni a sak fu."

¹⁹ Kpagi kpeeni dek yaa yik nidɔabinni nisima a ta wa a taam nakpiak a yaa bek wa ayen, "Ka boa ate fi tara ayen fi weeni a sak mu?"

²⁰ Nidoabinni yaa weeni wa ayen, "Juuma kpaŋja a maa chaab a siak kama ayen ba bek fu ate fi dan siak abe fi ta Pooł a cheŋ kpagi kpeemaŋa jigi chum. Ba be ale paasi fu kama ase kpagi kpeemaŋa ale sum a yaali wa ayen ba ŋmasi wom dii dek chekki ale boro a magsi chaab ale wa la.

²¹ Alege ba dan weeni dila, kan wom ba, dii nyiŋ la, nuruba ale gaam pisinaansi a suk siuk a limsi ayen wa dan jam a paari abe ba ko wa. Ba pe kama ayen ba kan de a yaase ba nyu ase ka ba nin ko wa. Yøgøgla de ba be gomsi ba dek a magsi kama a yaa a limsi ayen ba wom fi ale ta dii ayen fi weeni a magsi chaab ale wanni de la."

²² Kpagi kpeeni yaa weeni nidɔabinni ayen, "Kan weeni a sak nuru ayen fi weeni wannu de a sak mi."

Kpagini yaa weeni dila ale ge basi ate nidɔabinni kuli.

²³ Soji kpagini yaa wi wa soji kpaŋja baye a weeni ba ayen, "Gomsi sojiba kobsiye a magsi ate ba chen̄ Siizariya. Gomsi wusum dueriba pisiyopoi ale ba wusumanja ale nuru ba kobsiye baai ale a kpaliim ale gbalita la ate bala meena a gum chaab ale sojiba kobsiyewa ate ku dan nak yok baŋ neok abe fi ta ba chen̄.

²⁴ Ni ta wusuma jam ate Pooł do. Ni ta wa paari du ale nyiŋyøgsa a ga te Gominawa Feliksi."

²⁵ Kpagini yaa weeni dila ale ge yaa ŋmarisi gbaŋ ayen ba ta ga te Gominawa. Wa ale ŋmarisi gbaŋka a weeni dii la ale nna ayen,

²⁶ "Mi, Kilodiyus Lisiyas ale a ŋmarisi gbaŋka de a te fi Feliksi waai ale ka Gomina a nya ti meena zuk la.

"Mi a puusi fu nalimnyi-ini.

²⁷ "Juuma a yik nuruwa de, Pooł kama ale pagrim ayen ba ko. M be wom kama ayen wa ka Aroom deno ate mi yaa cheŋ wa jigi ale sojima ayen m vari wa a basi.

²⁸ Mi abe jam a yaali kama ayen m miŋ wa dii ate wa kaasi la ate ba a toariŋ wa la. Dila nyiŋ ate mi yaa ta wa cheŋ ba kpagi kpeemaŋa jigi.

²⁹ "M be nya kama ale wa an nyε wa dii ale magsi ba ko wa a yaase ba ta

wa ga lik la. Ka ba dek Sinsanŋja vaka nyiŋ ale soa ate ba a tɔariŋ wa.

³⁰ "Mi ale wom ale ba a poli kama ayen ba a paasi mi ayen ba a ko wa la, m yaa deri weeni m sojima ayen ba ta wa jam fi jigi. M be weeni baai ale a tɔariŋ wa la kama ayen ba ta beŋŋa meena jam bek wa fi niŋ."

³¹ Sojima yaa nyε ba kpagini ale weeni ba dii la. Ba yaa yik Pɔɔl yok kula a cheŋ dila tee a ga paari Antipatirisi.

³² Vari ale veenti la, soji baai ale jam a cheŋ naŋsa la, a yaa pilim ŋmani Jerusalem ale ge basi soji baai ale jam do wusumaŋa la ate ba a cheŋ ale wa.

³³ Ba yaa ta Pɔɔl cheŋ Siizariya a ga paari, pa gbanŋka a te Gominawa a yaa pa Pɔɔl a nyo wa nisima po.

³⁴ Gomina yaa karim gbanŋka ale ge yaa bek Pɔɔl ayen, "Fi nyini ka tɛŋ boa?" Gominawa ale min ayen Pɔɔl nyini ka Silisiya la, wa yaa weeni Pɔɔl ayen

³⁵ "Mi le wom dii ate fi ta la ase baai ale a tɔariŋ fu la a nin jam." Gominawa yaa weeni sojiba ayen ba basi Pɔɔl yenni po abe ba nya wa zuk nalinmyiini. Yeri kpeeni de jam ka Naawa Ayerod ale se di.

24

¹ Daa ŋanu ale jam taam la, Juuma Puusika Yenni Kpagi Kpeeni Ananaiyas ale

tɛŋka nisomma ba gela a yaa va chaab a cheŋ Siizariya. Ba jam ta ka Tetuulos cheŋ ayen wa biisi te ba. Ba yaa jam Gominawa Feliksi jigi a jam zaani wa niŋ a weeni dii nyiŋ ale soa ate ba a tɔariŋ Pɔɔl la.

² Ba yaa wi ate Pɔɔl jo ate Tetuulos yaa deri piilim a tɔariŋ wa ayen,

"Feliksi, fi Yam buui ate fi pa a nya ti zuk la a basi kama ate ti boro ale suyɔgini a ta nyini dila po dila po. Ti be seba kama me ayen ka fi yammu nyiŋ ate tagrika kasim a jam ti tɛŋka po ate ti boro ale suyɔgini.

³ Dii po meena wuu ale jiga meena wuu ti kasim a nyε ka fi jiam nalinnyiini.

⁴ M be kan yaali ayen m beni fu, alege mi a saalim fu ayen fi le te ti zula a lagi tue a wom ti bigelika de ate ti tara ayen ti biisi la.

⁵ Tama nya kama ale nuruwa de ka nuru biok a ta daanika a jam ti tɛŋka po. Wa a denſi ka Juuma ale bo tɛŋzuk de meena la kpa ayen ba nyε kpalin ale Aroom demma. Wa be ka nuru baai ate ba a wi ayen Nazarinba la kpagi.

⁶ Wa kasim jam pii ka nyiŋ a nyε ayen wa tanjim Juuma Puusika Yenni ate tama yaa yik wa. Tama yaa poli ayen ti yik wa a bo buusa a magsi chaab ale tama sinsanŋja.

⁷ Alege Lisiyas sojima kpagi kpeeni a yaa jam tuesi wa ale pagrim tama jigi.

⁸ Dila la Lisiyas yaa weeni

ayen baai ale a tɔariŋ wa la a jam fi niŋ a weeni ba ale ta dii la. Fi dek abe dan bek nuruwa de Pɔɔl, fi dek abe le nya wie ḥaa meena wuu ale soa ate ti a tɔariŋ wa la."

⁹ Juuma yaa jam pa ba dek a gum ba po ate ba meena maa chaab a tɔariŋ wa a weeni ayen dii meena ate ba a weeni la ka wensie.

¹⁰ Gominawa yaa te Pɔɔl siuk ayen wa biisi. Pɔɔl yaa piilim ayen,

"M seba ayen fi chim bo-teero tɛŋka de ate ku beni ka nna yegayega. Dila nyiŋ la, ku te mu supeentik ate m zaani fi niŋ a biisi vari m dek a basi.

¹¹ Yøgøgla de ase fi dek a dan bek nuruba wienja de fi le wom ayen ka ku da pi ale ḥaye nyiini ale jinla ate mi daam yiri a chen Jerusalem ayen m puusi Naawen.

¹² Diipo ate mi jam jo Juuma Puusika Yenni po la, a yaase ba tuka diinaŋa po la, a yaase tɛŋka po la, Juuma an nya ale mi a nak nam-paga ale nuru a yaase m nyε wari dii ale basi ate nuru ba tigsi chaab jigi yeŋ la.

¹³ Ba be an baga ale sak fu ayen wienja de meena ate ba a tɔariŋ mi la ka wensie.

¹⁴ Alege mi a weeni nyaku de a sak fu kama ayen mi a va ka Kirisita bisaŋa siuk kuui ate nuruma de a weeni ayen ku ka venta la, a puusi ti kokpiensaŋa Naawenni. M be maa ta siaka kama ale Juuma Sinsanŋa ale a weeni dii meena la kama. Naawen biisiteerɔma me ale ḥmarisi

ba gbaŋsaŋa a weeni ḥaa meena la, m ta siaka kama me ale ḥa.

¹⁵ Mi be ta yiila kama ase nuruma de dek ale ta yiila dii la ayen, waai meena, nuru maŋsa ale nuru baata le yiri kum po kama.

¹⁶ Dila nyiŋ la, mi nyiem kasim a pii ka nyiŋ m boka meena po ale m popola po ayen Naawen ale nuru biik kan nya wari m jigi ate ba baga biisi gaam mu.

¹⁷ "Mi ale ga basi Jerusalem ate ku beni maga la, m jam cheŋ kama ayen m te m Kirisita bisa vaanchaama ligra abe m te Naawen tiirim.

¹⁸ Diipo ate mi jam bo Juuma Puusika Yenni po a nyε dila la ate Juuma yaa nya mi du. Dila powa ale mi nyε weleŋsa nyeka tuini a nueri kama. Dila powa me, nuru boari a yaase daanika a jam karo.

¹⁹ Alege Juuma ba gela ale jam nyini Asia tɛŋka a jam maa boro. Ku a fe kama ayen bala dek a dan ta wari ayen ba tɔariŋ mu di nyiŋ ba be jam zaani fi niŋ a weeni wa dii ate mi nyε kaasi la.

²⁰ Yaase fi basi ate nuruma ale za dela la a weeni sak fu diipo ate mi jam zaani kpagi kpeemaŋa niŋ ate ba nya mu la m nin nyε wari kaasi.

²¹ Kan daa ka wari dinyi dekki ate mi jam weeni dila powa ayen, 'Jinla ate mi za nama niŋ ate ni a bek mu beŋŋa de mi ale weeni ayen baai ale kpi la a le yiri kum

po kama a ḥman vua la nyin.' "

²² Alege Feliksi ale jam seba Nyɔnɔwa Yeezu siuku wienja nalinnyiini dii la, a yaa dak da yon ayen ba biisi biika ale ge a weeni ba ayen, "Sojima kpagi kpeeni Lisiyas a dan jam, abe m yaa poli nya dii ate m le weeni la."

²³ Feliksi yaa weeni soji waai ale a nya Pɔɔl zuk la ayen wa ḥmasi nya Pɔɔl zuk nalinnyiini abe wa basi wa nna fasiyaa yenni po, abe wa basi me ate wa dɔama a te wa jaab buuri meena ate wa a yaali la.

²⁴ Feliksi powa yue jam ale Durusila. Wa jam ka Juu. Daa maga ale ga taam la, Feliksi yaa jam ale wa. Feliksi yaa tom ayen ba ta Pɔɔl jam. Pɔɔl ale ga jam la, Feliksi yaa lagi tue a wom Pɔɔl ale a tɔgi ku kiri ale ka dii ate nuru weeni ayen wa pa wa dek a te Yeezu Kirisita la.

²⁵ Alege Pɔɔl ale biisi paari niŋ a yaa boro a biisi wie a magsi chaab ale nyɛ maŋ, ale fi dek taka wie ale da dii danni ate Naawen a le bo buusa ale waai meena la, nyaŋa de a yaa basi ate yɔgsum yik Feliksi ate wa yaa weeni Pɔɔl ayen, "Fi baga cheŋ yɔgɔgla de kama. M le ḥman wi fu ate fi jam ase m nin nya siuk."

²⁶ Feliksi ale jam weeni dila la, wa jam a poli me kama ayen da dii dai Pɔɔl ale te wa ligra. Dila nyin wa yaa kasim jam a tom a wi Pɔɔl

maga maga a dalinj ale wa.

²⁷ Alege bena ḥaye ale taam la, Gomina wa choa a yaa jam tagri Feliksi zuk. Gominawa de yoi a jam ale Poosiyos Fesitos. Dila powa Feliksi a jam a yaali kama ayen wa nyɛ wari ate Juuma supeentik. Dila nyin, wa yaa basi ate Pɔɔl bo sojima nisima po.

25

¹ Fesitos ale ga de wa Gomina naamu a yaa soa tɛŋka la, ku daa ḥata dai ate wa basi Siizariya ale ge cheŋ Jerusalem.

² Juuma Puusika Yenni kpaŋŋa ale Juuma kpaŋŋa a yaa jam wa jigi a weeni wa wie ḥaa meena ate Pɔɔl kaasi la. Ba meena jam maa chaab a saalim Fesitos ayen,

³ wa maa maari ba ate ba ta Pɔɔl a jam Jerusalem. Ba jam weeni dila kama a poli ayen ba le basi kama ate nuru ba suk siuku niŋ ate wa dan jam a taam abe ba ko wa.

⁴ Fesitos yaa tulisi ba ayen, "Ba yik Pɔɔl a lik ka Siizariya. Mi dek abe le cheŋ dula ka yɔgɔgla de.

⁵ Ni basi ate ni kpaŋŋa a va mu cheŋ Siizariya ate ni ga tɔariŋ wa dula jigini."

⁶ Fesitos a ḥman goa ale ba da naaninj a yaase da pi a gum du ale ge a yaa cheŋ Siizariya. Wa ale ga paari Siizariya ate vari veenti la, wa yaa jo biisaŋa dɔkku po a kali wa zukpalika zuk a yaa

weeni wa sojima ayen ba ta Poɔl jam.

⁷ Poɔl ale ga jam la, Juuma baai ale jam maa nyini Jerusalem a jam la, a yaa jam za gilim Poɔl a weeni ayen wa a kaasi ka wie nna yegayega alege ba an jam baga sak ayen ɳaai ate ba a weeni a magsi chaab ale Poɔl la ka wensie.

⁸ Poɔl me yaa biisi ayen wa vari wa dek a basi a yaa weeni ayen, "Mi an kaasi Juuma Sinsanŋa a yaase Juuma Puusika Yenni a yaase m biisi Aroom tɛŋka Nakpionŋku a kaasi."

⁹ Alege Fesitos ale jam a yaali ayen wa nyɛ wari ate Juuma supeentik la, wa yaa bek Poɔl ayen, "Fi a le siak a cheŋ Jerusalem ate m bek fu a wom ba ale a biisi ɳaai meena nna a te fu la?"

¹⁰ Poɔl yaa tulisi ayen, "Mi za ka waai ale tagri Aroom tɛŋka Nakpionŋku la niŋ, ale wa dek buusa boka dɔkku po juijui ale magsi ayen wa bo mu buusa la. Fi dek abe seba chak kama ayen mi an nyɛ Juuma wari a kaasi ya.

¹¹ M be dan kaasi ką wari ate dila nyin̄ ku magsi ayen m kpi, m kan weeni ayen m kan kpi. Alege wensie abe dan kan boro ale ba ale a tɔarin̄ mu la, nuru karo a baga pa mi a nyō ba nisima po. Mi a yaali kama ayen ti cheŋ Aroom tɛŋka Nakpionŋku jigi ate wala bo mu buusa."

¹² Fesitos yaa nya chaab ale wa nuruma baai ale bo ale wa a sak wa a magsi

chaab ale wa tuimanja la a nueri ale ge a weeni Poɔl ayen, "Fi weeni kama ayen fi yaali ayen fi cheŋ ka Nakpionŋku jigi, be ka wala jigi ate fi le cheŋ."

¹³ Ku ale ga beni maga la, Naab Agiripa ale wa tɔa ate ba a wi ayen Beniis a yaa cheŋ Siizariya ayen ba puusi Fesitos abe ba nyɛ wa tia.

¹⁴ Ba ale bo dula ate ku paari dabori la, Fesitos ya tɔgi Poɔl wanni kiri a sak Naab Agiripa. Wa yaa piilim tokka ayen, "Nuru ale bo dela ate Feliksi jam yik wa a lik a basi wa dela.

¹⁵ Mi ale cheŋ Jerusalem la, Juuma Puusika Yenni kpaŋŋa ale tɛŋka kpaŋŋa ale jam a tɔarin̄ nuruwa de ayen wa nyɛ wie kaasi ate ba yaa jam mi jigi ayen m bo wa buusa.

¹⁶ Mi me yaa tulisi ba ayen tama Aroom demma sinsanŋa a weeni kama ayen nuru waai ate nuru a tɔarin̄ wa ayen wa kaasi wari la, bala bayewa a tu chaab a nya chaab ate waai ate ba a tɔarin̄ wa la a biisi vari wa dek a basi ale ge ate ti yaa bo ba buusa.

¹⁷ Ba ale ga jam dela la, mi an bula beniya ale ge ka dai dila danni dek a veenti vari ate mi kali biisa dɔkku po a weeni ate ba ta nuruwa a jam biisa dɔkku po.

¹⁸ Wa dachaasaŋa ale ga yiri zaani ayen ba biisi la, ba an poom biisi wakaasima ɳaai ate mi jam a poli ayen ba ale biisi a magsi chaab ale wa la.

¹⁹ Ba ale jam a biisi
dii meena la ale nampaga
nakka a magsi chaab ale ba
dek wensiuk vakka wie ale
nuru wanyi ate ba a wi wa
ayen Yeezu ate wa kpi alege
Pooł a weeni ayen wa vua
kama la.

²⁰ Mi an jam poli m le
m nyε dii a wom wensie
a magsi chaab ale biisanja
de la. Dila nyij ate mi
yaa weeni Pooł ayen wa dan
siak abe wa chen Jerusalem
teŋka ate m bo wa buusa a
magsi chaab ale wienja de.

²¹ Alege Pooł a jam weeni
kama ayen wa a yaali kama
ayen wa wari dela ate
Nakpionku a poli nya wa a
le wa nyε wanni de dii la.
Dila nyij ate mi yaa weeni
ayen ba limsi wa nalimnyiini
ate m yaa tom ate wa chen
Nakpionku jigi."

²² Agiripa yaa weeni Fesitos
ayen, "Mi a yaali kama
ayen mi dek a wom nuruwa
de biik."

Fesitos me yaa tulisi wa
ayen, "Chum fi be le wom
wa."

²³ Vari ale ga veenti la,
Agiripa ale Beniis a yaa va
chaab a jam ate nuruba nna
yegayega a vi ba ɳaaŋ a te
ba zula. Bala meena a yaa
va chaab ale sojima kpagi
kpeemaŋa ale teŋka nisom
kpeentanja a yaa maa chaab
ba meena a ga jo dɔk kpion
kuui ate nuru bɔari a jo ku
po a nyε tuka la. Fesitos yaa
weeni ate ba ta Pooł a jo jam.

²⁴ Fesitos yaa weeni ayen,
"Naab Agiripa ale baai

meena ale bo dela jigini ale
ti la, ni meena nya nuruwa
de waai ate Juuma baai ale
bo dela ale Jerusalem teŋka
la a yaa maa chaab a ta wa
wie a jam mi jigi, a kaari
a weeni ayen, ku an poom
ŋman magsi ayen nuruwa
de a ŋman bo teŋzuk de
diipo diipo.

²⁵ Alege mi abe nya kama
ale wari karo a magsi nu-
ruwa de kpi kumu de la.
Alege wa dek ale weeni ayen
wa a yaali ayen wa chen
Nakpionku jigi la, ate mi yaa
poli ayen m basi ate wa chen
Aroom.

²⁶ Alege mi potim ka
wari ayen m ŋmarisi a
magsi chaab ale wa a te
Nakpionku. Dila nyij ate
m ta wa jam nama meena
jigi a potim jam fi jigi Naab
Agiripa ayen fi dan bek wa
wanni a wom, abe mi yaa ta
wari a ŋmarisi.

²⁷ Boan nyijŋa, mi jigi,
yam ka ku po ate m tom
ligro ale ge kan weeni ate
ku a lagri dii dek chekki
ate nuruba a weeni ayen wa
kaasi la."

26

¹ Agiripa yaa weeni Pooł
ayen, "Fi ta siuk kama a biisi
a te fi dek." Pooł yaa zak wa
nisima a puusi Naawa a yaa
deri piilim ayen wa biisi a
vari wa dek a basi. Wa yaa
piilim ayen,

² "Naab Agiripa, mi a poli
ayen mi ta ka wein ate jinla
mi zaani fi niŋ ayen mi biisi

a vari m dek a basi ale Juuma ale a tɔariŋ mu ayen mi kaasi la.

³ Fi dek abe seba Juuma kisitanja ale ba beŋja a magsi chaab ale ba wensiuku vaka a chak kama. Dila nyij ate mi a saalim fu ayen fi wom mi ale sudunjni.

⁴ "Juuma meena seba mi boka ale ka dii la kama a ta nyini m bifiik po a ta pa a diipo ate mi jam bo m dek tɛŋka ate ku ɳaanjnyij ate mi bo Jerusalem tɛŋka la.

⁵ Juuma wensiuk kunyi vaka ale pagra nna yegayega. Ku ka tama Juuma wensiuk ate ti a wi ku ayen Farisii. Juuma meena abe seba chak ate ku bein ka nna yegayega ase ba dan a yaali ayen ba biisi wensienja, mi chim ka Farisii m boka po meena a magsi chaab ale Farisii demma nyε boka sinsanŋja ale ka dii la.

⁶ Yøgøgla de m be za ka dela ayen ni bo mu buusa dii nyij la, mi ta yiila kama ale Naawen ale jam puulim dii ale ti kokpiensanja ayen wa le tom varibasido ate wa jam vari ba a basi la.

⁷ Wa dii dek chekki ate ti nuruma yeri zuima pi ale ɳayewa a yiili ayen ba nya ase ba ale kasim a te Naawen zula yok ale kantuen dii la. Oo, Naaba be ka yiilaŋja de choawa ate mi ta la ate Juuma a tɔariŋ mi.

⁸ Be ka boa abe ale soa ate nama baai ale za dela la an baga ta siaka ayen Naawen baga nak kpilima a yiri kum po kama?

⁹ "Mi dek abe jam poli kama ayen m nyε dii meena wuu ate m baga nyε la ate ku kaasi Yeezu Nazaret denowa yoi.

¹⁰ M be ale jam nyε dii Jerusalem tɛŋka la ale la. M jam tuesi ka siuk Juuma Puusika Yenni kpanŋja jigi a yaa yik Kirisita bisaŋa yegayega a lik. Daa likka nyiini alege, ti ale jam poli ayen ti ko ba la ka mi me abe ale jam siak ayen ba ko ba.

¹¹ Daa dila nyiini, mi jam te ba waalika ti tuka diinaŋa po ate ku paari ka diichoa, a kasim a nyε dila ayen ba le Yeezu. M sunni kasim ɳmasi jam a de ka nna yegayega ale ba ate mi nyiem poom jam cheŋ sateŋ yonsa juijui ate ba boro la a te ba waalika.

¹² "Ku jam ka dila nyij ate mi tuesi pagrim ale wada Juuma Puusika Yenni kpanŋja jigi a cheŋ Damasikus tɛŋka la.

¹³ Ku jam ka siuk kula po ate mi jam a cheŋ la, wenzuk sunsun, Oo Naaba ate mi nya ale ku nyagsi nna kpeglimka a peenti gaam wenbinni a yaa nyini wenŋmazuk a sinjam gilim mi ale nuru baai meena ale jam va mi ate ti a cheŋ la.

¹⁴ Ate ti meena a yaa lo tɛŋ ate mi wom ale lueluk a weeni mi ale Juuma biika ate ba a wi ayen Yiburu la ayen, 'Sɔɔl, Sɔɔl, ka boa ate fi a namsi mu nna? Fi a namsi ka fi dek dila.'

¹⁵ Mi yaa bek ayen, 'Fi ka wana Nyɔɔnɔ?' Ate Nyɔɔnɔwa

yaa tulisi ayen, 'Ka mi Yeezu ate fi a namsi.

¹⁶ Alege, yiri zaani ɻmai. M pa m dek a sak fu kama yɔgyɔgla de ayen ku sak ayen m lueri fu kama ale tom fu me ayen fi chim m tomteero. Ku a fe kama ayen fi weeni a sak nuruba chaab dii ate fi nya a magsi chaab ale mi jinla la ale m le m sak fu dii chum diipo la.

¹⁷ M le vari fi dek nuruma Juuma nisima po a basi ale baai me ale kan daa Juuba ate mi le tom fu ba jigi la nisima po me a basi.

¹⁸ M dan tom fu, mi le basi ate fi lagri ba ninanja ate ba tagri nyini legini po a nyini jam peelim ninj. Ba ale tagri nyini Sitaana nisima po a nyini a jam Naawen nisima po ate ba ta siaka ale mu ate ba nya wabaatajan vojteka ate ba yaa maa bo nuru baai ate Naawen lueri la po.'

¹⁹ "Dila nyin la, Naab Agiripa, mi a be an zeri dii ale nyini wenjma Zuk a jam ate mi nya di ase m goa daasim kama la.

²⁰ Mi yaa piilim Damasikus ale Jerusalem tɛnsaŋa po ale ge yaa paari Judia tɛnka meena ale baai me ale kan daa Juuba la, a sak ba ayen ku a fe kama ate ba basi ba wabaatajan tomka abe ba pa ba dek a te Naawen abe ba a tom tuim ɻaai ale a sak ayen ba tagri kama la.

²¹ Ku be jam ka sinsaŋja de nyin ate Juuma a jam yik mi diipo ate mi jam bo Juuma Puusika Yenni po la a pii nyin ayen ba ko mu.

²² Alege zaani dila powa a jam paari jinla, ka Naawen ale jam a maari mi. Ka dila nyin ate mi za dela ayen m biisi wensie a sak waai meena, nuru fiik yaase nuru kpion. Mi ale a biisi dii la ale dila degadega ate Naawen biisiteerøma ale Moosis a jam weeni ayen ku le nye la.

²³ Bala jam weeni ayen ku a fe kama ate Kirisitawa waai ate Naawen weeni ayen wa a le tom ate wa jam la, a nam. Wa be ale ka waai ale wa chim nuru waai ale wa de niŋ tɛnzuk de a yiri kum po la. Wa dan yiri wa le sak wa dek nuruma Juuma ale baai ale kan daa Juuba la ayen ba baga a nya varibasika kama. Varibasika de abe a nye ase ka nuru ale nyini legi po a yaa jo kantueŋ peelim po la."

²⁴ Pɔɔl ale jam a biisi nna ayen wa vari wa dek a basi la, Fesitos yaa na wa a weeni ayen, "Pɔɔl, fi a yesim kama. Fi gbanja zamsika yegayegaka a basi kama ate fi a yesim."

²⁵ Pɔɔl yaa tulisi wa ayen, "M koa, mi kan yesimu. Wie ɻaai ate mi a biisi la ka wensie ale Yam."

²⁶ Mi baga a nyini ka peelim a biisi ale fi Naab Agiripa dii nyin la fi dek seba wienja de noai po kama. M seba chak kama ayen fi ɻmasi kpesi wienja de dinyidinyi kama, dii nyin la, wanni de an sugi nye ka gugoruk po.

²⁷ Naab Agiripa, fi ta siaka ale Naawen biisiteerøma ale

a biisi dii la? M seba ayen fi ta siaka kama."

²⁸ Agiripa yaa bek Poɔl ayen, "Ku an diem bulu beniya ale ge fi a poli ayen fi nyε kama ate mi chim Kirisita biik, yaa boa?"

²⁹ Poɔl yaa tulisi wa ayen, "Ku beni yaa ku an beniya, mi a puusi a te ka Naawen ayen fi ale baai meena ale kali dela jigini a wom mi jinla dannila, nama ale chim ase mi ale ka nuru waai jinla la. Alege m kan poli ayen ni le ta choroma ase mi ale ta dii la."

³⁰ Naawa ale Gominawa ale Beniis ale mbala meena a yaa yiri zaani ayen ba nyini.

³¹ Ba ale ga nyini nueri la, ba yaa weeni chaab ayen, "Nuruwa an nyε wari a magsi wa kpi a yaase ba yik wa a ligi."

³² Agiripa yaa weeni Fesitos ayen, "Nuruwa de a poom magsi ka ti basi wa ase wa nin poom kan weeni ayen wa a yaali ayen ka wa chen Nakpionku jigiya."

27

¹ Gominawa ale jam poli ayen ti jueli ḥaaruŋ a cheŋ Italiya la, ba yaa pa Poɔl ale ligribi ba chaab a nyο Juliyos nisima po. Juliyos jam ka Aroom tɛŋka sojima beŋ kanyi kpagi. Wa jam ka Nakpionku beŋsaŋa kpanŋa po dinyi.

² Ti jam zaani ka Sizariya tɛŋka a jueli ḥaaruŋ. Ku jam nyini ka Adiramitiyom. ḥaaruŋku a jam

gomsi magsi ayen ku cheŋ ka jiga ḥaaai meena ate ḥaarunta a zaani Asia tɛŋka la. Nuru ale jam maa va ti a cheŋ, wa yue ale Arisitaakus wa jam ka Tesalonika deno.

³ Vari ale veenti la, ate ti yaa paari Saidon. Juliyos a jam ta zula ale Poɔl ate wa yaa siak ayen Poɔl ga nya wa ḫoama ate ba te wa jaab buui ate wa a yaali la.

⁴ Ti yaa zaani Saidon a cheŋ alege vioku a jam a fobi ti kama a ta ti a ḥmani ḥaaŋnyiŋ ate ti yaa dam ti ḥaarunju a va Saipurus tɛŋka juijui ate vioku an jam pagra la.

⁵ Ti yaa pa Silisiya ale Pamfiliya tɛŋsaŋa a basi a juga geŋ ale ge yaa taam jam tɛŋ kaai ate ba a wi ayen Mira ate ka bo Lisia po la.

⁶ Dula jigini ate soji kpagini a yaa nya ḥaaruŋ ale ku nyini Alezandiria a taam a cheŋ Italiya. Wa yaa pa ti nyo ku po ate ti maa cheŋ.

⁷ ḥaaruŋ kula po, ti kasim jam a cheŋ ka nna maglamagla ate daaŋa jam paari dabori nna yegayega ate ti nam nna yegayega ale ge yaa paari Kinides tɛŋka. Ka an jam yalima ale ti. Vioku a jam pagra ka nna yegayega ate ti an ḥman jam baga a va siuk kuui ate ti jam va la, ate ti yaa ḥmeriŋ va Kariti tɛŋka juijui ate vioku an jam pagra la a yaa jam va jigi di choa ate ba a wi ayen Salomoni.

⁸ Guuku de jam woŋa kama a sıŋ nyiamu po. A zaani dula a yaa cheŋ a moata nyakpeemu kunkɔŋini a nam ka dila a yaa jam paari jigi ate ḥaarunta a zaani ate vioku a daa fuk wariwari a kan daani ti la. Dula jigini an jam yalima ale Lasia tɛŋka.

⁹ Ti jam beni ka nna yegayega ate ku ga paari diipo ate ku pagra ale ti chelimu ḥmani la. Dii me la, dai dii danni ate ba a nyɛ Juuma tigi dii a magṣi chaab ale wabaataŋa vɔŋteka la a jam poom taam kama. Dila ḥaaŋnyiŋ, vioku a ḥmasi pagra kama. Pɔɔl yaa te ba sinsaŋŋa de ayen,

¹⁰ "M dɔaba, mi nya kama ale ti chelimu a zaani dela a cheŋ a kan nala. Koalimanja ale ḥaarunju le kaasi kama, kum me abe le jam ti jigi."

¹¹ Alege soji kpagini a jam ka siaka ale Pɔɔl ale weeni nna la. ḥhaarunju damdowa ale ku nyɔnɔwa ale jam weeni dii la ale jam basi ate Soji kpagini a siak te ba.

¹² Ba jam weeni ayen juijui ate ba jam za la, an jam nala a magṣi ba wari dula ḥoota wənni. Dila nyiŋ la, nuruma yegayega a jam a yaali kama ayen ku dan siak a nyɛ ba dam a cheŋ ate ba ga paari Foniksi tɛŋka ate ba wari dula ḥoota wənni a vuusi. Foniksi bo ka Kariti tɛŋka juijui ate ḥaarunta a nyiem zaani a vuusi la. Jigini de a tuk ka yeniŋ geŋ.

¹³ Viok a yaa nyini yeniŋ a gala geŋ a fuk nna balibali

ate ba yaa poli ayen nyaku de ale deri basi kama ate ba nyɛ ba ale poom a yaali dii ayen ba cheŋ la. Ba yaa pa kutuk kpiong kuui ate ba nyiem pa a yik ḥaarunju a zaani la a yeeri ku a ta nyini nyiamu po a jueli. Ba yaa jam cheŋ va kunkɔŋini noai nna farafara a moata Kariti tɛŋka la.

¹⁴ Alege ku an bula beniya ate viok kpiong a yaa nyini a gala geŋ korinummu po a yaa nyini kunkɔŋini a jam

¹⁵ a fobi ḥaarunju. Ku be ale jam pagra nna yegayega ate ti an jam baga dam ti ḥhaarunju a va ku po a taam la, ti yaa basi ate ku ji ḥhaarunju a ta a cheŋ.

¹⁶ Ti ale jam paari tɛŋ fiik kanyi ate ba a wi ayen Kɔda ate nyiam a gilim ka la gaŋ nyiŋ ate vioku an jam pagra la. Dula jigini, ti yaa nam nna yegayega ale ge baga a yaa yik ḥhaarunju ḥhaarun ju fiika a zaani.

¹⁷ Ba yaa dari ate ku jueli ḥhaarun kpiongku zuk. Ba ale nyɛ dila a ga nueri la, ba yaa pa mi pagrisa a bobo keŋkeŋ a gilim ḥhaarun kpiongku. Yɔgsum ale jam ta ba ayen dai dii dai ba ḥhaarunju a nin zaan a chali ga feri tintain tii ale vi chaab a jueli dua nyiamu tɛŋ a moata Libbia nyiamu kunkɔŋini noai la. Dila nyiŋ, ba yaa jam a cheŋ magamaga ale basi ate vioku a yaa tusi ḥhaarunju a ta a cheŋ.

¹⁸ Va kpiongku kasim jam a fobi ka dila tee ate nyami-

isanya a yiri a jueli wein nna yegayega a jam a lo. Vari ale ga veenti la, ba yaa piilim a koalim ḥantaŋa ḥaarunjuŋku po a yuk a basi nyiamu po.

¹⁹ Daa ḥatawa danni ba yaa pa nisima a pa ḥanta baai ate ti ta a nyɛ ate ḥaarunjuŋku a zaani ale a cheŋ la gela yegayega me a yuk basi nyiamu po.

²⁰ Daanja a jam piisi ka nna yegayega alege ti an jam baga a pa numbiri tu wen-binni a yaase chijmarisa. Vioku me abe kasim jam a fobi ka dila nna yegayega. Ti ḥman jam ka yiila ayen ti a le vuugi.

²¹ Ba ale ga cheŋ ate ku beni alege ba an de ḥandiinta la, Pɔɔl yaa yiri zaani ba niŋ a weeni ba ayen, "Nidɔaba, ku poom magsi ka ni ti wom mi ate ti kan poom ḥman zaani Kariti a dam cheŋ. Nnapode ti ti poom kan nya kaasunjuŋku de ale ḥantaŋa de ate ti jogi la.

²² Alege yɔgɔgla de, ni yik ni dek. Ni wanyi me a kan kpi. Ka ḥaarunjuŋku nyiini ale ku kaasi.

²³ Mi baga a biisi nna kama boan nyiŋŋa, Naawen dii ale soa mi ate mi a te wa zula la, wala sabiilo deemwa yokku ale jam mi jigi

²⁴ a weeni mi ayen, 'Pɔɔl, kan chali yɔgsum, ku a fe kama ate fi zaani Nakpionjuŋku niŋ. Naawen abe tulisi fi puusaŋa kama ayen nuruma de wanyi me la a kan kpi.'

²⁵ Pɔɔl yaa weeni nuruma ayen, "Dila nyiŋ la, nidɔaba,

ni yik ni dek boan nyiŋŋa, m ta siaka ale Naawen kama ayen wa ale weeni mi dii la, dila degadega le ku nyɛ.

²⁶ Alege ku a fe kama ayen vioku a ta ti cheŋ paari teŋ kanyi ate nyiam dua gilim ka la."

²⁷ Ti kasim jam bo ka nyakpeem buui po ate ba wi ayen Adariya la po a va vioku ate ku fobi ti a ta a cheŋ la. Ku jam ka yok kuui ale saa yogta pi ale tinaansiwa la goota po sunsuŋ ate baai ale a tom ḥaarunjuŋku po la, a yaa poli ayen ti boro a mɔata teŋ yɔgla.

²⁸ Dila nyiŋ la, ba yaa pa miik a bobo jaab dobruk nyiŋ a yaa basi ate ku siŋ nyiamu po a nya ale ku limsa ka nna yegayega. Ku ale ga nyɛ maga dek la, ba yaa ḥman magsi nya ate ku ḥman limsa yegayega.

²⁹ Ba jam a chali ka yɔgsum ayen dai dii dai ti ḥaarunjuŋku a le nak ka tintain kpeeema ḥaaŋ ale bo nyiamu po la. Dila nyiŋ la, ba foli kuta dobrītā tinaansi ḥaarunjuŋku ḥaaŋ a basi ate ti zula ayen ḥaarunjuŋku a kan ḥman baga cheŋ. Ba nyɛ dila ale ge yaa a puusi Naawen ayen vanni a veenti.

³⁰ Baai ale a tom ḥaarunjuŋku po la, a jam pii ka nyiŋ ayen ba chali be. Ba yaa foli ḥaarunjuŋ fiika a basi nyiamu po ale ge yaa velim ayen ba boro a foli ka kuta dobrītā ti chaab ḥaarunjuŋku niŋ.

³¹ Alege Pɔɔl yaa weeni soji kpagini ale sojima ayen,

"Naaruŋku tuimtomdəma de a dan kan bo ḥaaruŋku po, ni kan vuugi."

³² Sojima yaa gebi mi sii ale yik ḥaaruŋ fiika a ta la ate ku cheŋ ku dek ku nyiini jakorok

³³ Vari a yaa jam mɔata ka veentika ate Poɔl yaa weeni ba ale nin muna ayen ku a fe kama ayen ba de ḥandiinta ygøla. Poɔl yaa ḥman pilim weeni ba ayen, "Da pi ale ḥanaansi ale jinla ate ni kasim a limsi a jam paari ygøygøla de alege ni an diem de jaabɔa.

³⁴ Dila nyiŋ ate mi a weeni ni ayen ni de ḥandiinta. Ku a fe kama ayen ni de ate ni vuuk. Naawen weeni mi kama ayen ni zuimaŋa zuisanja ale kanyi la a kan be."

³⁵ Poɔl ale ga weeni nna a nueri la, wa yaa pa boroboruk puusi a te Naawen a nyɛ wa jiam ba meena niŋ, a yaa we boroboruku a piilim ḥobika.

³⁶ Ba yaa yik ba dek ate ba meena wanyi wanyi a yaa de ḥandiinta.

³⁷ Baai meena ale jam bo ḥaaruŋku po la a jam ka nuruba kobsiye ale pisiyopoi, ale bayuebi.

³⁸ Waai meena ale de chak nalimnyiini la, ba yaa koalim "wiitiwa" meena a yuk a basi nyiamu po ale ge ayen ḥaaruŋku a valima magla.

³⁹ Vari ale veenti la, ḥaaruŋku tuimtomdəma a yaa jam nya kuŋkɔŋini dinyi

alege ba an jam miŋ ale ka jujui kuŋkɔŋini la. Ba jam nya ka nyakpeemu gugoruk kunyi ale tintambusuŋ a dua jueli magla ate ba yaa poli ayen ba dan baga abe ba dam ḥaaruŋku a zaani dula.

⁴⁰ Ba yaa gebi kuta tii ale jam yik ḥaaruŋku a zaani la miisanya a yaa basi ate ti a cheŋ nyiamu po. Diipo ate ba boro a gebi kutanya de miisanya la, ba jam maa foli dakpien tii ale bobo manj ḥaaruŋku ḥaanja ate nuruba pa a dam ku la ayen ba yaa pa tila a dam ku. Ba yaa zak garuk kuui ale bobo yiga ḥaaruŋku niŋka la ale ge ayen vioku fuk ku a basi niŋ. Ba yaa nyɛ dila a deri a cheŋ kuŋkɔŋini.

⁴¹ Alege ḥaaruŋku a yaa nak kuŋkutinni ate ku niŋka yaa feri kuŋkutinni an ḥman baga cheŋ. Ku ale nyɛ dila la, nyamiisanya me a kasim jam a fobi ku ḥaanja ate ku a we nna bunabuna a lo nyiamu po.

⁴² Sojima yaa nyɛ ba popola po ayen ba ko ligrima meena ate ba waai a kan nya siuk a puŋ nyiamu a chali be.

⁴³ Alege sojima kpagini a kan jam a yaali ayen wa ko Poɔl. Wa yaa weeni ba ayen ba kan nyɛ dila. Wa jam weeni ba kama ayen waai meena ale baga a de nyiam la, ba yok a zi nyiamu po a yaa de jueli kuŋkɔŋini

⁴⁴ ale ge ate mbala meena a yaa yik ḥaaruŋku daataŋa a yaase ku ḥanta baai ale kasi a lo la a jueli. Ti meena

ale jam nye dii a vuuk a paari kunkonini la ale la.

28

¹ Ti ale jam paari kunkonini nalinmyiini la, ten kala demma jam weeni a sak ti kama ayen ten kala yoi ale Malita.

² Ten kala demma a jam tuesday ti kama a te ti zula nna yegayega. Nmoruk a yaa deri jam a ni ate noota boro ate ba yaa jam cheem bolim a te ti.

³ Poöl yaa tigsi daata ayen wa nyo bolimu po. Wa ale pa boro a nyoro la, bolim wulumu yaa nye ate waab a yaa nyini ti po a chali nyini a meli wa nisa a dom wa.

⁴ Ten kala demma ale nya ale waamu meli Poöl nisimaña la, ba yaa weeni chaab ayen, "Nuruwa de ku a fe kama ayen wa ka nuru koorik. Wa baga nyini nyakpeemu po a nyini kama alege tama bogluku a kan nya ase ku maggi ayen wa vuugi la."

⁵ Alege waamu ale meli Poöl nisimaña la, wa yaa misi si ate waamu lo bolimu po alege wariwari an nye wa.

⁶ Nuruma yaa jam a limsi ale a poli ayen ba nya ale wa nyinka fuusiya yaase wa deri kpi dua. Alege ba ale jam a limsi ale a poli ate ku beni alege wari an nye wa la, ba yaa tagri ba popolanya ale ge weeni ayen, "Wa ka bogluk."

⁷ Tenka naawa yoi a jam ale Pubiliyosi. Naawa de

kadugsa ale jam dua moata ti juijui ate ti jam kala la. Wa yaa jam nye ti tia. Daa nata meena ti kasim jam bo ka wala yenni ate wa a nya ti zuk nalinmyiini.

⁸ Noota ale chaaruk ale jam ta wa kowa ate wa jam dua dök po. Poöl yaa jo ayen wa nya wa a pa wa nisima a vi wa zuk a puusi Naawen te wa ate wa nya nyinjyögsa.

⁹ Wanni de ale ga nye la, yögnyeensa meena ale jam bo ten kala la, a jam jam kama a nya nyinjyögsa.

¹⁰ Ba jam te ti ka tiirinta nna yegayega. Ti ale jam pa njaaru ku choa ayen ti basi ba abe ti nman a cheñ la, ba jam pa nanta baai ate ti jam a yaali ale nin muna la, a nyo ku po a te ti a maggi ti chelimu.

¹¹ Ti jam goa Malita ka chiisa sita ale ge yaa cheñ Aroom. Naarunku de ate ti jam jueli la yoi ale "Yibisa Boglutanja". Ku jam ka Alezandiria njaaru. (Ku be jam ka noota wein ate ku jam wari Malita ayen nootanja taamu.)

¹² Ti yaa jam paari Sirakusi tenka goa dula da nata.

¹³ A zaani dula a nman a cheñ a jam paari ten ka choa ate ba a wi ayen Arigiyum. Vari ale ga veenti la, viok yaa nyini yenij a gala gen a fuk. Daa naye dai ate ti yaa nman paari Putiyooli tenka.

¹⁴ Dula jigini ate ti jam nya Kirisita bisa ate ba weeni ti ayen ti dan a yaali ti goa daa

ŋayopoi ale ba. Ti yaa siak a goa daa ŋayopoiwa ale ba ale ge yaa yiri cheŋ Aroom.

¹⁵ Ti Kirisita bisa suaatanja ale bo Aroom, ale wom ayen ti cheena la, ba yaa nyini cheŋ paari Apiyas Yabanja ale Vuusum Yie Natawa la, a jam tu ti. Poɔl ale ga nya ba ale ba cheena la, ku yaa te wa nyin pagra ate wa te Naawen jiam.

¹⁶ Ti ale ga paari Aroom la, tɛŋka kpaŋŋa jam basi ka soji ate wa a nya Poɔl zuk. Ba jam basi kama ate sojiwa ale wa boro ba dek ba nyini. Ba an jam lik wa a gum chaab ale ligriba mbala.

¹⁷ Daa ŋata ale jam taam la, Poɔl yaa wi Juuma kpaŋŋa Aroom tɛŋka po ate ba jam ayen wa nyε tuka ale ba. Ba ale jam tigsı chaab jigi yeŋ la, Poɔl yaa weeni ba ayen, "M mabisa mi an kaasi tama nuruma wariya a yaase kisitaŋa tii ate ti tuesi ti kokpiensanja jigi la, alege ba yik mu a lik ka Jerusalem tɛŋka a yaa pa mu nyο Aroom demma nisima po.

¹⁸ Ate Aroom demma yaa bek mu bega ale ge a poli ayen ba basi mu, dii nyin la ba nya kama ale mi an kaasi wari a magsi ba ko mu.

¹⁹ Alege Juuma ale ga wom Aroom demma ale biisi nna la, ba yaa zeri ate ku yaa fe mi ate mi weeni ayen mi a yaali ayen m paari ka Nakpionku jigi ate wa wom m le ta dii la. Alege mi jam ka chaab ale m dek nuruma

ayen ba kaasi wari ya ate m tɔarinj ba Nakpionku ninŋa.

²⁰ Dila nyinj ate mi wi ni ayen m nya ni abe m weeni a sak ni. Mi be ta choarini de kama dii nyinj la mi ta yiila naai me ate Izirali demma meena me a ta la."

²¹ Ba yaa tulisi wa ayen, "Tama an tuesi gbaŋ ate ka nyini Judia a biisi fi wariya. Ti mabisanja wanyi me la abe an nyini dula a jam weeni fi wari a sak ti a yaase wa biisi wabiok a magsi chaab ale fi.

²² Alege tama a yaali kama ayen ti wom fi me popola ale ka dii la, dii nyinj la, jigi meena nuruba kasim a weeni kama ayen ba kan yaali nuru baai ate fi maa bo ba po la."

²³ Ba yaa dagi dai yonj ayen ba ŋman nyε tuka ale Poɔl. Dila danni ale jam paari la, ba yaa piisi nna yegayega a tigsı chaab juijui ate Poɔl a goa la. A ta nyini saliuk a jam paari junɔai Poɔl kasim jam a biisi a magsi chaab ale ka Naawen Naamu wie. Wa kasim jam pii ka nyinj a biisi a ta a nyini Moosis Sinsaŋŋa gbaŋka po ale Naawen biisiteerɔma ale ŋmarisi Naawen gbaŋka po ayen ku sak ayen wa ale a biisi dii la ka wensie a magsi chaab ale Yeezu.

²⁴ Ba gela a jam siak kama ayen wa ale a biisi dii la ka wensie. Ba gela me an jam siak ya. Ba ale jam a nak nampaŋŋa nna la, ba yaa waan̄ chaab. Ba ale diem kan jam waan̄ chaab dii la,

²⁵ Pooł yaa weeni wa dinyi ayen, "Naawen Chiika ale jam basi ate Naawen biisi-teerowa Azaya a biisi dii a te ni kokpiensaŋa la sum ka wensie.

²⁶ Naawen Chiika ale jam biisi dii a te wa ayen wa weeni a sak ni la ale nna ayen,

'Cheŋ ga weeni sak nuruma nna ayen:

Nama le wom, a wom alege ni kan miŋ chagi.

Nama le nya, a nya alege ni kan miŋ chagi.

²⁷ Dii nyiŋ la, nuruma de zeri kama ayen ba kan yaali miŋ chakka, ba lik ba tueŋa kama, a lik ba ninanja me, kan daa dila ba ninanja ate nya ya, ba tueŋa me ate wom ya, ba popola po me, ba ate miŋ chak, ate ba tagri a basi ba wabaataŋa, ate m te ba nyiŋyogs."

²⁸ Pooł yaa biisi kpeglim a weeni ba ayen, "Dila nyiŋ la, mi a yaali kama ayen ni seba ayen Naawen basi kama ate Varibasika wann de a cheŋ baai ale kan daa Juuba la jigi. Ba be le wom di abe ba tuesi di me."

²⁹ Pooł ale weeni nna nueri la, Juuma yaa nak nampaga ale chaab a yaa waan̄ chaab.

³⁰ Pooł jam bo dula ka bena ḥnaye. Wa jam bo ka yeri dinyi po a tuni ale ge a goa di po. Waai meena nyiem dan jam wa yenni, wa

a nyę kula nyonowa tia ka nalimnyiini.

³¹ Wa nyiem jam nyini ka peelim a kan chali yogssum a sak nuruba Naawen Naamu wie ale a sak ba me Nyonowa Yeezu Kirisita wie. Nuru an jam nyę ate wa an baga sak wieŋa de.

Pool Gbanka Ate Wa Njamarisi A Te AROOM DEMMA La

¹ Mi Pool waai ale ka Yeezu Kirisita tomteero la ale a njamarisi gbanka de. Naawen dek ale lueri mu a potim wi mu ayen m chim wa tuimtomdo abe m weeni wa wamansaja a sak nuruba.

² Wamansaja de ka njaai ate wa puulim a biisi njadila po dila po ate wa bisiteeroma a njamarisi nyo Naawen gbanka po la.

³ Wamansaja a biisi ka wa biika waai ale ka ti Nyɔnɔ la wie. Nurubiik jigi, wa jam ka DeeviD njaaŋbiik.

⁴ Naawen Chiika jigi, wa ka Naawen biik. Naawen be jam nak wa a yiri kum po kama ayen ku sak ti ayen, wa ka wa Naawen dek Biik a ta pagrim.

⁵ Yeezu Kirisita nyij ate Naawen a te mu siuku de ate m chim wa tuimtomdo ayen m baga a weeni wa wie a sak tenjasa meena nuruba ate ba ta siaka ale wa abe ba a siak wa noai.

⁶ Naawen wi nama me kama ayen Yeezu Kirisita soa ni.

⁷ Mi a puusi nama meena baai ate Naawen ta yaalika ale ni a lueri ni a te wa dek Aroom tenjaka po la.

Ti Kowa Naawen ale ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita le niak ni abe wa te ni suyogini.

⁸ Mi a yaali ayen m va ka Yeezu Kirisita nyij a nyɛ Naawen jiam a te ni meena, dii nyij la, jigi meena nuruba a biisi ni wie kama ni ale ta siaka ale Yeezu Kirisita la.

⁹ Naawen waai ate m tom a te ale m sunum meena a sak nuruba wa biika wamansaja wie la, ka wala ale mi seero ate mi kasim a puusi a te nama daa meena. M maara puusi me ayen,

¹⁰ ku dan ka wa yaalika wa le te mu siuk ate m jam ni jigi uygɔgla.

¹¹ Mi a yaali ka nna yegayega ayen m nya ni ate m te ni maari kaai ale a nyini Naawen Chiika jigi la ate ni ta pagrim.

¹² M jamka le maari ka ti meena. Dii nyij la, mi ale ta siaka dii ale Naawen la, ku le maari ka nama. Nama me abe le ta siaka dii ale wa la a le maari ka mi me.

¹³ M suaata, mi a yaali ayen m weeni a sak ni kama ayen m kasim a yaali ayen m jam ni jigi kama, alege mi an baga a jam ya. Mi a yaali ayen ka m dan jam m nyɛ ate nuruba ni po a pa ba dek a te Naawen ase m le nyɛ dii ale ni vaanchaab baai meena ale kan daa Juuba la.

¹⁴ Boan nyijna, mi ta ka tuima ayen m tom a te nuru meena. Baai ale ka Girik dem la ale nuru baai ale kan daa Girik dem la. Baai me ale seba gban ale baai ale kan seba gban la.

¹⁵ Dila ale soa ate m pii nyij a yaali ayen m sak nama me baai ale bo Aroom

teŋka po la Naawen wamaŋsaŋa.

¹⁶ Mi a kan chali chivie ale Naawen wamaŋsaŋa. Naawen pa wa pagrimu a nyə nja po kama. Dila ale soa ate Naawen baga a vari baai meena ale ta siaka ale nja la a basi me ba tuimbaata po. Varibasika de a liŋ a cheŋ ka baai ale ka Juuba la jigi ale ge a cheŋ baai me ale kan daa Juuba la jigi.

¹⁷ Dii nyiŋ la, Naawen wamaŋsaŋa a dagi a sak ti kama siuk kuui ate Naawen a nyə ate ti a chim wayɔrisima nyam wa niŋ la. Wanni de abe ka siaka nyiini a ta nyini di piilimka po a ta ga paari di kpeglimka. Ase ba ale ŋmarisi Naawen gbanjka po dila po dila po ayen, "Nuru waai abe ale ta siaka a chim wayɔrisima nyɔnɔ Naawen niŋ la, wala a nya nyuvuri kama."

¹⁸ Nuruba ale boro a ta gaasa nna yegayega a kan siak ayen wensienja a nyini peelim. Naawen abe a sak ti kama ayen wa sui ale a puuri ale baai ale kan a va wa siuku la ale ba gaasa tuimaŋa.

¹⁹ Njanta ba gela boro kama a sak nuruba ate ba baga a seba Naawen wie. Nuruma de abe seba njantaja de kama. Dii nyiŋ la, ka Naawen dek abe ale nyə ate njantaja de a nyini peelim ate ti ba a nya ba. Dila nyiŋ ale soa ate Naawen ale namsi ba.

²⁰ A ta nyini diipo ate Naawen nyə wenzuk ale teŋ

la, a ta jam paari jinla, njanta baai meena ate wa nyə basi wenzuk ale teŋzuk de la a maa chaab a sak nurubjik kama Naawen ale ka dii la. Ba seba ayen wa pagrimu a kasim boro ka dila taam wuu. Wa be sum ka Naawen. Nuru abe an baga a nya wa pagrimu de ale wa ale sum ka Naawen dii la, alege nuruba baga a seba wieŋa de meena kama. Dila nyiŋ la, bala chaab a ka siuk ale biisi a vari ba dek a basi ale ba ale nyə dii la.

²¹ Ba jam seba Naawen kama, alege ba an jam a siak ayen ba a nyə wa jiam yaase ba a te wa zula. Ba popolaŋa ka betta popola, nja daa popola yuarisima.

²² Ba a poli ayen ba ka yam nyam, alege ba chim ka betta,

²³ a yaa zuli njanta baai ale a neensi nuruba ale nuinsa ale duŋsa ale njanta baai meena ale a cheŋ ba loga nyiŋsa la, alege kan zuli Naawen waai ale kasim boro taam wuu la.

²⁴ Ba ale a nyə dila la ale soa ate Naawen yaa pa ba basi ayen ba va ba dek sue po ale mariŋ dii la ate ba yaa pa ba dek nyiŋsaŋa a tom dajta tuim njaai ale kan magſi ba pa ba nyiŋsaŋa a tom la ale chaab.

²⁵ Naawen pa ba basi kama dii nyiŋ la, ba zeri wa wensienja kama ale ge tuesi venta a yaa a kaab njanta baai ate wa nyə la ale ge basi Naawen dek, waai ale magſi ayen nuruba kasim a te wa

pimpauk taam wuu la. Ku be nyε dila.

²⁶ Boan nyiŋŋa, Naawen pa ba basi kama ayen ba va ba dek sue po ale mariŋ dii le di basi ate ba nya chivie la. Ba nipooma me dek a kan yaali ayen ba a goa ale nidɔaba. Ba a yaali ayen ka ba a bobi nipooba ba chaab a goa.

²⁷ Nidɔama me kan yaali ayen ba a goa ale nipooba. Ba kasim a yaali kama ale ba yam meena ayen ba a bobi nidɔaba ba chaab a goa. Nidɔama de ale a nyε nna la a magsi ka chivie yik ba alege ba kan chali chivie. Nyaku de abe basi kama ate waali kaai ale magsi ba nya la a jam ba jigi.

²⁸ Ba jam a poli kama ayen ku an magsi ate ba ta wensie popola maŋsa a magsi chaab ale Naawen ya. Naawen yaa pa ba basi ate ba ta popola kaasima ate ba a tom tuim ḥaaai ale kan magsi ba a tom la.

²⁹ Ba suniimaŋa kasim sueri ale ka gaasa meena wuu, ate ba a yaali chaab ḥanta ale a kisi chaab ale a de nyuri ale chaab ale a ko nuruba ale a nyε kpaliŋsa ale chaab ale a paasi chaab ale a poli kaasun̄ nyiini a te nuruba ale a zu chaab ḥaaŋ

³⁰ ale a kaasi chaab yue ale kisi Naawen me. Ba ka nuru leerisa me ale kanjanta nyam ale a yaali yue a te ba dek ale a gisi ayen ba nya su paalita ate ba a tom tuimbaata. Ba kan wom ba

koba ale ba maba noa.

³¹ Ba be ka betta me. Ba dan puulim ayen ba nyε wari, ba kan nyε. Ba poom ka yaalika ba suniima po. Ba ka jiirim ale waaiya.

³² Ba be seba ayen Naawen weeni kama ayen ku magsi ka nuru baai meena ale a tom nna la, kpi, alege ba diem a tom ka dila ale poom a weeni me ayen baai ale a tom tuim ḥala chaab la, a tom ka tuimmaŋsa.

2

¹ Dila nyiŋ la, ni wanyi ka siuk ate fi suok a dan nyε wari a kaasi, fi bo wa buusa. Fi dan nyε dila, fi ta ka kaasun̄ a jam fi dek jigi dii nyiŋ la, wie ḥaaai ate fi ayen wa nyε a kaasi la, fi dek a tom ka ḥala degadega.

² Tama abe seba kama ayen ku sum magsi ka Naawen ta kaasun̄ a jam baai meena ale a tom dila la jigi.

³ Alege fi dan bo baai ale a nyε nyanya de la buusa alege fi dek a tom ḥa, fi a poli ayen fi le baga chali be ate Naawen kan nya fu a bo buusa?

⁴ Yaa fi zeri Naawen nyemaŋ kaai ale sudun̄ dii ale wa ale ḥiman ta chichiiba ale fi dii la kama, fi a poli kama ayen wa a le kasim a nyε ka dila a ta a cheŋ. Fi ze ayen Naawen nyemanka fi jigi a sak fu kama ayen fi basi fi tuimbaataŋa tomka?

⁵ Ni tue kan wom. Ni sue be kan kaasi ale ni tuimbaataŋa. Ni a tom tuim-

baata kama alege jaabjaab kan daani ni, alege Naawen supuurimu ale wa wensie buusaŋa danni a dan paari ate wa ayen wa bo wensie buusa ale ni, wa sui le puuri ka nna yegayega ale ni ate wa te ni waalika.

⁶ Da dila danni, Naawen le tuni waai meena a magsi chaab ale ka ti wanyiwanyi ale tom dii la.

⁷ Baai meena ale ta chichiiba a tom tuimmaŋsa a gisi zula ale nalim ale nyuvuri Naawen jigi la, wa le te ba ka nyuvuri dii ale kan ta kpegleimka la.

⁸ Alege baai ale a yaali ba dek nyaka nwulinwuli ale a zeri wensie siuku vaka ale kasim a tom tuimbaata daa meena la, Naawen le basi kama ate wa supuurimu a jam ba zuk.

⁹ Ninam ale kumsa nna yegayega le jam baai meena ale a tom tuimbaata la jigi. Juuma le ba liŋ nya ninammu de ale kumsaŋa de ale ge ate baai me ale kan daa Juuba la a nya ninammu de ale kumsaŋa de dila degadega.

¹⁰ Baai meena ale a tom tuimmaŋsa la le nya zula ale nalim a boro ale suyɔgini. Baai ale ka Juuba la le ba liŋ nya zulaŋa de ale nalimu de ale suyɔgini de ale ge ate baai me ale kan daa Juuba la, me a nya.

¹¹ Boan nyinŋa, Naawen ta ka nyeyen Juuma ale baai me ale kan daa Juuba la jigi.

¹² Baai ale kan daa Juuba la, a jam ka Moosis Sinsaŋja

ate ba jam a tom tuimbaata. Ba an jam ta Moosis Sinsaŋja. Ba be le kpi kama alege Naawen a kan pa wa Sinsaŋja a bo ba buusa. Alege Juuma a jam ta Moosis Sinsaŋja alege ba jam a tom ka tuimbaata. Ba me be le kpi kama ate Naawen pa wa Sinsaŋja a bo ba buusa.

¹³ Nuruba dan wom ka wa Sinsaŋja nyiini ale kan va ḥa, ba kaasunku a diem bo ale ba kama, alege baai ale wom ḥa a yaa va ḥa la, wa kan ḥman nya ba kaasunku.

¹⁴ Baai ale kan daa Juuba la, bala an nya Moosis Sinsaŋja alege ba suniimanja a dan basi ate ba a tom Sinsaŋja ale a weeni dii ayen ba va la, ba dek suniima ale a te ba Sinsaŋja.

¹⁵ Ba nyeka a sak kama ayen Naawen ḥmarisi wa Sinsaŋja a nyo ka ba suniima po. Ba popolaŋa me ale a bo ba buusa a weeni a sak ba ase ba kaasi yaa ba an kaasiya.

¹⁶ Da di danni ate Naawen le bo ba buusa la, le nyɛ ka dila. Wa le pa nuru meena wasusuŋja a ta ḥa nyini peelim niŋ ate Yeezu Kirisita bo ba buusa. Naawen wa-maŋsaŋa ate mi a sak nu-ruba ale a sak ti dii la ale la.

¹⁷ Nama baai ate mi a biisi ale ni la, a wi ni dek ayen ka Juuba. Ni kasim a poli kama a weeni ni dek ayen, "Tama ta Moosis Sinsaŋja kama. Dila nyinŋ la, Naawen a vari ti a basi kama." Ni a nak ka kuusa ale ni ale ka dii ale Naawen la.

¹⁸ Nama dek abe seba Naawen ale a yaali ayen ni a tom tuimmaŋsa dii la kama, dii nyin la ni zamsi Sinsanŋja po ayen fi lueri dii ale nala la a tom.

¹⁹ Fi seba chak kama ayen, fi baga a chim nuru waai ale cheŋ be Naawen siuku po la kpagi ya. Fi a nyε ase ka bolim la a te baai ale bo legini po la?

²⁰ Fi a weeni ayen fi baga nuru baai ale ka betta ale bipaaluk a sak kama? Fi be seba fi puuk po a chak ayen, fi ale ta Naawen Sinsanŋja la, fi ta yam meena ale wensie meena kama?

²¹ Nyanya de meena abe dan ka wensie ale fi waai ale a sak nuruba la, ka boa ate fi kan sak fi dega? Ti a sak nuruba a weeni ayen, "Kan zu", alege fi dek a zu?

²² Fi a sak nuruba a weeni ayen, "Kan nyε kaboŋsa". Alege me le bek fu ayen fi dek a nyε yaa fi kan nyε? Fi kisi bogta kama alege mi a le begi fu ayen, "Fi dek a zu ኃንታ a ta nyini welensa jigi a nyini yaa fi kan zu a ta a nyini?

²³ Fi ta zupagruk kama ale Naawen Sinsanŋja, alege a kaasi ኃ. Kaasika de a basi ate Naawen a nya chivie a yaa wa kan nya."

²⁴ Ba be ኃmarisi Naawen gbaŋka po kama ayen "Baai ale kan daa Juuba la, a kaasi Naawen yoi kama nama Juuma nyin."

²⁵ Nama Juuma dan gebi ni yoanja ale a va Moosis Sinsanŋja, ni yoanja gebika ta

kiri kama. Alege ni dan a kaasi wa Sinsanŋja ni a nyε ase ni an gebi ni yoanja kama la.

²⁶ Nuruba abe dan a kan gebi ba yoa ale ge a va dii ate Moosis Sinsanŋja a weeni ayen nuruba a nyε la, Naawen le nya ba ase ba gebi ba yoanja kama la.

²⁷ Nama ta Moosis Sinsanŋja kama ate ኃmarisi dua. Ni be a gebi ni yoanja me kama. Alege Sinsanŋja ate ni ta la ale ni ale a gebi ni yoanja la, ni kan diem a va Moosis Sinsanŋja ale a weeni dii la. Alege baai ale kan gebi ba yoanja la, bala gela a va Moosis Sinsanŋja ale a weeni dii la kama alege ba ka ኃ. Ba be ale a nyε nna la a basi kama ate ba biisi a gaam nama Juuma.

²⁸ Basi ate m bek ni benŋa de ayen, ka wana dek ale potim ka Juu? Ka waai ale gebi wa yoari la ale Juu? Nuru peelim nyeka nyiini a kan sak kama ayen nuru wala a sum ale Juu. Ku be daa fi nin gebi fi yoari ale a sak ayen fi sum ka Juu.

²⁹ Alege waai ale sum ka Juu la ale waai ale va Sinsanŋja a ta nyini wa sunum po la. Ku kiri me ale fi an gebi ka fi yoanni nyiini ayen ku sak ayen fi sum ka Juu alege ku kiri ale, fi pa ka fi sunummu a te Naawen. Gebika abe ka gebi kaai ate Naawen Chiika a gebi fi sunummu la, daa fi nyin ka wariya. Nuruwa de choa abe kan nya pim-

pauk nuruba jigi, alege ka Naawen pimpauk nyiini ate wa a nya.

3

¹ Ku nyuenta abe ale boa ase fi nin ka Juu? Fi gaam waai ale kan daa Juu la kama? Ka boan nyuenta ate ba a nya ku po ale ba ale gebi ba yoanja la?

² Juuma ta nyuenta kama wie yegayega po a gaam baai ale kan daa Juuba la. Ni basi ate m liŋ weeni a sak ni ayen Naawen jam pa wa wienja ka a nyo ka Juuma nisima po.

³ Alege ni basi ate m bek ni ayen ase Juuma gela a daam dan kan ta wensie ale Naawen, nyaku de a sak kama ayen Naawen me a kan ta wensie?

⁴ Aaya, waai meena abe dan poom ka velinvendik, Naawen kasim ka wensie nyɔnɔ. Ase ba ale ŋmarisi wa gbaŋka po ayen,
“Ba le weeni kama ayen wa wienja ka wensie.

Ba dan jam bo wa buusa, ba le bo te wa kama.”

⁵ Ase ti tuimbaata a dan basi ate nuruba a nya Naawen welensaŋa, ku be ka wabiok wa ase Naawen a nin te ti waalika ti tuimbaataŋa nyinjña? Mi a biisi kama ase nuru ale a biisi dii la.

⁶ Aaya, Naawen a dan kan daa wensie Naawen ya, wa le nyɛ ka se a bo tɛŋka demma buusa?

⁷ Nuru abe ŋman baga a weeni kama ayen, “Mi ale kan ta wensie la a basi kama ate nuruba a nya Naawen

wensieŋa a yaa a te wa zula dila nyiŋa? Ku be dan ka dila, Naawen nyɛ ka se a baga a bo buusa a mini mi tuimbaata nyɔnɔwa?”

⁸ Ku be dan ka dila me, ka boa ale soa ate ni kan kasim a tom tuimbaata ate wa-maŋsa nyini ḥa po a nyini? Nuruba gela a tɔariŋ mi kama a weeni ayen ka mi ale a weeni wannı de choawa. Tɔariŋka de abe ka leeta a te mu. Naawen abe dan bo buusa, ku magṣi ka wa bo mini ba.

⁹ Dila nyiŋ la, tama baai ale ka Juuba la, tama chim ka nuru welensa a gaam baai ale kan daa Juuba la? Aaya. M poom weeni a sak ni kama ayen biem ale soa baai ale ka Juuba la, ale baai ale kan daa Juuba la meena.

¹⁰ Ba ŋmarisi Naawen gbaŋka po ayen,

“Nuru yeŋ bola karo a chim wayɔrisima nyɔnɔ,

¹¹ Nuru karo me a ta yammɔa.

Nuru karo a yaali ayen wa zuli Naawen ya.

¹² Waai meena cheŋ wensie siuku po a be kama ale chim nuru kayaata me.

Nuru yeŋ bola karo a tom tuimmaŋsa.

¹³ Ba noanja a biisi ka wa kaasima wie nyiini.

Na sueri ale ka venta nyiini.

Ba biika ka leeta nna ase ka waapiisa domka la.

¹⁴ Ba biik po ka kikaasa nyiini nna yegayega.

15 Ba kan bola a beni ale ge
a ko nuru.

16 Juijui meena ate ba a
chen la, ba a basi ka
kaasunj ale ninam ku
jigini.

17 Ba ze siuk kuui ate
suyogini a boro la.

18 Ba be kan te Naawen
zula me."

19 Ti seba ayen Juuma pe
kama ayen ba le va Moosis
Sinsanŋja ale a weeni dii
meena la. Dila nyin la,
Sinsanŋja ale a weeni dii
meena la a chen ka bala jigi.
Naawen nyε ku ka dila ayen
waai meena a nya wa dek
kaasunjku. Nuru be kan ta
wari a weeni wanni de po.

20 Dila nyin la, nuru dan
va Naawen Sinsanŋja ale a
weeni dii la, dila kan basi
ate wa a chim wayorisima
nyɔnɔ Naawen jigiya. Alege
Naawen Sinsanŋja weeni a
sak ti kama biem ale ka dii
la.

21 Alege yɔgyɔgl de
Naawen a pa sak wa le
wa nyε dii ate nuruba a
chim wayorisima nyam la
kama. Moosis Sinsanŋja ale
Naawen biisiteeroma a biisi
dila wari kama, alege ku
ka wari a nyε ale Moosis
Sinsanŋja.

22 Alege ka waai meena ale
ta siaka ale Yeezu Kirisita la
ate wa a nyε ate nuru wala
choa a chim wayorisima
nyɔnɔ wa Naawen jigi. Boan
nyinŋja, lukka karo ale Juu
ale waai ale kan daa Juu la.

23 Nurubiik meena abe
tom kaasi kama, a yaa yal-
ima ale Naawen zulaŋa.

24 Alege Naawen tiirim
niaka nyin ate ti chim
wayorisima nyam Yeezu
Kirisita nyin.

25-26 Naawen basi kama
ate Yeezu kpi tama
wabaatanja nyin ayen ti
dan ta siaka ale wa, ti
le nya vonjeka. Naawen
nyε nna kama ayen ku sak
nuruba ayen wa, Naawen,
ka wayorisima nyɔnɔ. Diipo
ate Yeezu an diem jam kpi
la, Naawen jam ta chichiiba
kama a yik wa dek an
namsi nuruba ba wabaata
nyinŋja. Alege yɔgyɔgl de,
Yeezu kummu nyin ate
Naawen yaa nya nurubiik
wabaatanja zuk ayen ku sak
ayen Naawen ka wayorisima
nyɔnɔ. Ku be a sak kama
ayen wa ka wayorisima
nyɔnɔ ate baai meena ale
ta siaka ale Yeezu la, wa
basi kama ate ba chim
wayorisima nyam.

27 Be ka boan nyin ate ni
a nak kuusa? Kuusa nakka
karo. Be ka boan ale soa ate
kuusa nakka karo? Ku ka
Moosis Sinsanŋja ale a weeni
ti ayen ti nyε dii la nyinŋja?
Aaya. Ku ka siaka ale Yeezu
nyin.

28 Boan nyinŋja, ti yaa
baga a weeni kama ale seba
chak me ayen ku daa Moosis
Sinsanŋja vaka nyin ale soa
ate nuru a chim wayorisima
nyɔnɔ, alege ka wa siaka
nyiini ale Naawen ale baga a
nyε ate kula nyɔnɔwa a chim
wayorisima nyɔnɔ.

29 Ti baga a weeni ayen
Naawen ka Juuma nyiini
Naawen ya? Aaya. Wa ka

baai ale kan daa Juuba la me Naawen.

³⁰ Dii nyij la, Naawen ka Naawen yej dekki. Naawen va ka boan nyij a nyε ate Juu a chim wayɔrisima nyɔnɔ? Ka wa siaka nyij. Wa be va ka boan nyij me a nyε ate waai ale kan daa Juu la a chim wayɔrisima nyɔnɔ? Ka wa me siaka nyij.

³¹ Nyaku de be a sak kama ayen tama siaka a nyε kama ate Moosis Sinsanjña ka kiriya? Aaya. Ku a sak kama ayen wensie bo ḥa po kama.

4

¹ Ku be dan ka dila, ti ta ka boan wari ayen ti weeni a magṣi chaab ale ti kokpienka Abraham?

² Naawen daam a dan nya ka Abraham tuimmañsana nyiini a yaa weeni ayen wa ka wayɔrisima nyɔnɔ, ḥala nyij, Abraham daam ate te wa dek ka pimpauk. Alege wa an jam baga a zaani Naawen nij a pak wa dega.

³ Boan nyinjña, ba ḥamarisi wa wie kama Naawen gban̄ka po ayen, "Abraham jam ta siaka kama ale Naawen. Dila ale soa ate Naawen jam nyε ate wa chim wayɔrisima nyɔnɔ." Nyaku de ka tiirim, ku daa wari ate wa nyε.

⁴ Nuru dan pa nuru ayen wa tom a te wa ale ge ate wa tuni wa, nuruwa a tuni wa kama tutuna ḥaai ate wa a tuni wa la. Tutunaja de daa tiirimoa.

⁵ Siuk kula po, waai a dan pa wa tuimmañsana a ta jam Naawen jigi ayen ḥala nyij Naawen nyε ate wa chim wayɔrisima nyɔnɔ, Naawen kan nyε dila ase tutuna la a te wa. Ku ka tiirim. Siuk kuui nyiini ate Naawen a nyε ate nuru a chim wayɔrisima nyɔnɔ la ale siaka nyiini ale wa. Dii nyij la, wa ka waai ale a nyε ate wabaata nyam a chim wayɔrisima nyam ba siaka ale wa nyij la.

⁶ Ti kokpienka Deeviḍ ale jam weeni dii la kiri ale la me ayen nuru waai ate Naawen a kan nya wa tuima alege a nyε ate wa a chim wayɔrisima nyɔnɔ la, kula nyɔnɔwa sui abe le peenti ka nna yegayega.

⁷ Wa ale weeni dii Naawen gban̄ka po la ale nna ayen, "Nuru baai ate Naawen a von̄ ba wabaataja a te ba la, ba sue le peenti kama.

Wa a duisi ba wabaataja a basi kama.

⁸ Nuru waai ate Naawen a kan ta wa wabaataja la, a ta supeentik kama."

⁹ Be ka baai ale a gebi ba yoanja la nyiini ale ta supeentiga? Yaa baai me ale kan a gebi la ta supeentik kama? Aaya. Ba meena ta supeentik kama. M poom lin̄ weeni sak ni kama a ta nyini Naawen gban̄ka po a magṣi chaab ale Abraham ale ta siaka dii ale Naawen la. Ka siaka de nyij ale soa

ate Naawen nyε ate wa chim wayɔrisima nyɔnɔ.

¹⁰ Ka dimpo ate Naawen wi Abraham ayen wa yaa ka wayɔrisima nyɔnɔ? Ka diipo ate wa gebi wa yoanni la yaa ka diipo ate wa an diem gebi la? Naawen jam nyε ate wa chim wayɔrisima nyɔnɔ ale ge jigi ate wa gebi wa yoanni.

¹¹ Gebika de abe jam a sak kama ayen ka wa siaka ale Naawen nyij ale soa ate wa wi wa ayen wayɔrisima nyɔnɔ ale ge ate wa yaa gebi wa yoanni. Dila abe ale soa ate baai meena ale ta siaka ale Naawen alege an gebi ba yoanja, ate Naawen nyε ate ba chim wayɔrisima nyam la, a baga a wi Abraham ayen ba ko.

¹² Baai me ale gebi ba yoanja la a wi Abraham ayen ba ko ase ba a nin ta siaka ale Naawen ase Abraham la, alege ate wa yaa gebi wa yoanni la.

¹³ Naawen jam puulim kama ayen Abraham ale wa ḥaañbisana le jam soa ka tɛŋka meena. Ku be jam daa Abraham ale jam va Moosis Sinsanja la nyij. Ku jam ka Abraham ale ta siaka ale Naawen ate wa nyε ate wa chim wayɔrisima nyɔnɔ la nyij ale soa ate wa jam puulim dila.

¹⁴ Ku be dan ka nuru baai ale a va Moosis Sinsanja la le ba soa tɛŋka, nurubiik siaka ale Naawen ka kiri ya ate Naawen puulim ka a chim kinla nyij.

¹⁵ Naawen ta supuurim

kama ale baai ale kan a va wa sinsanja la. Wa be le te ba ka waalika. Sinsanja abe dan kan karo, nuruba ate an baga le zeri ɳa.

¹⁶ Ka boan ale soa ate Naawen le nyε ate ti chim wayɔrisima nyam ti siaka nyij? Dii nyij ale soa ate wa le nyε dila la ale wa ale puulim ayen wa le niak ti wa niaka nyij la. Dii abe le pa a saj la ale, pumpuulimaña de le sum chim ka wensie a te Abraham ḥaañbisana meena baai ale ta siaka ase Abraham dek la. Baai ale va Sinsanja ale baai ale kan va ɳa la. Dii nyij la, Abraham ka tama meena ko

¹⁷ ase ba ale ḥamarisi Naawen gbaŋka po dii ayen Naawen weeni Abraham ayen, "Ka mi ale nyε ate fi chim nuru bɔari ko." Dila nyij la, Naawen jigi, wa ka tama ko. Abraham dek abe jam ta siaka kama ale Naawenni de waai ale a nak kpilima a yiri kum po a te ba vum la. Wa be ka waai ale a basi ate jaab buui ale kan boro la a boro.

¹⁸ Ase Naawen ale weeni Abraham ayen wa le basi ate wa biak biik a yaa ta ḥaañbisa yegayega la, Abraham jam ta siaka ale yiila Naawen jigi kama alege ku an poom jam magsi ayen wa ta siaka ale yiila dila po. Alege ku sum jam chim ka wensie ate Abraham chim nuru bɔari ko ase ba ale ḥamarisi Naawen gbaŋka po dii ayen Naawen weeni Abraham ayen wa bisaña le piisi ase ka chijnmarisanja la.

¹⁹ Dila powa, Abraham jam boro a mɔata ka bena kook, alege wa powa Saara an diem jam biaya. Abraham jam poli wa dek jigi kama a yaa weeni wa dek ayen, "Mi poom mɔata ka kum. M powa me a kan biagi", alege Abraham siaka ale Naawen an diem jam balinya.

²⁰ Wa jam ka chichama ale Naawen ya. Wa siaka jam te wa ka pagrim ate wa a te Naawen zula.

²¹ Wa jam seba chak kama ayen Naawen baga a nyε wa ale puulim ayen wa nyε dii la kama.

²² Wa siaka nyij ale soa ate Naawen nyε ate wa chim wayɔrisima nyɔnɔ.

²³ Ba ale ɲmarisi dii Naawen gbanja po ayen m nyε ate Abraham chim wayɔrisima nyɔnɔ la, ba an ɲmarisi kama a te wa dek wa nyini alege,

²⁴⁻²⁵ ka tama me nyij ate ba ɲmarisi dila. Naawen basi kama ate Yeezu kpi tama wabaataŋa nyij. Wa be nak wa kama a yiti kum po ate ti yaa chim wayɔrisima nyam. Dila nyij la, ti be dan ta siaka ale Naawen waai ale nak wa yiri kum po la, Naawen le nyε ate tama me chim ka wayɔrisima nyam.

5

¹ Dila nyij la, ku ka ti siaka nyij ale soa ate Naawen baga nyε ate ti chim wayɔrisima nyam. Dila abe

le soa ate tama va Yeezu Kirisita nyij ate tama ale Naawen a yaa ta noayen ale masim ale chaab.

² Ti siaka ale Yeezu Kirisita nyij me abe le soa ate ti baga a nya Naawen niaka nyeka ate wa ta ale ti la. Wa te ti ka yiila ale supeentik ayen da yen po Naawen ale tama le jam maa chaab a ta Naawen zulaŋa.

³ Daa ti ale maa chaab ale wa a ta wa zulaŋa la ale basi ate ti sue peenti, alege nuruba dan poom basi ate ti a nam, ti sue le peenti kama. Dii nyij la, tama seba ayen ninammu de a basi kama ate ti a ta chichiiba ninammu po.

⁴ Ti suduŋmaŋa a basi kama ate ti a chim wensie nyam. Nyaku de abe a te ti ka yiila ɳaai ate m poom weeni la. Yiilaŋa de abe daa kinla nyinjə.

⁵ Naawen pa wa Chiika nyo ka ti suniima po nalimnyiini. Chiika abe ale Naawen tiirim ate wa pa te tama. Wa be va ka Chiika de nyij a pa wa yaalika a sueri ti suniimaŋa. Dila ale soa ate yiila ɳaai ate ti ta la daa kinla nyinjə.

⁶ Dila po, dila po, ti an jam ta pagrim a maari ti dega. Alege ka da dii dai ate Naawen lueri la ate Yeezu yaa zaani tama tuimbaata nyamma naŋkula po a kpi te ti.

⁷ Nuru dan chim nuru maŋ, da dii dai nuru wa choa a baga a siak kama ayen wa zaani wa naŋkula po a kpi te kula nyɔnɔwa.

Alege ku pagra kama ate nuru nyē dila.

⁸ Alege tama baai me ale ka wabaata nyam la, Yeezu Kirisita zaani ka tama naŋkula po a kpi te ti. Nyaku de abe a sak ka Naawen ale ta yaalika nalimnyiini ale ti dii la.

⁹ Wa kummu nyiŋ abe ale soa ate Naawen baga a nyē ate ti a chim wayorisima nyam. Ase Naawen dan baga a nyē ate tama a chim wayorisima nyam Yeezu kumu nyiŋ, be ka boa le ku kasi ate wa kan vari ti waali kaai ate wa le te ti la po a basi Yeezu nyiŋña?

¹⁰ Ti jam ka Naawen dachaasa, alege yøgyøgla de, wa va ka wa biika kummu nyiŋ a nyē ate ti ḥman chim wa ḥoaba. Wa biika abe dan baga a nyē nyaku de, ka boa le ku kasi ate yøgyøgla de wa ale vua la wa an baga a te varibasika?

¹¹ Daa ku meena abe ale dila. Wa dii ale ḥman gum du la ale, Naawen basi kama ate ti sue peenti nna yegayega ale wa ale va ti nyɔnɔwa Yeezu Kirisita nyiŋ a nyē dii a te ti la. Yøgyøgla de be ka Yeezu Kirisita ale nyē ate tama chim Naawen ḥoaba.

¹² Nuru yenj ale jam bo tɛŋzuk de dila po dila po. Wa yoi jam ale Adam. Biem va ka nuru yenjka de jigi a jam tɛŋzuk de meena. Biemu de abe ale soa ate kum jam nurubiik meena jigi. Dila be ale soa ate baai meena ale va wa ḥnaŋ la a kpi.

Boan nyiŋña, ti meena tom ka biem.

¹³ Biem linj jam boro kama ale ge ku ḥnaŋnyiŋ ate Naawen yaa pa wa Sinsanŋa a te ba. Wa sinsanŋa ale kan diem jam boro diipo la, wa an jam a chiini wabaata.

¹⁴ Alege a ta nyini diipo ate Adam boro la, a ta jam paari diipo ate Naawen jam pa wa sinsanŋa a te Moosis la, nuruba jam a kpi kama. Baai me ale jam poom kan zeri Naawen noai ase Adam ale nyē dii la, ba me jam a kpi kama.

Alege Naawen jam poli kama ayen Adam nyeka a sak ti wari a magsi chaab ale waai le ayen wa jam la.

¹⁵ Naawen tiirimu ale Adam ale zeri wa noai dii la a daa bunyi. Ase se la? Nuru yenj ale zeri Naawen noai la nyiŋ ale soa ate nuru ḥoari kpi. Alege Naawen niaka a gaam ka nna yegayega. Wa tiirim buui ate wa pa te nuru ḥoari la, wa va ka nuru yenjka Yeezu Kirisita niaka nyiŋ a te wa tiirimu nuru ḥoanni.

¹⁶ Adam ale jam tom biemu la, ka boan ale nyē ya? Be ka boan jaab ale nyē ase Naawen ale va wa niaka nyiŋ a te ti wa tiirimu la? Be nya, Adam zeri Naawen noai kama ate Naawen a bo ba buusa. Naawen be ale va wa niaka nyiŋ a te ti wa tiirimu la, wa yaa weeni ayen nurubiik yaa a chim wayorisima nyɔnɔ Yeezu nyiŋ.

¹⁷ Nuru yenjka ale zeri

Naawen la nyij ale soa ate kum a jam. Alege nuru yenka Yeezu Kirisita ale nyε dii a te nurubiik la a zuak gaam taam kama. Baai meena abe ale a tuesi wa niaka yegayega ka de ale wa ale nyε ate nuruba a chim wayɔrisima nyam la, ka wa tiirim ale la ate wa pa te ba. Bala abe le va ka Yeezu Kirisita nyij a ta nyuvuri. Ba le chim ka nalima me.

¹⁸ Siuk kula po, nuru yenka ale zeri Naawen noai ate dila basi ate Naawen a bo ba buusa, siuk kula po degadega ate nuru yej waai ale siak a te Naawen noanni la a basi ate waai meena a baga a chim wayɔrisima nyam a nya varibasika ale nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la.

¹⁹ Nuru yej ale jam zeri Naawen noai vaka la, dila basi kama ate nuru boari chim tuimbaata nyam wala nyij. Nuru yej me ale jam va Naawen noai la dila basi kama ate Naawen nyε ate nuru boari chim wayɔrisima nyam.

²⁰ Naawen te wa sinsanja Juuma kama ayen ba seba ayen ba ale kasim jam a nyε wie ɲaaι la ba a zeri ka wa noai. Alege nurubiik biemu ale ɲmasi chim a gum du la, Naawen niaka me a ɲmasi chim a gum du kama.

²¹ Dila nyij la, biem ale va ka kum nyij a soa nurubiik la, Naawen niaka me a va ka wayɔrisima nyij a soa nurubiik dii nyij la, ka wa niaka nyij ale soa ate ti chim

wayɔrisima nyam. Dila abe basi kama ate ti yaa va Yeezu Kirisita ti Nyɔnwa nyij a nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la.

6

¹ Ku be dan ka dila, ti le weeni ka boa? Ku magsi ayen ti kasim a tom tuimbaata taam wuu ate Naawen kasim ta wa niaka ale ti a gum du?

² Aawo. Dii nyij la, biem jigi, ti kpi kama. Dila nyij la, ku an magsi ayen ti ɣman a nyε ase biem jigi ti vua kama la.

³ Mi a yaali kama ayen ni seba ayen ba ale te ti soka ayen tama ale Yeezu Kirisita chim bunyi la, ku a nyε ase tama ale wa maa chaab a kpi kama la.

⁴ Ba ale te ti soka la, ku a nyε ase ba gu tama ale wa a gum ka chaab la. Alege Naawen ti kowa a nak Yeezu a yiri kum po kama ale pagrim. Tama me abe yiri kum po kama ayen tama me ta nyuvuri paali. Ti ɣman ka ti nyε kpakka.

⁵ Ti be dan siak ayen tama ale wa maa chaab kpi kama, ti baga a siak kama me ayen Naawen le nak ti kama a yiri kum po ase wa ale nak wa a yiri kum po dii la.

⁶ Tama be seba kama ayen ti nyε kpakka a maa chaab a kpi kama ale Yeezu wa jabarimu nyij ayen pagrim buui ale soa ate ti nyε kpakka de a tom biem tuima la a yaa kaasi ate ti kan ɣman chim biem yomma.

⁷ Tama dek abe seba ayen nuru yomo dan kpi, wa nyɔnɔwa an ɔman baga a fe wa. Siuk kula po, tama nyɛ kpakka abe kpi kama. Biem an ɔman baga a fe ti.

⁸ Tama ale Yeezu abe ale maa chaab kpi la, ti ta siaka kama ayen wa ale vua la, tama me vua kama.

⁹ Naawen ale nak Yeezu yiri kum po. Tama me abe seba kama ayen Yeezu abe kan ɔman kpi. Kum be ɔman ka pagrim wa zuwa.

¹⁰ Wa kpi ka bunyi dekki. Wa be kpi kama ayen biem kan ɔman ta pagrim. Yɔgyɔgla de, wa vua kama ate Naawen soa wa.

¹¹ Siuk kula po, ni ta ku ni zuima po ayen biem jigi, ni kpi kama. Naawen jigi me, ni vua kama Yeezu Kirisita nyiŋ.

¹² Ni kan basi ate biem soa ni, bu le nyɛ kama ate ni a nyɛ ni nyiŋsaŋa ale a yaali waba tii la.

¹³ Ni be kan pa ni nyiŋsaŋa juijuiya a te biem wa ate bu nyɛ ate nyiŋka kabta a tom tuimbaata. Alege, ku a fe kama ayen ni pa ni dek a te Naawen ase nuru baai ale nyini kum po a nyini vum po dii la, a yaa pa ni dek a te Naawen ate wa pa ni a tom wayɔrisima tuima.

¹⁴ Boan nyiŋja, biem a kan ɔman chim ni nyɔnɔ a soa ni dii nyiŋ la, ni an boro ka Moosis Sinsanŋa ale a weeni ni ayen ni a nyɛ dii la nyiŋja, alege, ni boro ka Naawen ale va wa niaka

nyiŋ a nyɛ jaab buui a te ni la nyiŋ.

¹⁵ Ku be dan ka wensie ayen ti an boro ka Moosis Sinsanŋa ale a weeni ti ayen ti nyɛ dii la, ku be nala kama ate ti kasim a tom tuimbaata ale ge a poli ayen ti boro ka Naawen niaka nyiŋja? Aaya.

¹⁶ Nama ze ayen fi dan pa fi dek a te nuru ayen fi a siak wa noai, fi a chim ka kula nyɔnɔwa yomo? Nama be dan pa ni dek a te biem tuima ni a chim ka biem yom. Dila be a basi ate ni a kpi kama. Alege ni dan pa ni dek a te Naawen a va wa noai, ni a chim ka wa yom ate dila basi ate ni chim wayɔrisima nyam.

¹⁷ Ni jam ka biem yom, alege yɔgyɔgla de, mi a nyɛ Naawen jiam nalmnyi-ini boan nyiŋja, ni siak kama ale ni suniima meena a te wensie sinsak ɔaaate ni nya la.

¹⁸ Naawen vari ni kama biem nisa po a basi ale ge ate ni yaa chim yom a tom wa maŋsa.

¹⁹ Ku pagra kama ate ni miŋ wienja de kiri a chak. Dila ale soa ate m pa yomowa ale wa nyɔnɔwa a magsi a sak ni la. Ni nya de, dila po dila po, ni jam pa ka ni dek meena ase yom la a te tuimbaata ale gaasa tuima. Siuk kula po degadega, ku a fe kama yɔgyɔgla de ayen ni pa ni dek meena ase yom la a te wayɔrisima tuima ate ni sum chim Naawen wensie nuruba.

²⁰ Ni ale jam ka biem yom la, wayorisima an jam soa ni.

²¹ Ku be ale jam ka dii ni jigi la, be ka boan jaab nyuenta ate ni jam nya? Ni jam nya ka chivie nyiini. Wienja de ηaaai abe ale basi ate ni yaa ta chivie la, wa ηala abe le ηa basi ate ni kpi ase ni nin diem a tom ηa.

²² Alege yøgyøgla de, Naawen vari ni a ta nyini biem po a nyini kama. Ni ka wala yom yøgla. Ni nyuentanja abe ale boa? Nyuentanja ale, ni yaa sum chim ka wa yom baai ale welema la. Ni be le nya ka nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la.

²³ Boan nyiñja, biem tutuna ale kum a te nuruba. Alege Naawen tiirimu ale nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka ate wa pa di a va Yeezu Kirisita ti Nyɔnɔwa nyiñ a te nuruba la.

7

¹ M suaata, nama baai ale seba sinsanja la, ni basi ate m bek ni wanni de ayen, nuru waai ale kpi la sinsanja a diem soa wa kama? Aaya. Na an ηman soa wa.

² Sinsanja a weeni kama ayen nipøk dan yali chora, ku a fe kama ayen wa ale wa chorowa a boro ale chaab. Alege wa chorowa dan kpi wa yaa ta siuk kama a yali chora wa choa.

³ Wa chorowa dan boro ale ge ate wa ηman goa ale nidøa wa choa, nuruba le wi wa ayen wa ka kabøn nyeerik. Wa chorowa be

dan kpi, sinsanja ηman ka pagrim wa jigiya. Wa dan yali chora wa choa, wa daa kabøn nyeeriga.

⁴ M suaata, ase nipowa chorowa ale kpi ate wa ta siuk a yali nidøa wa choa la, dila degadega me Sinsanja jigi, ni yaa kpi kama ate ni yaa gum chaab ale ka Yeezu. Sinsanja an ηman soa ni. Yøgyøgla de, Yeezu Kirisita waai ate Naawen nak wa yiri kum po la, ale soa ti. Naawen nyε dila kama ayen ti a tom tuimmanja a te wa.

⁵ Diipo ate ti jam boro a va ti dek siuku la, Sinsanja kasim jam basi kama ate ti nyiñsanja kabta tøgatøgaka ale a yaali dii la a jam bo ti nyiñsanja po ayen ti a tom tuim ηaaai le ηa basi ate ti kpi la.

⁶ Alege yøgyøgla de, Moosis Sinsanja ηaaai ale jam yik ti a tara nna kenken la, an ηman soa ti. Dii nyiñ la, Sinsanja jigi tama kpi kama. Ηa an ηman soa ti. Dila nyiñ la, yøgyøgla de, ti kan ηman a va Sinsanja su kpakka ale a weeni ti dii la a tom a te Naawen ya, alege ti a va ka Naawen Chiika su paaluku ale a weeni dii la a tom a te Naawen.

⁷ Ku be dan ka dila ti be le weeni ka boa? Ti baga a weeni ayen Moosis Sinsanja an nala? Aaya. Alege Moosis Sinsanja a daam dan kan jam ya, m daam ate an baga a miñ ayen m jam a tom ka wabaata. Basi ate m pa m dek a magsi ayen, Sinsanja

a daam dan kan sak mu ayen m kan a yaali m vaanchoa jaaboa, m te an baga a min dila.

⁸ Biem a yaa be va ka sinsak ɻaaai nyij ate m weeni la a nya siuk a basi ate ɻan yaa-lik popola meena tøgatøga a yaa jam mi jigi. Boan nyijŋa, sinsanŋa a daam dan kan karo biem a nyε ase ka jakpiuk la.

⁹ Diipo ate mi jam ze sinsanŋa wensienja chak la, dila powa m vua kama. Alege sinsanŋa ale jam jam la ate biem yaa yiri vua,

¹⁰ ate mi yaa kpi. Sinsanŋa degadega ɻaaai ale ayen ɻa le te mu vum la ɻala degadega abe ale ta kum a jam mi jigi.

¹¹ Boan nyijŋa, biem va ka sinsak ɻala nyij a nya siuk a paasi mi a yaa ko.

¹² Dila nyij la, Sinsanŋa meena welema kama. ɻa dinyi dinyi a welema kama ale chim wayɔrisima ale ɻyman chim wamanj me a te nuruba.

¹³ Nyaku de abe a sak kama ayen wa dii ale chim wamanj la ta ka kum a jam mi jigi ya? Aaya. Ku ka biem nyiini ale nyε dila. Bu pa ka jaab maŋka a nyε ate kum jam mi jigi ayen ku sak ayen biem a sum ka biem. Siuk kula po, biem abe va ka sinsanŋa po gela ayen ɻa sak ayen biem a sum ka biem nalimnyiini.

¹⁴ Ti seba ayen Sinsanŋa va kama ale Naawen Chiika ale a yaali dii la, alege mi kasim va ka m dek nyijŋa

ale a yaali dii la. Mi ka biem yomo.

¹⁵ Mi ze mi dek ale a tom dii la. Boan nyijŋa, mi an baga a nyε wa dii ate mi a yaali ayen m nyε la, alege m goanti a nyε ka wa dii ate mi kisa a kan yaali di nyeka la.

¹⁶ Dila nyij la, yøgyøgla de, m be dan a nyε dii ate m kan yaali ayen m nyε la, m siak kama ayen Sinsanŋa ka wamaŋsa.

¹⁷ Dila nyij la, ku a sak ase daa mi ale nyε wa dila la, alege ka biem buui ale bo m po la ale a nyε dila.

¹⁸ Boan nyijŋa, mi seba kama ayen wamaŋ ka mi nyijŋka po. Boan nyijŋa, m kasim a yaali kama ayen mi a tom wamaŋsa alege mi an baga a nyε.

¹⁹ Mi kan nyε wamaŋ kaai ate mi a yaali ayen m nyε la, m goanti a nyε ka wabiok kuui ate mi kan yaali ayen m nyε la.

²⁰ M be dan a tom dii ate m kan yaali ayen m tom la, ku a sak ase daa mi ale a tom dila la, alege ka biem buui ale bo m nyijŋka po la ale a tom dila.

²¹ Dila nyij la, ku a nyε ase nyeka de a yaa ale a tom tuima mi nyijŋka po la. Mi dan a yaali ayen m nyε wamaŋ, wabiok nyiini ate mi a nyε.

²² Mi popola po, ku a te mu ka popeentik ayen mi a tom sinsanŋa ale a weeni dii la.

²³ Alege m nya ale ka nyε ka choa ale boro a tom m nyijŋka po. Nyeka de ka biem nyε kaai ale a nyε

kpaliŋ ale nyε kaai ate mi popolaŋa a yaali la, a yaa basi ate m chim ḥa yomo.

²⁴ Oo, ka boan jaab chivie ale a de mu nna! Ka wana ale wa vari mu a ta nyini nyin̄ka de ale basi ate mi a kpi la po?

²⁵ M va Yeezu Kirisita ti Nyɔnɔwa nyin̄ a nyε Naawen jiam.

Ku abe ale ka dii la ale la. Mi dek jigi, m popola po, mi a tom sinsanŋa ale a weeni dii la kama, alege mi nyin̄ka a tom ka biem sinsanŋa ale a weeni dii la.

8

¹ Yɔgyɔgla de, baai ale Yeezu Kirisita ale ka bunyila, Naawen a kan te ba waalika,

² boan nyin̄ja, biem ale kum nyeka a daam yik ti a lik kama. Alege yɔgyɔgla de, Naawen Chiika nyeka vari ti basi kama. Naawen Chiika de va ka Yeezu Kirisita nyin̄ a te mu vum.

³ Naawen nyε dii ate Sinsanŋa an jam baga a nyε la kama. ḥa an jam baga a nyε dila dii nyin̄ la, tama dek nyin̄ka ale a yaali dii la a basi kama ate ka wobsa. Naawen tom ka wa dek biika ate wa siŋ jam tɛŋzuk de a neensi nurubiik a yaa nyε ate biem ḥman ka pagrimoa.

⁴ Naawen nyε dila kama ayen tama baai ale a va Naawen Chiika ale a yaali dii la, a kan a va tama nurubiik nyeka ale a yaali dii la, alege ka ti a va wayorisima wieŋa ate Sinsanŋa a weeni ayen ti nyε la.

⁵ Baai ale a va ba dek nurubiik nyeka ale a yaali dii la, a pa ba popola meena a te ka popola ḥala chaab. Baai me ale a va Naawen Chiika nyeka la, pa ba popola meena a te ka Naawen Chiika wie.

⁶ Waai abe dan basi ate nurubiik nyeka yaalika a soa wa popola meena, dila ku ta wa a cheŋ ka kum po. Waai me abe dan basi ate Naawen Chiika a soa wa popola meena, dila a ta ka vum ale masim a jam wa jigi.

⁷ Boan nyin̄ja, waai abe dan basi ate wa dek nurubiik nyeka yaalika a soa wa, wala choa ka Naawen dachiak. Wa kan va sinsanŋa ale a weeni dii la. Wa be an poom baga me le va ḥa ale a weeni wa dii la.

⁸ Baai ale a va ba dek nurubiik nyeka yaalika ale a weeni ba dii la, an baga a nyε ate Naawen sui a peenti.

⁹ Alege nama kan va daa nurubiik nyeka yaalika ale a weeni dii la. Nama va ka Naawen Chiika ale a weeni ni dii la, ase ku dan sum ka wensie ayen wa bo ni suniima po. Waai ale kan ta Kirisitawa Chiika la, Kirisitawa an soa wa.

¹⁰ Alege Kirisitawa a dan bo fi sunum po, nyin̄ka kpi kama biem nyin̄, alege fi chiika vua kama wayorisima nyin̄.

¹¹ Ase Naawen waai ale nak Yeezu a yiri kum po la, Naawen Chiika a dan bo ni suniima po, Naawen me le va ka wa Chiika waai ale bo ti suniima po la nyin̄ a te ni tɛŋzuk de nyin̄saŋa vum.

¹² Dila nyij la, m suaata, nyaku de a sak kama ayen ku ka fifiok, alege ku daa ayen ti va ti dek nurubiik nyeka ale a yaali dii la.

¹³ Dii nyij la, ni dan a va dila, ni le kpi kama. Alege ni dan pa Naawen Chiika pagrimu a ko ni dek nurubiik nyeka yaalika, ni le vuuk kama.

¹⁴ Baai ate Naawen Chiika de ba ninj a sak ba la, ka Naawen bisa.

¹⁵ Boan nyinjña, Naawen Chiika waai ate ni jam tuesday, jam daa waai ale a basi ate ni ɻman a chim yom ate yɔgsum a yik ni la, alege wa jam ka waai ale a nyε ate ni a chim Naawen bisa ate Naawen Chiika pagrim nyij ate ti baga a kaari a wi Naawen, ayen ti ko.

¹⁶ Diipo meena, ate ti a wi Naawen ayen ti ko la, ku ka Naawen Chiika ale a weeni ti ti suniima po ayen ti ka wa bisa.

¹⁷ Ti be dan ka wa bisa, da yenj po, ti be le jam soa ɻanta baai meena ate wa puulim ayen wa le pa te ti la kama. Tama ale Yeezu Kirisita abe le jam maa ka chaab a soa ɻanta baai ate wa puulim ayen wa le pa te wa la. Yɔgɔgla de, tama abe dan maara a nam Yeezu Kirisita ninammu, da yenj po, tama ale wa le maa chaab a nya wa zulaŋa.

¹⁸ Mi a poli ayen nam kaai ate tama a nam yɔgɔgla de la, ti an baga pa ka a magsi chaab ale Naawen zula ɻjaai le ɻna nyini peelim da yenj ate

ti nya ɻna la.

¹⁹ Nanta meena ate Naawen nyε la, a kasim pii ka nyij a limsi ayen Naawen pa wa bisaŋa a ta nyini peelim a sak ba.

²⁰ Dii nyij la, Naawen jam basi kama ayen ɻnanta meena ate wa nyε la boka kan ta kiriya. Be daa ɻnantaŋa dek potim nyeka a yaase ba dek yaalika ate ku nyε dila, alege ka Naawen yaalika ate wa basi ayen ba chim dila. Alege yiilaŋa de a jam diem jam boro kama

²¹ ayen, ɻnantaŋa dek da yenj po le soa ka ba dek nna fasiyaa ate ɻnanta baai ale a basi ate ɻnanta a poak la a kan ɻman soa ba. Ba le soa ka ba dek a yaa nya zula ɻjaai ate Naawen le pa te wa bisaŋa la. Soa m dekka de ate Naawen bisaŋa le nya.

²² Boan nyinjña, ti seba kama ayen a zaani dila po dila po a ta jam paari jinla, ɻnanta meena ate Naawen nyε la a ɻnusi kama ase nipɔk a nyiem ale boro a biak a ɻnusi dii la.

²³ Daa bala nyiini ale a ɻnusi dila, tama dek baai ale ta Naawen Chiika kaai ale ka Naawen tiirintaŋa bunyi a linj jam tama jigi ayen ku sak ayen tiirin ti chaab a bo ɻjaŋ a cheena la, tama me a ɻnusi kama ti puusa po ase ti ale a limsi ayen Naawen pa ti a chim wa bisa a yaa vari ti ti wanyi wanyi nyiŋka a basi ate ti soa ti dek nna fasiyaa la.

²⁴ Boan nyinjña, ti ale jam

nya varibasika la ate ti yaa ta yiilanya de. Alege ni basi ate m weeni ayen ti be dan a yiili ale jaab buui ate ti ta ti nisima po la, yiila njala chaab abe sum daa yiila. Dii nyinj la, ka wana ale a yiili ayen wa le nya jaab ate wa dan ga nya jaamu wa nisima po abe wa njman a yiili?

²⁵ Alege tama a dan ta yiila ayen ti le nya jaab buui ate ti ka la, ti a limsi kama ale chichiiba ayen ti le nya.

²⁶ Naawen Chiika me a maari ti kama ale ti wobsumu meena. Boan nyinjña, ti ze ti le ti puusi Naawen ka dii ate ku magsi la. Naawen Chiika dek ale tagri tama zuk a njusi a biisi a saalim dii ale Naawen la, nuru karo a baga a lak noai a weeni.

²⁷ Naawen waai abe ale seba nurubiik sunum po ale ka dii la, ale seba Naawen Chiika popola ale ka dii la. Dii nyinj la, Naawen Chiika ale tagri Naawen nuruma zuk a saalim wa a magsi chaab ale wa dek, Naawen ale a yaali dii la a te wa nuruma.

²⁸ Tama be seba kama ayen baai ale ta yaalika ale Naawen ate wa wi ba a magsi chaab ale wa dek popolanya ale ka dii la, wie meena ale a nyę ba jigi la wa a basi kama ate nj a ta wamanja a jam.

²⁹ Dii nyinj la, Naawen poom liŋ jam seba ba kama a ta nyini ku piilimka po baai ale baai ate wa lueri ayen ba ta nyę kaai choa ate wa biika ta la. Wa nyę dila la

kama ayen biika ta suaata nna yegayega a yaa chim ba so kpagi.

³⁰ Baai meena ate wa lueri la, wa wi ba kama me. Baai meena me ate wa wi la wa nyę kama ate ba chim wayorisima nyam. Baai me ate wa nyę ate ba chim wayorisima nyam la, ka zula ate wa te ba.

³¹ Ti be le weeni ka boan wari a magsi chaab ale nyaku de? Naawen abe dan za tama njaaŋ, ka wana le baga a nyę ti wariya?

³² Naawen abe ale kan zeri wa dek biika nyinj alege wa lak ka poi a pa wa a te tama meena la, ku a fe kama me ayen ti be seba chak ayen wa be dan baga a nyę wannide, wa kan mini ti jaab buui meena ate wa ta la.

³³ Nuru boro le tɔarinj nuru baai ate Naawen lueri la ayen ba kaasi wariya? Aaya. Ka Naawen ale weeni ayen ba ka wayorisima nyam.

³⁴ Nuru be boro a baga a ta biisigaamka ale ba? Aaya. Yeezu Kirisita waai ale kpi a yiri kum po a yaa kala zula jigini Naawen ten la, tagri ka tama zuk a saalim wa a te ti.

³⁵ Ka boa ale baga a nyę ate Yeezu Kirisita yaalika a basi tama? Ka daani ka yaa ninammɔa, ya nuruba a nin basi ate ti nya ninam ti siaka nyinjña yaa kummmɔa yaa jaŋsa yaa nyigsika yaase kummmɔa?

³⁶ Ase ba ale njmarisi Naawen gbanjka po ayen, "Fi nyinj ate tama kasim bo kum nisima po

daa meena yok ale kantueŋ.

Ba ta tama a nyε ase ka piisa ate ba ayen ba ko ḥa la."

³⁷ Alege nyāja de meena ale a nyε ti jigi la, Yeezu Kirisita waai ale ta yaalika ale ti la, maari ti kama ate ti nak kpaliŋka a de nna chaalima.

³⁸ Dii nyij la, mi seba chak kama ayen kum yaase vum yaase sabiiloba yaase tēn Zuk de nalima yaase jinla wie yaase chum wie

³⁹ yaase jaab wenjma Zuk a yaase kpiluŋ tēn yaase jaab ka Naawen ale nyε ḥanta baai meena la po a baga a nyε ate yaali kaai ate Naawen va ti Nyōnōwa Yeezu Kirisita nyij a tara ale tama la a basi ti.

9

¹ Yeezu Kirisita ale soa mu. Dila nyij la m kan velimu. M popolaŋa ḥaaŋ ate Naawen Chiika soa la me a weeni mu kama ayen m le a biisi dii la ka wensie ase,

² m nin weeni ayen m sui kaasi ka nna yegayega ate ku a nyε nna ase nyindomma ate m tara ate ḥa kan basi mu la.

³ Dii nyij ale soa ate m sunni kaasi la ale m dek nuruma baai ale ka m dek mabisa la nyij. Bala nyij ate mi a poli ayen ase Naawen daam ate ka te ka mi a poori mi ale Yeezu Kirisita a zaani tōgatōga.

⁴ Ba ka Izirali dem baai ate Naawen yeri te wa dek la. Poli nya Naawen ale nyε dii

a te Izirali demma la. Wa te ba ka siuk ayen ba chim wa bisa, wa pa wa dek a sak ba, wa ale ba a maa chaab puulim nyε ka noayerŋ, wa pa wa Sinsaŋja te ba, wa sak ba wensie siuku ate ba le va a puusi wa la, ba nya Naawen ale puulim ayen wa nyε dii a te ba la kama.

⁵ Bala ale soa ti kokpiensaŋja. Nurubiik biam jigi ka bala ale biak Yeezu Kirisita. Naawen waai ale soa ḥanta meena la a kasim a nya pimpauk taam wuu. Ku be nyε dila.

⁶ M be kan weeni kama ayen Naawen ale pe ayen wa le nyε dii la wa an nyeya. Wa nyε kama. Dii nyij la, ba meena ka Izirali dem alege daa ba meena ale chim Naawen bisa.

⁷ Ba meena ka Abraham ḥaanbisa alege daa ba meena ale chim Naawen bisa. Boan nyijŋja, Naawen weeni Abraham kama ayen, "Ka Aizik ḥaanbisaŋja le ba chim fi bisa."

⁸ Nyaku de abe a sak kama ayen daa nidɔa ale nipɔk ale biak be sii la ale basi ate ku a sak waai ale waai ale ka Naawen bisa la. Alege ka be sii ate Naawen puulim ale Abraham ate ba biak ba la ale sum chim wensie bisa.

⁹ Boan nyijŋja, Naawen ale puulim ale Abraham weeni dii la ale nna ayen, "Ben dii ale cheena nna po de, m le pilim ḥuman jam ate Saara yaa biak nidɔabili."

¹⁰ Be daa ku meena ale nna. Dii nyij la, Aribeka

nidoabilisaja bayewa a jam ka ti kokpienka Aizik bisa.

11-12 Alege diipo ate Aribeka an diem jam biak yibisaña de la, ale diipo ate bisaña an diem jam tom wamanj a yaase wabiok la, Naawen jam weeni kama ayen, "Bikpagini le tom a te baanjka." Nyaku de a sak kama ayen Naawen kasim a a nyę ka dii ate wa poom poli dila po dila po ayen wa le nyę la a cheŋ. Ku jam daa wari ate bisaña nyę, ku jam ka Naawen ale jam a yaali dii la ate wa lueri nyę

13 ase wa ale weeni wa gbaŋka po dii ayen, "Mi ta yaalika ale Jekob kama alege kisi Iiso."

14 Ti be le weeni ayen ka boa? Ti baga a weeni ayen Naawen a kan nyę wamaŋsa? Aawo.

15 Dii nyinj la wa weeni Moosis ayen, "Mi le ta jiirim ale ka waai ate mi a yaali ayen m ta jiirim ale wa la. Mi ale tom wamaŋsa a te baai ate mi a yaali ayen m tom a te ba la."

16 Nyaku de abe a sak kama ayen Naawen dan lueri nuru, ku daa nuruwa dek yaalika yaase wa nyeka alege ku meena a magṣi chaab ale ka Naawen ale ta jiirim dii la.

17 Ba ŋmarisi Naawen gbaŋka po ayen Naawen weeni Ejipiti Naawa ayen, "Mi ale basi ate fi chim naab ayen m potim nyę wie fi jigi ate ku a sak m pagrimu ale soa dii la abe m nyę ate waai

meena təŋzuk de wom m yonni."

18 Dila nyinj la, m baga a weeni kama ayen Naawen dan a yaali ayen wa ta jiirim ale nuru waai, wa a ta kama, wa be dan a yaali ayen wa nyę ate nuru ta tukpari a kan maari a wom sinsaga wa a nyę kama ate nuru a chim dila.

19 Ni le bek mu ayen, "Ku be dan ka dila, Naawen be nyę ka se baga a nya kaasunj nuru jigiya? Be ka wana me ale baga a zeri Naawen ale a yaali ayen dii nyę la?"

20 Mi me abe le bek ni ayen, ka boan siuk ate fi nurubiik me a tara ate fi le baga bek Naawen dila? Samoniŋ ka siuk a bek ka meero ayen, "Ka boa ate fi me mu nna?"

21 Nama dek abe seba chak kama ayen samoniŋ meero a baga kama pa yakka a me wa ale a yaali jaab buui la. Wa baga kama a pa yak yen kala a me samonsa siye a pa kanyi a tom tigi kpeema tuima, ale pa kanyiwa a tom daa meena tuima.

22 Naawen abe ale ka dii la ale la. Wa jam a yaali kama ayen wa sak nuruba wa supuurimu ale wa pagrimu ale ka dii la. Alege wa yik ka wa dek ale chichiiba nalimnyiini ale baai ate wa sunni a puuri a magṣi wa te kaasi ba.

23 Wa ta chichiiba ale ba kama ayen ku sak zula ŋaai ale zuak nna yegayega dii ate wa le pa te baai ate wa le ta jiirim ale ba la. Wa gomsi

ba kama dila po dila po a magsi ayen ba nya zula njala.

²⁴ Nuru baai ate mi a weeni ayen wa gomsi ba a magsi la ale nama ale mi baai ate wa wi la. Wa an wi ti a ta nyini ka Juuma nyiini po alege wa wi ka baai me ale kan daa Juuba la.

²⁵ Dii nyij la wa weeni ta nyini Ayozeya gbanjka po ayen,

"Nuru baai ale jam kan daa mi nuruba la,

mi le wi ba ayen, 'm
nuruba.'

Tenj kaai ate mi jam ka yaa-
lika ale ka la,
mi ale ayen, 'mi a yaali
ka.'

²⁶ Juijui dek ate nuruba
weeni ba ayen, 'Ba
daa mi nuruba la',
dula jigini dek ate nu-
ruba le wi ba ayen ba
ka Naawen waai ale
vua la bisa."

²⁷ Azaya me weeni ka dila
degadega a magsi chaab ale
Izirali ayen, "Izirali demma
a dan poom piisi ase beli
kpeeni noai tambusun la, ka
ba magla le ba nya varib-
asika

²⁸ boan nyinjia, Nyonowa
Naawen le bo tenjuk de
meena ka buusa pagrisa nna
nwulinwuli."

²⁹ Ku a nye ase ka Azaya
ale poom lij weeni dii me
la ayen, "Ase Nyonowa
Naawen kpeeni a dan kan
basi naanjisa a te ti, wa
daam ate kaasi te kama a
basi ase wa ale nye Sodom
ale Gomora tenjsa ja dii la."

³⁰ Ti be le weeni ayen ka
boa? Ti baga a weeni kama

ayen baai ale kan daa Juuba
la, an jam pii nyij ba dek
ayen ba chim wayorisima
nyam, alege ka ba siaka
nyij ate ba chim wayorisima
nyam.

³¹ Alege Izirali demma pii
nyij kama ayen ba nye
sinsanja ale a weeni dii
la ate ba chim wayorisima
nyam, alege ba an baga a
va sinsanja ale a weeni dii
la ate ba chim wayorisima
nyamma.

³² Be ka boan nyij ale soa
ate ba an baga a va nja? Dii
nyij la, ba jam pii ka nyij ba
dek a nye alege ka siaka. Ba
goanti jam va ka tuimmaansa
tomka nyiini nyij alege daa
siaka. Ba a garinj ka tintain
dii ate Naawen pa dueni
siuku niij la.

³³ Tain dii ate Naawen
gbanjka a biisi di wari ayen,
"Ni wom de, mi pa ka tintain
a dueni Zayon tenjka
demma po ayen nu-
ruba nak ba naansa a
lo.

Alege waai a dan ta siaka
ale nuru waai ate ba
a wi ayen Tanni la, m
kan maa basi ate ku
nyonowa nya chivie
dii po dii po."

10

¹ M suaata, mi dek ale a
yaali dii nalimnyiini ate ku
chim m puusa a ta nyini m
sunum po meena ate mi a
puusi Naawen la ale, Izirali
demma ate nya varibasika.

² M baga a weeni a chak
kama ayen, ba kasim a yaali

Naawen vaka kama ale nin-muna alege ba an diem miŋ ku kiri a chak ba le ba nyε dii a va wa la.

³ Ba an diem miŋ siuk kuui ale a nyε ate nuruba a chim wayorisima nyam m jigi la. Dila nyin la, ba yaa pii nyin ba dek ayen ba nyε ate ba chim wayorisima nyam. Dila abe basi kama ate ba yaa zeri Naawen siuk kuui le ku basi ate ba chim wayorisima nyam la.

⁴ Alege yɔgɔgla de, Yeezu Kirisita nyε kama ate Moosis Sinsanŋa kpeglim ayen waai ale ta siaka ale Yeezu Kirisita la, a chim ka wayorisima nyɔno.

⁵ Moosis ale ŋmarisi dii a magsi chaab ale waai ale a va Sinsanŋa ayen wa chim wayorisima nyɔno la ale nna ayen, "Nuru dan a va Naawen Sinsanŋa ale a weeni dii la, Sinsanŋa a basi kama ate wa a nya vum."

⁶ Naawen gbaŋka ale a weeni dii ayen nuru siaka ale Naawen ale a basi ate wa a chim wayorisima nyɔno la ale nna ayen, "Kan bek fi dek ayen ka wana le wa jueli wenŋmazuk ta Yeezu Kirisita sir?"

⁷ Yaase kan bek fi dek ayen ka wana le wa siŋ kpilŋ ta Yeezu Kirisita a jueli jamu?"

⁸ Ku ale a weeni dii la ale nna ayen, "Naawen tun-tomika kaai ate tama weeni sak ni la a moata ni ka nna farafara, a bo ni noa po ale ni suniima po." Ka siaka de sinsanŋa ate tama mooli a sak ayen,

⁹ fi dan lak fi noai a weeni ayen, "Yeezu ka Nyɔno", a ta siaka fi sunum po ayen Naawen nak wa a yiri kum po fi le nya varibasika kama.

¹⁰ Dii nyin la, ku ka nuru a nin ta siaka wa sunum po ate Naawen a nyε ate wa a chim wayorisima nyɔno. Nuru abe nin lak wa noai a weeni wa kaasun ate wa nya varibasika.

¹¹ Ba ŋmarisi Naawen gbaŋka po me ayen, "Waai ale ta siaka ale Yeezu la, wa kan basi ate nuru wala nya chivie."

¹² Ka waai meena, fi ka Juu yoo fi daa Juu yoo, Nyɔnɔwa Yeezu ka waai meena Nyɔno. Waai abe ale a wi wa ayen wa vari wa basi la, wa a nyε kama ale pa wa niaka a gum du nalimnyiini.

¹³ Boan nyinŋa, ba ŋmarisi Naawen gbaŋka po ayen, "Waai ale a wi Nyɔnɔwa ayen wa vari wa basi la, le nya varibasika kama."

¹⁴ Nuruba abe le nyε ka se a baga wi wa ayen wa vari ba basi ase ba nin kan ta siaka ale wa? Ba be le nyε ka se ta siaka ale waai ate ba an wom wa wie la? Ba be le nyε ka se me wom ase nuru a nin kan karo ayen wa mooli a sak ba?

¹⁵ Nuruba be le nyε ka se a baga mooli sak nuruba ase ba nin kan tom ba ayen ba mooli sagi? Ase Azaya ale ŋmarisi dii Naawen gbaŋka po ayen, "Ku nala ka nna yegayega ale baai ale ta wa-maŋsanŋa cheena ayen ba

weeni sak ti la."

¹⁶ Alege daa waai meena ale siak a te Naawen wamaŋsaŋa. Ase Azaya ale ŋman weeni dii ayen, "M Nyɔnɔ, Juuma an piisi siak a te fi wienja ate fi pa nyo ti nisima po ayen ti sak ba la."

¹⁷ Dila nyin la, ka nuruba a nin ta Naawen wamaŋsaŋa a jam mooli sak nuruba ale nuruba wom ŋa a yaa ta siaka ale Yeezu Kirisita.

¹⁸ Ni basi ate m bek ni wari ayen, ku sum ka wensie ayen Juuma an wom Naawen ale weeni dii la? Aaya. Ba wom wa ale weeni dii la kama, boan nyinŋa, ba ŋmarisi Naawen gbaŋka po ayen,

"Tuimtomdɔma tuntomika tagli ka jigi meena. Teŋka meena a wom ba luelutaja kama."

¹⁹ Ni be basi ate m ŋman bek ni ayen Juuma an miŋ wienja de chagiya? Ni wom Moosis ale weeni ti Naawen ale weeni dii la ayen,

"M le nyɛ ate ni a de nyuri ale nuru baai ate m lueri ba a ta nyini teŋsa tɔgatɔga la.

Mi le basi ate ni sue a puuri ale nuru baai ate nama a wi ba ayen betta la."

²⁰ Ni wom Azaya ale jam ta zupagruk me a weeni ti Naawen ale weeni dii la ayen,

"Nuru baai ale kan jam a gisi mi Naawen la, ba nya mu kama,

ba an begi mi bega, mi pa m dek a sak ba kama."

²¹ Alege mi wom Naawen ale weeni dii a magsi chaab ale Izirali demma la ayen,

"M teeri ka m nisima a ta nyini saliuk a jam paari junɔai a wi ba ayen ba jam m jigi.

Alege ba zeri, dii nyin la ba tueňa a kpari kama."

11

¹ M be yaa m bek ni kama ayen, Naawen abe zeri wa dek nuruma kama? Aawo, mi dek ka Izirali deno. M ka ti kokpienka Abraham ŋjaanbiik. M be ka Benjamin me dɔkdemma po wanyi.

² Naawen an zeri wa dek nuruma baai ate wa poom seba ba a ta nyini ku pilimka po la. Nama ze ba ale ŋmarisi dii Naawen gbaŋka po a magsi chaab ale Naawen biisiteerɔwa Elaja la? Ba ŋmarisi ayen wa jam a fobli kama ale Naawen a weeni ayen,

³ "M Nyɔnɔ, Izirali demma ko fi biisiteerɔma kama ale ge yik juijui meena ate tama a kaab a te fu la a kaasi. Ka mi nyiini ale tali ate ba a yaali ayen ba ko mu."

⁴ Wa ale jam a fobli dila ale Naawen la, wa jam tulisi wa kama ayen, "Mi tali ka nuruba tusa ŋayopoi a ta m dek. Nuruma de kan kaab venta bogluku ate ba a wi ayen Baal la."

⁵ Jinla danni ku be ka dila degadega. Nuruba maga be tali kama. Naawen be va ka wa niaka nyin a lueri ba.

⁶ Ku be dan ka wa niaka nyin ate wa lueri ba, ku be

da ba tuimmaŋsa nyij ku
be sak kama ayen wa niaka
ŋman daa wensie niaka.

⁷ Ku be ka se yøgyøgla
nna? Jaab buui ate Izirali
demma jam a gisi la, ba an
nyaya. Ka nuru baai ate
Naawen jam lueri ate ba an
soa dii la, ale nya jaab wala.
Naawen nyε kama ate mbala
chim tukpara nyam ate ba
an baga a wom wa ale a
weeni ba dii la.

⁸ Ase ba ale ŋmarisi
Naawen gbanjka po dii la, ka
wensie ayen, "Naawen nyε
kama ate ba an baga a poli
a ta miŋchakka wie po. A ta
nyini dila powa a jam paari
jinla, Naawen basi kama ate
ba an baga a nya wa ale a
nyε dii la, ba be an baga a
wom dii ate wa a weeni la."

⁹ Ba ŋmarisi me ayen ti
kokpienka Deevid me weeni
Naawen ayen,

"Basi ate ba ŋandiinta tiŋŋa
a tagri chim baruk a
yaase ŋmiak a yik ba,
abe fi basi me ate ŋa
chim ŋanta ate ba
gariŋ a lo,

abe fi basi me ate ŋa
chim waalika a te ba.

¹⁰ Abe fi basi ate ba ninanja yi
ate ba kan baga a nya,
abe fi basi ate ba kasim
a nam taam wuu."

¹¹ Ni be basi ate m ŋman
bek ni ayen, ba be ale a
gariŋ la, ba lo paari ka ten
bugilbugi ate ba an ŋman
baga a yiri ŋmaiya? Aawo.
Ba gariŋka a goanti basi
kama ate varibasika jam
baai ale kan daa Izirali dem

la jigi ayen ku nyε ate Izirali
demma a de nyuri ale ba.

¹² Izirali demma gariŋka
abe basi kama ate niaka nal
imnyiini a jam baai meena
ale kan daa Izirali dem la
jigi. Ku be dan ka dila, niaka
a yaa be le soa ka se ase
Izirali demma a nin va nal
imnyiini Naawen popolaŋa
ale ka dii la?

¹³ Yøgyøgla de mi a biisi
ale ka nama baai ale kan
daa Izirali dem la. Mi nyini
ka peelim ta kanjanta ale
Naawen ale lueri mu ayen m
chim wa tuimtomdɔ a sak ni
la,

¹⁴ ate m dek nuruma,
chum da dii dai le de nyuri
ale ni ate Naawen yaa baga
vari ba gela ba tuimbaataŋa
po a basi.

¹⁵ Dii nyij la, Naawen ale
jam pa ba zaani nakpiak
la, wa ale baai ale kan daa
Izirali dem la a yaa niak ka
chaab. Nama dek a yaa be
poli nya ase wa nin tuesi
Izirali demma, ku le nyε ka
se? Ku le nyε ase ka kpilima
ale yiri kum po a jo vum po
la.

¹⁶ Ni basi ate m weeni
sak ni ayen waai dan pa
jaab meena pu fiifiik ga a
te Naawen, jaab wala meena
abe welema kama. Tiib me
teŋ naŋsanja a dan welema,
tiimu meena welema kama.

¹⁷ Ti buui ate ba a wi
ayen olivi la, Naawen we bu
ŋmazuku naŋsanja si gela a
lonsi ka kama. Olivi yiok
naŋsanja ate wa le pa maŋ
du. Nama baai ale kan daa
Izirali dem la abe a nyε ase
ka olivi yioku la a yaa maari

a de masim buui ale nyini Izirali demma jigi la ase olivi yioku ale a de olivi mbula masimu la.

¹⁸ Dila nyij la ni kan a nak kuusa ase nama gaam Izirali demma kama la. Ku a fe kama ate ni teeri ayen daa tiimu naansaaja ale ji tiimu kinni a ta za alege ka bu kinni ale ji bu naansaaja a za.

¹⁹ Alege ni baga a weeni kama ayen, "Naawen we naansaaja kama ale ge siuk ayen wa tom mi dula."

²⁰ Ni be dan weeni dila, ku sum ka wensie. Izirali demma ni jam kan ta siaka la ale soa ate wa nyε dila. Nama ale ta siaka la ale soa ate mi nya jigi naŋka nyij ate ni an we olivi maŋka nyij a loya. Dila nyij la, ni kan basi ate nyaku de a basi ate ni deri ta kanjanta popola. Ni basi ate ni kpaziim a nak.

²¹ Boan nyijna, Naawen daam abe dan kan zeri ayen wa kan we Izirali demma baai ale ka ŋmazuk naŋ sii a poom liŋ boro la, nama a poli ayen wa le basi nama me weka?

²² Nyaku de abe a sak ti kama ayen ti a nya Naawen ale ta zula ale ninpagra dii la. Wa ta ninpagra ale ka baai ale lo la alege ta zula ale nama ase ni nyeka a nin kasim va a magsi chaab ale wa zulaŋa ate wa ta ale ni la. Alege ni dan kan a nyε dila, Naawen le che nama me a basi kama.

²³ Mbala me abe dan kan piilim ta siaka ale Naawen

ya, wa le ŋman pilim pa ba a tom maŋ tiimu kama boan nyijna, Naawen ta pagrim a nyε dila kama.

²⁴ Nama be a nyε ase ka naŋ kaai ate Naawen che olivi yiok nyij a yaa pa ka tomu maŋ olivi tiimu buui ate ba potim bori la nyij. Naŋka be an nyini daa tiimu nyijna ku be an bola tua ate Naawen pa naŋsaaja de sii ate wa we la a ŋman tom maŋ ti buui nyij ate si nyini la.

²⁵ Wasusugi ale boro, m suaata ate mi a yaali ayen nama me seba. Ku be le basi kama ate ni kan poli ayen ni ta yammoa. Wasusugi dii ate mi a yaali ayen m weeni la ale nna: Naawen ale nyε ate Izirali demma ba gela a ta tukpara. Ku be le kasim ka dila ate ku ga paari diipo ate nuru baai ale kan daa Izirali dem la a nin paari nuruba dii ale magsi la a jam Naawen jigi.

²⁶ Izirali demma meena abe le ba va dii nyij nya varibasika la ale la ase Naawen gbaŋka ale weeni dii ayen,

"Varibasidowa le nyini ka Zayon tɛŋka.

M dan jam, m le nyε ate Jekob ŋnaŋbisaja gaasaaja meena be.

²⁷ Mi ale ba le maa ka chaab a nyε noayen ase m nin duisi ba wabaataŋa a basi."

²⁸ Naawen wamaŋsaaja jigi, Izirali demma ka Naawen dachaasa ayen nama nya nyuenta dila nyij. Naawen

luerika jigi, ba ka wa dɔaba wa ale jam puulim dii ale ba kokpiensaja la nyij.

²⁹ Dii nyij la, Naawen kan maari a tagri wa popolanya dii po, dii po ale wa ale lueri waai la a yaase wa ale a niak waai la.

³⁰ Nama zeri Naawen noai kama a ta nyini dila po dila po. Alege yøgyøgla de, Izirali demma ale zeri Naawen noai la nyij ale soa ate wa ta jiirim ale ni.

³¹ Siuk kula po, yøgyøgla de Izirali demma me zeri Naawen noai kama ayen jiirim buui ate wa ta ale ni la a basi ate ba me nya jiirim wa jigi.

³² Boan nyijŋa, Naawen weeni kama ale ninmuna ayen Nurubiik meena, Izirali dem ale baai ale kan daa Izirali dem la zeri wa noai kama ate wa lik ba a basi ba biemu po. Wa nye dila kama ayen wa baga ta jiirim ale nurubiik meena.

³³ Naawen jigsi ka nna yegayega ale yam ale sebika. Ka wana le baga a miŋ wa popolanya ale ka dii la? Ka wana le baga a miŋ dii nyij ale soa ate wa a nye dii meena ate wa a poli ayen wa nye la?

³⁴ Ase Naawen gbaŋka ale weeni dii ayen,

"Ka wana ale seba Nyɔnɔwa popola?

Ka wana le baga a sak wa?

³⁵ Ka wana ale diem baga a weeni ayen Nyɔnɔwa ta wa pamiya?"

³⁶ Boan nyijŋa, ka wa Naawen ale nye ḥanta meena tɛŋzuk de. ḅanta meena abe kasim boro ka wa pagrimu nyij. Ba boro kama ayen ba a te wa masim. Ku a fe kama ayen ti a te Naawen pimpauk diipo meena wuu. Ku be a nye dila.

12

¹ Dila nyij la, m suaata, Naawen ale ta jiirim ale ti la nyij ate mi a saalim ni ayen, ni pa ni dek meena ni ale diem vua la nye kaabka ase ni kpi kama la a te Naawen. Ni vummu a yaa bo ka Naawen nisima po ayen ni a tom tuima ale ni popo meena a te wa. Kaabka de a te Naawen ka supeentik. Wensie zulaŋa de choawa ate ku a fe ayen ni a te wa la.

² Ni kan basi ate tɛŋzuk de wienja fe ni ate ni va ḥa ale a weeni dii la. Ni basi ate Naawen te ni popola paala ate ni tagri nalimnyiini. Dila dan nye, ni le baga a seba Naawen ale a yaali dii la. Wa dek yaalika de ka yaali kaai ale nala a te wa supeentik la. Ka ka yaali kaai me ale magsi nalimnyiini la.

³ Naawen ale te mi tiirim buui la nyij ale soa ate mi a weeni ni meena ayen ni kan nya ni dek ase nama gaam ni ale ka dii la. Alege ku a fe kama ayen ni a poli ale yam abe ni wanyiwanyi a bo ni dek buusa a magsi chaab ale Naawen ale te ni siaka ate ka soa dii la.

⁴ Nurubiik nyij ta ka kabta tøgatøga nna yegayega. Kabtanja meena kunyi kunyi a tom ka tuima tøgatøga.

⁵ Siuk kula po, tama me piisi kama alege ti meena a nyø ase ka nyij yen ale Kirisita la. Ti ka wanyiwanyi alege ti meena soa ka chaab.

⁶ Dila nyij la, tama abe pa ti tiirinta tøgatøgaka ate Naawen va wa niaka nyij a te ti la a tom tuima. Ti tiirimu dan ka ti chim Naawen biisiteerøba a weeni wa tuntomika, ti a weeni a magsi chaab ale ti siaka ale soa dii la.

⁷ Be dan ka ti chim tomteerøba, ti tom a te. Be dan ka ti chim sagrøba, ti a sak.

⁸ Be dan ka ti a te nuruba nyinbiiri ba tuima po ale ba nyeboka po, ti a nyø dila, be dan ka wa te wa vaanchoa jaab, ku a fe kama ate wa nyø dila ale wa sunum meena, be dan ka wa chim nindeero, ku a fe kama ayen wa a tom wa tuimaña nalimnyiini, be dan ka wa ta jiirim ale nuruba, wa a nyø dila ale supeentik.

⁹ Ku a fe kama ate ni ta wensie yaalika ale nuruba. Kisi wa dii ale kan daa wamanj la, abe ni ñmasi yik wa dii ale ka wamanj la.

¹⁰ Ni ta yaalika ale chaab, yaali kaai choa ale magsi ayen Kirisita suaata ta ale chaab la, abe ni kan a limsi ayen ni vaanchoa a liñ te ni zula, ni de niñ a te wa zula.

¹¹ Ni kan ta nyijworuk ale Nyønøwa vaka. Tom a te wa ale ninmuna nalimnyiini.

¹² Yiila ñaai ate ni ta la ni, basi ate ña kasim a te ni supeentik. Nyenyaka dan jam ni jigi ni ta chichiiba. Ni kasim a puusi Naawen daa meena.

¹³ Ni suaataña Kirisita bisaña wanyi a dan a yaali jaab ate nama tara, ni maa maari wa. Nuru waai a dan nyeem jam ni yeenja, ni tuesi wa nalimnyiini.

¹⁴ Ni be niak baai ale a namsi ni la, ni ale ka Kirisita bisa la nyij. Ni kan ka te ba.

¹⁵ Baai sue dan peenti ni basi ate nama me sui peenti ale ba. Baai me sue ale kaasi la ni basi ate nama me sui kaasi ale ba.

¹⁶ Ni ta noayeri ale chaab wie meena po. Ni kan ta kanjanta ale nuruba. Ni siak ate ni pa ni dek a gum chaab ale nuru baai ate nuruba a poli ayen ba daa nuruba la. Ni kan poli a te ni dek ayen nama ka yanta nyamma.

¹⁷ Nuru dan nyø ni kaasi, nama me kan pa kaasun a tuni wa. Alege ni pii nyij ate ni a tom wie ñaai nyiini ate nuruba seba ayen ña ka wamañsa la.

¹⁸ Ni be pii nyij meena ate ni boro ale masim ale waai meena.

¹⁹ M dek ñøaba, ni kan weeni ni dek ayen, nuruwa de ale nyø ate tama a nam dii nna la tama me le nyø wari a tuni wa. Ni pa ku meena basi ate Naawen pa wa supuurimu nyø wari tuni kula nyønøwa, ase Naawen ale weeni dii wa gbañka po ayen, "Ku ka mi wari ate m

nye wari tuni baai ale a tom biem tuima la."

²⁰ Kom a dan ta fi dachiak te wa ḥandiinta, nyanyuila a dan ta wa, te wa nyiam. Dii nyij la, fi dan nye nyaña de a te wa, fi pa wa nyo ka chivie po.

²¹ Ni kan basi ate wabaata nya siuk a nak ni yiagi, ni basi ate wamanja nak wabaata yiak basi.

13

¹ Ku a fe kama ayen waai meena siak baai ale ka ṭenka kpaga la noa, dii nyij la, Naawen dan kan te siuwa, nuru karo a baga a chim kpagiya. Dila nyij la, kpagi ḥaaai ale boro yogyøgla de nna la, ka Naawen ale pa ba basi du.

² Waai abe dan zeri kpajña de noa, kula nyɔnɔwa a zeri ka bala baai ate Naawen lueri zaan du la noa. Ku be a fe kama ayen nuru wala choa nya waalika.

³ Dii nyij la, nuru baai ale kan daa tuim kaasima nyam la a kan chali yøgsum ale kpaga. Ka baai ale ka tuim kaasima nyam la ale a chali yøgsum ale kpaga. Siuk kula po, ni a yaali ayen ni kan a chali baai ale ka kpaga a ta pagrim la? Ni be dan a yaali ayen ni kan a chali ba ni be a tom tuimmaña ate ba te ni pimpauk.

⁴ Dii nyij la, ba ka Naawen tomteerøba a tom ayen nalm jam ni jigi. Alege ni dan nye wari kaasi, ni basi ate yøgsum yik ni boan nyijña, ku daa kinla nyijña

ate ba ta ba pagrimu. Ba ka Naawen tomteerøba a tagri Naawen zuk a te baai ale a tom tuim kaasima la waalika dii nyij la, kaasunju a te Naawen ka supuurim.

⁵ Dila nyij la, ku a fe kama ayen ni a zuli kpajña noa. Ku daa Naawen supuurim waalika nyiini nyijña, alege ku ka wa dii ate nama dek popola a weeni ni me la.

⁶ Dila nyij ale soa ate ni a tuni lampoo, dii nyij la, kpajña ka Naawen tomteerøba a tom ba tuimmaña.

⁷ Dila nyij la, ni dan ta waai pami ni tuni wa. Ni dan ta ka lampoo pami ni tuni. Te nuru baai ale magsi ni te ba zula la.

⁸ Kan ta waai pamiya. Pami dii nyiini ate ku a fe ayen ni ta la ale, ni ta yaalika ale chaab. Nuru waai ale ta yaalika ale wa vaanchoa la, a va Moosis Sinsanja ale a weeni dii la kama nalmnyi-ini.

⁹ Ni teeri Moosis Sinsanja ale a weeni dii la ayen, "Kan nye kabonja, kan ko nuru, kan zu, kan yaali fi vaanchoa jaabøa", alege sinsanja de ale ḥa chaama meena a gum chaab a bo ka wa yeñ po. Wanni de ale, "Fi yaali fi vaanchoa ase fi ale a yaali fi dek dii la."

¹⁰ Nuru waai ale ta yaalika ale wa vaanchoa la, a kan nye wa a kaasi. Dila nyij la, waai a dan ta yaalika wa va Sinsanja meena kama.

¹¹ Ni a nye wienja de meena dii nyij la, nama dek seba ku ale ka dii yøgøgla

de la kama. Vanni veenti kama ate ku a fe ayen ni yiri ni goomu po yɔgyɔgla de a zaani njmai. Dii nyinj la, diipo ate ti le nya varibasika la a poom mɔata kama a gaam diipo ate ti linj jam ta siaka la.

¹² Ku a nyε ase yokku a boro a taam kama ale ge ayen vari veenti la. Ni basi ate ti basi legi po tuimanya tomka abe ti gomsi ti dek ale tuimanya tomka ate ti nak legi po tuimanya a yiak basi.

¹³ Ni basi ate ti boka a magsi ate ku a sak nuruba ayen ti ka daa legi po. Ti kan a nyu daata bugi a yibi, ti kan chim nipoɔk yaalisa, yaase danta tuim, ti kan a nyε kpaliŋsa, abe ti kan a de nyuri ale nuruba.

¹⁴ Ni basi ate Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita nyeboka choawa a soa ni nalimnyiini abe ni kan nyε wa dii le di basi ate ni dek suniima yaalika nya masim la.

14

¹ Nama po wanyi siaka a dan kan pagra yegayega, ni kan a nak nampaga ale wa dii ale nala ale dii ale kan nala a magsi nyeka la. Ni basi ate nuru wala choa a maa gum ni po.

² Waai boro kama a baga a weeni ayen wa ta siaka a baga a de jaab meena. Alege waai me siaka ale kan pagra la, a de ka jenvaata nyiini. Wa kan njobi lam.

³ Nuru waai abe ale baga a de jaab meena la, ku an magsi ayen wa nya wala

choa nueri. Waai me abe ale a de jenvaata nyiini alege kan de jaab meena la, ku an magsi ayen wa me biisi nwala jigi ase wa a bo wa ka buusa la. Boan nyinjña, Naawen tuesi kula nyɔnɔwa kama.

⁴ Siuk karo ate ni baga a bo nuru tomteerɔ buusa. Ku ka tomteerɔwa nyɔnɔwa ale ta siuk a weeni ayen wa tomteerɔwa ale tom dii la ku nala a yaase ku an nala. Wa be le baga a tom nueri kama nalimnyiini, dii nyinj la, Nyɔnɔwa Yeezu baga a nyε kama ate wa a tom a nueri nalimnyiini.

⁵ Nuru le weeni ayen danni de a yaase danni de a chim da maj a gaam daanja meena kama. Wa choa me le weeni ayen daanja meena ka bunyi. Ku a fe kama ayen waai meena a seba chak wa popola po ayen wa dii ate wa a nyε la ka wamanj.

⁶ Waai abe dan pa da yen a chim da kpeeni, wa tanla wa danni ate ku te Nyɔnɔwa zula. Waai me abe ale a de jaab meena la, wa a nyε dila me ate ku a ta zula a jam Nyɔnɔwa jigi, dii nyinj la, wa dan yaa wa de wa nyiem a te Naawen jiam jaab buui ate wa a de la. Waai me abe ale a zeri ayen wa kan de njandiin tintila a yaase ntila la, wa zeri a ta ka zula a jam Naawen jigi. Wa be a a pak Nyɔnɔwa kama.

⁷ Ti wanyi me la an boro ka ti dek nyinjña. Ti wanyi me la abe kan kpi ka ti dek nyinjña.

8 Ti dan vua, ti vua kama a zuli Nyɔnɔwa, ti be dan kpi me ka Nyɔnɔwa ate ti a zuli. Dii nyij la, ti vua yoo ti an vua yoo, ka wala ale soa ti.

9 Dila nyij ale soa ate Yeezu Kirisita kpi a ɔman yiri kum po a vuula ayen wa chim ɔjanvuuta ale kpilima Nyɔnɔ.

10 Be ka boa ale soa ate nama baai ale a de jenvaata nyiini la a bo ni suaataŋa baai ale a de jaab meena la buusa? Yaase be ka boa ale soa ate nama baai ale a de jaab meena la a nya ni suaataŋa baai ale a de jenvaata nyiini la, a yeri? Ti meena le zaani ka Naawen niŋ ate wa bo ti buusa.

11 Ase ba ale ɔmarisi Naawen gban̄ka po ayen,

"Nyɔnɔwa weeni ayen, ase mi ale ka Naawen dii ale vua la.

Ni basi ate m weeni sak ni ayen, da yen waai meena le kpi ka duna teŋ a weeni ate waai meena wom ayen mi ka Naawen."

12 Dila nyij la, ti meena ti wanyi wanyi le zaani ka Naawen niŋ a weeni sak wa wie ɔnaai meena ate ti nyε la ale dii nyij ale soa ate ti nyε ɔna la.

13 Dila nyij la, ku a fe kama ayen ti basi chaab buusa boka. Alege ku ale magsi ayen ti ta popola ɔnaai chaama la, ale nna: Ti kan nyε wa dii le di basi ate ti Kirisita biik choa a tom tuimbaata la.

14 Mi popolanya ale Yeezu ale ka bunyi dii la a basi kama ate m seba chak nalimnyiini ayen jadiim meena wa dek a chim ka jaab welen. Alege waai dan poli ayen ba an welema, ba an sum welema a te wa.

15 Ni dan a de jaab ate ku a te ni Kirisita biik choa daanika, ni ale a nyε dii la kan sak ayen ni ta yaalika ale wa. Kan basi ate ɔnandiin tii ate fi a de la, a kaasi nuru waai ate Kirisita kpi te la siaka.

16 Kan basi ate jaab buui ate ni a poli ayen wa nala la a nya yue kaasunja.

17 Boan nyinjña, ku daa ni ale a de jaab buui la, yaase ni ale a nyu jaab buui la ale Naawen Naamu wie. Alege bu ka wayɔrisima nyeka, masim boka ale supeentik. Nyanja de meena abe a nyini ka Naawen Chiika jigi.

18 Waai abe ale va siuku de po a tom a te Yeezu Kirisita la, ku a basi kama ate Naawen ale nuruba sue a peenti ale wa.

19 Dila nyij la, ku a fe kama ayen ti nyiem kasim ta ku ti popola po ate ti a nyε wie ɔnaai le ɔna ta masim a jam la, abe ti a te chaab nyinjbiiri wie po.

20 Ni kan va ɔnandiinta nyinjña a kaasi Naawen ale a nyε dii la. Ti baga a de ɔnandiinta meena kama alege ku an magsi ayen nuru de jaab buui le wa basi ate wa Kirisita biik choa tom wabiok la.

21 Ku a magsi kama ayen ti

kan a ɿobi lanta yaase ti a nyu daam wa, yaase ti nyε wa dii le di basi ate nuru waai me ale ta siaka la a tom wabiowa.

²² Siak kaai ate fi ta magsi chaab ale wieŋa de la, basi ate ka bo ka fi dek ale Naawen sunsunj po. Supeentik bo ka waai ale weeni wa dek ayen wa an nya kaa-sunja ale wa dii ate wa poli ayen di nala a magsi wa nyε di la.

²³ Alege waai dan ta chichama a magsi chaab ale jaab buui ate wa a de la, Naawen le weeni wa kama ayen wa kaasi ya, dii nyin la, ku daa wa siaka ale te wa siuk ayen wa nyε dila. Boan nyinjna, wa dii meena ate nuru a nyε alege ku kan nyini wa siaka jigi la, wa dila abe ka wabiok ate wa a nyε.

15

¹ Tama baai siaka ale pagra la, ku magsi ka ti va baai siaka ale kan pagra la maglamagla abe ti kan a nyε wie ɿaai le basi ate tama dek sue a peenti la.

² Ku magsi ka ti wanyi-wanyi a nyε ate ti Kirisita bisa chaama sui a peenti ate ku ta maarika jam ba jigi a zak ba a zaani.

³ Boan nyinjna, Yeezu Kirisita an jam a yaali ayen wa te wa dek supeentiga ase ba ale ɿmarisi Naawen gbanjka po ate ku magsi chaab ale Yeezu Kirisita dii la ayen, "Le tii ate nuruba a le fu la, a jam jam ka mi jigi."

⁴ Boan nyinjna, ba ale ɿmarisi wie ɿaai meena Naawen gbanjka po dila po dila po la, ba ɿmarisi kama ayen ɿa sak ti ayen ti ta yiila. Be ka chichiiba ale Naawen gbanjka wieŋa ale a te ti nyinbiiri ate ti baga a ta yiilaŋa de.

⁵ Naawen waai ale a te nuruba chichiiba ale a te ba nyinbiiri me wie po la, le basi ate nama baai ale a va Yeezu Kirisita la a boro ale noayer ale chaab a tomsi a nyε wa nyeka

⁶ ate ni meena pa noayer a te Naawen waai ale ka ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita Naawen ale wa ko la pim-pauk.

⁷ Dila nyin la, ase Yeezu Kirisita ale tuesi nama me dii la, nama me ni wanyi wanyi a tuesi chaab ate ku ta pimpauk a jam Naawen jigi.

⁸ Boan nyinjna, ni basi ate m weeni sak ni ayen Yeezu Kirisita a chim ka Juuma tomteero ayen ku sak ba ayen Naawen wensienja ale wa ale jam puulim dii dila po dila po wa ale ba kokpiensaŋa la, a sum jam chim ka wensie,

⁹ abe ku basi me ate baai ale kan daa Juuba la a te Naawen pimpauk wa jiirimu nyin ase ti ale karim Naawen gbanjka po dii ayen,

"M le maa bo ka nuru baai ale kan daa Juuba la po a te fi jiam,
a yi yiila a pak fi yonni."

¹⁰ Ti ɿman pilim karim ka po ayen,

"Nama baai ale kan daa Juuba la, ni gum chaab ale nuru baai ate Naawen lueri la ate ni meena maa chaab ta supeentik."

¹¹ Ti ɻ̄man pilim karim ka po ayen,

"Nama baai ale kan daa Juuba la ni pak Nyɔnɔwa.

Waai meena tɛŋzuk de,
ni te wa pimplauk."

¹² Naawen biisiteerɔwa Azaya me ɻ̄marisi Naawen gbaŋka po ayen,

"Jese ɻ̄naanbiik le jam.

Naawen le zak wa zaani
ate wa soa nuru baai
ale kan daa Juuba la.

Bala me abe le ta yiila
wa jigi kama."

¹³ Naawen waai nyinj ate ni ta yiila la, le va ni siaka ale wa nyinj a basi ate ni boro ale supeentik nalimnyiini ale masim ate yiila ɻ̄naai ate ni ta wa jigi la, le va Naawen Chiika pagrimu nyinj a chim a nyoro.

¹⁴ Mi dek abe seba chak kama, m suaata, ayen nama dek ka tuimmaŋsa tomka nyiini. Ni be ta sebika nalimnyiini kama a baga a te chaab sinsaga.

¹⁵ Alege gbaŋka de m nyini ka peelim a weeni ni wie ɻ̄na gela nna ase mi a teeri ni ɻ̄na wie kama ɻ̄mani la. Dii nyinj la, ka Naawen ale te mu zula ɻ̄naai ate mi an magsi ayen wa te mu

¹⁶ ate m chim Yeezu Kirisita tomteero a tom a te nuru baai ale kan daa Juuba la. Ku a nyε ase m ka Naawen Puusika Yenni

kpaŋŋa la a yaa a sak nuru baai ale kan daa Juuba la Naawen wamaŋsaŋa ate Naawen Chiika nyε ate ba welema ate m yaa pa ba ase kaab ka la a te Naawen ate wa yaa siak a tuesi ba.

¹⁷ Be ka Yeezu Kirisita ale mi ale chim bunyiwa la nyinj ate mi ta kanjanta ale m le tom dii te Naawen la.

¹⁸ M be nyini ka peelim a biisi wa ɻ̄naai nyiini ate Yeezu Kirisita pa mi tom la. Wa pa ka mi nyε ate baai ale kan daa Juuba la yegayega yaa siak va Naawen noai. Wa pa ka biik ale wie nyeka a te mi ate dila nyε.

¹⁹ Wa basi kama me ate m nyε wakperikaliik pagrisa ayen ku sak ayen m pagrimu nyini ka wala jigi. Be ka Naawen Chiika pagrimu nyinj ate nyaŋa de meena nyε. Dila nyinj la, zaani Jerusalem a nyiem a jam paari Ilirikum tɛŋka, mi sak Naawen wamaŋsaŋa meena a magsi chaab ale Yeezu Kirisita ate ɻ̄na tagli ka jigi meena.

²⁰ Mi kasim pii ka nyinj a poli ayen m sak Naawen wamaŋsaŋa juijui ate nuru an diem wom Yeezu Kirisita wie la. Boan nyinjna, mi kan yaali ayen m deri zaani juijui ate nuru wa choa liŋ tom la a yaa deri piilim tom a cheŋ.

²¹ Ase ba ale ɻ̄marisi Naawen gbaŋka po ayen,

"Baai ate nuruba an weeni
wa wari a sak ba la,
ba le nya wa abe ba miŋ
wa chak."

²² Mi ale boro a tom tuini

de la nyin ale soa ate mi an baga a jam ni jigi ya.

²³ M poom kasim pii ka nyin ayen m jam alege nyε kpeeri. Alege yøgyøgla de ate jigi a ñman ka jigini de po ate mi a tom la, ale m ale kasim a yaali nna yegayega ate ku paari bena dii choa ayen m jam nya ni la,

²⁴ mi a poli ayen m le jam yøgyøgla de. Mi a yaali kama ayen m dan a chen Supeeni tønka m mobi a nya ni abe mi a taam. M dan goa ale ni maga dega ate ku masa, ni maa maari mu ate m baga chen dula.

²⁵ Yøgyøgla de m bo siuku po a chen ka Jerusalem ayen m te Kirisita Tigini Demma ale bo dula la tiirim.

²⁶ Boan nyinña, Kirisita Tigini Demma baai ale bo Masidoniya ale Akaaya la a poli kama nya ale ku nala ate ba yaa maa chaab a cheesi tiirim ayen m ta ga te Kirisita Tigini Demma baai ale ka niwoba a bo Jerusalem la.

²⁷ Ka ba dek ale poli ayen ba nyε dila. Alege ku dan ka ku wensienja jigini, ku be a nyε ase ka pami ate ku a fe ayen ba tuni ba la. Nuru baai abe ale kan daa Juuba la, a nin maa nya Naawen Chiika boka po wieňa ate Naawen a te Juuma la, ku a fe kama me ayen baai ale kan daa Juuba a maari baai ale ka Juuba.

²⁸ Tuini de ate mi tara ayen m te ba ligranya la, m dan te ba a ga nueri, m le mobi nya ni diipo ate mi a taam

Supeeni la.

²⁹ M dan jam ni jigi, m seba chak kama ayen m le jam ale ka niaka nna yegayega a nyini Yeezu Kirisita jigi.

³⁰ Mi a saalim ni m suaata ti Nyønwa Yeezu Kirisita nyin ale yaali kaai ate Naawen Chiika a te la nyin ayen, ni maa je m jiaka a te mu ale wenpuusika.

³¹ Ni a puusi ayen baai ale bo Judia tønka ate ba ka siaka ale Yeezu la ayen ba kan nyε wabiok m jigiya. Ni maa a puusi me ayen tuin dii ate m le tom te Jerusalem tønka Kirisita bisaña la, ba le tuesi di nalimnyiini ale supeentik.

³² Ate Naawen dan maari abe m jam ni jigi ale supeentik nalimnyiini a goa ale ni a nya masim.

³³ Naawen waai ale a basi ate nuruba a boro ale suyøgini la le boro ale ni meena. Ku be a nyε dila.

16

¹ Mi a yaali ayen m weeni a sak ni ka Fiibi ale ka waai la. Wa ka ti tøa Yeezu yonni nyin. Wa ka Keñkeriya Kirisita Tigini Demma maaro.

² Ni ñmasi yik wa a ta nalimnyiini ale ka Nyønwa ale soa wa. Ku ale magsi ayen Kirisita Tigini Demma a nyε dii la ale nna. Ni a te wa maari kaai meena wuu ate wa a yaali ni jigi la. Boan nyinña, wa me dek maa maari nuruba ka nna yegayega. Wa maa maari mi me kama.

³ Mi a puusi Pirisila ale Akila. Bala ale mi ale jam maa chaab a tom a te Yeezu Kirisita.

⁴ Ba poom kasim jam gomsi ka ba dek a magssi ayen ba tagri mi zuk a kpi. Mi a nyε ba jiam. Daa mi nyiini ale a nyε ba jiamoa. Kirisita bisaŋa baai meena ale kan daa Juuba la me a nyε ba jiam.

⁵ Puusi Kirisita Tigin Demma baai ale a nyε tuka ba yenni po la.

Puusi m dek doa manka Epanetus. Ka wala ale de ninj a ta siaka ale Yeezu Kirisita Asia po.

⁶ Puusi Mεeri, waai ale jam a tom nna yegayega a te ni la.

⁷ Puusi m Juu chaama Andironikus ale Juniyas baai ale jam maa bo likka døkku po ale mu la. Tuimtomdøma seba ba kama nalimnyiini. Ba de ninj a chim Kirisita bisa kama ale ge mi.

⁸ Puusi Ampiliyatus waai ate m ta yaalika ale wa la, dii nyij la wa ka Kirisita biik.

⁹ Puusi Yurubanus waai ate ti jam a tom Kirisita tuimanja ale chaab la. Mi a puusi m dek doa manka Sitakus.

¹⁰ Puusi Apeles waai ale sum va Yeezu Kirisita la. Puusi Arisitobulus døkdemma a te mu.

¹¹ Puusi Ayerodiyen m Juu choawa. Mi a puusi baai ale chim Kirisita bisa a bo Naasisus yenni po la.

¹² Puusi nipooma de, Turufina ale Turufosa baai ale

a tom nna yegayega a te Nyɔnɔwa la. Mi a puusi ti dek tɔawa Perisis waai me ale jam a tom tuima nna yegayega a te Nyɔnɔwa la.

¹³ Puusi Arufusi waai ale kan ta choa ale wa ale a tom dii a te Nyɔnɔwa la. Puusi wa mawa waai ale a nyε mi jigi ase m ka wa dek biik la.

¹⁴ Puusi Asinkiritus ale Fillegon ale Yemes ale Patur-obasi ale Yemas ale Kirisita bisaŋa ale boro ale ba la.

¹⁵ Puusi Filologus ale Juliya ale Neriyas ale wa tɔawa ale Olimpas ale Kirisita be sii meena ale boro ale ba la.

¹⁶ Ni puusi chaab nalimnyiini. Kirisita Tinjña meena demma dela jigini a puusi ni.

¹⁷ Mi a yaali ayen m weeni ni m suaata ayen, ni kpesi ni dek a ɳmasi a nya ate ni nya nuru baai ale a nyε ate nuru ɓoari a poori chaab tɔgatɔga ale a basi ba siaka la. Nuru bala chaab me a sak ka sinsak ɳaai ale kan a va sinsak ɳaai ate nama poom zamsi la. Ni kan pa ni dek a gum ba po.

¹⁸ Dii nyij la, nuru bala chaab a kan tom a te ka Yeezu Kirisita ti Nyɔnɔwa, alege ba a tom ka tuim ɳaai ate ba le nya deka ku po la. Ba pa ka noakpaam a biisi a paasi nuru baai ale poom kan maa seba wie noai po la.

¹⁹ Waai meena seba kama ayen ni siak a te ka Naawen wamaŋsana ale a biisi dii la. Nyaku de abe basi kama ate m sui peenti ale ni. Mi a yaali kama me ayen ni ta

yam ale wie ɳaai ale nala la,
alege ni kan poom maa seba
wie ɳaai ale ka wabaata la,
noai po.

²⁰ Naawen waai ale a
basi ate nuruba a boro ale
suyɔgini la, le kaasi Sitaana
pagrimu yɔgyɔgla de ate ni
va wa zuk a taam.

Ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita
niaka bo ale ni.

²¹ Timoti, waai ale mi ale
a tom ale chaab la, a puusi
ni. Lusiyas ale Jeesin ale
Sosipeeta m Juu chaama a
puusi ni.

²² Mi Tetiyas waai me ale
ka Kirisita biik ate Pɔɔl yik
ŋmarisi gbaŋka de la a puusi
ni.

²³ Gayus, a puusi ni. Mi
Pɔɔl a goa ka wala yenni.
Kirisita Tigini Demma abe
a nyɛ tuka ka wala yenni.
Erasitus waai ale a nya tɛŋka
ligranya zuk la a puusi ni. Ti
suoku Kuwaritos me a puusi
ni.

²⁴ Ti Nyɔnɔwa Yeezu
Kirisita niaka bo ale ni
meena. Ku be nyɛ dila.

²⁵⁻²⁶ Ku a fe kama ayen
ti te Naawen pimpauk boan
nyiŋŋa, wa a te ni ka pagrim,
ase mi ale nuruba ba chaab
sinsaŋŋa po ate ti nyiem a
sak nuruba Yeezu Kirisita
wie ayen wa te ti pagrim dii
la. Sinsaŋŋa de a lɪŋ jam suk
kama. Alege yɔgyɔgla de, ɳa
nyini ka peelim. Naawen ale
jam basi ate ɳa suk beni nna
yegayega. Alege yɔgyɔgla de
wa, waai ale boro taam wuu
la, weeni ka nuruba ayen ba
tɔk lagri wa biisiteerɔma ale
ŋmarisi dii la kiri. Wa basi

kama ayen tɛŋzuk de meena
a seba ɳa ate ba ta siaka ale
Yeezu abe ba va wa noai.

²⁷ Naawen waai nyiini ale
ka Yam nyɔnɔ wie meena po
la, ku a fe kama ayen a ta
va Yeezu Kirisita nyiŋ, ti a
te wa pimpauk daa meena
wuu. Ku be nyɛ dila.

Gbaŋ Kaai Ate Poɔl A Liŋ A Njmarisi A Te KORINTI DEMMA La

¹ Gbaŋka de a nyini ka mi Poɔl waai ate Naawen a wi mu ale wa dek yaalika ayen m chim Yeezu Kirisita tuimtomdɔ la, ale m Kirisita biik choawa Sositenisi jigi.

² M njmarisi a te ka nama baai ale ta siaka ale Naawen a bo Korinti tɛŋka la, ate Naawen a gaari ni ayen ni chim wa nuru welensa la, ale baai ale a tu chaab jigi meena a puusi a wi Yeezu Kirisita waai ale ka nama ale tama meena nyɔnɔ la yonni la.

³ Mi a puusi a te Naawen kama ayen wa niak ni a be wa te ni suyɔgini.

⁴ M be kasim a te Naawen waai ate mi va la jiam kama a te ni, dii nyiŋ la, wa le va Yeezu Kirisita nyiŋ a niak ni la.

⁵ Nama ale Yeezu ale ka bunyi la, Naawen basi kama ate ni jigsi ale n̄anta meena, a gum chaab ale biik ale sebika.

⁶ Yeezu Kirisita wienja ate ba sak ni la, ni ta siaka ale n̄a kama nna pagri pagriga,

⁷ dila nyiŋ ni an jok niaka ale magdek me, ase ni ale a limsi da dii dai ate Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita ale sak wa pagrimu ale ka dii la.

⁸ Wa be le basi ate ni siaka a pagra a ta ga paari

kpeglelimka, ate wa kan bo a mini ni dai dii dai ate wa le bu tɛŋka demma meena buusa la.

⁹ Ti seba chak kama ayen Naawen ale nyɛ dii meena ate wa weeni ayen wa ale nyɛ la. Wala abe le wu ti ayen ti chim bunyi ale wa Biika Yeezu Kirisita waai ale ka ti nyɔnɔ la.

¹⁰ Mi a yaali ayen m weeni m Kirisita be chaama, Yeezu yonni nyiŋ, ayen ni ta noai yenj ate ni ka poori chaaba. Ni gum chaab ale popola yena,

¹¹ dii la Kolo yenni dem ale lagri weeni sak mu, ayen ni kasim ta ka nampaga ale chaab.

¹² M be ale a weeni dii la ale nna, ni kasim a biisi ka fi noai, fi noai. Ba gela ayen ba va ka Poɔl, ba gela ayen ba va ka Apolos, ba gela ayen ba va ka Piita, ba gela me ayen ba va ka Kirisita.

¹³ Ku be a dan ka dila, daa Kirisita nyiini njman ni nama nyɔnɔ ate mi va. Ni a nyɛ nna ase Kirisita ma a piisi kama daa wanyi la. Ba an kpi daa mi Poɔl jabarimu zuk ni wabaataŋa nyiŋa. Ba be an te ni soka ase ka mi n̄aaŋviiriba la.

¹⁴ Mi a nyɛ Naawen jiam kama m le kan te ni waai soka la, alege ka Kirisipus ale Gayus ate mi a te ba soka.

¹⁵ Dila nyiŋ ni waai a kan baga a weeni ayen ba te ni soka ase ka mi n̄aaŋviiriba la.

¹⁶ M le banji, m te Setefanas ale wa dɔkdemma

soka me, alege mi an baga a teeri waai ate m te wa soka.

¹⁷ Yeezu Kirisita an tom mu ayen mi a te ka nuruba soka. Wa tom mu kama ayen m mooli wa wamañsaña a te nuruba, abe m kan mooli ña a va nurubiik yammoa ate Yeezu Kummu jabarimu zuk a chim kinla.

¹⁸ Baai meena abe ale be Naawen siuku la, a poli kama ayen Kirisita kummu jabarimu zuk wienja ka kinla, alege tama baai ale nya varibasika la, ña ka Naawen pagrim ti jigi.

¹⁹ Ba jam ñmarisi Naawen gbanjka po weeni ayen,

"Naawen ale basi ate baai ale a weeni ayen ba ka yam nyam la, yammu a chim kinla,
abe wa sak me ayen nurubiik yammu ale minjka meena ka kiriya."

²⁰ Dila nyij la, tñjka de yam nyamma, ale gbanj sebirima, ale nampaga nagrisa a ka wamanja a weeni a magsi chaab ale Naawen pagrimu ale wa yammu. Naawen abe a sak kama ayen tñjka de demma yammu ka betta yam.

²¹ Naawen abe ka yam nyññ, ate wa yaa basi ayen nuruba a kan baga a pa ba dek yam a seba wa. Wa nyñ dila kama ayen wie ñaai ate tama a mooli ate nuruba a weeni ayen betta wie la, wa va ñala a vari baai ale ta siaka la a basi.

²² Juuma abe a yaali ka wakperikaliisa nya ka. Baai

ale kan daa Juuba la a yaali yam.

²³ Alege tama a mooli ka Kirisita kummu jabarimu zuk wie. Wienja de chim ka leeta Juuma jigi alege chim kinla baai ale kan daa Juuba la jigi.

²⁴ Baai ate Naawen a wi ayen ba chim wa nuruba la, a mooli ka Kirisita wie, dii la wa ka waaí ale a sak Naawen pagrimu ale wa yammu ale ka dii la

²⁵ Wari dii ate nuruba a poli ayen di ka betta Naawen jigi la, di gaam nurubiik yam kama. Di me ate nuruba a poli ayen di ka wobsum Naawen jigi la, di pagra a gaam nurubiik pagrim kama.

²⁶ M suaata, ni teeri ni le jam ka nuru baai chaab alege ate Naawen a wi ni la. Nurubiik popola po ka ni maga ale jam ti yam yaase pagrim a yaase ba ta wie ya.

²⁷ Naawen a potim lueri ka baai ate tñjka demma a pa a chim betta la ayen wa sak yam nyamma ayen ba sum ka yammoa. Wa be ñman lueri ka baai ate tñjka demma a nya ba ase niwoba la ayen wa sak pagrøma ayen ba sum ka pagrimøa.

²⁸ Baai me ate tñjka demma an pa ba a chim nuruba dek la, Naawen a lueri ka bala, ayen wa sak baai ate tñjka demma a poli ayen ba ka nuruba dek la ayen ba sum daa nuruba dek.

²⁹ Ate dila nyij nuru kan baga a nak sunum Naawen

jigi ya.

³⁰ Naawen a basi kama ate ti chim bunyi ale Yeezu Kirisita. Kirisita nyij ate Naawen a basi ate ti ta yam, ale yuarisi a magsi ale wa dek, ale basi ate ti chim wa nuruba, ale vari ti ti wabaata po a basi.

³¹ Ba be jam ηmarisi Naawen gbaŋka po kama ayen, "Waai a dan a yaali sunum nakka, wa a nak wa ale nyɔnɔwa ale ka dii ale chaab la nyij."

2

¹ M suaata, mi ale jam ni jigi ayen m mooli Naawen wensie wie ηaai ate yɔgyɔgla de ti yaa seba la, mi an biisi wie ηaai ale pagra ale ni mij ka.

² M be ale jam bo ale ni la, mi a poli kama ayen m kan sak wayoŋ a gaam Yeezu Kirisita wie ale wa kummu jabarimu zuk wa.

³ M nyijka kasim jam a gok nna ase m yɔgsa ale wobsa kama a.

⁴ Naawen wienja ate m sak ale mooli la, mi an pa nurubiik yam ayen m paasi yik ni, alege m biika a sak ka Naawen Chiika pagrimu ale ka dii la.

⁵ Dila nyij la, daa nurubiik yam ale basi ate ni ta siaka ale Yeezu, alege ka Naawen pagrim nyij.

⁶ Ti be a mooli ka yam wie a te baai ale a mij Chiika wensie wienja la. Alege daa tɛŋzuk de yammɔa yaase baai ale ta kpaŋta tɛŋzuk de

la. Ba za ba jam a jok ba pagrimu kama.

⁷ Yammu de ate ti a sak la, ka Naawen yam susugi dii ate wa pa suk ale nurubiik la, alege Naawen poli ayen wa ale pa sak ti alege a nyɛ tɛŋka meena.

⁸ Tɛŋzuk de kpaŋja waai a ze yammu de. Ba dan seba kama, ba a ti an kpi Yeezu waai ale ta Naawen zulajə la jabarimu nyij ḥa.

⁹ Ba jam ηmarisi Naawen gbaŋka po kama dila po dila po ayen,

"Dii ate nuruba an nya la, ba
abe an wom la,
ba abe an poli ayen di
ale baga a nyɛ la,
dila dek ate Naawen a
gomsi a magsi baai ale
a yaali wa la."

¹⁰ Naawen yaa abe va ka wa Chiika jigi a pa wa susugini de a sak ti. Dii la Chiika a seba wari meena kama ale Naawen popola po meena.

¹¹ Nuru waai an baga a seba wa choa popola, alege ka nuru wala dek Chiika ale seba. Ku be ka dila ate waai an baga seba Naawen popola, ka Naawen Chiika nyiini ale seba wa popola.

¹² Ti abe a mij tiirim tii ale nyini Naawen jigi la kama, dii nyij la, wa an te ti Velinvendika chiiga, alege wa te ti ka wa dek chiika.

¹³ Dila nyij la wie ηaai ate tama a biisi la, daa nurubiik yam wie, alege ka wie ηaai ate Chiika a sak ti la, ate ti a weeni ḥa kiri a te baai ate Chiika a bo ale ba la.

¹⁴ Nuru waai ate Chiika an bo ale wa la an baga a tuesi tiirim tii ale a nyiini Naawen Chiika jigi la. Nuru wala choa an baga a minj ɳa, dii la ɳa ka betta wa jigi. Be ka Chiika nyiŋ ate waai baga a minj ɳa kie.

¹⁵ Waai me ate Naawen Chiika a bo ale wa la, a baga a minj wari meena kiri kama, alege nuru waai an baga a bo wa buusa.

¹⁶ Ase ba ale ɳmarisi Naawen gbanjka po dila po, dila po la ayen,

"Ka wana ale seba Naawen popola?

Ka wana abe le wa baga a sak wa?"

Be ka tama ale baga a minj Kirisita ale a poli dii la.

3

¹ M suaata, mi jigi togni, m kan baga a sak ni ase baai ate Naawen Chiika a bo ale ba la. Alege m le sak ni ase ka baai ale ta tɛŋka de wie popola la. Ni a nyɛ nna ase ni ka baai ale diem piilim a bo wein siuku po la.

² M jam a te ni ka biisim ayen ni a nyu, dii la, ni an jam baga a de ɳandiinta, ni be an poom diem baga a dek.

³ Nama ale a de nyuri ale chaab ale a nak nam paga ale chaab la a sak kama ayen ni nyeka a nyɛ ase ka baai ale kan daa Kirisita bisa la.

⁴ Ni ba gela ayen ni a va ka Pɔɔl, ba gela ayen ba a va ka Apolos. Ni nyeka a nyɛ nna ase ka baai ale kan daa Kirisita bisa la.

⁵ Dila la mi ale Apolos ka bana? Tama ka Naawen tomteerɔba, baai nyiŋ ate nama a ta siaka ale Yeezu. Nyɔnɔwa ale te tama wanyi, wanyi tuim ɳaai la ate ti a tom.

⁶ Mi tuimaŋa ate mi a tom dula la a nyɛ ase m borı ka ɳanta la, ate Apolos tuimaŋa a nyɛ ase wa a zantı ka ɳantaŋa la, alege ka Naawen ale basi ate ba a chim.

⁷ Be daa waai ale borı la yaase waai ale zantı la ale wariya, alege ka Naawen, dii nyiŋ la wa ale basi ate ɳantaŋa a chim.

⁸ Waai ale borı la ale waai ale zantı la ka bunyi, alege Naawen ale tuni ba a magṣi chaab ale ka ba ale tom dii la.

⁹ Tama meena ka baai ale gum chaab a tom a te Naawen, ni abe a nyɛ ase ka kaduk la, ate Naawen a tom du, ale a nyɛ me ase yeri la ate Naawen a se.

¹⁰ Yam buui ate Naawen a te mi la, ate mi baga a tom ase seero maŋ la, a se nyubini ate nuru yoŋ a yaa se nyubini zuk. Alege waai meena a kpesi wa ale a se dii la.

¹¹ Dila nyiŋ Naawen abe poom a te ti Yeezu Kirisita kama ase nyubi la, ate nuru kan ɳma se nyubi di choa.

¹² Nyubini de zuk nuru baai tuima a za ɳa a nyɛ ase ka ligmoniŋ ale kpana ale tintana ɳaai ale a nyagsi ate bolim a kan baga a de la, ba gela tuima a za ɳa a nyɛ ase daata, ale wuuta ale kinka ate bolim a baga a de la.

¹³ Ba ale nya waai meena tuima nalim ka dai dii dai ate Yeezu a za wa lak a sak la. Dai dila danni wa le basi ate ka bolim a chamsi waai meena tuima, a sak ḥa nalim ale ka dii la.

¹⁴ Naawen ale tuni waai ate wa tuimaŋa bolimu an baga a de kaasi la.

¹⁵ Alege waai tuima ate bolimu a de a kaasi la a kan nya tutuna, alege bolimu a kan de wa dega ate ku a nyε nna ase ba vari wa bolimu po a basi la.

¹⁶ Ni a nyε ase ka dɔk ate Naawen a soa la, ate wa chiika a boro la.

¹⁷ Dila nyin waai abe dan kaasi dɔk kuui ate Naawen a soa la, Naawen ale kaasi wa. Naawen nyini ale soa wa dɔkku, nama abe le wa dɔkku.

¹⁸ Waai abe kan paasi wa dega, nuru a dan bo ni po a poli ayen wa ta yam tɛn ka de zuk, wa be chim beruk ate wa baga a ta yam.

¹⁹ Dii ate tɛnzuk demma a pa a chim yam la ka betta Naawen jigi, ase ba ale ḥmarisi Naawen gbaŋka po ayen, "Naawen a pa ka yam nyam nyeka a yik ba".

²⁰ Ba ḥman pilim ḥmarisi Naawen gbaŋka po ayen, "Nyɔnɔ wa a seba ayen yam nyamma popolaŋa ka kiriya."

²¹ Dila nyin waai a kan a kuulimu, nuruba ale a tom dii ya. Ku meena a te ka nama nyuenta.

²²⁻²³ Pɔɔl ale a Apolos a le a Piita a tom a te ka

nama. Tɛnzung de yaase nyuvunni de yaase kum yaase yɔgyɔglə de yaase chum po, ni an magsi ayen ni chim ḥa de yomma, ka nama ale soa ḥa de meena ate Yeezu me a soa nama ate Naawen me a soa Yeezu.

4

¹ Ni meena abe a nya tama ase Yeezu tomteerɔba la, ate ta siuk a mooli Naawen wensie ḥaai ale kan jam nyini peelim la.

² Dii ale magsi ayen tomteerɔ a ta la ale wa ta siaka ale wa nyɔnɔwa tuima jigi.

³ Alege mi jigi, mi nin ka ale ni nin a bo mi buusa yaase waai a nin bo m buusa. Mi dek an poom a bo m dek buusa.

⁴ Mi dek a ze wa kaasun̄ kuui ate m tom, alege kula a kan sak ayen m sum ze. Nyɔnɔwa ale waai ale wa a bo m buusa.

⁵ Dila nyin ni be kan bo waai buusa alege ate ku danni a paari. Nyɔnɔwa a dan jam wa ale wa bo buusaŋa, abe wa lak wa susugi ḥaai meena ale bo nuruba popola po ale ba suniima po la a sak ate waai meena a yaa nya pimpauk kuui ale magsi ayen wa nya la.

⁶ M suaata, nama nyin ate m pa mi dek ale Apolos a magsi ayen ni baga a miŋ dii ate ba ḥmarisi Naawen gbaŋka po la. Ni be kan pa zula a te nuru m wa ale kan pa m wa a chim jaaboa.

⁷ Ka wana ale basi ate fi gaam fi chaaba? Daa Naawen ale te fi jaab buuri

meena ate fi ta la? Dila la, fi ale nye ka se a kuulim ase fi ale ta jaab buui meena la daa Naawen ale te fu la?

⁸ Ni be poom a deri jigsı kama a ta yegayega a de? Ni poom a deri chim ka nalima alege tama? Mi a yaali ayen ni dan chim ka nalima nna ate ti de naamu ale ni.

⁹ Mi abe a poli kama ayen Naawen a te ti ka tom-teeroba tuini ase nuru baai ate ba bo buusa a mini ba ayen ba ko ba la, ate nurubiik meena təŋka po ale sabiiloma a nya ti.

¹⁰ Kirisita abe le soa ti la nyiŋ tama a nye ase ka betta la, alege nama a chim yam nyam Kirisita nyiŋ. Tama wobsa kama alege nama a pagra. Ba a zuli ni kama alege kan zuli tama.

¹¹ Yəgəyəgla de nna, kom ale nyanyuila ale kasim ta ti, ti gataŋa a cheeri, te ka yeri a goa, nuruba a nak ti me,

¹² ti abe a tom ka nna yegayega ayen ti baga a nya a de. Nuruba a dan ka te ti, tama a niak ba kama. Ba dan a namsi ti ti a chiibi kama.

¹³ ba a dan biisi ti a kaasi, ti a tulisi ba ale ka wamanjsa. Ti yaa nye ka nna se yaata la a ta jam paai yəgəyəgla de.

¹⁴ M kan ɿmarisi gbaŋka de ayen m pa ni nyo ka chivie po, alege ka m basi ate ni miŋ ase m dek bisa a te mu a yaali la.

¹⁵ Ni be a dan poom a ta sinsak sagroba tusidi, ni ka da ko bori ya. Mi chim ka ni ko Yeezu Kirisita nyiŋ m le mooli Naawen wannı ate ni a ti ni nya varibasika la.

¹⁶ Mi a saalim ni, ni a nya mi nyeka a va.

¹⁷ Ku de nyiŋ ate mi a tom Timoti waai ale a nye ase m biik la ni jigi. Wa ka waai ate m mariŋ wa. Wa ale teeri sak ni mi nyeka ale Yeezu ale ka dii la. Dila a te ma a sak Kirisita bisa ale tigsı bo jigi meena la.

¹⁸ Ni ba gela a ta ka kan-janta dii nyiŋ la, ni a poli kama ayen m kan jam ni jigi ya.

¹⁹ Dan ka Nyɔnɔwa yaalika m ni jam ni jigi ate baga a seba ase ka kan-janta nyamma de pagrim nyiŋ yaase ka noai po biik.

²⁰ Ba a nya Naawen Naamu ka nuruba nyeka po da ba biik po.

²¹ M dan cheena ni jigi, m jam ale fiŋ ya m jam a sak jiirim ale yaalika?

5

¹ Yəgəyəgla de m wom kama ayen nipoč yaalik tu-imä ale bo le sunsun a bie nna yegayega ate baai ale kan daa Kirisita bisa la a kan nye. Ba weeni mu kama ayen nuru ale a goa ale wa ma ḥjaanchoa.

² Dila nyiŋ la ni ni nye ka se a ta kanjanta, ni maggi ni a kum wannı de nyiŋ kama, abe ni yeeri nuru waai ale nye wannı de choa la ni sunsunj.

³⁻⁴ M yalima ale ni kama alege m popola po ku a nye ase m bo ale ni kama la, ku be le a nye ase m bo ale ni la, Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita yoi nyiŋ mi poom a bo waai ale

tom wa bioku de la buusa kama. Ni abe le a tu chaab ate m popola po ku a nyε ase mu a tu ale ni la ate ti Nyɔnɔwa Yeezu pagrim a bo ale ti la,

⁵ ni basi wa a te Sitaana a kaasi wa nyin̄ka ate Nyɔnɔwa a dan pilim jam abe wa vari wa chiika a basi.

⁶ Ni kunkuulimaŋa an nala. Ni seba ayen dabinta magdega ale a basi ate boroboruk a fuusi.

⁷ Dila la ni be yeeri ni wabaataŋa ale a nyε ase dabin kpagsa la a basi ate ni chim nuru welensa. Ate ni yaa be a nyε ase boroboruk ate ba an pa dabinta a nyoro la. Ni abe ale ka dii la ale la, dii nyin̄ la Yeezu ti Gaambasika pabiika a kpi kama a te ti.

⁸ Ni be basi ate ti de Gaambasika Tigini ale welensa ale wensie, ku la a nyε ase ka boroboruk ate ba an pa dabinta a nyoro la. Ni kan te ti ta wabaata ale gaasa, ku la a nyε ase ka boroboruk ate ba pa dabinta a nyoro la.

⁹ Gbaŋ kaai ate m ɔmarisi a te ni la, m weeni ayen ni kan pai ni dek a gum nidɔa yaalisa ale nipɔk yaalisa po.

¹⁰ M kan weeni ka baai ale kan daa Kirisita bisa a chim nidɔa yaalisa ale nipɔk yaalisa la, yaase wa a yaali nuruba ɔjanta la, yaase zueba la, yaase ba a kaab bogta la. Ni dan kan pai ni dek a gum ba po, se ni yeeri ni dek tɛŋka zuk.

¹¹ Mi a weeni kama ayen ni kan pai ni dek a gum waai ale a wi wa dek ayen Kirisita

biik alege chim nidɔa yaalik yaase nipɔk yaalik, yaase wa a yaali nuruba ɔjanta, yaase wa a kaab bogta, yaase wa a velim a te nuruba, yaase wa chim da bugrik, yaase zue. Ni kan poom kali a de ɔjandiinta ale nuru wala choa.

¹²⁻¹³ Ku da mi tuini ayen m bo baai ale kan daa Kirisita bisa la buusa. Naawen ale wa bo ba buusa. Alege nama a kan bo ni ale baai ale gum chaab la buusa? Ase ba ale ɔmarisi Naawen gbaŋka po dii la, "Ni yeeri nuru bioku ni sunsun".

6

¹ Ase ni waai a dan ta biik ale wa Kirisita biik choa, ku a magsi ayen ni ta cheŋ bo-teerɔ baai ale kan da Kirisita bisa la jigi, alege kan basi ate Naawen nuru welensa a biisi biika a niak chaaba?

² Ni seba kama ayen Kirisita bisa ale ba bo tɛŋka demma meena buusa. Ni be dan a bo tɛŋka demma meena buusa, ni baga a biisi wa fiisa a niak chaab kama.

³ Ni ɔman seba kama ayen tama Kirisita bisa ale ti bo sabiiloma buusa. Dila nyin̄ la ti baga a biisi wa fiisa a niak chaab kama.

⁴ Nuruba ni po a dan ta biika de choa ale chaab, ni a yaali ayen ni basi ate ka nuru baai ate Kirisita bisaŋa a kan zuli ba la a biisi biika ate ba niak chaaba?

⁵ Ku magsi chivie ale ta ni kama, yam nyɔnɔ a ka ni sunsun ate Kirisita bisa a dan ta wari ale chaab abe wa yik ba a niak chaaba?

6 Kirisita biik a kan ta wa choa a chej boteero baai ale kan da Kirisita bisa la jigi ate ba a bo ba buusa.

7 Ni be ale ta chaab a chej boteero baai ale kan da Kirisita bisa jigi la a sak kama ayen ni kan nyε ase Kirisita bisa la. Ku ale zunchoj ase ni a nin basi ate nuru yonta a nyε ni a kaasi. Ku ale zunchoj ni a nin basi ate nuru yonta a vari ni njanta.

8 Alege ni goanti nyε ka chaab a kaasi ale a vari chaab njanta.

9-10 Ni be seba ayen gaasa nyam a kan maari de Naawen naamu. Ni be seba ku de chak, ayen nidoa yaalisa ale nipok yaalisa yaase baai ale a kaab bogta, yaase kaboŋ nyeerisa, yaase nidoa baai ale a goa ale chaab, yaase zueba, yaase butuem nyam, yaase dabugirisa yaase baai ale velim a te nuruba, yaase baai ale a vari nuruba njanta, ba de waai a kan maari a de Naawen naamu.

11 Ni ba gela a be jam a nyε ka wienja de. Alege Naawen a sugri ni wabaatarja ate ni yaa chim nuru welensa, ale chim wayorisima nyam Nyɔnɔ Yeezu Kirisita nyin ale Naawen Chiika nyin.

12 Nuru waai a baga a weeni kama, ayen, "Wa baga a nyε wari meena ate wa yaali la kama." Alege daa wari meena ale a maari. Nuru baga a weeni kama ayen mi baga a nyε wari meena ate mi a yaali la

kama, alege mi a kan siak ate jaab buui a basi ate mi a chim wa yomma.

13 Nuru waai me ale weeni ayen, ɣandiinta ale soa poi, ate poi me a soa ɣandiinta. Alege Naawen ale jam kaasi ba la meena. Ku an magsi ayen waai a pa wa nyin̄ka a tom nidoa yaalik ale nipok yaalik tuima alege ka wa pai a tom a te Nyɔnɔwa dii la Nyɔnɔwa ale soa nyin̄ka.

14 Naawen ale basi ate Nyɔnɔwa Yeezu a yiti kum po, wa be le basi ate tama me yiti kum po ale wa pagrimu.

15 Nama ze ayen ni nyin̄saŋa ale Kirisita nyin̄ka ka bunyi? Mi a kan basi ate mi nyin̄ ka ate Yeezu soa la ale nidoa yaalik nyin̄ a chim bunyi. Kula a kan baga a nyε.

16 Ni be sum seba ayen waai ale a goa ale nidoa yaalik la, ka bunyi ale wa. Ase ba ale ɣmarisi dii Naawen gban̄ka po la, "Bala ba yeri wa yaa chim ka bunyi."

17 Nuru waai ale Nyɔnɔwa ale a chim bunyi la, ka bunyi ale Chiika.

18 Ni basi wa nidoa yaalik ale nipok yaalik tuima. Wabiok meena ate nuru a tom la a ka wari a nyε ale wa nyin̄ka, alege nidoa yaalik ale nipok yaalik tuimaŋa, fi a tom a kaasi ka fi dek nyin̄ka.

19 Ni abe seba me ayen ni nyin̄saŋa a nyε ase ka dɔk a te Naawen Chiika la, waai ate Naawen a te ate wa bo ale ni. Nama abe m soa ni dega ka Naawen ale soa ni.

²⁰ Naawen a da ni kama a tuni. Ni abe pai ni nyinṣaṇa a tom a te Naawen pimpauk.

7

¹ Yōgyōgla de mi a yaali ayen m biisi ka wie ḥaaai ate ni ḥamarisi a te mu la wie.

Ku nala kama ase nuru a nin kan ta wari a nyε ale nipooba.

² Alege nidøa yaalik ale nipøk yaalik tuimaṇa yegayega ale boro la nyij nuru meena a ta wa dek pok, abe nipøk meena a ta wa dek chora.

³ Nidøa meena abe nyε wa ale magsi ayen wa nyε dii ase chora la, abe nipøk meena me a nyε wa ale magsi ayen wa nyε dii ase nipøk la ate ku niak ba meena.

⁴ Nipowa an soa wa nyin̄ka alege ka wa chorowa, chorowa me an soa wa nyin̄ka alege ka wa powa.

⁵ Ni abe kan gaari chaaba, nin ka ni a nin nyε noai yen ayen ni gaari chaab a puusi a te Naawen, alege kula ḥaaŋ nyij ni ḥman gum chaab ate Sitaana a kan ta nyε nyaka a jam ni jigi ya, ase ni a nin kan baga a chiibi ale chaab goomøa.

⁶ Mi a kan fe ni kama alege ka sinsaga ate mi a sak ni.

⁷ Dan ka mi nyiini mi a ta weeni ayen ni meena a nyε ase ka mi la, alege Naawen a te waai meena ka tiirim, m wa wa tiirim, m wa me wa tiirim.

⁸ Yōgyōgla de mi a yaali ayen weeni baai ale kan

ḥjman ta pooba ale baai ale kan ḥman ta choroba la ayen ku nala kama ale ba ale deri boro dila ase mi la.

⁹ Alege waai a dan kan baga a chiibi, wa abe faari nipøk yaase wa yali chora, kula ale zunchoŋ a gaam koarisa ale a de fu.

¹⁰ M ta ka sinsaga, ḥja abe daa mi dek sinsaga ayen m te baai ale ta pooba ale choroba la, ayen nipøk a kan basi wa chora,

¹¹ alege wa abe dan basi wa chorowa, wa abe kan yali, yaase wa ḥmani wa chorowa jigi, abe nuru waai a kan yiak wa powa.

¹² M ta ka sinsaga me, ḥja da Nyon̄owa sinsaga ayen m te ni, ayen Kirisita biik kaai pok a dan kan daa Kirisita biiga alege ate nipowa a siak ayen wa a bo ale wa, wa kan yiak wa.

¹³ Nipøk waai me a dan ta chora ate wa daa Kirisita biiga alege ate nidøawa a siak ayen wa a bo ale wa, wa kan basi wa.

¹⁴ Dii la chorowa waai ale kan daa Kirisita biik la a moata Naawen kama wa ale bo ale wa powa la nyij, powa me waai ale kan daa Kirisita biik la a moata Naawen kama wa ale bo ale wa chorowa la nyij. Dan ka daa di bisaṇa a kan chim be welensa, alege ku ale ka dii la ba ka be welensa.

¹⁵ Alege ba waai dek ale kan daa Kirisita biik la a daa yaali ayen wa basi m wala, wa baga a basi kama. Ku de po chorowa yaase powa baga a lueri kama, Naawen

a wi ni kama ayen ni boro ale suyɔgini.

¹⁶ Nama ze ayen powa nyij wa chorowa ale baga a nya varibasika, yaase chorowa nyij wa powa ale baga a nya varibasika.

¹⁷ Nuru meena abe boro a magsi chaab ale Naawen ale te wa tiirim buui la, ale wa ale jam ka dii alege ate Naawen a wi wa la. Juijui meena ate Kirisita bisa a tu la mi ale a sak ba dii la ale la.

¹⁸ Nuru waai a dan gebi wa yoari alege a chim Kirisita biik wa kan weeni ayen wa duisi a basi, waai abe dan kan gebi ya wa kan weeni ayen wa gebi.

¹⁹ Nuru a gebi wa yoari yaase wa an gebi ya ku daa wari ya, dii ale nyε wari yegayega la ale fi a zuli Naawen sinsanŋja.

²⁰ Waai meena abe ale jam ka dii alege ate Naawen a wi fu la, be kan tagri.

²¹ Fi jam ka yomma alege ate Naawen a wi fu la? Kan te ate ku a daani fu. Fi abe dan baga a nya siuk a kan ŋma chim yomma be pai siuk kula a tom.

²² Waai ale ka yomma ate Nyɔnɔwa a wi wa la a ŋman daa yomma, siuk kula po waai me ale kan daa yomma ate Nyɔnɔwa a wi wa la a yaa chim ka Nyɔnɔwa yomma.

²³ Naawen a da ni kama a tuni, dila nyij la ni ŋman daa nurubisa yomma.

²⁴ M suaata, waai meena a be va Naawen ase wa le jam

ka dii alege ate wa wi wa la.

²⁵ M ka sinsaga a nyini Nyɔnɔwa jigi a magsi chaab ale gbaŋ kaai ate ni ŋmarisi a te mu baai ale kan ta nipooba la wari ya, alege mi a yaali ayen m weeni ni ale m dek popola. M be ka waai ate Nyɔnɔwa a ta jiirim ale mu ale mariŋ mu.

²⁶ Ti dan nya ku ya le kasim tua dii nna yegayega la, mi a poli ayen nuru a dan deri boro dila ku le zun-choja.

²⁷ Fi ta nipowa? Be kan yiak wa. Yaa fi ka nipowa? Be kan ŋman faari.

²⁸ Alege fi dan faari nipoč, fi an nyε wabiowa, nipoč waai me ale kan yali la a dan yali wa an nyε wabiowa. Alege baai ale ta nipooba yaa choroba la a ta ka daani ka nna yegayega. Mi abe a yaali ayen m kasi ni ka daani ka de po.

²⁹ M suaata, mi a weeni ni ku de kama dii nyij la ti yaa le bo da ŋaai po la an soa dii ya. A ta nyini yɔgyɔgla de a cheŋ baai ale ta nipooba abe boro nna se ba an poom faari nipooba la.

³⁰ Baai ale a kum la abe a nyε nna se niniga a ka ba la. Baai ale a la la abe a nyε nna se ba sue an peenti la. Baai ale a da ŋanta la abe a nyε nna se ŋantaŋa daa ba ale sum soa la.

³¹ Baai me abe le ta tɛŋka de zuk ŋanta la abe a nyε nna se ba ka jaab la. Ale tɛŋka de ase ka, ale ka dii

yɔgɔyɔgla de nna, a za ka taam kama.

³² M kan yaali ayen ku de a daani ni. Nuru waai ale kan ta nipɔk la nyij a bo ka Nyɔnɔwa tuimaŋa jigi, dii nyij la wa a yaali ayen wa a nyɛ ate ka Nyɔnɔwa sui a peenti.

³³ Alege nuru waai ale ta nipɔk la nyij a bo ka tɛŋka de zuk wie jigi, dii nyij la wa a yaali ayen wa a nyɛ ate ka wa powa sui a peenti,

³⁴ ale ta popola buye. Nipɔk waai yaase nipɔkbili dii ale kan yali la nyij a bo ka Nyɔnɔwa tuimaŋa jigi, dii nyij la wa a pai wa dek meena a te Naawen kama, alege nipɔk waai ale yali la nyij bo ka tɛŋka de zuk wie jigi, dii nyij wa a yaali ayen wa a nyɛ ate ka wa chorowa sui a peenti.

³⁵ Mi a yaali ayen m maari ni kama, dila ale soa ate mi a weeni wienja de. Mi a kan yaali ayen m fe ni kama ale wienja de, alege mi a yaali ayen ni va ka Nyɔnɔwa nalimnyiini abe ni pa ni dek meena a te wa.

³⁶ Baai ale ta nonja a gomsi ayen ba yali chaab ale ɲman poli ayen ba basi chaab la, ka nidoawa a daa nyɛ wa ase wa koarisa pagra la ate wa ɲma a poli ayen wa faari wa wa abe faari. Wabiok a ka ku de po.

³⁷ Alege nuru waai ate ba kan fe wa alege ate ka wa dek popola po a weeni ayen wa kan faari wa la, wa abe kan faari nipɔk binni.

³⁸ Dila la waai ale faari la a nyeka wa maij alege waai ale kan faari la a nyɛ gaam.

³⁹ Nipok waai ale yali la a ka siuk a ɲma yali ase wa chora ale tɔalim boro la, alege wa chorowa a dan kpi wa ta siuk kama a yali ase nidoawa a nin ka Kirisita biik.

⁴⁰ Mi jigi wa ta supeentik kama ase wa a nin kan yali ya. Mi ale a ta popola ɲaai la ale la, mi abe a poli ayen ka Naawen Chiika ale a sak mu.

8

¹ Ni ale ɲmarisi gbaŋ kaai a te mu la ni biisi ɲandiin tii ate ba pai a kaab bogta la wie. Ku be ka wensie ase ni ale a weeni ayen ti meena a ta yam kama la, yam bula choa a basi kama ate nuru a ta kanjanta alege, ka ti ale a yaali chaab dii la ale a basi ate ti a chim ale chiika pagrimu.

² Nuru waai abe ale a poli ayen wa seba wie la a ze jaabɔa ase wa dek ale a poli dii la.

³ Alege Naawen a seba ka nuru waai ale a yaali wa la.

⁴ Dila la ni ale bek ase ɲandiin tii ate ba pai a kaab bogta la, ni baga a de ya la, ti meena seba ayen bogluk dek da jaab waai ale vua alege tama seba ayen ka Naawen yeŋ dekki ale boro.

⁵ Bogta abe dan poom bo wenŋmazuk yaase tɛŋzuk de ate "bogta" ale "tanbana" a piisi a boro,

⁶ alege ka Naawen yen dekki ale boro, wala abe le

tama ko. Wala abe ale jaab meena nyeero, wala nyij abe le tama boro. Yeezu Kirisita nyiini abe ale tama Nyɔnɔ ate wa lala nyij ate Naawen a nyε jaab meena. Wa lala nyij abe le tama boro.

⁷ Alege daa waai meena ale seba wensienja de. Nuruba gela a malim bogta ka nna yegayega, a ta jam pari jinla ba dan de ɔndiin tila chaab, ba a poli ayen bogluku ale soa ɔndiinta. Ate ba popola a yaa daani ba. Ba nyiem ya poli ayen ba ka nuru dantisa.

⁸ Nandiinta deka a kan basi ate ti a chim nuruba dek Naawen jigiya, ti abe dan kan de ya ti kan chim nuru kayaata.

⁹ Ni be kpesi ni dek ate baai siaka ale pagra la nyeka a kan basi ate baai siaka ale kan pagra la a tom wabaata.

¹⁰ Ase nuru waai popola ale a daani wa ale wieŋa de chaab la, a dan nya fi waai popola ale ka a daani fu ale bogta ɔnanta deka la ale fi boro a de bogta ɔndiinta ku kan te wa nyiŋbiiri ate wa maari a de?

¹¹ Dila fi sebika de nyij a baga a kaasi fi suoku waai siaka ale kan pagra la kama. Alege Yeezu Kirisita a kpi ka wa la la nyij me.

¹² Waai abe dan nyε kaasi wa Kirisita biik choa, a kaasi wa popola me, wa nyε kaasi ka Yeezu Kirisita dila.

¹³ Dila la mi a dan de bogta ɔndiinta ate m suok

a va dila nyij a nyε a kaasi Nyɔnɔwa, mi kan ɔjma a de bogta ɔndiinta, dii nyij la mi a kan yaali ayen wa a nyε wabiok wa.

9

¹ Mi a nya varibasika kama, mi a ɔjman daa wabaata yomma. Mi ka Yeezu tuimtomdɔ. Ni abe seba ayen Nyɔnɔwa Yeezu a pai wa dek a sak mi kama. Mi abe le mooli Naawen wieŋa a sak ni ate ni nya varibasika.

² Nuruba a dan poom a weeni ayen mi a daa Yeezu tuimtomdɔ alege nama ale siak ayen mi ka wa tuimtomdɔ, ni ale ka Kirisita bisa la nyij.

³ Mi ale ta dii a weeni baai ale a weeni ayen mi daa Yeezu tuimtomdɔ la ale nna.

⁴ Ku ta siuk kama ate ba a te mu ɔndiinta m tuimaŋa ase Yeezu tuimtomdɔ la nyij.

⁵ Mi me a ta siuk a yaali nipok a ta wa nyiem ase Yeezu tuimtomdɔba mbala, ale ti Nyɔnɔwa Yeezu suaatanja ale Piita ale ta ba pooma a nyiem dii la.

⁶ Daa mi ale Banabas ale magsi ayen ti tom ti dek a de.

⁷ Soji waai karo a tuni wa deka. Nuru waai me abe le a kpa la a de ka wa kpanni ɔnanta. Naapeerik kaai ale a kasi niiga la a ta siuk a de ɔja biisim kama.

⁸ Ku an magsi mi a va rubiik popola, dii nyij la ba ɔmarisi ku Naawen gbanja po kama.

⁹ Ku be ɣmarisi a bo Moosis Sinsaŋja po kama ayen, "Ni dan yik niiga a boro a fobi za ni kan bobo ɣa noaŋa." Naawen nyiŋ abe bo ale ka niiga?

¹⁰ Daa tama nyiŋ ate wa weeni dila? Wa abe ɣmarisi a te ka tama. Nuru waai abe le a kpa ale waai ale a che la a ta yiila kama ayen ba ale nya ba kpanni ɣanta.

¹¹ Ti abe bori ka ɣan maŋsa ni suniimaŋa po. Tama abe dan weeni ayen ni a te ti ɣanta ale ka tama me nyuenta ale la, ku gaam ni te ka kama.

¹² Nuruba ba chaab dan ta siuk a yiili ɣanta ni jigi, tama a ta siuk a gaam dila kama.

Tama a ta siuk kama a yiili ɣanta ni jigi alege tama an nyę di, ti chiibi wie meena kama ayen ti kan nyę wari ate di kaasi nuruba ate ba kan baga a mooli Naawen wienja.

¹³ Ni seba ayen baai ale a tom Naawen yenni po la a nya ba ɣandiintaŋa ka dula. Baai me ale nyę kaabka a te Naawen la a nya ba charuku ka dula.

¹⁴ Siuk kula po, Nyɔnɔwa a sak kama ayen baai ale a mooli Naawen wienja la ba a tuni ba ba tuimanja nyiŋ.

¹⁵ Alege mi an pai siuk ku de a yiili ɣanta ni jigi yaase mi a ɣmarisi gban̄ka de a pai siuk ku de a te mi dega. M dan kpi a zunchoŋ m le a nyę kude. Mi a kan te nuru pai ku de nyiŋ a valim mi.

¹⁶ M ka siuk a nak sunum mi ale a mooli Naawen wienja la nyiŋ ɣa. Ka Naawen ale weeni ayen mu a tom. Ku abe le bie m jigi ka nna yegayega ase m nin kan mooli wa wienja.

¹⁷ Ase dan kan mi dek ale lueri tuini a tom m ta siuk kama ayen ba a tuni mu. Alege ku ka fifioŋ ayen m tom dii nyiŋ la Naawen ale te mu tuini de.

¹⁸ Boan tutuna abe le mi a nya? M tutunaŋa meena ale m baga a mooli Naawen wienja abe m kan weeni ayen ba tuni mu m tuimanja nyiŋ ɣa. M daa nyę ku de m kan pai siuk kuui meena ate mi deri ta la ayen m ka waai ale a mooli Naawen wienja la.

¹⁹ Mi a daa nuru waai yomma alege mi a pai m dek kama a chim waai meena yomma ayen m baga a mooli Naawen wienja ate nuruba yegayega a nya varibasika.

²⁰ Mi a dan boro a mooli Naawen wienja a te Juuma, mi a nyę m dek ase ka Juu la, ate ba baga a nya varibasika. Ku daa fifiowa ayen m va Moosis Sinsaŋja, alege m dan boro a mooli a te baai ale a va Moosis Sinsaŋja la, mi a nyę m dek ase m ka waai ale a va Moosis Sinsaŋja la, ate ba baga a nya varibasika.

²¹ M dan boro a mooli a te baai ale kan daa Juuba la, mi a nyę m dek ka nna ase m da Juu la ate ba baga a nya varibasika. Ku de a kan sak kama ayen m kan va Naawen sinsaŋja, mi a va Yeezu sinsaŋja kama.

²² Mi dan boro me a mooli Naawen wienja a te baai siaka ale kan pagra ale Yeezu la, mi a nyε m dek ka dila ate ba baga a nya varibasika. Baai meena ate mi a mooli Naawen wienja a te ba la nyeka ale ka dii la, mi a nyε ka dila ate nuruba a baga a nya varibasika.

²³ Wienja de meena mi a nyε ka Naawen wienja nyin ayen m baga a nya niauŋ ku po.

²⁴ Nuru baai ale a chali la meena a chali kama alege wanyi ale a tuesi deerowa jamu. Ni abe basi ate ni wensiuku po boka a nala ase chalanja ale ka dii la ate nama me a tuesi jaab dila nyinj.

²⁵ Nuru waai ale a yaali ayen wa maa chali chala la a siak sinsak pagra kama ayen wa baga a chali de a tuesi jaab buui ate ba pa a te deerowa la, jabula abe kan benni ale kaasika, alege tama ale ti tuesi jaab buui la ka kaasi ka.

²⁶ Dila ale soa ate mi a kasim a chali yorr ayen m nueri la. Dila me ale soa ate mi a kan chubi a basiro la.

²⁷ Mi a nak m nyin̄ka kama ayen ka girigi ate m baga a yik ka ȳmapi, ate m dan mooli Naawen wienja a te nuruba abe ku ȳaanj nyinj Naawen kan zeri mi dega.

10

¹ M suaata, ni teeri dii ale jam a nyε ti kokpiensanja ale jam va Moosis la. Chiȳmari ale jam a lik ba ate ba meena

a lo beli kpeeni a jueli nalimnyiini.

² Ti abe dan ȳman ti weeni me ba ale jam a lo benni a jueli ale Moosis la a nyε ase ba jam a tuesi ka soka ale Moosis la.

³⁻⁴ Ba meena a jam de ka wenzuk ȳandiinta ale nyu nyiam puŋ kuui ate Naawen a jam te ba la po. Puŋ kula abe jam ka Yeezu dek.

⁵ Alege dila meena Naawen sui an jam peenti ale ba. Ba meena a jam kpi warì ka goanni po.

⁶ Ku de meena abe le ku kaam ti ate ti ka yaali ȳan baai ale kan daa ȳan manjsa,

⁷ yaase ti a kaab bogta ase ba ale jam a nyε dii la. Ase ba ale ȳmarisi Naawen gbanka po dii la, "Nuruma a jam kali ale ka chaab a de ale a nyu daata ale yiti a boro a gok."

⁸ Ti be kan ti ta nipok yaalilik tuima ase ba ale jam ka dii la ate da yeŋ po Naawen a ko nuruba tusa pisiye ale ȳa ta dii la.

⁹ Ti be kan nyε Nyōnōwa a nya ase ba gela ale jam a nyε dii ate Nyōnōwa a jam basi ate wiinja a dom ba a ko la.

¹⁰ Ti be kan a fobli ase ba ale jam a fobli dii ate Naawen a basi ate sabiilowa a ko ba la.

¹¹ Wienja de meena abe nyε kama ayen ȳa sak ti, nuruba abe ȳmarisi kama me ayen ȳa a kaam ti. Yōgyōgla de ate ti boro la tēŋka a yaa moata ka kpeglimka.

¹² Nuru waai abe le a poli ayen wa siaka a pagra la, a kpesi wa dek ate wa kan lo.

¹³ Nyenya kaai meena ate ni a tu la, me dek a jam nuruba jigi kama. Alege a magsi chaab ale Naawen ale puulim la, wa kan basi ate nyenya kaai ate ni kan baga a pik la a jam ni jigiya. Diipo ate ni a tu nyenyaka la, wa ale te ni pagrim ate ni baga a pik, abe wa te siuk ate ni nyini nyenyaka po a nyini.

¹⁴ Dila nyij, m dɔaba, ni kan ta wari a nye ale bogta kaab ka.

¹⁵ Mi a seba ayen ni ka baai ale ta yam a miŋ wie la ale soa ate mi a biisi a te ni. Daa mi abe le a weeni la nyiŋ alege nama dek poli ku po a nya.

¹⁶ Nyɔnɔwa ɻandiintaŋa ate ti nyiem a pai beerik ka a te Naawen jiam la, ti dan nyu ku a nye ase ti maari ka chaab a nyu wa ziimula. Boroboruku ate ti yik a ɻmari la ti dan ɻobi, ku a nye ase ti maari ka chaab a ɻobi wa nyiŋka la.

¹⁷ Dii nyiŋ la boroboruku ka kunyi, ta meena abe dan poom piisi dii dii ya ti ka bunyi ase nyiŋ yen la, dii la ti meena a ɻobi ka boroboruk yen.

¹⁸ Ni abe nya Izirali demma ate baai a jam maari chaab a de ɻan baai ate ba pa kaab te Naawen la ka bunyi.

¹⁹ Mi abe a weeni kama ayen bogluk yaase ɻandiin

tii ate ba pa kaab bogluk la daa ɻanta dega?

²⁰ Aaya, mi a weeni kama ayen ɻan baai ate ba pa a kaab bogta la, ba kaab a te ka chichirisa daa Naawen. Mi abe kan yaali ayen nama ale chichirisa a ta wari a nye ale chaaba.

²¹ Ku an magsi ni a nyu Nyɔnɔwa beerik po ale ɻman nyu chichirisa beerik po, ni an magsi ni kali a de Nyɔnɔwa ɻandiinta ale ɻman kali a de chichirisa ɻandiinta.

²² Yaa ti a yaali ayen ti basi ate Nyɔnɔwa a ta ka nyuri ya? Ti abe seba kama ayen ti an pagra a gaam wa.

²³ Nuruba a weeni kama, ayen ti baga a nye dii meena kama. Ku ka wensie, alege daa wieŋa meena ale nala. Ti baga a nye dii meena kama, alege daa wieŋa meena ale a maari ti.

²⁴ Nuru waai abe ka a nye dii ale di niak wa dek wa nyiini la, alege dii ale di niak wa chaab la.

²⁵ Ni baga a da ɻandiin tii meena ale bo yaba la kama a de ale kan begi. ɻandiin tila chaab deka an magsi ku a daani ni popola.

²⁶ Ase ba ale ɻmarisi Naawen gbaŋka po dii ayen, "Teŋka ale jaab buuri meena ale bo ka po la ka Nyɔnɔwa ale soa".

²⁷ Ase baai ale kan daa Kirisita bisa la a dan wi fu ayen fi jam de ɻandiinta ale ba, ɻandiin tii ba pa a zaani fi niŋ la kan begi, popola daani ka nyiŋ.

²⁸ Alege waai a dan weeni fu ayen ḥandiintaŋa de ba pa kaab ka bogta, kan de ḥandiin ti la nuru waai ale weeni fu la ale wa popola daani ka nyinj,

²⁹ daa fi dek popola alege nwala popola nyinj.

Ase nuru waai ale bek ayen ka boa ale soa ate mi ale ta siuk a nyε dii la waai siaka ale kan pagra la a baga a kasi mi ate mi a kan nyε.

³⁰ Nuru waai abe ka siuk a bo a mini mi ḥandiin tii ate mi a te Naawen jiam ti nyinj la.

³¹ Dila la, wa dii meena ate fi a nyε, fi a de yaase fi a nyu, be a nyε ate ku te Naawen zula.

³² Ni kan basi ate ni nyeka a basi ate Juuba yaase baai ale kan daa Juuba la yaase Kirisita bisaŋa a tom wabiok wa.

³³ Ni abe a nyε ase mi ale a nyε dii la. Mi a nyε kama ayen waai meena sui a peenti, m be kan poli ka dii ale a niak mi la, alege dii ale a niak nuruba ba chaab la, ate ba baga a nya varibasika.

11

¹ Ni abe a tomsi mi ale a nyε dii la, ase mi ale a tomsi Yeezu Kirisita dii la.

² Mi a pak ni kama, dii nyinj la ni ale kasim a teeri m wie la ale a va sinsak ḥaai ate m sak ni la.

³ Alege mi a yaali kama ayen ni miŋ ayen Yeezu Kirisita a ta pagrim kama nuru meena zuk, ate chora a ta pagrim wa po zuk, ate

Naawen a ta pagrim Yeezu Kirisita zuk.

⁴ Dila nidɔa waai a dan boro a puusi yaase wa a tuesi biik Naawen jigi a biisi a te nuru bori sunsunj ale vuk zutok, ku a te Yeezu Kirisita ka chivie.

⁵ Nipɔk waai me a dan boro a puusi yaase wa a tuesi biik Naawen jigi a biisi a te, nuru bɔari sunsunj alege an bobo bobik ku a te wa chorowa ka chivie, wa ale nipok waai ale chiiri wa zuk la ka bunyi.

⁶ Nipowa abe dan kan bobo zuk bobiga, wa baga a che wa zuisaŋa kama. Ku abe ale ka chivie ate nipok a che wa zuisa yaase wa chiiri si la, wa kasim pa bobik a bobo wa zukku.

⁷ Nidɔa an magsi wa bobo wa zuwa dii nyinj la Naawen a nyε wa ase ka wa dek la ate wa a sak Naawen zulajna. Alege nipok a sak ka nidɔa zulajna,

⁸ Daa nipok nyipik kobi ate Naawen a pa nyε nidɔa, alege ka nidɔa nyipik kobi ate Naawen a pa nyε nipok.

⁹ Yaase Naawen a nyε nidɔa ka nipok nyinjna, alege wa nyε nipok ka nidɔa nyinj.

¹⁰ Dila ale soa ate nipok a magsi ayen wa pa bobik a bobo wa zukku ate ku sak ayen wa ta siuk a puusi ale a tuesi biik Naawen jigi a biisi a te, ate sabiiloma a nya ayen wa ta siuk.

¹¹ Ase ti ale ka Kirisita bisa la nipok a ta tulim kama nidɔa jigi ate nidɔa me a ta tulim nipok jigi.

¹² Naawen abe le pa nidøa nyipik kobi a nye nipøk la, ku ka dila ate nipøk a yaa biak nidøa. Naawen abe le nye jaab buuri meena a basi tønka zuk.

¹³ Nama dek a poli nya ase ku magsi ayen nipøk a puusi a te Naawen nuru boari sunsunj ate jaab an lik wa zukku.

¹⁴ Naawen nyeka de a sak kama ayen nidøa a dan ta zuwoンsa ku ta ka chivie,

¹⁵ alege nipøk jigi ku ka nalin. Naawen a te wa zuwoンsanja kama ayen si a lik wa zukku.

¹⁶ Alege waai a dan ka a siak mi ale weeni dii la, mi ale ta dii ayen m weeni la ale tama yaase Naawen nuruma tigsiku a ญman ka kisuk ku choa a magsi chaab ale Naawen puusika.

¹⁷ Yøgøgøla de ate mi a yaali ayen m weeni dii la, m kan ญman pak ni, dii nyin la ni ale a tu chaab la a kan niak ni alege a kaasi ni kama.

¹⁸ Nuruba abe weeni mu kama ayen ni a poori ka chaab a tu. Mi abe seba ayen wensie a bo ku po kama.

¹⁹ Ku abe daa chichama, poori ka a bo ni sunsunj kama ayen ku basi ate ba seba baai ale sum a ta siaka la.

²⁰ Ni a dan tu chaab ญandiin tii ate ni a de la daa Nyønøwa ญandiinta.

²¹ Ni a dan boro a yaali ayen ni de, m ba ale deri a kpabi a de ate nyu ale kan limsi m ba, ate baai a chak alege baai kom a ta ba.

²² Ni abe ta ni dek yeri kama a de ale a nyu. Ni kisi Naawen nuruma kama? Baai ale kan ta jaab la, ni a yaali ayen ni basi ate ka chivie a yik ba? M le weeni ni ayen ka boa? M kan pak ni.

²³ Sinsak ญaaate mi a sak ni nna ka Nyønøwa sinsaga, ayen yok kuui ate Judas a bobri a pa Yeezu da la, yok kula dek ate Yeezu Kirisita a yaa pa boroboruk,

²⁴ a te Naawen jiam alege yik ku ญmari a yaa weeni, "Mi nyin ka ale nna ate mi a pa kaab a te ni. Ni be kasim a nye nna wa a teeri m wari."

²⁵ Ba ale nueri junøai ญandiinta la, Yeezu Kirisita a yaa pa beerik, a yaa weeni ayen, beerik ka de a sak ka Naawen ale nye noayen paalika ale ni la. Ku la abe nye ka mi ziimu nyin. Diipo meena ni dan boro a nyu, ni be a teeri m wari.

²⁶ Ku de kiri abe le diipo meena ni dan boro a ญobi boroboruku de ale a nyu beerika de po, ni kasim a moli Nyønøwa kumu wie ate wa taam ga jam.

²⁷ Ku be ale ka dii la nuru waai a dan ญobi Nyønøwa boroboruku ale nyu wa beerika po ale biem ku kan te Nyønøwa zula. Dila wa be nye ka wabiok a kaasi Nyønøwa nyin ka ale wa ziimu.

²⁸ Dila nyin la waai meena nyiem be kpesi nya wa dek a magsi abe wa ge ญobi

boroboruku abe wa nyu beerika po.

²⁹ Ate waai a dan kan miij Nyɔnɔwa nyinka kiriya ale ɣobi boroboruku, a nyu beerika po wa ta ka buusa boka a jam wa dek jigi.

³⁰ Dila nyiŋ abe le ni ba yega a wiak ale wobsa ate yega me va dila nyiŋ a kpi.

³¹ Ti nyiem abe dan de niŋ a kpesi ti dek a magsi Naawen a kan bo ti buusa.

³² Alege Nyɔnɔwa a bo ti buusa kama ale a namsi ti ate kula kan basi ate wa kaasi ṭenka meena a maa gum ti du.

³³ Dila la, m suaata, ni nyiem a dan tu chaab ayen ni de Nyɔnɔwa ḥandiintaŋa, ni be limsi chaab.

³⁴ Kom abe dan ta waai wa de yeri abe wa ge jam. Ate ni ale tu chaab a nyɛ dii la, Naawen kan bo ni buusa. M dan jam ni jigi, wa yoanaŋa buuni m ni nyɛ ɣa a magsi.

12

¹ M suaata, yɔgɔgla de mi a yaali ayen m weeni tiirin tii ale a nyini Naawen Chiika jigi la wie. M be a yaali kama ayen ni seba wensienja meena a magsi chaab ale tiirintaŋa de.

² Nama abe ze ayen ni ale jam kan ta siaka ale Naawen la, ni jam be siuku kama ale ni ale a kaab bogta ate ti ka nyuvuri la.

³ Mi a yaali ayen ni seba ayen nuru waai ate Naawen Chiika a bo ale wa la an baga a ka te Yeezu. Nuru waai abe m baga a weeni ayen Yeezu

ka Nyɔnɔ, ka Naawen Chiika a nin te wa siuk.

⁴ Chiika tiirintaŋa ka nna tɔgatɔga, alege ka chiik yeŋka ale a te.

⁵ Suita tɔgatɔga ate nuruba a tom ba tuimanja alege ka Nyɔnɔ yeŋka la ate ba tom a te wa.

⁶ Seba ka ka tɔgatɔga ate nuruba a tom a te Nyɔnɔwa alege ka Nyɔnɔwa ale a te seba kala waai meena ate ba a tom a te wa.

⁷ Naawen abe basi kama ate wari a bo nuru meena wanyiwanyi jigi a sak ayen Chiika a bo ale kula nyɔnɔ kama ayen wa a maari Kirisita bisaŋa meena.

⁸ Naawen Chiika a te waai yam kama ate wa dan biisi biik abe yam bo ka po. Chiik yeŋka me a te waai sebika ate wa dan biisi biik abe ka chim sebika biik.

⁹ Chiik yeŋ kala me ale te waai siaka nna yegayega ale a te waai me pagrim ate wa baga a puusi ate yɔgnyeensa a nya nyinjɔgsa.

¹⁰ Chiika a te waai me pagrim ate wa dan puusi wakperikaliisa a nyɛ, a basi ate waai a tuesi biik Naawen jigi a biisi a te, a basi ate waai me a biisi a gaari tiirin tii ale nyini Naawen jigi ale tii ale kan nyini wa jigi la. A basi ate waai me a baga a biisi bichan, a basi ate waai me a baga a biisi dii ate ba weeni la kiri.

¹¹ Alege ka chiik yeŋ kala dek ale a tom dila meena, ka ale a yaali dii la. Ka a te waai meena tiirimu ka tɔgatɔga.

¹² Yeezu Kirisita a nyɛ ase

ka nurubiik nyij ale ka dii la
alege ta kabta tøgatøga. Ka
ta ka kabta tøgatøga alege be
ka nyij yen ka la.

¹³ Ku be ka dila tama jigi,
ti ka Juuba yoo, ti daa Juuba
yoo, yom yaase daa yom yoo
ti maa chaab tuesi ka so yen
ale chiik yenka. Naawen
abe basi ate ka chiik kala a
bo ti suniimaña po.

¹⁴ Dii la nyiñka dek daa
kauk yeonjøa alege ka kabta
yegayega.

¹⁵ Ase nantuoku dan
weeni ayen ku ale kan daa
nisa la nyij, ku maa daa
nyiñka po, kula a kan basi
ate ku kan maara chim
nyiñka po.

¹⁶ Ase tunni a dan weeni,
ayen, di ale kan daa num la,
di maa daa nyiñka po, kula
a kan basi ate di kan maara
chim nyiñka po.

¹⁷ Ase nyiñka meena daam
dan ka num, bu le nyøe ka se
a womu? Ka daam abe dan
ka tuiiri, di nyøe ka se a wom
nyummøa?

¹⁸ Ku abe le ka dii la,
Naawen a nyøe nyiñka kama
ate ka ta kabta tøgatøga ase
wa dek ale a yaali dii la.

¹⁹ Dila la, nyij abe ti karo
ase ka a nin ka kauk yeon
nyiñni.

²⁰ Ku abe le ka dii la, kab-
tanja a piisi kama alege ka
nyij yenka la.

²¹ Dila la nyij la, nummu
a kan baga a weeni nisaña,
ayen bu kan yaali si. Yaase
zukku a baga a weeni
nañsaña ayen ku kan yaali
si.

²² Nyiñka kab tii ate tama
a poli ayen kab tila a wobsa
la a dan kan karo ti kan baga
a nyøe wari ya.

²³ Kab tii me ate ti a poli
ayen kab tila a ka tuilim la,
ti a ñmasi a nya kab tila
kama nalimnyiini, ale kab tii
me ale kan nala nina po, ti
kpesi a nya kab tila kama
nalimnyiini.

²⁴ Kab tila me, kab tii ale
nala la a kan yaali. Naawen
dek abe le nyøe nyiñka dii la,
wa nyøe kama ayen tama ale
a poli ayen kab tii ka tuilim
la a nya zula.

²⁵ Naawen abe nyøe ku
de kama ayen nyiñka kabta
tøgatøga a kan poori chaaba
alege nyøe magsi a boro.

²⁶ Ase nyij kauk kunyi a
daa nam, kaab yontanja me
a maara nam kama. Kauk
kunyi a dan nya zula kaab
yontanja me maara nya ka
masim.

²⁷ Ni meena abe a nyøe
ase ka Yeezu nyiñka la, ni
meena wanyiwanyi abe ka
wa nyiñka kabta.

²⁸ Kirisita bisaña po
Naawen a te waai meena
wa tomka jigi kama. Wa
piilim ale ka tuimtomdøba,
a pa sañ baai ale a mooli
Naawen wannia la, butawa
baai ale a sak Naawen wannia
la. A yaa pa sañ baai ale
a tom wakperikaliisa la, a
pa sañ baai ale ta pagrim
a puusi ate yøgnyeensa a
nya nyinjyøgsa, yaase ba a
maari nuruba, yaase ba a
sak tuima ale ña tom dii la,
yaase ba a biisi bichan.

²⁹ Ba meena abe daa tom-teerøba yaase baai ale a mooli Naawen wie la yaase sagrøba. Daa waai meena ale ta pagrim a baga a tom wakperikaliisa.

³⁰ yaase ba a puusi ate yøgnyeensa a nya nyinjyøgsa yaase ba a biisi be chañsa yaase ba biisi dii ate ba weeni la kiriya.

³¹ Ni be a pii nyij ate ni nya tiirim tii ale ta tuilim la.

M be le sak ni sumarka dek ni ale ni nyε dii la.

13

¹ Mi a dan poom baga a biisi teñzuk de ale wennymazuk biisanja meena ale kan yaali nuruba ku a nyε ase m biisi a nuem kama nna ase loñi la yaase gunjøn la.

² M be dan poom baga me a mooli Naawen wanní nalmiyiini, ale seba, a baga a miñ Naawen wa wasusunja meena, ale ta siaka yegayega a baga a weeni guuta ayen ti voori a yiri ga duak jigi yoñ, alege ka yaalika ale nuruba m ka kiriya.

³ M dan pai m ñanta meena a chari nuruba ale basi ate ba ju mu ale bolim alege ka yaalika ale nuruba ku kan maari mu.

⁴ Ase fi dan a yaali nuruba fi a yik fi sui kama ale ba, ale a ta jiirim ale ba, fi dan a yaali nuruba fi kan ta nyuri nyeka, yaase fi a kuulimu yaase fi ta kanjanta,

⁵ fi dan a yaali nuruba fi kan ta tukpariya yaase

butuemwa yaase supurimøa, fi dan a yaali nuruba fi kan kasim a teeri ba ale nyε fu kaasi dii ya.

⁶ Nuru baai ale ta yaalika la a kan ta supeentik ase nuruba a nin tom kaasi alege ba a ta supeentik ale ka nuruba nyε masika.

⁷ Yaalika a basi ate ti a chiibi wari meena kama a basi me ate wie a dan poom a daani ti ti diem ta siaka, a basi a te ti yiila a bo ale Naawen ale a dun ti sue wari meena po.

⁸ Ku be le ka dii la, yaalika a kan kpegli. Ba dan poom a mooli Naawen wanní di kan benni, a biisi be chañsa ku le kpeglim, ba ale seba nna yegayega alege seba kala ale taam.

⁹⁻¹⁰ Ti diem a ze wari meena. Ti ale a mooli Naawen wanní la an diem nueri ya. Alege dii ale chim wamañ la da dii dai ale jam, ate dii ale kan daa waman la a muriñ be.

¹¹ Diipo ate mi a jam ka biik la, mi jam ta ka binbain biik ale binbain popola alege yøgyøgla de ate mi a pak la, mi yaa basi binbain nyeka kama.

¹² Dii ate ti a nya yøgyøgla de nna a nyε ase ka nyaasuj po ate ti a nya la. Ti be kan nya a chagi. Alege ku le jam diipo ate ti seba Naawen chak abe ti miñ wie meena.

¹³ Ku abe le ka dii nna, wie ñata ale tali. Wa ñala abe le siaka, ale yiila, ale yaalika alege wie ña de ñata wa dii ale taam la ale yaalika.

14

¹ Yaalika ka tiirim kpiem, alege mi an ŋma a biisi bu la wie. Alege ku nala a magsi kama ayen ni ta Chiika tiirintaŋa. Tiirintaŋa de po buui ale nyę wari nna yegayega ale buui ate fi baga a mooli Naawen biika la.

² Nuru waai ale a biisi bichan̄ la, a kan biisi a te nuruba, wa biisi a te ka Naawen, dii nyin̄ la waai kan miŋ ka kiriya. Ka wensie wa susuga ate wa va Naawen Chiika pagrim nyin̄ a biisi.

³ Alege waai ale a mooli Naawen biika la a biisi a te ka nuruba ale a maari ba, ale a te ba nyin̄biiri ale a te ba suyɔgini.

⁴ Nuru waai abe le a biisi bichan̄ ka la a maari ka wa dek, alege waai ale a mooli Naawen biik a te nuruma la a maari ka Kirisita bisaŋa meena.

⁵ Mi a yaali ayen ni meena ate a biisi ka be chaŋsa ale m ŋman goanti a yaali ayen ni ta ka tiirim buui ate ni baga a mooli Naawen biika la. Dii la waai ale a mooli Naawen biika la a gaam waai ale a biisi be chaŋsa la kama. Be nin ka waai a nin weeni dii ate wa biisi la kiri ate ku maari Kirisita bisaŋa meena.

⁶ M suaata, mi abe dan jam ni jigi a biisi bichan̄ a te ni, ni kan nya nyuenta ku po. Ka Naawen a nin pa wari a sak mu ayen m weeni ni yaase wa pa sebika a te mu ayen m pa sak ni yaase biik a nyini wa jigi ayen m biisi a te ni yaase sinsaga ate m sak ni.

⁷ Ase paampuuŋ yaase kpanuŋ nna, nuruba dan ka a peeri yaase ba a nak nalimnyiini, baai ale a wom la ale nyę ka se a seba ba ale a keri yi dii la.

⁸ Nuru waai abe le a peeri damuniŋ a wi nuruba ate ba a cheŋ kpaliŋ po la a dan kan peeri a wi nalimnyiini ka wana ale wa gomsi a magsi kpaliŋ ka?

⁹ Ku abe ka dila degadega, nuruba a kan miŋ fi ale a biisi dii la kiriya ase fi ale a biisi bichan̄ ŋa. Dila fi a biisi a basi ka vioku po.

¹⁰ Biisa tɔ̄gatɔ̄ga ale piisi a bo teŋzuk de alege si meena a ta kiri kama.

¹¹ Alege nuru a daa biisi be kaai ate mi kan womu, nuru wa ka nichaano mi jigi, mi me a chim nichaano wa jigi.

¹² Nama dek abe le kasim a yaali Naawen Chiika tiirintaŋa la, ni abe nyę nyin̄biiri meena ate pa tiirin tii ale ti maari Kirisita bisaŋa la a tom.

¹³ Nuru waai ale a biisi bichan̄ la abe a puusi a te Naawen ate wa te wa tiirim buui ate wa ale baga a biisi wa ale weeni dii la kiri.

¹⁴ Ase m dan a puusi a biisi bichan̄ m chiika me a puusi kama alege ku kan maari m popolaŋa.

¹⁵ Ku abe dan ka dila, mi m nyę ka se? Mi ale kasim a puusi ale ka m chiika ale m popolaŋa, abe mu a yi yiila me ale m chiika ale m popolaŋa.

¹⁶ Ase waai a dan boro a puusi a te Naawen jiam ale

chiika nyiini nuru waai a dan maa bo tuka po wa ale nye ka se a weeni ayen, "Ku be nye dila"? Siuk karo a te wa baga a mij wa ale a weeni dii la.

¹⁷ Naawen jiamu te ka a dan poom magsi, nuru m wala a kan bola a nya maarika.

¹⁸ Mi a nye Naawen jiam kama dii la mi a biisi be chanjka a gaam ni meena kama.

¹⁹ Alege Kirisita bisa tigsun ku po mi a dan biisi wie janu a sak nuruba ate ba mij a zunchon m le biisi be chanjka wie tusidi.

²⁰ M suaata ni kan ta bimbain popola, ni a poli ase baai ale pak la. Alege biem jigi ni a nye ase biluaata la ate ba ze biem deema la.

²¹ Ba njamarisi Naawen gbanjka po ayen, Naawen a weeni ayen,

"M le basi ate nuru baai ale a biisi be chanjsa la ate ba biisi a te m nuruma."

M le basi ate nicham pa ba noa a biisi a te ba, alege m nuruma a kan womu."

²² Dila la tiirim buui ate fi baga a biisi bichanj ka la a sak ka pagrim waai ale kan daa Kirisita biik la jigi, alege tiirim buui ate fi baga a chogsi a biisi Naawen biik a te la a sak ka pagrim Kirisita bisa ja jigi.

²³ Kirisita bisa ja abe dan tu ate waai meena a biisi bichanj ate Kirisita be sii ate ba an diem a sak ba la yaase baai ale kan daa Kirisita bisa

la a jam jo, ba kan weeni ayen ni meena ka yesinsa?

²⁴ Alege waai meena a dan chogsi a biisi Naawen biika a te ate waai ale kan daa Kirisita biik la yaase Kirisita biik kaaj ate ba an diem sak wa la a jam jo a wom ba ale a biisi dii la wa le siak wa tom kaasika. Wie njaai ate wa a wom la ale bo wa buusa,

²⁵ wa susuga popola ja meena ale lak a sak, ate wa koori ten zuli Naawen a siak wa kaasuj ku abe wa weeni ayen, "Wensie Naawen a bo ni sunsuj dela kama."

²⁶ M suaata mi ale a weeni dii la kiri ale nna, ase ni dan tu chaab ayen ni puusi Naawen, nuru ale ta yili a yi ate wa choa a sak ate wa choa a biisi Naawen ale lak dii a sak wa la ate wa choa a biisi bichanj ate wa choa a biisi bichanj ka kiri a sak nuruma. Ni abe a nye wari meena ate ku a maari Kirisita bisa ja ate ba siaka a pagra.

²⁷ Ase nuru waai a dan poom ayen wa biisi bichanj, ba chim nuruba baye yaase bata, ba kan gaam dila, ate m wa a dan biisi nueri abe nwala me a njman biisi ate nuru wa choa a biisi dii ate ba weeni la kiri.

²⁸ Alege waai a dan kan boro a biisi ku kiri ya, nuru waai ale a biisi bichanj ka la abe goori abe wa a biisi wa popo a te wa dek ale Naawen.

²⁹ Naawen a dan te nuruba baye yaase bata biik, ba abe biisi ate mbala kpesi be kaai ate ba a biisi la a nya.

³⁰ Alege nuru waai a dan kali tuka po ate Naawen a te wa biik, waai ale liŋ boro a biisi la abe basi ate nwala a biisi.

³¹ Ni meena a tuesi biik Naawen jigi a biisi wanyi wanyi ate waai meena a baga a zamsi a nya nyiŋbiiri.

³² Nuru waai ale baga a tuesi biik Naawen jigi a biisi la abe kpesi yik wa tiirimun alimnyiini.

³³ Dii nyiŋ la Naawen a kan yaali butinka tuima alege wa yaali ka noayen ale suyɔgini.

Wie ḥaaai abe le a nyε Naawen nuruma tuka po la ale la.

³⁴ Nipooma a nyiem abe a nyε dikki. Ba an magsi ba a biisi a magsi chaab ale Juuma Sinsanjña ale weeni dii la, ayen nipooma kan chim niŋ deeroba.

³⁵ Ba a dan a yaali ayen ba bek a miŋ wari kiri, ba bek ba choroma ba yeenja Kirisita bisa a dan tu ate nipoč a biisi wa a te ka wa dek chivie.

³⁶ Yaa Naawen wannia nyini ka nama jigiya? Yaa di jam ka nama nyiini jigiya?

³⁷ Nuru waai abe daa poli ayen wa ka Naawen tom-teero yaase wa ta Chiika tiirimun, wa abe miŋ seba ayen mi ale ḥamarisi dii a te ni la a nyini ka Nyɔnɔwa jigi.

³⁸ Nuru waai ale a yaali ayen wa zeri ku de la abe zeri ate wa nam ku nyiŋ.

³⁹ Dila la, m suaata, ni basi ate ni suniima a bo Naawen

biika tuesi biik alege ni kan zeri be chaŋka biiga

⁴⁰ Ni be nyε wari meena a va abe le nyε a magsi.

15

¹ M suaata, mi a yaali ayen m teeri ni wa paali maŋsa ḥaaai ate mi a mooli a te ni ate ni siak la a nyε ase ka nyubi ate ni za di zuk ale siaka la.

² Naawen wannia ale la ate mi a mooli a te ni. Ni dan kasim ta siaka ale di, di ale vari ni a basi alege ni dan kan sum ta siaka ni kan nya varibasika.

³ Ba a sak mi ka wa dii ale chim wari dek a gaam wie meena la ate mi me a pa sak ni. Wa dila ale Yeezu Kirisita a kpi kama ti wabaataŋa nyiŋ, ase ba ale jam ḥamarisi Naawen gbaŋka po dii la.

⁴ Wa abe le kpi la, ba gu wa kama ate ku daanja ta danni wa yiti kum po ase ba ale jam ḥamarisi Naawen gbaŋka po dii la.

⁵ Wa abe le yiti kum po la wa pa wa dek kama a sak Piita a ḥaman pa wa dek a sak wa ḥaanjiirima pi ale bayewa.

⁶ Wa a ḥaman pilim pa wa dek a sak wa ḥaanjiirima ba chaab kobsinu. Ba gela a diem boro kama alege ba gela a kpi.

⁷ Wa ḥaman pilim pa wa dek me a sak Jeemsi, ku ḥaanji nyiŋ a ḥaman pa a sak tuimtomdɔma meena

⁸ Ku kpelimka meena wa yaa pa wa dek a sak mi. Alege mi abe ka waai ate ba

biak mu diipo ale kan magsi ba biak mu la.

⁹ Dii la mi ka wa tuimtomdōma po ḥaañ deno. Mi an poom magsi ayen ba a wi mu ayen tuimtomdō, dii nyiñ la m namsi Naawen nuruma ka yegayega.

¹⁰ Alege jinla mi ale ka nuru waai choa nna, ka Naawen niaka nyiñ. Naawen ale te mu tiirim buui la mi an yik kaasi ya. Mi abe tom kama a gaam Yeezu tuimtomdō mbala, alege daa mi dek nyiñ ka Naawen niaka nyiñ ate m baga a tom.

¹¹ Dila la dan ka mi ale mooli yaase tuimtomdō mbala ale mooli, wa dii ate ti meena a mooli la ale la, dila abe le ni ta siaka ale di.

¹² Yøgyøgla de ate nuruba a mooli ayen Yeezu Kirisita a yiti kum po la, ni ba gela a weeni kama ayen baai ale kpi la a kan yiti kum po.

¹³ Ku la abe dan ka wensie, ku a sak kama ayen Yeezu Kirisita an yiti kum po.

¹⁴ Yeezu Kirisita abe dan kan yiti kum po, wa dii ate tama a mooli la ale nama siaka ale Yeezu ate ka kiri ya.

¹⁵ Tama ale weeni dii ti mooli ka po la a sak kama ayen ku ka ku tøga ale Naawen ale tom dii la, dii nyiñ la tama weeni ayen wa basi ate Yeezu Kirisita a yiti kum po, alege ku be dan kan wensie ayen baai ale kpi la a kan yiti kum po, Naawen abe m basi ate Yeezu yiti kum po.

¹⁶ Dii la baai ale kpi la

dan ka a yiti kum po dan ka di Yeezu Kirisita abe m yiti kum po.

¹⁷ Naawen a dan kan basi ate Yeezu Kirisita a yiti kum po, ni siaka ale wa ka kinla, ate ku a sak ase ni bo ka ni wabaatanja po la.

¹⁸ Ku abe ḥma a sak me ayen baai ale ta siaka ale Yeezu alege kpi la meena a bo ka ninam po.

¹⁹ Tama ale ta yiili ḥaañ ale Yeezu Kirisita la dan ka wa te ti tøŋka de zuk nyuvunni nyiini, ti ka niniga nyam a gaam waai meena tøŋka zuk.

²⁰ Alege ku ka wensie ayen Naawen a basi ate Yeezu a yiti kum po kama ate ku a sak ayen baai ale ta siaka ale wa alege kpi la, wa le basi ate ba yiti kum po.

²¹ Nuru yen nyiñ abe le soa ate nuruba a kpi la, wanyi me nyiñ ale soa ate nuruba a yiti kum po.

²² Baai meena ale Adam ale ka bunyi la a kpi kama, dila nyiñ me ate baai meena ale a chim bunyi ale Yeezu la wa basi ate ba yiti kum po.

²³ Alege Naawen ale basi ate waai meena a yiti kum po a maggi chaab ale wa ale yaali ku dii la. Naawen a basi ate ka Yeezu a de ninj a yiti. Yeezu yaa dan ḥman jam, baai ale jam ta siaka ale wa la yaa yiti.

²⁴ Ku ḥaañ nyiñ ate tøŋka yaa kpeglim. Yeezu yaa le nak a nya pagrim chichiri sii ale ta pagrim la zuk ate wa yaa pa naamu a te wa kowa Naawen.

25 Yeezu ale kasim a de wa naamu kama ate Naawen a ga nak yiak wa dachaasa meena ate Yeezu tabi ba zuk.

26 Dachiak kaai ate Naawen za wa nak yiak a kpeglim la ale kum.

27 Naawen gbanjka po ku weeni ayen, "Naawen a basi kama ate Yeezu a nya pagrim ḥjanta meena zuk ale tabi zuk." Ku be weeni a lagri kama, da ayen Naawen dek a maa gum du kama. Naawen dek ka waai ale wa basi ate Yeezu tabi ḥjanta meena zuk.

28 Alege Naawen a dan pa jaab buuri meena ate Yeezu a nya, Yeezu, Naawen biika yaa le pa wa dek a te Naawen waai ale pa jaab buuri meena a te wa la, ate Naawen a yaa a nya jaab buuri meena zuk.

29 Ni be te ti poli nya baai ate ba yik ba ate ba zaani baai ale kpi la naŋkula po a te ba soka la. Ku abe dan ka wensie ase nuruba ale a weeni ayen baai ale kpi la a kan yiti kum po la, ka boa abe le soa ate ba a te nuru bala soka a magsi kpeema?

30 Ka boan jaab ale soa ate tama a chali a jo biem po,

31 a tu kum daanja meena? Kanjan tii ate mi ta ni nyin la ale basi ate mi a weeni ku de. Be ka Yeezu Kirisita me nyin ate m ta kanjantaña.

32 Ase baai ale kpi la a dan ka a yiti kum po, mi ale tu chaab ale goai duŋsaña Efisos tẽŋka po la, ka boan jaab nyuenta ate m nya ku po. Be dan ka dila ase ba ale weeni dii la ayen, "Ti a de

abe ti a nyu ale ti baga a kpi chum kama."

33 Ni abe kan te nuruba a paasi ni. Ni dan pa ni dek a maŋ nuru kaasunta ba ale kaasi ni.

34 Ni te ate ni popola a ḥjman jam abe ni basi wabaata nyε ka. Ku magsi chivie ta ni kama ni ale kan seba Naawen la nyin.

35 Nuru waai ale bek ayen, baai ale kpi la ale nyε ka se a yiti kum po. Ba dan yiti ka boan nyin̄sa chaab ate ba le tara?

36 Bettä bega ale la. Ase fi dan bori biri tẽŋ, di kan deri a nyini viowa, se di poak abe di yaa nyini.

37 Jaab buui ate fi a bori la ka biri, da dii dai "wiiti" biri yaase jaab yoŋ biri, ku da ayen ka kinni ale vioku meeňa.

38 Naawen ale a te be dii ate ba bori la kiri dii choa ate wa a yaali la, wa a te kama a magsi chaab ale ka be dii choa la.

39 Nanvuuta ale bo tẽŋzuk de la nyin̄saña a daa nyin̄ yε̄sa, nurubisa nyin̄saña ka si toga, duŋsa nyin̄saña si toga, nuinsa nyin̄saña si toga ate juma me nyin̄saña si toga.

40 Wenŋmazuk ale tẽŋzuk ḥjanta meena a ta nyin̄sa ka ma. Wenŋmazuk ḥjantaña nyin̄saña nalimu ka bu toga ale tẽŋzuk ḥjantaña nyin̄sa nalimu.

41 Wenbinni a ta di me dek nalim kama, Chiika a ta ka dek nalim, chiŋmarisaña me a ta si dek nalim.

Chinjmarisaja nalimu a poom diem ka tøgatøga.

⁴² Ku ale ku nyε dii baai ale kpi ale ge ate Naawen a basi ate ba yiri kum po la jigi ale nna. Ase biri ate ba a bori a ti di a poak alege a nyini la, Kirisita biika nyin ka me ba a dan gu ka, ka a poak kama alege yitika a dan paari ka yaa chim ka paalik, wa an ηma kpi ate ka a poagi.

⁴³ Ase ba dan gu wa, nyin̄ka a nyε ase ka jaab ale lɔrima le wobsa dii la. Wa abe dan yiti kum po ka nala ale pagra kama.

⁴⁴ Yøgyøgla de ate ti ta nyin̄ sii la a za si jam tagri a chim chiika po nyin̄sa. Dila la nyin̄ lam a boro ate Chiika po me nyin̄ a boro.

⁴⁵ Naawen ale jam liŋ nyε nuru waai ate ba a wi ayen Adam la. Wa jam te wa ka nyuvuri alege Adam waai ale kpeglim la dek ale a te nuruba nyuvuri.

⁴⁶ Nuru waai ale jam ale nyin̄lammu la ale de niŋ ate waai ale jam ale chiika la a tagri.

⁴⁷ Adam waai abe le de niŋ la, Naawen nyε wa ka tøzuk de alege Adam waai ale pa saŋ la a nyini ka wenjma Zuk.

⁴⁸ Teŋka zuk demma a nyε ase ka nuru waai ate Naawen a nyε wa tøzuk de la, baai me ale ba bo wenjma Zuk la a nyε ase ka waai ale nyini wenjma Zuk la.

⁴⁹ Yøgyøgla de ti a nyε ase ka nuru waai ate Naawen a

nyε wa tøzuk de la alege ta cheena ti le nyε ase ka nuru waai ale nyini wenjma Zuk la.

⁵⁰ M suaata, mi ale a yaali ayen ni seba dii la ale tama ale ti nyin̄sa de a kan baga a nya Naawen Naamu. Ti ta ka nyin̄ sii ate dan kpi si poak la.

⁵¹⁻⁵² M le weeni wa dii ale kan nyini peelim la ate ni wom. Ti meena a kan deri kpi alege ti dan wom damuniŋ ale ka peeri wenjma Zuk ti nyin̄sa a ale deri tagri ka nna yilibi. Ba dan peeri damuniŋ ka Kirisita be sii ale kpi la ale yiti kum po. Ba abe dan yiti ba kan ηman kpi. Tama baai ale diem bo tøzuk de la nyin̄sa a ale deri tagri.

⁵³ Dila la jaab buui ale a poak la ale tagri a chim jaab buui ale ka a poak la, ate jaab buui ale a kpi la ale tagri a chim jaab buui ale ka a kpi la.

⁵⁴ Dila la ku de a dan nyε, ate jaab buui ale a poak la a tagri a chim jaab buui ale ka a poak la, dii ate ba a ηmarisi Naawen gbaŋka po la ale chim wensie. Ba ηmarisi Naawen gbaŋka po a weeni ayen, "Kum pagrim a yaa taam kama."

⁵⁵ "Bu pagrimu a bo ka be? Bu pagrimu a bo ka be a koani nuruba?"

⁵⁶ Kum a nya bu pagrimu a nyini ka wabaata jigi ate wabaata a nya ti pagrimu Juuma Sinsanja jigi.

57 Alege ti a nyε Naawen jiam Yeezu Kirisita nyij ate wa a te ti pagrim la.

58 Dila nyij m suaata, ni chiib a zaani nalimnyiini. Ni kasim a tom Nyɔnɔwa tuimaja ale ninmuna, ni ale toalim seba ayen dii meena ate ni tom a te Nyɔnɔwa la daa kinla nyij la.

16

¹ Yɔgyɔgla de mi a yaali ayen m weeni ka ni ale ɲmarisi gbaŋka a weeni ligranya ate ni a cheesi la wari. M le weeni Galatia Kirisita bisaŋa ayen ba nyε dii la nama me a nyε dila degadega.

² Laasidi dai meena waai meena a gaari ligra a magsi wa pagrim ale ka dii la a dueni ate m dan jam abe ni kan ɲman weeni ayen ni cheesi ligra.

³ M be dan jam m le ɲmarisi gbaŋ a te nuru baai ate nama a marin ba a lueri la ate ba ta ni tiirimu a chen Jerusalem tɛŋka.

⁴ M be dan ɲman nya ale ku magsi ayen dek chen abe ba va mu a chen.

⁵ Mi a poli ayen m va ka Masidoniya. M dan va, dula abe m deri jam ni jigi.

⁶ M dan jam ni jigi m le goa a beni maga. M le bo ale ni ɲoota wein meena ate ni baga a maari mu ate m ɲman baga a chen jujui meena ate mi a yaali ayen m chen la.

⁷ M kan yaali ayen m nya ni ale ka m nimbie abe mu a

taam mu. Mi a yaali kama ayen m goa ale ni a beni maga ase Nyɔnɔ a nin te siuk.

⁸ Mi a yaali ayen m bo Efisos tɛŋka a ga paari ka Da Pisinu Tigini.

⁹ Naawen a lak ka siuk a te m boro a tom tuima dek dela jigi alege nuruba a kisi mu a kan siagi.

¹⁰ Timoti a dan jam ni jigi ni tuesi wa nalimnyiini ate ku nyε wa masim ale wa a tom a te ka Nyɔnɔwa ase mi la.

¹¹ Ni waai a kan pa wa a chim jaab valinja, ni maari wa ate wa jam m jigi nalimnyiini. Mi a limsi wa kama ale m tomteerɔ chaama.

¹² Mi a kasim a te ti suoku Apolos nyiŋbiiri kama ayen wa jam ni jigi alege wa an yaali ayen wa jam yɔgyɔgla de. Wa dan nya siuk wa ale jam.

¹³ Ni kpesi a nya abe le chiib a zaani ale siaka abe le chim nuru baai ale tɔa abe le ta siak kaai ale pagra.

¹⁴ Ni a tom ni tuimaja meena ale yaalika.

¹⁵ Ni seba Setefanas ale wa dɔkdemma ka baai ale liŋ de niŋ tagri a chim Kirisita bisa Akaaya tɛŋka po. Ba ka baai ale tagri Kirisita bisa zuk a kasim a tom Naawen tuimaja. Mi a saalim ni, m suaata.

¹⁶ Ni a zuli nuruma de chaab, ale waai meena ale a tom ale ba la.

¹⁷ Mi sui a peenti ka nna yegayega ale Setefanas ale Fortunatuse ale Akaikus, dii

nyij la ba tagri ka nama zuk
a cheena

¹⁸ ate ku basi ate m popola
a yok. Ni a wom nuruma de
noai.

¹⁹ Kirisita bisaña meena
ale a tu tøgatøga a bo Asia
meena la a puusi ni. Akiila
ale Pirisila ale Kirisita be sii
ale a tu ba yenni po la a
puusi ni nalimnyiini.

²⁰ Ni Kirisita be chaama
ale bo dela la a puusi ni.

Ni meena nyiem a dan yiti
ni a puusi chaab.

²¹ Mi Poɔl, ale a ñmarisi
puusaña de ale m dek nisa.

²² Nuru waai ale ka a yaali
Naawen la, kikaasa ale bo
kula nyɔnɔwa zuk.

Ti Nyɔnɔ, be pilim jam.

²³ Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita
niaka a bo ale ni meena.

²⁴ Mi a yaali baai meena
ale va Yeezu Kirisita la ka
nna yegayega.

Gbañ Kaai Ate Poɔl A Ɲmarisi A Saa Siyewa A Te **KORINTI DEMMA La**

¹ Mi Poɔl, ka waai ate Naawen a lueri ayen m chim wa tuimtomdɔ la. Ti suoku ate ba a wi ayen Timoti la a puusi ni.

Mi Poɔl, ale a Ɲmarisi gbañka de a te nama Kirisita bisaña ale a tu chaab tɛŋ kaai ba a wi ayen Korinti la, ale baai meena ale ka Naawen nuruba ate ba bo nuru baai ate ba a wi ayen Girik la tɛŋka la.

² Ti Kowa Naawen ale ti Nyɔnɔ Yeezu Kirisita le wa niak ni abe wa nyɛ ate ni boro ale suyɔgini.

³ Ni basi ate ti pak Naawen waai ale ka ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita Ko la. Wa ka jiirim Ko waai ate maarika meena a nyini wa jigi.

⁴ Wa kasim a a maari ti kama daanika meena po, ate ti baga a maari ti suaata daani ka meena po. Ti be pai ka maari kaai ate tama dek a nya Naawen jigi la a maari ba.

⁵ Tama abe le maa tuesi Kirisita ninammu a nam la ti be le va wa nyiŋ a nya Naawen maarika yegayega wa kama.

⁶ Tama a dan a nam, ka nama maarika ale ni varibasika nyiŋ. Ti be dan nya maarika nama me a nya maarika kama ale pagrim

ate ni baga a chiib ale ninam buui choawa ate tama me a chiibi la.

⁷ Ti seba chak kama ayen ni le Ɲmasi chiibi ate ni kan lo. Tama me be seba ayen nama ale tama ninammu ka bunyi. Ti maarika me ka bunyi.

⁸ M suaata, mi a yaali kama ayen m teeri ni ate ni seba daani kaai ate ti nya Asia la. Va Ɲala po, tama ninammu a jam gaam kama nna yegayega. Ti jam poom poli ayen ti le kpi kama.

⁹ Ku jam a nyɛ a se ba bo ka tama kum buusa la. Naawen ale basi ate wienja de a nyɛ ti jigi, ayen wa sak ti ayen ti ka a poli ayen ti baga ti dek a nya kama. Alege wa a yaali kama ayen ti a nya wa waai ale a nak nuruba a yiti kum po la.

¹⁰ Va Ɲala po Naawen a jam vari ti kum po a basi kama. Ti ta yiila kama ayen wa le Ɲman vari ti a basi kama.

¹¹ Ni be le a puusi nna yegayega a te ti la, Naawen ale tulisi ni puusanya abe wa niak ti, ate nama a te wa jiam tama nyiŋ.

¹² Ti ta kanjanta kama dii la tama dek popola po ti seba chak kama ayen ti boka tɛŋzuk dek, ale tama ale ni ale kɔ dii la ka Naawen ale maari ti ate ti ta sunum wellensa ale popola maŋsa. Ku de be ka Naawen niaka nyiŋ daa nurubiik yammɔa.

¹³ M le a Ɲmarisi a te ni dii la, mi a poli ayen m le a

weeni dii la, an pagra ate ni
kan baga miŋ.

¹⁴ Ni diem ze mu a chak ya,
alege mi a yaali kama ayen
ni seba mu nalinnyiini, ate
ni ta kanjanta m nyiŋ ase ti
Nyɔnɔwa Yeezu a nin pilim
jam.

¹⁵⁻¹⁶ Wienja de nyiŋ, ate m
jam yaali ayen m gaam ni
a taam tɛŋ kaai ate ba a wi
ayen Masidoniya la abe m
pilim ŋman jam a nya ni ate
ni maari mu ate m baga cheŋ
tɛŋ kaai ate ba a wi ayen
Judia la. M daam dan nyɛ
dila, m te jam baga a maari
ni ka buye.

¹⁷ M le lin̄ jam a yaali
ayen m jam ni jigi ale ge
ku ŋaanŋyiŋ an jam yaali
jamka la, nna a sak kama
ayen m ka nuru waai ale
kasim a a tagri m popola
la? M ta ka kanjanta ate m
weeni ayen m le lin̄ jam ni
jigi ale ge ŋman weeni ayen
m kan jam?

¹⁸ Naawen ale mi seero
ayen m daa nuru wala choa.
Mi ka nuru waai ale wensie
nyɔnɔ la.

¹⁹ Mi ale Timoti ale nuru
waai ate ba a wi ayen Silas
ate ti jam bo ale ni la, ti
jam sak ni ka Yeezu Kirisita
waai ale ka Naawen biik la
wie. Wa kan puulim ale
ka wa noai nyiini ayen wa
le te ni ŋjanta. Wa a tom
wa tuimanya meena ale ka
popola yena.

²⁰ Naawen a jam tom
Yeezu kama ayen wa basi ate
puulim kaai ate Naawen a
jam puulim ku piilim ka po a

te nuruba la a chim wensie.
Ti a te Naawen jiam ale a te
wa zula me wienja de nyiŋ.

²¹ Naawen dek ale lueri
tama ale nama meena ale ti
seba chak ayen ti ta nyuvuri
dii ale kan ta kpeglimka la
ti le Kirisita ale ka bunyi la
nyiŋ.

²² A yaa ŋmarisi ti nyiŋsa
ayen wa dek ale soa ti. Wa
me pai wa Chiika a nyo ti
suniima po kama ate ku sak
ayen wa le nyɛ wienja de
meena a te ti.

²³ Naawen ale mi seero a
seba dii ale bo m sunum po
la. Mi an ŋman pilim jam
ayen m nya ni, dii nyiŋ la,
m dan poom jam, ni te jam
wom ka m biik pagrika.

²⁴ Tama kan yaali ayen ti
jam sak ni a gum ni ale ta
siaka ale Yeezu Kirisita dii la.
Ni poom ta siaka ale wa ka
nalinnyiini. Ti a yaali ayen
ti maari ni kama ate ni sue
peenti.

2

¹ M kan yaali ayen m biisi
bipagrik ate ku nyɛ ate ni
sue ŋman kaasi. Dila ale soa
ate mi an jam ni jigi ya.

² M daam dan poom jam ni
jigi ate ni sue kaasi, ka wana
ale wa boro a nyɛ ate mi sui
a peenti? Ka nama baai ate
mi a nyɛ ate ni sueŋa a kaasi
la.

³ Dila ale soa ate m jam
ŋmarisi gbaŋka a te ni. Dila
me be ale soa ate mi an
ŋman pilim jam ayen m nya
ni, dii nyiŋ la, nama baai ale
ni jam nyɛ ate m sui peenti
la, ni te jam nyɛ kama ate di

kaasi. Mi dek seba m sunum po ayen wie ḥaaai ale bo m sunum po la, ḥaa a nyε ate nama me sue a peenti kama.

⁴ M le jam ḥamarisi gban̄ka a te ni dii po la, m sui ale jam kaasi nna yegayega ni nyin̄. M sunni a jam kaasi ka nna yegayega ate m ninyiam a zi m popo. Ni kan te ni sue kaasi, ku de a sak ka mi yaalika ale ni.

⁵⁻⁶ Ni a teeri nuru waai wie ate m jam ḥamarisi m gban̄ka po la, ale wa le basi ni dii la. Wa basi kama ate ni sue kaasi a se wa le nyε ate mi sunni a kaasi dii la. M gban̄ka wien̄a a gum ni supuurimu po kama. Va ḥala po ni ba gela a jam waali ku nyon̄owa kama. Ni be nyε dila a nueri ya.

⁷ Ni von̄ a te wa abe ni a te wa nyin̄biiri ate wa supuurimu a kan te ate wa a basi ni.

⁸ Mi a saalim ni kama ayen ni weeni wa ayen ni a yaali wa kama nna yegayega.

⁹ Dila ale soa ate m jam ḥamarisi gban̄ka a te ni. M jam a yaali ayen m seba ase ni a va m noai wie meena po ya. M jam a yaali ayen m nyε ni a nya kama.

¹⁰ Ni dan von̄ a te nuru, mi me von̄ a te wa kama. Mi a nyε dila kama dii nyin̄ la, mi a yaali ayen m maari ni kama. Ku a nyε se Kirisita a nya m le a nyε dii la kama.

¹¹ Ti seba Sitaana ale kasim a a tom dii la. Dila ale soa ate ku a fe ayen ni va siuku dila ate wa kan baga a nak ni a yiagi.

¹² M le jam paari teŋ kaai ate ba a wi ayen Torowas la, ti Nyon̄owa a jam te mu ka siuk nalinnyiini ayen m sak nuruba Kirisita wamaŋsaŋa.

¹³ Alege ku jam daani mu yegayega m le jam kan baga a nya suoku Titus la. Dila ale soa ate mi an jam bo ale Torowas demma a beni ya ale ge cheŋ teŋ kaai ate ba a wi ayen Masidoniya la.

¹⁴ Ni basi ate ti a te Naawen jam. Wa basi kama ate tama ale Kirisita a chim bunyi. Wa soa ti kama yogyøgl̄a. Wa kasim a basi ti kama ate ti a nyeem a sak nuruba ate ba nya siuk a seba Kirisita.

¹⁵ Ti le a sak nuruma dii la a peenti ka Naawen sui nna yegayega. Baai ale a wom wa wamaŋsaŋa a magſi chaab ale Yeezu la, Naawen a vari ba tuimbaata po kama a basi ate ba a va wa. Baai ale a zeri wa wamaŋsaŋa womka la, Naawen le nya ba kaasun̄ku ate wa basi ba ate ba kan ta kiri ya.

¹⁶ Jigi meena ate ti ga a paari la, ti a nyuŋ ka nna biokbiokwa baai ate Naawen le basi ate ba kan ta kiri la nyue po. Alege ti a nyuŋ ka nna masimasiga baai ale nya varibasika la nyue po. Ka wana dek ale pagro ate wa tom tuimana de a te Naawen ya?

¹⁷ Nuruba yegayega ale a sak nuruba Naawen wamaŋsaŋa wie ale ba noa po nyiini, ayen ba nya nyuenta a te ba dek. Tama kan

nye se nuru bala la chaaba. Naawen a tom ti kama ayen ti a sak nuruba wa wie ale popola yena. Ku a nye se Naawen a nya ti kama la.

3

¹ Tama ɣman a sak ti dek nama ninja? Ti a yaali ka gbaŋ nama jigi ayen ti seba ni wamanja yaase nama a yaali gbaŋ tama jigi ayen ni seba tama wamanja.

² Nama dek a nye se ka gbaŋsa a ɣmarisi ti sunimaŋa nyij ate waai meena a karim la.

³ Naawen waai ale vua la, a pai wa chiika a nyo ka mi sunum po. Dila ale soa ate ni a nye se Kirisita gbaŋ kaai ate ti ɣmarisi la. Naawen ale nye dii la a basi kama ate ni gaam wa le jam ɣmarisi wa sinsanŋa a dueni tintain paglagsa zuk la.

⁴ Ka Yeezu Kirisita nyij ate ti ta siaka ale Naawen. Dila ale soa ate ti a weeni nna a sak ni.

⁵ Tama an baga pai ti dek pagrim a tom a te Naawen ya. Wa a pai ka wa pagrimu a te ti ayen ti a tom tuima a te wa.

⁶ Wa a maari ti kama ate ti a weeni a sak nuruba wa ale ba ale ɣman nye noai yen ale chaab dii ate wa a yaali ayen wa Chiika a jam bo ba suniima po la. Naawen ale a nye dii la a zuak ka yegayega a gaam wa le pai wa sinsanŋa ɣaaai ate wa jam pai a te Moosis dila po, dila po la. Va ɣala po ate nuruba an jam va wa sinsanŋa a

ga paari ku kpegleimka la, ba jam kpi kama. Naawen Chiika a dan bo ba suniima po, ba le ta ka nyuvuri dii ale kan ta kpegleimka la.

⁷ Naawen a le jam pai wa Sinsanŋa a te Moosis dila po, dila po la, Naawen a jam ɣmarisi ɣa a dueni ka tintain paglagsa nyij. Moosis ale jam nya Naawen zulaŋa ale wa nalimu yegayegaka la, Moosis nimbidiaka me a yaa jam a nyagsi ka nna yegayega. Moosis ale pilim ɣman cheŋ Izirali demma jigi la, wa ninajla ale jam nyagsi dii la a jam boro a basi kama, alege an diem basi meena ate nuruma an jam baga a nya ɣa. Naawen a jam pai wa zulaŋa ale wa nalimu yegayega a vi ka wa sinsanŋa zuk, ɣaaai ale a nye ate nuruba a kpi,

⁸ alege Naawen a pai wa zulaŋa ale wa nalimu yegayegaka a nyo wa Chiika po waai ale a basi ate nuruba a nya nyuvuri dii ale kan ta kpegleimka la.

⁹ Wa sinsanŋa ɣaaai ale a nye ate Naawen a nya nuruba kaasunj la a te Naawen zula kama. Alege wa Chiika waai ale a basi ate nuruba a chim wayɔrisima nyam Naawen jigi la, ale soa Naawen zulaŋa ale wa nalimu gaam wa sinsanŋa ale soa dii la.

¹⁰ Zula ɣaaai ale wa nalim buui ate Naawen a pai te wa Chiika la ale basi ate zula ɣaaai ale nalim buui ate wa jam pai te wa sinsanŋa dila

po, dila po la a taam.

¹¹ Naawen sinsanja ɳaai ale soa wa zulaŋa ale wa nalimu yegayegaka an jam beni ya. Wa Chiika a boro kama taam wuu. Dila ale soa ate wa zulaŋa ale wa nalimu yegayegaka a gaam Naawen sinsanja zula ale ɳa nalimu yegayegaka.

¹² Wienja de nyij ale soa ate tama ta suniima pagrisa a sak nuruba Naawen ale nyε dii a te ti la.

¹³ Tama kan nyε a se Moosis waai ale jam pai garuk a lik wa nimbidiaka ayen Izirali demma a kan baga a nya Naawen nalimu ale bu le a a basi wa nimbidiaka dii la.

¹⁴ Dila la ba popolaŋa a jam lik kama. A ta jam paari jinla ba popolaŋa a nyε se ka garuk ale lik ɳa la ase ba nin boro a karim sinsanja. Alege waai ale a siak Kirisita la garuku a zagri kama.

¹⁵ Alege jinla ba dan a karim Moosis Sinsanja garuku a diem a lik ba popolaŋa kama.

¹⁶ Alege garuku a baga a zagri kama ase Naawen gbaŋka ale weeni Moosis wie dii la, ayen, "Wa le jam pilim a ɳmari Nyɔnɔwa jigi la wa garuku a jam zagri kama."

¹⁷ Yɔgɔgla de nyɔnɔwa dela abe le Chiika, Chiika abe le a bo juijui meena la varibasika a boro kama.

¹⁸ Tama meena abe a nyagsi kama a sak Nyɔnɔwa jigi, wala abe le Chiika a tagri ti ate ti a neensi wa ale

a sak wa zulaŋa ale zuak dii la.

4

¹ Naawen waai ale ta jiirim ale ti la, a lueri ti kama ayen ti a sak nuruba wienja de. Ti kan pai ɳaŋ a te tuim ɳaai ate wa pai a te ti la.

² Tama kan sugi a tom tuimbaata ate ti nya chivie. Ti kan a paasi nuruba, ale a pai ti dek sinsaga a gum chaab ale Naawen ale sak ti dii la. Ti kasim a sak nuruba peelim niŋ wa wensieŋa ayen waai meena a siak ba suniima po ayen ti ka Naawen ɳaaŋviiriba.

³ Nuru bɔari a kan wom Naawen wamaŋsanja ɳaai ate tama pai a sak ba la. Naawen le jam nya ba kaa-suŋku kama abe wa basi ate ba kan ta kiri ya.

⁴ Ba an baga a ta siaka ale wa wamaŋsanja. Ku a nyε se ka kantuen ale nak nuruba suniima po la, alege Sitaana waai ale soa teŋzuk nuruma la, ale kaasi ba popola. Yeezu Kirisita ale Naawen wamaŋsanja. Wa sunummu a nyε se ka Naawen sunum la. Naawen a chari wa zulaŋa ale wa nalimu yegayegaka ale wa.

⁵ Tama kan sak nuruba ka ti dek wie. Ti a sak ba ka Yeezu Kirisita wie, waai ale ka ti Nyɔnɔ la. Wala nyin ate ti chim ni tomteerɔba.

⁶ Naawen ale jam nyε teŋka dila po, dila po la, wa jam weeni kama ayen, "Basi ate legini a chim kantuen." Wa biika Yeezu Kirisita a

pai Naawen zulaŋa ale wa nalimu a sak ti kama. Nna a nyε se ka danni kantuerŋka a nya ti suniimaja po.

⁷ Alege Naawen nyε tama baai ale ta kantueŋka de yegayega la, ate ti a nyε se ka yak samonsa la. Wa nyε ti dila kama ayen wa baga a sak nuruba ayen wa pagrimu yegayegaka de an nyini ka tama jigi. Bu nyini ka wa dek jigi.

⁸ Ti a nam ka yegayega daa meena, alege ti baga a siak ate ti ninammu kama. Ti ze siuk kuui ate ti a va la, alege dila kan daani ti.

⁹ Dachaasa ale gisi ti, alege Naawen a kan yaali ayen ti lo ba nisima po. Nuruba dek me a nak ti kama a lonsi, alege ba kan ko ti.

¹⁰ Yeezu a jam nam ka tama nyinj. Dila ale soa ate ti gomsi ti dek daa meena a kpi wa nyinj. Wa ale a nya ti zuk dii la a sak nuruba kama ayen wa bo ka ti suniima po.

¹¹ Daa meena ti kasim bo ka kum nisima po Yeezu nyinj, ayen ku sak nuruba ate ba seba ayen wa vuusumu buui ale bo ti suniima po la ale a nya ti zuk.

¹² Ti le bo kum nisima po nna daa meena la, nama me be bo Naawen Chiika bui ale kan ta kpeglimka ate bu bo ni suniima po la nyinj.

¹³ Ba ɻamarisi Naawen gbanŋka po ayen, "M jam biisi ale Naawen kama, dii nyinj la, m jam ta siaka ale wa kama." Wa Naawen Chiika ale basi ate ti ta siaka ale wa, ayen ti a sak nuruba wa wie.

¹⁴ Tama seba ayen Naawen waai ale nak ti Nyɔnɔwa Yeezu kum po a yiti la, a le nak tama me a yiti kum po a se Yeezu la, abe wa basi ate tama ale nama a tigsi chaab a zaani wa niŋ.

¹⁵ Ti a nam nna ka Yeezu ɻaanŋviirma nyinj. Naawen niaka abe le a paari nuruba yegayega ba puusi a te wa zula ale jiam.

¹⁶ Wienja de nyinj ale soa ate ti kan jok nyinbiiri. Ti nyiŋsanja a boro a kpanji kama, alege daa meena Naawen a gum wa nyuvuri dii ate wa pai a te ti la kama.

¹⁷ Ninam buui ate ti a nam yɔgɔgla la, bu kan beni. Bu dan ga nueri, Naawen le pai wa nalim kpionku buui ale kan ta kpeglimka la a te ti. Wa nalim kpionku de a gaam ka ti le a nam yegayega dii yɔgɔgla la.

¹⁸ Ti niŋ ka ale tɛŋzuk de ɻanta baai le kan a beni la. Ti niŋ bo ka ɻanta baai ate Naawen le pai te ti dai yen la. ɻantajan de a le kasim boro kama taam wuu.

5

¹ Ti nyiŋsanja a nyε se ka viita ate nuruba a ti zaani la. Ti dan jam kaasi, Naawen le pai ti kama a ta chenj wa wenŋmazuk a ga te ti nyiŋpaalisa sii ate wa dek a nyε la. Ti le ta nyiŋsanja de kama taam wuu.

² Yɔgɔgla de tama a kum ale a yaali ka nna yegayega ayen Naawen pai ti a ta chenj wenŋmazuk a ga te ti nyiŋpaalisa dula.

3 Wa dan nye dila, ti chisaña a kan jogi nyin̄sa.

4 Yøgyøgla de nyin̄ sii ale a nye se viita la, ale basi ate ti a nya ninammu. Ti kan yaali ayen ti basi ti yøgyøgla de nyin̄saña nwuli, alege ti kasim a yaali kama ayen Naawen le pai nyin̄paalisana a te ti ate ti zaani si nañkula po. Wa dan nye dila, yøgyøgla de nyin̄saña le si jam kpi la, ale si chim wa nyin̄paalisana la. Si ta ka nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la.

5 Naawen ale nye ti ayen ti tuesi wa nyin̄paalisana. Wa pai wa Chiika a te ti kama ayen Chiika a lin̄ chim wa tutuna ñaai ate wa le tuni ti la, ate ku sak ayen wa le sum tuni ti kama.

6 Dila ale soa ate ti sue kasim peenti la. Tama seba ayen ti le diem vua yøgyøgla la, ti an diem baga a zaani ti Nyøn̄owa niña.

7 Ti kan nya ale ti dek nina Naawen le wa tom dii la, ale ge ti ta siaka kama ale wa a le weeni dii la, ayen ku le sum chim wensie.

8 Ti sue peenti kama nalimnyiini. Tama kan chali yøgsum ale kum. Ti dan poom kpi, ti le moata ti Nyøn̄owa kama.

9 Ti dan bo dula a yaa se ti moata wa wenñmazuk, ku a fe kama ayen ti nina muni ate ti a nye ate Naawen sui a peenti.

10 Ti dan kpi, ti meena le cheñ ga zaani ka Yeezu Kirisita niñ ate wa bo ti bu-

usa. Ti le tom tuimmañsa a yaa se tuimbaata ale ti yøgyøgla de nyin̄saña la, wa le tuni ti kama ña nyin̄.

11 Ti le a chali ti Nyøn̄owa la nyin̄, ale soa ate mi a yaali ayen m sak ni ayen ti a tom Naawen tuimañsa ale ka wensie. Wa dek seba ayen ti a tom wa tuimañsa ale ka wensie. M seba ayen nama me le nye ka dila.

12 Ti an ñman a yaali ka yue a te ti dega. Ti a te ni ka siuk ayen ni ta kanjanta tama nyin̄, ate ni baga a biisi sak baai ale a nya nuruba peelim tuima alege kan nya ba suniima po la.

13 Ti daa biisi nna, ni ba gela a poli ayen ti a yesin̄ kama yaa? Ti daa yesin̄ kama, ti a yaali ayen ti a te zuli ka Naawen di nyin̄. Ni ba gela a poli ayen ti ta nyin̄yøgsa? Ti dan ta nyin̄yøgsa, ku ka nama nyin̄.

14 Yeezu Kirisita mariñ ti ka nna yegayega. Tama seba ayen wa zaani ka nuru meena nañkula po a kpi ba nyin̄. Wa le mariñ ti dila la nyin̄, ale soa ate ti nina muni ale wa tuimañsa tomka.

15 Wa kpi ka dila, ayen baai ale ta wa nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la a kan ñman va ba dek yaalika, alege ba le va ka waai ale kpi ale ge yiti kum po bala nyin̄ la.

16 Dila ale soa ate tama an ñman a bo nuruba buusa a se teñzuk nuruma la. Ti jam a bo Yeezu Kirisita buusa ka

dila, alege yøgyøgla de, ti an ñman a bo wa buusa.

¹⁷ Nuruba a dan tagri ba popola a va Yeezu Kirisita, Naawen a tagri ba popolana kama ale ge a nyø ba ate ba chim nuru paalisa. Ba popola kpagsanja a ñman karo dii po, dii po.

¹⁸ Naawen nyø wienja de meena a te ka tama. Yeezu Kirisita kumu nyinj ale soa ate Naawen a ñman a yaali ayen wa nyø noai yenj ale tama. Naawen ñman a yaali kama ayen ti a weeni wa wie a sak nuruba, ate wa ale bala me a ñman nyø noai yenj.

¹⁹ Yeezu Kirisita kumu nyinj ale soa ate Naawen a nya siuk a basi ayen wa ale nuru meena a ñman nyø noai yenj, ate wa kan ñman a teeri ba tuimbaataja. Wa wamañsaña de ate wa pai a nyo tama nisima po ayen ti a sak nuruba.

²⁰ Yeezu Kirisita ale tom tama ni jigi, ayen Naawen baga a biisi wie a sak ni. Ti a saalim ni kama Yeezu Kirisita nyinj, ayen nama ale Naawen a nyø noai yenj a nueri.

²¹ Yeezu Kirisita ale jam bo tønzuk la, wa an jam tom tuimbaata ale fiifiik me, alege tama tuimbaata nyinj ate tama ale wa a chim bunyi ayen ti baga a nya Naawen welensaña.

6

¹ Tama ale maari chaab a tom Naawen tuimana ale a saalim ni ayen ni pai

Naawen ale maari ni dii la a tom tuima a te wa.

² Ba ñmarisi wa gbañka po dila po, dila po ayen,

"Dii po ale magsi ayen mi a wom ni a sak jiirim ale ni la,
mi wom ni kama.

Ku danni ale paari ayen m vari ni a basi la,
m maari ni kama."

Ni be wom, dii po ale magsi ni siak Naawen la ale nna, jinla ale da dii dai ate ku magsi ayen ni nya varibasika.

³ Ti kan yaali ayen waai a nya ti tuimana ate ti a kpesi ti dek ayen ti kan nyø wari wari ate ku kaasi nuruba suita.

⁴ Ti tuimana meena a kasim a sak nuruba kama ayen ti ka Naawen tomteerøba. Ba a nyø kama ate ti a nam nna yegayega, alege ti siaka a te ti ninam kama ale chichiiba.

⁵ Daa meena ba kasim a a nak ti kama ale ge a yik ti a lik diina po. Nuruba me a jam nyini satenja tøgatøga a tu chaab a nyø noai yenj a yaa a tom tuim kaasima tama nyinj. Daa meena ti kasim a tom kama ate ti ga jiak, an poom ñman a yaali ñandiinta a yaa se ti duak a goa.

⁶ Ti ka welensa nyam, ti be seba Naawen nalimnyiini ale ta chichiiba me ale nuru, ale ge seba ti dek yikka, ti be ta Naawen Chiika ti suniima po kama, ti be ta yaalika nalimnyiini ale ti vaanchaab,

⁷ ale maari sak nuruba ale Naawen pagrimu wa wensie wienja. Wienja de meena a sak nuruba kama ayen ti ka wa tomteeroba. Ti ta ka welensa ase kpaliŋ jaab la ayen ti baga a kpaliŋ vari ti dek a basi.

⁸ Nuruba a te ti zula ale a basi ate ti a nya chivie. Ba a pak ti kama ale ge a le ti me. Ti a biisi ka wensie ale ge ba a weeni ayen ti ka velinvendisa.

⁹ Ti daa nuru kpeenta alege waai meena seba ti noai po kama. Ti a nyε se ka kpeeba la, alege ti ta nyuvuri kama. Ba a nyε kama ate ti a nya ninam, alege ba an diem ko ti.

¹⁰ Ti sue kasim kaasi kama, ale ge ḥa peenti kama yegayega. Tama ka ḥanjagsa ale ge ti a maari nuruba ate ba a jigs. Nuruba a poli kama ayen tama ka jaabjaaboa, alege, tama dek seba ayen ti soa ka ḥanta meena.

¹¹ Nama Korinti demma, wariwari an tali ya ate ḥman weeni sak ni gbanjka de po. Ti lak ti suniima meena a te ni.

¹² Daa tama ale kan lak ti suniima a te nama alege ka nama ale kan lak ni suniima a te tama.

¹³ Yogyogla de ti a yaali ayen ti biisi ale ni kama a se ni ka bimbaansa la. Ni sak ase ni a yaali ti kama me a se tama ale a yaali ni dii la. Nama me lak ni suniima a te tama me.

¹⁴ Nama ale baai ale kan ta siaka ale Naawen la, ni kan a tigschaab a tom tuima

ale ba. Tuimbaata ale tuimmaŋsa kan gum chaaba. Legi ale kantuen me a kan gum chaaba.

¹⁵ Yeezu ale Sitaana a baga a nyε noai yeja? Nuru baai ale ta siaka ale Naawen la, ale nuru baai ale kan ta siaka ale wa la, a baga a nyε noai yeja?

¹⁶ Tama ka Naawen waai ale boro la yeri. Ti be dan ka dila, tama ale bogluta ale nyε ka se boro ale chaaba? Ba ḥmarisi Naawen gbanjka po ayen Naawen weeni ayen, “Mi ale m nuruma ale boro ka dila a ta a chej, ale ge ate m chim ba Naawen ate ba me a chim m nuruba.”

¹⁷ Naawen be ḥman weeni ayen,

“Ni poori ni dek a ta nyini baai ale a kaab bogluta la po, ate ni kan maa tiri ba ḥanta.

Ni daa nyε dila, mi dek ale tuesi ni.

¹⁸ M le chim ni ko, ale ge ate nama me chim m bisa.

Mi, Naawen, waai ale soa ḥanta meena pagrim la, ale a weeni nna.”

7

¹ M dek doaba, wienja de ka Naawen pumpuulima ate wa jam puulim ale ti. Ni basi ate ti yeeri ti dek wa ḥnai ale a basi ate ti a chim nuru dantisa la, abe ti chim nuru welensa a te Naawen zula.

² Ni lak ni suniimaŋsa a te ti. Ti an jam tom tuimbaata a te nuru waai ya. Ti be an

jam yaali degaamka a yaa se
ti jam paasi nuru waai ya.

³ Ti kan weeni nna a sak ni
ayen ka ti nya ni kaasunjoa.
Ti poom weeni a sak ni ti ni
a yaali ni nna yegayega la. Ti
dan poom kpi a yaa se ti vua,
ti le diem ta ni ka ti suniima
po.

⁴ Ti ta siaka ale ni ka nna
yegayega dii nyinj la ti ta
kanjanta kama ni nyinj. Ni a
deensi ka ti kpa ti ninammu
po, ate ti sue a peenti daa
meena.

⁵ Ti le jam paari Masi-
donya teŋka la, ti an jam
nya vuusum. Jigi meena ate
ti jam chenj la, ti kasim jam a
nya ka daanika ale kpaliŋsa
ale kpazinagsuk.

⁶ Alege Naawen waai ale a
te nyinbiiri baai ale a nam
la, ale jam tom Titus la ayen
wa jam deensi ti kpa.

⁷ Ti sue a jam peenti kama
ale ti le jam nya wa ale wom
wa wapaalinja ale ni le jam
deensi wa kpai dii la. Wa
weeni ti ayen ni a yaali ayen
ni nya ti ka nna yegayega.
Wa weeni sak ti me ayen
ni sue a kaasi kama, ale ku
le jam daani ni dii la. Wa
weeni sak ti me ni niŋ ale bo
le ti dii la. Ku de basi kama
ate m sui a ŋmasi peenti nna
yegayega.

⁸ M le liŋ jam ŋmarisi gbanj
kaai a te ni la, ni sui a
jam kaasi ka nna yegayega,
alege m le jam wom ayen
ni sue a jam kaasi beni la,
dila a ŋman jam peenti m sui
kama.

⁹ Alege yɔgɔgla de mi sui
ale peenti la, daa m le nyε

ate ni sue kaasi la nyinj ŋa
alege ka ni sueŋa kaasika ale
basi ate ni tagri ni nyeka la.
Naawen dek abe le pai ni
sueŋa kaasika a tagri ni. Dila
la mi an kaasi wariya.

¹⁰ Ni sueŋa ale kaasi dii la
a nyε kama ate ni basi ni
tuimbaata tuimaja ale tagri
ni nyeka. Ti dan nyε dila,
dai yeŋ wa le baga vari ti
nalimnyiini ti tuimbaata po
a basi. Dila daa wari dii
ate tama le yaali ayen ti
zeri la. Nuru waai ale kan
a yaali ayen Naawen kaasi
wa sui la, dai yeŋ, Naawen
le jam nya nuru wala choa
kaasunju abe wa basi wa
ate wa kan ta kiri ya.

¹¹ Ni le basi ate Naawen a
kaasi ni sue la nyinj ale soa
ate ni a yaali ayen ni sak
ayen dii meena ate ni a nyε
la ka wamanjsa. Ni sue abe
kasim a puuri kama alege
ate ku cha ni nna yegayega
ate ni kasim a yaali ayen wie
a nyε a magsi. Ni chiib a sak
kama ayen wanni de ni nyε
magsi kama.

¹² Ti an jam ŋmari gbanjka
ayen ti le ka waai ale tom
wabioku la, yaase waai ate
wa nyε wa kaasi la. Ti
jam ŋmarisi kama me ayen
Naawen sak ni le diem ta
yaalika ale tama dii la.

¹³ Ni te ti nyinbiiri ka nna
yegayega ale weeni ti ni le te
wa nyinbiiri dii la, ti sue a
jam peenti kama a gaam ŋa
le poom liŋ peenti dii la.

¹⁴ Titus ale jam basi dula
ayen wa cheena nama jigi la,
ti jam weeni kama ayen ti

ta ka kanjanta ni nyij. Nin jam basi ate ti nya chivie. Ti kasim jam a biisi ka wensie wie ale ni. Ti le jam weeni Titus dii me la, a jam ka wensie.

¹⁵ Wa a teeri ka ni le jam tuesi wa dii ale jam pai ni dek a te wa ale ge gomsi ni dek ayen ni va wa noai la. Yogyogla de wa a yaali ni kama dila nyij a gum du.

¹⁶ M sui peenti ka nalimnyiini ate m ta siaka ale ni nna.

8

¹ M suaata, ti a yaali ayen ka ni seba Naawen ale a niak baai ale bo Masidoniya tenka po a va Yeezu la.

² Ba jam nya ninam yegayega, alege ninammu de po, ba sue diem peenti kama nalimnyiini. Ba ka ḥanjagsa nalimnyiini alege ba pai ka ba ḥanfisaja ba gela a te nuruba.

³ Mi ka ba seero. Ba jam pai ba ḥantaja a te ka ba vaanchaab a poom gaam ku le magsi dii te ka la. Ba jam te ale ka ba dek yaalika.

⁴ Ba jam saalim ti kama ayen ti tuesi ba tiirintaŋa ate ti baga maari Naawen nuruma baai ale bo ninjinj la.

⁵ Ba tiirintaŋa a jam zuak gaam tama le jam a poli dii la kama. Ba liŋ jam pai ka ba dek a te ti Nyōnōwa ale ge pai ba dek a te tama me a va Naawen ale a yaali dii la.

⁶ Dila ale soa ate ti a saalim Titus waai ale poom deri piilim a tuesi ni tiirintaŋa la,

ayen wa maa maari ni ate ni cheesi tiirintaŋa meena a te wa. M seba ayen ni le nyē nna kama, dii nyij la, ni a yaali ayen ni maari ni vaanchaab ka yegayega.

⁷ Ni be jigsı kama ale ḥanta baai meena ate ni ta la. Bala le ni siaka ale ni ale seba biik la, ale ni ale ta yam la, ale ni ale a maari nuruba la, ale ni ale a yaali tama dii la. Ti a yaali kama ayen ni a te yegayega.

⁸ M kan yaali ayen m weeni sak ni ku le magsi ni le nyē dii la, alege m poom weeni sak ni ayen baai ale bo Masidoniya tenka po la, nina a jam muni kama ale ba vaanchaab maarika nna yegayega. Ma yaali ayen m nyē ni a nya kama a se ni ta yaalika ale ni vaanchaab a se bala ale a yaali nama dii la ya.

⁹ Nama seba ti Nyōnōwa Yeezu Kirisita ale jam niak ti dii ale jam a maari ti nna yegayega la. Wa jam chim ka jajak tama nyij ayen ti tuesi wa ḥantaja.

¹⁰ M dek popola ale m yaalika ate maa weeni wieŋa de a sak ni. Diimwa, ni nina a jam muni kama ate ni jam piilim ni ḥantaja Titus pai te ka. Yogyogla de, ni tom dii ate ni piilim la a nueri. Nama le liŋ jam piilim poli dila nyeka.

¹¹ Ni tom dii ate ni piilim ayen ni tom la a nueri. Ni jam piilim di ale ka nin muni. Ni be diem basi ate ni nina muni ate ni tom ni le baga dii a tom la a nueri.

12 Ni dan kasim a yaali nna yegayega ayen ni pai ni ḥantaŋa a te nuruba, Naawen le tuesi ni tiirimu. Wa ninj karo ale ḥanta baai ate nin baga a te la. Wa ninj boro ale ka ni le baga ḥanta baai a te la.

13 M kan yaali ayen m nyε ate ku tøa, a yaa se m nyε me ate ku chim moli a te baai ate ni a maari la.

14 Yøgøgla de, ni ta ka ḥjan bori. Dila ale soa ate ku nala ayen ni pai ni ḥantaŋa ba gela a maari baai ale a yaali ba la. Ba dan ta ḥanta piisi ate nama me a yaali, ba le maari ni kama. Ku dan nyε nna, ni ni ta soa ase chaab la.

15 Ba ḥmarisi Naawen gbaŋka po dila po dila po a weeni Naawen ale jam nyε dii a pai ḥandiinta a te wa nuruma dii po ate ba jam bo sagini po la, nuru waai ale nya yegayega la a ḥmasi nya gaam taam ya, nuru waai me ale nya magi dek la an posim wa.

16 Ti a pak Naawen ayen Titus a jam pii ka nyinj ayen wa maari ni a se tama ale jam pii nyinj dii ayen ti maari ni la.

17 Mi le weeni Titus ayen wa ḥman pilim jam puusi ni la, wa sui a jam peenti kama. Wa jam a yaali ka nna yegayega ayen wa ḥman pilim jam ni jigi. Wa an jam poom a yaali ayen m weeni dila ale wa.

18 Ti a tom ka ti suoku wanyi ayen wa va wa a jam ni jigi. Yeezu ḥaanviirima meena a te ti suoku dila

ka zula yegayega, dii nyin la, wa sak nuruba yegayega Naawen wamaŋsaŋa.

19 Ba lueri wa kama ayen wa ale tama a pai ni tiirintanja a ta chenj ga te Yeezu ḥaanviirima baai ale bo tεŋ kaai ate ba a wi ayen Judia la. Nna le te ti Nyɔnɔwa ka zula, ate ku sak nuruba ayen ti a yaali ayen ti maari ba kama.

20 Ti kan yaali ayen ti nyε wari ate waai a fobli ayen tama an pai tiirimu a nyε wamaŋa.

21 Ti a yaali ayen ti nyε ka wari dii ale magsi ti Nyɔnɔwa ale nuruba ninj la.

22 Ti a tom ka nuru wa choa, waai ale saa baye la, ate ba jam ni jigi. Wa va ale Titus ale ti suokunkula a chenj. Ti nyε wa nya kama dii choa ate ti yaa seba ayen wa pii ka nyinj a yaali ayen wa maa maari ti ale ti tuimaŋa. Wa seba ayen m seba ni chak kama nalimnyiini. Dila ale soa ate wa pii nyinj a yaali ayen wa gum chaab ale mbala a jam maa maari ni nalimnyiini.

23 Titus ka waai ale a tom ale mi ate mi ale wa a maari nama meena. Kirisita bisaŋa ale a tu chaab jiga tøgatøga la ale tom mbala bayewa. Ba be a te Kirisita ka zula.

24 Ba dan jam ni jigi, ni tuesi ba abe ni basi ate ba seba ayen ni a yaali ba kama. Ni dan nyε dila, Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la ale tom ba la, ale siak ayen ni

sum ka ba nuru baai ate ba ta kanjanta ba nyin la.

9

¹ Kuna magsi m ḥman ḥmarisi gbaŋ a te ni a weeni ni le ni a maari Naawen nuruma dii la.

² M seba ni ale a yaali ayen ni maari ba dii la. M weeni Yeezu ḥaaŋviirima baai ale bo Masidoniya tɛŋka po la, ayen ba suaataŋa nama baai ale bo tɛŋ kaai ate ba a wi ayen Akaaya po la, a piilim ba cheesika ka diimwa. Ba le jam wom ale ni pii nyin a yaali nna nyeka la, ba gela me a maa chaab a cheesi.

³ Yogyogla de, maa tom ti suaataŋa de ni jigi kama ayen ti kunkuulimaŋa a kan chim kinla. Alege ba ale ba jamka ale ni gomsi ayen ni maari.

⁴ Mi ale Masidoniya demma ba gela a dan jam nya ale nin nye wariwari ya, ti le ta siaka ale ni dii la ale tagri chim ka chivie. Nama me le nya ka chivie nna yegayega.

⁵ Mi abe poli kama ayen ku magsi ka ti suaataŋa de mi niŋ a jam ni jigi a tuesi tiirim buui ate ni puulim la. M dan ga jam ale ni gomsi magsi a te ku sak ayen ba an fe ni kama alege ka ni dek yaalika.

⁶ Nama meena seba ayen kpaaro a dan bori magla, wa a che ka magla, alege wa dan bori yegayega wa a che ka yegayega.

⁷ Waai meena a te a magsi chaab ale wa dek popola.

Wa kan te wa tiirim a se ku ka fifiok ayen wa te la. Wa be kan te abe wa ḥman pilim a ḥma wa dega. Naawen a yaali ka baai ale a te ale supeentik la.

⁸ Ni dan a nye dila, Naawen le ḥman te ni kama a gum du ate ku zuak gaam ate ni kasim ta yegayega ni dek a be ni a te nuruba me.

⁹ Ba ḥmarisi Naawen gbaŋka po dila po, di la po a weeni ayen,

“Naawen a te ḥanjagsaŋa ḥnanta ale ka wa dek yaalika.

Wa tuim maŋsaŋa tuimana ale kasim boro kama taam wuu.”

¹⁰ Naawen ale a pai ḥnanbeenga a te kpaaroma ayen ba bori ḥa ate ba nya ḥandiinta. Dila degadega ate wa le pai wa ḥnantaŋa a te ni a gum du ate ni baga a maari ni vaanchaab.

¹¹ Wa kasim a yaali kama ayen ni pai ni ḥnboanni po baai ate wa te ni la a maari ni vaanchaab. Tama a dan pai ni tiirintaŋa a te baai ale a yaali ni la, ba le pak Naawen kama nama nyin.

¹² Ni a maari ba kama ba ninam yegayegaka po ale ge ate ba me, a te Naawen pim-pauk yegayega.

¹³ Ni dan a maari nna yegayega, ni a sak nuruba ayen nama a va ka Naawen wamaŋsaŋa ḥnai ale a biisi Yeezu Kirisita wie nalimnyi-ini la. Ba le te Naawen zula yegayega, dii nyin la, ni a maari ba kama ale nuru meena yegayega.

14 Ba le ta yaalika ale ni abe ba puusi te Naawen nama nyinj, dii nyinj la wa niaka yegayega ate wa pai sak ni la.

15 Naawen a pai wa biika a te ti kama. Wensie, nya ku de a gaam ka ɻjanta meena. Dila ale soa ate ku a fe ayen ni basi ate ti a te wa jiam.

10

¹ Ni ba gela a weeni chaab kama ayen mi dan bo ale ni m seba m dek yik kama, alege m dan yalima ale ni, mi a ɻjmarisi ka wa pagrisa a te ni. Yeezu Kirisita a yaali kama ayen m seba m dek yik ale ni. Dila ale soa ate mi, Pool, a saalim ni yøgyøgla ayen,

² M dan jam ni jigi, ni kan ni fe mu ayen mi a biisi ka wa pagrisa a sak ni. M dan jam tu chaab ale baai ale a weeni ayen ti a va ka ti dek ɻjan yaalik la, m le biisi ka wa pagrisa a sak ba.

³ Ku ka wensie ayen ti bo ka tønzuk, alege ti kan va ti dek ɻjan yaalik a se tønzuk nuruma ale a va ba dek ɻjan yaalik dii la.

⁴⁻⁵ Njanta baai ate tama a pai a nyø ti kpaliŋka la daa tønzuk ɻjanta alege ka Naawen ale a te ɻjanta bala, bala abe le wa pagrimu ate ti pai a kaasi ɻjan pagrisa meena. Ti pai kama a kaasi nampaga ale kanjanta nyeka meena ale a kasi nuruba ate ba kan seba Naawen la. Alege a yik ba popolaja ate ba a zuli Yeezu Kirisita.

⁶ Ti a poli kama ayen ti dan jam ni jigi, nama meena le kasim a va ka Yeezu Kirisita nalimnyiini. Ti dan jam nya ale ba gela a kan va wa nalimnyiini, ti le waali ba kama.

⁷ Ni ba gela a nya ka ti nimbidaasa po nyiini, alege kan nya ti suniima po. Ni ba gela a poli ayen ka Yeezu Kirisita ale soa ni? Ni be maari poli ayen wa soa tama me a se ka wa le soa nama me dii la.

⁸ Ti Nyønøwa ale pai wa pagrimu a te ti ayen ti a maari ni abe ti kan a te ni waalika. Ti dan poom ta kanjanta ku de nyinj chivie a kan yik ti.

⁹ Ti kan yaali ayen ku nyø ase ti a nyigsi ni kama ale ti gbaŋsanja la.

¹⁰ Nuru waai ale weeni ayen m dan yalima ale ni m gbaŋsanja a sueri ale ka wa pagrisa alege m dan bo ale ni m ka wariya m abe kan biisi wa pagrisa.

¹¹ Nuru baai ale a weeni nna la, mi a yaali kama ayen ba seba ayen m dan jam ni jigi, m le pai ka m gbaŋsanja po wa pagrisanja a biisi sak ni.

¹² Tama kan pai ti dek a magsi chaab ale baai ale a poli ayen ba ka nuru kpeenta la. Nuruma de ka betta. Ba dueni ka ba dek sinsaga a yaa pai ba dek a magsi chaab ale ba sinsanja alege pai ɻja a bo ba dek buusa.

¹³ Tama kunkuulimanya a kan ɻmasi gaam a taamu. Ti

a kuulim ka Naawen ale te ti tuim ḥaaai ayen ti tom la nyiŋ. Ku de be maa gum ka nama ale nya varibasika ti tuimaŋa nyiŋ la.

¹⁴ Ti be kan kuulim gaam a taam dula ti poom biisi Yeezu Kirisita wie a sak ni kama.

¹⁵ Tama kan kuulim nuruba tuima nyinŋa ase ka tama ale tom la. Alege tama yiilaŋa ale, ni le ta siaka ale wa ate nama ale tama tuimaŋa a piisi a gum du.

¹⁶ Nama meena dan a va dila, tama ale nama le baga a tu chaab a mooli sak sateŋ sii ale moata nama la Naawen wamaŋsanja. Ti dan nyε dila, waai a kan baga weeni ayen ti a yaali kama ayen ti nya nyuenta nuruba tuima nyiŋ.

¹⁷ Ba ḥamarisi Naawen gbaŋka po dila po, dila po ayen, "Ni kan a yaali yue a te ni dek ni tuima nyiŋ. Ni a yaali yue ale ti Nyɔnɔwa ale nyε dii la."

¹⁸ Ni dan poom weeni ayen nama ka nuru maŋsa ku ka kiri ya, ka Nyɔnɔwa a nin weeni ayen ni ka nuru maŋsa.

11

¹ Yɔgɔyɔgla de, mi a yaali ayen m ḥamarisi ka m dek wie gbaŋka de po. Ni ba gela a poli kama ayen m biika ka kiri ya. Ni be ta chichiiba nna magla ale mu.

² Mi a yaali ni ka nna yegayega a se Naawen ale a yaali ni dii la. Ni a nyε se ka nipokbili ale kan diem nidɔa

la ate m puulim ayen m pai wa a te nuru yen̄ nyiini, wala abe le Yeezu Kirisita.

³ Alege yɔgɔyɔgla de mi a chali ka yɔgɔsum Sitaana ale paasi yik ni popola ase wa le jam paasi Iiv dii la, a chali yɔgɔsum me ni ale tagri ni popolaŋa a basi Yeezu Kirisita va ka.

⁴ Tama a biisi ka Yeezu wie a sak ni ate ni ta siaka ale ti biika ale tuesi Naawen Chiika. Alege ni basi kama ate nuruba gela a biisi biik a te ni. Ni be gomsi ni dek kama a siak ba biika ale tuesi chiik yon̄.

⁵ Ni a poli kama ayen sagrɔma de a gaam mi kama. Mi be kan siak a te ni.

⁶ Ku ka wensie ayen mi an baga a biisi nalimnyiini nuruba ninja, alege m kan kpeeri yam. Daa meena mi a nyε kama ate ku sak ni ayen nyaku de ka wensie.

⁷ M le liŋ jam bo ale ni ate m jam sak ni Naawen wamaŋsanja la, mi an jam yaali tutuna ku nyiŋa. Mi yik m dek kama nama nyiŋ ayen ni chim nuru kpeenta. Dila an jam magsi ya?

⁸ Ni basi ate m weeni a sak ni ku ale jam ka dii la. Mi ale jam bo ale ni la, nuru baai ale jam bo ninŋiŋ la, ba gela a jam pai tiirinta a te mi, ate ku a nyε nna se mi a zu ba kama a tom a te nama la.

⁹ Dai yen̄ po ate mi ligra a yaa nueri, alege mi an jam begi ni ayen ni maari mu. M suaatanja baai ale bo Masidoniya tɛŋka po la, a jam pai ḥanta baai meena

ate mi jam a yaali la, a ta jam te mu. M jam kpesi ka m dek ayen m kan jam a yaali ayen ni a nya m zuwa. Ku le chim ka nna chum dii po me.

¹⁰ Mi a weeni ni ka wensie, dii nyij la Yeezu Kirisita a bo ka m sunum po. Baai meena ale bo Akaaya la, le wom ayen daa nama ale a nya mi zuwa.

¹¹ Nama a poli ayen m kan yaali ni kama ale soa ate m yaa m nye nna ya? Naawen seba ayen mi a yaali ni ka nna yegayega.

¹² M kan tagri m ni a nye dii nna la, ate sagroma de a nya siuk a weeni ayen ba tuimaŋa ale tama tuimaŋa ka bunyi.

¹³ Ba daa Naawen wensie tuimtomdoba. Ba ka velinvendisa, dii nyij la ba a paasi ni kama ayen ba sinsanŋa ale tama sinsanŋa ka bunyi. Ba tagri ka ba dek ayen ni poli ayen Yeezu Kirisita ale tom ba ni jigi.

¹⁴ Sitaana me a baga a tagri wa dek kama, ate nuruba poli ayen wa ka Naawen sabiiloma baai ale a nyagſi la wanyi.

¹⁵ Sitaana a be dan baga a nye dila, kuna t̄oa ate wa tomteerōma a tagri ba dek, ate ni a poli ayen ba ka Naawen tomteerōba. Naawen a dan jam ayen wa bo ba buusa, wa le nya ba kaasunŋku kama abe wa basi ate ba kan ta kiri ya.

¹⁶ M poom ŋmarisi a weeni ayen ni ba gela a poli kama ayen yam ka m

biika po. M be ŋman diem a saalim ni kama ayen ni ta chichiiba ale mu. Yogyøglade, ni basi ate mi me a yaali yue magla a te m dek.

¹⁷ Ti Nyɔnɔwa an jam sak ti ayen ti a yaali yue a te ti dega. Ka betta nyiini ale a nye dila.

¹⁸ Sagroma de a va ka ba dek ŋjan yaalik ale a yaali yue me a te ba dek. Dila ale soa ate mi me a yaali yue a te m dek.

¹⁹ Ni a poli kama ayen ni ta ka yam nna yegayega, alege ni kan beni ale a wom betta sinsanŋa de.

²⁰ Ni basi kama ate nuruma de a nye ni se yom la, ale a nye a de ale a zu ni ale a fobi ni.

²¹ Mi a chali chivie kama ale m le weeni ayen ti wobsa ale dila nyeka.

Ba daa kuulim mi me baga a kuulim kama alege ku la ka betta.

²² Ba ka Juuba? Mi me ka Juu. Ba ka Izirali demma? Mi me ka Izirali deno. Ba ka nuru waai ate ba a wi ayen Abraham la, ŋaanbisa? Mi me ka ba wanyi po.

²³ Ba a weeni nama kama ayen ba ka Yeezu Kirisita Tomteerōba? Ni le poli kama ayen mi a yesim kama, alege mi a yaali ayen m weeni ni kama ayen mi ka wa tomteero nalimnyiini a gaam ba meena. Mi tom tuima ka nna yegayega a te wa. Nuruba a jam yik mi a lik ate ku paari ka dii choa, ale pai finjsa a miiri mu. M be jam tali ka maga ate m kpi. M gaam ba

kama yegayega ale wienja de meena.

²⁴ Juuma a jam pai fijsa a miiri mi ka pisita ale neok. Ba nye nna a paari ka ku noai bunu.

²⁵ Nuruba me a jam pai doa a nak mu ka buta. Nuruba me a jam pai tintana a yuk mu. Ba jam nye nna ka bunyi. M be jam jo ɳaarunta po me ate viok kpiɔŋ jam fuk a yaa chiak ti a ta jueli pina zuima ate ɳaaruntanja a yaa kaasi. Nya ku de a saa ka buta. Dan di dai, ate mi jam wari nyakpeemu po yok ale kantuej meena.

²⁶ Mi le kasim jam chenj jiga tɔgatɔga la, m jam chenj jigi baata ka nna yegayega. Mi jam lo bela a jueli kama. Bela ɳaai nyaata ale jam sueri ɳa a waan tɛŋka meena. Nuruba a jam daani mu nalimnyiini ayen ba zu m ɳantanja ale pagrim. Juuma ale baai ale kan daa Juuma la, a basi kama ate mi nya ninam nna yegayega. Baai dek me ate mi jam poli ayen ba ka m dɔaba la, a jam basi mi kama. Mi chenj sateŋ sii ale jigi ɳaai ale nya tii ate yɔgsum yegayega a boro la kama.

²⁷ M jam tom ka nna yegayega a ga gaam taam, ale ge jam basi m goom me ate ku paari diichoa. Nyanyuila ale kom a jam yik mu me. M be jam ka gatta me a piisi ya. Daa meena m jam ka vuusum jigiya m be ka ɳandiinta me.

²⁸ Wie ɳa chaab a boro kama ate mi an weeni a

sak ni. Mi le kasim jam a yaali dii yegayega la ale, Yeezu ɳaaŋviirima le va wa nalimnyiini.

²⁹ Waai a dan ka a va wa nalimnyiini, ku a daani mu kama. Waai a daa tom tuimbaata, m sui ale kasim a kaasi ale nuru bala chaab.

³⁰ Mi dan poom a kuulim, mi a kuulim wa ɳaai ale a sak ayen mi wobsa la nyin.

³¹ Naawen waai ale ka ti Nyɔnɔwa Yeezu ko la, a seba kama ayen m daa velinvendika. Ni basi ate ti a te wa pimpauk taam wuu.

³² Mi le jam bo sateŋ kaai ate ba a wi ayen Damasikus la, demma gominawa ate wa jam tom a te Aretas la, a jam tom wa sojima kama a weeni ba ayen ba zaani juijui meena ate nuruba a va a jo ale a nyini tɛŋka po a nyini la, ate ba baga nya mu a yik mu.

³³ Alege m dɔama a jam maari mu. Ba jam pai mu kama a nyo busik po a yaa pai miik a bobo busika a yaa basi ate m kali ka po ate ba zagri ka a ta va siaka ate ba se gilim tɛŋka la ate m siŋ tɛŋ. Mi le ga siŋ tɛŋ nueri la, m jam chali be kama, ate gominawa an ɳman jam nya mu a yik ya.

12

¹ Ku magsi ka m le kuulim alege kunkuulimaŋa ka maarika. Alege m le weeni Nyɔnɔwa ale pai wie ɳaai meena a sak mu la.

² Bena pi ale ɳanaansi ale ga taam la, Naawen a jam

lueri nuru wanyi a ta jueli ga jo wenjumazuk ku po. M ze a se dila sum nyε kama yaase ku jam a nyε se ka Naawen ale pai a sak wa la. Naawen nyiini ale jam seba dila.

³ Ni basi ate m njman weeni ni ayen Naawen ale jam lueri wa a yaa pai wa a ta jueli a ga jo wa jigi nalunku po. Wala nyiini ale seba a se ku sum jam nyε kama yaa, ku jam nyε se ka Naawen ale pai a sak wa la.

⁴ Wa ale jam ga jo dula la, wa jam wom ka wie, njaai ale chim wakperikaliisa ate wa an baga a weeni.

⁵ Ku magsi ka m ti a kulum nuruwa de nyiŋ, alege daa m dek nyinjia. M din bula a yaali kama ayen m weeni m wobsa dii la.

⁶ M dan weeni ni le ka dii la, ni kan ni a weeni ayen Yam ka m ni a biisi dii la po. Mi a weeni ni ka wensie. M kan yaali ayen nuruba seba ayen m ka nuru kpion a gaam ba, dii nyiŋ la Naawen ale nyε dii a te mu la. Mi a yaali kama ayen ba bo mi buusa m tuimaŋa ale wienja nyiŋ.

⁷ Naawen an jam a yaali ayen m ta kanjanta wa le basi ate m wom bikperikaliika la nyinjia. Dila ale soa ate wa yaa pai tuem a te mu ate m nyinjka a kasim a dom daa meena. Ku a nyε ka Sitaana ale a nak mu la.

⁸ Mi jam salim ti Nyɔnɔwa ka buta wannu de nyiŋ ayen wa nyε ate tuemu basi mu.

⁹ Alege wa weeni mu ayen,

"Mi niaka ale a magsi fu. Dii po ate fi wobsa la, mi pagrimu zuak kama nna yegayega a bo fi jigi." Dila la mi sui peenti kama ale m nin ta kanjanta m wobsumu nyiŋ. Dila nyiŋ m seba kama ayen Yeezu Kirisita pagrimu a lik mu kama.

¹⁰ Nuruba a dan basi ate mi a nya ninam, ale ge a daani mu nna yegayega, Yeezu Kirisita nyiŋ, alege m ka m dek pagrim la, m sui peenti kama.

¹¹ Ni daani mu kama dila ale soa ate mi a njmarisi nna ase m ka beruk la a te ni. Ka boan nyiŋ ate ni ba gela a kan te mu zula? M dek pagrimu ka pagrim kayiok, alege m kan va sagrɔma de baai ale a velim ate ni a poli ayen ba ka tuimtomdɔba a gaam mi la.

¹² M le jam bo dula ale ni la, ni jam ka chichama a se mi ka Naawen wensie tuimtomdo. Wa jam a maari mu kama ate mi a tom tuim kperikaliisa nna yegayega ale chichiiba a te ni.

¹³ Mi nyε ni kaasi kama alege an nyε Kirisita bisaŋa ale a tu chaab a bo jigi nja chaab la, kaasi ya. M dan poom nyε wari ka m le kan weeni ayen ni maari mu la. Ku be dan kan dila ni von a te mu.

¹⁴ M dan jam ni jigi ku yaa nyε ka m nantuok noai buta. M dan jam tu ni, m kan yaali ayen ni pai jaab a te mu. Mi a yaali ka ni dek daa ni ligra. Ni a nyε se ka m bisa la.

Bimbaansa kan nya ba nyam zuwa, alege ka ba nyamma ale a nya ba zuk.

¹⁵ M gomsi kama ale supeentik ayen m kaasi jaab buui meena ale m ta la ale dek me meena ate m baga a maari ni. Mi a yaali nama kama, alege nama a kan yaali mi.

¹⁶ Nama dek seba chak kama ayen dii po ate m jam bo ale ni la, mi an nya nama ayen ni Maari mu. Nuru waai ale ayen mi a velim kama ale a paasi ni.

¹⁷ M vari ka ni njanta ale ni tom baai ni jigi la.

¹⁸ M jam saalim Titus kama ayen wa jam ni jigi. Wa le jam siak la, m jam tom ka wala ale ti suoku wanyi ni jigi. Titus jam vari ni njanta kama? Nama ze ayen Titus ale mi suniimaŋa ale a poli dii la ka bunyi?

¹⁹ Nama a poli kama ayen tama a yaali ka yue gbanjka de po? Dila daa wensie Naawen ale soa ti ate ti ɣmarisi wie ɣaai ate Yeezu Kirisita a jam pai a te ti la. M dek dɔaba, ti tuimaŋa meena le maari ni kama.

²⁰ Mi a poli kama ayen m dan jam ni jigi, ni kan ni a nyε dii ate mi a yaali ayen ni a nyε la. Nama me a kan yaali mi ale a nyε dii la. Mi a poli kama ayen ni ale kasim a nak ka nampaga ale chaab ale a de nyuri ale chaab ale a ta sue ale chaab, ale a ta butuem, ale a le chaab, ale a bobri, ale a ta kanjanta ale a zeri ni kpajŋa noa.

²¹ Mi a poli kama ayen m dan jam ni jigi, Naawen le basi ate m yik m dek ni niŋ. M sui le kaasi kama, dii nyiŋ la ni yegayega a kan yaali ayen ni basi ni kabonſa tuimaŋa ale ni nipɔkyaalik ale nidɔayaalik tuimaŋa, ale ni tuim dantisaŋa yegayega ka abe ba.

13

¹ M yaa cheena ni jigi nna a nyeka buta. Ni a teeri dii ate ba ɣmarisi Naawen Gbanjka po dila po, dila po ayen, "Fi dan a yaali ayen fi biisi gaam nuru waai, ku a fe kama ayen fi ta nuruba baye a yaa se nuruba bata ate ba chim fi seeroba."

² Dii po ate m jam ni jigi a nyε buyewa la, m jam kaam nama baai ale a tom tuimbaata la kama. Alege yɔgyɔgla de ate m yalima ale ni la, m diem a kaam ni kama ale waai meena me. M boro a gomsi kama ayen m jam te ni waalika yegayega.

³ M dan jam ni jigi ni le seba nalimnyiini ayen Yeezu Kirisita a va mi nyiŋ biisi a te ni. Dila la m dan jam te ni waalika ni ale seba ayen mi an wobsa alege ka Yeezu Kirisita ale a sak wa pagrimu ni sunsun.

⁴ Ba le jam yik wa a kpi jabarimu nyiŋ ayen wa kpi la, wa jam ka pagrim. Alege yɔgyɔgla de wa ɣman vua kama, dii nyiŋ la Naawen pagrimu nyiŋ ate wa nak wa a yiti kum po. Tama ale wa ale ka bunyi la nyiŋ ate ti

wobsa, alege tama ale nama ale ka bunyi la ti le maa chaab a nya pagrim buui ale basi ate wa vua la.

⁵ Ni a nyε ni dek a nya a se ni ta siaka ale Yeezu Kirisita nalimnyiini ya. Nama seba ayen wa bo ka ni suniima po, ni be dan kan ta wa suniima po ni be an tagri ya.

⁶ Mi seba kama, ayen nama me dek seba kama ayen wa bo ti suniima po.

⁷ Ti a puusi a te ka Naawen ayen ni ka a tom dii ale kan nala la, daa ti sak ayen ti baga wamaŋsa kasim a nyε alege ni a tom a magsi ase tama a nin poom nyε wie a kpeeri.

⁸ Ti kan baga a nyε wari a kaasi Naawen wensienja alege ti a nyε a magsi chaab ale ka wa wensienja.

⁹ Nama a dan poom pagra alege tama a wobsa, ti sue peenti kama dila nyiŋ. Ti be a puusi kama ayen ni chiib za ale pagrim.

¹⁰ M ni kan bo ale ni la ale soa ale m ŋmarisi gbaŋka de a te ni ayen ni tagri, ate m dan jam abe m kan te ni waalika ale Nyɔnɔwa pagrimu ate wa a te mu la. Wa pai pagrimu de a te mu kama ayen m maari ni daa ayen m kaasi ni.

¹¹ Ti suaata, yɔgɔyɔglə de, ti a yaali ayen ti ŋmarisi ti gbaŋka a kpegleimka dela. M weeni ni kama ayen ni gomsi wie ŋaai ale kan yuarisi la a magsi. Ni ta noai yen ale chaab, abe ni boro ale suyɔgini. Naawen waai ale a

yaali ni la ale a basi ate ni a boro ale suyɔgini la, le maari ni ate ni nyε wienja de.

¹² Ni a puusi chaab nalimnyiini a te ti.

¹³ Naawen nuruma meena a puusi ni.

¹⁴ Naawen waai ale yaali ni la, ale ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita waai ale a niak la, ale Naawen Chiika waai ale a nyε ate ni a ta noai yen ale chaab la, a bo ale ni meena.

Pooł Gbañka Ate Wa Nmarisi A Te **GALATIA DEMMA La**

¹ Mi Pooł ka tuimtomdo a nmarisi gbañka de a te ni. Daa nuruba ale lueri mi ayen m chim tuimtomdo alege ka Yeezu Kirisita ale ti Kowa Naawen waai ale nak wa kum po a yiti la, ale maa chaab a lueri mu.

² Mi ale m Kirisita bisa suaata tii meena ale bo dela la a maa chaab a puusi Kirisita bisaña ale a tu chaab tøgatøga a bo Galatia.

³ Ti Kowa Naawen ale ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita le niak ni abe ba te ni suyɔgini.

⁴ Yeezu Kirisita a jam va ka ti Kowa Naawen yaalika a yaa kpi tama nyij ayen wa vari ti tøŋka biemu po a basi.

⁵ Ni basi ate ti a te Naawen waai ale ta zula yegayega taam wuu la, pimpauk dila nyij. Ku be nyε dila.

⁶ Ni basi ate ku cha mu ka nna yegayega dii nyij la, ku an bula beniya alege ate ni zeri Naawen ya, waai ale va Yeezu Kirisita niauŋku nyij a wi ni ayen ni jam va wa la. Ni nyε dila kama alege yaa deri tagri ni popolaña a yaa nman va sisaga ḥaab.

⁷ Nuruba ba gela tagri Naawen wamañsaña ḥaai ale a biisi Yeezu Kirisita wie la kama ale ge a kasim a daani ni. Ni basi ate m sum weeni a sak ni ayen Naawen sinsaŋña ka bunyi

nyiini, wamañsaña de chaab a nman ka jigiya.

⁸ Ku daam dan poom ka Naawen sabiiloma ale nyini wenŋmazuk a sin, a yaase tama dek daam dan poom jam sak ni tuntominj kaai ale kan a nyε ase Naawen wamañsaña ate tama a linj jam sak ni la, waai a dan nyε dila, Naawen le waali kula nyɔnɔwa kama.

⁹ M poom linj weeni ni nyaku de kama. Yøgyøgla de m le weeni ni ayen waai a dan sak ni wie ḥaai ale kan a nyε ase Naawen wamañsaña ate nama a jam wom ale siak ayen ka wensie la, Naawen le waali kula nyɔnɔwa kama.

¹⁰ Nama a poli ayen mi a yaali ayen m nyε ate ka nuruba te mu pimpauwa? Aaya, mi a yaali ayen m peenti ka Naawen nyiini sui. M daam dan a yaali ayen m peenti ka nuruba sue, m te kan baga chim Yeezu Kirisita tomteero.

¹¹ M suaata, mi a yaali ayen m weeni sak ni kama ayen Naawen wamañsaña ate m linj jam sak ni la, ḥa an nyini daa nurubiik jigi ya.

¹² M be an tuesi ḥa daa nuru jigi, ka Yeezu Kirisita dek ale jam a pa ḥa a sak mu.

¹³ Nama dek seba ayen dii po, ate mi jam va Juuma siuku la, m jam te Yeezu ḥaanviirima waalika ka nna yegayega. M jam ka jiirim ale ba. M jam a yaali kama ayen m kaasi ba meena.

¹⁴ Mi jam va Juuma siuku nalimnyiini kama a poom gaam m vaanchaama. Mi nina jam muna ka nna yegayega me ayen m va ti kokpiensa ja siuku.

¹⁵ Alege Naawen jam va ka niauŋ nyiŋ lueri mi ayen m chim wa tomteero. Wa lueri mi kama ale ba an diem poom biak mu. Dii po ate wa sui yaa jam peenti la,

¹⁶ wa yaa basi ayen m seba wa biika Yeezu, ate mi a sak baai ale kan daa Juuba la wa wamaŋsa ja. Mi an jam bek daa waai ya ayen kula nyɔnɔwa sak mu m le m nyε dii la,

¹⁷ m be an jam chenj Jerusalem tɛŋka me ayen m ga baai ale liŋ chim tuimtomdɔba ale ge mi la. Alege mi deri jam chenj ka Arabia tɛŋka ale ge yaa pilim ŋmani Damasikus tɛŋka.

¹⁸ Bena ŋata ale taam la, ate m yaa jam chenj Jerusalem ayen m nya Piita. M jam goa ale wa ka da pi ale ŋanu.

¹⁹ Mi an jam nya tuimtomdɔma waaiya, ku jam ka Jeemsi nyiini ate m nya. Jeemsi ale Nyɔnɔ Yeezu jam ka suaata.

²⁰ Wie ŋaai meena ate mi ŋmarisi nyo gbanja de po la, ka wensie. Naawen seba m kan velim.

²¹ Mi ale jam basi Jerusalem la, m jam nyeem gilim Siriya ale Silisiya tɛŋsa ja ka meena.

²² Dila powa, Judia Kirisita bisa ja ale a tu chaab la a

diem jam ze mi.

²³ Ba jam wom ka nuruba ale ti an jam a biisi mi wie. Ba jam weeni kama ayen, ka mi ale jam a te ba waalika la alege, mi dek yɔgɔyɔgl a ale la a yaa ŋman a sak nuruba ayen ba ta siaka ale Yeezu Kirisita. Sinsaŋja de abe ale wa jam piilim a nyε ayen wa kaasi ŋa la.

²⁴ Ba ale jam wom dila la, ba yaa jam a te Naawen pimpauk mi nyiŋ.

2

¹ Mi ale jam liŋ chenj Jerusalem bena pi ale ŋanaansi ale taam la, mi jam pilim ŋman chenj Jerusalem kama. M jam va ka Banabas ale Titus a chenj.

² Naawen dek ale jam weeni sak mu ayen m chenj dula. Tama ale Yeezu ŋaanviirima ale jam bo dula la, kpanŋa nyiini ale jam tu chaab ate mi weeni sak ba m le sak baai ale kan daa Juuba la Naawen wamaŋsa ja. M jam kan yaali ayen ba poli ayen tuim ŋaai ate m jam a tom a te Naawen la ka tuim kayaata.

³ Titus waai ale jam maa va mi la, a jam ka Girik deno, alege ba an fe wa ayen wa gebi wa yoani ate ku sak ayen wa sum ka Juu.

⁴ Nuruba ba gela baai ale jam a weeni ayen ba ka Yeezu ŋaanviiriba la, a jam a yaali kama ayen wa gebi wa yoani, alege ba jam a velim kama ayen ba ka Yeezu ŋaanviiriba. Ba jam suk

kama a maa jo tama po ayen ba nya ti le ti nyε dii a ta noai yen ale Yeezu ate ti chim bunyi la. Ba jam a yaali kama ayen ba nyε ate tama chim ase yom la.

⁵ Alege tama ale jam a yaali ayen ti nyε ate Naawen wamañsaŋa wensieŋa a boro a te ni la, ti an jam bulu siak a te ba ale fiifiik me la.

⁶ Alege baai ale jam a poli ayen ba ka kpaga la, ba an jam nya wari dii dek chekki ale ka venta a bo Naawen wamañsaŋa ate mi jam sak la po. Ba an weeni wari dii ale ka di tøga a chim wapaali la a sak mi. Ba ka kpaga yaa ba daa kpaga mi an nya wari dii ale ka di tøga wanni de po la. Dii nyiŋ la, Naawen an va daa nuru peelim nyeka a bo wa buusa.

⁷ Alege kpaŋja de nya kama ale Naawen pa tuini de a te mi ayen mi a sak nuru baai ale kan daa Juuba la wa wamañsaŋa, ase wa ale basi ate Piita a sak Juuma wamañsaŋa de la.

⁸ Dii nyiŋ la, Naawen jam pa wa pagrimu a te mi kama ayen m chim wa tuimtomdø a sak nuru baai ale kan daa Juuba la ase wa ale basi ate Piita me a sak baai ale ka Juuba la.

⁹ Jeemsi ale Piita ale Joon baai ate mi jam a poli ayen bala ale kpaŋja la, a jam miŋ kama ayen ka Naawen ale pa tuini de a te mi. Dila nyiŋ, ba yaa jam diak Banabas ale mi nisima ayen ku sak ayen ti meena a tom ka

tuin yeŋka. Ti meena yaa jam siak ayen Banabas ale mi a maa chaab boro ale nuru baai ale kan daa Juuba la a tom ti tuimaŋa abe ba me bo ale Juuma a tom ale ba me.

¹⁰ Jeemsi ale Piita ale Joon ale jam weeni wari dii ate mi potim a yaali ayen m nyε la ale, ayen ti a teeri ḥanjagsaŋa ale maa boro ale ba Jerusalem tɛŋka la.

¹¹ Daa maga ale taam la, ate Piita yaa jam Antiok. Dula jigini, mi jam toarinj wa kama wa Kirisita bisa chaama niŋ dii nyiŋ la, wa sum jam kaasi kama. Wa jam nyε ka dii ale kan nala la nuruma niŋ.

¹² Piita deri poom jam de ḥandiintanja kama ale baai ale kan daa Juuba la alege ate nuru baai ale jam bo ale Jeemsi la, a yaa jam a paari. Nuruma ale jam a paari la, Piita yaa deri basi deka ale nuruma dii nyiŋ la, wa jam a chali ka yøgsum ale baai ale jam maa siak ayen baai ale kan daa Juuba la a gebi ba yuanya la.

¹³ Kirisita bisaŋa baai ale jam ka Juuba la, bala me yaa deri maa pa ba dek a gum chaab ale Piita a nyε ase Piita. Yøgsum ale jam ta ba ale soa ate ba jam a nyε dila. Banabas, waai ale ka wa dek la, a jam maa va ba yøgsum nyeka kama a yaa pa wa dek a gum ba po.

¹⁴ Mi ale nya ale ba kan va Naawen wamañsaŋa ale a sak ti wensie ḥaai la, mi

yaa weeni Piita ba meena niŋ ayen, "Fi Piita, ka Juu alege fi boka ale fi nyeka a nyε ase ka baai ale kan daa Juuba la. Ka boa ale soa ate fi a yaali ayen fi fe nuru baai ale kan daa Juuba la? Ka boa me abe ale soa ate fi pii nyin a nyε ayen fi fe baai ale kan daa Juuba la ayen ba basi ate ba nyeka a nyε ase baai ale ka Juuba la nyeka?"

¹⁵ Wensie, tama dek potim ka Juuba. Ti daa baai ale kan daa Juuba ate ba a wi ba ayen wabanyeerisa la.

¹⁶ Alege tama seba kama ayen ka siaka nyiini ale Yeezu Kirisita ale basi ate nuru a chim wayorisima nyono Naawen jigi. Ku daa ayen ka fi ale a nyε tama Juuma Sinsanŋja ale a weeni dii la nyiini. Tama me abe sum siak kama a te Yeezu Kirisita ayen ku basi ate ti chim wayorisima nyam Naawen jigi ti siaka nyin. Ku daa ayen ti a nyε a va ka Sinsanŋja ale a weeni dii la, dii nyin la, waai karo a chim wayorisima nyono Naawen jigi Sinsanŋja vaka nyiini nyin.

¹⁷ Ku be dan ka wensie ayen tama baai ale a gisi siuk kuui ale ku basi ate ti chim wayorisima nyam Naawen jigi ase tama ale Yeezu Kirisita a nin ka bunyi la, ti diem a nya ti dek ase ka wabanyeerisa ase baai ale kan daa Juuba ale ka dii la. Nyaku de be a sak kama ayen ka Yeezu ale soa ate tama a tom wabaata? Aaya,

siuk karo ate Yeezu nyε dila.
¹⁸ Ase mi a dan weeni ayen sinsanŋja a kan basi ate ti a chim wayorisima nyamma, ka boa ale soa ate mi ɣman a va Sinsanŋja. Mi a dan nyε dila mi a nyε a kaasi ka Sinsanŋja.

¹⁹ Sinsak ɣala degadega abe ale ɣman basi ate mi seba ayen mi kpi kama dii nyin la, m le kan va ɣa ale a weeni dii la nyin. Dila nyin abe ale soa ate mi ɣman ka siaka ale ɣa. Dila abe basi kama ate m boro a te Naawen. Dii po ate nuruba yik Yeezu Kirisita kpi jabarim nyin la, ku a nyε a ase ba jam maa kpi mi me kama ate ti yaa maa chaab kpi la.

²⁰ Dila abe ale soa ate mi dek an ɣman vua m dek nyin la. Nyuvuri dii ate mi ta təŋzuk de yəgəyəgla la, ka Yeezu Kirisita yummu ale bo m po. M vua kama dii nyin la, m ta siaka ale Naawen Biika waai ale ta yaalika ale mi a yaa jogi wa nyuvunni mi nyin la kama.

²¹ M zeri kama ayen mi kan ɣman a weeni ayen mi kan yaali Naawen niauŋku. Alege waai a dan poli ayen ka sinsanŋja nyin ale soa ate wa chim wayorisima nyono, dila a sak kama ayen Yeezu Kirisita kpi ka kinla nyin.

3

¹ Nama Galatia demma ka betta. Ka wana ale pa wa pagrim a te nama ayen ni basi Naawen wensiuku vaka? Tama an nyini peelim

a sak ni Yeezu ale kpi wa jabarimu nyij dii la? Nama be an jam siak kama ayen ti wieňa ka wensie?

² Mi a yaali ayen m bek ni ka wayen dekki. Naawen ale jam pa wa Chiika a te ni la, ni jam baga va Moosis Sinsanja a nueri nalimnyiini, yaase ni jam wom wa wamaňsa a le ge ta siaka ale ñja?

³ Ni ka betta yegayega. Ni liñ va ka Naawen Chiika pagrimu, alege yøgyøgla ni a yaali kama ayen ni pa ni dek pagrim a ga nueri.

⁴ Wakperikaliik tanjanya nna yegayega ale nyø ni jigi. Nama dek abe a poli ayen ñja nyø ka kayiok nyija? Ni kan basi ate ñja chim wakayaata a te ni.

⁵ Naawen ale jam pa wa Chiika tom wakperikaliisa a te ni la, wa jam nyø dila ayen ka ku sak ayen ka ni ale a va Moosis Sinsanja nalimnyiini la nyija? Aaya, ku ka ni ale wom wa wamaňsa a le ta siaka ale ñja la nyij.

⁶ Ba ñmarisi Naawen gbañka a magsi chaab ale Juuma kokpienka waai ate ba jam a wi ayen Abraham la. Ba ñmarisi weeni ayen, "Wa jam ta siaka ale Naawen kama. Dila ale soa ate Naawen an ñman jam nya wa kaasunku."

⁷ Dila nyij, ku a fe kama ayen ni miñ chak baai ale ta siaka ale Naawen la, bala ale sum ka Abraham ñaanbisa.

⁸ Ba jam ñmarisi Naawen Gbañka po ayen chum dii po

ku le jam chim ka nuruba siaka ale wa nyij ale ku basi ate Naawen nya baai ale kan daa Juuba la ayen ba ka wayorisima nyam. Gbañka de po ba ñman pilim ñmarisi ayen Naawen jam weeni Abraham ayen, "Ka fi nyij ate m le nyø wamaňsa nalimnyiini a te nurubiik meena ale bo tøenzuk de la."

⁹ Dila nyij la, ase Abraham ale jam ta siaka dii a nya niaka la, siuk kula po me, Naawen a niak waai meena ale ta siaka ale wa la kama ase Abraham la.

¹⁰ Alege nuru baai meena ale a va Moosis Sinsanja nyiini ate wa pa te Juuma la ale ge a poli ayen ñja le ñja basi ate ba chim wayorisima nyam Naawen niñ la, Naawen buusaña a cheena ba zuk kama. Dii nyij la, ba a ñmarisi Naawen Gbañka po ayen, "Waai meena ale kan a nyø sinsanja ale a weeni dii meena la, Naawen buusaña a cheena bala zuk kama."

¹¹ Alege yøgyøgla de ti yaa seba kama ayen nuru karo a kasim va sinsanja a chim wayorisima nyøñø Naawen jigi dii nyij la, ba ñmarisi wa Gbañka po ayen, "Nuru waai ale ta siaka ale Naawen nyiini la, wala choa a le wa ta nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la."

¹² Alege wanní ale ka dii la, sinsanja ka wari a nyø ale waai a nin ta siaka ale Naawen ya. Alege ku goanti a nyø ase ka ba ale ñmarisi Naawen Gbañka po dii ayen,

"Waai ale a nyε sinsanŋja ale weeni dii la, ale a nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la."

¹³ Moosis sinsanŋja a weeni kama ayen, "Waai ate ba ylk wa a kpi manj tiib nyin la, Naawen ale waali kula nyɔnɔwa kama." Alege Yeezu Kirisita a tuesi waalika de a nam te ti ale vari ti basi waalika de ate Moosis Sinsanŋja ta a jam ti jigi la.

¹⁴ Yeezu Kirisita be nyε dila kama ayen baai ale kan daa Juuba la a maa nya niak kaai ate Naawen puulim ayen wa le nyε te Abraham la ayen ti siaka nyin ti le nya Naawen Chiika ate Naawen puulim ayen wa le te la.

¹⁵ M suaata ni basi ate m pa tɛnzuk de wari a magsi nyaku ate ni mij ku kiri chak. Ase nuruba baye a nin nyε noayen a magsi chaab ale wari, nuru karo ale baga kaasi ba noayenka de nyeka a yaase wa pa wari di choa a gum noa yenka de nyeka po. Dii nyin la, ba ale maa chaab a nyε dii la ba nyε nueri kama.

¹⁶ Siuk kula po, ku be ka dila ale Naawen ale jam nyε noayen kaai ale Abraham la. Dila po, dila po Naawen jam nyε pumpuulima ale Abraham ale wa ḥaaŋbiisaŋ. Naawen Gbaŋka be kan weeni a sak ti kama ayen Naawen nyε puulimka de a magsi chaab ale ka ḥaaŋbiik boariya. Ku

ka ḥaaŋbiyeŋ. Biyeŋka de abe ale Yeezu Kirisita.

¹⁷ Mi ale a weeni dii la kiri ale nna ayen, dila po dila po ate Naawen jam nyε noayenka de ale ka Abraham. Bena kobsinaansi ale pisita ale jam taam ale ge ate Naawen yaa te Juuma wa sinsanŋja. Sinsanŋja de abe ḥman ka pagrim a baga a kaasi noayenka de ate Naawen nyε ale Abraham la.

¹⁸ Boan nyin la, ku daam dan ka Sinsanŋja nyin ale soa ate Naawen te Abraham tiirim bula, ku yaa be te sak kama ayen ḥman daa wa ale puulim la nyin ale soa ate wa nyε dila a te wa. Alege ku ale ka dii la tama seba chak kama ayen, ku ka Naawen pumpuulimaŋja ate wa jam puulim ale Abraham la nyin ale soa ate Naawen lagi poi te wa tiirim dila.

¹⁹ Ku be dan ka dila, Sinsanŋja kiri abe le boa? Sinsanŋja a gum du kama ayen ḥna sak wakaasima ale ka dii la, abe ḥna boro a ta ga paari diipo ate Abraham ḥaaŋbiika ale jam la. Be ka ḥaaŋbiik kala ate Naawen nyε pumpuulimaŋja a te la. Naawen jam pa sinsanŋja a nyo ka wa sabiiloma nisima po ayen nuru a yaa be chim Naawen ale nurubiik sanyigmɔa.

²⁰ Alege ku an poom magsi ayen sanyigmɔa bo ti sunsunja dii nyin la, yigma a bo ka nuruba baye sunsunj alege ka nuru yeŋ ale boro, Naawen ka wanyi dekki.

²¹ Nyaku de abe a sak

kama ayen Moosis Sinsanŋa an va ale Naawen ale puulim dii ale Abraham la? Aaya, ku daa di. Ase sinsanŋa a daam dan boro a baga a te nurubiik nyuvuri, ḥa te baga a nyę kama me ate nurubiik a chim wayorisima nyon Naawen jigi ase ba ale a zuli sinsanŋa. Alege sinsanŋa ḥala chaab karo.

²² Alege Naawen Gbaŋka weeni sak ti kama ayen waai meena təŋzuk de a kasim a yaali ka biem tuima tomka. Nyaku de yaa be a sak kama ayen, ku ka siaka ale a basi ate ti a nya tiirim buui ate Naawen pa a te ti la, baai me abe ale ta siaka ale Yeezu Kirisita la ale ta bu.

²³ Dii po ate siuku an diem jam lagi ayen nuruba ta siaka ale Yeezu la, ku jam a nyę ase Moosis Sinsanŋa a liŋ jam yik ti kama a lik ase ligrøba la ate ku ḥaaŋnyin Naawen yaa jam lagi siuku ate ti yaa ta siaka ale Yeezu Kirisita.

²⁴ Dila nyiŋ la, Sinsanŋa ale jam soa ti a ga paari dii po ate Yeezu jam la, ayen siaka ale wa ale ku basi ate tama yaa chim wayorisima nyam Naawen jigi.

²⁵ Yøgyøgla ate ti ta siaka ale Yeezu Kirisita la, sinsanŋa an ḥman soa ti.

²⁶ Ku a fe ayen ni teeri ayen, nama meena baai ale chim bunyi ale Yeezu Kirisita la, ni ka Naawen bisa ni ale ta siaka la nyiŋ.

²⁷ Yøgyøgla de ate nama tuesi soka la, nama ale Yeezu

Kirisita ka bunyi. Dila nyiŋ, ni yaa be a nyę ase Yeezu Kirisita ale ka dii la.

²⁸ Dila nyiŋ la, fi ka Juu yoo, fi daa Juu yoo, ni daa tøgatøga. Fi ka yomo yoo fi daa yomo yoo, ni daa tøgatøga. Fi ka nidoa yoo, fi ka nipøk yoo, ni meena ka bunyi. Dii nyiŋ la, nama meena ka bunyi ale Yeezu Kirisita.

²⁹ Yeezu Kirisita abe dan soa ni, ni be ka Abraham ḥaaŋ bisa. Ni be le nya Naawen ale puulim ayen wa te Abraham jaab buui la kama.

4

¹ Ni basi ate m ḥman tøgi wanni de a sak ni. Ku a nyę se ka biik ale ka soa ka ko ḥanta ase ka kowa a nin kpi la. Biika ale ka biik dii po la, nuruba a nyę wa ase wa ka yomo la. Alege, ka wala dek le wa jam soa wa kowa ḥantaja meena.

² Dii po ate biika diem ka biik la, wa kowa ale a nya ka zuk, a tom wa wie a te wa, ate ku ga paari dii po ate wa kowa a yaali la.

³ Ku be ka dila tama me jigi. Ti jam ka chichiri pagri sii ale soa təŋka a nya la yom, alege ate ti jam pagra ale Yeezu Kirisita.

⁴ Alege da dii danni ate Naawen dek dak ate di jam la, wa yaa tom wa biyenka ayen wa jam təŋzuk de. Nipøk ale jam biak wa. Wa be va Sinsak ḥaai meena ate Naawen jam pa te Juuma la kama nalimnyiini.

5 Wa jam a nyε dila kama dii nyij la, wa jam a yaali kama ayen wa vari baai meena ate Sinsanja soa la a basi. Wa dan nyε dila, ti meena yaa le chim Naawen bisa.

6 Dii ale a sak ayen ni ka wa bisa la ale, Naawen basi kama ate wa Biika Chiika jo ti suniima po. Chiika de abe ale basi ate ti wanyiwanyi kaari a wi Naawen ayen, "M dek koa."

7 Dila nyij la, ni ɻman daa yom, ni ka Naawen bisa. Ni be ale ka wa bisa la, Naawen le pa jaab buuri meena ate wa tara ayen wa pa te wa bisaŋa la a te ni kama.

8 Dii po ate ni diem jam ze Naawen la, ni jam ka bogluk tii ale kan ta pagrim ase Naawen la yom.

9 Alege yøgyøgla de ate ni seba Naawen la, a yaase ni basi ate m weeni ku nna ayen, Naawen ale tolinj weeni ayen wa seba ayen ni ka wa bisa la, be ka boa ale ɻman soa ate nama ɻman a va chichiri sii ale soa tøŋka a nya la? Si be ka pagrim. Ni dan ɻman nyε dila, ni le ɻman chim ka si yom.

10 Be ka boa ale soa me ate ni potim a zuli da ɻa gela, a yaa se chiisa si gela, a yaase wenkarisa ale yoi a yaase bena ɻa gela?

11 Nyanja de ate ni a nyε la, basi kama ate yøgsum ta mu ale ni. Nyaku de a sak kama ayen wie ɻaai meena ate mi a nyε ayen ku maari ni la ka kinla nyij yaa boa?

12 M suaata, mi a saalim ni kama ayen, ni a nyε ase mi la, ase mi ale a nyε ase nama dii la. Ni an nyε mu wari a kaasi ya.

13 Ni baga a teeri dii po ate m linj jam sak ni Naawen wienja la? Dii nyij ate m jam a goa ale ni la ale, dila powa m jam ka nyinjøgsa.

14 Alege m baga a weeni kama ayen, m nyintuilanja jam daani ni kama alege, ni jam tagri mi zuk kama a nya ninam m tuemu nyij. Ni an jam zeri mu a yaase ni pa mu chim nuru kayiowa. Alege ni tuesi mu kama nalimnyiini ase ni tuesi ka Naawen sabiilo la. Wensie, ni tuesi mi nna ase ni tuesi ka Yeezu Kirisita dek la.

15 Ni sue jam peenti ka nna yegayega mi nyij. Alege ka boa ale ɻman nyε? Mi dek a baga a weeni kama ayen ku dan poom siak a nyε kama ni ti yeeri ni ninanja a te mu kama.

16 Mi ale weeni ni wensienja la, ku basi kama ate mi yaa chim ni dachiaga?

17 Nuru bala chaab ale a sagi ni la a nyε ni jigi ase ba a yaali ni kama la, alege popola ɻaai ate ba ta magsi chaab ale ni la, ka popola baata. Dii meena ate ba a yaali ayen ba nyε la ale, ba poori mi ale nama tøgatøga, ate ku basi ate mi ta ba popola nalimnyiini ase ba ale ta nama popola nalimnyiini dii la.

18 Ku nala kama ate nu ruba ta chaab popola nalimnyiini ase ba popolaŋa a nin

ka popola maŋsa. Nyaku de ate mi a weeni nna abe sum ka wensie dii po meena wuu. Mi dek poom a yaali kama ale nin muna ni ale ta mi popola dii po meena la, ase m boro ale ni yaa m karo ale ni.

¹⁹ M dek bisa, ku a nye mi jigi ase ka nipok ale boro a biak dii la. Mi kasim a nam ka dila te ku paari dii po ate m nya ale ni ta nye kaai choa ate Yeezu ta la.

²⁰ M dan baga kama ate m boro ale ni ate m seba m le nye ni dii la. M bula ze m le m weeni ni ka dii la.

²¹ Nama baai ale a weeni ayen Sinsaŋja ale soa nama la, ni basi ate m bek ni ayen, nama an diem wom Sinsak ḥala ale a weeni ni dii la? Ni goori wom ḥa ale a weeni dii la ayen,

²² Ba ḥamarisi Naawen Gban̄ka po ayen, Abraham jam ta ka nidɔabilisa baye. Wa jam biak wanyiwa ale ka wa powa Saara yomo wa. A biak wanyi wa me ale Saara. Wala jam daa yomo. Nipok yomowa yue jam ale Aga.

²³ Aga jam biak wa biika kama alege ku an jam va daa Naawen ale puulim ale Abraham dii la. Saara jam biak wa biika a ta va ka Naawen ale jam puulim dii ale Abraham la.

²⁴ Wanni de abe a sak ti ka wakpeeni dii ale ka wensie. Di kiri ale, nipooma de Aga ale Saara a ta ka noa buye ate Naawen jam nye. Nipok yomowa Aga tagri ka noayen kaai ate Naawen jam nye ale Moosis guuk kuui zuk ate

ba a wi ayan Sinaai guuk kpioŋku la zuk. Ni teeri ayan nipowa de bisaŋa meena ka yom.

²⁵ Ase Aga ale tagri noayenka de ate Naawen nye Sinaai Guuku zuk ate ku bo Arabia ṭen̄ka la, jinla danni wa yaa be ḥman tagri ka Jerusalem ṭen̄ka ale bo ṭenzuk de la. Dii nyiŋ la, ṭenzuk de Jerusalemoa ale ka bisaŋa chim ka yom.

²⁶ Alege Jerusalem waai ale bo wenŋmazuk la, a daa yomo. Wa ka ti ma.

²⁷ Dii nyiŋ la, ba ḥamarisi Naawen Gban̄ka po ayen,
“Nipowa, fi waai ale kan maa biak la, basi ate fi popeentik.

Fi waai ale kan maa biak biik nam nya la, kaari ale popeentik ate ku jueli wein,

dii nyiŋ la, nipok waai ate wa chorowa jam zeri la,

wala le nya bisa nna yegayega a gaam nipok waai ale boro ale wa chorowa la.”

²⁸ Yɔgyɔgla de, m suaata, ku ka Naawen ale sum puulim dii dila po dila powa ale Abraham la ale basi ate nama sum chim Naawen bisa. Pumpuulimaŋa de me abe ale basi ate Saara biak Aizik te Abraham.

²⁹ Dila powa, Aga ale jam biak wa biika alege ka jam daa Naawen pumpuulima biik la, biika jam a namsi be kinkala waai ate ka mawa va Naawena Chiika pagrimu

nyinj biak ka la kama. Ku be din diem ka dila ale jinla me.

³⁰ Ase ba ale ŋmarisi Naawen Gbaŋka po ayen, "Yiak nipok yomowa de ale wa biika ate ba nyini. Dii nyinj la, nipok yomowa biika a kan nya ka kowa jaab-jaaboa. Ka nipok waai ale kan daa yomo la biika le ka nya ŋanta".

³¹ Dila nyinj, m suaata, nyaku de a sak kama ayen, ti daa nipok yomowa bisa. Ti ka nipok waai ale kan daa yomo la bisa.

5

¹ Ni soa ka ni dek yøgla. Dii nyinj la, Yeezu Kirisita yeeri ti kama a ta nyini yomma po a nyini. Dila nyinj ni be ŋmasi yik ni dek ate ni kan ŋman chim yom.

² Ni lagi tue a wom m biika. Mi, Pøol ale a weeni ni ayen ni dan basi ate ba gebi ni yuaŋa, ku a sak se Yeezu Kirisita ale nyø dìi a te ni la ka ka kiriya.

³ M ŋman pilim a kaam ni kama ayen waai a dan basi ate ba gebi wa yuari, ku a sak ase Juuma wensiuku sinsanŋa soa wa kama nalmnyiini la.

⁴ Nama baai ale a poli ayen Naawen pa ni chim wayɔrisima nyam ni ale a va sinsak ŋaai ate wa pa te Juuma la, ni seba ayen, ni a zeri ka Yeezu Kirisita dila. Wamanj kaai ate Yeezu Kirisita nyø te ni la, abe ŋman daa wamanj a te ni.

⁵ Alege tama baai ale poom kan pa yua gebika chim wari la, tama ta yiila kama ayen Naawen Chiika pagrim nyinj ti le chim ka wayɔrisima nyam Naawen jigi. Dii nyinj la, ti ta siaka ale Yeezu Kirisita kama.

⁶ Ase waai ale Yeezu Kirisita a dan chim bunyi, kula nyɔnɔwa gebi yuari yaa wa an gebiya, ba daa tøgatøga ale chaaba. Ba ka bunyi. Wari dìi nyiini ale ka wamanj la ale, ti ta siaka ale Yeezu Kirisita kama ale ta yaalika ale chaab me ate ku sum a sak ayen ti ta yaalika ale Yeezu kama.

⁷ Ku pilimka po ni jam a va Naawen siuku ka nalmnyiini. Alege yøgyøgla de ni basi kama ate sagrøma de baai ale a velim la a jam nyø ate ni basi wa wensie siuku vaka.

⁸ Ku daa Naawen waai ale wi ni ayen ni chim wa nuruba la ale nyø dila.

⁹ Nuru le magsi kama ayen, fi dan pa dabinta a nyo boroboruk zom po, ku a fe ayen ku fuusi kama.

¹⁰ Alege tama ale ti Nyɔnɔwa ale ka bunyi la, m ta siaka kama nalmnyiini ayen ni popolanya ale mi popolanya ka bunyi. M be seba chak kama me ayen baai ale a daani ni la, Naawen le te ba waalika kama.

¹¹ M suaata, mi seba kama ayen nuruba diem a weeni kama ayen mi a sak nuruba ayen waai ale ta siaka ale Yeezu Kirisita la ku a fe kama ayen kula nyɔnɔwa

gebi wa yoani. M dan jam a sak nuruba ka dila nna, ba ate kan ɣman jam a namsi mu ase ba ale a nyε dii nna la. M dan a weeni nuruba ayen ku a fe kama ayen waai meena gebi wa yuari, ku la a sak kama ayen wie ɣaai meena ate mi a sak a magsi chaab ale Yeezu ale kpi jabarimu nyij la wie, dila ate basi kama ate waai si kan puuri ale mu.

¹² Alege baai ale a daani ni ale dila la, ni basi ate ba dan poom a yaali ba yeeri ba dek ni po.

¹³ M suaata, Naawen wi ni kama ayen ni kan ɣman chim Moosis Sinsanŋja yomma. Ni be ale ɣman kan daa yom la, ku a fe ayen ni kan poli ayen ni nyε wari dii meena ate ni a yaali la. Ni basi ate yaalika bo ni sunsunj ate ni a tom a te chaab.

¹⁴ Boan nyinŋja, sinsanŋja meena a gum chaab ka Sinsak yen. Sinsak yenka de ale, "Yaali fi vaanchoa ase fi ale a yaali fi dek dii la."

¹⁵ Alege ni daa nyε chaab ase ni ka goadunsa la, a kpalm chaab a te chaab tueta, ni kpesi ate ni kan kaasi chaab meena meena.

¹⁶ Dila nyij la ni lagi tue wom m le a weeni ni dii ayen ni basi ate Naawen Chiika de ni niŋj wie meena po ate ku kan nyε ase ni a tom ka ni dek ɣanyaalik tuima la.

¹⁷ Nurubiik nyinŋka ale a yaali dii la a kan va chaab ale Naawen Chiika ale a yaali wie ɣaai la. Naawen Chiika ale a yaali wie ɣaai

la a kan va chaab ale nurubiik ɣanyaalika siuku. Nantaŋa de bayewa yaalika ka dachaasa ale chaab. Dila nyij la waai ka siuk a nyε dii ate wa dek a yaali la.

¹⁸ Naawen Chiika abe dan de ni niŋj wie meena po, ku a sak se sinsanŋja ɣman karo a soa ni la.

¹⁹ Nama dek seba nurubiik dek popola a ta nyini wa sunum po ale ka dii la kama. Na an bula sugiya. Wie ɣaai ate nurubiik popola a basi ate wa a nyε la ale, nipoŋyaalik ale nidɔayaalik, danṭa tuima, kabonjsa tuima,

²⁰ bogluta kaabka, sak-paŋni tuima, kisi chaab tuima, kpaliŋsa, nyuri deka, supuurim, degaamka, poori chaab.

²¹ nyanuerinj, daam bukka, kanjanta ale wienja de chaab meena. Mi a yaali ayen m ɣman kaam ni kama ase m le poom liŋ kaam ni dii la, ayen, baai meena ale a tom nyanja de chaab la a kan maa nya Naawen Naamu.

²² Alege Naawen Chiika ale a nyε ate nuruba a ta wie ɣaai la ale yaalika, popeentik, suyɔgini, chichiiba, zula teka, wamanjsa tuima, wensie,

²³ zaab m dek, ale yik m dek. Sinsanŋja karo a weeni ayen nuru kan nyε wienja de.

²⁴ Nuru baai ale ka Kirisita bisa la a basi wie ɣaai meena ale ka wabaata ate ba jam a nyε la kama. Ku a nyε se ba pa wienja de meena

a nak kpi ka Yeezu Kirisita jabarimu nyij la.

²⁵ Be ka Naawen Chiika ale te ti nyuvuri. Ni be basi ate wa soa ti ale wie meena wuu ate ti a nye la.

²⁶ Ni kan basi ate ti ta kanjanta, abe ti a nye ate chaab sue a puuri yaase ti a yaali chaab ijanta.

6

¹ M suaata, ni wanyi a dan nya nuru ale wa boro a tom wabiok, nama baai ale ta Naawen Chiika ni sunima po la, ku a fe kama ayen ni maari wa ate wa pilim ijmani siuk nalunju po. Fi dan a yaali ayen fi nye dila, be zaab fi dek wa niij, abe fi kpesi fi dek ate jaab kan paasi fu ate fi me tom wabiowa.

² Wie ijaa ale a daani ni wanyi wanyi la, ni maa chaab nya ij zuk.

³ Nuru waai a dan poli ayen wa ka nuru kpion alege wa daa jaabjaaboa, kula nyoncwaa a paasi ka wa dek.

⁴ Ni basi ate ni wanyi-wanyi a magsi wa dek tuima a nya. Ij dan nala wa basi ate sui peenti ale wa dek ale a nye dii la. Alege ku kan sak kama ayen wa tom gaam ka wa choa.

⁵ Basi ate waai meena ji wa dek jib.

⁶ Basi ate waai ale a zamsi Naawen wienja la, a pa ijnanmaj sii meena ate wa ta la a chari chaab ale waai ale a sak wa wienja de meena la.

⁷ Ni kan a paasi ni dega dii nyij la, nuru karo a baga

a nye Naawen a la. Boan nyijna, nuru ale a bori jaab buui la wa a che ka wala.

⁸ Waai abe ale nye wari wa dek nyijka po masim nyiini nyij la, dila tutunaja ale kum. Alege waai ale a nye wari Naawen Chiika nyij la, wa le nya ka nyuvuri dii ale kan ta kpeglika ate Naawen Chiika a te la.

⁹ Dila nyij la ni kan basi ate jianta yik ni ale wamañsa tomka. Boan nyijna, ti dan kan jiaya, a ta cheena ku kpeglimka po ti le nya dii le di nye la.

¹⁰ Dila nyij ate mi a weeni ni ayen dii po meena wuu ti dan ga nya siuk ni basi ate ti a nye mañ waai meena jigi ale baai dek ate tama ale ba maa chaab a ta siaka ale Yeezu Kirisita la.

¹¹ Ni nya mi dek ijmarisika ale soa dii nna kpeenta kpeenta ate m ijmarisi ale m dek nisa la.

¹² Nuru baai ale kasim a fe ayen ni gebi ni yuanya la, ale nuru baai ale a yaali ayen ba a nak kuusa ba peelim tuima nyij la. Ba a nye dila kama ayen nuruba kan nya siuk a te ba waalika ba ale a sak nuruba ayen Yeezu Kirisita kpi jabarimu nyij la.

¹³ Ku be ka nuru bala dek dek ale a gebi yua alege ba dek kan va Juuma wensiuku sinsanja ale a weeni dii la. Ba bula a yaali kama ayen ba gebi ni yuanya ate ku te ba kanjanta, ni ale siak ayen ni nye dila la nyij.

¹⁴ Alege mi, togni ka wari ate m le nak kuusidi di

nyiŋa, alege ka kum buui ate ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita kpi jabarimu nyiŋ la nyi-ini ate mi le nak kuusidi. Wa kummu de me nyiŋ ate tɛŋzuk de ŋantaŋa a ŋman ka kiri te mi. Ku a nyɛ ase ba maa pa ba kpi ka jabarimu nyiŋ ale Yeezu Kirisita la. Mi me dek jigi ku a nyɛ se mi maa kpi ka jabarimu nyiŋ ale tɛŋzuk de ŋantaŋa la.

¹⁵ Nuru gebi wa yuari yoo, wa an gebi yoo. Ku daa wariya. Wamanjka meena ale, Naawen ale nyɛ ate ti chim nuru paalisa la.

¹⁶ Baai meena ale va nyuvuri paalika de wienja la, bala baai me ale ka Naawen wensie nuruba la Naawen ta jürim ale ba abe ba boro ale suyɔgini.

¹⁷ Dii ate mi a yaali ayen m weeni kpeglim la ale, m kan yaali ayen waai a ŋman daani mu, dii nyiŋ la, laŋ tii ale doa m nyiŋka la a sak kama ayen mi ka Yeezu Kirisita tomteero.

¹⁸ M suaata, mi a saalim kama ayen ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita le niak ni meena. Ku be nyɛ dila.

Poɔl Gbaŋka Ate Wa Njmarisi A Te EFISOS DEMMA La

¹ Mi Poɔl waai ate Naawen va wa dek yaalika a lueri mu ayen m chim Yeezu Kirisita tuimtomdɔ la, ale a njmarisi gbaŋka de a te nama baai ale ka Naawen nuruba a bo tɛŋ kaai ate ba a wi ayen Efisos po la. Nama me a va Yeezu Kirisita ka nalinmyiini.

² Ti Kowa Naawen ale ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita le niak ni abe ba te ni suyɔgini.

³ Naawen waai ale ka ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita ko la, a pa wa tiirimu meena buui ate wa ta wenŋmazuk po la a te ti kama, dii nyin la, tama ale Yeezu Kirisita ka bunyi. Ni be basi ate ti te wa jiam nna yegayega wa le nyε dii a te ti la.

⁴ Wa liŋ lueri ti a te wa dek kama, tama ale Yeezu Kirisita ale ka bunyi la, yaa ale ge nyε tɛŋzuk meena, ayen ti chim nuru welensa baai ale kan njman ta kaasunj Naawen nimbie po la.

⁵ Naawen le jam a yaali ti dii la, ale soa ate wa pa wa dek yaalika va njala po a basi ate ti chim wa bisa Yeezu Kirisita yonni nyin. Nyaku de abe jam ka wa dek yaalika ale wa popola ate wa nyε dila.

⁶ Ni basi ate ti a te wa pimpauk, wa ale niak ti nna yegayega la nyin, ale pa wa

dek be yenka a te ti tiirim la nyin.

⁷ Yeezu Kirisita a kpi te ti kama ayen wa baga a vari ti a basi abe wa vonj ti wabaataŋa a te ti. Nya Naawen ale maari ti dii nna yegayega,

⁸ a gaam jaab buuri meena la. Wa poli kama dila po dila po ale wa dek yam,

⁹ ayen wa le pa ka Yeezu Kirisita a tom wa tuimanja a nueri. Naawen jam va ka wa yaalika a sak ti wa wienja de njai ale jam a sugi la.

¹⁰ Wa le jam a poli dii la meena a dan jam nueri, wa le cheesi njanta baai meena ate wa nyε ate ba bo wenŋmazuk ale tɛŋzuk de la, nyo jigi yen, ate Yeezu Kirisita yaa chim ba meena naab,

¹¹ Naawen nyeem a va ka wa yaalika a tom wie meena. Wa be liŋ lueri ka tama a te wa dek a yaa le ge nyε tɛŋzuk meena ayen tama ale Yeezu Kirisita a jam chim bunyi.

¹² Ni basi ate tama baai ale liŋ ta yiila Yeezu Kirisita jigi la, a pagi Naawen waai ale ta zula la nna yegayega.

¹³ A se nuruba ale jam boro a sak ni Naawen wamansanja njai ale ta wensie la, wienja, ni wom ba sin-saŋja kama ate Naawen yaa vari ni ni wabaataŋa po a basi ate ni yaa ta siaka ale Yeezu Kirisita. Ka dila nyin ale soa ate Naawen a pa wa Chiika ate wa puulim ayen wa te ni la a te ni ate ku sak

ayen wa soa ni kama.

¹⁴ Ti be ale ta Naawen Chiika la nyinj ale soa ate ti seba chak ayen ti nya Naawen ale jam liñ puulim ayen wa le nye dii te ti la, wa le sum nye kama. Ti ñman seba me kama ayen Naawen le basi kama ate ti soa ti dek meena meena. Ni be basi ate ti te wa pimpauk.

¹⁵ Dila nyinj la, M a wom nama ale ta siaka ale ti Nyɔnɔwa Yeezu ale ni ale ta yaalika ale Naawen nuruma meena dii la kama.

¹⁶⁻¹⁷ Mi kasim a a te ka Naawen jiam ale a puusi a te ni, ayen wa waai ale ka ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita ko a ta zula nna yegayega la, a pa wa Chiika a te ni ate wa te ni yam abe wa pa Naawen a sak ni, ate ni baga a seba wa nalimnyiini.

¹⁸ M be ñman a puusi a te wa kama ayen wa basi ate ni popola a lagri ate ni nya wa bolimu ate ni nya wa ale wi ni ayen ni ta yiili ñaai la abe ni seba ayen ñanta baai ate wa puulim ayen wa pa te wa nuruma la a zuak kama nna yegayega.

¹⁹ M be ñman a puusi a te wa kama ayen ni seba wa pagrimu yegayegaka ate wa pa te tama baai ale ta siaka ale wa la. Pagrimu de ale pagrim kpionjku,

²⁰ ate wa pa nak Yeezu Kirisita kum po a yiti ale basi wa ate wa jueli a kali wa juga nisa genj wenñmazuk po la.

²¹ Yeezu Kirisita bo ka dula jigini yɔgɔyɔgla de a

nya wenñmazuk chichiri pagrisaŋa ale jaab buuri meena ale ta pagrim ale bo wenñmazuk po ale teñzuk de meena ale teñ kaai meena ale bo ñaañ cheena la zuk.

²² Naawen pa jaab buuri meena nyo ka Kirisitawa nisima po. Wa ñman pa me a te ka Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la meena ayen wa chim ba wie meena niñdeero kpionj.

²³ Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la meena a nye se ka wa nyinjka la, wa be kasim sueri nyaka de po kama ase wa ale kasim sueri teñzuk de meena dii la.

2

¹ Dila po dila po ni kan jam a zuli Naawen ya. Ni jam a nye se ka kpreeba la, ni wabaataŋa ale ni ale kan jam zuli Naawen nueri la nyinj.

² Dila powa, ni kasim jam va ka teñzuk de meena demma wabaataŋa siuku ale chichiribaataŋa naawa. Wala ale soa teñzuk de demma baai ale kan a zuli Naawen la meena zuk a nya ba.

³ Wensie, ti meena a jam a va ka siuk kula, dii nyinj la, popola baata tii ale jam bo ti zuimana po la ale ti deksa ñan yaalika ale jam basi ate ti nyeem a tom tuimbaata. Naawen sui ale jam a puuri ale ti ate wa jam yaali ayen wa te ti waalika a se wa ale ayen wa te teñzuk de demma baai ale kan a zuli wa waalika dii la.

⁴ Alege Naawen a yaali ti ka nna yegayega ale ta jiirim me ale ti a gaam taam,

⁵ sak si Naawen jam nya ti ka nna se kpeeba la ti ale kan a zuli Naawen la nyij. Alege wa jam vari ti ti wabaataanja po a basi kama ale nak ti kum po a yiti ase wa le jam nak Yeezu Kirisita yiti kum po la. Nyaku de be ka Naawen niaka nyij ate ti nya varibasika.

⁶ Wa nak Yeezu Kirisita a yiti kum po kama ayen wa ɻman pilim jueli wennymazuku po. Ku a nyε se tama ale wa a poom a deri kala ale chaab kama dula jigini la, dii nyij la tama ale wa ka bunyi.

⁷ Naawen a nyε wieŋa de meena a te ti kama ayen ku sak baai meena ale bo wennymazuku po ale baai ale bo teŋzuk de la, ayen wa ta yaalika ale ti kama nna yegayega a gaam taam a yaa le tom wa biika Yeezu Kirisita ayen wa jam maari ti. Wa le sak ba dii la a le boro kama a ta a cheŋ dii po meena wuu.

⁸⁻⁹ Naawen niauŋku nyij ale soa ate ni nya varibasika ni siaka nyij. Nama an jam baga a nyε nyaku de ni dega, alege dii ate wa nyε a te ni la a jam ka wa dek tiirim. Ka dila ale soa ate ni ka siuk a baga a ta kanjanta ku nyij la.

¹⁰ Naawen abe ale nyε ate ti chim ti ale ka dii yøgyøgla de la. Tama ale Yeezu Kirisita abe ale ka bunyi la, wa nyε kama ayen ti a tom

tuimmaŋsa a te wa. Wa be poom gomsi tuimaŋa de a magsi kama a te ti.

¹¹ Nuruba a biak ni ka baai ale kan daa Juuba la ate Juuma a wi ni ayen ni ka nuru baai ale kan gebi ni yuanya la po, alege a wi ba dek ayen ba ka baai ale gebi la po. Ni be poli ni ale jam ka dii dila po dila po la a nya.

¹² Dila powa, ni jam ze Yeezu Kirisita wie. Ni jam ka nicham, dii nyij la, ni jam maa daa nuru baai ate Naawen lueri te wa dek la po. Ba an jam a maara a chiini nama a nyø baai ale Naawen ale nyε noai yenka ale chaab la po. A se nama ale jam boro dii la, ni jam ze Naawen ya. Ni be jam ka yiila wa jigi me.

¹³ Alege yøgyøgla de, nama baai ale jam kan moata wa la, yaa moata wa kama Yeezu Kirisita kumu nyij.

¹⁴ Juuma ale baai ale jam kan daa Juuba la a jam ka wari a nyε ale chaaba. Ku jam a nyε a se ka siak ale kasi ba a poori ba a basi ate ba chim dachaasa ale chaab la. Yeezu Kirisita ale kpi a te ti la, a nyε se ka wala ale nak siaka a lonsi ate Juuma ale baai ale kan daa Juuba la a yaa ta noai yen ale chaab.

¹⁵ Wa yaa ɻman yik Sinsak ɻaai ate Naawen a te ba la me a tagri, ayen wa baga nyε ate Juuma ale baai ale kan daa Juuba la a chim bunyi a te wa dek. Wa dan nyε dila, ba kan ɻman ta dachaani ale chaaba, ba le boro ale ka

suyɔgini.

¹⁶ Yeezu Kirisita ale jam kpi jabarimu nyin la, wa jam tigsi ba kama; a ta jam jigi yen a basi ate ba ale Naawen a yaa ta noai yen ale chaab. Dila basi kama me ate ba dachaani ale chaab a ŋman karo.

¹⁷ Yeezu Kirisita ale jam tɛn Zuk de la, wa jam sak nuruba kama Naawen wamaŋsaŋa ŋaai ale basi ate ba a boro ale suyɔgini ale chaab la. Wa jam sak baai ale kan daa Juuba a ze Naawen la, ale baai ale ka Juuba a seba Naawen la.

¹⁸ Ku be ka Yeezu Kirisita ale kpi a te ti la nyin ate Naawen pa wa chiik yenka dekiwa a te tama meena, Juuba ale baai ale kan daa Juuba la. Nyaku de abe te ti ka siuk ayen ti baga a jam ti Kowa Naawen jigi.

¹⁹ Dila nyin la, nama baai ale kan Juuba la, ni ŋman daa nicham, dii nyin la nama ale Naawen nuruma a yaa tigsi ka chaab a chim bunyi Naawen jigi.

²⁰ Naawen nuruma a nyɛ se ka wa yeri ate wa boro a se la. Wa tomteerɔma ale wa biisiteerɔma baai ale liŋ jam sak ni la, bala a nyɛ ase wa diinaja nyubiŋa la. Yeezu Kirisita me a ba a nyɛ se ka tintain ate Naawen pa dueni wa yenni gugoruku po la. Naawen a yaa be pa ka nama a se wa yenni siaka.

²¹ Be ka Yeezu Kirisita ale yik yenni meena a tara nna keŋkeŋ a yaa nyɛ a te di a chim Naawen puusika

yeri weleŋ a te Nyɔnɔwa Naawen.

²² Naawen Chiika ale basi ate nama a gum baai ale Yeezu Kirisita ale ka bunyi la po ayen ni meena a chim yeri dii ate Naawen ayen wa boro la.

3

¹ Wienja de nyin ale soa ate mi a puusi Naawen a te ni. Nuruba yik mi a lik kama, dii nyin la mi ale jam a sak nama baai ale kan daa Juuba la ayen ni a va Yeezu Kirisita la nyin.

² Ni seba kama ayen ka Naawen jiirim nyin ale soa ate wa pa tuini de a nyo mi nisima po ayen di maari ni. Ku a fe ate ni seba.

³ Naawen a liŋ pa ka wa le jam a poli dii la a suk, ale ge yaa ŋman pa di a sak mi. Mi be poom a liŋ ŋmarisi nyaku de kama a te ni.

⁴ Nama be dan ŋman karim gbaŋ kaai ate mi ŋmarisi a te ni la, ni le baga a miŋ dii ale soa ate mi seba Yeezu Kirisita wie ŋaai ale suk la, kiri kama.

⁵ A ta nyini dila po dila po a ga paari daanja de po, Naawen an sak nuru waai wasusuŋja de kiri ya, alege yɔgɔgla de wa basi ate wa Chiika sak wa biisiteerɔma ale wa tuimtomdɔma baai até wa lueri a te wa dek la.

⁶ Ni basi ate m sak ni ŋa kiri. Baai ale kan daa Juuba la a dan ta siaka ale Naawen wamaŋsaŋa, bala ale Juuma a le maa chaab chari tiirim buui ate Naawen a pe ayen wa le te Juuma la. Baai ale

kan daa Juuba la ale Yeezu Kirisita ka bunyi. Dila nyinj la, ba le nya ḥanta baai meena ate Naawen pe ayen wa le te baai ale ta siaka ale Yeezu Kirisita la.

⁷ Naawen pa wa pagrimu te mi kama ayen m chim wa tuimtomdɔ abe maa sak nuruba wa wamanṣaŋa wie. Wa kasim a maari mu ka nna yegayega. Wa le nyε dii la ka wa tiirimu ale la ate wa potim pa te mu.

⁸ Mi jigi ku a nyε se mi ka wa nuruma meena po baan̄ la, alege wa lueri mi kama ayen m ga sak baai ale kan daa Juuba la wa wamanṣaŋa wie. Naawen wamanṣaŋa a sak ti ka Yeezu Kirisita wamanṣaŋa yegayegaka ḥaaai ale kan ta kpeglimka la wie.

⁹⁻¹⁰ Naawen be ḥman lueri mi kama ayen mi a sak nuru meena wa wasusugini siuku ale a va dii la. Wa le jam piilim nyε jaab buuri meena la, wa lin̄ jam pa ḥna suk kama dila powa meena. Dii nyinj ale soa ate wa nyε dila a yaa le ge ḥman pilim ta ḥna nyini peelim yøgyøgla de la ale, ayen ku sak Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la ale chichiri pagrisaŋa ale ḥanta baai meena ale ta pagrim a bo wen̄mazuk po la a miŋ wa yammu ale ka tøgatøga dii la,

¹¹ Naawen nyε nyaku de a ta va ka wa ale poli dii la. Be ka ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita nyinj ale soa ate wa nya wa popolaŋa de kiri.

¹² Dila nyinj la, ti ta siaka ale Yeezu kama, tama ale wa

ale ka bunyi la, ti ta popo pagrim kama a baga chen̄ ga a zaani Naawen nyinj.

¹³ Mi bo dela jigini a namu ka nama nyinj, alege m kan yaali ayen ni suniima kaasi dila nyinj. Mi ninammu de le basi ate ni nya ku nyuenta.

¹⁴ Dila nyinj la, mi a kpi duna teŋ a puusi Naawen ti Kowa a te ni kama.

¹⁵ ḥanta meena ale bo wen̄mazuk ale teŋzuk de la ka wala ale a te ba yue.

¹⁶ Naawen a ta zula ale nalim ka nna yegayega. Ka dila ale soa ate maa saalim wa ayen wa basi ate wa Chiika a lueri wa pagrimu a nyo ni suniima po,

¹⁷ Ate Kirisita jam bo ḥna po dii nyinj la ni ta siaka ale wa kama. Wa pagrimu a dan bo ni suniimaŋa po nalim-nyiini, nama le ta yaalika ale wa abe ni ta yaalika me ale chaab a gum du,

¹⁸ ate nama ale Naawen nuruma baga seba Yeezu Kirisita ale a yaali ti dii nna yegayega la.

¹⁹ Maa yaali kama ayen ni sum seba Yeezu Kirisita ale a yaali ti dii la. Ti an baga a miŋ wa yaalika kiri a nueri meena meena, alege maa yaali kama ayen wa yaalika a sueri ni meena, ate ni jam chim nuru maŋsa ase Naawen dek ale ka dii la.

²⁰ Naawen pagrim buui ale bo ti suniimaŋa po la a baga kama a nyε ate ti a tom tuima a te wa a gaam tama ale a poli ayen ti bek wa ate wa maari ti dii la.

²¹ Kirisita bisaña ale a tu chaab la ale Yeezu Kirisita waai ale ka ba niñdeero la, le kasim a te Naawen zula dii po meena wuu. Ku be le nyé dila.

4

¹ Mi waai ate ba yik mu a lik ti Nyɔnɔwa ḥaañ vaka nyiñ la, ale a saalim ni ayen ni a va wa a magṣi dii ale magṣi ayen ni a va wa la. Naawen ale wi ni ayen ni a va wa dila.

² Ni kasim a zaab ni dek nuruba niñ, abe ni seba ni dek taka, abe ni ta chichiiba dii po meena. Ni a maari chaab, ate nuruba seba ayen ni ta yaalika ale chaab kama.

³ Naawen Chiika ale basi ate ni ta noai yen ale chaab, ale ḥman basi ate ni boro ale suyɔgini ale chaab me. Ni nyeem be kasim pii nyiñ ate ni a nyé dila ale chaab.

⁴ Naawen Chiika ka kanyi dekki. Baai meena me ale ta siaka ale Yeezu la ka nuru yen. Naawen be lueri ni kama me ayen ni ta yiila wa jigi, yiila ḥaañ ale chim yiili yena la.

⁵ Ti Nyɔnɔwa ka wanyi dekki, ale tama ale ta siaka ale wa dii la me ka bunyi. Ba le pa nyiam a te ni soka dii la me ka bunyi.

⁶ Naawen, waai ale ka wanyi dekki la, ka nurubiik meena ko. Wa be ka waai meena Nyɔnɔ. Wa bo ale waai meena kama a pa ba meena a tom tuima.

⁷ Ti wanyiwanyi potim tuesi tiirim kama a magṣi

chaab ale Kirisitawa ale te dii la.

⁸ Ba ḥmarisi Naawen gban̄ka po ayen,

"Wa ale jam a jueli wen̄mazuk la,

wa a de ka baai ate ba jam yik ba ale wa lik la niñ a ta ba yiti jueli wen̄mazuk niñniña.

Wa ḥman te nurubiik meena ka tiirinta."

⁹ Nama a poli ba le ḥmarisi ayen, "Yeezu yiti jueli wen̄mazuk niñniña", la kiri ale boa? Ku kiri ale wa liñ nyini ka dula jigini a siñ jam ten̄zuk de a yaa kpi ate ba gu wa.

¹⁰ Dila nyiñ, waai abe ale siñ ten̄zuk de la, ka wala degadega abe ale ḥman jueli wen̄mazuk niñniñka, a gaam taam dula jigini ayen wa sueri ten̄zuk de meena.

¹¹ Be ka wala ale pa tiirimu a te nuru biik meena a yaa basi ate ba gela tuimtomdɔba, ba gela Naawen biisiteerɔba, ba gela baai ale a mooli Naawen wamanṣaña wie la, ba gela Kirisita bisaña ale a tu chaab la kpañja, ba gela me sagrɔba.

¹² Wa nyé nyaku de kama ayen wa gomsi baai meena ate Naawen soa la a magṣi ate ba a tom Kirisita bisa tuima. Ate ku basi ate Kirisita bisaña baai ale bo jigi yen ase wa nyiñka la ta pagrim nalimnyiini.

¹³ Ase ti dan ta siaka ale Naawen biika a gum du yegayega a jam seba wa nalimnyiini, ti meena le ta

noai yen ale chaab kama. Ase ti dan a va dila, ti le chim Kirisita bisii ale pagi magsi ale ta yam yegayega la abe ti ɣman chim ase Yeezu Kirisita ale kasim ka nuru maŋ meena meena dii la.

¹⁴ Dila abe dan nyε, ti kan ɣman a nyε ase bisa la ale ti siaka ale wa. Nuru bala a nyε se ka ɣaarunta ale bo nyiam po ate vioku chiak ti a ta a ga niŋ ale ɣaanŋ la. Sagrɔba baai ale kan seba Naawen la, a nyeem kasim a paasi ba kama ale a yaali me ayen ba nyε ate ba nyini Naawen wensie siuku po a nyini. Sagrɔma de nina a nyeem ale kasim muni ale tuimbaata meena tomka ale a paasi nuruba ba chaab ate ba a gum ba po a tom ɣa.

¹⁵ Alege, ku a fe ate ti chim nuru pagrisa, ate sagrɔma de a kan ɣman baga a daani ti. Yeezu Kirisita ale ti nindeero. Ni basi ate ti nyeem a biisi wensie abe ti a yaali chaab, ate ti chim ase wa dek la.

¹⁶ Ti a nyε se ka wa nyinŋka la. Wala ale waai ale yik ti a tom chaab ase kunanja ale yik nyinŋka a tom chaab dii la. Nyinŋka kabtanja meena abe dan a tom dii ale magsi la ale yaalika, ka a chim kama a ta pagrim.

¹⁷ Ti Nyɔnɔwa yonni nyinŋ, ate m pa a kaam ni ayen, ku a fe ayen ni kan ate ni boka nyε ase baai ale kan seba Naawen la boka. Ba ale a poli dii la ka kiri ya,

¹⁸ ba ka popola maŋsa me. Ba tue kpari ka nna

yegayega ate ba an baga a miŋ Naawen ya. Dila nyinŋ ale soa ate wa an baga a pa wa nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la a te ba.

¹⁹ Ba kasim a tom ka danṭa tuima alege kan chali chivie ale ɣa. Ba kasim a tom ka wabaata tuima. Ba kasim a yaali ayen ba a tom ka ɣala chaab dii po meena.

²⁰ Baai ale sak ni ayen ni a va Yeezu Kirisita la, an sak ni ayen ni a tom ka ɣala.

²¹ Ba le sak ni wa wie la, ba weeni ni wa wensieŋa wie kama, ate nama wom ale ta siaka ale ɣa a va wa.

²² Yɔgɔyɔgla de ni pa ni nyε kpak ka a basi, dii nyinŋ la kala ale a basi ate ni a va ni dek pimpaasima yaalika ale pa ni a zaani siuk kuui po ale ta ni a chen kaasun̄ jigi la.

²³ Ku a fe ate ni basi ate Naawen tagri ni popola meena abe wa nyε ate ɣa chim popola paala.

²⁴ Ni nyε paalik kaai ate Naawen pa te ni la, le basi ate ni chim ase wa dek la. Naawen ka wensie de we-lensa nyɔnɔ.

²⁵ Ku a nyε se ni meena a chim ka Yeezu Kirisita nyinŋka la. Dila nyinŋ la, ni kan ɣman a velim a te chaaba, alege ku a fe ate ni kasim a biisi wensie ale ni vaanchaab.

²⁶ Ni sue dan a puuri ale waai, ni kan basi ate supurim bula kasim bo ni suni-imia po ate wein ga siŋ.

²⁷ Ni kan te Velinvendika siuwa ayen wa a nyε ate ni a tom tuimbaata.

²⁸ Ni dan ka zueba, ni be basi ni zummu, abe ni a de ni dek nyij wulum ḥanta. Ni dan a nye dila, ni le baga pa ḥanta bala a maara a maari niwomma.

²⁹ Ni kan a biisi biem wie a te chaaba, alege ni basi ate dii meena ate nama a biisi la a ta maarika ale nyiñbiiri, ate ku maari baai ale a wom ni la.

³⁰ Ni kan daani Naawen Chiika. Boan nyinjña, Naawen Chiika ate Naawen te ni la, ku a sak kama ayen wa soa ni kama a ta ga paari dii po ate Naawen ayen wa jam tuesi ni a basi la.

³¹ Ni be pa ni supuurimu ale ni popo soblomu a basi. Ni basi nuemka ale nuruba leeta. Ni kan kisi chaaba.

³² Ni dan basi ḥala, ni be chim nuru baai ale seba ba dek taka la abe ni ta jiirim ale chaab. Yeezu Kirisita kumu nyij, ale soa ate Naawen a vonj ni wabaatanja a te ni. Dila nyij la, nama me be kasim vonj a te chaab.

5

¹ Yøgøgla de nama ka Naawen dek bisa baai ate wa yaali nna yegayega la. Dila nyij la ni be pii nyij nna yegayega ate ni a tomsi wa.

² Yeezu Kirisita ale kpi te ti dii la a nye se ka Juuma ale jam a pa ḥan masisa ale dunṣa a kaabi a te Naawen la. Yeezu Kirisita nye ate ka Naawen sui yaa peenti a sak ti ayen wa a yaali ti kama. Ni basi ate ni yaalika a chim ni ninj wari ase Kirisitawa

yaalika ale tama ale de ninj dii la.

³ Yøgøgla de ni ka Naawen nuruba. Kula a be kan ḥman a magsi ayen ni a biisi nipok yaalik ale dantia tuima ale butuem wie ale chaaba.

⁴ Ku be kan ḥman a magsi me ayen ni a biisi noai biem a yaase betta biik a diini, alege ku magsi ka ni nyeem kasim a a te Naawen jiam.

⁵ Ni seba nalimnyiini kama ayen baai meena ale ka nipok yaalisa ale tuim dantisa nyam ale butueta nyam la a kan baga a jo Naawen ale wa biika Yeezu Kirisita naamu po. Butueta nyam a nye se ka nuru baai ale a kaabi bogluta a la ase ba nin yaali ba ḥantaja a gaam Naawen.

⁶ Ni kan a wom betta nyam wie ḥaaai ale ḥa paasi ni la. Naawen sui ale puuri ale bala chaab. Wa le jam te ba ka waalika dai yej po, dii nyij la, ba kan zuli wa.

⁷ Dila nyij la, ni kan te ni ninj bo ale baai ale a biisi be sila chaama la po.

⁸ Ase nama ale jam kan seba Naawen dii po la, ni bo ka legi po, alege yøgøgla de nama ka Nyɔnɔwa nuruba, ni yaa bo ka danni kantueŋka po. Ka dila ale soa ate ku a fe ayen ni bo danni kantueŋka po la.

⁹ Boan nyinja, nuru bala chaab a kasim a tom ka tuimmaŋsa a te Naawen. Ba be chim ka nuru maŋsa me. Ba chim ka nuru baai me ale a biisi wensie la.

¹⁰ Ni be pii nyij ate ni a tom tuim ḥaaai ale a nyε ate ti nyɔnɔwa sui a peenti la.

¹¹⁻¹² Ni kan ta wari a nyε ale wie ḥaaai ale ka kiri ate nuruba a tom la. Dii nyij la, ka nuru baai ale bo legini po la ale a tom ḥala. Alege, ni ta bala chaab nyini legini po a nyini danni kantuenka po. Ku ka chivie ate nuru weeni ba ale sugi a nyε ḥaaai la.

¹³ Ni dan nyε ba dila, ku a nyε a se ba tuimaŋa a yaa nyini ka kantuenka po ate waai meena baga a nya ḥaa.

¹⁴ Boan nyiŋa wenbinni a dan ga pusi legini a kan ḥman a boro. Dila ale soa ate nuru wanyi weeni ayen, "Nama baai ale doa a goa la, ni yiti kum po, ate Kirisita a nyagsi ni zuk."

¹⁵ Dila nyij, ni be kpesi ni dek ale ni boka po ale ka dii ale nuruba la. Ni kan boro ase betta la, alege ni ti an boro ase yam nyam la.

¹⁶ Vaŋa de po nuruba yegayega ale a tom tuimbaata. Alege nama, ni a gisi siuk tii po ate ni ayen ni kasim a a tom tuimmaŋsa la.

¹⁷ Ni kan a nyε se ni ka betta la, alege ni a gisi dii ate Naawen a yaali ayen ni a tomu a te wa la.

¹⁸ Ni kan pa ni dek a te daamoa ate bu kaasi ni, alege ni pa ni dek meena a te Naawen Chiika.

¹⁹ Ni kasim a yi yi ḥaaai ate Naawen Chiika a te ni ayen ni a yi la abe ni a te Naawen pimpauk ni suniima po.

²⁰ Ti kowa Naawen a tom tuima ka nna yegayega a te ti. Dila nyij la, ni kasim a te ti Kowa Naawen jiam ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita yonni nyij.

²¹ Ni basi ate ni popolaŋa meena a chim popola yena, ate ni baga a te Yeezu Kirisita zula.

²² Nama baai ale ka pooba la, ni siak a te ni choroba ase ni ale a siak a te Naawen dii la.

²³ Boan nyiŋa, chorowa ta pagrim kama wa powa zuk ase Yeezu Kirisita ale ta pagrim Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la meena zuk dii la. Bala a nyε se ka wa nyiŋka la ate wa yaa vari ba ba tuimbaataŋa po a basi.

²⁴ Dila nyij la, ku a fe kama ayen Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la a siak a te Yeezu Kirisita. Siuk kula po me, pooba me a siak meena a te ba choroba.

²⁵ Nama baai ale ka choroba la, ku a fe kama ate ni ta yaalika ale ni pooma ase Yeezu Kirisita ale a yaali baai meena ale a va wa la. Wa kpi kama a te ba ate ku sak ba wa yaalika ale soa dii ba jigi la.

²⁶ Yeezu Kirisita nyε nyaku de ayen ku sak ayen wa pa Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la a te ka Naawen, wa be pa ka Naawen wannia biisi yaa pa ba te Naawen la. Wa be liŋ pa ka nyiam a sugri ba ale ge nyε dila.

²⁷ Yeezu Kirisita a nyε wienja de kama, ayen wa baga Kirisita bisaŋa ale a

tu chaab la meena ale ba
nalimu ale ba welensaŋa ale
ba ale chim nuru maŋsa la a
te wa dek, ate wa kan njman
nya ba kaasunju.

²⁸ Ku a fe kama ate
choroba ta yaalika ale ba
pooba ase ba nidoama ale
a yaali ba dek dii la. Wa dan
ta yaalika ale wa powa, ku a
nye se wa a yaali wa dek me
kama la.

²⁹ Waai an kisi wa dek
nyinja, wa a nya ka zuk ale a
te ka njandiinta kama. Yeezu
Kirisita me abe a nya Kirisita
bisanja ale a tu chaab la zuk
ka dila.

³⁰ Wa a ta yaalika ale ba ka
nna yegayega, dii nyij la ti a
nye se ka wa nyinjka la.

³¹ Ase ba ale njmarisi
Naawen gbanjka po dila po
dila po dii ayen, "Dila nyij
la, ku a fe kama ate nidoa
basi wa ko ale wa ma abe
wa ge ate wa ale wa powa a
chim nuru yeŋ."

³² Wa susugi ale bo
njmarisika de po. Mi be ale
seba ku kiri ale dii la ale,
Nipok ale wa chora ale ba
chim bunyi dii la, a sak ti
kama ayen Yeezu Kirisita ale
Kirisita bisanja ale a tu chaab
la meena me ka bunyi.

³³ Ku be ka dila nama me
jigi ayen, ku a fe kama ate
choroba a yaali ba pooba a
se ba ale a yaali ba dek dii
la abe, pooba me a te ba
choroma zula.

6

¹ Nama baai ale ka bisa la,
ku a fe kama ate ni a zuli ni
koba ale ni maba du la ku ka

wa maj a magsi ayen ni a
nye.

² Naawen a jam pa wa
sinsanŋa pi wa a te Moosis
kama dila po dila po. Sinsanŋa
po dinyi a weeni ayen,
"Nama a te ni koba ale ni
maba zula." Sinsanŋa de a
jam le dii ate Naawen a linj
pa peka a maa gum du la.

³ Wa peka a jam weeni
kama ayen, "Ni daa te ni
nyamma zula, ni le nya
nyinjyøgsa abe ni boro ate ku
beni teŋka zuk."

⁴ Nama baai ale ka koba
ale maba la, ni kan pa nyeka
tuemoa a nya ni bisaŋa zuk,
dii nyij la ni dan a nye dila,
ba sue le ḥa puuri ale ni.
Alege, ni a nya ba zuk abe ni
a sak ba, abe ni a kaam ba
ase Nyɔnɔwa ale sak ti dii la.

⁵ Nama baai ale ka yom la,
ku a fe ate ni a te baai ale soa
ni la zula nna yegayega abe
ni a va ba noa ale ni popo
meena ase ni a va ka Yeezu
Kirisita la.

⁶ Yom ba gela a kasim
a tom ka nna yegayega ba
nyamma nimbie po, alege ba
dan ga basi ba ale chenj, ba
kan njman a tomu. Ku a fe
kama ayen ba kan a nye dila.
Ni be seba ayen ka Yeezu
Kirisita ale soa ni yøgyøgla
de. Dila nyij la ni kasim pii
nyij a tom dii ate wa a yaali
la a te wa.

⁷ Ni a tom ni tuimaŋa ale
supeentik, dii nyij la ni kan
tom a te daa nurubisa nyiini,
alege ka Nyɔnɔwa maara.

⁸ Ni be seba ayen ni dan
poom ka yom yaase ni daa

yomma alege ni a tom tuimmaŋsa a te wa, wa le tuni ni ni tuimaŋsa nyiŋ.

⁹ Nama baai me ale ka yom nyam la, ni a poli ayen nama ale ni yomma meena a ta ka nyɔnɔ wanyi waai ale bo wenŋmazuk la. Dila nyiŋ la, ku a fe ate ni a nya ba zuk nalimnyiini abe ni kan a nyigsi ba. Buusa boka jigi, Naawen daa waai ale a yaali nuruba ba gela ale a basi ba gela la.

¹⁰ Dii nyiŋ la nama ale ti Nyɔnɔwa ale ka bunyi la, ni baga kama a tuesi wa pagrimu yegayegaka gela.

¹¹ Ni dan kasim a a nya pagrim buui ate Naawen pa a te ni la jigi, Velinvendika a kan baga a paasi ni dii po dii po.

¹² Boan nyiŋa, ti kan yaali Naawen pagrimu ayen ti a kpalim ale ka nuruba, alege ti a yaali ayen ti a kpalim ale ka chichiri pagrisaŋa ale pagritaŋa tɔgatɔga ale a tom tuim kasim a a bo wenŋmazuk la.

¹³ Dila nyiŋ, ni kpesi yik Naawen pagrimu a tanla nalimnyiini, ate dabioku a dan jam abe ni baga a nak de dachiaka meena meena.

¹⁴ Dila nyiŋ, ni gomsi ni dek kenkeŋ ale wensie ase chiakgbain ale bobo ni chaasa la, abe ni basi ate welensa lik ni kuusa,

¹⁵ abe ni kasim gomsi magsi ate ni pa Naawen wannni ase nuensa la ate a sak nuruba Naawen wamaŋsaŋa wie. Ni dan sak ba

ate ba wom ḥa, Naawen a le te ba suyogini.

¹⁶ Diipo meena wuu, ni basi ate ni siaka a chim ase naab gbain la ate ni pa lik ni dek ate Sitaana dan tonj wa pienja abe ḥa kan nye ni wariya.

¹⁷ Abe ni pa ni varibasika ate ni nya la, a chim zuchiak, abe Naawen wannni me a chim gebi kpierŋ kaai ate Naawen Chiika a te ni la. Nala a le basi ate ni nak a de ni dachaasaŋa.

¹⁸ Ni kasim a puusi a te Naawen wienja de nyiŋ, ate wa baga a maari ni. Ni basi ate wa Chiika a sak ni dii ate ni ayen ni puusi a te wa la. Ni kpesi ni dek nalimnyiini abe ni ta suduŋni nna yegayega, abe ni a puusi a te wa ate wa maari wa nuruma meena.

¹⁹ Ni be ḥman a puusi Naawen a te mi me, ate wa te mu popo pagrim ate maa sak nuruba yegayega wa wamaŋsaŋa wie. Naawen jam pa wa wamaŋsaŋa a suk kama a ta jam paari jinla, ate wa yaa yeeri ḥa a ta nyini peelim yɔgla.

²⁰ Nuruba ale yik mi a lik Naawen wamaŋsaŋa de nyiŋ alege m za ka Yeezu naŋkula po. Ku be magsi kama ayen maa sak baai meena ale bo dela jigin la Naawen wamaŋsaŋa wie meena abe m kan peri dinyi me la yaase m chalì yɔgsum.

²¹ M seba nama ale a yaali ayen ni wom mi ale a tom dii la kama. Ka dila nyiŋ ale soa ate mi a tom Tikikus ni

jigi. Wa ka ti vaanchaama po wanyi waai ate ti ta yaa-liko ale wa ate wa a tom ti nyɔnɔwa tuimanya me nali-mnyiini la. Ka wala le wa weeni sak ni mi me ale a tom ate ku a cheŋ dii la.

²² Ka dila ale soa ate mi a tom wa ni jigi ayen wa weeni ni tama ale a tom dii la ate ku te ni nyiŋbiiri ate nama me a tom ni tuimanya a cheŋ.

²³ Ti Kowa Naawen ale ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita le basi ate ni meena ale ni vaanchaama meena ate ni ta siaka ale ba nali-mnyiini, a boro ale suyɔgini abe ni ta yaalika ale siaka ale chaab nna yegayega.

²⁴ Naawen niauŋku le boro ale baai meena ale ta yaalika ale ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita la, yaali kaai ale kan ta kpeglimka la.

Poɔl Gbaŋka Ate Wa Njmarisi A Te **FILIPAI DEMMA** La

¹ Mi Poɔl, ale a njmarisi gbaŋka de a te ni. Mi ale nuru waai ate ba a wi ayen Timoti la ate ti chim Yeezu Kirisita tomteerɔba la a puusi nama ale ni kpajŋa ale ni maarima baai meena ale ka Naawen nuruba a bo Filipai tɛŋka la.

² Ti Kowa Naawen ale ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita le niak ni abe ba te ni suyɔgini.

³ Mi kasim a poli ni wie kama ale a puusi Naawen a te ni.

⁴ Mi dan boro a puusi a te ni, mi sui a nyeem a kasim a peenti ka nna yegayega.

⁵ Dii nyiŋ la, a ta nyini dii po ate nama a wom Naawen wamaŋsaŋa wie la, ni nyeem a kasim jam a maari mu kama ate maa weeni nuruba wa wie.

⁶ M seba ayen Yeezu Kirisita a dan pilim jam, Naawen a yaa le nueri tuim ŋaai ate wa poom a liŋ boro a tom ni jigi la.

⁷ Ku nala kama ate mi kasim ta ni wie m sunum po nnala, dii nyiŋ la mi ta yaalika kama ale ni nalimnyiini. Ba dan yik mu a ta ga lik a yaase mi ale za Naawen wamaŋsaŋa ŋaan a sak nuruba ayen ŋa ka wensie la, Naawen a kasim a maari mi ale nama me kama.

⁸ Naawen ka mi seero ayen mi a biisi ka wensie, ase m nin weeni ayen yaali kaai ate m ta ale ni la a nyini ka Yeezu Kirisita sunum po.

⁹ Dila nyiŋ la a zaani dii po ate tama wom ni la, ti kasim a puusi Naawen a te ni kama ayen yaali kaai ate ni ta ale chaab la, le kasim zuak yegayega. Daa dila nyiini abe ni seba ka me a njmasi zuek wie meena po,

¹⁰ ate ni nyeem a baga a lueri wa wensie siuku abe ni a va ku. Ni daa nye dila ate Kirisitawa a njman pilim jam, ni le baga a tu wa ale welensa ale kan ta kaasunŋoa wa jigi ya.

¹¹ Yeezu Kirisita a le maari ni ate ni chim nuru maŋsa nna yegayega. Nuruba a le nya nama tuima ale ka dii la a yaali ayen ba a pak abe ba a te Naawen zula.

¹² M suaata, maa yaali kama ayen m weeni a sak ni ayen ba le yik mi a lik dii la a basi kama ate Naawen wamaŋsaŋa a tagli nuruba yegayega jigi.

¹³ Siiza sojima ale a limsi mi la ale baai meena ale bo dela la a seba kama ayen ba yik mi a lik ka mi ale a va Yeezu Kirisita la nyiŋ.

¹⁴ Nyaku de nyiŋ, Yeezu njaaŋviirma ba yega a jam ta sunum pagrik ayen ba a sak nuruba Naawen wamaŋsaŋa wie.

¹⁵ Nuruba ba gela baai ale ta nyuri ale mi la, a sak nuruba kama Yeezu Kirisita wie, alege baai me ale kan ta

nyuri ale mi la a sak nuruba wa wie a maari mi.

¹⁶ Baai ale a maari mu la a yaali mu kama ale seba ayen ka Naawen ale pa mi a zaani dela jigin ayen m za wa wamanṣaŋa wienja ḥaaŋ.

¹⁷ Baai me ale ta nyuri ale mi la, a sak nuruma Yeezu Kirisita wie ale ka ba noa po wie nyiini. Ba ka butueta nyam ale a yaali ayen ba nyε ate m ḥmasi a nam yegayega a gum m ninammu de po likka dōkku de po.

¹⁸ Alege dila a kan kaasi. Ba gela a sak nuruba Yeezu Kirisita wie kama ale ba popo meena, alege ba gela me a sak ba wa wie ale ba noa po wie nyiini. Ku peenti mi sui kama, dii nyiŋ la nuruma de meena buyewa a basi kama ate nuruba wom Yeezu Kirisita wie.

¹⁹ Ku be ḥman peenti m sui dii nyiŋ la, mi seba kama ayen ba le jam a yeeri mi likka dōkku de po a basi boan nyija nama puusaŋa ale Yeezu Kirisita Naawen Chiika maarika le basi kama ate ba yeeri mu.

²⁰ M le potim a yaali dii ale m sunum meena ale ta yiila ale di la ale m kan tom m tuima a kpeeri dii po dii po. Mi a yaali kama dii po meena wuu ayen ale yɔgyɔgla de, m kasim ta nyiŋbiiri nna yegayega a tom ate ku ta zula a jam Kirisita jigi dii meena wuu m kpi yoo mi an kpi yoo.

²¹ Boan nyija, m boka kiri ale boa? M boka kiri ale m kasim a va Yeezu Kirisita nalimnyiini, dii nyiŋ la m

dan kpi m le bo ale wa. Kula a zunchoŋa kama.

²² Alege mi ze kuui dek ate mi yaa m lueri la, ase m nin diem ta nyuvuri, a baga a tom tuimmaŋsa yegayega a te wa a gum du yaa, m nin kpi.

²³ Wienja de ḥayewa a daani mu kama nna yegayega m sunum po. M kasim a a yaali kama ayen m kpi a ga bo ale Yeezu Kirisita. Kula a zunchoŋa m teŋzuk de boka kama,

²⁴ alege ku ka wamanj nalimnyiini ate m boro ale ni a zunchoŋa gaam m nin kpi.

²⁵ M seba ayen ku a magṣi kama ate m bo ale ni ate m baga a maari ni ate ni ta siaka nalimnyiini ale Yeezu abe ni sue a peenti nna yegayega.

²⁶ M be dan jam ayen m ḥman bo ale ni, nama a le zak m zuk a zaani abe ni a te Yeezu Kirisita pimpauk mi nyiŋ.

²⁷ Yɔgyɔgla de, wamanjka ale, ni basi ate ni boka a va ale Kirisitawa sinsaŋja ale a weeni dii la ate m dan poom a jam ni jigi nwuli a yaa se m beni ale ni wie womka, m le seba ayen ni ta noai yeŋ kama ale chaab ale kpesi za magṣi me. M le ḥman seba me ayen ni nina a muni ka nna yegayega ayen ni a sak nuruba Naawen wamanṣaŋa ḥaaŋ ale basi ate ba a ta siaka ale wa la.

²⁸ Ni kan pooma a chali ni dachaasaŋa yɔgsum ale maga dek me la. Nyaku de a le sak ba ayen Naawen dek

a le jam dai yen po a nya ba kaasunjku abe wa nyε ate ba kan ta kiri ya. Ku le sak nama me ayen wa le jam a vari ni ni tuimbaataŋa po a kasim basi kama meena meena.

²⁹ Boan nyiŋa, Naawen an basi kama ate ni ta siaka nyiŋi ale Yeezu Kirisita alege wa basi kama me ate ni a nam wa nyiŋ.

³⁰ Yøgyøgla de ni gum mi po ate ti nyε kpaliŋka, kpaliŋ kaai ate nama a wom ale mi a kpaliŋ la. Be ka kala ale la ate me diem a kpaliŋ.

2

¹ Yeezu Kirisita waai ate nama a va la a le basi ate ni pagra ale wa yaalika ale nama le ka dii la a le te ni sudunŋni. Naawen Chiika ale basi ate ni ta noai yen ale chaab, wa le maari ni ate ni a yaali chaab abe ni ta jiirim me ale chaab.

² Maa saalim ni kama ayen ni basi ate ni popola meena a chim bunyi abe ni kasim a a yaali chaab nna yegayega. Ni dan a nyε nyaku de, ni a basi kama ate mi sui a kasim a a peenti nna meena meena.

³ Ni kan chim bu tueta nyamma abe ni kan a nak kuusa a poli ayen nama zuak gaam ni chaaba, alege nama dek a ti an seba ni dek yik ka.

⁴ Ni kan a poli ni dek ŋanta nyiini wie, alege ni a poli ni vaanchaab ale ba ŋanta jigi wie.

⁵ Ku a fe ate ni ta popola ŋaai chaab ate Yeezu Kirisita jam ta la:

⁶ Wa jam ka Naawen alege wa kan jam a yaali ayen wa ta pagrim a soa ase wa le jam ka dii la ate ba chim bunyi.

⁷ Wa jam pa wa le ka dii la kama a basi ŋaan ale ge a chim tomteero ase nuru biik la.

⁸ Wa jam ka nuru waai ale seba wa dek yikka la ale a zuli Naawen noai a kpi jabarimu nyiŋ.

⁹ Dila nyiŋ ale soa ate Naawen a zak wa a zaani niŋ ale te wa yue dii ale zuak a gaam yue meena la,

¹⁰ ate baai meena ate Naawen a nyε ate ba bo wenŋmazuk ale tenzuk meena la ayen ba meena jam kpi dunduna teŋ wa niŋ a te wa zula.

¹¹ Ba meena a le nyini peelim weeni ayen, Yeezu Kirisita ale ba Nyɔŋɔ. Ba dan nyε dila, ku le te wa Kowa Naawen zula.

¹² Dila nyiŋ la, m dek doaba, ase mi ale jam bo ale ni la, ni a zuli mi noai, alege yøgyøgla de ate mi ŋman karo ale ni la, ku magsi ka ni deema a zuli mi noai nalimnyiini. Ni pii nyiŋ nalimnyiini a tom wa tuimaŋa ale kpazinagsuk ate wa vari ni ni tuimbaataŋa po a basi.

¹³ Naawen abe ale kasim bo ni suniimaŋa po a tom la, wa a yaali kama ayen ni a tom wienja de ŋaai ale a te wa supeentik la. Wa be a te ni pagrimu me kama ate ni

tom dii ate wa a yaali ayen ni tom la.

¹⁴ Ni a tom wa tuimana abe ni ka a ɻuuni ale ni vaanchaaba a yaa se ni ta nampaga ale chaaba.

¹⁵ Dila ale basi kama ate ni welema ni suniima po abe ni kan ta kaasun Naawen nimbie po, dii nyij la ni ka wa bisa. Baai ale ka tuim kaasima nyam a kasim a tom tuimbaata nna yegayega la, a boro a gilim ni kama. Ni basi ate ni tuimmañsaña a nyagsi ba sunsun a se chijnmarisaña ale a nyagsi dii la.

¹⁶ A sak ba ayen Naawen a yaali kama ayen wa pa wa nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la a te ba. Ni daa nye dila ate Yeezu Kirisita a ɻuman jam, ni le zak mi zuk a zaani. Dii nyij la, tuim ɻaai meena ate mi a tom a te ni la, a kan chim kayiowa.

¹⁷ Mi a dan poom kpi nama siaka nyij, ku a nye ka nna ase m pa m dek a kaab te ka Naawen la. Ku be dan ka dila mi ale nama meena ta ka supeentik.

¹⁸ Siuk kula po ku a fe kama ate nama jam gum mi po ate ti maa chaab a ta supeentik.

¹⁹ Ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita dan te siuk, ku kan beni ale ge ate m tom Timoti ni jigi ate wa dan ɻuman pilim jam mi jigi, abe wa ta ni wie a jam paali a sak mu, ate ku te mu nyinbiiri.

²⁰ Wala nyini ale bo ale mi dela ate wa niŋ a maa bo ale ni a gum mi po.

²¹ Baai ale tali bo dela ale mi la, niŋ a bo ale ka ba dek wie po, alege ba niŋ ka ale Yeezu Kirisita wienja.

²² Alege ni meena seba Timoti ale ka nuru man la kama. Ni be ɻuman seba me mi ale wa ale a maa chaab a tom dii nna ase biik ale ka ko la a sak nuruba Naawen wamañsaña wie.

²³ Dila nyij la, m dan ga seba wie a le ɻa nye dii ni jigi la, m kan beni ale ge tom wa ni jigi ya.

²⁴ M ta siaka ale Nyɔnɔwa kama ayen ku kan beni alege ate mi dek a baga jam ni jigi ya.

²⁵ Maa poli ayen ku magsi kama ate m tom ti vaanchoawa wanyiwa ate ba a wi wa ayen Epaforodaitus la, ate wa jam ni jigi. Wala ate nama jam liŋ tom wa ayen wa jam a maari mu la. Wa le jam la, wa kasim a pii ka nyij nna yegayega ate mi ale wa a boro a tom nalimnyiini ale chaab dela jigini.

²⁶ Wa kasim a yaali kama nna yegayega ayen wa ɻuman jam ni jigi a nya ni. Ku jam kasim a daani wa kama wa popola po nama ale wom ayen wa jam ka nyinjyøgsa la.

²⁷ Ku ka wensie ayen wa ale jam kan ka nyinjyøgsa la, ku jam tali ka maga dega ate wa kpi, alege Naawen jam ta jiirim ale wa kama ate wa ɻuman nya nyinjyøgsa. Naawen a jam ta jiirim ale mi me kama, dii nyij la wa dan jam kpi kama mi sui te kaasi ka nna yegayega, wie

ŋaaŋ ale gilim mu a daani
mu la po.

²⁸ Ka dila nyinj ale soa te
maa yaali ayen m tom wa ate
wa jam ni jigi yøgøgla de la.
Wa dan jam ate ni nya wa
ni sue a le peenti abe mi me
dek sukaasunju a be.

²⁹ Wa be dan jam ni jigi
ate ni nya wa, ni tuesi wa
nalinmyiini ale masim, dii
nyinj la ti Nyɔnɔwa nyinj. Ni
a te nuru baai meena ale a
nye a se wala la zula,

³⁰ dii nyinj la wa, pa ka
wa nyuvuri da a tali maga
ate wa kpi Yeezu Kirisita tu-
imaŋa nyinj ayen ku te mu
maari kaai ate nama dek an
baga a te mi la.

3

¹ M suaata, ni basi ate
ni sue a peenti ti Nyɔnɔwa
nyinj. Mi liŋ ŋmarisi weeni
ni ka wari alege maa yaali
ayen m ŋman ŋmarisi ka
dila degadega, ku be kan
daani mi, dii nyinj la, ku le
maari ni kama ate ni kan lo.

² Ni kpesi ni dek ale baai
ale gebi ba yuanya ale a
tom tuimbaata ale ge ba a
yaali ayen ba gebi nama me
yuanya la.

³ Ba ale a gebi ba yuanya
dii la a kan va ku siuku ale
ka dii la. Naawen a kan
yaali ayen tama a gebi ti dek
dila, dii nyinj la wa pa ka
wa Chiika a nyo ti suniimana
po, ate ti baga a zuli wa
ale wensie. Yøgøgla de ka
Yeezu Kirisita ale soa ti. Dila
nyinj la ti ŋman ka wari ale
nuruba ale a tom ba tuima
dii ale ba dek zupuuta la.

⁴ Ase ku dan ka wensie
ayen, nyanya de nyeka ka wa-
maŋsa nalimnyiini, mi dek
ate ta siaka ale ŋa kama a
gaam waai meena.

⁵ Mi nyini ka Izirali bu-
uni po, Benjamin dɔkku biik,
dila la m kowa ka Juu. A se
ba le jam a biak mi ate mi
a nya daa ŋayopoi la, ale ba
gebi mi yoani. Mi yaa le jam
a chim la, ate mi yaa a chim
nuru baai ate ba a wi ba
ayen Farisiiba la po wanyi.
Nuru bala a jam ka baai ale
jam a va Juuma kisuktanya
nalinmyiini la.

⁶ Nuru waai an diem a jam
baga a weeni ayen mi diem
a jam nye Juuma wari dinyi
me la a kaasi ya. Dila nyinj la,
mi jam chim ka wayɔrisima
nyɔno wienja de po. Mi nina
jam kasim muni kama ate mi
daani baai ale a va Yeezu la.

⁷ Dila powa mi jam a
poli kama ayen mi le nya
nyuenta wienja de meena po
kama alege yøgøgla de ate
mi a yaali ayen m seba Yeezu
Kirisita la, m seba ayen ŋala
meena a chim ka wakayaata
mi jigi.

⁸⁻⁹ La wensie ate mi a
weeni ayen jaab buuri
meena ate mi ta la, mi an
pa ba chim ŋanta dii nyinj
la, m dan seba ti Nyɔnɔwa
Yeezu Kirisita, kula a gaam
ŋantaŋa de meena kama
nna yegayega. Ka Yeezu
sebika nyinj ale soa ate maa
yaali ayen m va wa nyinj a
jogi jaab meena la. Dila nyinj
la, mi nya wari meena ase ka
kinla la alege a yaali ayen mi

ale wa a kasim a chim bunyi. Mi yaa ka wayɔrisima nyɔnɔ Naawen niŋ m le ta siaka ale Yeezu Kirisita la nyiŋ. Ku be daa wari ate m nyɛ nyiŋ yaase Juuma kisuktajan vaka nyiŋ. Yɔgɔgla alege ta siaka ale Yeezu Kirisita la nyiŋ ate Naawen weeni ayen mi ka wayɔrisima nyɔnɔ.

¹⁰⁻¹¹ M be ɻman a yaali kama ayen m seba Yeezu Kirisita dek nyiini nalinnyiini abe m ta pagrim buui ate Naawen a pa nak wa a yiti kum po la. M be ɻman a yaali me ayen m namu a kpi a se Yeezu la, ate Naawen a nak mi me a yiti kumu po ate m ga bo ale wa.

¹² Mi kan weeni kama ayen mi poom deri nya wienja de meena ate mi a poli ayen m nya la kama. M be kan weeni kama ayen deri ka nuru welen alege, m chali a de ka nin ayen nya ɻantaŋa de, dii nyiŋ la ka dila nyiŋ ate Yeezu Kirisita dek a yik mu a nyo wa nisima po.

¹³ M suaata, mi an deema a poli ayen m soa ɻantaŋa de, alege m pa m sunum meena a basi ka jaab wanyi jigi. Mi pa ɻaaŋ nyiŋ wienja a basi ka ɻaaŋ, alege a pa m nina ale m popola meena a basi ka wa dii ale bo nin la po.

¹⁴ Mi popola a bo ka nin ayen m nya wann de, be ka Naawen wiik Yeezu nyiŋ ayen m nya nyuvuri dii ale bo wenjma Zuk la.

¹⁵ Tama baai ale paari Naawen siuku po la a magsi

ayen ti ta ka popolaŋa de chaab. Alege baai a dan ta popola yoana Naawen ale basi ate ni miŋ.

¹⁶ Wakpeeni meena ale, ni basi ate ti meena a va Yeezu a se ti a ale poom a va wa dii a ta jam paari jinla la.

¹⁷ M suaata, ku a fe ate ni a tomsi mi ale a va Yeezu Kirisita ɻaaŋ dii la. Ti le jam bo ale chaab la, ti jam sak ni wa wie kama nalinnyiini. Ka dila ale soa ayen ni a tomsi mi dila.

¹⁸ Mi poom weeni nama wienja de a paari ka ku noa di choa ayen nuruba yegayega a zeri Yeezu Kirisita jabarimu wie sin-saŋŋa kama. Yɔgɔgla de, m be ɻman a weeni nyaku de a sak ni kama ale sukaasun.

¹⁹ Naawen a za ayen wa kaasi bala chaama kama, dii nyiŋ la ba nyiŋka koarisana a chim ka ba bogluta. Ba ale magsi ayen ba a chali chivie ale wie ɻaaŋ la ba ta ka kanjanta ale ɻa. Ba a poli ka teŋzuk de wie nyiini.

²⁰ Tama ale ba a daa bunyi, dii nyiŋ la tama ka Naawen dek wenjma Zuk po nuruba. Ti a limsi ka ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita waai ale vari ti ti tuimbaatanja po a basi la ale nyiŋbiiri ayen wa basi dula jigini abe wa ɻman pilim jam ti jigi ate ti tu wa.

²¹ Wa dan jam, wa le tagri ti nyiŋsaŋa sii ale kan ta pagrim la a nyɛ si ate si a nyɛ a se wa dek nyiŋka kaai ale ta pagrim ale nalin yegayega la. Wa pagrimu de

me a le basi ate wa tigsi jaab
buuri meena a ta jam wa jigi
a soa ba.

4

¹ M suaata, mi kasim
ta yaalika ale ni ka nna
yegayega. Nama ka nuru
baai ale a zak mi zuk a zaani
la. Ni a nyε ate m sui a
peenti me. M dek suaata, mi
a yaali kama ayen m weeni
a sak ni dii ate nama ayen ni
a va ti nyɔnɔwa abe ni kpesi
yik wa a ta nalimnyiini la.

² Mi a saalim ti tɔama
Yuodia ale Sintiki ale a va
Nyɔnɔwa la ayen ba ta noai
yen ale chaab.

³ Mi ale fi abe ale maa
chaab a tom ale chaab la,
mi a saalim ayen fi a maari
nipooma de, dii nyiŋ la, mi
ale bala ale maa chaab me a
naam ase ti ale sak nuruba
Naawen wienja la. Kele-
ment me ale baai meena
ale va tama ḥaaŋ la, a nyε
ka dila degadega. Naawen
be ḥamarisi ba yueŋa a nyo
ŋanvuuta yue gban̄ka po
kama.

⁴ Nama baai ate ti
Nyɔnɔwa soa ni la, ni basi
ate ni suniimaja a kasim
peenti nna yegayega ti
nyɔnɔwa nyiŋ. M be ḥman a
weeni ni kama ayen ni basi
ate ḥa peenti nna yegayega.

⁵ Ku kan beni ate Nyɔnɔwa
ḥman pilim jam. Dila nyiŋ
ku a fe ate ni seba ni dek
taka ale nuruba.

⁶ Ni kan basi ate wie a
daani ni, alege ni puusaŋa
meena po ni a te Naawen
jiam ate wa pa ḥanta baai

meena ate nama a yaali la a
te ni.

⁷ Ni dan a nyε dila,
Naawen le basi ate suyɔgini
dii ate nuru biik an baga miŋ
bu kiri a chak la a jam ni
suniima po. Nama baai ate
Yeezu Kirisita soa la, a dan ta
suyɔgini de, wabiok an baga
a jam ni jigi ya.

⁸ M suaata, ni basi ate m pa
dii meena ate mi a ḥmarisi
la a gum chaab a weeni a sak
ni. Ni pa ni popola kasim
basi wie ḥaai ale ka wensie
ale ta zula ale a magsi ale
welema ale nala ḥaai me ale
a peenti nuruba puusa ate
ba a weeni ayen ḥa nala
la. Ku be a fe kama me
ayen ni kasim a poli wie ḥaai
ate fi dan tom ḥa abe ḥa
ta pimpauk jam ayen ḥa ka
wamaŋsa la.

⁹ A se mi ale jam bo ale
ni dii po la, ni wom mi
sinsanŋa kama ale nya m
tuimanja me ale jam ka dii
la. Ni ba a poli mi sinsanŋa
wie abe ni a tom ni tuimanja
a se dila la. Ni be a tom
dila, ate Naawen waai ale a
te suyɔgini la, le boro ale ni.

¹⁰ Ti Nyɔnɔwa waai ale bo
ale mu la, a basi kama ate
m supeentik nna yegayega,
dii nyiŋ la ni ḥman sak mu
kama ayen ni popola a diem
bo ale mu kama. Ni jam a
liŋ maari mu kama ate ku
beni, alege ate yɔgɔyɔgl̄a de
ni yaa ḥman nya siuk ayen
ni maari mu.

¹¹ Mi kan weeni nama
kama ayen ka ḥanta ale
posim mu. Ku dan poom ka
dii mi jigi, mi a poli kama

ayen ɳanta baai ate mi a diem ta la a zuak kama a te mu.

¹² M seba m dek yikka kama ase nyeboka a nin baasa. M be seba m dek yikka kama ase nyeboka a nin pagra me. Juijui meena ate mi boro la m seba kom taka kama ale chakta me taka.

¹³ Yeezu Kirisita a pa ka wa pagrimu a te mu, ate m baga a tu wienja de meena.

¹⁴ Alege ku nala ka nna yegayega ale ni ale maari mu daani kaai po ate m boro la.

¹⁵ Nama Filipai demma, ni seba nalimnyiini kama ayen dii po ate mi lin sak nuru baai le jam bo tɛŋ kaai ate ba a wi ayen Masidoniya po la, Naawen wamañsaña wie alege basi dula la nama nyi-ini ale maari mu siuku po. Nama me ale nya maarika mi jigi.

¹⁶ Mi ale jam bo Tesalonika po la, ni tom tiirim ɳanta a te mi kama a paari dii choa.

¹⁷ Mi kan potim a a yaali ka ni tiirimu alege maa yaali ka Naawen le wa te ni nyuen tii a magsi chaab ale ni tiirimu ate ni te mi la.

¹⁸ Ni tiirim buui ate ni pa te Epaforodaitus ate wa ta jam a te mi la, a deri gaam mi ale a yaali dii la kama. Nama ale nyɛ dii la a basi kama ate Naawen sui a kasim a peenti nna yegayega. Kula a nyɛ se ka Juuma ale yik duñsaña a kaabi a te Naawen la.

¹⁹ Nama dek seba ayen Naawen ta ɳanta ka nna

yegayega gaam taam. A se ni daa yaali jaab, wa le lueri ba po a ta va Yeezu Kirisita yonni nyij a pa maari ni.

²⁰ Naawen waai ale ka ti ko la, a ta zuli kama yegayega a ta a cheŋ dii po meena wuu. Ku be nyɛ dila.

²¹ Maa puusi Naawen nuruma baai ale Yeezu Kirisita ale ka bunyi la. Ti suaataña baai ale bo ale mi dela jigini la, me a puusi ni.

²² Naawen nuruma baai me ale bo tɛŋka de po la, a puusi ni ale baai meena ale a tom nakpionku Siiza yenni po la, me a puusi ni.

²³ M be ɳman a saalim ayen ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita niaka a bo ale ni meena.

Poɔl Gbaŋka Ate Wa Nmarisi Ate **KOLOSE DEMMA** **La**

1-2 Mi Poɔl waai ate Naawen a lueri mu ayen m chim wa tuimtomdɔ la ale Timoti te meena suoku ale maa chaab a nmarisi gbaŋka de a te nama baai ale ka Naawen nuruba bo Kolose tɛŋka po la. Nama baai ale chim bunyi ale Kirisitawa la ka tama suaata.

Mi a saalim kama ayen Naawen te Kowa le niak ni abe wa basi ate ni boro ale suygini.

3 Daa meena ate ti nyiem a puusi Naawen la ti a nyɛti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita Kowa Naawen jiam kama. Ti nyiem dan boro a puusi Naawen, ti maari a puusi a te nama me kama.

4 Boan nyinŋja, ti wom ni siaka ale Yeezu Kirisita ale soa dii la kama ale ni yaalika ale Naawen nuruma ale soa dii me la kama.

5 Naawen tuntomij manŋka ale liŋ jam jam ni jigi diipo la ni jam wom yiila njaai ate nja jam pa te ni la kama. Dila nyinŋla ka ni siaka nyinŋla ale soa ate ni a limsi jaab buui ate ni le nya la. Jabula abe bo ka wennymazuk. Jaabjaab abe kan kaasi wa.

6 Ase diipo ate ni liŋ wom Naawen niaka wie ate ni sum seba ayen ku sum ka wensie la, a zaani dila powa a jam paari jinla, Naawen

tuntomij manŋka a kasim ta ka wamaŋsa nyiini a jam tɛŋzuk de meena ase tuntomij manŋka ale kasim a nyɛ dii a te nama a ta nyini da dii danni ate ni liŋ wom ka la.

7 Ni be wom Naawen ni-aŋku wie kama ti tomteero choawa jigi. Wa ka waai abe ale sum ka Kirisitawa tomteero manŋ a yaa tagri tama zuk a tom la.

8 Wa be weeni a sak ti me Naawen Chiika ale basi ate ni ta yaalika ale chaab dii la.

9 Dila nyinŋla, a ta nyini diipo ate tama wom ni wie la, tama kasim a puusi Naawen a te ni ka dila. Ti a juisi Naawen kama ayen wa le basi ate ni sum ta miŋchakka ale wa dek yaalika ale ka dii la. Abe wa sueri ni ale yam buui ale miŋchak kaai ate Naawen Chiika a te ni la.

10 Dila abe dan nyɛ, ni le baga a boro a kasim a nyɛ dii meena ate Nyɔnɔwa a yaali ate ku a te wa popeentik la. Ni nyeboka po, ni le kasim a nyɛ ka wamaŋsa nna yegayega tɔgatɔga ate ni a chim abe ni seba ayen ni sum seba Naawen kama.

11-12 Ti a saalim wa kama ayen wa le pa wa pagrim kpeemu a te ni ate ni baga zaani wie meena po ale chichiiba nalimnyiini. Abe ni kasim a te Naawen ti Kowa jiam ale popeentik dii nyinŋla, ka wala ale basi ayen ni nya siuk a maa nya nɔnta baai ate Naawen nuruma le nya la. Nuruma de abe bo ka Naawen naamu po juijui ate

legi karo la.

¹³ Naawen vari ti kama a ta nyini legini po a ta ti nalinnyiini a ga jo wa naam buui ate wa dek biika a soa la.

¹⁴ Biika de nyij abe le soa ate wa vari ti basi, ale vonj ti wabaataja a te ti.

¹⁵ Yeezu Kirisita waai ate ti a nya ale ti nina la alege an baga a nya Naawen ale ti nina la, a neensi ka Naawen degadega waai ate ti an baga a nya wa la. Ka wala ate Naawen a te wa kpanja jaab buuri meena po, ate wa zuak gaam ba meena.

¹⁶ Dii nyij la, Naawen va ka wala nyij a nyε jaab meena tεnzuk de ale wenjma Zuk, ḥan baai ate ti baga a nya ale ḥan baai ate ti an baga nya. Nyaba de meena gum chaab ale ka chichirisa pagrisaŋa ale pagrata tøgatøga. Naawen va ka Yeezu Kirisita a nyε wienja de meena. Wa be nyε ba te ka wala.

¹⁷ Kirisitawa de a linj boro kama alege ate Naawen nyε jaab meena. Jaab meena abe nyε ka noayen ale wa a yaa boro ba tøga ba tøga.

¹⁸ Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la be ale Yeezu Kirisita nyij ka ate wa dek yaa chim ba kpagi a yaa ta ba vummu. Wala ale a nyε ase Naawen bikpagi la ate wa nak wa a yiti kum po la. Wa nyε dila kama ayen wa de jaab buuri meena nj.

¹⁹ Ku be jam ka Naawen dek popola ayen wa biika a

yaa be ta wa dek Naawen nyeka ale ka dii meena la.

²⁰ Biika de nyij abe ale soa ate Naawen yaa poli me a ta tεnka meena wa dek. Naawen va ka biika de kummu nyij jabarimu zuk la, a basi ate nyemagsika ale nuru biik a yaa boro. Wa va ka wa kummu me nyij a ḥman pilim soa jaab buuri meena tεnzuk ale wenjma Zuk.

²¹ Dila po dila po, ni an jam moata Naawen ya ate dila jam basi ate ni chim Naawen dachaasa dii nyij la, ni jam a tom ka wabaata ale ta popola baata me.

²² Alege yøgyøglø de, wa biika kummu nyij ate Naawen yaa de døata ale ni ayen ku basi ate ni chim nuru welensa wa nj.

²³ Ni dan nyε dila, ku a fe kama ayen, ni ḥmasi yik ni siaka nalinnyiini a ḥmasi zaani nalinnyiini abe ni ta yiila ḥaai ate ni tara a ta nyini diipo ate ni wom Naawen tuntomika la. Ku be ka Naawen tuntominj manka de nyij ale soa ate mi Pøol yaa chim tomteero. Tεnka meena abe ale doa a ga saari la, a wom tuntominj manka de kama.

²⁴ Yøgyøglø de, mi poi be peenti ka nna yegayega ale ninam buui ate mi a nam a te ni la. Dii nyij la, ka mi ninammu nyij a le bu basi ate ni baga nueri Yeezu Kirisita ninam buui ate wa

nam te Kirisita bisaŋa ale a tu chaab.

²⁵ Be ka Naawen abe ale basi ate mi chim Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la tom-teero ayen mi tom tuini de ate di ta wamaŋsa jam te ni. Tuini de ate mi ayen m tom la abe ale m mooli meena a sak nuruba Naawen tun-tomika ale ka dii la.

²⁶ Tuntominj maŋka de abe jam chim ka wasusugi dila po, dila po ate wa nyε nurubiik jigi. Alege yøgøgla de, wa yaa be basi kama ate di nyini peelim a sak wa nuruma.

²⁷ Wasusugi masika de ate Naawen a yaali ayen wa pa sak wa nuruma meena la ale la ate wa yaa poli ayen wa pa te ba. Wasusugini de abe ale ayen ni seba ayen Kirisitawa bo ale ni kama. Dila abe a sak kama ayen ni le maa nya Naawen zulaŋa kama.

²⁸ Dila nyinj ti be a sak waai meena ka Kirisitawa wie. Yam buui meena wuu ate tama ta la, ti pa ka bula a kaam ale a sak ba ayen ti dan baga abe ti ta ba wanyiwanyi ate ba chim baai siaka ale pagra ate ba chim bunyi ale Kirisitawa la a jam Naawen jigi.

²⁹ M le nyε dii ate m baga nyε nyaku de la ale, m kasim a tom kama ale a nam a pa pagrim kpiem buui ate Kirisitawa a te mu la a tom.

2

¹ Ni basi ate m weeni sak ni mi ale tom nna yegayega a te nama ale nuru baai me ale bo Laodisia la ale baai

meena ale kan seba mi dek la.

² Mi a weeni nyaku de a sak ni kama ayen ku denjsi ba kpa ate ba jam jigi yen ale yaalika. Dila dan nyε, wensie minchakka le basi ate ni sum seba nyaku de chak nalimnyiini. Nyaku de abe dan nyε, ba le seba Naawen wasusugini ale ka dii la. Wasusugini de abe ale Kirisitawa dek.

³ Wala ale saafik kaai ale baga a lagi Naawen Yammu ale wa seba chakka ale sugi juijui la ate ti a nya.

⁴ M be a weeni ni kama yøgøla ayen, ni kan basi ate waai a baga pa wie ḥaaai ale kan daa wensie la a paasi ni. ḥa dan poom a nyε ase wamaŋsa la, ni kan siagi.

⁵ Alege boan nyinj, m karo ale ni, alege m boro ale ni kama Naawen Chiika nyinj. M sui be peenti ka nna yegayega ate m nya ni kasim chiib zaani nalimnyiini dii ale ni siaka ale Kirisitawa la.

⁶ Ase ni ale siak a te Yeezu Kirisita ayen wa ka ni Nyɔnɔ la, ni be kasim chim bunyi ale wa.

⁷ Ni basi ate ni nina muni ale wa, ni pa ni nyeboka meena a te wa, abe ni basi ate ni siaka ale wa a pagra ase ba ale jam sak ni dii la. Ni abe kasim a te wa jiam me.

⁸ Ni be kpesi ni dek ate waai a kan pa nuru biik pim-paasima yammu buui ale nyini nuruba jigi ale ṭenzuk ale wenŋmazuk chichirisa jigi la ate ni chim yom. Ni

pa yam buui nyiini ale nyini
Kirisitawa jigi la.

⁹ Wie ḥaaai meena ale ta
wari a nye ale Naawen la, a
bo ka Kirisitawa ale wa ale
ka nurubiik la jigi.

¹⁰ Ni be ta nyuvuri kama
nalinnyiini ni le chim bun
yiwa ale wa la nyiŋ. Wa
ta pagrim ka nna yegayega
a gaam chichirisa meena ale
pagra la.

¹¹ Nama ale Kirisitawa ale
ka bunyi la, ku a nye ase
nama gebi ni yuaŋa kama
la. Daa ayen ka nuru bisa
ale a gebi ba yuaŋa dii la,
alege ka Kirisitawa dek ale
gebi ni yuaŋa. Gebika de
a sak kama ayen Kirisitawa
vari ni a ta nyini beemu de
buui ale ka tama dek biem
la po a basi.

¹² Boan nyinŋa, diipo ate
ni tuesi soka la, ku a nye
ase ba maa gu nama me ale
Yeezu Kirisita kama la. Ku
be ḥman a nye ase ni ḥman
maa yiti kum po kama ale
Yeezu Kirisita la. Be ka ni
siaka ale Naawen pagrimu
ale soa dii la ate wa nak wa
yiti kum po la.

¹³ Dila po dila po, ni ale
jam kan ta siak la, ku jam
a nye ase ni kpi kama la
ni wabaataŋa nyiŋ ale ni
ale jam kan daa Juuba a
ta Moosis Sinsanŋa la nyiŋ.
Alege yɔgɔgla de, Naawen
yaa ta ni jam ka Kirisita jigi
a te ni vum. Naawen von
ti meena wabaataŋa a te ti
kama.

¹⁴ Ti waba tii meena ale
ḥmarisi doa ale ḥa sinsanŋa
meena la, Kirisitawa ko ḥa

meena a basi kama a pa ḥa
kpi maŋ Kirisitawa kummu
jabarimu nyiŋ.

¹⁵ Jabarimu de zuk ale
Kirisitawa basi ate chichirisa
pagrim ale kpaga pagrimu a
chim koa yaase kinla nyiŋ, a
yaa basi ate waai meena nya
ba chivie a sak ase wa ale ta
pagrim.

¹⁶ Dila nyiŋ, ni kan basi
ate nuru a te sinsanŋa a
magsi chaab ale jaab buui
ate ni le de yaase ni nyu,
yaase da ḥaaai ale welema ale
ḥaaai ale kan welema yaase
chipaalika Tigini yaase wari
a magsi chaaba ale Vuusum
Danni.

¹⁷ Nyanja de meena ka
chum da dii dai wie yis
inta. Wensie wienja bo ka
Kirisitawa jigi.

¹⁸ Ni kan basi ate nuru
waai nya ni nueri a weeni
ayen wa ta pagrim a baga a
nya wie ase goadaasima la
alege nama kan nya ḥa. Ni
kan basi me ate waai ale a
velim ayen wa a zaab wa
dek kama la, ale waai me
ale a fe ayen nuruba a puusi
Naawen sabiiloma la, ni kan
basi ate nuru wala choa a
nya ni nueri ale wienja de
chaaba. Boan nyinŋa, nuru
wala choa a kasim sueri
ale ka kanjanta ale wa dek
popola.

¹⁹ Wala choa abe pa
Kirisitawa waai ale soa
nyiŋka meena a nya la a basi
kama. Kirisitawa ale soa
Kirisita bisaŋa ale a nye ase
wa nyiŋka la meena a nya
ate ka a chim nalinnyiini ale
ka kunanja ale kobaŋa ate

ŋa a chim ase Naawen ale a yaali ayen nyiŋka a chim dii la.

²⁰ Nama ale Kirisitawa a maa chaab kpi kama. Dila nyiŋ la, chichiri sii meena ale soa teŋzuk de ale wenŋmazuk de meena an ŋman soa ni. Be ka boan ale ŋman soa ate ni boka a nye ase baai ate Kirisitawa an soa teŋka de zuk la? Ka boa le soa ate ni diem siak a te sinsak ŋaai chaab ale a weeni ayen,

²¹ "Kan ta jaamu de" yaase "Kan lam jaamu de a nya" yaase "Kan tiri jaamu de yaase nwala"?

²² Sinsaŋja de chaab a bisi a magsi chaab ale ka jaab buuri meena wuu ate fi dan ga pa wa tom tuini, wa ŋman ka kiri dii la. Ŋala meena ka nuru biik dek ale dueni wa sinsaŋja a sak ŋa.

²³ Sinsaŋja ŋala chaab a nye ase ka ba yam buui ate ba tara a fe ayen nuruba a puusi Naawen sabiiloba abe ba a paasi ba dek ayen ba a zaab ka ba dek. Sinsaŋja ŋala maari a basi kama ate nuruba a namsi ba nyiŋsa nalimnyiini. Na an baga a nye ate fi a fe fi nyiŋka ate fi kan tom wabiowa.

3

¹ Ni yiti kum po kama ale Yeezu Kirisita. Dila nyiŋ la, ni basi ate ni popola bo ale ŋanta baai nyiini ale bo wenŋmazuk la. Dula jigini ale Kirisitawa kala Naawen jigi juga geŋ.

² Dila nyiŋ ku a fe kama ayen ni pa ni popola meena a basi dula jigini, ni kan pa ŋa a basi teŋzuk de.

³ Dii nyiŋ la, nama ale Kirisitawa a maa ka chaab a kpi ate ni nyuvoona a yaa bo wa jigi Naawen jigi.

⁴ Ni vummu dek abe ale Kirisitawa. Wa be dan pilim ŋman jam, nama me le pilim ŋman jam kama ale wa a maa nya zula ŋaai ate wa me le nya la.

⁵ Yøgyøgla de, ku be a fe kama ayen ni basi ate teŋzuk de wie ŋaai ale bo ni nyiŋsaŋa po a soa ni la, a kpi. Wie ŋala chaama ate mi a weeni la ale, nipok yonta bobigoom, daŋta tuima, nipok yaalik, wabaata yaalika nyeka wie ale butuom. Butuom nyam a nye ase ka bogluta kaabka la ase ba nin yaali ba ŋantanya a gaam Naawen.

⁶ Wieŋa de chaab nyiŋ ate Naawen le ta supuurim ale baai meena ale kan a zuli wa noai la.

⁷ Dila po dila powa, nama dek kasim jam va ka nyaŋa de chaab a ate ŋa jam soa ni.

⁸ Alege yøgyøgla de, ku a fe kama ayen ni pa nyaŋa de meena a basi. Wie ŋala chaab ase, supuurim, chaab kisika venta biisa, ale bibuloaris meena wuu a kan nyini ni noa po a nyini.

⁹ Ni kan a velim a te chaaba dii nyiŋ la, ni yuk ni nyekpakka a basi kama

¹⁰ ale ge yaa pa nyepaalik a tara. Nyiŋ paalika de ate Naawen nye la, ale wa kasim

ta a nyε daa meena ate ka kan kpanjimu. Wa a nyε dila kama ate ka a neensi wa dek ayen wa basi ate ni seba wa nalimnyiini a chak.

¹¹ Dila nyij la, waai ale kan daa Juu ale waai me ale ka Juu, ku daa tøgatøga, waai ale gebi wa yuari ale waai ale kan gebiya, ba ka bunyi, nicham ale baai ale bo goai po ale yom, ale baai ale kan daa yom, bala meena Kirisitawa soa kama. Wa be bo ale ba meena kama.

¹² Ni ka Naawen nuruba. Wa ta yaalika ale ni kama a yaa lueri ni a te wa dek. Dila nyij, ku a fe kama ayen ni pa jiirim ale zula ale zaab m dek ale ɿmamijmam nyeka ale chichiiba ase gatta la a jo.

¹³ Ni ta jiirim ale sudunji ale vonjeka ale chaab diipo meena wuu ase ni wanyi a nin nyε wari a kaasi wa choa. Ku a fe kama ayen ni a vonj a te chaab ase Nyɔnɔwa ale vonj a te ni dii la.

¹⁴ Nyanya de meena zuk, ni pa yaalika a vi du. Dii nyij la, yaalika ale a yik wie meena a niak chaab.

¹⁵ Suyɔgini dii ate Kirisitawa a te ni la, dila ale di maari ni ale wie ɿaai meena ate ni ta a poli ayen ni nyε la. Boan nyijŋa, ka suyɔgini de choawa ate Naawen wi ni a pa nyo jigi yen ayen ni a nyε ase ni ka nyij yen la. Abe ni a nyε Wein jiam.

¹⁶ Ku a fe kama ayen Kirisitawa tuntomika ale ka masimu meena a bo ni suniima. Ni pa yam a sak chaab

abe ni a kaam chaab. Ni pai Naawen wannni a yi yiila, ni a yi yi ɿaai ale a pak Yeezu la ale yi ɿaai ate Naawen Chiika a te ni ale ni suniima a nyε Naawen jiam.

¹⁷ Wie meena ate ni a nyε yaase ni a biisi, ni pa Nyɔnɔwa Yeezu yonni a nyε ase ni ale pa wa yonni a nyε Naawen ti Kowa jiam dii la.

¹⁸ Pooba, ku a fe kama ayen, ase Kirisita bisa la, ni a te ni choroma zula nalimnyiini.

¹⁹ Choroba, nama me ku a fe kama ayen ni a yaali ni pooma abe ni kan biisi ba a kaasi.

²⁰ Bisa, ku ka Kirisita bisa tuini ate ni kasim a zuli ni nyamma, dii nyij la, dila a te Naawen ka popeentik.

²¹ Nyamma, ni kan a nyε ate ni bisaŋa sue a puuri. Ni dan a nyε dila ba a jok ka nyiŋbiiri wie nyeka po.

²² Yomma, nama me a te baai ale soa ni la zula wie meena po. Ku daa ka ba ale a nya ni ase ni nin boro a tom tuini ayen ba ale a nya ni la abe ni tom ate ba yaali ni, alege ni a tom ale ni suniima meena dii nyij la, ni ale a te Nyɔnɔwa zula la nyij.

²³ Dii meena ate ni a tom la, ni a tom ale ni suniima meena ase ni a tom a te ka Nyɔnɔwa la alege daa nuruba.

²⁴ Ni a teeri Nyɔnɔwa a le wa pa tutuna ɿaai a te wa nuruma la, ɿala degadega ate wa le pa te nama me. Dii nyij la, Kirisitawa sum ale ni Nyɔnɔwa ate ni tom a te.

25 Wakaasima nyeero meena, le nya wa tutuna kama a magsi chaab ale wie ḥaa meena ate wa nyε la. Dii nyij la, Naawen pa ka buusa yena a bo waai meena.

4

1 Yomma nyamma, ku a fe kama ayen ni ta nyemagsika ale wensie dii meena ate ni a nyε ni yomma jigi la. Nama me abe a teeri ayen ni ta Nyōnō me kama wenjazuk.

2 M ḥman diem weeni a sak ni kama ayen, ni kan basi Naawen puusika, abe ni kpesi ni dek ale ni puusanya, a nyε Naawen jiam.

3 Ni maa puusi a te tama me ayen Naawen le te ti siuk nalun ate ti baga a sak nuruba we tuntomika kaai ale a biisi a magsi chaab ale Kirisitawa waai me ale chim wasusugi a te nuruba la. Boan nyinjja, ka sinsaŋja de nyij abe ale soa ate mi bo likka dök nna la.

4 Ni maa puusi a te mu ayen Naawen maari ate m mooli wa wannu ate ku ḥmasi lagri a sak ba. Dii nyij la, ku magsi ka m nyε dila.

5 Dii meena wuu ate ni a nyε ale baai ale kan daa Kirisita bisa jigi la, ni a nyε ale Yam. Ni dan ga nya siuk diipo meena, ni nyiem a kpabi nwulinwuli ate ni nyε wari dii ate ni a yaali ayen ni nyε la.

6 Ni basi ate ni biik masa, abe ni seba ni nyiem ale ni a tulisi nuruba dii la.

7 Ti dek suoku Tikikus, waai, ale ta wensie tuima meena po a maa tom a te Nyōnōwa la, wala le weeni ni dii meena ale boro la magsi chaab ale mi

8 ka dila ale soa ate mi a tom wa ni jigi ayen wa weeni a sak ni tama me ale bo dela a nyε dii la ate ku te ni popeentik.

9 Ti dek suok maŋka Onesimos waai ale ka nama po wanyi a ta siaka nna yegayega la a maa va Tikikus cheena kama. Bala ale maa chaab a weeni ni dii meena ale a nyε dela la.

10 Arisitaakus waai ale bo likka dök ale mi la, a puusi ni. Banabas suoku Maak me a puusi ni. (Mi a poli ayen m poom liŋ weeni ni ayen dai dii dai Maak a dan jam ni jigi, ni tuesi wa nalimnyiini.)

11 Josua waai yoi di choawa ale Jasitus la, a puusi ni. Nuruma de batawa, Arisitaakus, Maak, ale Josua nyiini ale Juuba a va Kirisitawa siuku a maari a tom Naawen naamu tuimaŋa. Ba be kasim a maari mu ka nna yegayega.

12 Nuru wanyi ale ḥman chim ni po wanyi wa yoi ale Epafiras. Wa ka Yeezu Kirisita tomteero po wanyi. Wa kasim a puusi Naawen daa meena a te ni kama, ayen wa maari ni ate ni ḥmasi zaani nalimnyiini ale ni siaka a chim Kirisita bisa baai ale pak ale ba siaka a sum chim Kirisita bisa a tom Naawen ale a yaali dii la.

13 Mi dek pa nina maa nya wa tuimaŋa ate wa tom

nalimnyiini dii Laodisia ale Erapolis teñsaña po la kama.

¹⁴ Ti døgtawa Luuk ale Di-imas ma chaab a puusi ni.

¹⁵ Puusi ti suaataña ale bo Laodisia la, nalimnyiini a te mu. Mi a puusi Nimfa ale Kirisita bisaña ale a nyε tuka wa yenni po la nalimnyiini.

¹⁶ Ni dan karim gbanjka nueri, ni pii nyij ate ni basi ate Kirisita bisaña ale bo Laodisia la maa wom ka wienja. Fi dan nyε dila me, tuesi gbanj kaai ate Laodisia demma me le te fu la a karim.

¹⁷ Abe fi weeni Akipus me ayen mi weeni wa ayen, "Seba chak ate fi nueri tuin dii ate Nyɔnɔwa te fu ayen fi tom la a nueri."

¹⁸ Ni a teeri choarimaña ate ba pa bobi mu la wie. Mi Pɔɔl dek ale pa m nisima a ŋmarisi wienja de ayen, Pɔɔl a puusi ni.

M be ŋman a saalim ayen te Naawen niaka a bo ale ni.

Gbanj Kaai Ate Pooł A Liŋ A ŋmarisi A Te TESALONIKA DEMMA La

¹ Mi, Pooł, ale Silas ale Timoti ale a ŋmarisi gbanjka de a puusi nama baai ale a va Yeezu ḥaaŋ Tesalonika tɛŋka po la. Ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita ale ti Kowa Naawen ale soa ni.

Bala ale ba a niak ni abe ba basi ate ni boro ale suyɔgini.

² Ti a te ti Kowa Naawen jiam ale a puusi a te wa kama daa meena nama nyiŋ,

³ ale a weeni a sak wa ni ale a tom wa tuimanya ale nin muna dii la, dii nyiŋ la, ni ta ka siaka ale yaalika ale wa nna yegayega. Ni ta yiila kama me ale ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita ale a va wa. Yiilaŋa de abe basi kama ate ni va wa ale chichiiba.

⁴ Ti suaata, ti seba ayen Naawen a yaali ni kama, ate wa lueri ni a te wa dek dii nyiŋ la,

⁵ ti ale liŋ a sak ni Naawen wamanṣanja la, ku jam daa tama dek noa po wie nyiini ate ti weeni sak ni. Naawen Chiika ale pa pagrim a nyo ḥa po. Dila ale soa ate ni wanyi me la a jam ka chichama ale ḥa. Ni jam nya ti ale boro ale ni dii la kama nama nyiŋ,

⁶ ate ni tomsi tama ale ti Nyɔnɔwa. Nuruba jam basi kama ate ni jam a nam nna

yegayega dii nyiŋ la, ni ale jam siak a te Naawen wamanṣanja la. Alege Naawen Chiika a jam basi ate ni sue a peenti ka yegayega.

⁷ Dila abe ale soa ayen nama ale a va Yeezu dii la, ku magsi ka baai ale jam bo tɛŋ sii ate ba a wi ayen Masidoniya ale Akaaya ate ba ta siaka ale Yeezu la, a va nama ale a va wa dii la.

⁸ Ni ale jam ta Yeezu wamanṣanja a chenj ga weeni sak ba wa wie la, baai meena ale jam bo dula jigini ale jigi meena la, a wom ni wie kama ni ale jam siak a te Naawen dii la. Ti be kan ŋman a yaali ayen ti weeni ni wari a sak nuruba

⁹ dii nyiŋ la, ba dek a weeni sak ti kama ayen ti ale jam ni jigi la, ni jam tuesi ti kama ale wom ti wieŋa ale basi bogta kaabka ale a va Naawen waai ale ka wensie nyɔnɔ ale kasim boro taam wuu la,

¹⁰ ale a tom wa tuimanya ale a limsi wa biika Yeezu waai le wa basi wenŋmazuk abe wa ŋman pilim jam tɛŋzuk la. Ka Naawen ale jam nye ate wa yiri kum po. Wa ka waai ale a vari ti a basi Naawen le za wa te nuruba waalika la po.

2

¹⁻² Ti suaata nama dek seba ayen dii po ate ti jam chenj tɛŋ kaai ate ba a wi ayen Filipai la, tɛŋka de nuruma a jam a nye ti ka biem ale ge jam a le ti me. Ti ale jam Tesalonika tɛŋka po

la, ni nuruma me a jam nye ti ka dila degadega alege Naawen jam deñsi ka ti kpa ate ti jam baga a sak ni wa wamañsaña. Nama dek abe seba kama ayen ti an jam sak ni ka kinla nyinjña.

³ Wamañsaña ḥaaai ate tama a jam saalim ni ayen ni wom ḥa la, ḥa meena a jam ka wensie. Ti popolaña me a jam ka popola mañsa. Ti be kan jam a yaali ayen ti paasi ni kama.

⁴ Alege ti jam a biisi ka wie ḥaaai ate Naawen a jam a yaali ayen ti biisi la, dii nyinjña, wa dek seba ti chak kama ate wa yaa te ti siuk ayen ti a sak nuruba wa wamañsaña. Dila nyinjña ti kan yaali ayen ti biisi ate nuruba supeentik alege ti a yaali ayen ka Naawen supeentik. Wala dek ale seba ti popola ale ka dii la.

⁵ Nama dek seba ti ale jam sak ni dii la kama. Ti an jam a biisi ka ti noa po nyiini a paasi ni ayen ni yaali ti. Tama kan paasi nuruba ayen ti nya ḥanta. Naawen ale ti seero wienja de po.

⁶ Ti an jam a yaali pimplauk ni jigi ya, yaase nuruba ba chaab jigiya.

⁷ Ti dan jam a yaali ayen ti nye pagrim ni jigi a nya ḥanta, ti te jam baga a nye dila kama, dii nyinjña la, ti ka Kirisita tuimtomdoba. Alege ti ale jam bo ale ni la, ti jam a nya ka ti dek zuk ale jaab buuri meena ale ge jam ta ni ale jiirim ase nipok ale a nya wa bisa zuk ale jiirim dii la.

⁸ Dii nyinjña la, ti jam marij ni ka nna yegayega. Ku jam daa Naawen wamañsaña nyiini ate ti jam a yaali ayen ti pa sak ni. Ti jam poom a yaali me ayen ka ti pa ti dek nyuvooja a te ni. Ni jam bo ti suniima po ka nna yegayega.

⁹ Ti suaata, ni baga a teeri ti ale jam a tom yok ale kantueñ dii ate ti ga jiak la, ti jam a nye dila ayen ka ti jam baga a sak ni Naawen wamañsaña ate ti kan jam daani ni ale ḥandiinta yaase jaabjaabča.

¹⁰ Nama ale Naawen ale tama seeroba ayen, ti ale jam boro ale ni la, ti an jam nye ni wari wariya ayen ni baga nya ti kaasunča.

¹¹ Ti jam a nya ni zuk kama wanyiwanyi ase bimbaansa koba ale a nya ba bisa zuk dii la.

¹² Ti jam te ni ka nyinjbiiri ale deñsi ni kpa ale maa weeni ayen ni a tom tuim ḥaaai le ḥa peenti Naawen sui la. Wa wi ni kama ayen ni jam jo wa naamu ale wa nyagsika yegayegaka po.

¹³ Daa meena tama me a nye ka Naawen jiam dii nyinjña la, ti ale jam ni jigi a weeni Naawen wamañsaña a sak ni la, ni jam wom ḥa kama ale siak ayen ḥa daa nuruba wie, ḥa ka Naawen dek wie. Ku be sum chim ka wensie ayen ḥa ka Naawen dek wie. Wa be pa wa wienja a te ka nama baai ale ta siakā ale wa la ayen ḥa a tom ni nyeboka meena po.

¹⁴⁻¹⁵ Ti suaata, wie ɳaaí ale nyε Naawen ale Yeezu Kirisita ɳaanviirima jigi baai ale bo tεŋ kaai ate ba a wi ayen Judia la, ɳala degadega ale nyε nama me jigi dula. Nama dek nuruba ale jam daani ni nna yegayega ase Juuma ale jam daani Yeezu ɳaanviirima Judia tεŋka po la. Juuma liŋ jam ko ka Naawen biisiteerøma ale ge yaa ko ti Nyɔnɔwa Yeezu. Ba gela jam basi kama ate ti nya ninam nna yegayega ale vi ti a yiak ti a basi. Nuruma de an peenti Naawen suiya. Ba ka nuru meena dachaasa

¹⁶ ¹⁶ dii nyiŋ la, tama jam a yaali kama ayen ti sak baai ale kan daa Juuma la Naawen wamaŋsaŋa ate Naawen vari ba ba tuimbaataŋa po a basi, alege Juuma a jam pii ka nyiŋ a kasim a daani ti ayen ti basi ti sinsanŋa. Ba ale a zeri nna la, ba ɳmasi a tom ka tuimbaata yegayega a gum ba ale liŋ tom tuim ba tii la po. Alege yɔgɔyɔgla, Naawen me sui ale a puuri ale ba.

¹⁷ Ku ale jam a fe ayen ti basi chaab tɔgatɔga la, ti sue a jam kaasi ka nna yegayega. Ku be beni maga kama alege ti an diem baga a ɳman nya chaaba. Alege ti diem a poli ni wie kama. Ni kasim bo ka ti suniima po, ate ti yaa pii nyiŋ yegayega ayen ti ɳman jam a nya ni.

¹⁸ Ku jam daa bunyi ate mi Pɔɔl, a jam pii nyiŋ ayen m ɳman jam nya ni, ku jam

paari ka dii choa alege, ka Sitaana ale jam lik siuk ate ti an jam baga a jamya.

¹⁹⁻²⁰ Ku meena wuu ka nama nyiŋ, daa nuru yonta nyiŋja ate ti a yaali ayen ti jamu. Ti ta yiila kama ayen ti Nyɔnɔwa dan ɳman pilim jam ti le ta ka kanjanta, ale supeentik abe ti a kuulim ayen ti ka nak deeroba ti Nyɔnɔwa Yeezu niŋ nama nyiŋ.

3

¹ Dila powa ti jam limsi kama a jiak alege ti an jam wom ni wariya. Dila nyiŋ la, ti dek jam poom gomsi kama ayen ti wari tεŋ kaai ate ba a wi ayen Atens la,

² ale ge yaa tom ti suoku Timoti ayen wa jam ni jigi. Mi ale wa maa chaab a tom ka Naawen tuimanaŋa ale a weeni a sak nuruba Naawen wamaŋsaŋa ɳaaí ale a biisi Yeezu Kirisita wie la. Ti tom Timoti ayen ka wa jam deŋsi ni kpa abe wa a maari ni ate ni ta siaka nalimnyiini ale Yeezu, abe

³ ni kan pa ni ɳaaŋ a te Naawen siuku yaka nuruba ale a daani ni la nyiŋja. Nama dek seba ayen ku a fe kama ayen baai ale a va Naawen siuku la a nam.

⁴ Tama ale jam bo ale ni la, ti liŋ jam weeni ni kama ayen Naawen le te nuruba siuk ate ba basi ate ni nya ninam. Dila sum nyε kama ase ti ale poom jam a weeni ni dii la.

⁵ Ku ale jam a daani mi nna yegayega nama nyiŋ la,

m jam tom ka Timoti ayen wa jam nya ase ni ka se, ase ni diem ta siaka ale Yeezu yaase ni ka. M jam ze ku ale ka dii la, ase da dii dai Velinvendika a nyε ni a nya ate ni va wa noai ale ge basi ate ti tuimanja de meena kaasi ale ka kiriya.

⁶ Timoti be jam ni jigi kama ale ŋman pilim jam tama jigi. Wa ale ta wapaali ŋaai a jam weeni sak ti la, ŋa masa te ti kama. Wa jam weeni sak ti ni ale ta siaka ale Yeezu dii ale a yaali nuruba me la. Wa weeni sak ti ni ale diem a teeri ti wie dii ale a yaali me ayen ni nya ti ase tama ale a yaali ayen ti nya nama me dii la.

⁷ Ti suaata, ti diem bo ka daanika ale ninam po, alege ni ale ta siaka dii la a te ti ka nyinbiiri ate tama me a tom.

⁸ Ni ale ŋmasi zaani ale ni siaka ale ti Nyɔnɔwa nalinmyiini dii la te ti ka nyinpagra ale nyuvuri.

⁹ Yɔgɔgla de ti ze ti le ti nyε Naawen jiam dii la, dii nyin la ti dan biisi ni wari ale wa, ti sue a kasim a peenti kama daa meena.

¹⁰ Yok ale kantueŋ meena ti a puusi a te ka Naawen ale ti suniima meena ayen wa maari ate ti ŋman jam nya ni, ate ti ŋman sak ni a gum du ase ti ale liŋ jam sak ni Yeezu vaka dii la.

¹¹ Ti Kowa Naawen ale ti Nyɔnɔwa Yeezu a dan te ti siuk ti le jam ni jigi.

¹² Ti Nyɔnɔwa le maari ni ate ni ta yaalika a zuak nna yegayega ale chaab ale nuru

meena ase tama ale a yaali nama dii la.

¹³ Ni dan a yaali chaab dila, ti Nyɔnɔwa Yeezu le maari ni ate wa ale wa sabiiloma meena a dan jam, ni le baga a zaani ti Kowa Naawen niŋ ale sunum wellensa, ate wa kan nya kaa-suŋ ni jigiya.

4

¹ Ti suaata, tama jam sak ni ni le ni nyε dii a va Naawen ate wa sui peenti la kama. Ni be kasim va ka dila. Alege ti a saalim ni ti Nyɔnɔwa Yeezu yoi nyin ayen ni kasim ŋman a va wa dila nalinmyiini a gum du.

²⁻³ Nama baga teeri ti ale jam pa ti Nyɔnɔwa Yeezu pagrimu a sak ni dii la? Nama dek seba Naawen ale a yaali dii la kama. Wa a yaali kama ayen ni pa ni dek meena nalinmyiini a te wa abe ni basi nipooba yaalika ale nidɔaba yaalika.

⁴ Ku a fe kama ayen nama nidɔama a seba nyε magsi kaai ate ni le nyε a ta nipoč ate ni nyeka a peenti Naawen sui abe ka peenti nuruba sue me la.

⁵ Ni kan a yaali nipooba kinla nyinŋa ase baai ale kan seba Naawen la.

⁶ M le a weeni dii a magsi chaab ale nidɔa ale wa a nyε nipoč jigi dii la, waai kan nyε wari a kaasi Kirisita biik choa suiya, a yaase wa nya wa nueri. Dii nyin la, ase ti ale poom a liŋ weeni ni dii la, ayen waai dan kan a nyε nipoč a magsi a yaase wa a

nyε wie a kaasi wa Kirisita biik choa sui, Naawen le jam te bala chaab ka waalika.

⁷ Naawen an lueri ti ayen ka ti a tom tuimbaataja de chaaba, ale ge wa lueri ti kama ayen ti chim nuru wellensa.

⁸ Dila nyij la, waai ale a zeri ti sinsanŋa de la, wa kan zeri ka nuruba ale a sak dii la, alege wa a zeri ka Naawen waai ale pa wa Chiika a te ni la.

⁹ Ku an magsi ayen m ŋman ŋmarisi te ni a weeni ni le ni nyε dii a ta yaalika ale chaab la, dii nyij la, Naawen a liŋ jam sak ni nna kama.

¹⁰ Ti seba ayen ni a yaali Yeezu ŋnaŋviirma baai meena ale bo Masidoniya tenka po la, alege ti a saalim ni kama ayen ni a nyε dila nalimnyiini a gum du,

¹¹ abe ni nyε ni popola ate ni boro nna chim. Ni kan pa ni dek a nyo ni vaanchaab wie po. Ni a de ni dek nyij wulum ŋandiinta me ase ti ale liŋ jam sak ni dii la.

¹² Ni dan a va nyeka de, baai ale kan ta siaka ale Yeezu la, le te ni zula, ate ni kan ŋman a nya nuruba ayen ba te ni ŋanta.

¹³ Ti suaata, ti a yaali ayen ka ni seba ku wensienja a magsi chaab ale baai ale kpi la, ate ni popola a kan kaasi ase baai ale kan ta yiila Yeezu jigi la.

¹⁴ Tama abe ta yiila kama boan nyinŋa, ti ale ta siaka ayen Yeezu kpi kama ale ŋman yiri kum po la. Dila

degadega ate Naawen le nyε ate baai ale ta siaka ale Yeezu alege kpi la, a yiri kum po ate ba maa chaab a boro ale Yeezu.

¹⁵ Ti a sak ni ka ti Nyɔnɔwa ale sak ti dii la. Da yeŋ po, ti Nyɔnɔwa le ŋman pilim jam. Wa dan jam, tama baai, ale vua la, ku a fe kama ayen ti kan de baai ale kpi la ninŋa.

¹⁶ Da dila danni, nuruba le wom ti Nyɔnɔwa lueluku ale Naawen sabiiloma kpagini lueluku ale Naawen damunika peerika ate ti Nyɔnɔwa dek nyini wenŋmazuk a siŋ cheena ate baai ale jam ta siaka ale wa alege kpi la, a yiri kum po.

¹⁷ Wa yaa le deri tigsı tama baai ale tali a vua la, ate tama yaa yiri a jueli chinmaanja po a tu ti Nyɔnɔwa dula. Ti le kasim bo ka wa jigi taam wuu.

¹⁸ Ni a weeni wamaŋsaja de a sak chaab ate ku te ni nyiŋbiiri.

5

¹ Ti suaata, ku an magsi ayen ti ŋmarisi a weeni ni diipo ate wieŋa de meena le nyε la,

² dii nyij la, nama dek seba chak kama ayen dai dii ate ti Nyɔnɔwa le ŋman pilim jam la, ku le nyε ase ka zue ale a jam yok dii la.

³ Da dila danni nuruba le weeni ayen nyinŋogsa ale jaab buuri meena a magsi kama, ate ba kan chali yɔgsum ale jaabjaabɔa alege, kaasunj le deri jam cha ba kama nna yegayega. Danni

le deri jam kama ase nipōk puuk nyɔnɔ ale kan seba diipo ate puuka le dom la. Ba wanyi me la a kan nyini kaasunjku de po a nyini.

⁴ Alege nama ti suaataja a seba Yeezu a le wa ŋman pilim jam la kama, dila ale soa ate ku kan cha ni ase zue jamka ale a cha ni dii la.

⁵⁻⁶ Dii nyiŋ la, tama meena ka daa legi po, ti bo ka kantuen po. Dila nyiŋ la, ku an magṣi ayen ti dua a goa ase baai ale kan seba Yeezu ate ba dua a goa dii la. Ni basi ate ti yiri wenzuk a zaani abe ti kan a diini.

⁷ Dii nyiŋ la, tama meena ka legi po, ti bo ka kantuen po. Nuru baai ale a goa la, a goa ka yok, baai me ale a nyu daam a buk la, a nyu a buk ka yok.

⁸ Alege tama ka nuru baai ale a tom ti tuimaŋa kantuen la. Dila nyiŋ la, ni basi ate ti yik ti dek. Ase soji ale a gomsi wa dek a cheŋ kpaliŋ po dii la, ku a fe kama ayen ti gomsi ti dek ale siaka nalimnyiini ale yaalika, abe ti ta yiila ayen Naawen le vari ti a basi.

⁹ Naawen an lueri ti ayen ka wa bu buusa a mini ti, alege wa lueri ti kama ayen wa vari ti nalimnyiini ti tuimbaata po a basi. Wa va ka ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita nyiŋ ayen wa nye dila a te ti.

¹⁰ Yeezu kpi ka tama nyiŋ, ayen wa dan ŋman pilim jam, tama meena baai ale diem vua la, yaase baai ale kpi la, tama ale bala meena

le ta ka nyuvuri a bo ale wa.

¹¹ Nnala nyiŋ ni be a te chaab nyiŋbiiri abe ni a maari chaab ate ni siaka a pagra ase ni ale a nye dii pooma la.

¹² Ti suaata, ti a saalim ni ayen ni a zuli nuru baai ate ti Nyɔnɔwa a lueri ayen ba chim ni kpaga a tom nalimnyiini a te ni abe ba a kaam ni la.

¹³ Ni a te ba zula yegayega abe ni a yaali ba tuimaŋa ate ba a tom la nyiŋ. Ni ta noayen ale chaab me.

¹⁴ Ti suaata, ti a weeni ni kama ayen ni kaam nyiŋworuk nyamma, abe ni a te baai ale a chali yɔgsum la nyiŋbiiri, abe ni a maari baai siaka ale kan soa dii la, abe ni ta chichiiba ale nuru meena.

¹⁵ Ni wanyi me la kan tom tuimbaata a tuni tuimbaata. Ni pii nyiŋ ate ni kasim a tom tuimmaŋsa nyiini a te chaab ale nuru meena.

¹⁶ Ni ta supeentik daa meena,

¹⁷ abe ni a puusi a te Naawen daa meena,

¹⁸ abe ni a te Naawen jiam wari buuri meena ale a nye ni la. Dii nyiŋ la Naawen a pa nama ale Yeezu a gum ka chaab, dila abe ale soa ate Naawen a yaali ayen ni a nye dila.

¹⁹ Ni kan a kasi Naawen Chiika tuimaŋa.

²⁰ Ase da dii a boro kama ate Naawen le pa nuru wanyi a biisi ale ni. Dila abe dan nye, ni kan deri a zeri nuruwa ale biisi dii la.

²¹ Ni poli ḥa nya ase ḥa sum nyini ka Naawen jigi ya. Ni ḥmasi va ḥaaai ale ka wensie la,

²² abe ni zeri ḥaaai ale a basi ate ni a tom tuimbaata meena wuu la.

²³ Mi a puusi a te ka Naawen waai ale a basi ate ti a boro ale suyɔgini la, ayen wa le basi ate ni chim nuru welensa nalimnyiini wie meena po, abe wa nya ni chiisanya ale ni nyiṣsaŋa zuk ate ni kan ta kaasunṣa diipo ate ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita a ḥman pilim cheena la.

²⁴ Naawen waai ale wi ni ayen ni jam wa jigi la, le nyε dii ate mi a juisi wa la a te ni dii nyiŋ la, wa ka wensie nyɔnɔ.

²⁵ Ti suaata, ni a puusi Naawen a te ti meena,

²⁶ abe ni puusi ti suaatanya meena nalimnyiini.

²⁷ Mi, Pɔɔl ta ka ti Nyɔnɔwa pagrimu ate mi a weeni ni ayen ni karim gbaŋka de a sak Yeezu ḥaaŋviirima meena baai ale bo dula la.

²⁸ Ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita niaka bo ale ni.

Gbañ Kaai Ate Poɔl A Njmarisi A Saa Siyewa A Te **TESALONIKA DEMMA La**

¹ Mi, Poɔl ale Silas ale Timoti ale a njmarisi gbañka de a puusi nama baai ale a va Yeezu Tesalonika tɛŋka po la. Ti Kowa Naawen ale ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita ale soa ni.

² Bala ale ba a niak ni abe ba basi ate ni boro ale suyɔgini.

³ Ti suaata, daa meena ku a fe kama ayen ti a te Naawen jiam ni nyin. Ku be magsi kama ayen ti a nyɛ dila, dii nyin la ni siaka a kasim a zuak ka nna yegayega ate ni yaalika ale chaab me a zuak nna yegayega.

⁴ Dila ale soa ate ti a weeni Yeezu ḥaañviirima jigi meena ate ti a chen la ayen ti ta kanjanta ale ni kama. Dii nyin la nuruba nyɛ kama ate ni a nya ninam nna yegayega alege ni diem yik ni dek kama a ta siaka nalimnyiini ale Naawen.

⁵ Wienja de meena a sak kama ayen Naawen buusañka wensie buusa. Ni be ale yik ni dek nalimnyiini ni ninammu po dii la, Naawen le weeni kama ayen ni yaa magsi wa naam buui nyin ate nuruba basi ate ni a nam la po joka kama.

⁶⁻⁷ Naawen wensie buusañka ale nna. Ti Nyɔnɔwa

Yeezu le nyini wenjumazuk Naawen jigi a siŋ a pa wa dek a sak nuruba. Dila po wa Naawen yaa le basi ate ni namka ale tama namka a nueri ate ti nya vuusum. Wa le pa waalika a te nuru baai ale jam soa ate ni a namu la. Wa ale wa sabiilo pagrɔma ale maa chaab

⁸ a jam ale bolimjiak. Nyaku de a dan nyɛ Naawen yaa le basi ate baai ale a zeri Naawen ale kan va wa wamañsaña ḥaañ ale a biisi ti Nyɔnɔwa Yeezu wie la, a nya waalika.

⁹ Naawen le yeeri ba wa boka jigini ale wa zuli pagrika jigini ate ba nya ninam buui ale kan ta kpeglimka la.

¹⁰ Wienja de le nyɛ ka da dii danni ate ti Nyɔnɔwa ayen wa ḥman pilim jam la. Baai meena ate wa lueri ate ba ta siaka ale wa la, le te wa ka zula nna yegayega abe ba nya wa ase nuru kperikaliik la. Nama me le jam bo ka ba po a te wa zula dii nyin la, ni ta siaka ale Naawen wamañsa ḥaañ ate ti jam sak ni la kama.

¹¹ Dila ale soa ate daa meena ti a puusi Naawen ayen wa gomsi ni a magsi nyɛ bo kaai choa ate wa wi ni ayen ni boro la. Ti a puusi me a te wa kama ayen wa le pa wa pagrimu a nyɛ ate ni popola ḥaañ ate ni a poli ayen ni chim nuru mañsa la, ale ni siaka kaai ale a basi ate ni a tom tuimmañsa la meena a ḥmasi chim wensie nalimnyiini.

¹² Siuk kula po ti Nyɔnɔwa

Yeezu yoi le nya zula nama nyij ate nama me a nya zula wa nyij. Nyaku de a le nyε kama dii nyij la, ti Naawenni ale ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita a ta jiirim ale ni kama.

2

¹ Mi a yaali ayen m ɔmman weeni yɔgyɔgla a sak ni ka diipo ate ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita le ɔmman pilim jam ate tama ale wa a tu chaab la wie. Ti suaata, ti a saalim ni,

² ayen nuruba a dan weeni ayen ti Nyɔnɔwa pilim jamka danni a paari kama ni kan basi ate ku deri daani ni ni popola po yaase ni sue. Nuru bala chaab a dan weeni ni ayen ka Naawen ale weeni ba ayen ba weeni ni dila, a yaase ba sak ni dila a yaase ba karim ka gbaŋ ate ka weeni ayen ka tama ale ɔmarisi ka ayen Nyɔnɔwa pilim jamka danni a paari kama, ni kan wom ba biiga.

³ Nuruba a dan poom a nyε diidiya ni kan basi ate ba baga paasi ni. Ku wensieŋa jigini ale, da dila danni a kan de niŋ a jamu. Ka nuruba yegayega a le ba lin zeri Naawen vaka ate Gaasa Nyɔnɔwa me waaate ku a fe ayen wa chen bolim buui ale kan maari a kpimsi po la, a nyini peelim.

⁴ Gaasa Nyɔnɔwa de a le jam weeni kama ayen ɔnanta baai meena ate nuru a puusi a te la, ka ɔnan kayaata, abe wa weeni me ayen wa ka waaai ale gaam ba meena

la. Wa le poom a maa jo Naawen Puusika Yenni po a kali a weeni ayen wa ka Naawen.

⁵ Ni baga a teeri diipo ate m jam boro ale ni la? M jam weeni ni wienja de meena kama.

⁶ Alege jaab ale boro a nyε ate wienja de an diem nyeya. Nama dek seba jaamu de kama. Da dii ate Naawen a lueri la a dan paari, wa le pa wa dek a sak.

⁷ Nuruba a deri poom boro a tom ka tuimbaata, alege nuruba yegayega a ze ku kiri ya. Dii ale chien ayen di nyε la, a kan nyε yegayega yɔgyɔgla ase ka jaab buui ale a kasi di nyeka yegayega la a nin chenj

⁸ ale ge ate Gaasa Nyɔnɔwa a yaa nya siuk a nyini. Alege ti Nyɔnɔwa Yeezu a dan ɔmman pilim jam, wa le ko wa ale wa noanni po vuusumu. Wa nyagsika ale kaasi wa me.

⁹ Gaasa Nyɔnɔwa a le lin pa ka Sitaana pagrimu a tom pimpaasima wakperikaliisa nna yegayega,

¹⁰ abe wa pa pimpaasima meena a paasi baai ate Naawen seba ayen ba le kpi la, dii nyij la ba ale ba va wensie siuku ate ba nya varibasika la ba zeri kama.

¹¹ Dila ale soa ate Naawen le basi ate ba popolaja a tagri ate ba ta siaka ale venta wie. Wa le nyε dila kama ate

¹² baai meena ale zeri wensieŋa ale ge ate ba sue a peenti ale tuimbaata tom ka la, wa le bo mini ba ate ba

kpi.

¹³ Ti suaata, ku a magsti a nyε Naawen jiam kama daa meena Nyɔnɔwa ale a yaali ni la nyiŋ. Naawen de niŋ a lueri ka nama a yaa basi ate wa chiika pagrimu a vari ni basi ale basi ate ni chim nuru welensa ni siaka ale wensie nyiŋ.

¹⁴ Ti ale jam sak ni Naawen wamaŋsaŋa la, wa jam wi ni kama ayen ni nya varibasika de ate da yen ni ta ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita zulaŋa.

¹⁵ Ti suaata, dila nyiŋ la, ni ŋmasi za giŋgiŋ abe ni va wensie sinsak ŋaai ate ti jam bo ale ni a sak ni ale noa a yaase ku ŋaaŋnyiŋ ate ti ŋmarisi gbaŋ a sak ni la.

¹⁶⁻¹⁷ Ti Kowa Naawen a yaali ti kama ale kasim a te ti nyiŋbiiri taam wuu ale basi me ate ti ta yiila nali-mnyiini wa niaka nyiŋ. Ti a saalim kama ayen wa ale ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita le denſi ni kpa abe ba te ni pagrim ate ni kasim a tom abe ni a biisi wamaŋsa nyiini.

3

¹ Wie ŋaai ate mi a biisi a kpeglim la ale nna. Ti suaata ti a saalim kama ayen ni a puusi Naawen a te ti ate ti baga a nyε ate ti Nyɔnɔwa wamaŋsaŋa a tagli jigi meena, ate nuruba a ta siaka ale ŋa abe ba te ŋa zula me ase nama ale a nyε dii la.

² Ni a puusi Naawen me ayen wa vari ti a ta nyini

nuru baai ale a tom tuimbabaata la nisa po, dii nyiŋ la, nuruba yegayega a ka siaka ale wamaŋsaŋa.

³ Alege ti Nyɔnɔwa ka wensie nyɔno. Wa le pa wa pagrimu a te ni abe wa vari ni Velinvendika jigi a basi.

⁴ Nyɔnɔwa abe basi kama ate tama seba chak ayen ni a tomka dii ate ti weeni ni la, ni abe le kasim a tom ka dila.

⁵ Nyɔnɔwa ale basi ate ni miŋ wa yaalika ale chichi-ibaŋa ate wa te ni la nalim-nyiini.

⁶ Ti suaata, ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita yonni nyiŋ ate ti a weeni ni wieŋa de meena. Ni kan pa ni dek a gum chaab ale baai ale ta nyiŋworuk, ale kan va sinsak ŋaai ate ti sak ni la.

⁷ Nama dek seba kama nali-mnyiini ayen ku magsti ka ni a tom dii ate ti jam bo ale ni a tom la. Ti jam ka nyiŋworuwa.

⁸ Ti jam a tom ka nna yegayega yok ale kantueŋ meena, ayen ti de ti dek nyiŋ wulumŋanta. Ti an jam a yaali ayen ni a nam tama nyiŋja. Dila ale soa ate ti nyiem tuni ŋandiin tii meena ate ni jam a te ti la.

⁹ Ku jam magsti kama ayen ni soa ti noai ŋandiinta, alege ti an jam nyε dila, ti jam a de ka ti dek wulumŋanta ate ku sak ni le ni nyε dii a tomsi tama la.

¹⁰ Ti ale jam boro ale ni la ti jam weeni ni kama me ayen waai a dan kan a yaali

tuima tomka, wa kan a de
ŋandiinta.

¹¹ Boa nyinŋja, ti wom
ayen ni ba gela ka
nyinworuk nyam a pa ni dek
a nyo nuruba wie po.

¹² Ti a weeni ba kama ti
Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita yoi
nyin ayen ba basi ate ba nina
muni ate ba a de ba dek
wulum ŋanta abe ba a tom
ba tuimanya chim.

¹³ Ti suaata, ni kan jiak ale
tuimmaŋsa tomka.

¹⁴ Nuru a dan bo ni po ate
wa kan yaali ayen wa va dii
ate ti ŋmarisi gbanka de po
la, ni ŋmasi nya wa chak. Ni
kan basi ate wa maa gum ni
po, dila le basi ate wa nya
chivie.

¹⁵ Ni kan nyɛ wa jigi ase
wa ka ni dachiak la, alege
ni pii nyin ate ni tagri wa
popola ate wa va ni siuku
ase wa ka ni suok la.

¹⁶ Ti a saalim ti Nyɔnɔwa
waai ale ka suyogini nyɔno
la, ayen wa le bo ale ni
meena ate ni kasim boro ale
masim wie meena po.

¹⁷ Mi, Pɔɔl a puusi ni. Mi
dek ale a ŋmarisi wieŋa de
ale m yonni a kpeglim. M
gbanſanja meena mi a nyɛ ka
dila.

¹⁸ M be ŋman a saalim
ayen ti Nyɔnɔwa Yeezu
Kirisita niaka a bo ale ni
meena.

Gbañ Kaai Ate Poɔl A Liŋ A Njmarisi A Te TIMOTI La

¹ Mi, Poɔl ale a njmarisi gbañka de. Baai ale lueri mu ayen m chim tuimtomdo la, ale, Naawen waai ale ka ti varibasido la ale Yeezu Kirisita waai ate ti ta yiila wa jigi la. Bala ale maa chaab a lueri mu.

² Mi a njmarisi gbañka de a te ka fi, Timoti m biika waai ate mi a sak fu ate fi ta siaka ale Yeezu Kirisita la. Naawen ti Kowa ale ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita ale niak fu abe ba ta jiirim ale fu abe ba basi ate fi boro ale suyogini.

³ Mi a yaali ayen ka fi wari Efisos tɛŋka juijui ate fi boro yɔgɔgla de la. M daam poom weeni fu ka dila dii po ate m jam a chen Masi-doniya tɛŋka la. Dii nyin la, fi dek seba ayen nuruba ba gela ale bo dula jigini a sak venta wie. Weeni ba ayen ba basi dii ate ba a sak la.

⁴ Weeni ba ayen ba pa sun-suelimanja ale ba daa meena kokpiensa wie sinsanja a basi, dii nyin la, ba sinsanja a nyɛ ate ka nuruba a nak nampaga ale chaab daa meena. Ba ale a nyɛ dii la, a kan basi ate nuruba a tom ale siaka Naawen ale te ba dii ayen ba tom la.

⁵ Mi a weeni fu nna kama ayen nuruba ta sunum welensa ale popola maŋsa ale

Naawen abe ba ta wensie siaka ale wa. Dii nyin la, nyaku de meena a basi ate ba a ta ka yaalika.

⁶ Nuruba ba gela a basi nyaku de meena kama alege daa meena a kasim a nak nampaga kayaata.

⁷ Bala chaab a yaali kama ayen nuruba a jam ba jigi a bek ba Naawen sinsanja wie ate ba yaa sak ba. Alege, ba dek ze wie ḥaaai ate ba a biisi ale seba chakka la kiriya.

⁸ Ti seba ayen Juuma Sinsanja nala kama, ase nuruba a nin pa ḥaa a tom ḥaa ale a weeni dii la.

⁹ Naawen an pa wa sinsanja a te ka baai ate wa nyɛ ate ba chim wayɔrisima nyam la. Wa pa ḥaa a te ka nuru baai ale kan a va ḥaa ale a zeri Naawen noai la baai ale kan a yaali Naawen wie womka la, ale baai ale kan daa welensa nyam la ale baai ale a ko nuruba ale maara a ko ba dek koba ale ba maba,

¹⁰ ba a bobo nipooba a goa ale a yaali nidɔaba bobo goom, a yik nuruba a ta chen ga a da a nyeem a biisi venta wie, ale a pe a velim ale a tom tuim ḥaaai meena ale kan a va wensie siuku sinsanja la.

¹¹ Wensie sinsanja a bo ka Naawen wamaŋsanja po, ate Naawen a pa te mi ayen m mooli Naawen dii ale a ta zula ale a niak nuruba la wie.

¹² Mi a te Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita jiam, dii nyin la, wa jam seba mu a chak kama

ate wa yaa lueri mu ayen m chim wa tomteero. Wa pa wa pagrimu me a te mu ayen mi a tom wa tuimana.

¹³ Dila po mi jam a kaasi ka wa yue, ale a le wa ale a daani wa yegayega. M jam ka siaka ale wa. Dila ale soa ate m jam ze m ale jam a nye dii la. Alege Naawen a jam ta jiirim ale mu,

¹⁴ ale a maari mu yegayega wa niaka nyin ayen m siak a te wa ate ku nye ate m ta yaalika ale nuruba. Siaka de ale yaalika de abe nyini ka Yeezu Kirisita jigi, dii nyin la, tama ale wa a yaa ka bunyi.

¹⁵ Ka wensie ale magsi me ayen nuruba siak a te nyaku de ayen Yeezu Kirisita a jam tənzuk de meena ayen wa vari ka nuruba ba tuimbaata po a basi ate ba va Naawen. Mi dek jam a tom ka tuimbaata a gaam nuru meena

¹⁶ alege, yøgyøgla de Naawen a yaa ta jiirim ale mu kama. Ka boan nyin ate wa nye dila mi tuimbaata naabøa jigi ya? Wa nye kama ayen Yeezu Kirisita ale ta chichiiba nalinnyiini ale mi dii la, ku le sak ka baai a le ba jam ta siaka ale wa la ayen wa le nye ka dila degadega ba jigi ate ba me nya wa nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la.

¹⁷ Basi ate ti a pak Naawen daa meena abe ti a te wa zula. Wa ka ti Naab waai ale kasim boro dii po meena wuu la. Wa ka wanyi dekki. Nuru an baga a nya wa. Ku be nye dila.

¹⁸ M biik Timoti, m ñman a weeni fu kama dii ate m linj weeni fu ayen fi nye la, m be pa a nyo ka fi nisima po. Fi baga teeri dii po ate Naawen biisiteerøma a biisi fi wie la? M be a weeni fu kama ayen fi pa ba wienja ate ba biisi magsi chaab ale fu la ate ña te fu pagrim ate fi a tom tuimana nalinnyiini a te Naawen.

¹⁹ Abe fi siak te wa nalinnyiini a va wa ale popola mañsa. Nuruba ba gela an va wa ale popola mañsa ate ba pa ñaañ a te ña ate ba siaka a deri kaasi.

²⁰ Nuruba bayewa Yimeniyus ale Alezanda a jam maa ka ba po. Mi ale pa ba a nyo Sitaana nisima po ayen ba zamsi yam ate ba kan a le Naawen ya.

2

¹⁻² Yøgyøgla de mi a yaali kama ayen ni a nye Naawen jiam abe ni a salim wa a puusi a te waai meena ale nali ma ale baai meena ale a nya ti zuk la. Puusi Naawen ayen wa maari ba ate ti meena a boro ale suyøgini abe ti a va Naawen nalinnyiini abe ti a zuli wa.

³ Ti dan nye nna meena ku a peenti Naawen ti Varibasidøwa sui kama.

⁴ Wa a yaali ayen ka waai meena ate nya varibasika ba tuimbaata po ate ba jam va wa a seba wa wensienja.

⁵ Dii nyin la Naawen ka dinyi. Nuru yen abe a le baga ta Naawen ale nuru biik a jam jigi yen ate ba a

niak chaab. Nuru yenka de abe ka Yeezu Kirisita.

⁶ Wa zaani ka nuruba meena naŋkula po a kpi a te ba ayen wa vari ba ba tuimbaata meena po a basi. Da dii danni ate Naawen le weeni varibasika de wie a sak nuruba la a paari kama ate wa yaa weeni a sak ba.

⁷ Dila ale soa ate wa lueri mi ayen m chim wa tuimtomdɔ a ga sak nuru baai ale kan daa Juuba la. Ayen m ga a sak ba ate ba ta siaka ale wa abe ba seba wa wensienja. Wie ŋaai ate mi a biisi la ka wensie. Mi daa velinvendika.

⁸ Dila nyij ate mi a yaali ayen jigi meena nidoama ale va Naawen nalimnyiini la, a puusi Naawen. Ba kan ta supuurim ale nampaga nakka ale chaaba.

⁹ Mi a yaali me ayen nipooma a kan a jo gatta ase nidoayaalisa la, alege ba a jo ba gataŋa ale yam. Ba kan pa ligra yegayega a da ŋanta a bobi ba zuk zuisaŋa, abe ba kan a su ni felima ŋaai diak ale pagra la, abe ba kan a jo garuk tii diak ale pagra la.

¹⁰ Alege ku nala kama ate ba basi ate tuimmaŋsa a tagri ba nalimu yaalika koalimaŋa. Dii nyij la, ba a va ka Naawen.

¹¹ Ku a fe kama ate nipooba a seba ba dek yikka nalimnyiini abe ba nyɛ nna chim a wom sinsaŋja.

¹² Mi kan siak ayen nipooba a sak nidoaba yaase, ba ta pagrim nidoaba zuwa. Ba a nyɛ chim.

¹³ Dii nyij la Naawen a liŋ nyɛ ka Adam ale ge ku ŋaaŋnyij a ŋman nyɛ Iiv.

¹⁴ Sitaana an jam paasi Adam, ka nipowa ate wa jam paasi ate wa kaasi Naawen sinsaŋja.

¹⁵ Alege nipoč a dan boro a biak bisa, Naawen a nya wa zuk kama ase wa nin kasim ta siaka ale wa ale ta yaalika ale sunum welen ale seba nyemagsika.

3

¹ Ka wensie ate nuruba weeni ayen nuru a dan poli wa sunum po ayen wa a tom Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la kpagi tuima, ku be ka wa nalunj ate wa a yaali.

² Ku a fe ate wa chim nuru maŋ waai ate nuruba kan nya wa wakaasuj la, abe wa ta nipoč yen nyiini, abe wa a nyɛ chim chim abe wa a yik wa dek, wa chim yam nyɔnɔ, abe wa siak ate nichaanoba a jam wa yeri, abe wa baga a sak nuruba me.

³ Ku a fe ayen wa kan chim danyuirik ale kpaliŋ nyero, abe wa kan a yaali ligra ale wa popola meena ku a fe ayen wa seba wa dek yikka daa meena, abe wa chim suyɔgini nyɔnɔ.

⁴ Abe wa baga a nya wa dɔkdemma zuk nalimnyiini ate wa bisaŋa a siak wa noai abe ba a zuli wa.

⁵ Nuru a dan kan baga a nya wa dɔkdemma zuwa, wa le nyɛ ka se a nya baai ale a va Yeezu Kirisita la?

⁶ Waai me ale chim Kirisita biik ate kuna diem beni la, kan chim Kirisita bisa

kpagiya. Wa dan deri chim kpagi nwuli, wa a ta ka kajanta ate Naawen a bo mini wa ase Velinvendika la.

⁷ Ku a fe kama me ayen ni lueri nuru waai ale a nya zula nuru baai ale kan a va Yeezu Kirisita la jigiya. Kan daa di, chum dii po wa le nya chivie ate wa pa wa dek a nylo Velinvendika baruku po.

⁸ Siuk kula po, ku a fe me ate Kirisita bisaña ale a tu chaab la maaroma a tom ba tuimanja ale nimmuna. Ba kan chim noa buye buye nyamma. Ku a fe kama me ayen ba kan chim danyuirisa, abe ba kan va venta suita a nya nyuenta.

⁹ Alege ku a fe ayen ba a ta popola yena ale wensie ɣaañi ale jam suk ate Naawen a yaa nyε ate ɣa nyini peelim la.

¹⁰ Kirisita bisaña a linzamsi ba a nya, ate ba dan kan ta wariya ba yaa chim ba maaroba.

¹¹ Siuk kula po ku a fe kama me ayen ba pooma nyeka a nala, ba kan chim bumbobriba, ba yik ba dek nalimnyiini abe ba ta wensie wie meena po.

¹² Ku a fe ate maaro a ta nipoñk yen nyiini abe ba a nya ba dɔkdemma zuk nalimnyiini.

¹³ Baai ale a tom a te nalimnyiini la, le nya zula ate ba kan a chali yɔgsum ale nuruba biisi te ka, ba siaka ale Yeezu Kirisita ale ka dii la.

¹⁴⁻¹⁵ Mi a poli ayen ku kan beni ate m jam fi jigiya.

Alege m dan beni, gbanjka de a le sak fu Kirisita bisaña ale a tu chaab la ale ba nye dii a boro ale chaab la. Naawen waai ale boro la, ale soa ba. Bala ale yik Naawen wensieña a tara.

¹⁶ Wensie ɣaañi ale jam suk ate Naawen a yaa nyε ate ɣa nyini peelim la, tama abe siaka kama ayen wensieña de ka wa kpeeni:

Yeezu Kirisita a jam chim ka nuru biik ate Naawen Chiika a sak nuruba ayen Yeezu ka wensie nyɔno. Wa pa wa de a sak Naawen sabiiloma ate ba nya wa ate Naawen yaa a nyε ate wa yiti kum po a jueli wenj̄mazuk Naawen jigi. Wa ɣaañviirima a biisi wa wamañsaña ate ɣa tagli teñka meena ate nuruba a ta siaka ale wa.

4

¹ Naawen Chiika a nyini ka peelim a weeni ayen chum dii po, nuruba ale basi ba siaka, abe ba wom chichirisa venta wie abe ba va chichiribaata sinsanja.

² Sinsanja de chaab pimpaasima nyam ale velim ate ɣa tagli jigi meena. Ba popolaja a kpi kama, nna ase ba a pa kutuk tuluk a ji ba zuimanja la.

³ Ba le sak nuruba ayen ku an nala ate ba a faari nipooba, yaase nipooba a yali nidɔaba a yaase ku a kisi kama ate nuru a de ɣandiin ti gela. Alege ba ze ka Naawen ale nyε ɣandiin tila

a magṣi deka ase baai ale ta siaka ale Yeezu a yaa seba ku wensienja jigini la, a nin nyε Naawen jiam abe ba ge a de.

⁴ Nanta meena ate Naawen a nyε la, a nala kama. Dila nyinj la, fi dan nya jaab ate fi yaa nyε Naawen jiam jaamu nyinj, kan chali yøgsum, tanla.

⁵ Ti dan nyε dila, Naawen wannı ale tama puusaŋa le basi kama ate jaab wala chim jaweleŋ a te ti.

⁶ Fi dan pa wensie sin-saŋja de a sak fi suaataŋa Kirisita bisaŋa fi le chim ka Yeezu Kirisita tomteero maŋ. Wie ḥaaŋi ate fi va ḥaa ale siak a te wensienja sinsaŋja me la, ḥala meena le basi kama ate fi siaka a chim a gum du.

⁷ Kan gum chaab ale baai ale a sak sunsuelim ḥaaŋi ale kan magṣi chaab ale Naawen ate ba pa a sak nuruba la. Ba sunsuelimaŋa ka sunsuelim kayaata. Pii nyinj fi dek a zamsi Naawen wensie sin-saŋja ate ḥaa bo fi sunum po ate fi boka a nyε ase Naawen la.

⁸ Fi dan pa fi nyinjka a tom tuima ayen ka pagra, dila ale nala, alege Naawen wannı a dan bo fi sunum po dila a gaam taam ka yegayega, dii nyinj la, fi le nya nyuenta yøgøgla ale chum dii po.

⁹ Ka wensie ate nuruba weeni nyaku de, ku be magṣi ka nuruba siak nalimnyiini ayen ku ka wensie.

¹⁰ Ti a tom ti tuimaŋa yegayega a te ka Naawen

waai ale sum boro la. Dii nyinj la, ti ta yiila wa jigi kama. Wa ka waai meena varibasido alege wa potim a a vari ka baai ale ta siaka ale wa la a basi.

¹¹ A weeni abe fi a sak nuruba wieŋa de.

¹² Basi ate fi boka po ale fi biik po, ale fi tuim nalinsa po, ale fi yaalika ale fi siaka, ale fi welensa, a sak Yeezu ḥaanjiyirima ba le ba nyε dii a va Naawen la. Fi diem ka bipaaluk alege fi daa nyε dila nuru kan nya siuk a pa fi chim biiga.

¹³ Basi ate fi nina muni ate fi a karim Naawen gbanjka ate waai meena a wom. Saalim ba ate ba va Naawen siuku. Pa ka me a sak nuruma Naawen wie ate m jam.

¹⁴ Kan baŋ tiirim buui ate Naawen a pa a te fu dii po ate Naawen biisiteeroma a biisi Naawen pagrim nyinj ate Kirisita bisa kpaŋja a yaa pa ba nisaŋa a vi fu zuk la.

¹⁵ Basi ate tuimaŋa de a bo fi sunum po ate fi va ḥaa, ate nuruba meena a nya fi ale a tom tuimmaŋsa dii a gum du la.

¹⁶ Kpesi fi dek fi boka jigi ale fi ale a sak nuruma dii la. Fi dan va wieŋa de nalimnyiini, da yeŋ Naawen le jam vari fi dek ale baai ale wom fi noai la tuimbaata po a basi.

5

¹ Kan biisi jakpak a kaasi, alege biisi ale wa ase wa ka fi ko la. A biisi ale

nidoabilisaja ase ba ka fi suaata la,

² ale nipok kpagsaja ase ba ka fi maba la, ale nipokbilisaja ase ba ka fi toaba la, ale welensa.

³ A te zula pukogi njaai ale kan ta nuru ate wa a nya ba zuk la.

⁴ Pukogi dii ale ta bisa a yaase wa bisa bisa la, ba a nya wa zuk ate ku tuni ba nyamma ale nye dii a te ba la. Ba dan nye dila, ku le peenti Naawen sui.

⁵ Pukogi dii ale sum ka pukogi ale ka nuru ate wa a nya wa zuk la, ta yiila Naawen jigi kama a yaa a puusi wa yok ale kantuej a nya wa maarika.

⁶ Alege pukogi dii ale kasim va wa dek sunum yaa-liko suita la, a poom kpi kama ale vua.

⁷ Pa sinsanja de a sak fi nuruma ate waai kan pa yue kaasun a te ba.

⁸ Nuru waai a dan kan a nya wa nuruba zuwa, baai ale nmasi ka wa dokdem la, ku a sak ase wa basi wa siaka kama la. Wa poom chim nuru biok a gaam waai ale kan seba Naawen la kama.

⁹⁻¹⁰ Kan pa pukogi dii ale kan pai bena pisiyuebi a maa gum pukonja po, ka waai ale paari bena pisiyuebi. Dii ale gum du la, waai ale yali bunyi dekki, abe wa chim nipok waai ate waai meena a seba wa tuimmajsa noai po la, abe wa chim waai ale jam a nya wa bisa zuk nalimnyiini la, abe

wa siak ate nichaanoba a jam wa yenni la, wa tom a te wa Kirisita bisa vaanchaab abe wa kan ta kanjanta wa chim waai ale a maari baai ale a nam la, wa chim waai ale a poli tuimmajsa nyiini wa sunum po la. Kirisita bisa a nya pukogi wala choa zuk.

¹¹ Pukogi dii a dan kan paari bena pisiyuebi, kan nmarisi wa yonni a nyo gbaŋka po dii nyin la, da dii dai wa a yaali kama ayen wa yali chora paalik. Wa kan nman ta ku wa sunum po ayen wa a tom ka Yeezu tuima.

¹² Wa dan nye dila wa le kaasi wa pumpuulim njaai ate wa puulim ayen wa a tom Yeezu tuima nyiini la. Dila le basi kama ate Naawen jam weeni wa ayen wa nye kaasi.

¹³ Wala choa me a zamsi ka nyinworuk ale a togli nuruba yie a pa wa dek a nyo ba wie po ale a bobri, ale a biisi wa njaai ale kan magsi wa a biisi nja wie la.

¹⁴ Mi a yaali ayen pukogi njaai ale diem ka nipok paalisaja la, a yali choroba a biak bisa a nya ba dokdemma zuk ate ti dachaasaja kan nya siuk a biisi gaam ti.

¹⁵ Boan nyinja, pukogi paalisaja ba gela a deri basi Naawen siuku kama ale a va Sitaana.

¹⁶ Nipok waai a dan ka Yeezu njaanjviiro ate wa ta pukoga wa dokdemma po ku a fe ayen wa a nya ba zuk. Wa kan basi ate Kirisita

bisanja a ji jimmu de. Ka pukogi ɳaai ale kan ta nuruba la, ate Kirisita bisanja a nya ba zuk.

¹⁷ Kirisita bisanja ale a tu chaab la kpaŋŋa ɳaai ale a nya ba nuruma zuk nali-myini la, ale baaι dek ale a sak Naawen wienja nali-myini la, ku a fe ate bala a nya tutuna nna yegayega.

¹⁸ Boan nyiŋa ba ɳamarisi Naawen gban̄ka po ayen, "Kan bobī ni a buui ate fi yik ayen bu fobi wiiti la noai ya." Ba ɳman pilim ɳamarisi ayen, "Ku a fe kama ayen tomteerø a tuesi wa tutunaŋku."

¹⁹ Nuru waai a dan a yaali ayen wa tɔarinj Kirisita bisanja ale a tu chaab la kpagini, basi ate wa pa nuru wanyi a yaase baye baaι dek nina ale maa nya kpagini kaasuŋku la ate fi wom ba le ba weeni dii la.

²⁰ Baaι ale a tom tuimbaata la, pii nyiŋ ate fi biisi ba a kaasi nuruma niŋ ate yɔgsum yik waai meena.

²¹ Naawen ale Yeezu Kirisita ale Naawen sabi-iloma baaι ate wa lueri la meena ale mi seeroba ate m za a weeni fu ayen fi va mi sinsanŋa de, ate fi kan a yaali nuruba gela abe fi a zeri ba gela.

²² Kan kpabi pa fi nisa a vi nuruba zuk ayen ba chim ti Nyɔnɔwa tomteerøba dii nyiŋ la, ti dan nyɛ dila ate ku ɳaaŋnyiŋ ate ba a tom tuimbaata, fi me maa bo ba tuimbaataŋa po kama. Dila

nyiŋ yik fi dek daa meena ale sunum weleŋ.

²³ Kan fi a nyu nyiam nyi-ini, a nyu daam magla fi ponni ale kasim a daani fu la nyiŋ. Fi dan nyɛ dila, ku le maari fu.

²⁴⁻²⁵ Nuruba gela a kan sugi a tom ba tuimbaataŋa. Ate Naawen ale bo ba bu-usa. Ba gela me a sugi a tom ba tuimbaataŋa kama ate ti ze ɳa noai po. Alege ku ɳaaŋnyiŋ ɳa le nyini peelim. Ba gela me tuimmaŋsaŋa a sugi kama, alege ku ɳaaŋnyiŋ ɳa le nyini peelim.

6

¹ Ku a fe ayen baaι ale ka yom la, a te ba nyamma zula nali-myini ate nuru kan baga a kaasi Naawen yue a weeni ayen ti sinsanŋa ka sinsak kayaata.

² Ba nyamma a dan ka Yeezu ɳaaŋviiriba, ku a fe ayen ba kan weeni ayen ba nyamma ale ka Kirisita bisa la nyiŋ ba kan te ba zula. Alege ba a tom a te ba nali-myini yegayega dii nyiŋ la, baaι ale a nya nyuenta ba tuimaŋa po la ka ba Kirisita bisa chaab baaι ate ba ta yaalika ale ba la.

A sak fi nuruma wienja de, abe fi a saalim ba ate ba va ɳa.

³ Baaι meena ale a zeri ayen ba siak a te ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita wensie wienja ɳaai ate ti a va nali-myini alege a pa ba dek sinsanŋa a sak nuruba la,

⁴ ba ta ka kanjanta alege ba ze jaaboa. Daa meena ba a yaali ka nampaga yegayega nakka, a yaali ayen ba a nye kpaliŋsa wie zuk, ate bala dek ale baai ale a wom ba wienja la yaa a de nyuri ale a waan chaab ale a kaasi chaab yue. Ba me ta ka chichama baata ale chaab.

⁵ Bala meena popolanja a kan ŋman a tom. Wensienja abe ŋman ka ba jigiya. Daa meena ba a kpaliŋ ka chaab ale a poli ayen ba dan va Naawen siuku ba le chim ka ligrā nyam.

⁶ Ku ka wensie ayen fi dan va Naawen siuku ate fi sui peenti ale ŋanta baai ate fi ta la, fi jiggsi kama.

⁷ Dii nyin la, ba ale biak ti la, ti an jam ta jaab a jam tɛn Zuk de. Ti be dan kpi, ti an diem baga le pa jaab a ta chenj.

⁸ Dila nyin la, ti dan ta ŋandiinta a de ale gatta a jo dila magsi ti kama.

⁹ Alege baai ale a yaali ayen ba chim jigsiroba la, Sitaana le jam a paasi ba abe wa bari ba ba betta tuimaja po ale ba tuimbaata yaalika ate ba jam kaasi nna yegayega.

¹⁰ Dii nyin la, tuimbaata meena togatoga piiimka a nyini ka ligrā yaalika yegayega jigi a jam. Nuruba gela a ta ku ba suniima po ka nna yegayega ayen ba ti nya ligrā. Dila ale soa ate ba a basi Naawen siuku ate ba suniima a kaasi nna yegayega la.

¹¹ Alege fi Timoti, waai ale

va Naawen la, kan a tom tuimbaataja de ate m poom weeni fu la. Basi ate fi nina muni ale tuimmaŋsa tomka abe fi a va Naawen nalimnyiini. Ta siaka ale wa abe fi ta yaalika ale nuru meena, yik fi dek. A nam fi ninammu.

¹² Dii po ate fi jam nyini peelim a zaani seeroba yegayega njij a pa fi dek a te Naawen la, wa pa ka wa nyuvuri dii ale kan ta kpegleimka la a te fu. Nmasi yik ka nalimnyiini dii nyin la, ka dila nyinj ate wa wi fu. Be basi ate fi nina muni ale fi siaka ale wa ase nuru nina ale muni tigurik po dii la.

¹³ M za ka Naawen njij waai ale te ŋanta meena nyuvuri la, ale Yeezu Kirisita waai ale nyini peelim a bisi wensienja ale Gominawa Pontios Paalot la njij,

¹⁴ a weeni fu ayen, fi va dii ate m sak fu la. Ta sunum welen, ate waai kan baga a kaasi fi yue ale ge ate ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita a ŋman pilim jam.

¹⁵ Naawen ka Naawen kpien waai ale soa ŋanta meena ale chim nalima meena Naab la, wa le tom ate wa ŋman pilim jam dii po meena wuu ate Naawen dek a yaali la.

¹⁶ Naawen nyini ale boro dii po meena wuu ale bo wa jigini juijui ale a nyaggi a gaam wenbinni la. Nuru an baga jo ku jigini. Nuru an diem nya Naawen ya, yaase wa baga a nya wa. Wa pagrimu ale wa zulaŋa a boro ka dii po meena wuu. Ku be

nyε dila.

¹⁷ A sak nuru baai ale ta ηanta yegayega la ayen ba kan a yaali yue ba ηantaja nyiŋa. Ba kan ta yiila ba ηantaja nyiŋa, a poli ayen ba a le kasim a nya ka masim ba nyiŋa. Da dii dai ba le jam a kaasi kama. Alege weeni ba ayen ba ta yiila Naawen jigi waai ale a te ηanta meena ate ti sue a peenti la.

¹⁸ Νanta yegayega nyamma de weeni ba ayen, ba jigsı me ale tuimmaŋsa tom ka abe ba a yaali ayen ba pa ba ηantaja a chari nuruba ba chaab.

¹⁹ Ba dan a nyε dila, chum dii po Naawen le te ba tiirinta a magsi chaab ale ba ale nyε dii la ate ba ηmasi yik nya wa nyuvuri maŋ kaai ate wa le pa a te ba la.

²⁰ Timoti, a nya wie ηaai meena ate m pa a nyo fi nisima po la zuk. Kan pa fi dek a gum chaab ale nuru baai ale a weeni ayen ba a sak ka nuruba ba le ba nyε dii a seba Naawen la. Ba sinsanŋja ka sinsak kayaata. Daa meena ba a nak ka ba dek betta nampaga kayaata ale a biisi wa bulorisa.

²¹ Dii nyiŋ la, nuruba gela a jam va ba kama ale ge basi Naawen wensie siuku vaka.

Naawen niaka le bo ale ni meena.

Gbanj Kaai Ate Pooł A Njarisi A Saa Siyewa A Te TIMOTI La

¹ Mi Pooł, ale a njarisi gbanjka de. Naawen ale lueri mu ayen mi chim Yeezu Kirisita tuimtomdø. Yeezu tom mi kama ayen m cheñ a ga weeni nuruba Naawen ale puulim ayen wa le te ba nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la ase ba a nin ta siaka. Nyuvunni de ate tama ta la ka bunyi ale Yeezu Kirisita.

² Mi a njarisi gbanjka de a te ka fi Timoti m dek biika Yeezu Kirisita yue nyin. Ti Kowa Naawen ale ti Nyonowa Yeezu Kirisita le niak fu abe ba ta jiirim ale fu abe ba basi ate fi boro ale suyɔgini.

³ Mi a te Naawen waai ate mi a tom a te ale popola mañsa ase ti kokpiensaña ale jam a tom dii la jiam daa meena fi nyin. Yok ale kantueñ m dan boro a puusi a te fu mi a nyε Naawen ka jiam fi nyin.

⁴ Mi a teeri dii po ate fi jam a kum la kama. M be njan pilim a yaali ka nna yegayega ayen m nya fu, ate m supeentik yegayega.

⁵ M seba ayen fi makpieñka Loysis ale fi mawa Yunis ta siaka yegayega kama ale Yeezu. Mi a teeri ayen fi me ta

wensie siaka kama ale wa ase bala la.

⁶ Dila ale soa ate mi a yaali ayen fi teeri dii po ate m jam pa m nisanja a vi fi zuk la, Naawen ale jam pa wa tiirimu a te fu. Yøgyøgla m be njan a weeni fu kama ayen fi pa fi tiirimu a tom tuima.

⁷ Dii nyin la, chiik kaai ate Naawen a jam pa a te ti la, a kan basi ate ti a chali yøgsum ale sunum baasinsa, alege wa a basi kama ate ti a ta pagrim, ate ti a yaali nuruba abe ti a yik ti dek.

⁸ Kan chali yøgsum ayen fi weeni a sak nuruba ti Nyonowa Kirisita wie. Kan chali chivie me ale mi nuruba jigiya, dii nyin la, ba le jam yik mi a lik døk po Kirisita nyin la. Ku nala kama ate fi me maara a nam Naawen wamanjsaña nyin ate Naawen a yaa pa wa pagrimu a te fu fi ninammu po.

⁹ Naawen wi ti kama ayen ti chim wa nuru welensa ate wa vari ti ti tuimbaata po a basi ate ti va wa. Daa tama dek tuima nyin ate wa nyε dila. Alege, ku jam ka wa dek yaalika a ta nyini dii po ate wa an diem nyε njan meena teñzuk dela ayen wa va Yeezu Kirisita nyin a niak ti.

¹⁰ Yøgyøgla de, niaka de ate wa a niak ti la, wa yaa basi kama ate ka va ti Varib-asidøwa Yeezu Kirisita nyin ate ka nyini peelim ate ti nya ka. Kirisita a jam nya pagrim kama kum zuk. Bu njan ka pagrimøa. Wa pa

Naawen wamañsaña a sak ti ka wa nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la.

¹¹ Naawen ale lueri mi ayen m chim wa tuimtomdø a chej ga sak nuruba wa wamañsaña.

¹² Tuimaña de nyij abe ale soa ate mi a nam la. Alege m sunummu a diem pagra kama ate mi a sak, dii nyij la, m seba waai ate m ta siaka ale wa la kama. M be seba ayen wa baga nya dii ate m pa nyo wa nisa po la zuk kama a ta ga paari dai dii dai ate wa le njman pilim a jam la.

¹³ Mi ale jam bo ale fu la, m jam sak fu Naawen wensieňa wienja ayen fu va ña. Yøgyøgla de ñmasi yik m wensie sinsaňja de nalimnyini, ale siaka, ale yaalika, nyanya de ñayewa ate Yeezu Kirisita a te ti la.

¹⁴ Naawen Chiika waai ale bo ti suniima po la ale pa wensie sinsaňja a nyo ti nisima po. Be ñmasi yik ña nalimnyini.

¹⁵ Fi dek seba ayen baai meena ale bo Asia teňka po ale mi la a basi mi kama. Nuruba bayewa me dek ate ba a wi ayen Figelus ale Yemogenes la a maa bo ka ba po.

¹⁶ Onesiforus ale deňsi mi kpai a paari dii choa. Dila nyij la, ti Nyonowa le ta jiirim ale wa ale wa døkdemma. Wa an jam chali chivie ale mi ba le jam yik mi a lik døk po la nyija.

¹⁷ Wa le jam a paari Aroom teňka la, wa jam deri ny-

eema a gisi ka kauk kuui ate m boro la, ate wa yaa jam a nya mu.

¹⁸ Fi me seba chak wa le jam maari mi yegayega dii Efisos teňka la. Nyonowa le ta jiirim ale wa dai dii danni ate wa le njman pilim a jam la.

2

¹ M biiga, ku ka Naawen niaka nyij ate tama ale Yeezu Kirisita a chim bunyi. Dila nyij la, be ta pagrim.

² Sinsak ñaai ate mi a pa sak fu nuru boari sunsuŋ la ba wom kama. Fi me pa sinsak ñala degadega a sak nuru baai ale ka wensie nyam ate ba me baga a pa ña a sak ba vaanchaab ate ku tagli a chej.

³ Tuesi fi ninammu ase soji waai ale a tom wa tuimaña nalimnyini la, dii nyij la, fi ka Yeezu Kirisita soji.

⁴ Soji a dan boro a tom wa sojiba tuimaña, wa kan tom ka tuim ñaai ate nuru waai ale kan daa soji a tom la. Wa nyeem a yaali kama ayen wa tuimaña a te wa soji kpagini supeentik.

⁵ Yaase nuru ale nuruba ba chaab a dan a chali chala ate wa a yaali ayen wa chali de, ku a fe kama ayen wa va chalaňa sinsaňja.

⁶ Yaase kpaaro waai ale a tom nalimnyini wa talim po la, wala ale soa bie ñaai ale lin a abe la ale ge ate cheka a yaa paari.

⁷ A poli m le a weeni fu nna la. M seba chak kama ayen nyonowa le wa a maari

fu ate fu miŋ m wienja a chak.

⁸ A teeri Yeezu Kirisita waai ale jam ka Deevid ḥaaŋbiik la wie ayen wa yiri kum po kama. Wamaŋsaŋa de ate mi kasim a weeni a sak nuruba dii po meena ate mi a sak nuruba la.

⁹ Naawen wamaŋsaŋa nyiŋ ate ba yik mi a pa choroma a bobi mu ayen m nam ase tuim kaasima nyɔnɔ la. Alege ba an baga a bobi wa wanni.

¹⁰ Dila ale soa ate m ta sunum pagrik ale m ni-nammu, ayen nuru baai ate Naawen a lueri la a nya varibasika. Varibasika de a basi kama ate bala ale tama meena ale Yeezu Kirisita a chim bunyi ate ti yaa a nya zula ḥaai ale kan ta kpegleimka la.

¹¹ Ba weeni ka wensie ayen,

"Ku dan ka wensie ayen tama kpi kama ale wa, ku be sum ka wensie me, ti be a le yiti kum po ale wa kama me a yaa vua ale wa.

¹² Ti dan siak a te ti ni-nammu ale ti suniima meena, dai yen tama ale wa le chim nalima. Ti be dan pagsi ayen ti ze wa, wa me le pagsi ayen wa ze ti.

¹³ Tama dan kan daa wensie nyamma, wa kasim ka wensie nyɔnɔ dii po meena. Wa kan maari a chim noa buye buye nyɔnɔ."

¹⁴ Teeri fi nuruma wienja de meena abe fi kaam ba ale nin muna Naawen niŋ

ayen ba kan a nak nampaga kayaata ale wamaŋ a kan nyini nampaga kayaataŋa de chaab po a nyini, ḥa goanti a kaasi ka nuru baai ale a wom la popola.

¹⁵ Pii nyiŋ a tom Naawen tuimaŋa nalimnyiini, ate wa pak fu ate fi kan chim tom-teero waai le wa nya chivie la, alege waai ale a sak wensie wamaŋsaŋa ate ku a magsi la.

¹⁶ Ase mi ale poom weeni fu dii la, kan pa fi dek a gum chaab ale baai ale a biisi betta biisa ale chaab la, dii nyiŋ la baai ale a biisi dila la, a yiak ka nuruba ate ba kan va Naawen ya.

¹⁷ Ba ale kasim a biisi dii la, ku a nyε ase ka naworuk ale bo nuru nyiŋ a de wa la. Yimeniyus ale Filitus a maa ka ba po.

¹⁸ Nuruba bayewa de a basi Naawen wensie siuku kama ate nuru ba gela me baai ale ta siaka ale Kirisita va ka la a basi wa va ka, dii nyiŋ la ba a sak kama ayen dii po ate nuru ba le yiri kum po la, taam kama.

¹⁹ Alege nyubi dii ate Naawen a nyubi la, di pagra ka nna yegayega, a kan choa. Wa ḥamarisi dueni di nyiŋ ayen, "Nyɔnɔwa seba baai ate wa soa la, kama." Wa ḥamarisi dueni di nyiŋ me kama ayen, "Baai meena ale a weeni ayen Nyɔnɔwa a soa ba la, ku a fe kama ayen ba basi ba tuimbaata tuimaŋa abe ba va wa."

²⁰ Taasa ale ḥanta tɔgatɔga yegayega ale bo yeri po la, ba

pa ka ḥanta baai ale a nyagsi a nyε, ḥa gela ba pa ligmōniŋ a nyε, gela ba pa daata a nyε, gela ba pa yak a me. Ba gela ba pa zaani magsi ka nicham ḥanta nyε teka, ba gela ba dek daa meena pa tomka.

²¹ Waai a dan kan ta danṭa ale tuimbaataŋa de meena ate m liŋ weeni la, ase taasana nyɔnɔwa ale pa taasi maŋsaŋa a nyε nicham ḥanta la, Naawen me abe le pa nuru wala choa me a tom ka tuimmaŋsa meena.

²² Dila nyin la, kan va fi dek ale a yaali ḥanta baai ase bimbaansa ale a yaali ḥanta baai la, alege ta ku fi sunum po ate fi a tom tuimmaŋsa yegayega a te wa, abe fi ta siaka ale yaalika, abe fi boro ale suyɔgini ale baai ale a wi Nyɔnɔwa ale sunum welensa a yaali maarika la.

²³ Ka a tu chaab ale nuru betta baai ale kasim a nak nampaga ale ḥanta baai ate ba kan miŋ a chak la. Fi seba ayen ba nampaŋja nakka a ta ba chiem ka kpaliŋ jigi.

²⁴ Ku a fe ayen ti Nyɔnɔwa tomteero kan a nyε kpaliŋa. Ku a fe ate wa a te nuruba zula, abe wa chim sagro maŋ waai ale ta sudunjı la.

²⁵ Nuruba a dan a zeri wa sinsaŋja alege wa a yaali ayen wa sak ba, ku a fe ayen wa yik wa dek. Da dii dai, Naawen le te ba siuk ate ba tulim a va wa abe ba seba wa wensieŋa.

²⁶ Ba dan nyε dila, ba le baga a pilim a jam nya yam ate ba baga chali be Velinvendika jigi waai ale jam

bari yik ba a tara la ate ba yaa va Naawen noai.

3

¹ A teeri fi dek ayen tenka a dan moata kpeglimka, ku le tua kama nuruba jigi.

² Nuruba le jam chim bu tuom nyam, ligi yaalisa, a yaali yoi nna yegayega, kan janta nyam, abe ba a le nuruba, abe ba a zeri ba koba ale ba maba noa, nuru a dan nyε wari a te ba ba sue kan peenti, ba kan yaali Naawen wie womka,

³ ba ze ba dek nuru me, ba kan ta jiirimɔa ba le chim ka nuru baai ale a kaasi nuruba yue la, ba an baga ba dek a yik ale maga dek me la wie po, ba ale chim ka gbeŋma wie yegayega po, ba kisi wamaŋsa tuima kama,

⁴ ba ale pa ba vaanchaab a da wie po, ba ale kasim a nyε wie a basi du alege kan poli buye, ba a poli kama me ayen ba ka nuru kpeenta, ba ale yaali ba dek masim wie a gaam Naawen wie.

⁵ Ba ale puusi Naawen ale ka ba noa nyiini alege a zeri wa wensie pagrimu. Yeeri fi dek nuru bala chaab po.

⁶ Ba gela a sugi kama a jo yie po a paasi nipooba, baai ale ta sunum baasinsa ate ba dek tuimbaata a daani ba la, ate ba dek ḥan yaalik me a dari ba a ta a chen jigi meena la.

⁷ Nipooma de chaab a nyeem kasim yaali sinsaga womka alege ba an baga wensieŋa a miŋ a chagi.

⁸ Dila po, dila powa, Janes ale Jamberes a jam zeri ti kokpienka Moosis ale jam nye dii la kama. Sagrōma de baai ale ka venta nyam ate mi a biisi ba wari la, a nye ase ka nuruma de bayewa la. Sagrōma de abe a zeri wensienja kama dii nyin la, ba popola ja chim ka popola baata. Ba siaka me a daa wensie siaka.

⁹ Waai meena a nya Janes ale Jamberes ale ka betta dii la kama. Ase waai meena ale nya ba bettanja dii la ku kan beni ale ge ate dila degadega a nye nidoa baai ate m poom liŋ a biisi ba wie la jigi ya.

¹⁰ Alege fi seba chak kama mi ale jam a sak nuruba la, ale mi ale jam boro dii la, ale mi ale a poli a yaali ayen m nye dii la. Fi me seba mi, ale kasim ta siaka dii ale Naawen ale mi ale ta sudunji dii la, ale m ale ta yaalika me dii la, mi ale siak a te m ninammu dii la,

¹¹ nuruba ale nye ate mi nam dii me la, ale m dek ninammu me la. Fi me seba m dachaasanja ale jam daani mu yegayega dii Antiock ale Ikoonium ale Lisi-tira teñsanja po la. Alege Nyōnōwa ḥman pilim jam a yeeri mu m ninammu de meena po a ta nyini.

¹² Nuru baai ale a yaali ayen ba pa ba dek a te Yeezu Kirisita a yaa va Naawen la, nuruba basi ate ba nya ka ninam.

¹³ Alege pimpaasiroba baai ale a tom tuimbaata la, le jam tom tuimbaata a gum

du. Ba a paasi ka ba dek ale nuruba.

¹⁴ Alege fi Timoti a va Naawen wensie siuku kama. Fi seba baai ale jam ka fi sagrōba la kama kasim ta siaka yegayega.

¹⁵ Fi me seba welensa wienja Gbansanja kama a ta nyini fi be fiik po, sii ale a sak ayen nuru waai a dan ta siaka ale Yeezu Kirisita ku la nyōnōwa le nya varibasika kama la.

¹⁶ Naawen dek ale pa wa Yam a te nuruba ale sak ba ate ba ḥmarisi welensa wienja Gbansanja de. Si abe nala kama a magsi wensie sinsaga, ale a kaam nuruba, ale a sak nuruba ba wie kaasima po, ale a sak ba ba le ba nye dii a ta nye bo kaai ale nala la.

¹⁷ Nyaku de meena a basi kama ate Naawen tomteero a gomsi wa dek a magsi tu-immañsa meena tomka.

4

¹⁻² Yeezu Kirisita le bo ḥjanvuuta ale kpilima buusa. Wa abe le jam kama a chim Naab. Wala ale Naawen ale mi seeroba ate mi a kaam fu ale nin muna ayen fi a sak nuruba Naawen wa-mañsanja ale nin muna dii po meena wuu. Ku dan poom masa a yaase ku tua, basi ate ba seba chak ase dii po meena ba nin kaasi wari, abe fi a kaam ba ale nin muna, abe fi a deñsi ba kpa wie po, abe fi a sak ba ale sudunji nalimnyiini.

³ Dii nyin la, di danni a cheena kama ate nuruba a

kan lagi tue a wom Naawen wensie sinsanja, ba le jam va ka ba dek yaalika, abe ba a tu chaab ale sagro baai ale ba jam a sak ba dii ate ba poom gomsi a kala a yaali ayen ba wom la.

⁴ Ba le jam basi Naawen wensie sinsanja kama abe ba a yaali ayen ba a wom sunsuelima.

⁵ Alege fi, kpesi fi dek wie meena po. A nam fi niammu abe fi a sak nuruba Naawen wamañsaña, abe fi a teeri ayen fi ka Naawen wienja moolido ate fi a tom fi tuimaña meena nalamnyiini a te Naawen?

⁶ Alege mi dii po ate nuruba le ko mu Naawen wamañsaña nyij la a mɔata kama.

⁷ M be je jiaka a nueri kama. M be chali chalanja a nueri kama me. Alege a diem ta siaka ale Naawen.

⁸ Ti Nyɔnɔwa a dan ɔman pilim jam ayen wa bo wensie buusa a te ti, wa le pa ka chali de ka tiirimu a te mu, daa mi nyiini alege baai meena ale a yaali wa ale a limsi ayen wa ɔman pilim jam la.

⁹ Pii nyij fi dek a jam nwuli.

¹⁰ Dii nyij la, Diimas waai ale a yaali tɛnzuk de ɔanta nna yegayega la a basi mi kama alege chej Tesalonika tɛnka. Keresens me chen ka Galatia tɛnka. Titus me chen ka Damatiya tɛnka

¹¹⁻¹² Mi me tom ka Tikikus ate wa chej Efisos tɛnka. Ka Luuk nyiini ale bo dela

ale mu. Fi dan cheena, fi ta Maak a jam dii nyij la, wa baga maari mu ale m tuimaña kama.

¹³ Fi dan cheena fi pa m garuk jueŋku ate m jam pa basi Torowas tɛnka po Kappus jigi la a ta jam te mu. Tuesi, ku ale m gbañsaña me ale gbananja dek ate ba ɔmarisi si la a ta jam te mu.

¹⁴ Chiok kuridowa Alezanda a jam daani mu nalamnyiini. Ti Nyɔnɔwa ale tuni wa a magasi chaab ale wa ale nyε dii la.

¹⁵ Kpesi fi dek ale wa dii nyij la, tama ale jam bo dula la wa kasim jam a zeri ti sinsanja kama ale pagrim.

¹⁶ Dii po ate mi jam liŋ bo biisaña dɔkku po a biisi ayen m vari m dek a basi la, nuru nuru an jam zaani mi ɔnaaña. Waai meena jam chali be kama ale basi mi dek m nyiini. Mi a saalim Naawen ayen wa kan teeri ba ale nyε mu dii la.

¹⁷ Alege ka Nyɔnɔwa ale jam zaani m ɔnaañ a pa wa pagrimu a te mu, ate m jam baga a biisi Naawen wamañsaña a sak baai ale kan daa Juuma la. Ti Nyɔnɔwa me a jam maa yeeri mu a ta nyini ate ba an baga a ko mu.

¹⁸ Ti Nyɔnɔwa me le yeeri mu a ta nyini tuim ba tii ate nuruba a poli ayen ba nyε mu la, ate m jo wa naamu po buui ale bo wenɔmazuk la. Wa le nya zula ɔnaai ale kan ta kpeglimka la. Ku be nyε dila.

¹⁹ Mi a puusi Pirisila ale

Akiila. M maara puusi Onesiforus dök demma.

²⁰ Erasitus a wari ka Kointi təŋka. Alege m basi Torofimus ka Militus təŋka po. Dii nyiŋ la, wa jam ka nyiŋyəgsa.

²¹ Pii nyiŋ ate fi dek jam alege ate ɻoota wein paari. Yubulus, Pudens, Linus, Kilədiya, ale Kirisita bisaŋa meena ale bo dela la a puusi fu.

²² Ti Nyənɔwa a bo ale fu. Naawen niaka le bo ale ni meena.

Pɔɔl Gbaŋka Ate Wa Ɲmarisi A Te TITUS La

¹ Mi Pɔɔl, waai ale ka Naawen tomteerɔ ale Yeezu Kirisita tuimtomdɔ la, ale a Ɲmarisi gbaŋka de.

Naawen ale lueri mu ale ge tom mu me ayen m deñsi baai ate wa lueri ba ayen ba va wa nalinmyiini la kpa, abe m sak ba ate ba seba wensie ɣaai le ɣa basi ate ba va Naawen la.

² Wensie sinsanja de nyinj ba ta yiila kama ayen wa le jam pa nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la a te ba. Naawen waai ale kan a velim la a liŋ jam puulim kama dila po dila po ayen wa le pa wa nyuvuri paalika a te ba.

³ Di danni ale jam paari la, wa va ka wa wamanṣanja nyinj ate di nyini peelim ate nuruba miŋ di, ate wa yaa weeni nuruba ayen, ba pa wa wamanṣanja a sak. Mi Pɔɔl abe maa ka nuru bala po wanyi a yaa va Naawen ti Varibasidɔwa noai a pa wie ɣaai ate wa pa nyo mi nisima po la a mooli a sak nuruba.

⁴ Mi ale a Ɲmarisi gbaŋka de a te fi m biika Titus waai ale ta siaka nalinmyiini ale Naawen ase mi ale ta dii la.

Kowa Naawen ale Yeezu Kirisita ti Varibasidɔwa le niak fu, abe wa basi ate fi boro ale suyogini.

⁵ Mi ale jam basi fu Kariti tɛŋka po la, fi jam wari dula

kama ayen fi nyε dii ale magsi fi nyε la abe fi lueri kpaga Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la tɛŋsanja meena a te ba. A teeri m le jam weeni dii a sak fu.

⁶ Ku a fe kama ayen nuru waai ate ni a lueri ayen wa chim kpagi la a kan ta kaasunjɔa nuruba jigiya, abe wa ta nipok yeŋ nyiini, abe wa bisaŋa me a ta siaka ale Naawen ale nyε kaai le ka basi ate nuruba a kan nya siuk a weeni ayen ba ka nanbolta a yaase tukpari nyam la.

⁷ Ku a fe ayen Kirisita bisa kpagi a kan ta kaasunj nuruba jigiya dii nyinj la, wa a nya ka Naawen tuima zuk. Ku a fe kama me ayen wa kan chim kanjanta nyɔnɔ a yase wa sui a kpabi a puuri ale nuruba, abe wa kan chim danyuiriga, abe wa kan a nyε kpaliŋsa a nak nuruba, abe wa kan kasim a yaali ayen wa chim ligra nyɔnɔ.

⁸ Alege, ku a fe me ayen wa siak ate nuruba a jam wa yenni abe wa a yaali tuimmaŋsa tomka nalinmyiini. Ku a fe kama me ayen wa chim yam nyɔnɔ, abe wa chim nuru maŋ nalinmyiini wie meena po, abe wa chim welensa nyɔnɔ, abe wa seba wa dek yikka.

⁹ Ku a fe kama ayen wa Ɲmasi yik Naawen wensie wamanṣanja ɣaai ate wa sagrɔma a liŋ sak wa la. Wa dan yik ɣa nalinmyiini, wa le baga a pa wensie sinsanja de a deñsi nuruba ba gela

kpa, abe baai me ale a zeri
ŋa la wa dak ba kaasunju a
sak ba.

¹⁰ Nuruma yegayega a
kan siak a te Kirisita bisa
kpaga noa. Ba pa ka ba
wakayaataja a paasi ba
suaata. Nuru baai dek ale
a sak ayen ku a fe kama ate
Kirisita bisaŋa a va Juuma
sinsanŋa la,

¹¹ basi ate ba goori ba
wanni dii nyin la, ba a sak
ka sinsak ŋaai ate ku a fe
ayen ba kan sak la. Sinsanŋa
de abe a nyę kama
ate daanika a jam nuruba
dökdem meena jigi. Ba a sak
kama me ayen ba nya ligra
ba sinsanŋa nyin alege ba
kan chali chivie ale siuku de
choawa ate ba va a nya ba
ligraŋa la.

¹²⁻¹³ Ba dek sam-
poporisanya po wanyi dila
po dila po ale jam bo Kariti
tęŋka po la, a weeni ayen,
"Kariti demma a kasim ka
velinvendisa, gaasa nyam,
goaduŋsa, puusa nyam ale
nyiŋwotta nyam." Wa
wienja de abe ka wensie.
Ku a fe kama ayen fi
toariŋ ba ale nin muna ate
ba yik Naawen wensienja
nalimnyiini.

¹⁴ Ku a fe ate ba kan a wom
Juuma sunsuelimaŋa, yaase
sinsak ŋaai ate nuru baai ale
a zeri wensienja la a sak la.

¹⁵ Naawen ale sugri baai
suniimaŋa la, ka kisita wie.
Alege baai ale kan ta siaka
ale wa ate wa an sugri ba
suniimaŋa la, bala jigi, kisita
boro kama dii nyin la, ba
popolaŋa ale ba suniimaŋa a

daŋ kama.

¹⁶ Nuru bala chaab a
weeni kama ayen ba seba
Naawen, alege ba tuimanja
a kan sak ayen ba seba wa.
Ba a zeri wa noai kama. Ba
ale a tom dii me la, Naawen
kan yaali. Ba an baga a tom
tuimmaŋsa.

2

¹ Alege fi Titus ku a fe
kama ayen fi pa Naawen
wensie sinsanŋa a sak nu-
rubu.

² A sak nisomma ayen ba
a nyę nna chim chim. Ku a
fe kama ayen ba chim yam
nyam, abe ba seba ba dek
yikka. A sak ba ate ba ta
siaka nalimnyiini ale Yeezu,
abe ba ta yaalika ale nuruba,
abe ba a siak a te ba ni-
nammu.

³ Siuk kula po, sak nipok
kpagsanya ayen ku a fe ate ba
chim nipok welensa ba tu-
ima meena po. Ku a fe ayen
ba kan a biisi wie ŋaai ale a
kaasi nuru yoi la, ba kan pa
ba dek a te daam nyuka. Ba
a sak sinsak manŋa,

⁴ abe ba a sak nipok
kalaasaŋa ate ba ta yaal-
ika ale ba choroma ale ba
bisaŋa.

⁵ A sak ba me ate ba seba
ba dek yikka ale welensa,
abe ba chim nipok baai ale
seba dök po tuima nalimnyi-
ini ale ge a wom ba choroba
noa la, ate ku kan basi ate
waai nya siuk a pa yokaasun
a te Naawen wamaŋsaŋa.

⁶ Siuk kula po me, ku a fe
ayen fi a sak bipaaluku ate
ba seba ba dek yikka.

⁷ Wie meena po, ku a fe kama ayen fi dek a tom tuimmaŋsa ate nuruba a yaa tomsi fu. A sak ba ale nin muna ale wensie sinsanŋja.

⁸ Sak ba sinsak ŋaai le ŋa basi ate nuru kan baga a nya siuk a biisi a gaam fu la. Fi dan a biisi wienja de, ale wensie, chivie le yik ti dachaasaŋja kama ate ba kan nya siuk a biisi tama wari ya.

⁹ Ku a fe kama ayen fi sak tomteerɔma ate ba a zuli ba nyamma noa wie meena po ate ku te ba nyamma supeentik ale jaab buuri meena ate ba a nyɛ la. Ku a fe kama me ayen ba kan a tulisi ba nyamma noa po filim filim,

¹⁰ Yaase ba a zu ba ŋanta. Ku a fe kama ayen ba lagi ba suniima meena ale ba popola meena wie meena po daa meena a tom a te ba nyamma, ate Naawen ti Varibasidɔwa sinsanŋja a nya yomaj.

¹¹ Dii nyiŋ la, Naawen a nyɛ ka wari a te ti wa niaka nyiŋ ayen nurubiik meena a nya varibasika. Yøgyøgla de, wa be nyini ka peelim a pa wanni de a sak ti.

¹² Wa dii ate wa nyɛ te ti wa niaka nyiŋ la, wa dila a yaa be ale a sak ti ayen ku a fe kama ayen ti kan pa ti suniima ale ti popola meena a basi tɛnzung de ŋanyaalik jigiya. Kan a nyɛ wie ŋaai ale kan a va siuku la. Di maari a sak ti kama ayen ti seba ti dek yikka, abe ti chim nuru welensa ale wensie nyam, abe ti a tom tuim

ŋaai le ŋa peenti Naawen sui tɛnzung de meena la.

¹³ Ku a fe kama ayen ti a nyɛ dila abe ti ta yiila ale supeentik a limsi da dii ate Yeezu Kirisita le ŋman pilim jam tɛnzung de ale wa zulaŋa ale wa pagrimu yegayegaka la. Wa ka ti Naawen kpeeni ale ti Varibasidɔ.

¹⁴ Wa jam kpi kama ayen wa vari ti ti tuimbaataŋa po a basi abe wa sugri ti suniimaŋja, abe wa soa ti ate ti chim wa dek nuru, abe ti nina muni ale tuimmaŋsa tomka.

¹⁵ A sak nuru wienja de. Pa Naawen pagrim buui ate wa te fu la a denſi baai ale a wom fi sinsanŋja la kpa, abe fi pii nyiŋ a kaam baai ale a tom tuima a kaasi la ate ba tagri. Pa Naawen pagrimu nyiŋ a weeni ba ate nuru waai kan baga a nya fu nueri.

3

¹ Teeri fi nuruma ayen ba pa ba suniima a te ba tɛnka nalimaŋja, ale ba tɛnka kpaŋja abe ba a va ba noa, abe ba gomsi ba dek a tom tuimmaŋsa.

² Weeni ba ayen ku a fe kama ate ba kan a kaasi nuru yue, ba kan a nyɛ kpaliŋsa, ba ta noamasim ale nuru meena, abe ba seba dek yikka me.

³ Diipo ate ti jam ze Naawen la, ti jam ka betta. Ti an jam a va wa noaya. Ti jam a paasi ka ti dek. Daa meena ti kasim jam pa ka ti dek a te ŋan yaalik ayen ti

sue peenti. Ti kasim jam a tom ka tuimbaata ti suaata jigi ale maari a de nyuri ale ba. Nuruba yegayega a jam kisi ti kama. Tama me abe jam kisi ba kama.

⁴ Alege Naawen ti Varibasidowa a pa wa jiirimu ale wa yaalika a sak ti kama

⁵ a yaa vari ti ti tuimbaataja po a basi. Wa an jam nye dila ka tama dek tuimmaŋsa nyinjña, alege ka wa jiirimu nyinj ate wa nye dila. Ka Naawen Chiika ale sugri ti suniimanja a yaa te ti biam paalik ale nyuvuri paalik.

⁶ Naawen va ka Yeezu Kirisita ti Varibasidowa nyinj a sueri ti suniimanja ale Naawen Chiika nna yegayega.

⁷ Naawen niaka nyinj ate Naawen Chiika a nye ate ti chim welensa nyam Naawen jigi, a yaa basi ate ti ta yiila ayen ti le nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la.

⁸ Nyaku de ate m weeni la abe ka wensie ate nuruba weeni.

Mi a yaali kama ayen daa meena fi a sak nuruma wienja de nalimnyiini ate bala baai ale ta siaka ale Naawen la, nina muni ate ba a tom tuimmaŋsa ḥaai ale nala a te nuruba la.

⁹ Alege kan a nak betta nampaga, abe fi kan a wom baai ale a sak ba kokpieŋsa yue wie la. Kan a nye kpaliŋsa ale nuruba Juuma Sinsanja nyinjña, dii nyinj la, nyanya de meena kan niak nuru ale maga dek me la, ḥa

ka wakayaata.

¹⁰ Nuru dan a yaali ayen wa poori baai ale a va Yeezula, kaam nuru wala choa ase buye la. Wa dan kan wom fi kaamka, fi ale wala choa kan ta wari a nye ale chaaba.

¹¹ Fi dek seba ayen nuru wala choa ka popola baata nyon. Wa tuimbaataja abe a sak waai meena wa ale ka nuru waai choa la kama.

¹² M le tom Atemas yaase Tikikus fi jigi. Ba wanyi a dan jam fi jigi fi me pii nyinj ate fi jam m jigi Nikopolis ṭenka po. Mi a yaali ayen m goa ka dula ate ḥoota wein ga taam.

¹³ Fi dek pii nyinj a maari Zenas waai ale a biisi kooti bilisanja la, abe fi maa maari Apolos ate ba noai bayewa a baga gomsi ba chelimu. Pa jaab buuri meena ate ba a yaali la a te ba.

¹⁴ Sak ti nuruma ayen ba basi ate ba nina muni ale tuimmaŋsa tomka, ate ba baga a maari baai ale sum a yaali maarika la. Ba kan chim nuru kayaata.

¹⁵ Baai meena ale bo ale mi la, a puusi fu. Puusi baai ale a va Yeezu ale ta yaalika ale tama me la, a te ti.

Naawen niaka le bo ale ni meena.

Poɔl Gbaŋka Ate Wa Ɲmarisi A Te FAILEMON La

¹ Mi Poɔl, waai ate ba yik lik Yeezu Kirisita nyin la ale ti suoku Timoti ale maa chaab a Ɲmarisi gbanika de a te ti dɔawa ale ti tomteero choawa, Failemon,

² ale Kirisita bisaŋa ale a tu chaab fi yenni po la, ale ti tɔawa Afia ale ti soji choawa Akipus.

³ Naawen ti Kowa ale ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita le te ni niaka ate ni boro ale suyɔgini.

⁴ M dek suok Failemon, diipo meena m nyiem dan boro a puusi Naawen, mi a teeri fi wari kama ale a te m Naawen jiam.

⁵ Dii nyin la, m wom fi ale ta yaalika soa dii ale Naawen nuruma meena la kama. M wom fi siaka ale Nyɔnɔwa Yeezu ale soa dii me la kama.

⁶ Mi a puusi Naawen kama ayen fi pii nyin ate fi nyɛ ate nuruba me a maa ta siaka ase fi la. Nyaku de a dan nyɛ, ku le basi ate fi sum miŋ chak wamanj sii meena wuu ale a nyɛ ti jigi Yeezu Kirisita ale tama ale ka bunyi nyin la.

⁷ Fi yaalika ate fi ta la, m dek suowa, a ta ka masim nna yegayega ale nyinbiiri a jam m jigi. Fi nyɛ kama ate Naawen nuruma meena sue peenti.

⁸ Dila nyin la, m baga nyini peelim kama a fe fu ase fi

suok Kirisitawa nyin la ayen fi nyɛ wari dii ale magsi fi nye la.

⁹ Alege m le ta yaalika ale fu la nyin m kan yaali ayen m fe fu, mi a yaali kama ayen m saalim fu. Mi ka Pool, m be ka nisomɔ alege yɔgyɔgla de ba yik mu a lik kama Yeezu Kirisita nyin

¹⁰ M be tagri ka Onesimos waai ale ka m biik Yeezu Kirisita yonni nyin la. Mi ale diem bo likka dɔk nna la m chim ka wa ko Yeezu yonni nyin.

¹¹ Dila po, dila po, wa jam ka tuintuini a te fu, alege yɔgyɔgla de, wa ta tuilim kama mi ale fi jigi.

¹² M basi wa kama ale m sunum meena ayen wa pilim jam fi jigi.

¹³ Mi a yaali kama ayen m le diem bo likka dɔk la, wa diem maa boro ale mu Naawen wamanṣaŋa tomka nyin ate wa tagri fi zuk a maari mu.

¹⁴ Alege, m kan fe fu kama ayen fi nyɛ wann de, alege mi a yaali kama ayen fi siak ale fi dek yaalika ate m kan nyɛ wari ase ka fi a nin siak ayen m nyɛ.

¹⁵ Ku baga a nyɛ kama ate Onesimos ale kan bo fi jigi ate ku beni maga dek la, ate fi a yaali ayen wa pilim jam fi jigi a boro taam wuu.

¹⁶ Alege, mi a yaali ayen m weeni a sak fu kama ayen fi nya wa ɣman daa yomo wala choawa, wa yaa gaam yomo kama. Wa yaa ka sunum po suok Yeezu Kirisita yonni nyin. Wa

potim bo ka mi sunum po, alege mi a poli ayen yøgyøgla de wa le poom bo fi sunum po kama a gaam wa ale bo mi sunum po dii ase yomo ale m suok Nyønøwa yonni nyin la.

¹⁷ Dila nyin la, fi dan pa mi chim ka fi Kirisita biik choa be basi ate wa njman pilim jam fi jigi ase mi a nin jam fi yenni ate fi basi ate mi a jo dii la.

¹⁸ Wa dan kaasi ka fi wari yaase wa ta ka fi pam, basi ate mi tuni dila.

¹⁹ Jigini de gbañka po, mi dek ale pa m nisima a njmarisi a weeni ayen, mi Poɔl le tuni fu. (Ku an poom magsi ayen m njman teeri fu nyaku de ayen, fi dek ale kali la, fi ta ka mi pamia.)

²⁰ Dila nyin, m suowa, mi a saalim kama ayen ti Nyønøwa nyin fi nyε wannide a te mu. Ase m Kirisita biik choa la, basi ate m po peenti.

²¹ M sebi chak kama ayen m le njmarisi gbañka de a weeni fu dii la, fi le nyε ka dila te mu m poom a poli ayen fi le nyε gaam dila a te mu kama.

²² M be le njman a yaali ayen fi nyε dii a te mu la ale, fi yaali døk te mu, dii nyin la, mi a poli ayen Naawen le tulisi ni meena puusaŋa kama ate m njman pilim jam ni jigi.

²³ Epafiras, waai ate ba maa yik wa a lik Yeezu Kirisita nyin la, a puusi ni.

²⁴ M tomdo chaama me Maak, Arisitaakus, Diimas ale Luuk a puusi fu.

²⁵ M be njman a saalim ayen ti Nyønøwa Yeezu Kirisita niaka a bo ale ni meena.

YIBURU DEMMA

Gbaŋka

¹ Dila po dila po Naawen jam pa ka wa biisiteerɔma a va suita nna tɔgatɔga a jam a biisi ale tama Juuma kokpiensaŋa. Wa jam a biisi ale ba ka nna yegayega ate ku ga paari diichoа.

² Alege jinla danni, wa yaa pa ka wa Biika a biisi ale ti. Biika de dek ate Naawen lueri ayen wa soa jaab buuri meena ale bo wenŋmazuk ale teŋzuk de la. Wa ka waai me ate Naawen basi ate wa nyɛ wenŋmazuk ale teŋzuk la.

³ Wa ta ka Naawen nyagsi kaai ale a nyagsi nna kpelimkpelim la. Wa a neensi ka Naawen me nna yegayega. Ti dan nya wa, ti seba Naawen me ale ka dii la kama. Biika dan biisi, wa Biika ta pagrim ka nna yegayega. Be ka wa Biika nyiini ale soa ate jaab buuri meena wenŋmazuk ale teŋzuk de a boro. Wa ale kpi a duisi ti wabaataŋa a basi ate ti chim wayɔrisima nyam la, wa yaa jueli kali ka Naawen, waai ale ta pagrim a gaam jaab buuri meena la juga gen. Juga genka de ka zula jigi. Naawen Biika ka nuru kpionj.

⁴ Nyaku de abe a sak kama ayen Biika ale chim nuru kpionj a gaam sabiiloma a soa dii la, a soa ase ka

Naawen ale te wa yonni ate di zuak gaam ba yueŋa dii la.

⁵ Dii abe ale a sak ayen nyaku de a sum ka wensie la ale, Naawen an diem weeni wa sabiiloma waaiya ayen,

“Fi ka m Biiga,
jinla mi ka fi Ko.”

Wa ale weeni nna la ba ŋmarisi nyo Naawen Gbaŋka po kama. Naawen ŋman pilim weeni wa Biika wie ayen,

“Mi le chim wa Ko,
wa me be le chim m Biik.”

Naawen an jam weeni nyaku de a magsi chaab ale wa sabiiloma wanyi me la.

⁶ Ba ŋmarisi Naawen gbaŋka po me ayen, Naawen ale liŋ biak wa nidɔabinne a basi teŋzuk de la, wa weeni ayen,

“Ku a fe kama ayen Naawen sabiiloma meena a te Biika zula.”

⁷ Naawen ale weeni dii a magsi chaab ale sabiiloma la ale nna ayen,

“Wa nyɛ wa sabiiloma kama ate ba a nyɛ ase viok ale bolimŋiak la.”

⁸ Alege wa ale ŋman biisi wa Biika wari dii la ale nna ayen,

“Naawen, fi le soa fi naamu ka dila taam wuu.

Fi a nya fi nuruma zuk kama ale wensie.

⁹ Fi a yaali ka wari dii ale ka wensie la. Fi kisi wadii ale ka wa kaa-suŋla kama.

Dila ale soa ate Naawen, fi Naawenni lueri fu a te fu zula,

a yaa te fu supeentik
nna yegayega a gaam
fi chaama."

¹⁰ Naawen weeni wa Biika
me nyaku de ayen Naawen
weeni wa ayen,

"Ka fi, Nyōnō, ale nyε tεŋka
a ta nyini ku piilimka
po.

Be ka fi dek nisima ate
fi pa nyε wenŋmazuk
ale jaab buuri meena
ale bo ku po la.

¹¹ Bala meena ale tεŋzuk
de meena le murinj be
kama. Alege fi kasim
boro kama taam wuu.

Ba le kaasi kama ase
garuk la.

¹² Ase nuru ale a yeeri wa
garuk kpak a yuk a
basi ale ge a pa garuk
paaluk a jo la.

Siuk kula po, ḷanta bala
meena le tagri ka dila.
Alege fi kasim boro ka dila
kan maari a tagri.

Fi le kasim boro ka dila
taam wuu."

¹³ Ka dimpo ate Naawen
diem weeni wa sabiiloma
wanyi ayen,

"Kali mi juga gen ate ku ga
paari diipo
ate m le basi ate fi
dachaasaŋa chim fi
yomma."

¹⁴ Naawen sabiiloma ka
wa tomteerøba. Waai an
baga a nya ba ale nina.
Naawen tom ba kama ayen
ba jam maari baai le ba nya
varibasika la.

2

¹ Nyaŋa de meena ate m
biisi ḷa wie la nyiŋ ale soa
ate ku a fe ayen ti ḷmasi lagi

tue a wom ḷaai meena ate
ti wom la, ate ti kan basi ḷa
vaka abe ti cheŋ be.

² Naawen ale jam tom wa
sabiiloma ayen ba weeni nu-
ruba ate ba nyε dii la, nu-
ruma siak kama ayen ka
Naawen dek ale sum weeni.
Diipo meena ba nyiem dan
kan va ḷa ale a weeni dii la,
wa nyiem te ba ka waali kaai
ale magsi la.

³ Ku be dan ka dila, ate
Naawen a te ti varibasika a
soa nna yegayega, ti le nyε
ka se ate ti kan ḷa waalika
ase ti nin zeri ka? Be ka
Nyōnōwa Yeezu Kirisita dek,
daa sabiiloba, ale liŋ weeni
nyaku de ate nuruba wom;
baai abe ale wom ḷa wa jigi
la, ku ḷaanj nyiŋ ate bala
weeni sak tama.

⁴ Naawen me abe nyε
ka wie a gum ba sinsanŋa
po ayen ku sak ayen
ku ka wensie. Wa maa
nyε ka wakperikaliisa nna
yegayega, ale wakinkagla
tøgatøga. Wa maa pa ka
Naawen Chiika tiirintaja a
chari a magsi chaab ale wa
dek ale a yaali dii la. Waai
ale a dak varibasika siuku a
sak ti la.

⁵ Tεŋ kaai ale bo ḷaanj
chiem chum diipo ate ti a
biisi ka wari nna la, Naawen
an jam pa ka a te ka sabi-
iloba ayen ba a nya ka zuwa.
Wa pa ka te ka wa Biika.

⁶ Ase ba ale ḷmarisi
Naawen Gbaŋka kauk kunyi
po ayen,
"Naawen, mi an baga a poli,
a magsi chaab ale nu-
rubiik yen la,

dii ale fe fu ate fi ta wa
popola fi zuk po la,
yaase fi nya wa zuk la.

⁷ Ka fi ale nye nurubiik
ate wa ɿman posima
maga dega a gaam
sabiiloma.

Posimka de abe an beni
gaam taamya. Ka fi
ale basi ate wa a nye
ase naab la, ate nu-
ruba a te wa pimpaauk
ale zula.

⁸ Ka fi ale pa jaab bu-
uri meena a nyo wa
nisima po ayen wa soa
a nya."

Yøgøgla de wa be ale nye
dila la, wa an weeni ayen
ɿanta ba gela a kan zuli wa
nɔaya. Ku be ale ka dii
yøgøgla de la, ti an baga a
nya waaiya ale wa soa ɿanta
meena zuk a nya la.

⁹ Alege ti nya ka Yeezu nyi-
ini ale soa ɿanta meena a
nya. Naawen nye kama
ate wa posima maga dega
a gaam sabiiloma alege ku
an beni gaam taamya. Dila
powa, nuruba le jam basi
ate wa nam a kpi ayen
Naawen niauŋ nyiŋ wa tagri
waai meena zuk a kpi te
ba. Yøgøgla de ti be a nya
wa ase wa ka naab la, ate
nuruba yaa te wa pimpaauk
ale zula.

¹⁰ Be ka boan nyiŋ ate wa
namu? Naawen ale nye
ɿanta meena. Wala me abe
ale basi ate jaab buuri a
boro. Naawen va ka varib-
asika de nyiŋ a nye ate nu-
ruba yegayega a chim wa
bisa a maa nya wa zulaŋa.
Wa be ale nye nna la nyiŋ ale

soa ate ku jam ayen Yeezu
kpi. Dila nyiŋ la, ku jam
magsi ayen ka Yeezu nam
dii nyiŋ la, ka wala ale a
dak varibasika siuku a sak
nuruba. Wa ninammu abe
gomsi wa magsi kama ayen
wa chim tama varibasido.

¹¹ Be ka wala ale a poori
nuruba ale biem tøgatøga.
Bala ale wa abe ka ko yen.
Dila abe ale soa ate yøgsum
a yaase chivie ka Yeezu ate
wa wi ba ayen wa suaata.

¹² Ase ba ale ɿmarisi
Naawen Gbaŋka po ayen
Yeezu weeni ayen,
"Mi le weeni m suaataja fi
ale nye dii la.

Mi le te fu pimpaauk ba
tuka po."

¹³ Yeezu weeni me ayen, "Mi
le ta siaka ale Naawen." Wa
maa weeni me ayen, "Mi bo
ka dela ale bisii ate Naawen
pa te mu la."

¹⁴ Bisanya de ale ka nu-
rubisa la nyiŋ ale soa ate
Yeezu dek me a chim nuru-
biik ase bala la a maari a
tom nurubiik ale a tom dii la.
Wa nye dila kama ayen wa
baga kpi ate wa yaa nye ate
Velinvendika pagrimu nueri
dii nyiŋ la, Velinvendika ta
ka pagrim a nye ate nuruba
a kpi.

¹⁵ Yeezu be dan nye ate
Velinvendika ɿman ka pa-
grimœ, wa yaa le baga vari
nuruba yøgsum po a basi. Ba
nyuvuri meena po, ba kasim
jam chim ka yom ale kasim
jam a chali yøgsum ale ba le
ba kpi ate dii nye ba jigi la.

¹⁶ Waai meena abe baga
a nya kama ayen ka nuru-

biik ate wa a maari, daa Naawen sabiiloba. Maarika de potim a cheñ ka Abraham ḥjaanbisaña jigi.

¹⁷ Ku be ale nyε dii ate wa jam baga nyε dila la, ale, ku jam a fe kama ayen wa a nyε wari meena ase wa suaataña la ate wa baga yaa tom a te Naawen ase Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni la. Kpagi dii ale ta jiirim ale wa suaataña la, abe wa ta wensie ale Naawen a ta va wa ale weeni wa ayen wa nyε dii la. Wa tuini ate wa chim kpagi kpeeni ayen wa tom la ale, wa tom a te Naawen ate wa duisi nuruma wabaataña a basi. Wabaataña de ale soa ate nuruma yalima ale Naawen.

¹⁸ Yøgyøgla de, wa yaa be baga a maari ba kama diipo meena ate Sitaana a ta nyenyaka a jam ba jigi la. Boan nyinjña, wa dek jam nya nyenyaka kama ale ninam.

3

¹ M be ale weeni ni dii meena a magsi chaab ale Yeezu la, m suaata, Naawen be maa wi nama me kama ayen ni chim wa tomteerøba. Ni be poli Yeezu wari ale ninmuna. Wa ka waai ate Naawen tom ayen wa jam chim siak kaai ate tama ta la ale sinsak ḥjaai ate ti a sak nuruba la, Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni.

² Naawen ale jam lueri wa ayen wa a tom wa tuimaña a te wa. Wa jam ta wensie ale Naawen ka nna yegayega

ase Moosis ale jam ta wensie ale wa tuimaña ale Naawen yenni demma dii la.

³ Nuru waai abe ale se yeri la, a nya zula kama a gaam yenni dek. Siuk kula po, nyaku de a sak kama ayen, seerowa abe ale a nya zula a gaam yenni dek la, Yeezu me ale a nya zula a soa dii la a gaam Moosis zulaña nyaka ale soa dii la kama.

⁴ Nama dek seba ayen yeri meena ale boro la, ka nuru ale se di. Alege ka Naawen ale nyε jaab buuri meena.

⁵ Moosis abe ale jam ka tomteerø Naawen yenni po la, wa jam ta ka wensie ale wa tuimaña. Wa jam biisi kama a kaam nuruma ayen ba wom wie ḥjaai ate Naawen le nyini peelim a weeni ḥja chum diipo la.

⁶ Ase Moosis ale jam ka tomteerø waai ale ta wensie la, Yeezu Kirisita me abe ka Naawen Biik a ta wensie a yaa soa Naawen yenni a nya di zuk. Ti be dan kasim a biisi ale ninmuna ale kan chali yøgsum me a magsi chaab ale ti siaka, ale maa ta yiila me ale supeentik, tama Kirisita bisaña be chim ka Naawen yeri. Naawen gomsi ka vuusum jigi te wa bisaña.

⁷ Ku be magsi kama ale a fe ayen ti ta chichiiba ale ti siaka ase Naawen Chiika ale weeni dii ate ba ḥjamarisi nyo Naawen Gbañka po ayen,

“Jinla ni dan wom Naawen ale a biisi dii ale ni la,

⁸ Ni kan ta tukpari nyeka ase ni kokpienjsaña

ale jam ta dii ate ba
zéri Naawen la.
Da dii danni ate ba jam
bo sagini po la, ba jam
ka dila a yaa nyé wa
nya

⁹ ase Naawen dek ale weeni
dii ayen,

ba nya mi ale nyé dii te
ba bena pisinaansiwa
meena po la kama
alege,
dula jigini, ba diem a
nyé mi a nya.

¹⁰ Dila nyij ate m sui yaa jam
puuri ale bala ate m
yaa weeni ayen,
ba kasim a yaali ka bog-
luta a gum mi po,
ba be kan minj mi ale nyé
dii la kiriya.

¹¹ M sui ale jam a puuri ate
m yaa pe ale ninmuna
ayen,

Diipo diipo, m kan basi
ate ba jo vuusum jigini
ate m gomsi magsi la."

¹² Dila nyij la, m suaata,
ni kpesi ni dek po ate ni
wanyi me la kan ta sunum
buui ale sueri ale biem la,
ate dila basi ate wa kan ta
siaka alege goanti a nyé ate
wa virij ḥaaŋ a te Naawen
waai ale vua la.

¹³ Ni ale diem ta siuk
yōgyōgla de la, ni a deñsi
chaab kpa ate ni wanyi me la
a kan basi ate biem nya siuk
a paasi wa, ate wa ta tukpari
nyeka.

¹⁴ Boan nyinjña, tama ale
nuruba ba chaab a maa
chaab ta ti deka jigini kama
ale Yeezu ale nyé dii la ase ti
nin kasim ta siaka dila a ga
paari diipo ate ti le kpi la. Ku

kiri ale, ti ḥmasi yik ti siaka
nalimnyiini a seba chak nal-
imnyiini me ase diipo ate ti
linj jam ta siaka la.

¹⁵ M be ḥman a weeni
ka ba ale ḥmarisi Naawen
Gbanjka po dii la, ayen,
"Jinla ni dan wom Naawen
ale a biisi dii ale ni la,
ni kan ta tukpari nyeka
ase ni kokpiensanja
ale jam ta dii ate ba zéri
Naawen la."

¹⁶ Ka tama kokpiensanja
bana dek ale wom Naawen
ale a biisi dii la alege zéri
wa? Ku jam ka baai meena
ate Moosis de ba niŋ a ta ba
nyini Ejipiti tēŋka po a nyini
la.

¹⁷ Be ka bana dek ale te
Naawen supuurim bena pisi-
naansiwa po meena la? Ku
jam ka baai ale tom wabaata
a yaa kpi sagini po la.

¹⁸ Wa be ale jam pe ale nin-
muna ayen diipo diipo wa
kan basi ate ba jo vuusum
jigini ate wa gomsi magsi la,
ku be jam ka bana ate wa
jam a biisi ba wie la? Ka
baai nyiini ale jam zéri wa
nɔɔnni la.

¹⁹ Ti be nya kama yōgla
ayen, ka ba ale kan jam
pa Naawen ale weeni dii la
chim wensie la ale soa ate ba
an baga a jo vuusum jigini
ate wa gomsi magsi la.

4

¹ Yōgylga de, Naawen be
pe kama ayen ti baga jo
vuusum jigini ate wa gomsi
magsi la kama. Alege ku a fe
kama, ayen ni kpesi ni dek
nalimnyiini ate Naawen dan

nya ni, wa kan nya ate ni wanyi me la, a nyε dula jiginjoka a kpeeri.

² Boan nyinjna, tama me maa wom Naawen wamanjsanja kama ase ti kokpiensanja ale jam wom ḥa wie dii la. Alege, ba ale kan jam tuesi ḥa ale siaka la nyinj ale soa ate ba an jam nya nyuenta ku po.

³ Tama baai abe ale ta siaka la a jo vuusum jiginj de ate Naawen pe ayen wa le te la kama, ase wa ale weeni dii ayen,

"M sui ale jam a puuri ate m yaa pe ale ninmuna ayen,

m kan basi ate ba jo vuusum jiginj ate m gomsi magsi la."

Wa jam nyε ka tεŋka ale wenŋmazuk ale ḥanta meena ale bo ba po la ku piilimka po a nueri ale ge yaa biisi dila.

⁴ Boan nyinjna, Naawen Gbanjka po kauk kunyi, ku a weeni ti kama a magischaab ale dai dii ale a saa daa ḥayopoiwa la ayen,

"Naawen ale ga tom ate ku paari daa ḥayuebi la, da dii ale a saa daa ḥayopoiwa la, wa jam basi wa tuimanja tomka kama ale ge vusu."

⁵ Ni be ḥman poli nya Naawen ale jam pe ale ninmuna dii la. Wa pe kama ayen,

"Diipo diipo m kan basi ate nuruma de jo vuusum jiginj ate m gomsi magsi la."

⁶ Alege baai ale liŋ jam wom Naawen wamanjsanja la, a jam zeri ḥa kama. Dila abe jam basi kama ate ba an jam baga jo bu po.

⁷ Naawen weeni sak nuruba kama ayen da dii danni dek ate ku a fe ayen nuruba ta siaka ale wa la ale "Jinla". Ti kokpiensanja ale jam zeri wa ate bena yegayega taam la, ḥjala ḥaaŋnyiŋ ate Naawen va ti kokpienka Deevid jigi, weeni wie ḥaaŋ meena ate m poom liŋ weeni ni ayen wa weeni ayen,

"Jinla, ni dan wom Naawen ale a biisi dii ale ni la, ni kan ta tukpari nyeka."

⁸ Ti kokpiensanja niŋdeerowa Josua, a jam de ka ba ninj a ta ba cheŋ tεŋ kaai ate Naawen pe ayen wa le te ba la. Alege, Josua an jam baga te ba vuusum dula jiginj. Wa daam dan baga te ba vuusum, Naawen ti an jam biisi ku ḥaaŋnyiŋ a magischaab ale vuusum wari ayen ba le nya bu da yoŋ.

⁹ Nyaku de a sak kama ayen Naawen ale jam pe dii la a diem ta pagrim kama a boro ate Naawen nuruma baga a nya vuusum ase Naawen ale jam vuusi dii daa ḥayopoiwa danni la.

¹⁰ Dila nyinj la, waai abe dan nya vuusum buui ate Naawen jam pe la, kula nyɔnɔwa abe a basi wa dek tuimanja tomka kama ase Naawen me ale jam basi wa

tuimaŋa tomka dii la ale ge a vuusi.

¹¹ Ni be basi ate ti pii nyin ate ti nya vuusum bula ate ti wanyi me la kan zeri Naawen noai ase ti kokpiensaja ale jam zeri wa noai dii a yaa kpi la.

¹² Boan nyinŋa, dii meena ate Naawen a biisi ale ti la a boro kama ale ta pagrim nna yegayega, a ta noai nna yegayega a gaam gebi kaai ale ta noai a baga gebi a siŋ a paari kobi la. Ase gebi kaai ale ta noai a baga gebi a siŋ a paari kobi la, Naawen me abe dan biisi wari, wa baga a miŋ ti popolaŋa ale ti yaalika ale ka dii ti popo la kama, popola ŋaai ate ti ta la, ale ti suniimana ale sum a yaali dii la.

¹³ Jaabjaab ka teŋzuk de a baga a suk Naawen jigiya. Jaab meena ate wa nyę la, wa a nya ba kama. Ba an sugiya. Be ka wala jigi ate ku a fe ayen da yeŋ waai meena weeni sak wa dii ale dii meena ate wa tom teŋzuk de la.

¹⁴ Ku be dan ka dila, ni be basi ate ti ŋmasi yik nalim-nyiini ti ale a weeni ayen ti ta siaka ale dii la. Ti baga a nyę dila kama dii nyin la, ti ta ka Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni. Wa bo ka wenŋmazuk Naawen jigi. Kpagi kpeeni de ka Naawen Biika Yeezu.

¹⁵ Ti kpagi kpeeni de abe daa waai ale kan ta jiirim ale ti wobsumu la. Wa ka waai dek abe ale nya nyenyaka wie meena po ase tama me

ale a nya nyenyaka dii la, alege wa an nyę wabiowa.

¹⁶ Dila nyin la, ni basi ate ti forisi paari Naawen dek abe ti seba chak ayen wa niauŋku nyin wa le tuesi ti, ate wa ta jiirim ale ti a maari ti wa niauŋku nyin diipo meena wuu ate ti a yaali maarika la.

5

¹ Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni ka nurubiik me ase tama la. Alege ka Naawen ale lueri wa ayen wa tagri nuruma zuk a tom dii ate ku a fe ayen ba tom ate ku ta supeentik a jam Naawen jigi la. Kpagini tuimaŋa ale, wa pa tiirinta a te Naawen abe wa a nyę kaabka nuruma wabaata nyin.

² Kpagini dek abe ale ta kaasun la, wa baga a ta jiirim kama ale baai ale kan seba wie noai po ate ba nyę ja a kaasi la.

³ Wa be ale ta kaasun wa dek me la, ale soa ate ku a fe me ayen wa nyę kaabka me a te wa dek wabaataŋa ase wa ale a nyę a te nuruba dii la.

⁴ Nuru waai abe ale chim Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni la a nya zula kama. Nuru abe karo a baga a lueri wa dek a chim kpagi kpeeni ayen wa nya zula. Ka Naawen ale jam lueri Aaron ayen wala de niŋ a chim kpagi kpeeni. Baai me abe ale pa saŋ a tagri wa zuk la, ka Naawen me ale te ba siuk ate ba nyę dila.

⁵ Dila abe ale soa ate Yeezu
Kirisita me an jam pa wa dek
a chim kpagi kpeeni ayen wa
nya zula. Ku jam ka Naawen
ale te wa siuk ase ba ale
ŋmarisi Naawen Gbaŋka po
dii ayen Naawen weeni wa
ayen,

"Fi ka m Biik.
Jinla, mi ka fi Ko."

⁶ Naawen ŋman weeni jigi di
choa wa Gbaŋka po ayen,
"Fi kasim ka kpagi kpeeni,
ase Melekizedek ale jam
ka dii la, taam wuu."

⁷ Va ŋnai po ate Yeezu jam
bo tɛnzuk de la, wa jam pu-
usi kama a saalim Naawen
waai nyiini ale baga vari
wa kum po a basi la. Wa
jam a puusi ale a saalim ate
ku a nyini ka peelim nna
yegayega. Naawen be jam
wom wa puusaŋa kama, dii
nyiŋ la, wa jam a yaali ayen
wa nyε ase ka supeentik dii
ate Naawen a yaali la.

⁸ Wa jam ka Naawen Biik,
alege wa va ka wa ninammu
nyiŋ a zamsi Naawen noai
zulika.

⁹ Wa ale ga gomsi wa dek
a magsi nuruba varibasika
la, wa yaa deri chim baai
meena ale a zuli wa noai la
varibasido a vari ba a basi
taam wuu.

¹⁰ Naawen yaa weeni wa
ayen wa ka kaabdoma kpagi
kpeeni, ase Melekizedek ale
jam ka kpagi kpeeni dii la
taam wuu.

¹¹ Wie yegayega ale boro a
magsi ti biisi a magsi chaab
ale wanni de alege, ku pagra
ka nna yegayega ate ti tɔgi di
kiri, dii nyiŋ la, nama chim
ka nuru baai ale kan baga

wie miŋ a chak nwulinwuli
la.

¹² M ale a weeni dii la
ale, yɔgyɔglə de, ku magsi
ka ni te chim sagrɔba a
sak nuruba, ba chaab alege,
ni goanti a yaali ayen ka
nuru yoŋ te ŋman diem
a sak ni wachaalinsaŋa a
magsi chaab ale Naawen wa-
maŋsaŋa. Nama diem a nyε
ase ni ka bisa la baai ale
pak magsi ba a de ŋandiinta
alege ba basi dila ale ŋman
diem a yaali ayen ba ŋoosi
ba maba la.

¹³ Nuru baai abe ale a nyε
ase dila la, a diem a nyε
ase ba a ŋoosi kama la, bala
chaab a nyε ase ba ka bilu-
aata la. Ba ze wɔ dii ale nala
ale dii ale kan nala la a gaari.

¹⁴ Nankpagsa a de ka
ŋandiinta. Ba kan ŋoosi ba
maba. Ba a de ka ŋandiinta,
dii nyiŋ la, ba dek nyε wie
nya kama a yaa zamsi dii ale
nala ale dii ale kan nala la.

6

¹⁻² Dila nyiŋ la, ku a fe
kama ayen ti kan diem chim
bisa a kasim a zamsi wie
ŋnai ale a de ninjka a magsi
chaab ale Yeezu la magam-
aga. A yaase ti kan a nyε
ase seero waai ale kasim
a se nyubi yenka magam-
aga la. Sak ase boan la?
Sak ase wa kasim ta ka sin-
sak yenana ate wa a sak
ayen nuruba basi ba tuim-
baataŋa. A yaase ba a sak
nuruba ayen ba ta siaka ale
Naawen ate wa vari ba a
basi. A yaase ba a sak
kama a magsi chaab ale soka
ale piisi soa dii meena wuu

la, a yaase nisima nuruba zuima pa vika a te ba niaka, ale kum po yirika wie ale Naawen le wa bo nuruba buusa taam wuu dii la. Ku magsi ka ti basi nyanya de meena sakka ale womka abe ti siak chim a nyoro ate ti zamsi wie ḥa chaab a gum du.

³ Ti be le nyε ka dila ase Naawen nin te siuk.

⁴ Ku an bola siak a nyε ase baai ale ta siaka ale Yeezu ale ninmuna la a nin zeri Yeezu meena meena ate ba ḥman baga basi tuimbaata tomka, ale ge ayen ba ḥman pilim va Yeezu. Mi a biisi ka baai ale miŋ Naawen wensie sinsanŋa la, a nya varibasi kaai ate Naawen a te nuruba la, a nya nyuvuri paali dii ate Naawen Chiika a te nuruba la,

⁵ ale maa nya me Naawen wanni ale chim wamaŋ dii la, ale wakperikaliik sii ate Naawen sak ti la.

⁶ Ba be dan nya nyanya de meena alege potim nyini peelim zeri Yeezu Kirisita, ba le nyε ka se a ḥman baga pilim ḥman va wa? Ba ale a nyε dii la, a nyε ase ba ḥman a ko ka Naawen Biika jabarimu nyin la. Nyaku de abe a lagi wa a sak ka nuruba ate ba nya wa a nyε wa a la.

⁷ Nuru ale kpa wa talim la ḥmoruk dan ni wa a bori kama. Nantanya dan gomsi magsi Naawen a niak talim bula kama.

⁸ Alege dan ka munsa ale wuuta, ate talimu nyε bu ka kiriya. Naawen be gomsi

magsi kama ayen wa ka te ṭεŋ kala choawa. Nuru baai abe ale a nyε ase ṭεŋ kala choa la, ku magsi ka ba ju bala chaab ale bolim.

⁹ Alege, m dek ḥoaba, ti dan poom a biisi nyaku de, ti seba chak kama ayen nama kan basi ni siaka. Nama sum a nyε ase ka ṭεŋ kaai ale kan daa munsa ale wuuta ṭεŋ la. Ni be le nya varibasika kama.

¹⁰ Ni jam a tom ale diem a tom kama me a te Kirisita bisa ba chaab. Naawen nyin, ni jam sak ni yaalika ale ba kama. Naawen a yaali wensie ka nna yegayega. Dila nyin la, wa kan pa ḥaaŋ te tuimanja ate ni tom la.

¹¹ Ase ni ale tom ale ninmuna a te ni Kirisita bisa chaama la, dila nyin ti a yaali kama ayen ni wanyi-wanyi abe seba chak nalim-nyiini ayen ni le nya wie ḥaaŋ meena ate wa sak ni ate ni ta yiila ayen ḥa le nyε la kama, ni be kasim ta yiila ayen ḥa le sum nyε kama a ta ga paari kpeglimka.

¹² Ti kan yaali ayen ni chim nyinworuk nyamma. Ti a yaali kama ayen ni a nyε ase baai ale ta siaka ale chichiiba a yaa nya jaab buuri ate Naawen pe ayen ba le nya la.

¹³ Naawen dan pe ayen wa le nyε wari, ta siaka ayen wa le nyε kama. Boan nyinŋa, Naawen ale jam pe dii ale ti kokpienka Abraham la, wa jam ka gum du kama ayen peka pagra ate wa nyε wa ale pe ayen wa nyε dii la.

Nama dek abe seba kama ayen fi dan pe ku a fe kama ayen fi wi jaab waai a yaase nuru waai ale gaam fu la yoi a pe. Jaab abe ale kan boro a njman gaam Naawen la, wa wi ka wa dek yoi a ka.

¹⁴ Dii ate wa jam pe ale Abraham la ale, "Abraham, m seba chak kama ayen mi le te fu niaka ale njaanbisa nna yegayega."

¹⁵ Abraham yaa jam ta ka chichiiba a limsi ate wa ga nya dii ate Naawen pe ale wa la.

¹⁶ Nuru a wi ka jaab waai a yaase nuru waai ale gaam wa la yoi a ka ate ku sak nuruba ayen wa a biisi ka wensie ate nampaga kan njman boro.

¹⁷ Dila nyin la, Naawen ale jam pe dii ale Abraham la, Naawen jam wi ka wa dek yoi a ka gum peka po. Dii nyin la, wa jam a yaali ayen wa sak ka baai le ba tuesi njaan nyin wa ale pe ayen wa nye dii la. Wa be kan tagri wa ale poli ayen wa nye dii la.

¹⁸ Nyaku de abe a sak kama ayen dila powa, Naawen nye ka wie njaye njaii ate wa kan tagri njala. Tama be seba chak kama ayen Naawen daa velinvendo. Tama be chali chej Naawen jigi kama ayen wa vari ti basi. Yogyogla de, ti yaa be baga a teeri wie njayewa ate wa nye te ti la kama ate dila basi ate ti a denji chaab kpa abe ti ta yiila nalimnyiini ale Naawen ale pe dii ale ti la.

¹⁹ Naawen abe te ti yiilanya de kama, ayen ti pa ti popola meena a nyo njaa po, ate njaa a maari ti wie po. Yiilanya de abe a basi kama ate tama me a jo dok kuui dek ale bo yenni po ate Naawen boro la Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni a nyiem jam jo ka dula.

²⁰ Tama kpagi kpeeni Yeezu tagri ka tama zuk a linj jo dula jigini. Wa be kasim chim ka kpagi kpeeni, ase Melekizedek ale jam ka dii la, taam wuu.

7

¹ Melekizedekwa de jam ka Salem naab ale njman chim Naawen kpeeni kaabdo. Abraham ale jam nye tugurika a nak nalima njanaansiwa a de ale ge yaa nyini dula a cheena yeri la, Melekizedek yaa jam tu wa siuku njaa a te wa niaka.

²⁻³ Abraham ale jam nak tugurika de la, wa jam tuesi ka njanta nalimanja jigi. Wa jam tigsit njantana de meena a nyo ka jigi yen a yaa poori ba pi pi ba benj ba benj. A yaa lueri benka kanyi wa bensa piika meena po a te Melekizedek. Nyaku de abe a sak kama ayen wa gaam Abraham kama? Mm, wa gaam Abraham kama. Melekizedek kiri ale Wayorisima Nyenj Naab. Wa yoi di choawa ale Salem naab. Ku kiri me ale, waai ale a nye ate nuruba a boro ale masim la. Buyewa po, dii nyin ale soa ate wa gaam Abraham la ale, ti dan nya Naawen

Gbaŋka po, ka kan weeni a sak ti Melekizedek kowa a yaase wa mawa ale ka waai la. Ka be kan weeni a sak ti ase wa ta kokpienja yaa wa ka. Ka be kan weeni a sak ti ba ale biak wa diipo a yaase wa ale kpi diipo la. Alege wa ale a nyε ase Naawen Biika la, wa ka Puusika Yenni kpagi kpeeni taam wuu.

⁴ Nama yaa be nya wa ale jam ka nuru kpiong dii la. Ti kokpienja Abraham waai me ale jam ka nuru kpiong la, a jam lueri wa bensanja kanyi kama a te Melekizedek.

⁵ Juuma Sinsanŋja a weeni tama Izirali demma baai ale ka Abraham ḥaaŋbisa la kama ayen ku a fe kama ayen ti ḥanta baai meena ate ti ta la, ti poori ba pipi ba beŋ ba beŋ. Ti dan nyε dila ti yaa lueri jayenjayeren a ta nyini ḥanta pipiwa po a te ti kobisaja baai ale ka Livai dɔkdem a chim Juuma Puusika Yenni tomteerɔma la. Bala maa ka Abraham ḥaaŋbisa.

⁶ Melekizedek dek abe jam maa daa Livai ḥaaŋbiiga alege Abraham jam maa pa wa ḥantaja kama a te Melekizedek. Wa yaa te Abraham waai ate Naawen jam pe ale wa la niaka.

⁷ Waai meena be seba kama ayen dan ka niaka teka, ka kpagi ale a te waai ale kan daa kpagi la niaka daa waai ale kan daa kpagi la ale a te kpagi niaka.

⁸ Juuma Puusika Yenni tomteerɔma baai ale jam a

tuesi piika po bunyiwa la ka nuru baai ale a kpi. Alege Melekizedek me jam a tuesi wa ḥantaja kama ase tomteerɔ la. Alege Naawen Gbaŋka weeni ti kama ayen wa diem boro kama.

⁹⁻¹⁰ Ti kokpienja Abraham ale jam tuni wa ḥantaja a te Melekizedek la, ku jam a nyε ase Livai a jam bo Abraham, nyin̄ka po kama la. Dila abe a sak kama ayen Abraham ale tuni Melekizedek la, Livai ale wa ḥaaŋbisa ja me tuni kama alege ku ḥaaŋ nyin̄, ka bala ale jam tuesi ḥantaja wanyi wanyiwa pi piika po Juuma jigi.

¹¹ Ku nyini ka Livai buuni po ate Naawen Sinsanŋja paari Izirali demma. Alege, ase tomteerɔma baai ale nyini Livai ale wa ḥaaŋbiika Aaron po la, a daam dan baga a nyε ate nuruma a welema, ba daam ate nyε kama. Alege ba ale jam kan baga a nyε dila la, ate ku yaa jam a fe ayen, tomteerɔ wa choa ase Melekizedek la a jam.

¹² Boan nyin̄ja tomteerɔ wa choa dan jam ku a fe kama ayen sinsanŋja me tagri.

¹³ Mi a biisi nna a magṣi chaab ale ka ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita. Wa jam nyini ka kobirin yon po. Wa nuruma an maa poom chim kaabdoba a nyaya.

¹⁴ Boan nyin̄ja, ti seba chak kama ayen ti Nyɔnɔwa jam ka Juda kobirinni po deno. Moosis abe ale jam

biisi Puusika Yenni tomteeroma wie la, wa an jam biisi Juda wariya.

¹⁵ Ni basi, ate m njmasi togé ate ku lagri ayen, Yeezu Kirisita jam ayen wa chim ka Puusika Yenni tomteero choa ase Melekizedek la. Wala be ale tagri ka tomteero kpagsanja meena zuk.

¹⁶ Tomteero kpagsanja de abe jam a va ka sinsanja ale a weeni ba ayen ba nyé dii ale dii la a yaa a tom a te nuruma. Sinsanja dan weeni ayen ba nyé nna ba a nyé ka dila. Alege Yeezu chim ka tomteero waai ale a tom a te nuruma ale pagrim a nyini wa nyuvunni dii ale kan maari a kpeglim diipo diipo la.

¹⁷ Ba njmarisi wa wie Naawen gbañka po ayen, "Fi kasim ka kaabdoma kpagi kpien choa ase Melekizedek ale jam ka dii la, taam wuu."

¹⁸ Dila nyinj, ti baga a weeni kama ayen, wari dii ate Naawen jam weeni nuruba dila po dila po ayen ba nyé la, dila yaa taam ka nakpiak yøgyøgla de, dii nyinj la, di an njman baga a maari nuruba. Di be njman ka kiriya.

¹⁹ Moosis Sinsanja abe an diem nyé ate waai welema. Dii ale a saa buyewa la ale, Naawen basi ate ti ta ka yiili paala njaii ale gaam wak-pakka la, a yaa tagri wak-pakka de zuk ayen ku basi ate ti forisi paari wa.

²⁰ Dii ale njman gum du la ale, Naawen kikaasanja.

²¹ Diipo ate mbala wanyi-wanyi jam a piilim chim Puusika Yenni tomteeroma kpagi la, kikaasanja jam karo. Alege diipo ate Naawen jam boro a biisi ale Yeezu la, wa jam ka kama a weeni ayen,
"Nyønøwa Naawen ka kama ayen,

'Fi ka' kaabdo taam wuu.'

Wa be ale weeni dii la,
wa kan njman tagri wa popolaña."

²² Kikaasanja nyinj abe ale soa ate Yeezu dek a sum chim wa dii ale sak ti ayen Naawen ale pe dii ale tama la, a gaam wa ale jam pe dii ale ti kokpiensanja la kama.

²³ Wari dii me abe le njman boro la ale: Puusika Yenni tomteeroma ale jam a tagri chaab la, jam piisi kama. Dii nyinj la, ba wanyi a dan jam kpi, wa njman karo ayen wa tom wa tuimanja.

²⁴ Alege Yeezu kasim boro ka dila taam wuu a chim Puusika Yenni tomteero. Nuru be karo diipo diipo ayen wa tagri wa zuwa.

²⁵ Yeezu kasim vua kama taam wuu. Dila nyinj la, a zaani jinla a ta a chenj diipo meena wuu, wa baga kama a vari waai ale waai ale a va wa nyinj a jam Naawen jigi la a basi.

²⁶ Nyanja de meena nyinj ale soa ate Yeezu chim Puusika Yenni kpagi kpeeni dii ale magsi la. Dii nyinj la, wa baga a maari ti kama. Wa welema kama. Wari karo ate Naawen baga a nya wa jigi a weeni ayen wa ta kaasunjoa,

a yaase wabiowa. Wa ka wari a nyε ale biem buui ate wabaata nyamma a tom la. Yøgyøgla de, Naawen be zak wa kama a ta jueli kali wa dek tøŋ.

²⁷ Wa daa kaabdoma kpagi kpeeni ase mbala la. Dii nyin la, ku an magsi ayen wa a nyε kaabka daa meena a de niŋ a te wa dek wabaata nyinŋa, ale nuruba ba chaab me wabaata nyinŋa ase Puusika Yenni kpagi kpeema mbala ale jam a nyε dii la. Yeezu nyε wa kaabka ka bunyi dekki, ka an ɻman baga diipo diipo a tulim buye. Wa ale nyε dii a nyε dila la ale, wa ale pa wa dek a nyo nuruba nisima po ayen ba ko wa ate ku chim kaabka la.

²⁸ Naawen ale te Moosis Sinsanŋa la a sak kama ayen nuru waai dek ate Naawen a lueri ayen wa chim Puusika Yenni kpagi kpeeni la ka kaasun nyɔno. Alege, ɻa ale sak nna la, dila ɻaaŋnyin ate Naawen yaa ka weeni wa Biika ayen wala chim Puusika Yenni kpagi kpeeni taam wuu. Biik kala a yaa be ale magsi nalimnyiini ate wa tom tuin dila.

8

¹ Wari dii dek chekki ate mi a yaali ayen m weeni la ale nna. Ti sum ta ka Puusika Yenni kpagi kpeeni, waai ale sum ta nyε kaai meena ate mi a weeni la. Wa nueri wa tuimanja kama ale ge yøgyøgla de a yaa kala Naawen, waai ale ta pagrim

gaam jaab buuri meena wuu la juga genj juijui ale ka zula jigi la.

² Wa bo ka Naawen boka viuku po kuui po ate ba a wi ayen Welensa Jigi la. Ku sum ka viuk dek, dii nyin la, ka Naawen dek ale ti ku, daa nuruba.

³ Ku potim ka Puusika Yenni kpagi kpeeni tuini meena ayen wa pa tiirinta a te Naawen. Wa maa pa dunsa a nyε kaabka a te wa. Dila nyin la, ku a fe kama ayen Puusika Yenni kpagi kpeeni de me ate liŋ biisi wa warri la, a pa jaab a nyε kaabka a te Naawen.

⁴ Yøgyøgla de, ni be nya, wa daam dan bo ka tøŋzuk de, wa ti an nya siuk chim tomteerøma kpagiya dii nyin la, tomteerøma boro kama a nyε Juuma Sinsanŋa ale a weeni dii la a pa tiirinta a nyε kaabka. Puusika Yenni tomteerøma de abe maa daa bala po wanyi me la.

⁵ Ba a tom ka Naawen Yeri dii ale bo tøŋzuk de la po. Ti be a nya yenni de kama ase di sum ka yemaŋ ate ti baga a nya di ale nina la. Ni be basi ate m weeni ku wensienja a sak ni ayen yenni de ka yeri dii ale bo wenŋmazuk la yisuŋ. Ti seba nyaku de kama dii nyin la, ba ɻmarisi Naawen Gbaŋka po ayen, diipo ate Moosis jam boro a gomsi ayen wa ti Naawen viuku la, Naawen jam weeni wa kama ayen, "Moosis, be kpesi fi dek nalimnyiini ate fi ti viuku ate ku a nyε ase vi

kuui choa ate m sak fu diipo
ate fi jam bo guuk kpionku
zuk la."

⁶ Alege wanni ale ka dii
yogyogla nna, la, Yeezu tuesi
ka kaabdo tuima ɳaai ale
chim tuimmaŋsa a gaam
bala tuimmaŋa la. Ku gaam
ase ka wa ale nyε ate
Naawen ale wa nuruma a ta
noayen ale chaab a gaam ku
ale poom liŋ ka dii la.

⁷ Dila nyiŋ la, noayenka
ate ba de niŋ nyε la a dan
kan ta kaasun̄ di po, ku ti an
poom ɳman magsi ayen ba
ɳman nyε noayen saa buye.

⁸ Alege Naawen nya kaa-
suŋ wa nuruma jigi kama
ate wa yaa weeni ayen,
“Dai cheena kama ate m
le pilim nyε noayen
ale Izirali ale Juda
demma.

Nyaku de abe ɳman ka
nyε paalik.

⁹ Nyaku de abe kan nyε
ase noayen kaai ate
m jam nyε ale ba
kokpiensanja diipo ate
mi jam yik ba nisima
a ta ba nyini Ejipiti
teŋka po a nyini la.

Ba jam ka wensie ale noayen
kaai ate m jam nyε ale
ba la.

Dila abe ale jam soa ate
mi an poom lagi tue
wom la.

¹⁰ Noayen kaai ate mi le
nyε ale ba da ɳaai le
cheena la ale,
mi le pa m sinsanŋa a nyo ka
ba zuima po,
abe m ɳmarisi ɳa nyo
ba suniima po,
ate m chim ba Naawen,

abe ba me chim mi nu-
ruba.

¹¹ Ba wanyi me la a kan
poom weeni wa teŋka
deno yaase wa weeni
wa suowa ayen, basi
ate m sak fu, Nyɔnɔwa
Naawen ale ka waai
la,

dii nyiŋ la, waai meena a za-
ani bifii a ta ga paari
jakpak le seba mi ale
ka waai la kama.

¹² Dii nyiŋ la, m le voŋ
ba wakaasimaŋa te ba
kama.
M be kan ɳman teeri ba
wabaataŋa.”

¹³ Naawen abe ale a biisi
noayen paalika ate wa nyε
la, ku a sak ase wa a nya ase
nkala yaa ka noayen kpak la.
Jaab waai abe ale chim jaab
kpak a yaa cheeri la, ba pa
wa yuk a basi kama.

9

¹ Naawen ale wa nuruma
abe ale jam nyε noayenka
la, wa jam dueni ka sinsaga
ayen ba va ɳala ale a weeni
dii la a te wa zula a puusi wa.
Boan nyinŋa, ba jam ti ka
viuk teŋzuk de a te wa zula
a puusi wa.

² Ba jam pa ka gatiak wonj
a labi viuku ponni po buye.
Dok kuui ale de niŋka la,
yoi jam ale “Welensa Jigini.”
Jaab buui ate ba tɔati bolim
a zaani wa zuk la, ale teebuluk
ale jaab buui ate ba pa
boroboruk a zaani ku zuk pa
a te Naawen la, ale jam za
dok kula po.

³ Dök kuui ale jam pa saŋ la yoi ale "Welensa Yegayegaka Jigini."

⁴ Dökku de po ka daata dakari, dii ate ba pa ligmɔniŋ a magi ku nyiŋ taam tu la ale boro. Ba a pa ka ɳanta ate ba nyum masa nna yegayega a dueni di zuk a ju. Jaab waai me ale jam maa bo dökku po la ale Daka dii ate ba a wi ayen Noayenka Dakanni la. Ba jam pa ka ligmɔniŋ a maŋ ku nyiŋka meena taam tu. Dakanni po, ba jam pa ka leŋ, kaai ate ba pa ligmɔniŋ a nyε ka la a zaani du. Nandiin tii ate ba a wi ayen "maana" la ale jam bo ka po. Jaab waai me ale maa bo Dakanni po la ale Aaron tachekka. Vaata ale jam pusi ka zuk. Tintain paglagṣa ɳaai ɳayewa ate Moosis sinsaŋja a jam ɳamarisi dua ɳa nyiŋ la ale jam maa bo di po.

⁵ ɳanta ale jam ta kinkaŋja a yaa koa dakanni zuk. ɳantajan de a jam a teeri nuruma kama ayen Naawen bo ka dula. ɳantajan kinkaŋja jam lagri lik ka juijui ate Naawen jam ta jiirim ale nuruma la. Alege, yøgyøgla de ku an diem a magsi ayen m togi wie meena kie a lagri.

⁶ Ba ale gomsi nyaŋa de meena a magsi ayen dii ale dii nyε la ale nna. Daa meena, Juuma Puusika Yenni tomteerøma a jo ka Welensa Jigini a tom ba tuimaŋa.

⁷ Ka Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni nyiini ale a jo Welensa Yegayegaka Jigini bunyi dekki bein po a nyε kaabka. Wa tagri ka nuruma zuk a yaa pa ziim a nyε kaabka a te Naawen, wa dek wakaasimaŋa nyiŋ ale wie ɳaai ate nuruma nyε kaasi alege ze la.

⁸ Nyanya de meena po Naawen Chiika a sak kama ayen siuk kuui ale a jo Welensa Yegayegaka Jigini la an diem lagiya. Boan nyiŋja Welensa Jigini a diem za kama.

⁹ Nyaku de abe a sak ti ka wari jinla danni. Ku kiri ale, tiirin tii ale dun sii meena ate nuruba pa a nyε kaabka a te Naawen la, ɳanta bala an baga a basi ate waai ale a te Naawen jaamu la a ta sunum weleŋa,

¹⁰ dii nyiŋ la, ku meena ka nandiinta ale soka wie. ɳa ka nyiŋka po nyiini sinsaga. ɳa be boro ka dila a ta ga a paari diipo nyiini ate Naawen a basi ate ɳa a tagri la.

¹¹ Alege Yeezu ale jam chim Puusika Yenni kpagi kpeeni a soa ɳanmaŋ sii meena ale poom bo dela la. Wa yaa be va ka viuku po a taam paari Welensa Yegayegaka Jigini. Viuk kula abe welema kama gaam Moosis ale ti viuk kuui la. Daa nurubiik ale ti viuk kula ase Moosis viuku la. Ku be poom ka tɛŋzuk de me.

¹² Wa be ale vari ti basi kama. Varibasika de abe boro ka dila taam wuu. Wa

jo Welensa Yegayegaka Jigini ka bunyi dekki, wa be an va daa bua ale niiga ziita nyin jo dula. Alege wa va ka wa dek ziimu nyin jo du.

¹³ Ba nyiem pa ka bua ale niiga ziita ale naasari dii ate ba ko a ju ate bu de chim buntuem la a nyε misi nuru waai ale tanjim wa dek la nyin̄ka ayen wa ɻ̄man welema.

¹⁴ Ku be dan ka dila, nama dek abe poli nya ase Yeezu ziimu le nyε ate nuru welema a soa ase ka se la? Yeezu waai abe ale kan ta kaasun̄ la, be va Naawen Chiika, waai ale boro taam wuu la pagrim nyin̄, a pa wa dek a nyε kaab welen̄ te Naawen. Dila a te ni ka siuk ate ni a tom a te Naawen waai ale vua la.

¹⁵ Dila nyin̄ la, Yeezu Kirisita ka waai ale ka tama ale Naawen yigma la. Wala ale nyε ate tama ale Naawen a ɻ̄man nyε noayer̄ paalik, ate baai ate Naawen wi ba la a yaa nya wa ale pe ayen wa le te ba nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la. Nyaku de abe sum ka wensie dii nyin̄ la, kum ale ko a yaa vari nuruba ba wakaasima po a basi, wie ɻ̄n̄ai ate ba jam nyε kaasi diipo ate ba liŋ jam ta noayer̄ka ale Naawen la.

¹⁶ Nuru abe dan weeni wa ale a yaali ayen ba pa wa ɻ̄n̄antaŋa a nyε dii ale dii ase wa nin kpi la, ku a fe kama ayen ba be seba chak ayen wa kpi kama abe ba yaa pa wa ɻ̄n̄antaŋa a nyε wa ale weeni dii la.

¹⁷ Boan nyin̄ja, wa ale weeni dii la, wa dan kan kpiya, wa ale biisi dii la ka pagrimōa, ase ka wa nin kpi.

¹⁸ Dila abe a sak kama dii nyin̄ ale soa ate nin̄ka noayer̄ka nyeka a jam a fe ate ba a ko duŋsa ayen noayer̄ka nyeka ta pagrim la.

¹⁹ Boan nyin̄ja, Moosis ale jam mooli Naawen Sinsan̄ja meena a sak nuruma la, dila ɻ̄naajnyin̄ ate wa yaa jam pa niiga ale bua ziita ale nyiam a gum chaab, a yaa pa pakobta tii ate ba muni la, ale tiib buui ate ba a wi ayen "hiisop" la ɻ̄mazuk nar̄, a yaa pa bala bayewa a lusi ziimu ale nyiamu po a pa a misi Sinsan̄ja Gbaŋka ale nuruma ale ge a weeni ayen,

²⁰ "Ziim buui ale a te noayer̄ kaai ate Naawen weeni ti ayen ti siak di noai la pagrimu ale nna."

²¹ Moosis ale nyε dila nueri la, wa yaa ɻ̄man pa ziim u ale nyiamu ale ɻ̄n̄antaŋa a misi viuku ale ɻ̄n̄anta baai meena ate ba pa a nyε puusaŋa la nyin̄.

²² Wensie, Juuma Sinsan̄ja abe ale a weeni dii la ale nna ayen, ka ziim ale a lo tεŋ ate jaab meena a chim jaweleŋ. Ziim abe dan kan lo tεŋka, wabaata von̄teka karo.

²³ Viuku ale ɻ̄n̄anta baai ate Moosis pa ziimu a misi ba nyin̄ la, ka ɻ̄n̄anta baai ale bo wen̄mazuk la, yisinta. M be weeni ni kama ayen ka duŋsa ziita ale a lo tεŋ ate ba

a welema. Alege, ɳanta baai ale bo wenŋmazuk la, ku a fe kama ayen kaab kaai ale gaam ziim tila la a nyε ate ba welema.

²⁴ Boan nyinŋa, Yeezu Kirisita an jo daa Welensa Yegayegaka Jigi dii ate nurubiik dek se la. Welensa Yegayegaka Jigi dila ka jigi dii ate ti an baga a nya la, yisunŋ. Wa jo ka wenŋmazuk dek juijui yɔgɔyɔgla de ate wa yaa tagri tama zuk a pa wa dek a sak Naawen la.

²⁵ Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni a nyiem ta ka duŋsa ziim a jo Welensa Yegayegaka Jigini bena meena. Alege Yeezu Kirisita an nyε dila magamaga.

²⁶ Wa dan jam pa wa dek te ate ku paari ka diichoa nnapode, wa daam te nam a paari ka diichoa a zaani diipo ate Naawen nyε tɛŋka la. Alege, ku ale ka dii yɔgɔyɔgla nna, ate wie meena tuak kpeglimka la, ale wa yaa pa wa dek a sak bunyi dekki ayen wa pa wa dek a nyε kaabka ate biem kan ɳman boro.

²⁷ Ku a fe kama ayen nurubiik a kpi bunyi dekki. Wa kan kpi buye. Wa dan ga kpi, Naawen le bo wa buusa kama.

²⁸ Nurubiik abe ale a kpi ka bunyi dekki la, Yeezu Kirisita me abe kpi ka bunyi dekki a nyε kaabka ayen wa duisi nuru bɔari wabaata basi. Wa be le ɳman pilim jam kama. Wa dan pilim jam, wa kan ɳman duisi

ka nuruba wabaata a basi, alege wa le vari ka baai ale a limsi wa jamka la a basi.

10

¹ Juuma Sinsanŋja abe ka wie ɳaaai le sum ɳa nyε la, yisinta, daa ɳa dega. Sinsanŋja de a sak kama ayen ku a fe kama ayen nuruba a jam Naawen jigi daa meena, ale bena meena a nyε kaabka. Alege kaabka de meena ale kan baga a nyε ate nuruba a welema la, Sinsanŋja, ɳaaai ale va ka kaabka de meena a tom la, an baga a nyε dila me.

² Na dan baga a nyε ka dila nna, nuruma ate ale a nyε kaab kaai la, ba te basi kama. Dila nyinŋ la, nuruma a dan kaab dila a yaa deri welema, ba te kan ɳman baga ale seba ayen wabaata boro.

³ Ku be ale ka dii la, bena meena kaabka de a teeri nuрума ka ba wabaatajanja wie.

⁴ Boan nyinŋa, niiga ale bua ziita an baga duisi wabaata a basi.

⁵ Dila nyinŋ ale, soa ate Yeezu Kirisita ale jam jam tɛŋzuk de la, wa weeni Naawen ayen,

"Fi kan yaali ayen ba a ko ɳanta a te fu a yaase ba pa tiirinta a te fu.

Alege fi gomsi ka nyinŋ a te mu.

⁶ Ku kan te fu supeentiga ale ba ale a ko duŋsa a ju si kuŋkuŋ tii zuk ate ba a kaab fu la.

Ku kan te fu supeentik me ale kaab kaai ate ba a nyε ayen ka duisi

ba wabaataŋa a basi
la.

⁷ Be nya mi ale nna,
'Naawen, ayen m tom
fi ale a yaali dii la,
ase ba ale poom ŋ̤marisi
mi wie Sinsanŋja
Gbanka po dii la.'

⁸ Wa liŋ weeni kama ayen,
'Ku kan te Naawen supeen-
tik ale ba kaabka ale ba tiir-
intanja ale ba ale a ko ŋ̤anta
baai ju a te wa la, ale kaab
kaai ate ba a nyε ayen ka
duisi ba wabaataŋa a basi
la.' Nyanya de meena ba be
va ka Juuma Sinsanŋja ale a
weeni dii la a nyε.

⁹ Wa yaa ŋ̤man weeni ayen,
'Be nya mi ale nna, Naawen
ayen m tom fi ale a yaali dii
la.' Dila nyiŋ la, Naawen
yuk kaab kpagsanja a basi
kama alege pa Yeezu Kirisita
kaabka zaani kaab sila
naŋkula po.

¹⁰ Yeezu Kirisita ale jam tom
Naawen ale a yaali dii la, ale
soa ate tama meena a yaa
va wa ale pa wa dek nyiŋka
a nyε kaabka bunyi dekki la
nyiŋ a yaa welema.

¹¹ Juuma Puusika Yenni
tomteerɔma meena a tom
kaabka tuimana ka daa
meena. Ba be a nyε kaab
kala degadega a paari ka
diichoa. Alege Kaabka de
kan duisi wabaata a basi.

¹² Yeezu Kirisita be nyε
kaabka ka bunyi dekki
wabaata nyiŋ. Kaabka de
abe kasim ta pagrim a boro
ka dila taam wuu. Wa ale
ga nyε dila nueri la, wa yaa
kali Naawen juga gen, zula
jigini.

¹³ Dula jigini, wa yaa
limsi ka da dii dai ate wa
dachaasaŋa le chim wa yom
la.

¹⁴ Wa ale nyε kaabka
bunyi dekki dila la, a basi
kama ate nuru baai ate
Naawen soa la, a kan maa ta
kaasunj diipo taam wuu.

¹⁵ Naawen Chiika dek abe
siak kama ayen nyaku de a
sum ka wensie ale Naawen
ale weeni dii ayen,

¹⁶ "Noayeŋ kaai ate mi le
nyε ale ba da ŋ̤aai le
cheena la,
ale mi le pa m sinsanŋja a
nyo ka ba suniima po,
abe m ŋ̤marisi ŋ̤a ba
zuima po."

¹⁷ Wa ŋ̤man weeni gum du
ayen, "M abe kan ŋ̤man
teeri ba wabaataŋa ale ba
wakaasimaŋa diipo diipo."

¹⁸ Dila nyiŋ la, ba wabaataŋa
a dan nya vonjeka, ku
an poom ŋ̤man magsi ayen
ba nyε kaabka a duisi ba
wabaataŋa a basi.

¹⁹ Dila nyiŋ la, m suaata
Yeezu ziimu ale lo teŋ ate
wa kpi la nyiŋ abe ale soa
ate ti baga a jo "Welensa
Yegayegaka Jigini" ale ge kan
chali yøgsum.

²⁰ Gatta kpieŋ kaai ate ba
jam pa lik døkku nɔanni la
a yaa lagi kama ate ti va
ka siuk kuui ale vua la a jo
dula. Yeezu abe pa ka wa
dek nyiŋka tagri jigi dila a te
tama.

²¹ Ti be ta ka Puusika
Yenni kpagi kpeeni nna
yegayega ate wa a nya
Naawen Yenni zuk.

²² Ni be basi ate ti forisi
paari Naawen ale sunum

yuarisima ale siak kaai ate ti seba chak ayen ti ale ta siaka ale jaab waai la sum ka wensie. Ti forisi paari wa ale suniima ɳaai ate Yeezu sugri ate popola kan ɳman a daani ti la. Ti forisi paari wa ale nyij sii ate ba pa nya buui ale kan ta danṭa a so si la.

²³ Ni basi ate ti ɳmasi yik nalimnyiini ti yiila ɳaai ate ti ta la, dii nyij la, ti baga a ta siaka kama ayen Naawen ale pe ayen wa nyε dii la wa le nyε kama.

²⁴ Ni basi ate ti ta chaab wie, a maari chaab ate ku basi ate ti ta yaalika ale nuruba a tom tuimmaŋsa.

²⁵ Ni kan basi ate ti basi chaab tuka ase nuruba ba gela ale kasim a nyε dii la. Alege ni basi ate ti a denſi chaab kpa nalimnyiini a gum du, ase ni ale nya ale da dii danni ate ti Nyɔnɔwa le jam la a moata kama la.

²⁶ Dii nyij la, kaab ka choa a ɳman karo ayen ka duisi ti wabaataŋa a basi ase ti nin potim seba alege kasim a tom wabaata a cheŋ alege seba ayen ti wom wensienja kama.

²⁷ Alege baai ale kan siak Naawen noai la, bala be a limsi ale yɔgsum, buusa ɳaai ale ɳa jam la, ale bolimŋiak kaai le bu de ba la.

²⁸ Nuru waai abe ale a zeri Moosis Sinsanŋa ale a weeni dii la, ba dan bo wa buusa ale seeroba baye a yaase seero bɔari ate wa lo, ba deri a ko wa kama. Ba bola kan ta jiirim ale maga dek me la ale wa.

²⁹ Dila nyij la, waai abe ale potim a zeri Naawen noai la, ku a sak ase wa an pa ka Naawen Biika chim ka nuru la, wa pa Biika ziimu buui ale duisi nuru wala wabaataŋa a basi la chim ka wakayiok, wa a le ka Naawen Chiika waai ale va niauŋ nyij a nyε wamanjsa a te nuruba la. Nama be poli nya nuru wala choa waalika le ka soa dii a magsi wa nya la.

³⁰ Tama dek be seba ayen Naawen ale weeni nna. Ti be seba wa ale ka dii la kama, wa weeni ayen, "Ku ka mi wari ate m nyε wari tuni baai ale a tom biem tuima la. M be le nyε kama." Ti be seba waai me abe ale weeni ayen, "Nyɔnɔwa le bo wa nuruma buusa la" kama.

³¹ Ku le pagra ka nna yegayega ase Naawen waai ale vua la a nin weeni ayen wa le te fu waalika.

³² Ni teeri ku ale jam ka dii ni jigi la. Va ɳala po ate ni tagri va Naawen la, ni nam ka wie nna yegayega po alege, ni an jam te ninammu siuk ate bu baga ni.

³³ Da dii dai nuru nyiem ale yik ni a ta nyini peelim a le ni, a nyε ate ni a nam. Da dii dai me ni nyiem gomsi ka ni dek ayen ni pa ni dek a gum baai ate nuruba a nyε ba dila la po.

³⁴ Ni maa jam ta jiirim ale nuru baai ate ba yik lik la kama. Nuruba be ale tuesi ni jaab buuri meena la, ni diem ta supeentik kama a dun ni sue. Dii nyij la, ni jam seba

kama ayen ni ta ɣanta kama ate ba gaam bala nalinnyiini. Ba be kasim boro ka dila taam wuu.

³⁵ Dila nyij la, ni be yik ni dek nalinnyiini wieŋa de po dii nyij la, ku ta ka tiirim kpiem cheena.

³⁶ Ku a fe kama ayen ni ta chichiiba ate ni baga tom Naawen ale a yaali dii la ate ni nya wa ale pe ayen wa le nyε dii a te ni la.

³⁷ Boan nyijŋa, Naawen Gbanjka weeni ayen,
“Ku kan beni gaam taam,
ale ge ate waai le wa jam
la a jamu,
wa kan beni.

³⁸ Mi wayɔrisima nyamma le
ta siaka kama ate ba
vuuk.

Alege, ba wanyi a dan
nyini mi ɣaaŋ a
ɣmani,
m sui kan peenti ale
wa.”

³⁹ Alege tama daa baai ale a
ɣmani wa ɣaaŋ a yaa cheŋ
a be siuku po la. Ti ka baai
ale ta siaka ale wa a yaa nya
varibasika la.

11

¹ Siaka ka wari dii ate nuru
ta yiila ale seba chak me
ayen di sum ka wensie a
yaase di le sum nyε alege, wa
an baga a nya wann deema
la.

² Ku jam ka ba siaka nyij
ate Naawen jam basi ate dila
po dila po demma seba ayen
wa sui peenti ale ba kama.

³ Ka siaka ale soa ate ti
seba ayen ka Naawen ale
biisi a yaa nyε wenŋmazuk
ale tɛŋ ale ɣanta baai meena

wuu ale bo ba po la. Dila
nyij ate ti baga a nya ɣanta
baai ale boro nna la. Ti be an
baga a nya ɣanta baai ate wa
pa nyε ɣantaŋa de meena la.

⁴ Ku jam ka siaka nyij ale
soa ate Abil jam te Naawen
kaab manj a gaam Keen ale
jam pa jaab buui me a
nyε kaabka la. Be ka Abil
siaka de nyij abe ale soa
ate Naawen sui peenti ale
wa ayen wa ka wayɔrisima
nyɔnɔ. Ti seba nyaku de
kama dii nyij la, Naawen
dek sui jam peenti ka nalinnyiini
ale wa tiirimu. Be ka
wa siaka de nyij ale soa me
ate ti a wi wa yonni jinla ase
wa diem vua kama la.

⁵ Ku jam ka siaka nyij
ale soa ate Enok an kpi
la. Naawen jam goanti
nyε kama ate wa yiri jueli
wenŋmazuk ayen wa kan
kpi. Nuru abe an jam baga
a nya wa. Naawen Gbanjka
abe weeni sak ti kama ayen
wa nyε ate ka Naawen sui
peenti ale wa ale ge ate wa
yaa pa wa a ta jueli la.

⁶ Nuru waai karo a baga a
nyε ate Naawen sui a peenti
ale wa alege kula nyɔnɔwa
a ka siaka ale wa. Dii nyij
la, waai ale pa wa dek a te
Naawen la, ku a fe kama
ayen wa ta siaka ayen wa
boro kama. Wa be a te baai
ale a gisi wa la ka tiirim.

⁷ Ku be jam ka siaka me
nyij ale soa ate Nowa baga
wom Naawen ale jam kaam
wa a magsi chaab ale wie
ɣaai le ɣa nyε chum diipo
la. Wa siaka nyij ale soa

ate wa jam lagi tue wom, a yaa nyę ḥaaruṇ ayen wa vari wa ale wa dökdemma meena a basi. Wa siaka de nyij abe ale soa ate nurubiik ṭenzuk de a jam nya chivie, ale ge ate Naawen wi wa ayen wayɔrisima nyɔnɔ.

⁸ Ku jam ka siaka nyij ale soa ate Abraham zuli Naawen noai a nyini chen ṭej kaai ate Naawen jam pe ayen wa le pa te wa la. Abraham yaa basi wa ṭejka a yaa nyini a chen alege poom ze juijui dek chekki ate wa jam a chen la.

⁹ Siaka de nyij ate wa jam bo ṭej kaai ate Naawen pe ayen wa le pa te wa la. Wa jam bo ka po ase ka nichaano la. Wa ale wa dökdemma jam a goa ka viita po ase Aizik ale Jekob ate Naawen jam pe ale ba ate ba me jam bo viita po dii la.

¹⁰ Dii nyij la, Abraham jam a limsi ayen wa jo ka wenjma Zuk yeri ḥaaai ate Naawen se te wa la. Yeenja de kan maari a lo.

¹¹⁻¹² Ku jam ka siaka nyij ale soa ate Abraham, waai ale jam kpaṇ nna yegayega a mɔata kum la, a te wa powa Saara, waai me ale jam kpaṇ nna yegayega a gaam biam taam la puuk. Dii nyij la, Abraham jam ta siaka kama ayen Naawen ale jam pe ayen wa le nyę dii a te wa la, wa le nyę kama. Abraham be jam sum nya ka ḥaaṇbisa a piisi nna yegayega ase chijnmarisana la, ale piisi me nna ase beli tambusuṇ tintanfila la.

Nuru an poom baga a chiini ba.

¹³ Nyaba de meena ate m biisi ba wie la kpi kama ale ba siaka alege ba an tuesi ḥanta baai ate Naawen pe ayen wa le te ba la. Alege siaka nyij ba nya kama ayen ḥanta dua ka jigi nna niŋniŋa ate ba jam a nyę ase ba jam paari ku jigini kama la. Ba be jam siak kama ayen ba ka nicham ṭenzuk de. Ba yenni dek abe bo ka jigi yonj.

¹⁴ Nuru baai abe ale a poli ase nna la, bala chaab a sak kama ayen ba kasim a gisi ka ba dek ṭej ayen ba kali.

¹⁵ Ba be dan kasim a poli ka ṭej kaai ate ba pa basi ḥaaṇ la wie, ba ta siuk kama a pilim a ḥmani?

¹⁶ Aawo, wanni ale, ba kasim a yaali ale ka nin-muna ṭej kaai ale gaam ba ṭejka la. Daa jigi yonjɔa, ṭenzuk de, ka wenjma Zuk ale la. Dila nyij la, chivie ka Naawen ale ba ale wi wa ayen ba Naawenya. Dii nyij la, Naawen se ka yeri te ba.

¹⁷⁻¹⁸ Aizik nyiini jam ale Abraham biik. Naawen yaa jam weeni Abraham ayen, "Fi le va ka Aizik nyij a nya ḥaaṇbisa ate fi yonni kasim boro taam wuu, ase m le poom pe dii ale fu la." Alege, ku ḥaaṇnyij ate Naawen yaa weeni Abraham ayen, wa ko wa biika de a nyę kaabka a te wa, Naawen. Alege, Naawen ale jam pe dii ale Abraham ayen wa le nya biik la, ku sum chim wensie. Wa me yaa siak ayen wa ko

biika de a te wa. Naawen jam weeni nna, kama ayen wa nyę Abraham siaka ale wa a nya.

¹⁹ Abraham be jam ta siaka kama ayen Naawen baga a nak nuruba kama a yiri kum po. Dila nyiŋ la, daam dan ka ku wensienja jigini, ti baga a weeni kama ayen Abraham ḥman tuesi Aizik ka kum nisima po.

²⁰ Ku jam ka siaka nyiŋ ale soa ate Aizik weeni ayen chum da dii dai, Jekob ale iissę le nya niaka kama.

²¹ Ku jam ka siaka ale basi ate Jekob te Josefi nidoabilisaŋa wanyiwanyi niaka ale ge kpi. Wa jam pa ka wa tachekka a chogsi wa dek a yiri kali wa gaduoku zuk a yaa puusi Naawen a te ba niaka.

²² Ku jam ka siaka nyiŋ ale soa ate diipo ate Josefi a jam moata kum la wa biisi magsi chaab ale diipo ate Izirali demma ale jam basi Ejipiti ḥenka abe ba kuli la. Wa jam maa weeni ba le ba nyę wa dii ase wa nin kpi ate Izirali demma basi Ejipiti a kuli la.

²³ Ku jam ka siaka ale basi ate Moosis kowa ale wa mawa ale biak wa la, a pa wa suk ate ku paari chiisa sita. Ba ale jam nya ale biika ka bimanj la, yogsum jam ka ba ate ba zeri Ejipiti Naawa sinsanŋa.

²⁴ Ku be jam ka siaka ale soa ate biika Moosis ale ga chim nueri la, wa zeri ayen wa daa Ejipiti Naawa le biga.

²⁵ Wa jam a yaali ayen ka wa dan maa nam ale Naawen nuruma a zunchoŋ gaam wa nin de masim ale biem alege ku kan beni.

²⁶ Wa jam poli kama ayen fi dan nya chivie Kirisitawa, waai ate Naawen le tom ate wa jam la nyiŋ, a zunchoŋ ka nna yegayega a gaam Ejipiti jigsika meena. Wa jam a poli dila kama dii nyiŋ la, wa nina jam muni ale ka tiirim buui ate wa le nya la.

²⁷ Ku jam ka siaka ale soa ate Moosis basi Ejipiti ḥenka alege yogsum an jam yik wa ale naawa supuurimu. Wa kasim jam ta popola ale siaka kama ale Naawen, waai ate nurubiik an baga nya wa la.

²⁸ Ku jam ka siaka ale soa ate wa weeni nuruma ayen ba nyę Gaambasika Tigin ḥandiintanja abe ba pa ziimu a misimisi diinajra noanja ate sabiilo, waai ale a ko nuruba la a dan jam, wa kan ko nidoabili sii ate Izirali demma linj biak la.

²⁹ Ku jam ka siaka ale soa ate Izirali demma a baga va beli dii ate ba a wi ayen Nyamonuŋ la a cheŋ taam jueli nna ase ba jam a tabi ka ḥen kosik zuk alege daa nyiam po la. Ejipiti demma ale jam tomsi ayen ba maa va taam la, nyiamu yaa deri chali jam lim ba a basi du.

³⁰ Ku jam ka siaka ale soa ate Jeriko ḥenka siaka ate ba se gilim ka la a lo. Izirali demma jam cheŋ gilim ka,

ka daa ḥayopoi ale ge ate ka lo.

³¹ Ku jam ka siaka nyij ale soa ate Arayab, waai ale jam ka nidoa yaalido nna yegayega la, an jam maa kpi ale baai ale jam kan siak a te Naawen noai la. Dii nyij la, wala ale jam vari nuru baai ate Izirali demma jam tom ayen ba ga nak nya ba dachaasanja, Jeriko demma la, a basi.

³² M be le ḥman biisi ka wana ale wana wariya? M te baga a biisi nuruba ba chaab wie kama, ase mbala meena ate m biisi la, alege nyij ḥman karo ate m le nyε dila. Alege ba chaab boro kama ase Gidiyon ale Barak ale Samson ale Jepeta ale Deevid ale Samuel ale Naawen biisiteeroma la.

³³ Be ka siaka nyij ate nyaba de meena a nyε kpalijsa ale teñsa a nak de, a fe ate wensie boro, a nya Naawen ale pe ale ba ayen ba le nya dii la, a nyε ate gbenjma a baga ligi ḥa noa,

³⁴ a kpimsi bolim kpeenta, a chali liisi gebi woj sii ate ba jam ayen ba pa ko ba la. Ba jam wobsa kama alege tulim nya pagrim. Ba jam ta pagrim ka nna yegayega tugurisa po a yaa nak satεnjsa sojiba de.

³⁵ Nipooba gela baai ale ta siaka la nyij ale soa ate ba mabisba ba gela baai ale kpi la a yaa yiri kum po.

Ba gela me a jam zeri kama ayen nuruba kan basi ba namsika alege siak ayen

ba namsi ba a ko, ayen ku basi ate ba yiri kum po a ta nyuvuri maŋ.

³⁶ Nuruba jam nyε ba gela me a la, a miiri ba, a pa choarima bobo ba a ta ba ga lik.

³⁷ Ba gela me, ba yuk ba ale tana, a pa gebisa a gebi ba buye, a pa gebi wojsa a ko ba gela me. Ba gela me a jam a jo ka piisa ale bua gbanjsa, ba gela me a jam chim ka ḥanjagsa nna yegayega, nuruba namsi ba gela a te ba tuom.

³⁸ Ku an poom ḥman magsi ayen teñzuk de demma a ḥman ta nuruma de chaab ba sunsuŋja. Ba kasim jam bo ka sagini po a nyiem cheŋ a basi du, nna ase nicham la. Ba jam maa bo ka guuta zuima, ale pina vie po, ale maari a goa vie po me.

³⁹ Nyaba de meena siaka nyij abe ale soa ate Naawen jam weeni ayen wa sui peenti ale ba kama alege, ba an jam nya Naawen ale jam pe ayen ba le nya jaab buui la.

⁴⁰ Dii nyij la, Naawen daam poom poli ayen wa nyε ka wamanj ate di gaam dila a te ti. Wa be poli kama ayen wa kan nyε ate nuru bala kan ta kaasunja, ase ka wa nin pa tama me a gum chaab ale bala, ale wa yaa nyε dila.

12

¹ Dila nyij la ti baga a weeni kama ayen, nyaba de

meena a sak ti kama ayen baai ale ta siaka la, ku a te Naawen ka supeentik. Dila nyij la, ni basi ate ti chim nuru baai ale a chali chala la. Dila a sak kama ayen ku a fe kama ayen wie ḥaaai meena, ase biem dek ale bobti tara nna keŋkeŋ la, ale basi ate ti kan baga a chali nwulinwuli la, ti yuk ḥaaai basi abe ti a chali chala ḥaaai ate Naawen ayen ti a chali la ale chichiiba,

² a kasim a nya Yeezu waai nyij ate ti siaka kasim boro a ta nyini ku piilimka po a ta a chen taam wuu la. Masim buui ate wa jam a limsi ayen wa nya la ale jam soa ate wa nam jabarimu zuk. Wa an jam poom pa chivie ḥaaai ate wa le nya jabarimu zuk la a chim wariya. Yøgyøgla de wa be kala ka Naawen juga gen, zula nyaka jigini.

³ Nama dek abe poli nya dii meena ale nyø wa jigi la. Wabaata nyam jam kisi wa ka nna yegayega, a nyø gaasa me wa jigi. Alege wa jam ta chichiiba kama nalimnyiini. Ni be poli nyaku de nya ate ku basi ate nama me ta chichiiba ate yøgsum kan nyø ate nyiñworuk yik ni.

⁴ Boan nyiñña, ni ale diem boro a nyø kpaliŋka ale biem la, ni an diem kpalm paari jujui ate ni le kpi la.

⁵ Nama banj Naawen ale biisi dii ayen ku deñsi ni kpa ni ale ka wa bisa nyij la? Wa weeni ayen,

"M biiga, kan pa ku chim

gbeera ase fi nin nyø wari kaasi ate Nyɔnɔwa sak fu yam maga dega.

Yaase fi basi ate fi su kaasi ase wa ale a tɔarin fu.

⁶ Dii nyij la, Nyɔnɔwa Naawen a sak waai ate wa ta yaalika ale wa la kama, ale a te wa waalika me waai ate wa a wi wa ayen wa biik la."

⁷ Ninam dan jam ni jigi, ni yik ni dek a nam ale bu a sak ni ka yam. Ni ninammu a sak kama ayen Naawen a nyø ni ase ka wa bisa la. Biik boro ate wa ko kan te wa waalika?

⁸ Ni be dan kan a nya waalika ase wa bisa ja meena la, ku a sak ase ni sum daa wa bisa la. Ku a sak ase ni poom ze waai dek ale ka ni ko la.

⁹ Ase ti ale ta ti koma nna, ba a te ti waalika kama alege ti a zuli ba kama. Ti be dan pa ti dek a te ba dila, ti be le pa ti dek a te ti kowa waai ale bo wenjumazuk la ate ku soa ka se ate ti boro?

¹⁰ Tama koma be ka nurubisa. Ba be a te waalika kama a magsi chaab ale ba dek ale poli dii ayen ku magsi ti kaasunku la. Waalika de a nyiem be kan beni. Alege Naawen a te ti waalika kama ayen ku ta nalim jam ti jigi ate ti maa ta welensa ase wa ale ka dii la.

¹¹ Diipo ate ti nyiem nya waalika la, dila powa ti sue a kaasi kama, ḥaa kan peenti. Alege ti dan siak a te wa, ku a nyø ase ka tiib ale a yoani

yoana la. Ase tiimu ale a yoani yoana la, waalika me a te ti ka yoana. Yoanaŋa de abe ale masim boka ale wayɔrisima tuima.

¹² Dila nyiŋ la, mi a weeni ni kama ayen, ni be zak ni nisimaŋa sii ale jiak la wein, abe ni basi ate ni dunajaŋa ale gbariŋ la, a ta pagrim.

¹³ Ni yuarisi suitaŋa ate naŋ kaai ale a dugsi la a kan deri kpi alege ka nya nyiŋyøgsa.

¹⁴ Ni pii nyiŋ ate ni ta nyε masik ale waai meena, abe ni welema dii nyiŋ la, waai ale kan welema la, an baga a boro ale Naawenya.

¹⁵ Ni kpesi ni dek ate ni wanyi me la a kan jogi Naawen niauŋku abe ni wanyi me la a kan chim tituak a pa bu yaamu chogsitii boro ale Naawenya.

¹⁶ abe ni wanyi me a kan ta nyε kaai ale kan nala ase Iiso nyeka choawa la. Wala jam ale wa kowa bikpagi. Iiso yaa pa kpaŋtana deka a daŋandiinta de bunyi dekki ate ku yaa sak ayen wa ŋman daa bikpagiya. Nyeka de choa abe jam ta ka kaasun a jam ba kisitaŋa wieŋa po.

¹⁷ Alege nama seba kama ayen ku ŋaaŋnyiŋ, wa yaa ŋman jam a yaali ayen wa tuesi ka niak kaai ate wa kowa ayen wa te la, alege wa kowa jam yiak wa ayen wa ga nakpiak. Iiso a kum kama a pii nyiŋ a nyε ayen wa tagri wa ale nyε dii la, alege wa an ŋman jam baga a nyε dila.

¹⁸ Mi a weeni nyaŋa de meena kama boan nyiŋja, nama an jam ase Izirali demma ale jam jam dii la. Ni an jam daa jaab waai ate nuru baga a tiri wa ase Sinaai Guuku ale ku bolimŋiaka ale a de la, ale legini nna kpito la, ale vapaŋrika,

¹⁹ ale damunij ale kasim a kum nna yegayega ale lueluku ale a kaari la. Nuruma ale ga wom lueluku la, ba yaa saalim ayen ba kan ŋman a yaali ayen ba wom wari di choa,

²⁰ dii nyiŋ la weeni kaai ale jam weeni ayen, "Dun a dan poom tiri guuku, ku a fe kama ayen ba pa tana a yuk ka ko." Weenika de jam pagra kama te ba.

²¹ Moosis ale jam nya nyaŋa de meena la, ku jam pagra ka nna yegayega ate wa weeni ayen, "Yøgsum ale ta mu ate m nyiŋ a gok."

²² Alege nama ate mi a weeni ayen ni nya, ni goanti jam ka Zayon Guuku ale Naawen waai ale vua la tɛŋka wenŋmazuk Jerusalemoa ase tɛŋzuk de Jerusalemoa la, ale sabiilo baai ale piisi nna yegayega la,

²³ ale Naawen bisii ate wa liŋ biak la tigsika po kaai ale ka supeentik tigsika la jigi. Bisanya de yue ale ŋmarisi bo wenŋmazuk. Ni jam ka Naawen waai ale a bo nurubilik meena buusa la jigi. Ni chiisaŋa jam gum jaab ale ka nuru baai ale kan ta kaasun

la, chiisa.

²⁴ Ni jam ka Yeezu jigi. Ka wala ale zaani tama ale Naawen ale nye noayen paalika la sunsunj. Ni be jam ka ziim buui ale a sugri ni biemu a basi la jigi. Ziimu de abe a sak ti ka wamaqsa yegayega a gaam Abil dunjka ziimu, ale a sak ti wie jaai la.

²⁵ Ni be kpesi ni dek ate ni kan zeri Naawen ale a biisi dii la womka. Tama be ale nye ka se a baga chali be waai ale a biisi ate ku nyini wenjumazuk la jigi ase ti nin zeri wa?

²⁶ Dila powa wa ale biisi la, ku jam choa teŋka meena kama. Alege yøgyøgla de, wa pe kama ayen, "M le choa ka teŋka a ḥman gum du. Be daa teŋka nyiini ate m le choa, m le choa ka teŋka ale wenjumazuk meena a maa gum du".

²⁷ Wa ale weeni dii ayen, "M le ḥman la", a nyini ka peelim a sak ayen choaka de a sak kama ayen jaab buuri meena ate Naawen nye la le choa kama a voori, ate ḥanta baai meena ale a choa alege kan voori la, a zaani.

²⁸ Ni be basi ate ti te Naawen jiam dii nyin la, wa te ti ka teŋ kaai ate ti le chim nalima la. Teŋka de abe kan maa choa a voori. Dila nyin la, ni be basi ate ti nye wa jiam abe ti a te wa zula ḥjaai le ḥja basi ate wa sui peentila, abe ti a chali yøgsum ale wa,

²⁹ dii nyin la, ti Naawenni a nye ase ka bolim la, ate bu

dan de jaab bu de kaasi dii la.

13

¹ Ni kasim ta yaalika ale chaab ase Kirisita bisa la.

² Ni a teeri ate ni siak a tuesi nicham ni yienja. Nuruba gela jam nye dila kama a yaa maa tuesi Naawen sabiiloba alege ze ayen ba ka Naawen sabiiloba.

³ Ni a teeri baai me ale bo likka diina po la wie, ase nama me maa bo ka likka diinaja po ale ba la. Ni a teeri baai me ale a nam la ase nama me maari a nam kama la.

⁴ Ku a fe kama ayen waai a dan yali chora, wa te wa yalika zula. Nidøa me a dan faari nipøk, wa te faarika zula. Ku a fe kama ayen choroba ale pooba ta siaka ale chaab wie po. Naawen le wa bo baai meena nyeboka ale kaasi ate ba a nye kabonṣa la kama.

⁵ Ni kan basi ate ni nyeboka ale ni popola meena a kasim bo ligra yaalika po, alege, ku a fe kama ayen ni basi ate ni sue peenti ale ni ale ta ḥanta baai la. Boan nyiŋja Naawen weeni ayen, "Mi kan basi ni diipo diipo,

M be kan zeri ni diipo diipo."

⁶ Dila nyin la, ni be basi ate ti nyini peelim a weeni ale supeentik ayen,

"Nyønøwa ka mi maaro,
dila nyin m kan chali yøgsumøa.

Be ka wana le baga mu wari a nye?"

7 Ni teeri ni kpaŋŋa baai ale biisi Naawen wannı a sak ni la. Ni poli nya ba nyeboka ale jam ta dii a jam alege ate ba yaa kpi la, ate ni tomsi ba siaka ale jam ka dii la.

8 Yeezu Kirisita ka dila a ta nyini diem ale jinla a ta a cheŋ diipo meena wuu. Wa kan maari a tagri diipo diipo.

9 Ni kan basi ate sinsak kperikaliisa meena tɔgatɔga a nyɛ ate ni basi sumanŋa vaka. Ku nala kama ate ti tuesi Naawen tiirim buui le bu basi ate ti suniimaŋa pagra la. Daa ti nin a va ŋandiinta kisita ale ti suniimaŋa ta pagrimjɑ. Baai ale a va sinsaŋŋa de chaama la, an diem nya maarika ḥa po.

10-13 Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni a nyiem pa ka dunsa ziim a ta jo Wellensa Yegayegaka jigini ayen wa nyɛ kaabka a te wa dek wabaataŋa ale nuruma wabaataŋa. Naawen ale te Juuma Sinsaŋŋa la kan jam a siak ate nuru a ɻobi duŋ sila lantana. Juuma Puusika Yenni tomteerøma a nyiem goanti pa sila a ta nyini ka nuruma boka jigini nakpiaka a ju si. Siuk kula po, nuruba abe ale jam yik Yeezu namsi ko la, wa kummu jam ka kaabka nuruba wabaata nyin. Dila yaa be basi kama ate Naawen yaa soa ba. Yeezu nyɛ dila ka nakpiak. Tama be ta siaka ale kaabka de kama. Dila nyin la, ni basi ate ti nyini nuruma boka jigini nakpiaka ase wa ale nyɛ dii la a maa nya chivie wa nyin.

14 Dii nyin la, tenzuk de daa tɛŋ kaai ate ti le boro taam wuu la, ti ta yiila a limsi ka tɛŋ kaai ate ti le nya chum diipo la.

15 Dila nyin la, ni basi ate ti kasim pa pimpauk ase tama me kaabka la a ta va Yeezu jigi a te Naawen. Pimpauku de, ti pa ka ti noa a weeni ate ku a nyini peelim ayen wa ka ti Nyɔnɔ.

16 Ni kan banj ate ni a tom wamaŋsa a te nuruba abe ni pa ɻanta baai ate ni ta la a chari chaab, dii nyin la, wieŋa de a nyɛ ase ka kaabka la a te Naawen ate wa sui a peenti.

17 Ni a zuli ni kpaŋŋa noa ale di meena wuu ate ba a weeni ni la. Ba kasim a nya ni zuk kama daa meena, dii nyin la, Naawen le bek ba kama ase ba ale a nya ni zuk ate dii ale dii nyɛ la. Ni be dan a te ba zula, ba ba a tom ba tuimanja ale ka supeentik. Kan daa di, ba ba a tom ale ka sukaasima. Dila be kan maari ni.

18 Ni kasim a puusi Naawen a te ti. Tama dek seba chak kama ti popola po ayen ti an nyɛ warì kaasiya, dii nyin la, ti a yaali kama ayen ti kasim a tom a va ku siuku diipo meena wuu.

19 M be a saalim ni ale ka ninmuna ayen, ni puusi Naawen ate wa basi ate m pilim ɻiman jam ni jigi yɔgɔgla.

20-21 Ti Nyɔnɔwa Yeezu waai ale ka Naapeenkpagini la kpi kama, a pa wa dek ziimu a nyɛ ate tama

ale Naawen ta noayen ale chaab. Noayenka de abe kasim boro kama taam wuu ale Naawen waai ale nak wa yiri kum po la. Nyanya de meena nyij, ate Naawen a nyε ate nuruba a boro ale masim. M be a puusi a te wa kama ayen wa le va Yeezu Kirisita nyij a te ni jaab buui meena ate ni a yaali ale ninmuna la ate ni baga a tom wa ale a yaali dii la. Mi a puusi kama ayen wa nyε ate ti meena chim nuru baai chaab ale a nyε ate wa sui a peenti la. Dii nyij la, nyaku de a basi kama ate Yeezu Kirisita a nya zula taam wuu. Ku be nyε dila.

²² M suaata, mi a saalim kama ayen ni lagi tue nal-imnyiini ale chichiiba a wom tuntomika de ate m weeni a denji ni kpa la, dii nyij la, gbanjka de ate m njmarisi a te ni la, an woja gaam taamya.

²³ Mi a yaali ayen m weeni a sak ni kama ayen ba lagi ti suoku Timoti likka dɔk po a basi kama. Wa dan jam nwuli, ate m cheena, m le ta wa maa jam kama.

²⁴ Puusi ni kparŋa meena ale Naawen nuruma meena te ti. Ti suaatarja baai ale nyini Italiya tɛŋka a maa bo ale ti la, a puusi ni.

²⁵ M be njan a saalim ayen te Naawen niaka a bo ale ni meena.

JEEMSI Gban̄ka

¹ Mi, Jeemsi, waai ale ka Naawen ale ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita tomteero la, a puusi nama baai ale ka Yeezu ŋaanviiriba a waan̄ bo tɛŋka meena po la.

² M suaata, ni dan jam nya nyenyaka, ni basi ate ni sue a peenti yegayega.

³ Ni seba ayen ni siaka ale Yeezu a dan baga a zaani nyenyaka de po, ni le baga zaani nyenyaka kama.

⁴ Ni dan baga zaani nyenyaka de po, ku a fe kama ayen ni zaanaŋa de a basi ate ni kan lo. Nyaku de a basi kama ate ni nyeboka a chim nyɛ welen̄, a kan ŋma silim jaabjaabɔa.

⁵ Naawen ta niaka yegayega. Wa kasim pa ka ŋanta nna yegayega a te baai ale a juisi wa la. Dila nyiŋ la, yam a dan posim ni ba gela jigi, ni puusi a te Naawen ale wa le pa yam a te ni.

⁶ Ni dan puusi te wa, ku a fe ate ni ta siaka ale wa abe ni kan ta chichama. Chichama nyɔnɔ a nyɛ ase ka viok ale a fobi beli kpeeni nyiam ate bu a cheŋ niŋ ale ŋaaŋ dii la.

⁷⁻⁸ Ba an baga a lueri wayen̄ waboari po ba tuima jigi ya. Bala chaab kan a poli ayen ba le nya jaab Naawen jigi ya.

⁹ Nama baai ale ka ŋanjagṣa la, ku a fe kama ate ni supeentik, dii nyiŋ la, Naawen pa ni zaani ka niŋ.

¹⁰ Nama baai me ale ka jigsiroba la, ku a fe kama ayen ni basi ate ni supeentik ale Naawen ale pa ni zaani ŋaaŋ la. Ku a fe kama ate ni supeentik dii nyiŋ la, ni a nyɛ ase ka puuta ale kan a beni ale a kpi dii la.

¹¹ Wenbinni a dan jueli ate wentueŋka a moagi yegayega, puutaja a jak kama a yuiri ate ti nalimu me a be. Siuku la po jigsiroma a dan bo ba tuimaŋa po a tom, ba me a kpi kama.

¹² Supeentik bo ka waai ale baga a zaani nyenyaka la jigi. Naawen be puulim kama ayen wa le te nuru wala choa tiirim. Tiirim de ale wa nyuvuri dii ale kan ka kpeglimka la ate wa le pa te baai ale a yaali wa la.

¹³ Ti dan jam nya nyenyaka, ku an magsi ayen ti a weeni ayen ka Naawen ale nyɛ ti a nya. Naawen dek kan nyɛ nuruba a nya. Wabaata me an baga nyɛ wa a nya.

¹⁴ Alege ka ti dek suni-imanja yaalika ale a dari ti ate ti a tom tuimbaata.

¹⁵ Ti dan siak a te ti suni-imanja yaalika, ti a tom ka wabaata tuima. Ti wabaata tuimaŋa abe ale a basi ate ti a kpi.

¹⁶ M dek suaata, ni kan a a paasi chaaba.

¹⁷ Jaab buuri meena ate ti ta ate ba nala la, a nyini

ka Naawen jigi. Wa nyε chiŋmarisaŋa meena a pa si a nyo wenŋmazuk ayen si a nyagsi. Wa kan tagri diipo diipo ase yisintaŋa ale a tagri dii la.

¹⁸ Ku ka Naawen dek yaalika ate wa nyε ti ayen ti chim wa bisa, ate wa yaa pati a zaani jaab buuri meena ate wa nyε la niŋ. Wa a ale nyε dii ayen ti chim wa bisa la ale ti ale va wa wensie wienja la nyij.

¹⁹ M dek suaata, ni a poli wienja de. Ni basi ate ni tueŋa a lagri nalimnyiini ate ni a wom, abe ni kan basi ate ni noa a valima abe ni kan basi ate ni sue a kpabi a puuri ale nuruba me,

²⁰ dii nyij la, ti dan ta supuurim ale nuruba, ti kan va Naawen ale a yaali dii la. Wa a yaali kama ayen ti a tom tuimmaŋsa a te wa.

²¹ Dila nyij ku a fe ate ni pa ni tuimbaataŋa meena a basi abe ni pa ni dek meena a te Naawen abe ni tuesi wa wamaŋsaŋa ḥaaŋi ale ḥaaŋi baga vari ni a basi la. Wa poom pa wa wamaŋsaŋa a nyo ni suniima po kama. Dila nyij ku a fe kama ayen ni a va ḥaaŋi.

²² Ni dan a wom ḥaaŋi ale kan va ḥaaŋi, ni a paasi ka ni dek.

²³ Nuru dan a wom Naawen wienja ale kan va ḥaaŋi, wa a nyε ase ka nuru waai a nyiem ale a nya wa dek nyaasun po dii la.

²⁴ Wa dan nya wa dek nyaasunku po a nueri, ale

basi dula, wa deri a banj wa le poom a neensi dii la kama.

²⁵ Nuru wala choa a nyε se ka waai ale wom Naawen Sinsak maŋsaŋa ale deri banj la. Ku be a fe kama ayen ni kan a nyε dila, dii nyij la, Naawen Sinsak maŋsaŋa a vari ka nuruba a basi. Dila nyij ku a fe kama ayen ni ḥmasi wom ḥaaŋi nalimnyiini abe ni a va ḥaaŋi. Ni dan a nyε dila Naawen le te ni niaka.

²⁶ Nuru waai a dan a poli ayen wa va ka Naawen ale kan yik wa dek wa biik po, wa a paasi ka wa dek. Wa Naawenni vaka ka kinla.

²⁷ Ti Kowa Naawen a yaali kama ayen ti a va wa ale wensie. Dila nyij la ku a magṣi ka ti a maari kpinsii ale pukoga ḥaaŋi ale a nam la, abe ti kan basi ate ṭenka demma tuimbaataŋa a chogsi ti.

2

¹ M suaata, nama baai ale ta siaka ale ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita waai ale ka zula meena nyɔnɔ la, ni kan luk a yaali nuruba ba gela abe ni a basi ba gela.

² Ni dan tigsı chaab ayen ni puusi a te Naawen ate nuruba baye a jam jo ni tigsika jigini, ate ba wanyi a jo jigsiro gatta ale su ligra nifelima ate ḥaaŋi a nyagsi, alege nwala me jo garuk tii ale kan nala,

³ ni dan te jiggsirowa zula nna yegayega a weeni wa ayen, "Nya kali maŋ jigi ale nna." alege weeni jajakka

ayen wa, "Cheŋ ga zaani dennä", a yaase "Kali təŋ",

⁴ nyaku de a sak kama ayen ni a bo ka nuruba buusa dii nyiŋ la, ni popolaŋa ka popola baata, ku an nala ate ni a luk chaaba.

⁵ M dek suaata, ni wom de. Naawen lueri ka baai ate teŋzuk de nuruma a poli ayen ba ka ḥanjagsa la ayen ba jigs ale ba siaka ale Naawen, abe ba de Naawen naam buui ate wa puulim ayen wa pa a te baai ale a yaali wa la.

⁶ Nama a nyε ḥanjagsa ase ba daa nuruba la alege a zuli jigsiroba baai ale a basi ate ni a nya ninam ale a dari ni a ta a cher boteerøba nin la.

⁷ Bala ale biisi a kaasi yoi maŋ kaai ate Naawen a te ni la.

⁸ Ni dan a va Naawen Naamu sinsak ḥaaai ate ba ḥamarisi Naawen Gbaŋka po la nalimnyiini ayen ni a yaali chaab ase ni dek la, dila ale nala.

⁹ Ni dan luk a yaali nuruba ba gela ale kan yaali ba gela, dila an nala. Kula nyɔnɔwa a tom ka wa biok. Naawen Sinsanŋa abe le bek wa kama

¹⁰ dii nyiŋ la, waai a dan va wa sinsanŋa meena alege jam kaasi dinyi wa kaasi ka ḥa meena.

¹¹ Naawen a weeni sak ni kama ayen ni kan a nyε kabonjsa. Ni dan kan nyε kabonjsa alege a ko nuru, ni diem nyε Naawen Sinsanŋa kaasi kama.

¹²⁻¹³ Ku a fe kama ayen ti boro abe ti a poli ayen ti ka nuru baai ate Naawen le pa wa sinsak ḥaaai ale a vari nuruba a basi la, a bo ti buusa. Tama be dan kan basi ate ti boka a nyε se dila la, Naawen kan ta jiirim ale ti dii nyiŋ la, ti an jam ta jiirim ale ti vaanchaaba. Jiirim nyɔnɔ kan chali yɔgsum ale Naawen buusa boka.

¹⁴ M suaata, nuru waai a dan weeni ayen wa ta siaka ale Yeezu alege kan tom tuimmaŋsa wa siaka nyiini an baga vari wa a basi,

¹⁵⁻¹⁷ ase ni wanyi nin kan ta garuk a jo yaase ḥandiinta a de, ate ni wanyi yaa nya wa a weeni wa ayen, "Naawen ale te fu garuk ale ḥandiinta," alege kan poom a poli nuruwa ale a yaali fi maarika dii la, fi siaka ale Yeezu nyuenta ale boa? Dii nyiŋ la waai a dan ta siaka ale Yeezu ale kan tom tuimmaŋsa ku a sak se siak kala choa kpi kama la. Ka, ka kiriya.

¹⁸ Alege waai ale weeni ayen, "Nuru wanyi ale a ta siaka, ale wa choa a tom tuimmaŋsa." Mi ale weeni wa ayen, "Sagi mu nuru waai ale ta siaka ale Yeezu alege kan tom tuimmaŋsa la. Mi ale tom tuimmaŋsa a sak nuruwa ayen mi ta siaka ale Yeezu kama."

¹⁹ Fi ta siaka ayen Naawen ka dinyi dekki a boro? Kula ka wensie. Chichiribaataŋa me a ta siaka kama ayen Naawen ka dinyi dekki a

boro. Si a chali wa yøgsum me kama.

²⁰ Ni basi ate m weeni sak ni ayen ni ka betta, boan nyinjña, waai a dan ta siaka ale Yeezu alege kan tom tuimmaŋsa, wa siaka kiri ale boa?

²¹ Ni basi ate ti teeri ti kokpienka waai ale jam boro ate ba a wi ayen Abraham la wie. Naawen jam wi wa kama ayen wayorisima nyønø. Wa yaa jam weeni wa ayen wa yik wa biika Aizik a ta cheŋ juijui ate ba a kaab la a ko te wa. Wa ale weeni wa dila la, kuna beni ya alege ate Abraham siak ayen wa ko wa te wa.

²² Abraham siaka ale wa tuimmaŋsa a jam ka bunyi dekki. Wa ale nyønø dii la a sak ti kama ayen wa sum ta siaka ale Naawen kama.

²³ Wie ḥaaŋate ba ḥamarisi gbanjka po la, ka wensie. Ba ḥamarisi weeni ayen Abraham ta siaka kama ale Naawen. Ka dila nyinj ale soa ate Naawen a wi wa ayen wayorisima nyønø ale wa doa la.

²⁴ Yøgyøglə de ni be basi ate m weeni sak ni ayen ku a fe kama ayen waai ale ta siaka ale Naawen la a tom ka tuimmaŋsa. Be daa wa siaka nyini ale basi ate wa a chim wayorisima nyønø, ka wa nyeka.

²⁵ Nipøk ale jam boro ate ba a wi wa ayen Arayab. Wa jam ka nidoa yaalik nna yegayega. Nuruba yaa jam nyini Izirali tøŋka po a cheŋ ayen ba mak nya ba

dachaasanya Jeriko demma. Ba ale jam la, Arayab yaa jam maari ba ate ba nya siuk a chali be. Wa nye manjka de ale basi ate Naawen basi ate wa nya varibasika ase Abraham nye manjka ale basi ate wa nya varibasika dii la.

²⁶ Ni basi ate m ḥman weeni sak ni ayen, ase nuru chiik a dan kan bo wa jigi ya, wa daa jaab vuuwa. Waai abe dan ta siaka ale Naawen alege kan tom tuimmaŋsa, wa siaka daa siak vuuwa, ka kpi kama.

3

¹ M suaata, ni seba ayen Naawen le jam a bo tama baai ale ka sagroba la buusa a gaam ti sua tintila. Ka dila ale soa ate ku a fe ayen ni kan piisi a chim sagroba.

² Ti meena a kasim a nyø wie a kaasi kama. Nuru a dan kan nyø wie a kaasi wa biik po, wa ka nuru manj nna yegayega ale baga wa dek me a yik nalimnyiini.

³ Nuruba nyiem a pa ka wusuma nɔbansa a su ḥja noa po ate ḥja baga siak ba noa a va ba a cheŋ juijui meena ate ba a yaali la.

⁴ Ni a poli ḥaarun kpiong kuui ale bo nyiam po ate vioku a fobi ku ate ku a chali nyiam zuk nna yegayega la. ḥhaarunku damdoma a baga a pa do fiik kama a nyø ate ḥhaarunku a cheŋ juijui meena ate ba a yaali ayen ku cheŋ la.

⁵ Ku ka dila ale nuru biik giŋgelunj kuui ale kan soa dii alege a biisi kanjanta wie la.

Ni be ɻman poli nya ase bolim magdega ale baga de sagi kpeeni dii la.

⁶ Nuru gingelunj a nyε se ka bolim la. Ku ka bolim buui ale nyini Sitaana jigi a baga ju tεŋka meena la. Gingelunju de abe le baga kaasi ti nyuvunni ti nyeka meena po ale bolim buui ale a nyini bolim buui ale kan maara kpimsi la jigini.

⁷ Nuruba a baga balinj dunjsa ale nuinsa ale wiiga ale nyiam po ɻanta alege

⁸ waai karo a diem baga a balinj wa gingelunja. Ti gingelunjtana ka ɻjan baata nna yegayega ate ti an baga a yik ti. Ti a nyε se ka choŋ pagrik la.

⁹ Ti ta ti a biisi a pak Naawen ale a le ti vaan-chaab baai ate Naawen a nyε ate ba a neensi wa dek la.

¹⁰ Ti pa ka noa dila a pak Naawen ale ɻman pa noa dila degadega a le nuruba. M suaata, dii ate ti a nyε la an nala.

¹¹ Ni seba ayen vili yen nyiam an baga a masa ale a tua.

¹² M suaata, nama diem nya kinjkanj ale ka yoani chaama yaase gaab ale bu yoani kinjkama yaase nya buui ale ta yesa la a baga a chim nya nyuimoa?

¹³ Nuru wanyi a bo ni po a ta yammoa? Wa basi ate wa boka ale wa tuimmaŋsaja a sak nuruba ayen wa ka yam nyɔnɔ, alege ka kanjanta me.

¹⁴ Alege ni dan ta nyuri ale popo soblum ale chim butuom nyam, ni kan a nak

kuusa a velim ayen ni ka wensie yammoa.

¹⁵ Yammu de choa an nyini Naawen jigi ya, bu nyini ka nuru biik ale chichiribaata jigi.

¹⁶ Juijui meena ate nuruba a dan boro ate ba ta nyuri ale butuom ba nyiem kasim ta ka chaab ale a tom wabaata tuima meena nna tɔgatɔga.

¹⁷ Nuru waai ate Naawen a pa wa yam weleŋka a te wa la, kan nyε kpaliŋsa, wa a yik ka wa dek, wa kan zeri nuruba noa, wa ka ji-irim nyɔnɔ, wa a tom ka tuimmaŋsaja, ale kan lugi, ale chim nuru peeluk nalinnyi-ini.

¹⁸ Nuru waai ale a nyε ate nuruba a boro ale suyɔgini ale chaab la, ku a nyε ase nuru wala choa a bori ka suyɔgini ale ge a che wayɔrisima yaase wamaŋsa la.

4

¹ Ka boa ale soa ate nama kasim a kpalmi chaab ale ta daanika ale chaaba? Ni a kpalmi chaab ka ni dek ale a yaali dii la nyin.

² Ni a yaali ɻanta, alege ni kan nya ba. Ka dila ale soa ate ni a ko nuruba. Ni kasim a yaali ka ni vaan-chaab ɻanta, alege ni an baga a nya ba. Ka dila ale soa ate ni kasim a kpalmi chaab la. Ni le kan puusi a bek Naawen ayen wa pa te ni la nyin ale soa ate ni kan nya ba.

³ Ni ka popola yuarisima ale ɻanta baai ate ni puusi

a bek ayen wa pa te ni la. Ka ni dek popola baataja yaalika nyij ate ni a bek Naawen. Ka dila ale soa ate wa kan pa a te ni.

⁴ Nama baai ale kan a va wensienja la, ni ze ayen nuru waai a dan va tɛnzuk masimu siutaŋa, wa ka Naawen dachiaga? Dila nyij la nuru waai a dan va tɛnzuk masimu siutaŋa, ku a sak wa ale ka nuru waai choa la kama.

⁵ Ni kan a poli ayen ba le ɿmarisi dii Naawen Gbanjka po la, ka kinla. Ba ɿmarisi weeni ayen, "Chiik kaai ate Naawen a pa nyo ti nyinsaŋa po la, kasim a yaali ka ɿjanta."

⁶ Alege niak kaai ate Naawen pa te ti la, a pagra gaam chiik kaai ate wa pa nyo ti po la kama. Ba ɿman ɿmarisi Naawen Gbanjka po a weeni ayen, "Wa a niak baai ale kan ta kanjanta la kama alege kasim ta chaab ale baai ale a nak ba kuusa la."

⁷ Dila nyij la ni pa ni dek meena a te Naawen abe ni zeri Velinvendika ate wa nyini ni jigi a chali be.

⁸ Ni forisi paari Naawen ate wa me forisi paari ni. Nama baai ale ką tuimbaata nyam la, ni nari ni nisima ale waba tii ate ni a nye la po. Nama baai ale ka popola buye nyam la, ni sugri ni popola tɔgatɔga ɿjaa ale bo ni suniima po la a basi.

⁹ Ni basi ate ni sue kaasi abe ni a kumu. Ni basi ate ni laataŋa me a tagri chim

kumsa, abe ni popeentik a chim sukaasun.

¹⁰ Ni yik ni dek a zuli Naawen ate wa pa ni chim niŋ deeroba.

¹¹ M suaata, ni kan a biisi wabaata wie a te chaaba. Baai ale a biisi wabaata wie a te chaab ale a bo chaab buusa la, bala chaab a biisi ka wabaata wie a te Naawen Sinsanŋa ale a bu ɿja buusa. Nama dan a bu Naawen Sinsanŋa buusa, ku a sak se ni kan va ɿja kama la.

¹² Naawen nyiini ale a te sinsanŋa ale a bu nuruba buusa me. Wala nyiini le baga vari ti a basi, wala nyiini abe le baga a te ti waalika. Ni dan a bu ni suaata buusa, nama a poli ayen ni ka bana?

¹³ Ni ba gela kasim a weeni chaab kama ayen, "Jinla a yaase chum, ti le nyiem a cheŋ tɛŋ ka choa a ga bo dula ate ku paari ase ben la a gerim ate ti nya ligra."

¹⁴ Ni be basi ate m weeni sak ni ayen ni ze chum ale ta dii chiem la. Ni a nye se ka pik la, ka dan boro saliuku, ku kan beni ale ge ate ka ɿman a be.

¹⁵ Ku magsi ka ni a weeni ayen, "Ku dan ka Naawen yaalika, ti le baga a tom ti tuimana."

¹⁶ 16 Yɔgyɔgla de ni ta ka kanjanta ale a nak kuusa. Ni ale a weeni dii la an nala.

¹⁷ Nuru waai ale seba tuimmaŋsa tomka, alege a zeri ɿja tomka la, wa a nye ka wabiok.

5

¹ Jigsioroma, ni wom mi. Ni le jam a namu ka nna yegayega. Dila nyij ku a fe kama ayen ni a yiili abe ni a kum.

² Ni ɻantaja yegayega ate ni ta la, a kaasi kama ate ni gattanja miari me a boro de ti.

³ Ni ligmɔniŋka me a muni kaasi kama. Munika de a sak kama ayen ni nye kaasi kama ate Naawen yaa nya a te ni waalika. Teŋka meena kpegleimka a kan beni ale ge jamu, alege nama kasim kpelisi ni ɻantaja yegayega meena a dueni.

⁴ Ni an tuni nuru baai ale a tom ni tattanja po la. Ni be wom ba funfoblaŋa. Baai ale a che ni ɻantaja ni tattanja po la kumsaŋa a paari Nyɔnɔwa Naawen waai ale ta pagrim meena la kama.

⁵ Ni ta ɻanta meena kama a de masim ale naam. Niiga ale a de a biigi ate ba yik ɣa ko dii la, nama me a de kama a biigi a gomsi ni dek a magsi Naawen buusaŋa.

⁶ Nama a bu ka baai ale kan seba wariwari la buusa ale a ko ba me, alege ba an baga zeri.

⁷ M suaata, ni ta chichiiba a limsi ate ti Nyɔnɔwa a ɣman pilim jamu. Kpaaro a ta ka chichiiba a limsi borika ɣmoruku ale ɣmoruk kuui ale ɣman pa a saŋ la ate wa yaa nye wa ɻantaja a ta jo dɔk.

⁸ Nama me abe ta chichiiba. Ni basi ate ni popola bo jigi yen, dii nyij la da dii ate

ti nyɔnɔwa ayen wa ɣman pilim jam la, a mɔata kama.

⁹ M suaata, ni kan ta funfobla ale chaaba ate Naawen a jam a bu ni buusa. Ku kan beni ale ge ate wa jam bu ni buusa.

¹⁰ M suaata, ni teeri Naawen biisiteerɔma baai ale jam boro dila po a biisi Naawen wienja la. Ni teeri ba le jam ta chichiiba ba ninammu po dii la. Nama me a be ta chichiiba ase bala la.

¹¹ Ba ta supeentik kama yɔgyɔgla, dii nyij la ba nya ba ninammu kama ale chichiiba. Ni teeri nuru wanyi ate ba jam a wi ayen Job, wa me jam nya wa ninammu ale ka chichiiba. Ni be nya Naawen ale jam basi ate wa nya masim ku kpegleimka po dii la. Nyaku de a be a sak kama ayen ti nya Naawen ale ta jiirim ale nuruba ninammu po dii la.

¹² M suaata, dii ale gaamu wie meena la ale nna, ku an nala ate ni a pe wenɣmazuk nyinjña a yaase teŋzuk meena yaase jaab meena. Waai a dan nye wari ate nuru begi wa, ku magsi ka wa weeni ale wensie ayen, "Mm," yaase wa weeni ale wensie ayen, "Aaya." Waai kan a pe ate Naawen a bu mini fu.

¹³ Nuru a bo ni po a nya daanika? Kula nyɔnɔwa puusi a te Naawen. Nuru a ɣman bo ni po me ate wa sui a peenti? Nuru wala me a yi yiila a pagi Naawen.

¹⁴ Nuru a bo ni po a yuagi? Kula Nyɔnɔwa a wi Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la kpaŋŋa ate ba nyɛ kpaam a kpiiri wa zuk ti nyɔnɔwa Yeezu yonni nyinj, abe ba a puusi Naawen a te wa.

¹⁵ Ba dan puusi a te Naawen ale siaka ayen Naawen le nyɛ ate yuarowa nya nyinjyɔgsa, wa le sum basi ate wa nya nyinjyɔgsa kama. Tuim ba tii ate wa tomu la, Naawen le vonj a te wa.

¹⁶ Nyanja de nyinj ni a weeni a sak chaab ni waba tii ate ni nyɛ la abe ni a puusi Naawen a te chaab, ate tuom a dan yik ni abe Naawen tebi ni. Wayɔrisima nyɔnɔ a dan a puusi te Naawen, wa puusaŋa a pagra ka nna yegayega.

¹⁷ Dila po dila po Naawen biisiteerɔwa Elaja a jam ka nurubiik ase tama me la. Wa jam puusi kama ale nin muna a te Naawen ayen ɲmoruk kan ni. Dila nyinj la, ku jam paari ka bena ɣata ale geli, ɲmoruk an jam a niya.

¹⁸ Bena ɣata ale geli, ale jam a taam la, wa yaa a ɲman puusi a te Naawen ayen wa basi ate ɲmoruku ni. Ɲmoruku yaa jam ni nna yegayega ate jaab buuri meena a ɲman a chim.

¹⁹ M suaata, nama wanyi a dan a be wensie siuku po ate ni wanyi a ɲman a yik wa a ta nyini wa biem siuku po a ɲman jamu,

²⁰ kula nyɔnɔwa a vari ka tuimbaata nyɔnɔwa a ta

nyini kum po a nyini. Wa be ɲman nyɛ kama ate Naawen le vonj tuimbaata nyɔnɔwa tuimbaatanja yegayegaka a te wa.

Gbanj Kaai Ate PIITA A LINJ A NjMARISI La

¹ Mi Piita, ka waai ale ka Yeezu Kirisita tuimtomdo la. Mi ale a njmarisi gbanjka de a te nama baai ale bo Pontus ale Galatia, ale Kapadosia, ale Asia, ale Bitiniya la. Ni ka nicham a waan bo tenjsanja de po, Naawen abe lueri ni a te ka wa dek.

² Ku jam ka ti Kowa Naawen dek yaalika dila po, dila po ate wa lueri ni. Naawen Chiika ale jam poori ni ayen ni chim wa nuru welensa a va Yeezu Kirisita noai. Wa ziimu ale sugri ni tuimbaataja a basi. Naawen a le wa maari abe wa te ate ni boro ale suyogini nna yegayega.

³ Ni basi ate ti te Naawen waai ale ka ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita Kowa la jiam. Dii nyin la, wa ta jiirim ka nna yegayega ale ti, dila nyin a yaa nak Yeezu Kirisita yiti kum po a yaa te ti nyuvuri dii ale kan ka kpeglimka. Dila nyin ate ti ta yiila, kama ayen ti ale nya nyuvunni de.

⁴ Ayen dai yen ti le nya ḥjan maŋ sii ate wa pai zaani wenjma Zuk la. Ba kan kaasi dula dii po, dii po.

⁵ Naawen pa wa pagrimu a nya ka nama baai ale ta siaka ale wa la zuk ayen wa vari ni nalimnyiini ni tuimbaata po a basi. Tenjka ale za ka kpeglim dii po la

a dan paari, wa ale pa wa varibasika a sak ti.

⁶ Ni basi ate ni supeentik wienja de nyin. Alege yɔgɔgla de, ni sue ale kaasi du nyin la ni ale tu nyɛ nyaka tɔgatɔga wie po.

⁷ Nyenyaka de a sak kama ayen ni ta ka siak maŋ ale wa. Ba nyiem pa ligmɔniŋ kama a nyo bolim po a nyɛ ate ḥja a nala, alege ḥja abe baga a kaasi. Nama siaka abe le gaam ligmɔniŋ la, ni ale tu ka nyenyaka ate ni baga ta chichiiba, ate Yeezu Kirisita dan ḥman pilim jam abe ni nya pimpauk, ale nalim, ale zula.

⁸ Nama waai an diem nya Yeezu, alege ni ta yaalika ale wa. Yɔgɔgla de ni ta siaka ale wa alege ni an diem nya wa. Dila ale soa ate wa basi ate ni sue peenti nna yegayega, nuru an'poom baga magsi supeentik kala ale ka dii la.

⁹ Ni le ta siaka ale wa la nyin, ate wa vari ni nalimnyiini ni tuimbaata po a basi.

¹⁰ Be ka varibasika de nyin ate dila po Naawen biisteerɔma a jam pii nyin a gisi nya a yaa weeni ayen Naawen le wa te ni tiirimu de la.

¹¹ Ba pii ka nyin a limsi ayen ba miŋ dii po ate wa le nyɛ la, ale waai ale wa nyɛ dila la. Kirisita Chiika ale jam bo ba suniima po a basi ate ba a nyɛ dii la ale la, a weeni ninam buui ate Kirisitawa le nam la ale zula ḥnaai ate wa le nya me la.

¹² Naawen Chiika me a jam sak wa biisiteeroma a weeni ba ayen ba an jam a tom a te ka ba dega, alege ba jam a tom a te ka nama. Naawen jam tom wa Chiika ate wa nyini wenjazuku po a jam ayen wa pai ka wa pagrimu a te baai ale jam a sak ni Naawen wamañsaña la. Wa biisiteeroma a jam seba wa wamañsaña wie kama ale jam a yaali ayen nama me seba ja. Naawen sabiiloma dek me a jam a yaali ayen ba seba wamañsaña de kiri kama.

¹³ Dila nyij, ni gomsi ni dek ale ni popola meena a magsi tuima tomka, abe ni kpesi ni dek a ta yiila ale Naawen le a yaali ayen wa maari ni dii la. Wa biika Yeezu Kirisita a dan ñman pilim jam, Naawen le te ni ka niaka.

¹⁴ Ni le linj jam kan seba Naawen la, ni jam va ka ni dek yaalika. Ni be kan ñman a nyε dila, ni a zuli wa nalimnyiini.

¹⁵ Wa ka welensa nyɔnɔ. Dila ale soa ate wa lueri ni ayen ni ta sunum welensa ale ni tuim ñaai meena ate ni a tom a te wa la po.

¹⁶ Ba ñmarisi Naawen gbanjka po dila po, dila po a weeni ayen, "Naawen ka welensa nyɔnɔ." Dila nyij la nama me a chim nuru welensa.

¹⁷ Ni nyiem dan a puusi Naawen, ni a wi wa ayen ka ni ko. Wala ale a bo waai meena buusa alege kan lugila. Wa a bu waai meena bu-

usa a ta va ka wa dii meena ate fi nyε la. Dila nyij la, ni pa ni nyeboka meena teñzuk de a te wa zula nalimnyiini.

¹⁸⁻¹⁹ Ni baga a teeri dii po ate ni jam a va ni kokpiensaña siuk kayoku la kama. Mi be ñman seba Naawen ale nyε dii a vari ni siuk kula po a basi la kama. Jaab waai ate wa be pa vari ni a basi la an baga a kaasi ase kuta ta a yaase ligmonij la. Jaab buui ate wa be pa nyε kaabka a vari ti siuk kayaataña de po a basi la ale Yeezu Kirisita ziimu, ate nuru an baga a da la. Wa jam ka pabiik kaai ale welema nalimnyiini la.

²⁰ Naawen a linj jam lueri Kirisita kama ale ge nyε teñzuk ale wenjazuk ale jaab buuri meena, ale ge ku ñaañnyij a yaa basi ate waai meena teñzuk de a nya wa. Wa be nyε dila ka nama nyij.

²¹ Naawen a jam nak Kirisita yiri kum po kama a yaa pa wa zulaña ale nalimu yegayega a te wa. Kirisita nyij me ate ni ta siaka ale yiila Naawen jigi. Ni be va ka wala nyij a ta siaka ale Naawen.

²² Yɔgyɔgla de ate ni wom Naawen wensie wamañsaña la, ni sugri ni tuimbaataña kama ni suniima po a basi alege va wa. Dila nyij ate ni yaa ta yaalika nalimnyiini ale ni Kirisita be chaama. Dila nyij la, ni be ñmasi a yaali chaab dila ale ni suniima meena.

²³ Naawen wanni a kasim boro kama taam wuu. Na kan maa kaasi dii po, dii po. Wanni de nyij abe ale soa ate ba pilim biak ni. Biamu de abe da nurubisa biamoa ayen ni ɣman kpi alege ka Naawen.

²⁴ Ba ɣmarisi Naawen gbaŋka po dila po, dila po ayen,

"Nuru biik meena a nyε se ka wuuta la.

Ba be nala ase ka wuutanja puutanja la.

Wuutanja a jak kpi kama.

Puutanja me a siiri a lo ka tεŋ alege ate wuutanja me dek a yaa a ko,

²⁵ Alege Naawen wanni a kasim boro ka dila taam wuu."

Wanni de ka wa wamanṣaŋa ɣaai ate ba jam sak ni la.

2

¹ Wieŋa de nyij ate mi a weeni ayen ni pa ni tuimbaata meena a basi. Ni kan a velim a te chaaba, abe ni kan a de nyuri ale chaaba, abe ni kan a le chaaba.

² Ni a nyε ase biluaata la, a kasim a yaali ni maba biisim. Naawen wanni abe a nyε ase ka biisim la, ate ni dan tuesi di ase biluaata la, a nyu ni le chim a pak a nya varibasika.

³ Ase Naawen Gbaŋka ale a weeni dii ayen, "Nama dek abe nya Nyɔnɔwa jiirimu ale soa dii la kama."

⁴ Ni forisi paari ti Nyɔnɔwa Yeezu wā a nyε se ka tintain dii ale a te nyuvuri la ate Naawen lueri di ayen

di chim tintain maŋ wa puusika yenni po la, alege yenni seeroma a yaa zeri di la.

⁵ Nama abe a nyε se ka tintana ɣaai ate Naawen a lueri ayen wa se wa yenni la. Yenni de po, ni a nyε se ka baai ale jam ka Naawen yenni kaabdoma la, a pa ni suniimaŋa ale ni popolaŋa Yeezu Kirisita yonni nyij a nyε kaabka a te Naawen.

⁶ Dii nyij la, ba ɣmarisi Naawen gbaŋka po ayen,

"M lueri ka tintain maŋ, dii ate m pa dueni yenni nyubini gugoruku po a zaani Zayon guuku zuk. Kirisitawa abe ale tanni de.

Waai abe ale ta siaka ale wa la, wa kan basi ate fi a nya chivie."

⁷ Wa ka tintain maŋ nna yegayega a te baai ale ta siaka ale wa la. Alege baai ale kan ta siaka ale wa la,

"Tintain dii ate seeroma zeri di ayen di ka tintain kayiok la,

a tagri chim ka tintain maŋ a gaam ɣa meena."

⁸ Ba ɣman pilim ɣmarisi ayen, "Nuruba ale pa ba naŋsa a nak tintanni de a lo." Ba le nak a lo kama dii nyij la, ba zeri Naawen wamanṣaŋa womka kama. Ku yaa be ka Naawen dek yaa lika ayen ba nak ba naŋsaŋa a lo.

⁹ Alege Naawen lueri ni kama a ta ni nyini legi po a nyini, a yaa pa ni nyo juijui ale peenti a ale a nyagsi

nna yegayega la. Ni a nyε se ni ka wa nalima ale wa kaabteerøba la. Wa lueri ni a te ka wa dek ayen ni a weeni wakperikaliisa tuimaja a sak nuruba.

¹⁰ Dila po dila po ni jam daa wa nuruba, alege yøgyøgla ni ka wa nuruba. Dila po dila po ni jam ze Naawen jiirimu ale ka dii la, alege yøgyøgla de ni yaa nya jiirimu de ale ka dii la kama.

¹¹ M dek døaba, ni a nyε ase ka nicham tøŋka de zuk la, dila nyiŋ ate mi a saalim ni ayen, ni pai ni dek ḥan yaalika a basi. Ti dek ḥan yaalika ale Naawen ale a yaali ayen ti a va wa dii la an mɔata chaaba.

¹² Ku a fe ate ni ta yue maŋ ale baai ale kan seba Naawen la jigi, ate ku sak ba ate ba kan baga a biisi a gaam ni ayen ni a tom ka tuimbaata. Ni basi ate ba a nya ni tuimmaŋsaŋa nyiini ate Naawen dan jam ayen wa bo tøŋzuk nuruma buusa, wa nya pimpauk nama nyiŋ.

¹³⁻¹⁴ Ti Nyɔnɔwa yonni nyiŋ, ku a fe kama ayen ni a va baai meena ale chim kpaga a nya nuruba zuk la noa. Bala ase kpagi kpeemaŋa la ale baai meena ale pa saŋ ba ḥaaŋ la. Naawen ale bobo ba naamu ayen ba a te nuru baai ale a tom tuimbaata la waalika, abe ba a pak nuru baai ale a tom tuimmaŋsa la.

¹⁵ Dii nyiŋ la, Naawen dek a yaali kama ayen ni basi ate ni tuimmaŋsa a kpimsi

bettaŋa ale a biisi ba betta biisaŋa la.

¹⁶ Nuru an soa ni, alege ni teeri ayen ni ka Naawen yom. Ni be kan a poli ayen nuru ale kan soa ni la abe ni pa kula a yaa a tom ni yaalika, alege ni pa ni boka meena a te Naawen.

¹⁷ Ni a te waai meena zula. Ni ta yaalika ale ni Kirisita be chaama. Ni a chali Naawen abe ni a zuli ni Nakpionku.

¹⁸ Nama tomteerøma, ni a zuli ni nyamma abe ni a va ba noa nalinnyiini. Daa baai nyiini ale ta jiirim ale popola maŋsa la ale magsi ni va ba noa, baai me ale poom ka gaasa nyamma la, ni a zuli ba abe ni a va ba noa.

¹⁹ Ba dan a namsi ni kinla nyiŋ alege ni kan weeni wariya ni ale seba Naawen yaalika la nyiŋ, wa le te ni niaka dila nyiŋ.

²⁰ Alege, fi dan kaasi wari ate ba a nak fu dila nyiŋ, ka boan nyuenta ale bo ku po? Alege fi dan chiibi a nam fi wamaŋsa nyiŋ Naawen ale niak fu.

²¹ Ku be jam ka ninammu de nyiŋ ate Naawen wi ni, dii nyiŋ la, Yeezu Kirisita dek a nam ka dila a te ni ayen ku sak ni ate ni tomsi wa dek ale nyε dii la.

²² Wa an jam tom tuimbiowa. Nuruba be an jam wom venta wa noa po.

²³ Ba ale jam le wa la, wa an jam le ba me a tuni ya. Ba le jam basi ate wa nam la, wa an jam nyigsi ba ayen wa me le basi ate ba nam. Alege

wa jam pai ka wa dek a
nyo Naawen waai ale wensie
boteero la nisa po.

²⁴ Kirisita ale jam kpi
jabarimu nyij la, wa pa ka
tama tuimbaataja a ji wa
dek zuk ayen ti kan ɣman a
tom tuimbaata abe te boro
ale welensa. Wa niraŋa ale
basi ate ti nya nyinjɔgsa.

²⁵ Ni jam a nyε ase ka
piisa ale cheŋ be la. Alege
yɔgɔgla de, ni ɣman jam ka
Kirisita jigi. Wa a nyε se wa
ka ni naapeerik la. Wa le wa
a nya ni chiisaŋa zuk.

3

¹ Pooba, ku a fe kama ate
nama me a va ni choroma
noa, ate ba gela a dan kan
ta siaka ale Naawen wa-
maŋsaŋa, ba le tagri ba
popola a va ɣja, ni ale a tom
dii la nyij. Ni daa nyε dila,
ku an poom ɣman magsi
ayen ni lagi noa a weeni ba
wariya,

² dii nyij la, ba le nya ni
nyeka ale welema ale nala
dii la.

³ Ni kan kasim a a yaali
ni zuima bobika, abe ni a
su nifelima ɣaaŋ ale a nyagsi
ate ɣja diak a pagra la abe
ni a jo garuk nalinta ayen ni
nala.

⁴ Alege, ku a fe kama ayen
ni suniimaŋa a nala gaam
ŋantaŋa de, abe ni ta noa
yen. Suniima po nalimu de a
ka kpeglimka ale chim nalim
maŋ Naawen jigi.

⁵ Boan nyinja, dila po, dila
po nipok baai ale jam a va
Naawen siuku ale ta yiila wa
jigi la, bala nalimu jam ale,

ba ale siak ba choroma noa
nalimnyiini la.

⁶ Bala po wanyi jam ale
Abraham powa Saara. Wa
jam a va wa chorowa noai
ka nalimnyiini a yaa a wi
wa ayen wa nyɔnɔ. Dila
nyij la, nama me abe ka
nipowa de leeba ase ni ale
a tom wamaŋsa a kan chali
yɔgsum ale jaabjaaboa.

⁷ Siuk kula po me,
choroba, ku a fe kama ayen
nama me ale ni pooma a
boro ale chaab ale yam.
Ni ta pagrim a gaam ba
kama. Dila ale soa ate
ku a fe ayen ni a te ba
zula. Nama ale ba a poom
tuesi Naawen nyuvuri dii
ale kan ka kpeglimka la
kama. Ni dan kan a nyε
dila, ni puusaŋa a kan paari
Naawen jigi ya.

⁸ Basi ate m pai wienja de
meena a sak ni. Ni basi ate
ni nyeka a chim bunyi, abe
ni ta popola yena. Ni ta
yaalika ale chaab ase suaata
la. Ni a zuli chaab abe ni ta
jiirim ale chaab.

⁹ Nuruba a daa nyε ni
biem, ni kan pai biem a tuni
ba. Ba dan ka te ni, nama me
kan ka te ba. Alege, ni weeni
ba ayen Naawen le maari ba.
Dii nyij la, Naawen ale jam
lueri ni la, wa jam puulim
kama ayen wa le te ni niaka.

¹⁰ Ba ɣmarisi Naawen
gbanku po dila po, dila po
ayen,

"Waai a dan a yaali ayen wa
nya supeentik,
ku a fe kama ayen wa
kaa biisi wabulorisa
abe wa a velim wie.

11 Abe wa basi wa tuimbaataja tomka abe
wa a tom tuimmaŋsa,
abe wa pa wa yaalika
ale wa sunum meena
ayen nuruba boro ale
suyogini.

12 Dii nyij la, Naawen a
nya baai meena ale a
tom tuimmaŋsa la zuk
kama ale a wom ba
puusa.

Alege pai ḥaaŋ a te baai
ale a tom tuimbaata
la."

13 Ni dan kasim a yaali
ayen ni a tom tuimmaŋsa,
ka wana dek ale wa nyε ni
biemoa?

14 Alege, nuruba dan poom
basi ate ni a nam ni tuimmaŋsa nyij, ni basi ate ni
sue peenti yegayega. Ni kan
basi ate yøgsum yik ni ale
waai ya. Ni be kan basi me
ate wie a daani ni ate ni a
yiili.

15 Alege ni ta Kirisitawa ni
suniima po, abe ni a zuli wa
ase Nyɔnɔ la. Ni gomsi ni
dek ate nuruba a dan bek ni,
ni ale ta yiila wa jigi dii la,
abe ni weeni a sak ba.

16 Alege ni kpesi ni dek ate
ni tulisika po, ni te ba zula
abe ni seba ni dek yikka. Ni
ta popola yena ale Naawen,
ate nuruba a dan le ni, ni ale
chim Kirisitawa ḥaaŋviiriba
a tom tuimmaŋ sii a te wa
la, abe chivie yik nuru bala
chaab.

17 Boan nyiŋa, ku zun-
chon̄ kama ate nuru nya ni-
nam tuimmaŋsa nyij, ase
ku nin ka Naawen yaaka a

gaam nuru ale nam tuim-
baata nyij.

18 Kirisita dek a jam kpi
ka bunyi ni tuimbaata nyij,
ayen wa pai ni a ta cheŋ
Naawen jigi. Kirisita jam
ka waai ale ka tuimmaŋsa
nyɔnɔ la. Wa jam zaani
ka tama baai ale ka tuim-
baata nyam la zaana jigi. Ba
yaa jam ko wa kama, alege
Naawen Chiika a jam nak wa
yiti kum po.

19 A yaa basi wa ate wa
cheŋ ga biisi a sak baai chi-
isaŋa ate ba yik lik la.

20 Chiisaŋa de an jam va
Naawen noai ya. Si jam boro
ka dii po ate Nowa ate wa
jam boro a nyε wa ḥaarunjku
dila po, dila po la. Va ḥala
po, nuruba naanij nyiini ate
Naawen a vari ba basi.

21 Nyiamu de a sak ase ka
nya buui ate nuruba pa a te
ni soka a vari ni a basi la.
Ba kan sugri ka ni nyiŋsaŋa
danṭa a basi, alege ku ka
ni ale a nyε pumpuulima
ale ni popola meena a te
Naawen la. Yeezu Kirisita
ale yiti kum po la nyij ale
soa ate nyiamu a baga vari
ni tuimbaata po a basi.

22 Kirisitawa de waai ale
yiti kum po a yaa jueli
wenŋmazuk la a kali ka
wa juga gen a yaa nya
Naawen sabiiloma meena
ale pagro baai meena ale bo
wenŋmazuk la.

4

¹ Yeezu ale jam bo tɛŋzuk
la, wa nam ka yegayega. Dila
ale soa ate ku a fe ayen
ni gomsi ni dek ni popola

po ayen ni le nam kama. Dii nyij la, waai ale a nam ale wa nyinlammu la, a kan ɻ̄man a bo biem tuima po.

² A ta nyini jinla a chej, ni a va Naawen ale a yaali dii la, alege daa nama dek nyiñsaña ale a yaali dii la.

³ Dila po wa, nama ale baai ale jam kan pa ba dek a te Naawen la, ni meena jam boro a nyε ka wie ale chaab. Ni jam a tom tuima ale chaab ate ku beni ka nna yegayega. Ni jam a tom ka dan̄ta tuima, nipokyaalik tuima, a bugi daata, a nyε ɻ̄andiin kpeenta tiga, a nyε daata tiga ale a kaab bogluta.

⁴ Alege, yøgyøgla de, baai ale kan pa ba dek a te Naawen la ku cha ba kama dii nyij la, yøgyøgla de, nama ale bala a kan ɻ̄man a tigsi chaab a tom ba tuimbaata tuimaña. Dila abe ale soa ate ba a le ni.

⁵ Alege Naawen a dan jam ayen wa bo ɻ̄anvuuta ale kpilima buusa, wa le bek ba kama ba ale tom dii ale dii la.

⁶ Dila ale soa ate kpilima jam maa wom Naawen wamañsaña sinsañja la, bala baai ate Naawen bo ba buusa ale ge ate ba kpi la ale baai me ale poom kan diem kpi la. Ba jam wom di kama ayen bala baai ale kpi la, ba chiisaña a ta nyuvuri a se Naawen ale vua dii la.

⁷ Teñka kpeglimka a moata kama. Ku a fe ayen ni seba ni dek yikka be ni gomsi ni dek a puusi Naawen.

⁸ Ku ka wamañ ayen ni basi ate ni nina muni ale chaab yaalika yegayega, dii nyij la yaalika ale chaab a basi kama ate biem wie kan piisi.

⁹ Ni basi ate nuruba a jam ni yienja abe ni kan a fobli.

¹⁰ Naawen a pai wa tiirinta tøgatøgaka a te ka baai ale va wa la. Ni nya tiirim buui ate wa pai a te ni la abe ni pai bu a maari ni vaanchaab. Ni meena a daa nyε dila, Naawen le maari ni ka nna yegayega.

¹¹ Waai ale ta Naawen tiirimu ayen wa a mooli Naawen wie la, ni basi ate wa a mooli wa wienja ale nin muna. Waai me ale ta Naawen tiirimu ayen wa a tom tuima a te wa vaanchaab la, ni basi ate wa pai Naawen pagrimu a tom nalimnyiini a te ba. Ti daa nyε dila, Naawen le nya pim-pauk ti tuimaña meena po Yeezu Kirisita waai ale ta zula ale pagrim taam wuu la nyij. Ku be nyε dila.

¹² M dek suaata, ni kan basi ate ku cha ni ale nyε nya kaai ale a jam ate ni a nam nna yegayega la. Ni kan basi ate ku nyε ni jigi nna ase wadiirini la.

¹³ Alege ni pa ku ase ka Kirisita le nam dii la ate ni a nam, ate ku te ni masim dii po ate wa a nya wa zulajä ale wa nalimu la.

¹⁴ Nuruba a daa le ni, ni ale a va Kirisita la nyin, ni basi ate ni supeentik. Dila a sak kama ayen Naawen pai wa Chiika waai ale ta wa

zulaŋa yegayega la a nyo ka ni suniimaŋa po.

¹⁵ Ni wanyi abe daa nam, ku a fe kama ayen ku kan chim nuru ko ka wari yaase zum, yaase fi pa ka fi dek a nyo nuruba wie po.

¹⁶ Alege ni dan a nam ni ale ka Kirisita bisa la nyin, ni kan basi ate chivie yik ni dila nyin, alege, ni te Naawen jiam ale ni ale ta Kirisitawa yonni la.

¹⁷ Yøgyøgla Naawen a gomsi kama ayen wa bo tøŋzuk nuru meena buusa. Wa dan jam wa le linj bo ka baai ate wa soa la buusa abe wa bo baai ale kan ta siaka ale wa wamanjsaŋa la. Wa be dan piilim ale tama, ku le chim ka se bala jigi ya?

¹⁸ Ase ba ale ñmarisi Naawen wamanjsaŋa gbaŋka po ayen,

"Ku dan pagra ate Naawen vari nuru maŋsa a basi,

ku le chim ka se tuimbaata nyamma jigi ya, baai ale kan seba wa la?"

¹⁹ Dila nyin la, ku ale ka, Naawen yaalika ayen ba a nam la, ba a tom tuimmaŋsa abe ba pa ba dek a nyo Naawen waai ale nyø ñanta meena la nisa po. Wa ka wensie nyø.

5

¹ Mi a yaali ayen m saalim nama baai ale ka Yeezu ñaaŋviirima kpøŋja la ayen, mi me ka kpagi. M be ka Kirisita ninammu seero. Wa dan ñman pilim jam,

mi ale maa nya wa zulaŋa ale wa nalimu yegayegaka kama.

² M be a saalim ni kama ayen, baai ale a va Naawen la a nyø se ka wa piisa la, ate wa basi ate nama a chim ña naapeerisa la. Ni a nya ba zuk nalimnyiini. Ni kan a gisi ayen ni nya nyuenta ni tuimmaŋa po, alege ni ta ku ni suniima po ayen ni a tom ka tuimma a te ba.

³ Nuruma de ate Naawen pa nyo ni nisa po la, ni kan a nyø ba ase ni ta pagrim a gaam ba kama la, alege nama dek a tom wa tuimmaŋa ate ku sak ba, ba le ba nyø dii la.

⁴ Ate Kirisitawa waai dek ale ka naapeerisaŋa kpøgi kpien la a dan ñman pilim jam, wa le pa wa zula ñaai ale kan a kaasi la a te ni.

⁵ Siuk kula po, ku a fe kama me ayen, nama bi-paaluku a va ñankpagsaŋa noa. Abe ni seba ni dek yikka. Ku a fe kama me ayen ni a tom a maari chaab. Boan nyin, ba ñmarisi Naawen gbaŋka po dila po, dila po ayen, "Naawen a zeri kanjanta nyø kama alege ta jiirim ale waai ale a yik wa dek la."

⁶ Dila nyin, ni a yik ni dek abe ni pa ni dek a nyo Naawen nisa po ate wa dek ale a yaali dii po la abe wa zak ni a zaani.

⁷ Wie ñaai meena ale a daani ate ni ta yiila la, ni pa ña meena a te wa, dii nyin la, wa a nya ni zuk kama.

⁸ Ni dachiaka Sitaana a nyø se ka gbeŋli dii ale a kaari a

nyeem la. Di a gisi ka nuru ayen di yik a ɳobi. Dila ale soa ate ku a fe ayen ni gomsi abe ni kpesi ni dek a limsi di.

⁹ Ni zeri Sitaana. Ni ta siaka yegayega ale Naawen abe ni zaani ale sunum pagrisa. Dii nyij la, nama seba ayen ni vaanchaama ale bo jigi meena ate ba ta siaka ale Naawen la, a nam a se ka nama me la.

¹⁰ Ni dan ga nam magla a nueri, Naawen waai ale a maari ni wie meena po la, le te ni pagrim yegayega a gum du. Wa jam wi ni kama ayen nama ale Kirisitawa ale ka bunyi la a maa chaab a nya wa, Naawen zulanja ɳaai ale kan ta kpeglimka la, Naawen dek le te ni welensa, ale nyij pagra, abe wa basi ate ni zaani jigi pagrik.

¹¹ Wa pagrimu ale kasim boro kama taam wuu. Ku be le nye dila.

¹² Nuru waai ate ba a wi ayen Silvanus la sum ka mi suok. Wala ale maa maari mu ate m ɳamarisi gbaŋ fiika de a te ni. Gbaŋka de po, maa yaali kama ayen m sak ni abe m te ni nyinbiiri Naawen ale a maari ni dii la, ku ka wensie. Ni ɳmasi yik nalimnyiini wa ale a maari ni dii la.

¹³ Yeezu ɳaaŋviirima baai ate wa lueri a te wa dek ate ba bo tɛŋ kaai ate ba a wi ayen Babilon la, a maa chaab a puusi ni. M suoku ate ba a wi ayen Maak la, a puusi ni me.

¹⁴ Ni a puusi chaab nalimnyiini.

Naawen le basi ate nama baai ate Kirisitawa soa la ni meena boro ale suyɔgini.

Gbanj Kaai Ate PIITA A N'MARISI A SAA SIYEWA La

¹ Mi Simon Piita, waai ale ka Yeezu Kirisita tom-teero ale tuimtomdɔ la ale a ŋmarisi gbanjka de a te baai ate ti Naawenni ale ti varibasidɔwa Yeezu Kirisita ayen ba dek welensa nyin ate ba te ba siak kaai ale chim siak maŋ ase tama la.

² Naawen ale te ni niaka ale suyɔgini ni ale seba wa ale Yeezu Kirisita la nyin.

³ Ti seba waai ale wi ti ayen ti maa nya wa zulanya ale wa naliyegayegaka la kama. Dila abe ale soa ate wa pa wa pagrimu a te ti ayen ti baga chali be ale tenzuk de tuimbaataja abe ti a tom tuimmaŋsa a te wa.

⁴ Naawen abe ale puulim ayen wa le te ti tiirim tii la, wa sum te ti ka tiirim maŋsa naliyiyiini. Wa be te tiirintaŋa kama ayen ti baga liisi tuim kaasima ŋaai ale bo tenzuk de la a basi abe ti a neensi wa ale ka dii la.

⁵ Dila nyin, ni pii nyin ate ni a tom wamaŋsa a gum ni siaka po, abe ni ta yam a gum ni tuimmaŋsa po,

⁶ abe ni pa ni dek yikka a gum ni yammu po. Ni be dan seba ni dek yikka, ni pa chichiiba a gum du, abe ni pa Naawen vaka a gum chichiiba po,

⁷ abe ni pa jiirim a gum Wein vaka po, abe ni pa yaalika a gum jiirimu po.

⁸ Ni nina abe dan muni ayen ni ta wienja de meena naliyiyiini, ni le baga va ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita kama naliyiyiini

⁹ Waai nina abe ale kan muni ayen wa nya wienja de meena la, kula nyɔnɔwa a nyɛ ase wa ka yio la, ate wa kan nya a yaa banji Naawen ale vonj wa wabaataŋa a te wa la.

¹⁰ M suaata, Naawen a lueri ni kama ayen ni va wa. Ni be pii nyin ate ni nina muni ate lueri ka de boro ale ni taam wuu. Ni dan baga nyɛ dila, ni kan baga basi ni siaka ale wa.

¹¹ Ni dan nyɛ dila, wa ale te ni siuk ate ni jo ti Nyɔnɔwa ale ti Varibasidɔwa Yeezu Kirisita Naam buui ale kasim boro taam wuu la.

¹² Mi kasim a teeri ni kama wienja de alege m poom seba kama ayen ni poom seba ŋa kama. Ate ni kasim pii nyin a yik wensie ŋaai ate ni jam wom ale tuesi la.

¹³ Alege mi a poli kama ayen m le diem vua la, ku magsi ka m ŋmarisi gbanjka de a te ni, ate ni ŋman teeri na wie.

¹⁴ M seba ayen ku ka beni ale ge ate m kpi a se ti Nyɔnɔwa Yeezu ale jam weeni mu dii la.

¹⁵ M dan kpi, m gbanjka de ale te ni siuk ate ni a teeri wienja de meena.

¹⁶ Ti le jam sak ni dii ayen ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita le

ŋman pilim jam kama ale wa pagrimu la, ti an jam weeni ka sunsuelim a sak ni. Ti jam weeni sak ni ka dii ate tama a jam nya ale ti dek nina la. Ti jam nya ka wa pagrimu yegayegaka.

¹⁷ Tama ale wa ale jam bo guuk kpionku zuk la, ti Kowa Naawen a jam te wa ka zula ale nalim nna yegayega. Wa yaa basi ate lueluk a jam nyini wa boka jigini ale a nyagsi nna yegayega la a yaa sin a weeni ayen, "Ka m biika waai ate m marin la ale nna. Wa a nyε ate m sui a peenti nna yegayega."

¹⁸ Tama ale jam bo dula ale wa la, ti jam wom lueluku ale nyini wenŋmazuk a sin la kama.

¹⁹ Dila nyin la, wie ŋaai ate Naawen biisiteerɔma a jam biisi dila po, dila po la ka wensie wie. Ku magsi ka ni a wom ŋa nalimnyiini. Dii nyin la, ba wienja a nyε se ka bolim ate ba tɔati zaani legi po la, ku a nyε ka dila a ta cheena dii po ate Yeezu Kirisita le ŋman pilim jam ate wa bolimu a yaa nya nna wenŋtaliŋ ni suniimaŋa po.

²⁰ Wienja de meena po wakpeeni ale, ni teeri ayen biisiteerɔ karo a baga tɔgi a lagri wa ale weeni dii Naawen Gbaŋka po la.

²¹ Dii nyin la, Naawen biisiteerɔma wienja an jam nyini ka nuruba dek noa po. Alege ka Naawen Chiika ale jam pai wa wienja a te ba ayen ba ŋɔa a sak nuruba.

2

¹ Dila po, dila po Venta biisiteerɔba ale jam kan seba Naawen ya, a bo ale Naawen nuruma a paasi ba. Venta sagroba ale ba jam bo ale nama me. Sagroba baai me ale jam kan seba Naawen la, le suk a gum ni po. Ba le ta venta sinsaga a jam sak ni abe ba nyini ba Nyɔnɔwa waai ale vari ba a basi la, ŋaan a nyini. Dila ale soa ate Naawen le ta kaasunŋ jam ba jigi nna nwuli.

² Alege, nuruba yegayega ale diem va ba kama a tom kabonṣa tuima. Ba be le ba a nyε dii la le ku basi ate nuruba nya siuk a kaasi Naawen wensie siuku yue.

³ Sagroma de baai ale ta butuem la, le sak ni ka ba dek sunsuelima ate ba nya nyuenta ni jigi. Alege ku kan beni ate Naawen jam bo ba buusa ate wa nya ba kaasunŋku ate wa yaa basi ba ate ba kan ta kiri ya.

⁴ Naawen sabiilo baai ale tom wabaata la. Naawen an pa ba basi ya, wa yuk ba basi ka ninam jigi, juijui ate wa basi ate ba pa choroma a bo ba a zaani legi po ayen ba bo dula ate ku ga paari dii po ate Naawen le jam bo ba buusa la.

⁵ Teŋzuk nuruma baai ale jam boro dila po, dila po a jam a tom tuimbaata yegayega la, wa jam basi ate ka nyiam a sueri teŋzuk meena ayen ba kpi. Baai nyiini ate wa jam vari basi la ale nuru wanyi ate ba jam

a wi ayen Nowa ale nuruba bachaab bayopoi. Nowa jam a sak ka wensie sinsaga a magsi chaab ale Naawen.

⁶ Naawen abe jam basi ate ka bolim me a de teŋ sii ate ba a wi ayen Sodom ale Gomora la nuruma. Wa jam nyę dila kama ayen ku sak wa le wa jam nyę baai ale a tom tuimbaata dii la.

⁷ Nuru wanyi ale jam boro ate ba a wi wa ayen Löt. Nuruba kabonṣa tuima ale jam a daani wa nna yegayega, dii nyiŋ la, wa jam ka nuru maŋ. Dila ale soa ate Naawen a jam vari wa bala chaab po a basi.

⁸ Daa meena wa kasim jam a nya ale a wom nuruma de tuimbaataŋa ŋaai ale jam basi ate wa sui jam a puuri nna yegayega la.

⁹ Dila nyiŋ la, Naawen seba wa le wa nye dii a vari baai ale a va wa naliŋnyiini la ninam po a basi. Wa seba me wa le wa nye dii ate gaasa nyam a kasim bo ninam po ate ku ga paari dii po ate wa le jam bo nuruma buusa la kama.

¹⁰ Baai dek ale a tom tuimbaata tii ate ba nyiŋsanja a yaali ale ge an pa Naawen pagrimu a chim jaab la.

Venta sagrōma de kan chali yoŋsum, ba ka kan-janta nyam, ba be kan zuli Naawen sabiiloma. Ba goanti a le ba kama.

¹¹ Naawen sabiiloma baai ale poom ta pagrim yegayega a gaam sagrōma pagrimu la, ba kan ŋma ba

ayen ba kaasiya yaase ba a le ba Nyɔnɔwa niŋa.

¹² Alege nuruma de a nyę se ka goaduŋ kpien sii ale boro ate nuruba a yik si a ko la. Ba kan poli ase ba ka nuru bisa la. Wie ŋaai ate ba ze ŋa kiri la, ba a le ŋa kama. Dila ale soa ate Naawen me a weeni ayen wa le ko ba ase ba ka goaduŋsa la.

¹³ Ba ale nyę ate nuruba nam dii la, ba me le nya ninam ate ku tuni ba ba ale nyę dila la nyiŋ. Ba supeentik kama ate ba a zaani nuruba niŋ kantuen a tom tuimbaata tii ate ba nyiŋsanja a yaali la. Nama ale bala a dan tigsi chaab ayen ni de ŋandiinta, ba nyeem kasim a nyę ka dila ate chivie a yik ni, ale ge bala a nya masim ba pimpaasima siutaŋa po.

¹⁴ Daa meena ba kan yaali ayen ba nya wayoŋ a gum chaab ale nipok baai ale a tom kabonṣa tuima la po. Ba kan maari a chagi ale tuimbaata tomka. Ba kasim a nyę kama ate baai siaka ale kan zuak la, a tom tuimbaata. Ba suniimaja a kasim sueri ale ka butuem. Dila ale soa ate Naawen yaa ka te ba la.

¹⁵ Ba zeri Naawen siuku vaka kama ale ge ze juijui ate ba a cheŋ la. Ba a nyę se ka nuru wanyi ate ba a wi ayen Balaam la. (Balaam kowa yue jam ale Biio.) Balaam jam boro ka dila po, dila po a jam a tom tuimbaata a nya ligra ŋa nyiŋ.

¹⁶ Alege dai yeŋ ate boniŋ a yaa jam biisi ale wa ate wa tagri a yaa basi tuimbaata

tomka.

¹⁷ Sagromma de a nyε se ka beli dii nyiam ale kpeeri la, ale chinma ɳaaι ale kan ta ɳmoruk la. Naawen tali jigi legini po a te ba kama.

¹⁸ Ba a biisi ka kanjanta ale betta biisa. Ba pa ba nyinṣanja a tom ka wa ɳaaι ale a dari nuru baai ale a pilim ba nyini tuimbaata po a nyini la.

¹⁹ Sagromma de a sak ka nuruba ayen ba dan wom ba sinsanja ale va ba, ba le vari ba a basi, alege ba dek ze ayen ba ka tuimbaata tii ale a kaasi ba la yom. Boan nyijia, wari dii ale baga nuru la, wa dila dek a basi kama ate nuruwa a chim wanni yomo.

²⁰ Nuruba abe dan seba ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita ate wa vari ba a basi ate ba kan ɳman a va tɛŋzuk de wakaasimaŋa, ale ge ku ɳaaŋnyiŋ ba dan ɳman tagri ba popola a maa bo wie ɳala chaab po, ku le pagra ka nna yegayega a te bala chaab a gaam ba ale poom liŋ ka dii la.

²¹ Dila abe dan nyε nuru jigi, ku te zunchoŋ kama ate wala choa daam kan poom maa seba welensa siuku a gaam wa nin seba alege ku ɳaaŋnyiŋ ate wa ɳman zeri welensaŋa sinsanja ate ba sak wa la.

²² Ba ale nyε dii la a sak kama ayen wamagsimaŋa ate ba magſi la ka wenſie. Ba magſi ayen, "Biak a dan chiiri, ka ɳman pilim a ɳmani kama a ga a de ka

dek chichiitaŋa." "Ba dan yik deri a sugri di, di nyeem ɳman pilim chen ga a bilim ka fifataŋa po."

3

¹ M dek dɔaba, mi ɳmarisi gbaŋka de a saa ka siye a te ni. Gbaŋsa siyewa de po, mi a teeri ni kama ayen ni a poli wa welensa wie.

² Mi a yaali kama ayen ni a teeri wie ɳaaι ate Naawen biisiteerɔma a jam biisi dila po, dila po la. Ni maara teeri ti Nyɔnɔwa ale ti Varibasidɔwa ale pa tuimtomdɔma a sak ti wie ɳaaι la.

³ Dii abe le de niŋ la ale, ku a fe kama ayen yɔgɔgla de, ni seba ayen tɛŋka a moata ka kpeglimka. Nuru baai nyeboka ale ka kasim va ba dek nyin yaalik nyeka la, le jam kama. Ba dan jam, ba le nyε ni a la kama,

⁴ abe ba bek ni ayen, "Ti Nyɔnɔwa an jam puulim kama ayen wa le ɳman pilim jamu? Wa bo ka be? Naawen ale nyε tɛŋka ale jaab meena la, ti nyamma a kpi kama, alege wariwari an diem tagriya."

⁵ Ba kan yaali ayen ba seba ayen dila po, dila powa Naawen a jam biisi ka wie a nyε wenŋmazuk ale tɛŋ. Wa jam nyε kama ate tɛŋka a nyini nyiam po a nyini,

⁶ be ɳman ka nyiam ate wa pa kaasi dila po, dila po tɛŋka.

⁷ Alege yɔgɔgla de, be ka sinsak ɳala degadega ate Naawen diem pa biisi ate

wenj̄mazuk ale t̄enzuk a diem boro. Alege wa dan bo buusaña a ga nueri, wa yaa le pai ka bolim ate bu de wenj̄mazuk ale t̄en meena. Wenj̄mazuk ale t̄en be diem boro a limsi ka da dii danni ate Naawen le bo baai ale kan a va wa la buusa abe wa kaasi ba la.

⁸ Alege m d̄oaba, ni kan banji ayen Naawen a nya dai yen ale bena tusidi ase ḥa ka bunyi la. Nyōnō wa jigi ḥa meena ka bunyi.

⁹ Nuru ba gela a poli kama ayen ti Nyōnōwa a dan puulim ayen wa le nyē wari, wa a beni ka nna yegayega ale ge a nyē wannī. Aaya, wa kan benni. Wa ti an goanti ta ka chichiiba ale wa ale yaa wa nyē wari dii a te fu la. Dii nyin̄ la, wa kan yaali ayen wa kaasi wa ya alege wa a yaali kama ayen ni basi ni tuimbaataja tomka.

¹⁰ Alege da dii danni ate Nyōnōwa le bo nuruba buusa la, le jam ase ka zue ale jam nuru yeri dii la. Dai dila a dan paari, wenj̄mazuk ale t̄en le nyē ka waai nna yegayega ate wenj̄mazuk ale ḥanta baai meena ale bo du la a be ale ge ate bolim de t̄enka me. Ate jaab buuri meena ale bo t̄enzuk la a deri murin̄ be.

¹¹ Wenj̄mazuk ale t̄en ale ka kaasi ka dila la, ku a fe ayen nama chim ka boan nuruba? Ku a fe kama ayen ni chim nuru welensa a va Naawen nalinnyiini.

¹² Abe ni a limsi ate ni nya

Naawen jamka ale t̄enzuk buusaña boka, abe ni a yaali ayen ḥa jam nwuli. Dai dila danni bolim le bu de wenj̄mazuku ate bolimu tulilim a nyē ate jaab buuri meena a nyalim be.

¹³ Alege Naawen a puulim kama ayen wa le nyē wenj̄mazuk paalik ale t̄en paalik ate wa welensa nyiini a kasim bo jigi meena. Tama abe kasim a limsi ka dila.

¹⁴ Dila nyin̄ la, m dek d̄oaba, ase ni ale a limsi da dila danni la, ni pii nyin̄ ate ni chim nuru welensa, abe ni kan ta wariwari Naawen jigi ya ate ni boro ale wa ale suyogini.

¹⁵ Ni a teeri ti Nyōnōwa ale te nuruba siuk yōgyōgla dii ayen ba basi ba tuimbaataja abe ba va wa la. Naawen dek ale jam pai wa yammu a te nuru waai ate ba wi ayen Pōol la ayen wa ḥamarisi dila a te ni.

¹⁶ Pōol gbañsaña meena po ate wa ḥamarisi magsi chaab ale Nyōnōwa chichiibaña ale ka dii ate mi a weeni ni nna la, wa me a weeni ka dila degadega. Ku pagra kama ate nuruba a miŋ Pōol sinsaŋja a chak. Dila ale soa ate baai ale kan seba Naawen ale ge ta popola buye la, ba gela a pai Pōol sinsaŋja kama ale Naawen Gban̄ka wie ḥa chaama a tagri ate ḥa ḥman ka wensie, ate ba yaa pai ḥa a sak nuruba. Bala chaab abe a wi ka kaasun a te ba dek.

¹⁷ Alege m dek d̄oaba,

nama poom seba wienja de kama. Ni kpesi ni dek abe ni kan siak ate sagro baai ale a kaasi Naawen wamanjsa la a jam paasi ni a tagri ni popola ate ni basi Naawen wensie siuku vaka ate ni lo.

¹⁸ Alege, ni basi ate ti Nyɔnɔwa ale ti varibasidɔ wa Yeezu Kirisita a maari ni ate ni seba wa niaka ale wa yammu. Wa zulaŋa ale kasim boro ka dila taam wuu. Ku be le nyε dila.

Gbañ Kaai Ate JCC N LIN A N MARISI La

¹ Mi, Jœon, a ale a ñmarisi gbañka de ayen m sak ni Nyuvuri Wanni wie. Wa boro kama a nyini ku piilimka po ale chim nyuvuri meena nyɔnɔ. Tama wom wa lueluku ale nya wa ale ti nimbie me ale pa ti nisima a tiri wa.

² Naawen ale tom nyuvuri meena nyɔnɔwa de ate wa sin jam tɛŋzuk de. Tama a nya wa kama ale chim wa seeroba ayen ti a weeni nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la wie a sak ni. Di kasim a bo ale Naawen kama ate nyuvuri meena nyɔnɔwa a yaa pa di a sak ti.

³ Tama a yaali kama ayen ti sak ni wie ñaai meena ate wa nyɛ la. Dii nyiŋ la tama dek a nya kama ale wom ña. Tama ale Naawen ale wa Biika Yeezu Kirisita a ta ka noai yen ale chaab ate tama me a yaali ayen nama a jam gum ti po.

⁴ Tama a yaali kama ayen ni sue a peenti nna yegayega. Ka dila ale soa ate tama ñmarisi wienja de a te ni la.

⁵ Dii ate Yeezu a sak tama wa dek wie ate tama a pa a sak ni la ale nna. Naawen a nyɛ se ka danni kantuenka la. Legi maga dek me an baga a moata wa.

⁶ Tama abe dan weeni ayen wa ale tama ta ka noai yen ale chaab ale ge bo legini po, tama ka velinvendisa ti biik po ale ti nyeka po.

⁷ Alege tama dan ka wayɔrisima nyam ase wa ale ka wayɔrisima nyɔnɔ dii la, dila a sak kama ayen tama ale te vaanchaab a ta noai yen ale chaab kama ate Naawen Biika Yeezu ziimu a vari ti a basi wabaata meena po.

⁸ Tama a dan weeni ayen ti ka wabiowa, ti a paasi ka ti dek. Wensie ka ti jigi ya.

⁹ Alege ti dan siak ayen ti ta wabaata, Naawen le voj a te ti abe wa vari ti a basi wabaata meena po. Ti seba ayen wa le nyɛ dila a te ti, kama dii nyiŋ la, wa ka wensie nyɔnɔ. Wa tuimaña meena po, ka wayɔrisima.

¹⁰ Ti dan weeni ayen tama an diem tom wabiowa, ti a weeni ayen Naawen ka velinvendik. Ti be pa ñaanj a te wa wienja.

2

¹ M bisa, mi a ñmarisi gbañka de a te ka nama ayen ni ka a tom wabaata tuima. Alege waai a dan tom wabiok, ti ta ka nuru wanyi waai ale wa saalim ti kowa Naawen a te ti la. Wala ale, Yeezu Kirisita waai ale ka welensa nyɔnɔ la.

² Wala a kpi ka ti wabaatana nyiŋ ayen Naawen baga vari ti ti wabaatana po a basi. Be daa tama wabaatana nyiini nyiŋa, alege wa kpi ka tɛŋka

meena demma wabaataŋa nyiŋ.

³ A se ti daa va Naawen sinsanŋa meena, ti le sum a seba ayen ti seba wa kama.

⁴ A se nuru waai a dan weeni ayen wa seba Naawen alege a kan va wa sinsanŋa meena, wa velim kama. Wensie a ka wa jigi ya.

⁵ Nuru waai a be daa va wa sinsanŋa, wa sum a yaali wa kama naliŋnyiini. Ti daa a va dila, ti le seba ayen tama ale wa a sum ka bunyi.

⁶ A se nuru a dan weeni ayen wa bo ale ka Naawen, ku a fe ate wa va wa ase wa biika Yeezu ale va wa dii la.

⁷ M dek doaba, ku daa sinsak paala ate maa ɻmarisi a te ni. Di diem ka sinsak kpagsanja ate nama a wom a ta nyini ku piilimka po la.

⁸ Alege ɻa diem ka wa-paala yɔgɔgla, dii nyiŋ la, sinsak paani de a nyɛ ase ka yok ale a tagri danni kantueŋ la. Be ka Yeezu ale jam va di ale ge ate nama me a yaa maa va di.

⁹ Nuru waai abe dan weeni ayen wa bo ka danni kantueŋka po ale ge kisi wa choa. Ku a nyɛ ase wa diem bo ka legi po la.

¹⁰ Waai a dan ta yaalika ale wa choa, wala a nyɛ ase wa bo ka danni kantueŋka po la. Wari a ka wa jigi a baga a nyɛ ate wa a tom tuimbiowa.

¹¹ Nuru waai a dan kisi wa choa, ku a nyɛ ase wa diem a bo ka legini po ale ze jujuŋ ate wa a cheŋ la. Legini a lik ka wa ninanja ate wa nyɛ ase yio la.

¹² M bisa, mi a ɻmarisi gbaŋka de a te ka nama, dii nyiŋ la Naawen a va ka Yeezu nyiŋ a vonj nama wabaataŋa a te ni.

¹³ Nisomma me, mi a ɻmarisi gbaŋka de a te ka nama, dii nyiŋ la nama a poom seba waai ale boro a nyini ku piilimka po la kama. Nama bipaaluku mi a ɻmarisi gbaŋka de a te ka nama, dii nyiŋ la, nama nagi de Velinvendika kama.

¹⁴ M bisa, mi a ɻmarisi a te ka nama dii nyiŋ la, nama poom seba waai ale boro a nyini ku piilimka po la kama. Nisomma me ɻmani, mi a ɻmarisi gbaŋka de a te ka nama, dii nyiŋ la nama seba Naawen kama waai ale boro a ta nyini ku piilimka po la. Nama bipaaluku me ta pagrim kama ale a diem ta Naawen wienja ni suniimaŋa po. Ka dila ale soa ate ni baga nagi de Velinvendika la.

¹⁵ Ni kan a yaali ayen ni a va tɛŋka meena demma ale a va dii la. Nama a daa yaali tɛŋka meena demma ɻantaŋa, ku a sak kama ayen ti kowa Naawen yaa-lik a ka ni jigi ya.

¹⁶ Nanta baai ate nuruba nyiŋsa a yaali la ale ɻanta baai ate ba ninanja a yaali ayen ba a nya la abe ba yik ba a nyo ba nisa po a ta kanjanta ale ba la, ɻantaŋa de meena an nyini daa ti Kowa Naawen jigi ya. Bala meena ka tɛŋzuk de ɻanta.

¹⁷ Tɛŋka meena ale ɻanta

baai meena ate təñzuk de demma a yaali la, a kan beni, alege waai ale a va Naawen yaalika la, le jam tuesi ka nyuvuri dii ale kan ka kpeglimka la.

¹⁸ M bisa, təñka meena kpeglimka danni a moata kama. Ni wom ayen da nyala po Yeezu Kirisita dachiaka a le jam. Ti seba ayen təñka meena kpeglimka danni a moata kama, dii nyinj la wa dachaasaña po ba yega poom boro kama.

¹⁹ Nuruma de ba gela a poom jam bo ale te kama, alege ba daa tama po. Ase ba dan jam ka tama po, ba te diem bo ale ti kama, alege ba le basi tama dii la a sak kama ayen ba daa tama po.

²⁰ Alege Yeezu potim lueri ni kama a basi ate Naawen Chiika a bo le ni ayen ni meena seba ku wensie ale ka dii la.

²¹ Mi a kan ɻmarisi gbanjka de a te nama ayen ka nama ale kan seba wensienja la, alege ka ni ale seba wensienja la nyinj ale soa ate mi a ɻmarisi a te ni. M be ɻman seba kama ayen venta kan nyini wensie jigi ya.

²² Be ka wana ale venta nyɔnɔ? Ka waai ale a weeni ayen daa Yeezu ale waai ate Naawen a tom la. Wala choa ka Kirisita dachiak. Wala a zeri ka Kowa ale wa Biika.

²³ Nuru waai abe ale kan ta siaka ayen Yeezu ka Naawen Biik la, wala me a zeri ka Naawen dila. Nuru waai ale ta siaka ayen Yeezu ka Naawen Biik la, wala me

a seba wa Kowa Naawen kama.

²⁴ Nama a be kan bagimu ba le a lij sak ni dii la. Ni dan kasim a ta ku dilə ale a teeri ku me, nama ale ti Kowa Naawen ale wa Biika Yeezu le jam a gum chaab.

²⁵ Yeezu Kirisita abe puulim kama ayen wa le te ti nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la.

²⁶ Mi a ɻmarisi gbanjka de a kaam ni ayen ni seba baai ale a paasi ni la.

²⁷ Alege nama, Yeezu Kirisita a pa wa Chiika a nyo ka ni suniimanya po. Wa Chiika abe le bo ale ni la, ni kan ɻma yaali waai ayen wa sak ni. Wa Chiika ale sak ni wari meena. Wa a sak ka wensie daa venta. Ni be ya sinsaŋŋa de ate ni le Kirisita chim bunyi.

²⁸ M bisa, ni basi ate ti a va Naawen Chiika, ate Yeezu a dan ɻman pilim jam abe ti ta nyinbiiri ti kan chali yɔgsumɔa ate chivie a yik ti ate ti suk ti dega.

²⁹ Nama seba ayen Yeezu jigi wie meena a yuarisi kama. Kula be a sak ti kama ayen ku a fe kama ayen baai meena ale tom wayɔrisima tuima la, ka Naawen bisa.

3

¹ Nama a poli ti kowa Naawen ale a yaali ti nna yegayega dii la. Wa yaalika ale ti a zuak ka nna yegayega ate wa yaa a wi ti ayen wa bisa. Ti be sum ka wa bisa. Baai abe ale a va təñzuk de demma siuku la a ze tama,

dii nyij la ba ze Naawen dega.

² M dek døaba, yøgyøgla de tama a yaa ka Naawen bisa. Alege, Naawen an diem a sak ti ti le ti chim nuru baai chaab la. Alege ti seba ayen Yeezu a dan ijman pilim jam, ti za te a nyø ase ka wa dek la. Ti be le nya wa dek ale sum ka dii la ale ti nimbie dai yen po.

³ Baai meena abe ale ta nyaku de yiila la, bala le chim nuru welensa ase Yeezu ale ka dii la.

⁴ Baai meena ale a tom tuimbaata la, kan va Naawen sinsanja. Nyaku de abe nyø a kaasi ka sinsanja.

⁵ Ni seba ayen Yeezu a siŋ jam teñzuk de ayen wa vari ka nuruba ba tuimbaata po a basi. Wabiok abe jam ka wa dek jigi ya.

⁶ Baai meena ale ka bunyi ale Kirisitawa la, bala a kan ijman a tom tuimbaata. Alege, baai meena ale kasim a tom tuimbaata la, a nyø dila kama, dii nyij la ba ze wa.

⁷ M døaba, ni kan basi ate nuru waai a paasi ni. Baai meena ale a tom tuimmaŋsa la, bala ka nuru welensa ase Yeezu la.

⁸ Baai meena ale a tom tuimbaata la, bala ka Velinvendika bisa. A nyini ku piilimka po a ta jam paari jinla, Velinvendika a kasim a tom ka tuimbaata. Ka dila ale soa ate Naawen a tom wa biika ate wa siŋ jam teñzuk de meena ayen wa yik Velinvendika tuimaŋsa a kaasi.

⁹ Baai meena ale ka Naawen bisa la, a kan tom wabaata dii nyij la, Naawen ale ka dii la a bo ale kula nyønø wa kama. Naawen abe ale ka wa ko la nyij ale soa ate ku a fe ayen kula nyønøwa a kan a tom tuimbaata.

¹⁰ Siuku de po ni le baga a miŋ baai ale ka Naawen bisa la ale baai me ale ka Velinvendika bisa la. Baai ale kan a tom tuimmaŋsa la ale baai me ale kan a yaali ba chaab la, bala meena a daa Naawen bisa.

¹¹ Naawen sinsanja ate nama a liŋ a wom la ale, ti a yaali ti chaab.

¹² Ku a fe kama ayen ni kan a nyø ase Keen la. Wala a jam ka Sitaana biik, dii nyij la wa jam ko ka wa suoku Abil. Nama a seba jaab buui nyij ale soa ate Keen a ko wa la? Wa ko wa kama, dii nyij la wa dek a jam a tom ka tuimbaata alege wa suoku a jam a tom tuimmaŋsa.

¹³ M suaata, ase baai ale a va teñzuk meena demma siuku la a dan kisi ni, ni wamaŋsa nyij, ni kan basi ate kula cha ni.

¹⁴ Tama seba kama ayen tama basi kum kama ale nya nyuvuri dii ale kan ka kpeglimka la. Tama seba kama dii nyij la, tama ta yaalika ale ti chaab kama. Nuru waai abe ale kan ta yaalika la, a diem bo ka kum po.

¹⁵ Baai ale kisi ba chaab la, a nyø ase ka nuru koorisa la. Nama seba ayen nuru bala

chaab a ka nyuvuri dii ale
kan ka kpeglimka la.

¹⁶ Tama ale seba yaalika ale ka dii la ale nna. Ku kiri ale, Yeezu ale kpi a te ti dii la, a sak ti kama wensie yaalika ale ka dii la. Ku nala kama ayen tama me pa ti nyuvoona a te ti chaab me ase ku dan poom ka kum wari.

¹⁷ A se nama a dan poom ka ḥanta nyam ale ge ate ni nya ni choa ale wa a nam alege ni kan maari wa. Kula a sak kama ayen Naawen yaalika a ka ni jigi ya.

¹⁸ M bisa, ni kan basi ate ti a yaali ti chaab ale ti noa po wie nyiini, alege ni basi ate ti sum a yaali ba abe ti a tom tuimmaŋsa a te ba.

¹⁹ Kude ale ku basi ate ti seba ayen ti va wensienja kama. Ale a basi ate ti seba a chak ayen Naawen a bo le ti.

²⁰ Tama popola abe dan kaasi ate ti jok nyinbiiri ti seba ayen Naawen a gaam wie meena kama ale seba wie meena.

²¹ Dila nyinj la, m dek dɔaba tama popola abe dan kan kaasi ya, ti ta nyinbiiri kama ayen Naawen a bo ale ti.

²² Ti dan juisi jaab wa jigi, wa le te ti, dii nyinj la tama ale a va wa noai ale a tom tuim ḥaai ale a peenti wa poi la.

²³ Siuk kula po, Naawen ale a weeni ti ayen ti nyε dii la ale, ti ta siaka ale wa biika Yeezu Kirisita abe ti a yaali chaab ase wa ale poom a weeni ti dii la.

²⁴ Baai meena ale a va Naawen noai la a bo ale wa kama ate wa me a bo ale ba. Ti seba ayen nyaku de ka wensie, dii nyinj la wa pa ka wa Chiika a nyo ti suniimaja po.

4

¹ M dek dɔaba, nuruba ba gela a dan weeni ayen ba ta Naawen Chiika ni kan deri kpabi siak a te ba. Ni kpesi ni dek ale ba, dii nyinj la ba gela ka velinvendisa a piisi nna yegayega a tagli jigi meena.

² Ku le ku nyε dii ate ni baga miŋ ase bala chaama a sum ta Naawen Chiika yaase ba ka la ale, waai ale ta siaka ayen Yeezu Kirisita a siŋ jam tɛnzung de meena ase ka nurubiik la kula nyɔno ale ta Naawen Chiika.

³ Waai abe ale kan ta siaka ale Yeezu la, Naawen Chiika a ka kula nyɔno jigi ya. Kula nyɔnɔwa abe ka Kirisitawa dachiak me. Ni be wom ayen Kirisitawa dachiaka ale jam tɛnzung de meena. Wa be sum jam kama.

⁴ M bisa, Naawen ale soa ni ate wa pa wa Chiika a te ni. Ni be ᨅak de ba kama. Pagrim buui ale bo ni po la a pagra kama a gaam Kirisita dachaasaja pagrim buui ale bo ba po la.

⁵ Biisiteerɔma de, baai ale ka velinvendisa la ale tɛnzung meena demma ka bunyi. Ka dila ale soa ate ba a wom ba wienja la.

⁶ Alege ka Naawen ale soa tama. Dila nyinj baai meena ale seba wa la a wom tama

ale a weeni ba dii la kama. Baai me ate Naawen an soa la, bala kan wom tama sin-sanja. Dila ale soa ate ti baga a miŋ baai ale ta wensie ale baai ale a velim la.

⁷ M dek dɔaba, ni basi ate ti a yaali chaab, dii nyin la, yaalika a nyini ka Naawen jigi. Waai ale a yaali wa choa la, wala ka Naawen biik ale seba wa me.

⁸ Waai abe ale kan ta yaalika la, a ze Naawen ya dii nyin la, Naawen ka yaalika nyɔnɔ.

⁹ Naawen ale tom wa be yeŋka ate wa siŋ jam teŋzuk de meena, ayen tama a baga a nya nyuvuri. Kula a sak ti ka Naawen ale a yaali ti a soa dii la.

¹⁰ Tama an liŋ yaali Naawen ya, alege ka Naawen dek ale liŋ yaali tama a yaa tom wa biika ayen wa siŋ jam teŋzuk de a kpi a vari ti ti wabaata po a basi. Wa le nyε dii la a sak ti kama ayen wa sum ta yaalika ale ti kama.

¹¹ M dek dɔaba, a se Naawen a daa yaali ti nna la, ku be a magsi kama ayen tama me a yaali chaab.

¹² Nuru waai an diem a nya Naawen ya, alege te dan a yaali chaab, wa le bo ale ti abe wa a maari ti, ate tama a yaali wa yegayega.

¹³ Ti seba ayen wa bo ale ti kama ate tama me a bo ale wa, dii nyin la wa Chiika ate wa pa te ti la a bo ti suniima po kama.

¹⁴ Tama abe nya kama a weeni sak nuruba Naawen ale tom wa Biika ayen wa

jam chim teŋka meena demma Varibasido la

¹⁵ Baai meena ale ta siaka ayen Yeezu ka Naawen Biik la, Naawen a bo ale ba kama ate ba me a bo ale wa.

¹⁶ Tama dek abe seba nal-imnyiini ayen wa a yaali ti kama ale ta siaka ayen wala ale yaalika nyɔnɔwa. Baai meena ale a yaali ba chaab la a bo ale Naawen kama ate wa me dek a bo ale ba.

¹⁷ Siuk kuui ate Naawen Yaalika ale sum chim yaali manj a te ti la ale dai dii danni ate Naawen le jam bo ti buusa ate ku basi ate yɔgsum ka yik ti la. Dii nyin la, ti boka teŋzuk de a nyε ase ka Yeezu Kirisita boka ale jam ka dii teŋzuk de la.

¹⁸ Yaalika ale yɔgsum kan va chaaba. Yaali manj a yiak yɔgsum kama a basi. Dila nyin waai ale yɔgsa la a kan baga a ta yaali manjña. Yɔgsum ale namsika ale a va chaab.

¹⁹ Tama a yaali Naawen, dii nyin la wa liŋ a sak ti kama ayen wa a yaali ti.

²⁰ Nuru waai a dan weeni ayen wa a yaali Naawen ale kisi wa choa, kula nyɔnɔ ka velinvendik. A se wa dan kan ta yaalika ale wa choawa waai ate wa a nya wa la, kula nyɔnɔ a be wa nya ka se a ta yaalika ale Naawen waai ate wa kan nya wa la?

²¹ Kirisitawa a sak ti nyaku de kama ayen ase waai a daa yaali Naawen, ku a fe kama ate wa a yaali wa choa me.

5

¹ Nuru waai ale ta siaka ayen Yeezu ka waai ate Naawen tom ayen wa vari nuruba basi la, kula nyɔnɔwa ka Naawen Biik. Ase nama a dan ta yaalika ale nuru waai, ni a yaali ka wa bisa me dila.

² Dila nyij, tama daa yaali Naawen ale a va wa sin-sanja, ti seba kama ayen ti a yaali wa bisaŋa me.

³ Waai ale a yaali Naawen la a va ka wa noai. Wa ale a yaali ayen tama a va wa dii la an tua.

⁴ Dii nyij la, baai meena ale ka Naawen bisa ale ta siaka ale wa nalinnyiini la, a baga nak Yeezu dachaasaŋa a de kama.

⁵ Waai abe ale ta siaka ayen Yeezu ka Naawen Biik la nyiini ale ba baga nyɛ dila.

⁶ Yeezu Kirisita ale sinj a jam tɛnzuk de la, ba an jam a te wa soka ale nyiam nyiini. Ba ale jam ko wa la, wa zi-imu a yaa jam nyini gum du kama. Naawen Chiika dek waai ale ka wensie nyɔnɔ la, a jam ale wa soka de ale wa kumu meena seero.

⁷⁻⁸ Yɔgyɔgla de, nama be nya kama ayen Naawen Chiika ale Yeezu soka wannu ale wa ziimu ale nyini la, nyanya de butawa meena abe a sak kama ayen wieŋa de a sum nyɛ kama.

⁹ Ti poom a lin wom nuruba ale a biisi Yeezu wie dii la kama, alege Naawen ale a biisi wa Biika wie dii la a gaam mbala kama nna yegayega.

¹⁰ Waai abe ale ta siaka ale Naawen Biika la, a ta

dii ate Naawen a biisi wa wie la kama wa sunum po, ate kula nyɔnɔ a baga a seba wa Biika nalinnyiini. Waai me abe ale kan ta siaka ayen Yeezu ka Naawen Biik la, kula nyɔnɔwa a weeni kama ayen Naawen ka velinvendik, dii nyij la wa ka siaka ale dii ate Naawen a biisi wa Biika wie la.

¹¹ Ni wom Naawen ale biisi wa biika wie dii la ale nna. Wa pa ka wa nyuvuri dii ale kan ka kpegleimka la a nyo wa Biika nisima po ate wa Biika me a pa di a te tama.

¹² Waai ale Naawen Biika abe ale boro ale chaab la, wala a ta nyuvunni de kama. Waai ale Naawen Biika abe ale kan daa bunyi la, wala a maa ka nyuvunni de.

¹³ Mi a ŋmarisi gbaŋka de a te ka nama ayen nama baai ale ta siaka ale Naawen Biika la ayen ni seba ayen ni ta nyuvuri dii ale kan ka kpegleimka la kama.

¹⁴ Yɔgyɔgla de ti yaa ta popo pagrim kama ale seba chak me Naawen nimbie po ayen te dan juisi wa ŋanta baai ale a basi ate wa sui a peenti la, wa le wom ti.

¹⁵ Ti seba chak kama ayen wa le te ti ŋanta baai ate tama a juisi wa jigi la kama, dii nyij la wa nyiem a wom ti juisimu kama ale a te ti ŋanta baai ate ti a juisi wa la.

¹⁶ Ni dan nya ni chaab ale ba boro a tom tuimbaata tii ate Naawen a kan te ba waalika ayen ba kpi la, nama a puusi a te wa ate ba pa ba tuimbaataŋa a basi ate

wa baga a pa wa nyuvuri dii ale kan ka kpeglimka la a te ba. Nuruma de chaama nyin ale soa ate nama magsi ni a puusi a te Naawen la. Alege, nuruba a dan boro a tom tuimbaata tii ate Naawen ayen wa te ba waalika ate ba kpi la mi a poli ayen ni kan puusi te ba.

¹⁷ Wie ḥaaai meena ate nuru a tom ate ḥa daa wayɔrisima la, ḥa ka wabaata Naawen jigi. Alege wabaataŋa de gela boro a kan ta kum a jam.

¹⁸ Ti seba ayen baai ale ka Naawen bisa la a kan kasim a tom tuimbaata, dii nyin la, Naawen biika ale a nya wa zuk ate Velinvendika an baga wa wariwari a nyε.

¹⁹ Tama seba ayen ti ka Naawen bisa. Baai meena ale kan daa Naawen bisa la, a bo ka Velinvendika nisima po.

²⁰ Ti be ḥman seba ayen Naawen Biika Yeezu a siŋ jam tenzuk de ayen wa lagri ka ti ninanja, ate ti baga a seba Naawen waai ale ka wensie nyɔnɔwa la. Tama ale wa biika Yeezu Kirisita boro ka bunyi. Wala me ale Naawen maŋka dek waai ale pa nyuvuri dii ale kan ka kpeglimka la a te ti.

²¹ M bisa, ni yeeri ni dek bogluta po.

Gbanj Kaai Ate JNCJA NJMARISSI A SAA SIYEWA La

¹ Mi nisomawa nna ale a njmarisi gbaŋka de a te niŋok waai ate Naawen a lueri la ale wa bisaŋa baai ate m ta yaalika nna yegayega ale ba la. Daa mi nyiini ale ta yaalika ale ni, alege ka baai meena ale seba Naawen wensie wienja la me ale a yaali ni,

² dii nyij la, wensie ŋala a bo ti meena suniima po kama a ta a chenj dii po meena wuu.

³ Mi a saalim kama ayen ti Kowa Naawen ale wa Biika Yeezu Kirisita le niak ti meena abe ba ta jiirim ale ti a te ti suyogini, ate ti baga a va wensie ŋala nalimnyiini abe ti a yaali chaab.

⁴ Mi sui a peenti ka nna yegayega, dii nyij la, mi nya fi bisaŋa ba gela kama ale ba a va wensieŋa ŋaai ate ti Kowa Naawen a weeni ti ayen ti a va la.

⁵ Dila nyij la, mi a saalim fu kama m dek tua ayen, fi a va Naawen sinsak ŋaai ate ti wom a ta nyini ku piilimka po la. Na po dinyi a weeni ti kama ayen ku nala kama ate ti a yaali chaab.

⁶ Yaalika de ate mi a njmarisi la a sak kama ayen ti a zuli Naawen sinsanŋa. Sinsak ŋaai ate ni meena a wom a ta nyiini piilimka po

la ale ni meena a boro ale yaalika.

⁷ Daaŋa de po pimpaasima nna yegayega ale boro. Ba kan siagi ayen Yeezu Kirisita a sinj jam teŋzuk de kama ase nurubiik la. Nuru baai ale kan a siagi dila la ka pimpaasima ale chim wa dachaasa.

⁸ Dila nyij la, ni kpesi ni dek nalimnyiini ate ni kan njman a basi tama ale sak ni dii la. Ate ni kan jogi tama ale tom dii la ate ni tuesi ni tutunaja meena.

⁹ Waai abe ale kan a va dii ate Kirisitawa sak ti la, alege pa wa dek wie a gum du la, nuru wala choa daa Naawen nuru. Alege waai ale va sinsanŋa dila la, a ta Naawen Kowa ale wa Biika Yeezu kama.

¹⁰ Dila nyij la, nuru waai a dan jam ni jigi a yaali ayen wa pa wa le ta dii la a gum dii ate tama a sak ni la po, ni kan te wa tia, alege ni yiak wa ate wa chenj. Ni kan poom a ta wa a ga basi siuwa.

¹¹ Baai ale a zuli wa la, bala me a tom ka tuimbaata a se wala dek la.

¹² M ta ka wie nna yegayega ayen m weeni a sak ni, alege m kan njman a yaali ayen m njmarisi yɔgɔgla de. Mi a yaali kama ayen m dek jam ni jigi ate ti baga biisi ŋa wie ale chaab. Ti dan nye dila ti meena suniima le peenti nna yegayega.

¹³ Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la, a puusi ni.

Gbañ Kaai Ate JCC NMARISI A SAA SITAWA La

¹ Mi, nisomawa nna, ale a ñmarisi gbañka de a te m dek dɔawa Gayus ate m sum a yaali wa nna yegayega la.

² M dek doa, mi a saalim kama ayen Naawen a te fu nyinjyogsa, ate fi a tom fi tuiamaña nalimnyiini. M seba ayen fi a va Naawen ka nalimnyiini.

³ Yeezu ñaanjiirima ba gela ale jam a weeni mi ayen fi sum a va Naawen wensie siuku kama ale fi sunum meena. Mi le ga wom dila la, ku yaa deri peenti m sui nna yegayega.

⁴ Mi nyiem ale wom ayen m bisaña a va Naawen wensie siuku kama la, m sunum a nyiem a kasim a yok ka nna yegayega a gaam jaab buui meena.

⁵ M dek doa, ku nala kama ale fi ale a tuesi Yeezu ñaanjiirima ale maari ba dii la. Ba ka nicham ate fi ze ba alege, fi deema a tuesi ba. Fi ale a nyε dii la, a sak kama ayen fi sum a va Naawen siuku kama nalimnyiini.

⁶ Ba biisi fi wie kama ale Kirisita bisaña ale a tu chaab a bo dela la, ale pak fu fi ale a yaali ba dii la. Mi a saalim fu kama ayen ba nyiem a dan boro a gomsi ayen ba basi fu abe ba nyiem, te ba maari

kaai ale ka peenti Naawen sui la ate ba nyiem.

⁷ Dii nyij la, ba a sak ka nuruba Yeezu wie. Ba be kan tuesi baai ale kan daa Kirisita bisa la jaaboa.

⁸ Dila nyij la, ku nala kama ayen tama Kirisita bisaña a maari bala chaab ate ti maa chaab a tom ate ti va wensienja.

⁹ Mi ñmarisi ka gbañ a te Kirisita bisaña ale a tu chaab a bo fi tɛŋka po la, alege Diyotifiz ale a yaali ayen wa chim ba kpagi la, a zeri dii ate mi a ñmarisi m gbañka po la vaka kama.

¹⁰ Dila nyij la, m dan jam ni jigi, ti le kali tɛŋ a biisi ale chaab ate nuruba wom wie ñaai meena ate wa nyε la, ale wa ale kasim a velim a te mi dii la. Wa dii dek ale ñmasi gaam taam ate wa a nyε la ale, wa kan tuesi Yeezu ñaanjiirima baai ale nyiem a jam wa yenni la. Wa be kan basi me ate wa doama a tuesi ba a ta a jo ba yienja po. A se ba dan tuesi ba ayen ba ta jo, wa nyiem a yaali kama ayen wa yiak ba ate ba nyini Yeezu ñaanjiirima po a nyini.

¹¹ M dek doa, kan tomsi maara nyε wie ñaai ale kan nala la, alege tomsi a tom wie ñaai ale nala la. Waai abe ale tom wamanja la, Naawen soa ka wala. Waai me abe ale a tom wakaasima a yaase wabaata la, Naawen an soa wala choawa.

¹² Waai meena a pak Dimetirus kama. Wa wensienja me dek a sak wa

nye magsika kama. Tama dek a weeni a gum du ate nama me seba ayen ti ale a weeni dii la ka wensie.

¹³ M ta ka wie nna yegayega ayen m weeni a sak fu alege m kan yaali ayen m ɻmarisi ɻa dueni

¹⁴ Mi a poli ayen ku kan beni alege ate m nya fu. Ti dan tu chaab, ti le biisi wieŋa de meena ale chaab.

Naawen le te fu suyəgini.

Fi dəama baai meena ale bo dela la, a puusi fu. Be puusi ti dəama baai ale bo ale fu la, a te ti.

JUUD Gban̄ka

¹ Mi Juud, ka waai ale ka Yeezu Kirisita tomteero ale Jeemsi suok la.

Mi ale a ȱmarisi gbanka de a te ni. Ti Kowa Naawen ale lueri ni ale a yaali ni, ate Yeezu Kirisita a nya ni zuk.

² Naawen le ta jiirim ale ni abe wa ta yaalika ale ni, abe wa basi ate ni boro ale suyɔgini nna yegayega.

³ M dek dɔaba, m daam poom a yaali ayen m ȱmarisi a weeni sak ni ka Naawen ale vari nama ale tama ti tuimbaata po a basi dii ale ayen ti a va wa la. Yɔgyɔgla ku a fe kama ayen m ȱmarisi ni a te ni nyinbiiri ayen ni kpalim a ta siaka nalimnyiini ale wamañsaŋa ate Naawen a pa ȱa te ni bunyi dekki la.

⁴ Ni ta siaka nalimnyiini ale ȱa dii nyiŋ la, nuruba gela baai ale kan a va Naawen la, a suk kama a jam gum ti po. Ba tagri Naawen wamañsaŋa de ȱaai ale a sak ti Naawen wie ale a maari ti me dii la kama. Ba be zeri Yeezu Kirisita waai nyiini ale ka ti Nyɔnɔ la kama me. Ba a nyε nna ayen ka ba baga a tom kabon̄sa tuima. Naawen wienja a poom weeni sak ti kama dila po, dila po ayen Naawen a jam bo ba buusa kama a nya ba kaasujku.

⁵ Ni poom seba wienja de ka nalimnyiini. Alege mi a yaali ayen m teeri ni ka diipo ate Naawen jam yeeri Izirali demma a ta nyini Ejipiti tɛŋka po la. Wa le ga nyε dila a nueri la, ku ȱaaŋnyiŋ, ate wa yaa ko baai ale jam kan ta siaka ale wa la.

⁶ Ni be ȱman a teeri Naawen sabiiloma ale jam pa ba pagrimu a chim paanueka a zeri ba boka jigini la. Naawen a yik ba kama ale wa pagrimu a bobo ba a zaani legi jigi ayen ba za dula ate da kpien dii ate wa le bo ba buusa la a jam paari ate wa bo mini ba.

⁷ Ni a teeri Sodom ale Gomora tɛnsaŋa la ale tɛŋsii me ale jam kali moata si la, tɛŋ sila meena a jam nyε ase ka Naawen sabiiloma ale jam nyε dii la. Si nuruma jam a tom ka kabon̄sa tuima. Nidɔaba dek me a jam a yaali ayen ba goa ale ba nidoa chaab. Naawen yaa jam pa ba a nyo bolim buui ale kan ta kpeglelimka la po ate bu waali ba nna yegayega. Nna a sak ti kama ayen ku a fe kama ayen ti kan a tom ba le jam a tom dii la.

⁸ Nuruma de me a jam a nya ka wie nna ase goad-aasima la. Wienja de abe jam basi kama ate ba pa ba nyinṣaŋa a tom tuimbaata. Ba a nyε Naawen pagrimu a la kama ale a le Naawen sabiiloma ale bo wenjma Zuk la.

⁹ Naawen sabiiloma kpagi kpeeni Maakil dek an nyε

dila. Wa ale Sitaana ale jam nak nampaŋŋa ale chaab ayen ba ze ba waai le wa soa Moosis nyiŋka la, Maakil an le Sitaana, wa goanti weeni wa kama ayen, "Naawen le te fu waalika."

¹⁰ Alege wie ኃያαι ate nuruma de ze ኃያ kie la, ba a le ኃያ kama. Wie ኃያαι ate ba seba ayen ኃያ le kaasi ba la, duŋsa seba gaam dila kama, wa ኃያala chaab degadega le jam kaasi ba kama.

¹¹ Ku le jam tօa ka nna yegayega te ba. Ba tom ase ka ti kokpienka Keen la. Ligra nyiŋ ate ba pa ba dek a te wakaasima ኃያαι ate Balaam jam a tom la. Nuru ale jam boro ate ba a wi wa ayen Koora. Ba a nyε ase ka wa ale jam nyε dii la. Ba be ale jam tomsi wa la, Naawen jam ko ba kama.

¹² Nuruma de ka nuru baata a bo nuru sunsunj ase ba a nin boro a de ኃንዲinta. Ba goanti a nya ka ba dek zuk nyiini. Ba a nyε ase ka ኃምሮክ viok chiŋma la, ኃያ ka nyiam. Buye po ba a nyε se ka tiib sii ale kan a ta yoana la. Ba a nyε ase ka tiib sii ate nuru tu gebi si ተኝ naŋṣaŋa ale ge ate si kpi la.

¹³ Ba a nyε ase ka nya kpiem nyamiisa la. Ase nyamiisaja puuku ale kan sugi la, ba tuimbaataŋa me a nyini ka peelim ase nya puutaŋa la. Ba a nyε ase ka chiŋmarisaja ate Naawen pa si nyo legi po ate si kasim bo dula taam wuu la.

¹⁴ Nuru wanyi ale jam boro ate ba a wi wa ayen Eno. Wa jam ka Adam ኃናብሳን po wanyi. Wala ale jam saa Adam ኃናብሳን po buyopoi. Wa jam biisi nuruma de wie dila po, dila po a weeni ayen, "Nyጀውwa ale wa sabiilo የጋኘንኑ a dan jam,

¹⁵ wa le bo ka nuru meena buusa. Baai meena ale a tom tuimbaata ale biisi Naawen a kaasi la, wa le waali ba kama wieŋa de nyiŋ."

¹⁶ Nuruma de a kasim a ኃኔኒ ale a fobli kama ale a ተሪኝ ba vaanchaab wie nyiŋ. Ba kasim a va ka ba dek wabaata yaalika tuima nyiini ale nak kuusa ba dek nyiŋ, ale a pak nuruba ale ba noa nyiini ayen ba va ba abe ba a te ba ligra.

¹⁷ Alege m dek ጽዜባ, ni teeri dii ate ti Nyጀውwa Yeezu Kirisita tomteerመ a liŋ jam sak ni dila po, dila powa la,

¹⁸ ayen dii po ate ተኝካ a moata kpeglimka la, dan paari, baai ale a va ba dek tuim kaasima yaalika la, le jam a la ni kama, ni ale a va Naawen siuku la nyiŋ.

¹⁹ Nuruma de chaab a nyε kama ate nuruba a waaj chaab. Bala chaab a va ka ba dek ኃናይልክ wie nyiini. Ba be ka Naawen Chiika ba suniima po.

²⁰ Alege, m dek ጽዜባ, ni va Naawen nalimnyiini, ate ni siaka a pagra. Ni basi ate wa chiika a maari ni ate ni a puusi a te Naawen.

²¹ Abe ni basi ate Naawen yaalika lik ase ni ale a limsi ayen ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita a va wa jiirimu nyij a te ni nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la.

²² Ni ta jiirim ale baai ale ta chichama la,

²³ abe ni vari baai ale bo bolimu po la a basi. Ni ta jiirim abe ni a chali yɔgsum ale ba gela me, alege, baai me kabonja tuimaŋa ale basi ate ba gattanja danjila, ni kan tiri gattanja.

²⁴ Naawen waai ale baga a yik ni ate ni kan tagri ni popola a pai ɳaanj a te wala, ale baga me a nyɛ ate ni a zaani wa zula Nyɔnɔwa nin ale ge ka kaasunj alege ta popeentik nyiini la,

²⁵ Naawen waai ale ka wa dek wa nyiini, a chim ti Varibasido Yeezu Kirisita ti Nyɔnɔwa yonni nyij la, ta ka zula ale pagrim yegayega a gaam jaab buuri meena a ta nyini ku piilimka po a jam paari jinla ale ta dila taam wuu. Ku be nyɛ dila.

Yeezu Wienja Ate Naawen A PA SAK Jɔɔn La

¹ Mi Jɔɔn ale a ŋmarisi gbanjka de po wie ŋaai ate Yeezu a pai sak mu la. Naawen ale pai wienja de meena a te wa ayen wa pai sak wa tomteerɔma dii ale za ku nyɛ la. Ku kan beni. Yeezu Kirisita abe tom ka sabiilo ayen wa weeni wienja de a sak mu ate m seba.

² Mi be a weeni ka dii meena ate mi a nya la. Be kaai ale nyini Naawen jigi ale wensie ŋaai ate wa pai sak la ale nna ate mi a weeni.

³ Nuru baai ale ba karim gbanjka de abe ba weeni a sak ba suaata la, ale nuru baai me ale a wom dii le di nyɛ ate ba va m wienja la, ba sue ale peenti ka yegayega. Dii po ate wienja de le nyɛ la a moata kama.

⁴ Mi, Jɔɔn, ale a ŋmarisi gbanjka de a te Kirisita bisaŋa ale a tu chaab tɔgatɔga buyopoi a bo Asia tɛŋka po la.

Naawen boro, ale diem boro, wa le boro kama taam wuu. Wa ale chiisa siyopoiwa ale bo wa niŋ wenŋmazuk la,

⁵ ale Yeezu Kirisita waai ale sak ti Naawen wensienja ale liŋ nak wa yiti kum po tama meena niŋ la, ba meena ale ba a maari ni abe ba te ni boro ale suyɔgini. Yeezu ka Naab waai ale

gaam tɛŋzuk meena nalima la.

Wa jam ta yaali ka ale ti kama ale pai wa ziimu a sugri ti tuimbaataŋa ti suni-imma po a basi,

⁶ ale ge a bobo ti nalima ale lueri ti ayen ti chim Naawen yenni tomteerɔma ate ti a tom tuima a te wa Kowa Naawen. Yeezu a ta zula ale nalim ale pagrim yegayega taam wuu. Ku be nyɛ dila.

⁷ Ni ŋmasi a nya. Wa le nyini ka chiŋmaaŋa sunsuŋ a nyini ate baai ale jam chubi wa gauŋku la, ale nuru meena a nya wa. Wa dan ŋman pilim jam, nuru meena tɔgatɔga ale bo tɛŋzuk la, le kum kama a te wa. Ku be nyɛ dila.

⁸ Naawen boro ale diem boro, wa le boro kama taam wuu. Wa ka waai ate ta ŋanta meena pagrim a weeni ayen, "M ka piilimka, m be ka kpeglimka."

⁹ Mi, Jɔɔn, ka ni suok. Mi ale nama a namu kama Yeezu nyin, alege wa a maari ti ate ti a siak a te ti ni-nammu ayen dai yen ti le jo wa naamu po. Ba pai mi a basi ka Patmos ate nyiam doa gilim ka la po. Ba ale nyɛ nna dii nyin la, m jam mooli ka Naawen wamaŋsaŋa alege a weeni nuruba Yeezu ale jam sak ti wensie ŋaai la.

¹⁰ Nyɔnɔwa danni ate Naawen Chiika a jam nyɛ ate mi nya ŋanta nna a se m jam goa a daasim kama la. M jam wom ka lueluk kpion a se damunin la,

¹¹ a weeni mu ayen, "Nmarisi jaab buuui ate fi nya la a nyo fi gbaŋka po a pa te Kirisita bisaŋa ale a tu chaab a bo sateŋsa siyopoiwa a bo Asia po ate ba a wi ayen Efisos, Sumana, Peganum, Tayatira, Sardis, Filadelfia ale Laodisia la."

¹² Mi yaa virim ayen m nya si ka wana ale a biisi, ate mi yaa nya ale ka kanaasa siyopoi a za, ba pai ka ligmɔniŋ a nyɛ si.

¹³ Mi ḷman nya ale jaab a neensi saalobiik a za kanaasaŋa sunsunj. Wa jam jo ka garuk woŋ ale pa garuk kuui ale a nyagsi nna a se ligmɔniŋ la a bobo gilim wa kuusidi.

¹⁴ Wa zukku zuisaŋa a jam peenti ka nna tektek, ale ge ate wa ninaŋa a muni ase bolim ale a de la.

¹⁵ Wa nantaataŋa a jam muni a se ka kuta ate ba pai se bolim po la, ale ge a nyagsi nna yegayega. Wa lueluku a jam a kum ase ka nyiam ale a wuuri dii la.

¹⁶ Wa ta ka chinmarisa siyopoi wa juga po ale gebik kaai noaŋa meena ale a de la ate ka nyini wa noai po a nyini. Wa ninaŋa a nyagsi ase wenbiri ale jueli wenzuk sunsun a nyagsi dii la.

¹⁷ Mi le nya wa la, mi ya lo teŋ a se m kpi la. Wa yaa tiri mi ale wa juga nisaŋa alege weeni mi ayen, "Kan chali yɔgsum. M ka piilimka, m be ka kpegleimka me.

¹⁸ Mi ka waai ale vua la. M jam kpi kama, alege yɔgɔgla m boro ka taam

wuu. Mi le soa kum ale jujui ate nuruba kpi a cheŋ la.

¹⁹ "Nmarisi wie ᷣaaŋi ate fi nya la a dueni. Na gela ka jinla wie. Na gela ale jam nyɛ chum dii po.

²⁰ Chinmarisa siyopoiwa ale bo m junŋa po la, ale kanaasa siyopoiwa ale nyɛ nna se ba pai ligmɔniŋ a nyɛ si la, kiri a jam suk kama. Yɔgɔgla, ᷣa be nyini ka peelim, m le pai ᷣa kiri a sak ni. Chinmarisa siyopoiwa ka Naawen sabiiloba bayopoi baai ale a nya Kirisita bisaŋa ale a tu chaab buyopoi a bo Asia po la. Kanaasa siyopoiwa ale za la, ka Kirisita bisaŋa ale a tu chaab buyopoi dula la.

2

¹ "Nmarisi wienja de a te Naawen sabiilowa waai ale a nya Kirisita bisaŋa ale a tu chaab Efisos la zuk la.

"Mi ka nuru waai ale ta chinmarisa siyopoiwa m junŋa po la. Mi ale cheŋ a gilim kanaasa siyopoiwa ale a nyɛ ase ba pai ligmɔniŋ a nyɛ si la, be goori wom m le m weeni fu dii la.

² M seba ni suniima po ale ka dii la kama ale ni ale a yaali ayen ni tom mi tuimaŋa ale chichiiba alege kan jiagi la. M seba ayen ni ka wari ale nuru baai ale a tom tuimbaata la, alege a nyɛ nuru baai ale weeni ayen ba ka Naawen tuimtomdɔba alege ba daa wa tuimtomdɔba la a nya. Ni

be nya kama ayen ba ka velinvendisa.

³ Ni siak a te ni ninammu ale chichiiba ka mi nyinj, alege kan yaali ayen ni basi mi va ka.

⁴ "Alege ni diem tali ka wari dinyi. Ni kan yaali mu ase ni ale liŋ a yaali mu dii la.

⁵ Ni teeri ni ale liŋ jam ka dii la, abe ni pilim jam mi jigi. Ni dan kan pilim jam mi jigiya, m le ŋman pilim jam ni jigi ka nwuli a pa ni kaniaka ka zaananya jigini.

⁶ Ni kisi tuimbaata tii ate Nikolaitan demma a nye la kama, a se mi ale kisi ba dii la.

⁷ "Ni lagi ni tueŋa a wom dii ate Naawen Chiika a weeni a sak Yeezu Kirisita bisaŋa ale a tu chaab a bo Asia la.

"Baai meena ale kaa basi mi va ka la, m le te ba siuk ate ba de Naawen tiib buui ale a te nyuvuri la yoanni.

⁸ "Nmarisi wienja de a te Naawen sabiilowa waai ale a nya Kirisita bisaŋa ale a tu chaab Sumana la zuk la.

"Mi ka piilimka m be ka kpeglimka. Mi jam kpi kama, alege yɔgɔgla m boro kama taam wuu.

⁹ M seba ni ale a tu daani kaai meena la kama. M seba ni ale ka ŋjanjagſa la kama, alege ni jigsi kama. M be seba baai me ale a wi ba dek ayen Juuba ate ba biisi a kaasi ni yue la kama. Ba ka nuru baai ate Sitaana a soa ba.

¹⁰ Ni kan chali yɔgsum ale wari dii ale a te ni ninam

la. Sitaana le basi ate ba yik ni ba gela a lik dɔk po ate wa nye ni nya ate ni ninammu a paari da pi. Ba dan poom ayen ba ko ni, ni ŋmasi ta siaka ale mi ate m te ni nyuvuri dii ale kan ka kpeglimka la.

¹¹ "Ni lagi ni tueŋa a wom dii ate Naawen Chiika a weeni a te Kirisita bisaŋa ale a tu chaab a bo Asia la.

"Nuru baai ale ŋmasi yik ba siaka ate ku a paari ku kpeglimka po la, Naawen a kan pa ba a gum chaab ale nuru baai ate wa le te ba waalika la.

¹² "Nmarisi wienja de a te Naawen sabiilowa waai ale a nya Kirisita bisaŋa ale a tu chaab Peganum la zuk la.

"Mi ka waai ale ta gebik kaai noanja meena ale a de la, wom m le ta dii ayen m weeni fu la.

¹³ M seba ayen ni ale bo juijui la, Sitaana ale ta m nuruma. Ni ta wensie kama ale kan basi ni siaka me ale mu. Ba ko Antipas waai ale jam ta siaka ale mu a sak m wienja la alege ni an basi mu.

¹⁴ "Alege wienja chaab ate ni tali. Nuruba gela ale bo ni po a va Balaam sinsanŋja. Wa jam sak ka Belak ayen wa sak Juuma ba le ba nye dii a de bogluta ŋandiinta a be ba a nye kabonſa la.

¹⁵ Nuruba ba gela a bo ni po a va Nikolaitan demma sinsanŋja.

¹⁶ Ni basi ni wabaatanya. Ni dan kan basi ya, m le

pilim ɳman jam ni jigi nwuli a pai gebik kaai ale nyini m nɔanni po a nyini la a tu ba a nyɛ kpaliŋ.

¹⁷ "Ni lak ni tueŋa a wom dii ate Naawen Chika a weeni Kirisita bisaŋa ale a tu chaab a bo Asia la.

"Nuru baai ale ɳmasi yik ba siaka ate ku a paari kpeglelma la, m le pai ɳandiin tii ate ba a wi ayen 'maana' la ate ti suk la a te ba. M le ɳmarisi yue paali a dueni tintain peeluk nyiŋ a te waai meena. Waai a kan seba yonni, ka waai dek ale a tuesi la nyiini.

¹⁸ "Nmarisi wieŋa de a te Naawen sabiilowa waai ale a nya Kirisita bisaŋa ale a tu chaab Tayatira la zuk la.

"Mi ka waai ale ka Naawen Biika ate m ni-nanja a muni a se bolim ale a de la, ate m nantaatanya a nyɛ se kutuk ate ba pai se bolim po ate ku a nyagsi la, ni wom dii ate m ta ayen m weeni ni la.

¹⁹ M seba ni suniima ale ni ale a yaali Naawen ale ni le ta siaka nalimnyiini ale wa dii la. M seba me ayen tuim ɳaai ate ni a tom ale chichiiba la gaam tuim ɳaai ate ni liŋ a tom la kama.

²⁰ "Alege wari dinyi ate ni diem tali. Ni siak kama ate Jezebel nipok waai ale a weeni ayen wa ka Naawen biisiteero la, a sak ayen ni a nyɛ kabonṣa abe ni a de bogluta ɳandiinta.

²¹ Mi te wa siuk kama ayen wa basi wa kabonṣaŋa

nyeka alege wa kan yaali ayen wa basi.

²² Ni wom mi. Wa ale baai ale tigsı chaab a nyɛ ba kabonṣaŋa ale kan yaali ɳa basika la, m le basi ate tuem a yik ba ate ba duak tɛŋ a nam yegayega.

²³ M le basi ate wa bisaŋa a kpi, ate Kirisita bisaŋa meena a seba ayen mi ka waai ale seba nuruba suniima po ale ka dii la. M le tuni ni meena ni le tom dii la.

²⁴⁻²⁵ "Nama baai ale bo Tayatira tɛŋka po ale kan va Sitaana wa susugi ɳaai ate nipowa a sak nuruba la, maa yaali ayen ka ni nyini a ɳmasi yik ni wensie sinsaŋja ate m ɳman pilim jam. M kan weeni ayen ka ni ɳman nyɛ warwari ya.

²⁶ "Ni dan ɳmasi yik nalimnyiini ate ku peenti m sui ale ge ate ku paari ku kpeglelma ka, m le bobi ni m nalima ate ni soa tɛŋ ka meena nuruma.

²⁷ M Kowa ale pai wa pagrimu a te mu ayen m soa ba ale pagrim. Ni seba samoniŋ meerowa a nyeem ale pai wa kukku duoku a nak samoniŋ sii ale kan nala a mobi la. Nama me ale soa ba ka dila.

²⁸ M zuli ɳaai ale m nalim buui ate m le pai a te ni la, de kasim a nyagsi a se ka vari chijmarika la.

²⁹ "Ni lak ni tueŋa a wom dii ate Naawen Chika a weeni Kirisita bisaŋa ale a tu chaab a bo Asia la.

3

¹ "Nmarisi wienja de a te Naawen sabiilowa waai ale a nya Kirisita bisaña ale a tu chaab Sardis la zuk la.

"Mi ka waai ale ta chiisa siyopoiwa ale chinjmarisa siyopoiwa la. Ni wom m le a yaali ayen weeni ni dii la. M seba ni ale a tom dii ate nuruba a weeni ayen ni a va mu nalimnyiini alege ni kan va mu nalimnyiini la kama.

² Ni yiti zaani ale nimuma a va mu nalimnyiini, mi nya ayen tuim ɳaai ate ni tom la an diem magsi Naawen nina po.

³ Ni teeri ba ale sak ni dii ale ni ale wom dii la ate ni basi ni wabaataja abe ni a zuli wa. Ni dan kan yiti a zaani ya m le jam diiri ni ase zue la, ni kan seba diipo ate m le jam la.

⁴ "Ni ba gela ale bo Sardis la an diem tom tuiimbaata ɳaai le ɳa nyę ate ni suniima a danji la. M le te ni garuk peelita ate ni jo a be m basi ate nama ale mi a chenj ale chaab dii la ni magsi ka dila.

⁵ "M le basi ate nuru baai ale ɳmasi yik nalimnyiini ate ku ga a paari ku kpeglim ka la a jo garuk peelita m be kan yeeri ba yueŋa nyuvuri dii ale kan ka kpeglimka la gbanjka po. M le weeni a lagri m kowa niŋ ayen m soa ba kama.

⁶ "Ni lagi ni tueŋa a wom dii ate Naawen Chiika a weeni Kirisita bisaña ale a tu chaab a bo Asia la.

⁷ "Nmarisi wienja de a te Naawen sabiilowa waai ale a nya Kirisita bisaña ale a tu chaab Filadelfia la zuk la.

"Mi ka waai ale ka nuru weleŋ ale wensie nyɔnɔ ale ge ta Naabɔa Deevid saafiika la. M dan pai ka a lagi tuok nuru karo a baga a ligi ku. M be dan pai ka a kpari, nuru karo a baga a lagri.

⁸ M seba ni ale a tom dii la kama. M be seba ni ale ta pagrim magdek la kama. Ni va m sinsanŋa kama ale ta siaka ale mu. Mi be lak tuoku kama ni niŋ gen. Nuru kan lik ku.

⁹ Ni a wom. Baai ale a velim ayen ba ka Juuba la, Sitaana ale soa ba. M le basi ate ba jam a kpi duna ni niŋ a zuli ni, ate ba seba ayen mi a yaali ni kama.

¹⁰ Ni ale va mi sinsanŋa ale chichiiba la nyiŋ, mi me ale lik nama me a tara ate ni-nam buui ale cheena tɛŋzuk ayen ku choa nuruma a nya la a kan paari ni.

¹¹ "M cheena kama, ku kan beni. Ni be chiib ta ni nak dega tiirimu ate waai a kan vari ni jigiya.

¹² "Baai ale baga a yik ku a ta paari ku kpeglim ka la, m le basi ate ba a nyę a se ka zaŋŋa la Naawen Puusika Yenni po taam wuu. M le ɳmarisi Naawen yonni ale wa tɛŋ ka yonni a dueni ba nyiŋ. Wa tɛŋka ka Jerusalem paalik kaai ate Naawen ayen wa basi ate ka jam tɛŋzuk meena chum dii po

la. Mi me le ḥamarisi m yue paani a dueni ba nyiŋ.

¹³ "Ni lak ni tueŋa a wom dii ate Naawen Chiika a weeni Kirisita bisaŋa ale a tu chaab a bo Asia la.

¹⁴ "Namarisi wienja de a te Naawen sabiilowa waai ale a nya Kirisita bisaŋa ale a tu chaab Laodisia la zuk la.

"Mi ka waai ale basi ate wie a nyε la, ale a sak nuruba Naawen wensienja la. Mi ale nya ḥanta meena a ta nyini ku piilim ka po ate Naawen a nyε ba la.

¹⁵ M seba ni ale a tom dii la kama. M seba kama ayen ni an yøgsa, ni be an tuila. Mi a yaali ka ni yøgsa yaase ni tuila.

¹⁶ Alege ni abe le bo sunsunsanja po nna, ni an tuila, ni abe an yøgsa la, m le chiiri ni kama m noanni po a basi.

¹⁷ Ni a weeni ni dek kama ayen, 'Tama ka jigsiroba, ti kan yaali jaab-jaabœ.' Alege ni ze ayen ni ka niniga nyamma. Ni ka ḥanjagsa a cheŋ chabœla ale chim yeoba.

¹⁸ Ni da ligmœniŋ mi jigi, ḥaaai ale chim ligmœniŋ dek la ate ni chim jigsiroba. Ni da garuk peelita me mi jigi a lik ni chivienja. Ni be da nina kpaam me m jigi a nyø ni ninaŋa po ate ni a nya.

¹⁹ "Mi a toariŋ baai meena ate m ta yaalika ale ba la kama, ale ḥman a yaali ayen m dak ni tuimbaataŋa a sak ni. Ni basi dii ate ni a tom la a be ni va mu nalimnyiini.

²⁰ Ni be wom, mi kasim za ka døkku noai a nak ale ge a wi. Baai ale a wom m lueluku ale ge a lagi tuoku la, m le jo, ate ba ale mi a maari chaab a de ḥandiinta.

²¹ "Baai ale ḥmasi yik di nalimnyiini ate di a paari kpeglelimka la, m le te ba siuk ate ba kali m tεŋ m naamu jigini. Mi daam ḥmasi yik kama a ta di a paari di kpeglelimka. Dila ale soa ate m kowa basi ate mi kali dula.

²² "Ni lagi ni tueŋa a wom dii ate Naawen Chiika a weeni Kirisita bisaŋa ale a tu chaab a bo Asia la."

4

¹ Ku ḥaaŋnyiŋ ate mi ḥman pilim wom ale nya jaab a se m goa daasim kama la. Wenŋmazuk mi yaa nya tuok ale ku lagi, ate lueluk kuui ate m liŋ wom nna a se damuniŋ la weeni mu ayen, "Jueli jam dela ate m weeni fu dii ale ku jam a nyε la."

² Naawen Chiika a deri de mi niŋ ate mi jueli ga a jo. Mi yaa nya Wenŋmazuk naam zukpaglik ale ka za ate nuru a kali ka zuk.

³ Wa ninaŋa a jam a nyagsi a se ka tintain ḥaaai ale muni ale ge a nyagsi la, ate nago-tom a nyε a se gonungoona la a gilim wa.

⁴ Kalisa jiga pisiye ale sinaansi ale jam gilim wa. Nisom pisiye ale banaansi ale jam kali si zuk. Ba meena a jam jo ka garuk peelita ale vuk ligmœniŋ zutogsa.

⁵ Wenzuku a jam a nyagsi kama ale a na Wenj̄mazuk naamu zukpaglika jigini. Kanaasa siyopoi ale jam t̄oati a za wa niŋ. Si jam ka Naawen chiisa siyopoiwa.

⁶ Mogi fiik ale jam a nyagsi a se nyaasun la ale jam maa za wenj̄mazuk zukpaglika niŋ.

Duŋsa sinaansi ale jam maa za gilim a gum du. Si ninajna a jam piisi kama a kali niŋ ale ḥaaŋ.

⁷ Duŋsaŋa kanyi a jam a nyę a se ka gbenli la, kanyi a jam a nyę a se ka lalik la, kanyi zuk a jam a nyę a se nuru zuk la, kanyi me zuk a jam a nyę nna a se jiiruk ale lagi ku kin̄kaŋna a basi la.

⁸ Si meena a jam ta ka kin̄kaŋna ḥayuebi ale ge ate si ninajna a sueri si nyiŋsaŋa meena. Si meena a kasim jam a yi ka yiila yok ale kantueŋ alege kan vuusi. Si jam yi a weeni ayen,

"Ti Nyōnɔ Naawen waai ale welema ale ge soa ḥanta meena pagrim, fi ka piilimka, fi boro kama taam wuu."

⁹ Duŋsaŋa sinaansiwa a jam yi si yiilaŋa a pak ka waai ale jam kali wenj̄mazuk naamu zukpaglika zuk la, dii nyiŋ la wa jam ta ka zula ale nalim ale ge boro taam wuu.

¹⁰ Si le jam a yi si yiilaŋa la, nisomma pisiye ale banaansiwa meena a kasim jam a duak ka t̄en ale a yiti wenzuk ale a puusi waai ale jam kali wenj̄mazuk naamu

zukpaglika zuk ale ge boro ta a wuu la. Ba meena a kasim jam a lagi ba zutogsaja a dueni ka wa niŋ ale ge a weeni ayen,

¹¹ "Ti Nyōnɔ ale ti Naawen, fi ale nyę ḥanta meena. Ka fi dek yaalika ate fi basi ate ba boro. Dila ale soa ate ku magsi ayen ti a puusi fu, dii nyiŋ la fi ta ka zula ale nalim ale pagrim."

5

¹ Mi ale nya waai ale wa kali wenj̄mazuk naamu zukpaglika zuk la, wa jam ta ka gbaŋ wa juga po. Ba jam ḥamarisi ka wie a dueni ka niŋ ale ka ḥaaŋ ale ge pai ḥanta a bobí buyopoi a ligi gbaŋka.

² Ate mi yaa nya Sabiilo wanyi ate wa yaa mooli ale lueluk kpion ayen, "Ka wana ale baga a foli bobika buyopoiwa ale ge a lagi gbaŋka nna."

³ Alege nuru jam ka wenj̄mazuk wa yaase t̄enjuk wa yaase kpilima bo ka jigiya ate wa baga a lagi gbaŋka a nya ka po.

⁴ Mi ale nya ale nuru karo a baga a lagi gbaŋka a nya ka po la, mi ninyiam yaa deri a nyini.

⁵ Naawen nisomma wanyi a yaa weeni mi ayen, "Kan basi ate fi ninyaata a nyini. Gbenli dii ale nyini Juda demma po la, wa ka Naabɔa Deevid ḥaaŋbiik. Wala ale nak deero. Wa le foli bobika buyopoiwa a lak gbaŋka."

6 Mi yaa nya ale ka pabiik ale za du. Ka jam za moata ka wenjazuk naamu zukpaglika ate dunsaña sinaansiwa ale nisomba pisiye ale banaansiwa a za gilim ka. Ka jam a nyε ase ba ko ka kama la. Pabiika a jam ta ka nyiila nyayopoi ale nina nyayopoi. Ka nina nyayopowa ale ka nyiila nyayopowa ka Naawen chisa siyopowa sii ate Naawen a tom a basi tεŋka meena po la.

7 Pabiika yaa cheŋ ga tuesi gbaŋka waai ale kali wenjazuk naamu zukpaglika zuk la juga nisaña po.

8 Pabiika ale tuesi gbaŋka la, dunsaña sinaansiwa ale nisomba pisiye ale banaansiwa a yaa yiti a duak tεŋ wa niŋ. Nisomma meena jam ta ka nanta ate ba a neensi kpanta ale maa ta china, ate ḡa a nyagsi ase ligmɔniŋ la. Nyum masik ale bo ḡa po. Nyum de ka Naawen nuruma puusaña.

9 Ba yaa jam yi yi paali ayen,

"Fi ka nuru waai ale magsi gbaŋka pai ka abe fi foli bobika buyopowa.

Ba le ko fu la, fi jam pai ka fi ziimu a tuesi nuru borí a basi Naawen jigi.

Fi ale lueri ba a ta nyini satεŋsa meena ale nuberu meena po a nyini ate ba meena a biisi biisa tɔgatɔga.

10 Fi ale bobí ba nalima a lueri ba ayen ba chim Naawen yenni tomteerɔma abe ba a tom tuima a te ti Naawenni.

Ba ale soa tεŋka meena nuruma."

11 Mi yaa ḡman pilim nya ale Naawen sabiiloma a bo dula. Ba jam piisi kama nna yegayega a gaam chiinika a yaa za gilim dunsaña sinaansiwa ale nisomma.

12 Ate ba yaa a yi yiila nna yegayega a weeni ayen, "Pabiik kaai ate ba ko la ku magsi ka ti a zuli fu dii nyiŋ la fi soa ka ḡanta meena ale ta yam ale pagrim ale zula ale nalim ale pimpauk."

13 Ate mi yaa wom ḡanta baai buuni meena ale bo wenjazuk ale tεŋzuk meena ale kpilun ale nyiam po meena ate ba jam a yi yiila a weeni ayen,

"Ni basi ate ti pak waai ale kali Wenjazuk naamu zukpaglika zuk la ale pabiika, dii nyiŋ la ba ta ka zula ale nalim ale pagrim yegayega taam wuu."

14 Ba le yi yiini a nueri la, dunsaña sinaansiwa a yaa weeni ayen, "Ku be nyε dila," ate nisomma yaa yiti a duak tεŋ a puusi ba.

6

¹ Pabiika ale tuesi gbaŋka la, wa yaa foli bobika bunyi ate dunsaña sinaansiwa kanyi yaa weeni mi ale

lueluk kpioŋ nna se wein kumsa la ayen, "Jam nya."

² Mi yaa ga nya ale wusum peeluk a za dula. Nuru waai ale jam kali bu zuk la, a jam ta ka tom ale peema ale vuk zutok. Wa yaa nyini tigurik po ayen wa nak yiak wa dachaasaŋa.

³ Ate Pabiika yaa foli bobi kaai ale saa buyewa la. Duŋ kaai ale saa siyewa la yaa weeni mi ayen, "Nya."

⁴ Mi yaa nya ale ka wusum monuŋ ale za du. Ba jam pai ka gebik kpieren a te nuru waai ale jam kali bu zuk la. Ba jam pai pagrim a te wa ayen wa cheŋ tẽŋka meena nuruma jigi a ga tigsi ba a nyo jigi yeŋ ate ba nyę tigurik a ko chaab.

⁵ Ate Pabiika yaa ɻman foli bobi kaai ale saa butawa la. Duŋ kaai ale saa sitawa la yaa weeni mi ayen, "Nya." Mi yaa nya ale ka wusum sobluk ale za. Ba jam pai ka ɻanmagsinta a nyo wa nisa po.

⁶ Mi yaa wom lueluk ale ku nyini duŋsaŋa sinaansiwa sunsuŋ a weeni mi ayen, "Cheŋ a ga tuni nuru baai ale tom dai yeŋ la ale 'wiiti' chin yeŋ yaase 'baali' china ɻata, alege yik fi dek abe fi kan kaasi kpaamu yaase daamu."

⁷ Ate Pabiika yaa ɻman foli bobi kaai ale saa bunaansiwa. Duŋ kaai ale saa sinaansiwa la a yaa weeni mi ayen, "Nya."

⁸ Mi yaa nya ale ka wusum piak ale za du. Nuru waai

ale jam kali bu zuk la yue jam ale "Kum". Wanyi me yue jam ale "Kpilunṭen". Wa jam a vi ka "Kum" ɻaaŋ. Ba yaa poori tẽŋka bunaansi a yaa lueri kauku kunyi ayen ba ko waai meena ale jam bo dula la. Ba noa bayewa yaa cheŋ a ga nyę ate kom ale nyintuila a jam dula. Ba jam pai ka gebik woŋta ale goaduŋsa a ko ba.

⁹ Ate Pabiika yaa ɻman foli bobi kaai ale saa bunuwa la. Mi yaa nya ale ka jaab ale a nyę se kuŋkuŋ la ale za du. Baai meena ate ba jam ko ba ayen ba jam a sak Naawen wamanjsaŋa la nyiŋ la a jam za ka jaab buui ale a neensi kuŋkuŋku la tẽŋ.

¹⁰ Ba yaa nuem ale lueli pagrisa ayen, "Ti Nyɔnɔ, fi ka welensa ale wensie nyɔnɔ ale ge ta ɻanta meena pagrim. Ku le beni a soa ka se ale ge ate fi bo buusa a te tẽŋka meena nuruma abe fi te ba waalika ba ale jam ko tama dii la?"

¹¹ Ba yaa te ba garuk woŋ peeli ta ale weeni ba ayen ba vuusi magla ate tẽŋka meena nuruma a ko ba suaataŋa a nueri a se ba le jam ko ba dii la a gum du.

¹² Ate mi yaa nya ale Pabiika ɻman foli bobi kaai ale a saa buyuebiwa la. Tẽŋka meena a yaa deri choa nna yegayega ate wenbinni me a sobri a se garuk la. Chiika me a muni a se ziim la,

¹³ ate chiŋmarisaŋa a lo tẽŋka zuk a se viok ale a fuk

ate kiŋkama a lo dii la.

¹⁴ Wenŋmazuk a yaa kpamsi a se gbaŋ la a be, ate guuk kpiontaŋa ale teŋsaŋa meena ate nyiamu a doa gilim si la, a basi ba zaanaŋa jigaŋa.

¹⁵ Teŋka meena nali-maŋa, nuru kpionta, ḥanta nyamma, sojiba kpaga, yomma, ale baai ale soa ba dek fasi yaa la, ba meena jam chali kama a jo pina vie ale guuta sunsunj.

¹⁶ Ba yaa saalim ayen guutaŋa ale pinanja a lo ba zuk, ate waaŋ ale kali wenŋmazuk naamu zuk-paglik a zuk la a kan nya ba, abe Pabiika kan nya ba ale ka supuurimu.

¹⁷ Ba yaa weeni chaab ayen, "Naawen supuurimu danni a paari kama. Ka wana ale baga a tu wa?"

7

¹ Ku ḥaaŋnyin, ate mi yaa nya Naawen sabiiloba banaansi a poori za tɔgatɔga teŋka gugotta tinaansiwa po. Sabiiloma yaa a yik teŋka vaata tinaansiwa a tara ate vaataŋa an jam baga a fuk teŋka zuwa yaase nyakpeemu zuwa yaase ku fuk tiisaŋa ate si choa.

² Naawen ale jam te wa sabiiloma pagrim ayen ba kaasi teŋka ale nyakpeemu. Ate mi yaa nya Naawen sabiilo wa choa ale wa nyini korinummu po a nyini, a ta jaab wa nisa po. Wa yaa kaari ale lueluk kpion

a wi sabiiloba banaansiwa a weeni ba ayen,

³ "Basi ate mi liŋ a ḥmarisi Naawen tomteeroma die nyiŋ, abe fi yaa kaasi teŋka ale nyakpeemu ale tiisaŋa."

⁴ Nuru ale jam weeni mi ayen baai deenja nyiŋ ate ba ḥmarisi la ka nuruba tusa kook ale pisinaansi ale banaansi (144,000). Ba jam ka Izirali buuri pi ale buyewa po.

⁵⁻⁸ Tusa pi ale ḥaye ale jam nyini Juda, tusa pi ale ḥaye nyini Aruben, tusa pi ale ḥaye nyini Gad, tusa pi ale ḥaye nyini Ase, tusa pi ale ḥaye nyini Nafitali, tusa pi ale ḥaye nyini Manasa, tusa pi ale ḥaye nyini Simeyon, tusa pi ale ḥaye nyini Livai, tusa pi ale ḥaye nyini Isaka, tusa pi ale ḥaye nyini Zebulun, tusa pi ale ḥaye nyini Josefi, tusa pi ale ḥaye nyini Benjamin.

⁹ Ku ḥaaŋnyin ate mi yaa nya ale nuru bɔari a za dula. Nuru an jam baga ba a chiini. Ba jam nyini ka teŋka meena satɛŋsaŋa ale diinanja, ba jam a bi-isika biisa tɔgatɔga. Ba jam jo ka garuk peeluk wonṭa ale ta kpinkparuk vaata ba nisima po, jam za wenŋmazuk naamu zuk-paglik a Pabiika niŋ.

¹⁰ Ba yaa jam kaari yegayega a weeni ayen, "Varibasika a nyini tama Naawenni ale kali naamu zukpaglik a zuk la ale Pabiika jigi."

¹¹ Dunſa sinaansiwa ale

nisomma ale Naawen sabiiloma a maa chaab a duak teñ wenñmazuk naamu zukpaglika niñ a puusi wa,

¹² ale a weeni ayen, "Ku be nyε dila. Ti a pak fu ale a puusi fu dii nyiñ la, fi ta yam ale zula ale nalam ale pagrim yegayega taam wuu. Ku be nyε dila."

¹³ Nisomma wanyi a yaa virim a bek mi ayen, "Baai ale jo garuk peeluk woñtaña la, ka be demma? Ba nyini ka be?"

¹⁴ Mi yaa weeni wa ayen, "Mi ze ba, weeni a sak mu."

Wa yaa weeni mi ayen, "Ba nyini ka ninam yegayega po a nyini a pai Pabiika ziim a sugri ba gataña ate ti peenti.

¹⁵ Dila ale soa ate ba za wenñmazuk naamu zukpaglika niñ ale a tom wa tuimaña yok ale kantueñ. Naawen dek le wa a nya ba zuk.

¹⁶ Kom ale nyanyuila a kan ñman yik ba. Wentueñ ale tuiluk me kan ñman nak ba.

¹⁷ Pabiik kaai ale moata wenñmazuk naamu zukpaglika la ale wa chim ba naapeerik abe wa de ba niñ a gisi buli sii ale ta nyuvuri nyiam la ate ba a nyu. Naawen dek ale duisi ba ninyaataña ba nina po a basi."

8

¹ Ate Pabiika yaa foli bobi kaai ale saa buyopoiwa la. Wenñmazuk chiok an choa ya a ta dila a ga paari "miita" pisita.

² Dila ale ga taam la, ba yaa pai damunsa siyopoiwa a te Naawen sabiiloba bayopoiwa. Ba jam kasim za ka Naawen niñ.

³ Sabiilo wa choa ale jam ta chin ate di a nyagsi ase ligmōniñ la a yaa jam za kuñkuñku teñ. Nanta ale jam bo chinni po ate ba nyummu masa ate ba yaa pa te wa ayen wa pa gum Naawen nuruma puusaña po a ju kuñkuñku ale dua naamu zukpaglika niñ la zuk.

⁴ Jamasika nyuisaña ale Naawen nuruma puusaña a jam nyini ka sabiilowa ale za juijui la a jueli.

⁵ Wa le jam ju jaab buui ale jam a nyuñ nna masikmasik a nueri la, wa yaa jam pai bolim a nyo chin dii ale a nyagsi ase ligmōniñ la po a yuk ba meena a basi teñzuk. Teñka ya choa nna yegayega ate wenzuk a nyagsi ale a na nna yegayega.

⁶ Ate sabiiloba bayopoiwa a yaa gomsi ayen ba peeri ba damunsanja.

⁷ Sabiiloma wanyi a yaa linj peeri wa damunika. Nmoruk tana ale bolim a gum chaab ale ziim a yaa deri lo teñka zuk. Wa yaa poori teñka a soa se chaab la buta, ate kauku kunyi a ju ale bolim ate tiisaña ale wuutaja meena ale jam bo ku po la a de.

⁸ Sabiilo waai ale jam pai sañ la a peeri wa damunika. Ba yaa jam pai jaab a se guuk kpion la ate bolim jam

a de ku la a yuk a basi nya kpeemu po. Nyiamu a yaa poori a soa se chaab la buta kauku kunyi a tagri chim ziim,

⁹ ate ḥantaja ale bo nyiamu po la a kpi ate ḥaaruṇ kpeentaṇa meena ale jam bo nyiamu po la kaasi.

¹⁰ Sabiilo waai ale jam saa batawa la me a yaa peeri wa damunika. Chiṇmarik kpien kaai ale jam a nyagsi nna yegayega la a yaa nyini wenjma Zuk a lo tēnka Zuk. Sabiilowa yaa poori belaṇa meena ale bulisaṇa meena a soa se chaab la buta ate kauku kunyi chiṇmarika a kaasi.

¹¹ Chiṇmarika yue jam ale "At̄a". Bulisaṇa meena nyiamu a jam t̄a kama ate nuruba yegayega a jam nyu bu a kpi.

¹² Sabiilo waai ale jam saa banaansiwa la, a yaa peeri wa damunika. Ba yaa poori wenbinni ale chiikla ale chiṇmarisanja a soa se chaab la buta a yaa lueri kauk kuui ale a nyagsi la a basi. Ba jam poori yokku ale kantueṇka, a yaa basi ate ku kan nya.

¹³ Mi yaa nya ale jiiruk a jam bo dula niŋniŋ wenjma Zuk a fuk a yiti. Ku yaa weeni ale lueluk kpion ayen, "Sabiiloba batawa baai ale tali an peeri ba damunsaṇa la, ba dan jam peeri si, nuru baai ale bo tēnzu k la le nyε ka se?"

9

¹ Sabiilo waai ale a saa banuwa la, a yaa peeri wa damunika. Ate mi yaa nya chiṇmarik ale ka nyini wenjma Zuk a jam lo tēnzu. Chiṇmarika jam ta ka vorub buui ale kan ta kpeglimka la saafiika.

² Ka yaa lagi vorumu nɔanni ate nyuisa yegayega a yaa jam nyini bu po a nyini a se bolim kpiem nyuisa la. Nyuisaṇa a yaa nyε ate wenbinni ale vayogsimu a sobri nna birim.

³ Ate tintue yaa nyini nyuisaṇa po a nyini. Tintueṇa jam ta pagrim a se ka tēnzu de nuenta ale ta pagrim dii la.

⁴ Ba jam weeni ḥa kama ayen ḥa kan de vaata yaa ase wuuta alege ḥa a dom ka baai ate sabiilowa an jam ḥmarisi ba deenja nyiŋ la.

⁵ Tintueṇa jam ka siuk a ko ba, alege ḥa le basi kama ate ba nam chiisa sinu. Ba le ba nam dii la a nyε se ka nuoŋ ale dom fu ate fi a nam dii la.

⁶ Chiisa sinuwa de po nuruma le gisi yaali kum, alege ba kan baga a nya bu. Ba ba a yaali ayen ba kpi alege kum le chali be kama ba jigi.

⁷ Tintueṇa jam a nyε se ka wusuma ate ba gomsi magsi ayen ba ta ḥa cheŋ tugurik po la. ḥa jam vuk ka zuyua tii ale a nyε ase ligmɔniŋ ba pai nyε la. ḥa ninanja jam a neensi ka nurubiik nina.

⁸ ḥa zuisaṇa me jam a neensi ka nipooba zuisa, ḥa nyinanja me a neensi gbeŋli nyina.

⁹ Na kuusaŋa jam lik ale ka nanta nna ase kuta paglagsa la. Na kiŋkanŋa ale jam a fuk dii la a nyε ase ka wusum bori ale a dari toroko a cheŋ kpaliŋ la.

¹⁰ Na juitaŋa a jam a neensi ka nuenta juita. Na le jam pai ḥa juitaŋa a dom nuruma dii la ale jam chim ḥa pagrimu a yaa basi ayen ba nam a paari chiisa sinu.

¹¹ Sabiiloma wanyi ale jam bo dula la, ba jam a wi wa ale Juuma biika ayen ka Abadɔn. Ba jam a wi wa me ale Giriki demma biika ayen ka Apoliyɔn. Di kiri ale waai ale ka "tuimkaasima nyɔno". Wa jam ka nuentanŋa naab ale maara nya vorub buui ale kan ta kpeglimka jigi la.

¹² Ba yaa weeni mi ayen ninam buui le bu liŋ jam nurubiik jigi la, bula taam kama. Bula dan taam ga nueri, ninam buye le pilim jam gum du.

¹³ Sabiilo waai ale jam saa bayuebiwa la a yaa peeri wa damunika ate mi yaa wom lueluk ale ku nyini kuŋkuŋku ale a nyε nna ase dubuulim la jam dua Naawen niŋ la gugotta tinaansiwa po.

¹⁴ Lueluku yaa weeni sabiilowa waai ale saa bayuebiwa la ayen, "Cheŋ ga foli sabiiloba banaansiwa ate ba yik bobi Yufiretis benni po la a basi."

¹⁵ Wa yaa ga foli ba ate ba nyini benni po a nyini sabiiloma de jam gomsi ba dek magsi ka diipo ale da

dii ale chiik kaai po ale bein dii po, ate Naawen lueri ba. Ba jam yik sabiiloma kama a zaani ayen Naawen weeni dai dii danni ate ba le tom ba tuimaŋa la.

¹⁶ Soji baai ale jam do wusumanŋa a cheŋ tigurika tuka jigini la, a jam a vi ka sabiiloba banaansiwa ḥaanŋ. Ba jam weeni mi ayen ba piisi ka nna yegayega a gaam taam ate nuru an jam baga a chiini ba.

¹⁷ Mi jam nya ba ka a se m goa daasim kama la. Ba jam pai ka kuta paglagsa a ligi ba kuusa. Kuta paglagsaŋa jam muni kama ase bolim la, ale a nyε nna me se dubuulim la. Wusumanŋa zuimaŋa a jam a neensi ka gbeŋma zuima, nyuisa ale jam a nyε se dubuulim ale bolim la nyini ba noaŋa po a nyini.

¹⁸ Nyui sii ale jam neensi dubuulim ale bolim la, jam nyini wusumanŋa noaŋa po a nyini la, a jam ko ka teŋka meena gela butawa po bunyi nuruma ate sabiiloma a jam poori a soa se chaab butawa la.

¹⁹ Wusumanŋa juitaŋa a jam ta ka wiiga zuima. Wusumanŋa a jam pai ka ḥa wiiga zuima juitaŋa a nyε ate nuruba a nam a gum chaab ale ḥa noaŋa ale jam ko ba dii la.

²⁰ Teŋka nuru baai ate sabiiloma an diem lueri ayen ba ko ba la, an jam basi ba tuimbaataŋa ale va Naawen ya. Ba jam a

kaab ka chichiribaata ale pai kuta tøgatøga ale tintana ale daata a nye bogluta tii ale kan baga a nya, yaa se ti a wom wie, yaa se ti a cheŋ, ba jam a kaab ti meena kama.

²¹ Ba nyeem kasim jam a ko ka nuruba ale a tom tuimkperikaliisa tuima ale a yaali nipooba bobi goom ale a zu. Tuimbaataanja de meena ate ba jam a tom la, ba an jam basi ḥja ale tagri ba popola ayen ba va Naawen ya.

10

¹ Ate mi yaa ḥjman nya ale sabiilo kpionj wa choa a yaa nyini wenj̄mazuk a siŋ a jam za dula. Chij̄mari ale jam gilim wa. Nagotom me ale jam gilim wa zukku. Wa nimbidiaka a jam a nyagisi a se wenbiri la, wa naŋsaŋa a nye ase bolim ale a de la.

² Wa jam lagri ka gbaŋ fiik a ta wa nisa po. Wa yaa jam pai wa juga nantuoku a tabi nyakpeemu po ale ge pai wa gala nantuoku a tabi kunjkɔŋini.

³ Wa yaa jam kaari a se gbeŋj̄ma la, ate nanpansa siyopoiwa, a yaa na a tulisi wa.

⁴ Na ale na a nueri la, mi jam a yaali ayen m ḥjmarisi dii ale nye la kama, alege lueluk a jam nyini wenj̄mazuk a siŋ jam weeni mi ayen, "Kan ḥjmarisi dii ate nanpansa siyopoiwa a weeni la a dueni. M kan yaali ayen m weeni dii ate si weeni la a sagi nuru."

⁵ Sabiilo waai juga nantuoku ale jam tabi nya kpeemu po alege ate wa gala nantuoku tabi kunjkɔŋini la, wala ale zage wa juga nisaŋa wenzuk.

⁶ A yaa pe ale Naawen waai ale kasim boro taam wuu la. Wa ka waai ale nye wenzuk ale teŋ ale nya kpeemu ale jaab buuri meena ale bo ba po la. Sabiilowa yaa ḥjman kaari a weeni ayen, "Beni ka wari a ḥjman karo.

⁷ Sabiilo waai ale jam saa bayopoiwa la a dan peeri wa damunika, Naawen waai ale liŋ pai dii ate wa jam sugila, ale ge ḥjman pilim pai di a sak wa biisiteerøma baai ale jam ka wa tomteerøba la, wa le nye ka dii ate wa jam a yaali ayen wa nye dila po, dila po la."

⁸ Ate lueluku ale jam poom nyini wenj̄mazuk a biisi ale mi la, a yaa ḥjman pilim a weeni mi ayen, "Cheŋ ga pai gbaŋ fiik kaai ale lagi a bo sabiilo waai nantaataanja ale bo nyiamu po ale bu noai la jigi."

⁹ Mi yaa cheŋ ga a weeni sabiilowa ayen wa te mu gbaŋ fiika. Wa yaa weeni mi ayen, "N̄ja ḥjobi. Ku le masa a se ka siita fi noai po, alege ku dan ga siŋ fi poi po ku le tœa kama."

¹⁰ Mi yaa tuesi gbaŋka wa nisa po a ḥjobi. Wa le weeni dii la a sum nye kama. Ku jam masa mi noai po a se ka siita la, alege ku le jam siŋ

m ponni po la, ku jam toa
kama.

¹¹ M le jam ḥobi ka a nueri
la, wa ḥuman weeni mi ayen,
“Maa yaali ayen ka fi chen ga
a sak nuruba dii ate Naawen
a weeni a magsi chaab ale
tensa yegayega ale ba nal
ima ale a biisi biisa togatoga
la.”

11

¹ Ate ba yaa pai tacheck
kaai ate ba nyiem kasim pa
a magsi ḥanta la, a te mi ale
ge weeni ayen, “Yiti ga magsi
Naawen Puusika Yenni ale
kuŋkuŋku ate ba a kaab ate
ku bo Puusika Yenni po la. Fi
dan jo fi chiini baai ale boro
a puusi wa dula la.

² Kan fi magsi Naawen Pu
usika Yenni dabiaka, dii nyij
la baai ale kan seba Naawen
la le jo ka dula a kaasi tenj
weleŋ kaai ate Naawen lueri
a te wa dek la. Nuru bala le
pai ka chiisa pisinaansi ale
siye a kaasi ka.

³ Dila danni a dan paari,
m le basi ate ka m seeroba
baye a jo garuk tii ale a zak
nyij, abe ba a sak nuruba
Naawen wienja ate ku ga
paari daa tusi ale kobsiye ale
pisiyuebi.”

⁴ M seeroba bayewa de ka
tiib si siyewa ate ba a wi
ayen “olivi” la ale kanaasa
siyewa maa chaab za ka
Naawen waai ale soa tenjka
meena la niŋ.

⁵ Baai meena ale a yaali
ayen ba kaasi ba la, bolim a
le nyini ba noaŋa po a de ba
a ko. Ba ale kasim a nyε ka
nna a ko ba dachaasaŋa.

⁶ Ba ale a sak Naawen
wienja la, ba ta pagrim me
kama a nyε ate ḥmoruk kan
ni, ale baga a nyε me ate
bulisaŋa nyiamu a nyε se
ziim la. Ba be ta pagrim
kama a nyε ate yuem a jam a
yik nuruba a se ba ale a yaali
dii la.

⁷ Ba dan sak Naawen
wienja a nueri, duŋ chichimi
ale ta pagrim nna yegayega
la, le nyini vorub buui ale
kan ta kpeglimka la po a
nyini a nyε kpalij ale ba. Wa
le yik banɔai bayewa a ko ba.

⁸ A pai ba nyiŋsaŋa a
dueni tenjkpienjka po, juijui
ate ba yik ba Nyɔnɔwa a kpi
jabarimu nyij la. Ba maara
wi tenj kala ayen ka Sodom
yaa se Ejipiti.

⁹ Baai ale jam nyini tensa
meena ale buura togatoga a
biisi biisa togatoga la, a jam
nya ba nyiŋsaŋa ale jam doa
dula la ale ge ba an jam basi
ate nuru pai ba a gu. Ba le
nyε ka dila ate ku ga paari
daa ḥata ale geli.

¹⁰ Duŋ chichimini a dan
jam ko nuru bala bayewa,
tenjka meena nuruma sue a
le peenti kama, ba le basi
ate ba nyε gogta abe ba te
chaab tiirinta, dii nyij la,
nuru bala banɔai bayewa ale
jam basi ate ba nya ninam
nna yegayega.

¹¹ Daa ḥata ale geli ale
taam la, Naawen yaa tom
wa chiika ayen wa jam nak
ate ba yiti kum po. Nuruba
ale nya ale ba ḥuman yiti za
kama la, yɔgsum yaa yik ba
yegayega.

¹² Ate nuruba bayewa yaa wom ale lueluk pagrik a nyini wenjumazuk siŋ a weeni ba ayen, "Ni jueli jam de la." Ba yaa jueli dula ate chiŋmari yaa lik ba ate ba dachaasanja me a yaa za a nya ba.

¹³ Teŋka yaa deri choa nna yegayega a ko nuruba tusa ḥayopoi ale ge poori teŋka soa se chaab la pi a yaa lueri kauku kunyi a yik kaasi. Yōgsum yegayega yaa jam yik baai ale jam tali la ate ba yaa a te zula yegayega Naawen waai ale kasim bo wenjumazuku po la.

¹⁴ Ninam buui ale a saa buyewa la, a nueri kama, alege ko kan beni ate ninam buui ale pa a saŋ butawa la, le jam yōgyōgla.

¹⁵ Ate Sabiilo waai ale gum du a saa bayopoiwa la a yaa peeri wa damunika. Mi yaa wom ale lueluk kpeenta a nyini wenjumazuk a weeni ayen, "Ti Nyōnōwa ale wa ale tom waai la a ta pagrim kama a soa teŋzuk meena. Wa le soa ka kama taam wuu."

¹⁶ Nisomba pisiye ale banaansiwa baai ale jam kali a moata Naawen la a yaa a duak teŋ ale a yiti wenzuk a puusi Naawen ale a weeni ayen,

¹⁷ "Ti Nyōnō Naawen waai ale soa ḥanta meena pagrim la,

fi ka piilimka jigiya, fi be kasim boro kama wuu.

Ti a te fi jiam fi le pai fi pagrim kpeemu a

nya teŋzuk meena nruma a soa ka la.

¹⁸ Dii po ate fi sunni ayen di puuri ate fi ayen fi bo buusi a te baai ale kpi la a paari kama. Dila ale soa ate baai ale kan seba fu la, a ta supuurim ale fu.

Dii po me ate fi ayen fi tuni fi biisiteerōma baai ale ka fi tomteerōba la, ale fi nuru baai ale ka pagrōba ale niwoba ale a te fu zula la a paari kama.

Di danni a paari kama ayen fi kaasi nuru baai ale kaasi teŋzuk ḥanta la."

¹⁹ Nisomma ale biisi nueri la, ba yaa lagi Naawen Puusika Yenni dōkku noanni, yenni de ale bo wa dek wenjumazuk la. Wa yaa lagi ate ba nya daka dii ale a sak Naawen ale nurubiik noayenka la. Chiŋmari yaa nyagsi ale na ate teŋka choa nna yegayega ate ḥmoruk tana a jam a la.

12

¹ Ate wakperikaliik nna yegayega yaa jam nyē wenjumazuk. Nipōk ale jam bo ku jigini. Wa jam jo ka gatta ate ti a nyagsi a se wenbinni la. Wa jam pai wa nantaatanja a tabi ka chiika zuk. Wa jam vuk ka zutok ate ka jam ta chiŋmarisa pi ale siye ka nyinj.

² Wa jam boro a yaali ayen wa biak kama, ate wa yaa jam a kaari.

³ Wakperikaliik ka choa a yaa njman nye wenjma Zuk a gum du. Jaab kpiɔŋ ale jam a neensi waab jam bo du. Jaamu jam ta ka zuima njayopoi ale nyiila pi. Wa jam vuk ka nalima zutogsa siyopoiwa zuimanja meena Zuk.

⁴ Jaamu de jam labi chijnmarisaŋa a soa se ka chaab la buta, a yaa lueri kauku kunyi a yaa pai wa juiku a dari chijnmarisaŋa meena a lonsi tɛŋ. Wa yaa nye dila ale ge za nipoč waai ale a yaa wa biak la njn, ayen wa dan biak nueri abe wa njobi biika.

⁵ Nipowa yaa jam biak nidɔabili waai le wa chim a soa tɛŋka meena nuruma ale pagrim la. Jaab yaa jam chiak biika wa jigi a pa te Naawen waai ale jam kali wenjma Zuk wa naamu zuk-paglik a Zuk la.

⁶ Nipowa yaa chali ga jo sagi po. Naawen ale jam gomsi jigi magsi te wa. Wa ale bo ka dula ate Naawen a nya wa nalinnyiini ate ku ga paari daa tusidi ale kobsiye ale pisiyuebi.

⁷ Ate Naawen sabiiloma ale ba kpagini Maakil, a yaa tigsi chaab ayen ba nye kpaliŋ ale jaab kpiɔŋku ale a neensi waamu la ale wa sabiiloma wenjma Zuk po.

⁸ Naawen sabiiloma yaa jam nak jaamu ale wa nuruma yiak, ale zeri ayen ba kan njman bo dula.

⁹ Naawen sabiiloma yaa yiak ba ayen ba siŋ tɛŋzuk

a bo dula. Jaab kpiɔŋku de ale a neensi waamu la ale Sitaana ka yue yen. Wa ka waai ate ba a wi ayen waamu la yaase Velinvendika, wa boro kama a nyini dila po, dila po. Wa ka chichiribaataŋa naab. Wala ale jam paasi tɛŋzuk de nuru meena la.

¹⁰ Ate mi yaa wom lueluk kpiɔŋ ale ku nyini wenjma Zuk a weeni ayen, "Yɔgyɔgla de Naawen varibasika a jam kama. Yɔgyɔgla de Naawen a sak pagrim kama ase naab la. Yɔgyɔgla de waai ate wa jam tom la a sak wa pagrimu kama. Dii la waai ale jam zaani Naawen njn a tɔariŋ ti suaataŋa yok ale kantuen la, ba yiak wa a basi kama.

¹¹ Kirisita ka Naawen biika waai ale kpi la. Ka wala ate ti suaataŋa a jam sak nuruba wa wie alege a jam gomsi ba dek me ayen ba kpi wa nyin la. Wienja de meena ale jam soa ate ba nak yiak Sitaana.

¹² Nama baai meena ale bo wenjma Zuk la basi ate ni sue a peenti. Alege ku le tɔa kama tɛŋzuk demma meena jigi, dii la Velinvendika a siŋ jam ka nama jigi. Wa abe ta ka supuurim dii nyin la wa daanja an soa dii ya."

¹³ Duŋ kpeenka ale nya ale ba yiak wa a basi tɛŋzuk la, wa yaa daani nipoč waai ale jam biak nidɔabinni la nna yegayega.

¹⁴ Ba yaa pai jiiruk kin̄kanji kpeema njaye a te nipoč ayen wa yiri chen̄ sagini po, ale ba le nya wa Zuk a ga

paari bena ḥata ale chiisa siyuebi ate duṇ kpeenka a kan nyę wa wariwariya.

¹⁵ Duṇ kpeenka yaa basi ate nyiam nna yegayega a nyini ka ṡoanni po a nyini a se beli la, ayen nyiamu ji nipowa a ta cheṇ be.

¹⁶ Alege təŋka a jam nyu nyiamu meena ate bu an paari nipowa.

¹⁷ Alege duṇ kpeenka ale jam nya dii ale nyę la, ate ka sui yaa ḥman kaasi nna yegayega ale nipowa. Ka yaa ḥman pilim cheṇ ayen ka tu chaab a nyę kpaliŋ ale baai meena ale a siak a te Naawen sinsanja ale a weeni nuruba ayen Yeezu ale soa ba la. Bala chaama ka nipowa bisa.

13

¹ Dila powa, duṇ kpeenka a jam za ka nya kpeemu.

Ate mi yaa ḥman nya duṇ kperikaliik ka choa ale ka nyini nya kpeemu po a nyini. Kala a jam ta ka zuima ḥayopoi ale nyiila pi. Ka jam vuk ka nalima zutogsa ka nyiilanja meena zuk. Ka zuimanja meena nyiŋ yue ale jam doa ḥa nyiŋ a le Naawen.

² Duṇ ka de jam a neensi ka goabiak. Ka naṣṣanja me jam neensi ka piuk naṣṣa. Ka ṡoanni me a neensi gbenli noai. Jaab kpiong kuui ale a neensi waab la jam pa ka pagrimu ale ka naamu a te ka duṇ kperikaliika.

³ Mi yaa ḥman ga a nya la ale, duṇ kperikaliika ale

nyini nyiamu po a nyini la, ale ka zukku kunyi zuk lauŋ ale jam boro. Təŋzuk meena nuruma ale ga nya lauŋku de la, ku jam chim ka wakperikaliik ba jigi ate ba yaa deri va ka.

⁴ Waai meena yaa jam a te jaab kpiong kuui ale a neensi waamu la zula nna yegayega dii nyiŋ la, wa jam pa ka pagrimu a te duṇ kperikaliik kaai ale nyini nyiamu po a nyini la. Ba yaa a weeni chaab ayen, "Ka wana ale a nyę ase duṇ kperikaliika de a ta pagrim ayen wa nyę kpaliŋ ale ka?"

⁵ Ba yaa te duṇ kperikaliik kaai ale nyini nya kpeemu po a nyini la siuk ate ka biisi wie ḥaaai ale ka leeta nna yegayega a te Naawen la. Ba jam te ka ka pagrim ayen ka soa təŋzuk meena nuruma ate ku ga paari chiisa pisinaansi ale siye.

⁶ Ka yaa jam a ka a te Naawen ale wa yonni, ale juijui ate wa boro la ale baai meena ale jam bo wenŋmazuku po la.

⁷ Ba yaa ḥman te ka siuk ayen ka tu chaab ale Naawen nuruma a nyę kpaliŋ a nak yiak ba. Ba te ka me pagrim ayen ka soa təŋsa meena ale buura meena ale a biisi biisa təgatəga la.

⁸ Naawen liŋ ḥamarisi baai meena ale ba tuesi wa nyuvuri dii ale kan ka kpeglimka la kama a nyo wa gbanjka po ale ge yaa nyę təŋka. Wa Pabiik kaai, ate ba ko

la ale soa gbaŋka. Baai meena yue ale jam kan bo gbaŋka de po la, le puusi a te duŋ kperikaliik kaai ale jam nyini nya kpeemu po a nyini la.

⁹ Ni lagi ni tueŋa a wom dii ate mi a weeni la nalimnyi-ini.

¹⁰ Ku ka Naawen dek yaalika ayen ba le jam yik ni ba gela a lik dɔk po a pai gebi woŋta a ko ni gela. Nama baai ale ka Naawen nuruba la, ku a fe ayen ni nam ale chichiiba a ɣmasi yik di ate ku ga paari ku kpeglimka. Wieŋa de ale sum nyε kama.

¹¹ Ate mi yaa ɣman nya duŋ kperikaliik ka choa ale nyini teŋka a jueli. Ka jam ta ka nyiila ɣaye ase padiak nyiila la, alege a biisi ase duŋ kaai ale a neensi waamu la.

¹² Ka jam pa ka duŋ kperikaliika pagrim a tom ka dek nimbie po. Ka jam fe teŋka nuruma kama ayen ba a puusi duŋ kperikaliika ale ta lauŋku la.

¹³ Duŋ kaai ale ta nyiila ɣayewa la de a tom ka wakperikaliisa nna yegayega. Ka jam nyε kama ate bolim a nyiini wenŋmazuk a siŋ teŋzuk nuru meena niŋ.

¹⁴ Ate ka paasi teŋzuk nuruma meena ale wakperikaliik sii ate ka tom duŋ kperikaliika niŋ la. Ka weeni ayen ba me duŋ kperikaliik kaai ate ba koani ka ale gebi woŋku alege ate ka diem vua la ate ba a zuli ka.

¹⁵ Ba yaa te ka siuk ayen ka vuusi a basi duŋ kperikaliika ate ba me la nyiŋ ate jaab meemu ta nyuvuri ate wa baga a biisi abe wa a ko baai meena ale kan puusi a te wa la.

¹⁶ Duŋ ka de a yaa fe nuruma meena, baai ale chim nuru kpeenta ale baai ale kan daa nuru kpeenta, baai ale ka jigsiroba ale baai ale kan daa jigsiroba, baai ale ka yom ale baai ale kan daa yomma ate ba ɣmarisi ba juga nisima nyiŋ yaase ba de nyiŋ.

¹⁷ Nuru waai an baga jaab a da ka wa nin ta ɣmarisi ka de. ɣmarisi ka de ale wa yonni yaase dii ale a sak wa yonni la.

¹⁸ Kude abe a sak ka nyam. Nuru waai a dan ta nyam wa ale seba dii ale a sak wa yonni la kiri. Dii abe ale a sak wa yonni la ka kobsiyuebi ale pisiyuebi ale bayuebi (666).

14

¹ Ate mi yaa nya ale Pabiik ale nuruba tusa kook ale pisinaansi ale banaansi (144,000) a za guuk kpion ku Zayon zuk. Ba jam ɣmarisi ka pabiika ale ka kowa yue a dueni nuruma de nyiŋ.

² M jam wom ka lueluk kpion me a se nyiam ale nyini pina zuk a wuuri a siŋ la, yaa a se ɣmoruk ale a na la. Lueluk kpionku de jam nyini ka wenŋmazuk. Lueluk me jam a nyε a se

nuru boari ale jam a nagi kpanta la.

³ Pabiika ale nuruba tusa kook ale pisinaansi ale banaansiwa (144,000) ale dunsa sinaansiwa ale nisomba pisiye ale banaansiwa a yaa maa chaab a yi yi paali wennyamazuk naamu zukpaglikia niij.

⁴ Ba jam ka nipooba yaa a se ba jam a yaali nipooba bobo goomoa. Ba jam ka nuru welensa nyiini Pabiika ale jam lueri ba a ta nyini teñzuk meena nuruma po, ayen ba kan njman gaari chaaba. Bala ate pabiika a liñ jam lueri a te Naawen.

⁵ Nuru an jam baga a weeni ayen ba velim venta. Ba jam ka kaasun ale kunyi me la.

⁶ Ate mi yaa njman nya sabiilo ale wa bo wennyamazuk ninjnjia a yaa yiri a chenj. Wa ta ka Naawen wamañsaña ayen wa ta chenj ga a te teñ sii ale buuri njai meena ale jam a biisi biisa tøgatøga a bo teñka po la.

⁷ Wa yaa weeni ba ale lueluk kpioñ, ayen, "Ni a te Naawen zula abe ni a pak wa, dii nyiñ la, wa ka pagrim nyɔñɔ. Diipo ate wa ayen wa bo nuru meena buusa la a paari kama. Wa nye wennyamazuk ale teñka ale nya kpeemu ale bulisa meena. Dila ale soa ate ku a fe ayen ni a puusi a te wa."

⁸ Sabiilo wa choa me yaa yiri a vi ninj sabiilowa njaañ ale a weeni ayen,

"Teñkprieñka Babilon, a lo kama. Kaboñsa tuima njai ate ka nuruma a jam a tom la, a nye se ka dapagrik ate ka fe ba ate ba nyu la."

⁹ Sabiilo wa choa a yaa njman yiri a vi nwala njaañ ale a weeni ale lueluk kpioñ ayen, "Baai meena ale a puusi a te dun kperikaliik kaai ale jam nyini nya kpeemu po a nyini la, yaa a se baai meena ale basi ate ka bogluku a njmarisi ba nisa ale ba de nyiñ la.

¹⁰ Naawen ta ka supuurim ale ba ate wa ayen wa le te ba waalika. Wa supuurimu a nye a se ka da pagrik la. Wa supuurimu a nye a se ka da bula ate wa yaa fe ba ayen ba nyu la. Wa le basi ate ba pai ba a nyo ka bolim po ate ba nam nna yegayega Pabiika ale ka sabiiloma baai ate ka lueri a te ka dek la niij.

¹¹ Bolim buui ate ba le nam bu po la nyuisanja a kasim a jueli ka wennyamazuk taam wuu. Baai ale jam puusi a te dun kperikaliika ale ka bogluku ale njman basi ate ku pai ku yonni a njmarisi ba nyiñ la, bala dek ale ba kasim a nam ale ge kan nya vuusum."

¹² Dila ale soa ate Naawen nuruma baai ale a siak a te Naawen sinsanja ale ge kan zeri Yeezu vaka la, ku a fe ayen ba va yøgyøglia ale chichiiba.

¹³ Ate mi yaa njman wom lueluk ale ku nyini wennyamazuk sinj jam a yaa weeni ayen, "Njarisi dii ate m le weeni la a dueni.

Baai ale a tom tuima a te ti Nyɔnɔwa ale ge a kpi yɔgɔgla la, ba suniima le peenti kama."

Naawen Chiika me a maa weeni gum du ayen, "Fi bisi ka wensie. Naawen le tuni ba abe wa basi ate ba vuusi ale ba tuim pagrisa yegayegaka abe wa basi ate ba suniima peenti."

¹⁴ Mi ɔmnan gaa nya la ale waai ale a nyɛ ase nurubiik la, ale wa kali chijma peeluk zuk. Wa jam vuk ka zutok kaai ale a nyɛ ase ligmoniŋ ba pa nyɛ la. Wa jam ta ka gɔtuk kuui ale ta noai la wa nisa po.

¹⁵ Sabiilo a yaa nyini Naawen Puusika Yenni po a nyini a biisi ale lueluk kpion a yaa weeni ayen, "Ku paari tɛŋka ɔnantaŋa ɔnarika kama. Pai fi gɔtuku a nyini."

¹⁶ Ate waai ale jam kali chijmanni zuk la a yaa misi wa gɔtuku a ɔnari tɛŋka ɔnantaŋa.

¹⁷ Sabiilo wa choa me yaa jam nyini Naawen Puusika Yenni dii ale bo wenɔmazuku la. Wa me jam ta ka gɔtuk kuui ale ta noai la.

¹⁸ Sabiilo waai ale a nya bolimu zuk la, yaa nyini kunkunku jigini a weeni sabiilo waai ale ta gɔtuku la ayen pai fi gɔtuku a ɔnari tiisanja dii la yoanana a muni kama.

¹⁹ Sabiilowa yaa misi wa gɔtuku a ɔnari tiisanja yoanana a lonsi tɛŋ a yaa tigsi ɔna a dueni juijui ate ba a ɔmniak ɔna nyiamu

la. Dula jigini ale Naawen supuurimu ka bunyi.

²⁰ Na nyiamu ɔmniaka jigini a jam bo ka tɛŋka ɔnaŋnyin. Ba yaa le ga ɔmniak yoana ɔnaai ate sabiilowa a tigsi dueni la, ziim nna yegayega ale jam nyini ɔna po a nyini. Ziimu meena ale jam nyini la, bu jam chali tɛŋka kama a woŋa a se mɛela kobsiye la a yaa doa jueli a lim nuru zuk.

15

¹ Ate mi ɔmnan nya jakperikaliik tanjaŋini wenɔmazuk ate ku cha mi nna yegayega. Sabiiloba bayopoi ale jam ta ninam tɔgačga buyopoi a jam bo dula. Ba le jam basi ate ninammu a yik ka tɛŋzuk nuruma a kpeglim. Dii nyiŋ la, Naawen sui ale jam a puuri ale nuruba dii la ate wa ayen wa te ba waalika la a nueri kama yɔgla.

² Mi yaa nya Naawen nuru baai ale jam kan puusi a te duŋ kperikaliika yaa a se ka bogluku, yaa a se ka pai ka yonni ale kobsiuebi ale pisiyuebi ale bayuebi a ɔmarisi ba nyiŋ. Mi jam, nya ba ale za moata ka nyakpeemu buui ale jam doa nna jalajala ale a nyagsi nna a se nyaasun la. Bolim ale jam bo nyiamu po. Nuruma a jam ta ka ɔnanta nna a se kpanta la ate Naawen a jam pai a te ba.

³ Ba yaa jam yi Moosis waai ale jam ka Naawen

tomteero la ale Pabiika yiili.
Ba jam yi yiini ayen,

"Ti Nyōnō Naawen, fi ka
waai ale soa ḥanta
meena pagrim la,
ku a chim ka
wakperikaliik ti jigi,
fi tuimaña nyinj.

Fi ka waai ale ka teñzuk
meena nuruma Naab
la.

Tuim ḥaaai meena ate fi
a tom la, ḥa ka wensie.
Na daa wasusuga.

⁴ Ti Nyōnō, fi nyiini ale nuru
welenj.

Dila ale soa ate ku
a magsi ayen nuru
meena a te fu zula
abe ba a weeni a sak ba
suaata fi le ka Wein
kpeeni dii la.

Teñzuk nuruma meena le
jam za fi niñ a puusi
a te fu,
dii nyinj la ba seba ayen
fi tuimaña meena a
daa tuim susuga."

⁵ Ba le jam yi yiini a nueri
la, mi yaa nya ale Naawen
Puusika Yenni noanni a lagi
ate pumpuulima viuku a
boro.

⁶ Sabiiloba bayopoiwa ale
jam ta ninam t̄ogat̄oga buy-
opoiwa la a yaa nyini dula
a nyini. Ba jam jo ka
garuk peelita ate ti nala nna
yegayega. Ba jam maa ta ka
garupali fiik sii ale a nyagsi a
neensi ligm̄oniñ la yaa bobi
gilim ba kuusa.

⁷ Ba yaa cheñ ga za
duñsa sinaansiwa kanyi niñ.
Duñsaña a jam za gilim ka
Naawen naamu zukpagliká.
Duñ kaai niñ ate ba jam za

la, a jam pai Naawen waai
ale kasim boro taam wuu
la supuurimu ale wa le wa
te teñzuk nuruma waalika
la, a yaa jam pai Naawen
supuurimu a nyo china
nayopoi po a te sabiiloma
wanyi, wanyi.

⁸ Naawen zulanja ale wa
nalimu ale wa pagrimu
yegayegaka a jam a nyε a
se ka nyuisa la a yaa sueri
wa Puusika Yenni. A se
k̄a sabiiloma a nin basi ate
ninam t̄ogat̄oga buyopoiwa
a yik teñzuk nuruma a
nueri, nuru an jam baga a jo
Naawen Puusika Yenni po.

16

¹ Ate mi yaa wom ale
lueluk kpion a nyini Naawen
Puusika Yenni a yaa weeni
sabiiloba bayopoiwa ayen,
"Ni pai Naawen supuurim
yegayegaka ale bo chinaña
po la a cheñ ga kpiiri basi
teñka zuk."

² Sabiiloma wanyi a yaa
de niñ nyini ga kpiiri supu-
urimu wa chinni po a basi
teñka zuk, ate niri kperikali-
isa a yaa yik nuru baai ate
duñ kperikaliika a ḥamarisi
ba nyiñsa ate ba jam a kaab
ka bogluku la ate ba jam a
nam nna yegayega.

³ Sabiilo waai ale jam saa
bayewa la jam kpiiri supu-
urimu wa chinni po a basi
nya kpeemu po. Nyiamu a
yaa jam muni nna a se kpio
ziim la ate jaab buuri ale jam
bo bu po la a yaa kpi.

⁴ Sabiilo waai ale jam saa
batawa la me yaa kpiiri

supuurimu wa chinni po a basi belanja ale bulisaña po ate nyaataŋa a chim ziim.

⁵ Mi yaa wom ale sabiilowa a weeni ayen, "Fi ka waai ale ka welensa nyōnō la. Fi be ka piilimka jigi, fi boro kama taam wuu. Fi buusaña ate fi bo la ka wensie.

⁶ Ba jam ko fi nuruma ale biisiteerōma ate ba ziimu a yaa nyini tēŋ. Ku magsi kama ale fi ale pa ziimu ayen ba nyu yōgoyōgla la."

⁷ Ate mi yaa wom ale lueluk a nyini kunkuŋku jigini a yaa weeni ayen, "Ti Nyōnō Naawen fi ka waai ale soa ḥanta meena pagrim, ku magsi kama ale ḥman chim wensie me fi ale a bo nuruba buusa dii la."

⁸ Sabiilo waai ale jam saa banaansiwa la yaa kpiiri supuurimu wa chinni po a basi wenbinni zuk ate di kantueŋka a yaa nya siuk a de nuruma.

⁹ Kantueŋka ale jam de ba la, ba yaa ka a te Naawen, dii nyiŋ la, we le basi ate ninammu a yik ba la. Alege ba an jam basi ba tuimbaataŋa tomka ale ge tagri ba popola a te Naawen zula.

¹⁰ Sabiilo waai ale jam saa banuwa la a yaa kpiiri supuurimu wa chinni po a basi duŋ kperikaliika naamu jigini. Wa jigini ate wa jam boro la a yaa jam sobri ate wa ḥnaanviirima sue a jam a puuri ate ba jam a dom ba giŋgelunṭa.

¹¹ Ba yaa jam ka a te Naawen waai ale bo wa wenŋmazuku la ba niraŋa

ale ninammu nyiŋ, alege ba an jam basi ba tuimbaataŋa tomka.

¹² Sabiilo waai ale jam saa bayuebiwa la yaa jam kpiiri supuurimu wa chinni po a basi beli kpeeni Yufiretis po. Nyiamu a yaa jam kpeeri alege ate nalima ḥnai ale nyini korinummu po a cheena la a nya siuk a taam jam.

¹³ Ate mi yaa nya chichiribaata tita ale ti a neensi buntua. Chichiribaataŋa de a jam nyini ka jaab waai ale a neensi waamu a jam yiak nipowa ale duŋ kperikaliik kaai ale jam nyini nya kpeemu po a nyini la ale venta biisiteerō wa noanja po a nyini.

¹⁴ Chichiribaataŋa a jam ta ka pagrim a tom wakperikaliisa yegayega. Ba jam nyeem kama a yaa tigsi tēŋzuk nuruma meena nalimaŋa ale ba nuruma a nyiŋ jigi yēŋ ayen dai kpeeni danni ate wa le jam a bo buusa la a dan paari, ba le tu chaab ale wa a nyē kpalinj.

¹⁵ Ni wom ti Nyōnōwa ale a weeni dii la. Wa a weeni ayen, "M le pilim ḥman jam nna a se ka zue la. Ni kan seba m jamka noa po. Naawen ale kan ḥman a nya ni kaasunjku dii la a nyē se ka ni gataŋa la. Ni nyē nyiŋbiiri ate ni a jo ti daa meena, ate m dan jam, abe ni kan a gilim ale chabola ate ni nya chivie nuruba niŋ."

¹⁶ Ate chichiribaataŋa a de nalimaŋa niŋ, a ta ba jam

jigi ate ba a wi dula ale Ju-
uma biika ayen Amagedon.

¹⁷ Ate sabiilo waai ale saa
bayopoiwa la a jam kpiiri
supuurimu wa chinni po
a basi wenjazuk. Mi
yaa wom ale lueluku kpior
nyini wenjazuk naamu
zukpaglika jigini Puusika
Yenni po a siŋ a weeni ayen,
"M le ayen m bo teŋzuk
nuruma buusa la a moata
ka nueri ka."

¹⁸ Chiŋmaanja a yaa nyagsi
ale na ate teŋka a choa nna
yegayega. Dii po ate Naawen
a nyε nuruba ate ku ta dila a
jam paari jinla, la, teŋka an
diem choa nna la.

¹⁹ Teŋkpieŋka a jam
poori ka buta ate teŋzuk
teŋkpieŋsaŋa a kaasi
meena. Naawen yaa teeri
Babilon wari a yaa basi
ate ka nuruma a nyu wa
supuurimu wa beerika po
ase daam la.

²⁰ Guuk kpeentanja meena
a yaa muriŋ be ate teŋsaŋa
meena ale nya tii ale jam doa
gilim teŋ sii meena la me a
muriŋ be.

²¹ N̄morutana a yaa jam
nyini wenjazuk a lo nu-
ruma zuima. N̄morutanaŋa
dinyi a jam dobra a se
ka cholembena boorik la.
Nuruma yaa jam ka a te
Naawen dii nyiŋ la, wa le
jam basi ate n̄morutanana a
dobra la.

17

¹ Ate sabiiloba bayopoi
wanyiwa waai ale jam ta
china n̄ayopoi la a yaa jam
weeni mi ayen, "Jam ate m

sak fu nidɔa yaalika ale wa
nya ninam dii la. Wala abe
le teŋkpieŋka ale moata beli
boanni la.

² Teŋka nuruma ale ba
nalimaŋa ale wala a maa
chaab a tom ka nidɔa yaalik
tuima. Nuruma ale wala ale
jam nyε dii la a nyε se ka
daam ate ba dan nyu ba bugi
la."

³ Naawen Chiika ale basi
ate sabiilowa a pai mi a ta
cherŋ sagini po la. Dunj kpieŋ
monuŋ ale jam ta zuima
n̄ayopoi ale nyiila pi a jam
za du. Ba jam n̄marisi ka
wie nna yegayega n̄aai ale
jam a le Naawen la a dueni
ka nyiŋ ate nidɔa yaalika a
yaa jam kali ka zuk.

⁴ Wa jam jo ka garuk
sobluk ale garuk monuŋ ale
maa su ka ligmoŋiŋ ale
tintana n̄aai ale a nyagsi
la n̄anta. Wa jam ta
ka ligmoŋiŋ beerik ate n̄an
dantisa a sueri ka, ku de
a sak ka wa nidɔa yaalik
tuimaŋa.

⁵ Ba jam n̄marisi ka yue a
dueni wa diri nyiŋ. Yonni
kiri a jam sugi kama. Basi
ate m pai di kiri a ta nyini
peelim a weeni sak fu. Yonni
kiri ale,

Mi ka Babilon, teŋ kaai
ale ka teŋkpieŋ ale nidɔa
yaalisa ma waai ale maa
chaab ale ba a jam a tom
daŋta tuima.

⁶ Mi yaa jam nya ale nipowa
a jam nyu ka Naawen nu-
ruma ale nuru baai ale jam
kan basi Yeezu vaka la zi-
imu.

Mi le jam nya wa la, ku jam ka wakperikaliik yegayega mi jigi.

⁷ Sabiilowa yaa weeni mi ayen, "Kan boan nyij ate ku chim wakperikaliik fi jigiya? Nipowa ale duŋ kpieŋ kaai ale ta zuima ŋayopoiwa ale nyiila piwa ate wa jam do ka la, wala ale dunja a jam ta kiri kama ate di sugi. M le weeni di kiri ale ka dii la a sak fu.

⁸ Duŋ kala a jam boro kama alege a ŋman karo. Ka abe za ka nyini ka vorub buui ale kan ka kpegleimka la po a nyini ate ba a kaasi ka. Nuru baai wie ale kan ŋmarisi dua ŋanvuuta gbanjka po a nyini diipo ate ba an diem nyε teŋka la, ku le cha ba ase ba nin nya ka. Ka jam boro kama alege yɔgɔgla de ka ŋman karo, alege ka le pilim vuri nyini.

⁹ "Be ka yam ale miŋka ate waai a miŋ wienja de. Zuima ŋayopoiwa ka guuta tiyopoi ate nipowa a kali ti zuk. Na be ka nalima ŋayopoi:

¹⁰ nalima ŋanu ale jok ba naamu alege wanyi a de wa naamu deema alege wanyi an diem jam ya, wa dan jam wa ale de wa naamu ka maga.

¹¹ Duŋ kaai ale jam boro alege a ŋman karo la a yaa saa ka nalima naaniŋ. Wa abe ka ŋayopoiwa po wanyi a za wa nyini ate ba kaasi wa.

¹² "Nyiila piwa ate fi nya la, ka nalima pi baai ale kan diem piilim ba naamu de ka, alege ba ale nya ka pagrim

a de ba naamu ase miita pisiyuebi la ale dunja.

¹³ Nalima piwa de meena a ta ka popola yena. Ba abe pai ba pagrimu a te ka dunja.

¹⁴ Ba ale nyε kpaliŋ ale Pabiika alege Pabiika ale baai ate ka lueri ate ba va ka ale siaka la ale nak de ba meena dii nyij la ka ka nyɔnɔma meena Nyɔnɔ ale nalima meena Naab."

¹⁵ Sabiilowa yaa weeni mi ayen, "Nyaataŋa ate fi nya ate niðɔa yaalika a kali du la, ka sateŋ kpiensa ale si nuruba, buura tɔgatɔga a biisi biisa tɔgatɔga.

¹⁶ Nyiila piwa ate fi nya la ale dunja ale kisi niðɔa yaalika kama ate ba yaa yik jaab buuri meena ate wa ta la a tuesi alege basi wa chabɔla. Ba ale ŋobi wa nyij lammu abe ba kaasi wa ale bolim.

¹⁷ Naawen dek ale te ba siuk ayen ba a tom ale chaab ate wa ale poli ayen dii a nyε la, abe di nyε. Abe ba pai ba pagrimu a te dunja ate ka soa naamu a nya ate Naawen wienja a chim wen-sie.

¹⁸ "Nipowa ate fi nya la ale teŋkpieŋ kaai ale soa teŋzuk nalimaŋa a nya la."

18

¹ Ku ŋaaŋnyiŋ mi yaa nya sabiilo wa choa ale wa nyini wenŋmazuk a siŋ teŋ. Wa ta ka pagrim nna yegayega ale a nyagsi a nya teŋka meena.

² Wa yaa kaari weeni ale lueluk kpion ayen, "Wa lo ka

kama, teñkpieŋka Babilon a lo kama. Chichiribaata ale bo ka po ale nuim baata ale sii ale kisi nuruba ale sueri ka po.

³ Ka kabonja tuimaŋa a nyę ase ka daam la, ate teñsa meena a nyu. Teñka zuk nalimaŋa a zamsi kabonja tuima ka kala jigi. Teñka zuk gerindoma a va ka ka koarisa tuimaŋa nyij a jigsi."

⁴ Mi yaa ɻman wom lueluk ku choa wenŋmazuk a weeni ayen,

"Mi nuruma ni nyini ka po a nyini.

Ni kan maara a tom ka tuimbaataŋa,
ni kan maa nam ninam buui ate ba a nam la.

⁵ Ka tuimbaataŋa a piisi ka nna yegayega,

Naawen abe teeri wa nyeka tuemu wie kam.

⁶ Ni nyę ka ase ka me ale a nyę nama dii la,

ka ale nyę ni dii meena la, ni nyę dila ku noai buye a tuni ka.

Ka ale sueri beerika ale daamu a te nama la.

Nama me a sueri ku noai buye a te ka.

⁷ Ni te ka ninam yegayega ase ka

ale pai nalim ale masim a te ka dek dii la.

Dii la wa kasim a weeni wa dek kama ayen,

'Mi nipok naawa kali ka dela.

Mi daa pukogi ya.

Mi kan maa seba jaab buui ate ba a weeni ayen ninam la.'

⁸ Wieŋa de nyij, da yeŋ ninam tøgatøga ase yuem ale supuurim ale kom la ale yik wa.

Ate bolim a de wa dii nyij la Nyɔnɔwa Naawen waai ale a bo wa buusa la a zuak kama yegayega."

⁹ Teñzuk de nalimaŋa baai ale maa tom ka kabonjaŋa ale ka koarisa tuimaŋa la ale kum te ka ase ba nin nya bolimu ale a de ka ate nyuisaŋa a yiti la.

¹⁰ Ba za ka nna niŋniŋa a nya dii nyij la ba a chali ka yɔgsum ale ba ale maa nam. Ba za kama a weeni ayen nya ku ale bie dii nna yegayega. Teñkpieŋka de ate "miita" pisiyuebi po ka deri nya ninam.

¹¹ Teñka gerindoma meena a kum a te ka dii la waai a kan da ba ɻantaŋa.

¹² Waai a kan ɻman a da ti ligmɔniŋka ale kpanaŋa ale tintana ɻaai ale a nyagsi la, ale ɻan baai ale a nyagsi la, ale ti garuk peeliteŋa, ale ti garuk sobtaŋa, ale garuk saalisaaŋa, ale ti garuk montaŋa, ale ti daataŋa tøgatøga ka ale ɻanta baai meena ate ba pai yauk nyina a nyę ba la, ale da tii ligra ale pagra la, ale ti kutaaŋa, ale ɻanta baai ate ba pai nyę diina puusa po la,

¹³ ale ɻanta baai nyum ale masa la, ale ti daamu, ale ti kpaamu, ale zuetaŋa ale "wiiti" wa, ale ti niiga, ale ti piisaŋa, ale ti wusumaŋa ale

ŋa torokoma, ale ti yomma ale nurubisa chiisaŋa.

¹⁴ Ate gerindɔma yaa weeni wa ayen fi jok ŋan maŋsaŋa meena kama a jok fi nalimu me. Fi be kan ŋman nya ba.

¹⁵ Gerindo baai meena ale gerim teŋ kala po a jigsí la ale za ka nna niŋniŋa, dii nyiŋ la ba a chali ka yogsum ale ba ale maa nam ale wa. Ba ale kasim kaari kama,

¹⁶ a weeni ayen, "Ku bie ka nna yegayega teŋkpienka de jigi. Ni nyiem kasim a jo ka garuk peeta ale garuk sobta ale garuk monta ale a su ŋanta baai ate ba pai ligmoniŋ, ale tintain nalinsa ale ŋanta baai ale a nyagsi a nyɛ ba la.

¹⁷ Ate ba deri jok ba ŋantana meena 'miita' pisiyuebi po."

Naaruntanja kpanŋa ale baai ale baai ale va ŋaaruntanja a nyiem ale baai ale a damu ŋaaruntanja ale baai meena ale a tom nya kpeemu po a de la a yaa za niŋniŋa.

¹⁸ A kaari dii nyiŋ la ba ale nya bolimu ale a de ba ate nyuisaŋa a yiti dii la. Teŋ a jam karo a magſi chaab ale teŋka de.

¹⁹ Ba jam kasim ŋari ka tanta a basi ba zuimaŋa po, ale a kaari a weeni ayen dii ale a nyɛ teŋka de po la a bie ka yega. Ka ka teŋ kaai ate nuruba a jam ka ale ŋaarunta a gerim, a va ka ŋantana nyiŋ a jigsí. Ate ka

deri yiri dai yeŋ a jok jaab meena.

²⁰ Baai meena ale bo wenŋmazuk la, ni basi ate ni sue peenti Naawen ale kaasi ka la nyiŋ. Naawen nuruma ale Yeezu tuimtomdɔma ale Naawen biisiteerɔma, ni basi ate ni sue peenti. Naawen kaasi ka kama ba ale nyɛ ni dii la nyiŋ.

²¹ Ate sabiilo kpion a yaa pai tintain ate di soa ase niri la a yuk basi nya kpeemu po, ale weeni ayen, Naawen a za wa yuk teŋkpienka Babilon ale pagrim a basi ka dila degadega ate waai a kan ŋman nya ka.

²² Nuruba a kan ŋman wom nuruba luelita, yaase kpanta nakka, yaase paampuŋta peerika, yaase damunsa peerika. Nuru kan ŋman tom tuini teŋ kala po, waai abe kan wom niri num ka.

²³ Waai a kan nya zeun tɔati ka teŋ kala po yaase nipok faarik wari du. Teŋ kala gerindɔma ale jam pagra teŋka meena zuk ate ka nuruma a tom kperisa tuima a paasi teŋka zuk nuruma meena.

²⁴ Babilon a nya ninam yegayega dii nyiŋ la ba ale ko Naawen biisiteerɔma ale Naawen nuruma ale nuruba yegayega ate ba ziimu a nyini teŋka po la.

19

¹ Kude ŋaaŋnyiŋ mi yaa wom nuemka nna ase nuru ɓɔari la wenŋmazuk a weeni ayen,

**"Pak Naawen, varibasika,
ale zula, ale pagrim,
ka tama Naawen ale
soa.**

2 Wa ka wensie nyōnō ale
a bo wensie buusa.
Naawen a bo mini
nidoa yaalika wa ale
kaasi tēŋka ale wa
kabonṣa tuimaṇa la
kama. Naawen a
namsi wa kama dii
nyin la wa ale ko wa
tomteerōma la."

3 Ba yaa ḥman pilim kaari
a weeni ayen, "Pak Naawen,
bolimu ale a de tēŋkprięka
la nyuisaṇa a kasim a jueli
ka wein taam wuu."

4 Nisomba pisiye ale
banaansiwa ale duŋsa
sinaansiwa ale jam za gilim
wenŋmazuk zukpaglikla la,
a jam a duak ka tēŋ ale a
yiti wenzuk a puusi Naawen
ale a weeni ayen, "Ku be nyę
dila. Ni basi ate ti a pak wa."

5 Ate mi yaa wom
ale lueluk a ḥman nyini
wenŋmazuk zukpaglikla
jigini a yaa a weeni ayen,
"Ku magsi ka nuru baai ale
ka nuru kpeenta ale baai ale
kan daa nuru kpeenta ale
ge ba chim wa tomteerōba
ale a chali wa la, a te wa
pimpauk."

6 Mi yaa ḥman wom nuru
boari luelita ate ti jam a
nyę waai nna yegayega a se
nyiam ale a chali la. Luelu-
tanja me a jam a na a se ka
nanpansa ale a na la. Luelu-
tanja a jam a weeni ayen,
"Ni basi ate ti a pak Naawen.

Wala ale soa ḥanta
meena pagrim.

Wa ka ti Nyōnō.

7 Wa zuak a gaam ḥanta
meena kama.
Dila ale soa ate ku a fe
ayen ti a pak wa ale
supeentik.

Di danni a paari kama ayen
Pabiika a faari nipōk
waai ale gomsi wa dek
a limsi wa la.

8 Ba te wa powa ka siuk ayen
wa a jo garuk tii ale
nala ale nyagsi la."

(Garuk nalintarja de a ka
tuim nalin tii ate Naawen
nuruma a jam nyę la.)

9 Sabiilo wanyi a yaa jam
weeni mi ayen, "Nmarisi dii
ate mi a weeni la a dueni.
Baai ate ba le wi ba ayen
ba jam maa de ḥandiinta
Pabiika nipowa faarika la,
ba sue ale peenti." Wa le
ga weeni nna a nueri la, wa
ḥman pilim weeni magla a
gum du ayen "Wienja de ka
Naawen wensie wie."

10 Mi yaa kpi duna wa ninj
ayen m puusi wa, alege wa
jam weeni mi ayen, "Kan
nyę dila, dii nyin la mi ale
fi ale fi suaatanja baai ale
a weeni nuru ba a yeez
ale soa ba la, tama meena ka
wa tomteerōba. A puusi a te
Naawen nyiini."

Wensienja ate Yeez a pa
sak la ale a basi ate biisi-
teerōba a biisi.

11 Ate mi yaa nya ale
wenŋmazuk lagi ate wusum
peeluk a yaa jam za du.
Ba jam a wi waai ale jam
do bu la ayen ka, "Wensie
nyōnō." Wa yue me jam ale,
"Waai ale ta siaka la." Daa
meena wa kasim jam a cheŋ

ka kpaliŋ po, ale a bo wa dachaasaŋa buusa ḥaaŋi ale jam magsi wa boka la.

¹² Wa ninaja a jam muni a se ka bolim la. Wa me jam vuk ka zutok bɔari. Ba jam ḥmarisi ka yue dii ate nuru a jam ze di kiri la a dueni wa nyiŋ. Wa dek wa nyiini ale jam seba yonni kiri.

¹³ Wa jam jo ka kasaauk ate ziim a jam muni ku meena. Wa yue jam ale "Naawen Wanni."

¹⁴ Sojiba yegayega baai ale jam bo wenŋmazuk la a jam jo ka garuk nalinta ale do wusum peeta a yaa jam a vi wa ḥaaŋ.

¹⁵ Waai ale do wusum peeluku la a jam ta ka gebik ate ka ta noa ḥaye a yaa jam nyini wa noai po a nyini. Wa jam weeni ayen wa le pai kama a nyε kpaliŋ ale tɛŋzuk nuruma a nak ba de. Wa le soa ba ale pagrim naliŋnyiini abe wa ḥmiak yoana ḥa daamu. Dula jigiŋi ale a sak Naawen supurimu.

¹⁶ Ba jam ḥmarisi ka yue a dueni sojima kpagini kasaauku ale wa naŋsaŋa kanyi nyiŋ. Yonni jam ale,

*MI KA NALIMA MEENA
NAAB,
ALE AMCNÇNY ALE
CNÇNY.*

¹⁷ Mi yaa nya sabiilo ale wa za wenbinni zuk. Wa yaa jam kaari ale lueluk pagrik yegayega a weeni nuin sii meena ale jam bo wenŋmazuk a yiri la ayen, "Ni tigsi chaab a jam de ḥandiin tii ate Naawen le te

ni yegayega la.

¹⁸ Wa le pai nalima ale sojiba ale ba kpaga, ale wusuma ale baai ale do ḥa la, ale baai ale ka nuru kpeenta ale baai ale kan daa nuru kpeenta, baai ale ka yom, ale baai ale kan daa yom, bala meena ate Naawen ale pai a te ate ni de."

¹⁹ Ate mi yaa nya duŋ kperikaliik kaai ale jam nyini nya kpeemu po a nyini la ale tɛŋzuk nalimaŋa ale ba sojima ale ba maa chaab a cheŋ ayen ba ga nyε kpaliŋ ale nuru waai ale jam do wusum peeluku la ale wa sojima.

²⁰ Wenŋmazuk sojima a yaa jam nak yiak tɛŋzuk nuruma sojima ale ge yaa yiŋ duŋ kperikaliika ale venta biisiteerøwa. Biisiteerøwa de a kasim jam a nyε ka wakperikaliisa duŋ kperikaliika niŋ ayen ka paasi nuru baai ate duŋ kperikaliika a jam ḥmarisi ba nyiŋ ayen ba jam a kaab ka bogluku la. Wenŋmazuk sojima a yaa yiŋ duŋ kperikaliika ale biisiteerøwa a ta cheŋ ga yuk basi mogi kpeeni po, juŋjuŋ ate bolimu a kasim a de la.

²¹ Wenŋmazuk sojima kpagini waai ale jam do wusum peeluku la, a yaa yeeri gebik woŋ kuui ale jam ta noa ḥayewa la wa noanni po a yaa ko tɛŋzuk sojima baai ale jam tali la. Nuinsaŋa a yaa basi wenŋmazuk ale siŋ a de ba

chak ale tali.

20

¹ Ate mi yaa nya sabiilo wanyi ale wa basi wenjumazuk ale ge sinj teñzuk. Wa jam ta ka choarini dobdi wa nisa po. Wa jam maa ta ka vorub buui ale kan ka kpeglimka la nɔanni saafiika wa nisa po.

² Sabiilowa a yaa jam yik jaab waai ale a neensi waamu a jam yiak nipowa la, a yaa bobiwa ale choarini dobni ayen ku paari bena tusidi. Jaamu de ka Sitaana yaase velinvendika ate wa boro a ta nyini dila po dila po la.

³ Sabiilowa yaa yik wa a yuk basi vorub buui ale kan ka kpeglimka la po, a yaa pai wa saafiika a kpari vorumu nɔanni. Wa nyε dila ayen ka wa kan ɔman baga a paasi teñzuk nuruma. Wa le bo ka vorumu po ate bena tusidiwa a ga nueri. Di danni a dan ga paari, ba le lagi vorumu ate wa nyini boro magla.

⁴ Ate mi yaa ɔman nya ale zukpaglik si chaab a za dula. Ba yaa jam pai pagrim a te baai ale jam kali si zuk la ayen ba bo buusa. Mi yaa jam nya baai ate teñzuk nuruma a jam ko ba ayen dii nyin la ba jam a sak Wensienja ate Yeezu a pa sak la ale Naawen wannı. Ba an jam puusi a te dun kperikaliika yaa se ba kaabi ka bogluku. Ba an jam basi

me ate ka ɔmarisi ka yonni a dueni ba die ale ba nisa nyiñsa. Yeezu Kirisita a jam yeeri ba kama a ta nyini kum po a nyini ayen ba ale wa a maa chaab a chim nalima a soa teñka ate ku ga paari bena tusidiwa.

⁵ Bala ate wa liŋ jam nak yiti kum po. Bena tusidiwa a jam nueri kama ale ge ate wa yeeri baai ale jam liŋ kpi la kum po a ta nyini.

⁶ Baai ate Kirisita a liŋ lueri a nyε ate ba yiti kum po la, ba sue ale peenti kama. Ba le chim ka Naawen ale Kirisita yenni kaabteerɔba. Baai ale wa ale ba soa teñka ate ku ga paari bena tusidiwa la. Kum buui ale a saa buyewa la a kan nya pagrim ba zuk wa.

⁷ Bena tusidiwa a dan ga nueri, ba le basi ate Sitaana nyini vorumu po a nyini.

⁸ Wa le nyeema cheñ kama a paasi teñzuk nuruma, abe wa a tigsi ba a gum chaab ale Gøg ale Megøg ate ba maa chaab a tu Naawen nuruma a nyε kpaliŋ. Sitaana ale wa nuruma de ale piisi kama nna yegayega ase beli tintambusun la ate nuru an baga a le chiini ba.

⁹ Ba le nyini ka jigi meena a jam gilim Naawen nuruma baai ale jam bo dula la. Wa mariŋ ba boka jigi ka yegayega. Naawen ale basi ate bolim nyini wenjumazuk a sin jam de baai meena ale za gilim di la.

¹⁰ Ba yaa le yik Velinvendika waai ale jam a nyem a paasi nuruma la a yuk

21

wa a gum duŋ kperikaliik
ka ale venta biisiteerɔwa po
ate bolim buui ale kasim jam
a de mogini po la a de ba
meena. Dula, wala ale duŋ
kperikaliika ale venta biisi-
teerɔwa ale kasim a nam ka
nna yegayega taam wuu.

¹¹ Ate mi yaa ɻman nya
zukpaglika wenŋmazuk.
Ka jam ka zukpaglik kpieŋ
peeluk ate nuru a jam kali ka
zuk. Teŋka ale wenŋmazuk
a jam ka wa ninja, jigi me
abe jam karo ayen ba sugi.

¹² Mi yaa nya teŋzuk nu-
ruma baai ale jam ka nuru
kpeenta ale baai ale jam
kan daa nuru kpeenta ate
Naawen yaa nak ba yiti kum
po. Ba jam za ka wa zu-
laŋa zukpaglika niŋ. Ba yaa
jam lagi nyuvuri gbaŋka ale
gbaŋsa si chaab. Wa jam bo
ba buusa a magsi chaab ale
ka dii ate ba nye la ale dii ale
jam ɻmarisi a nyo gbaŋsanja
po la.

¹³ Baai ale jam kpi ate ba
gu ba teŋka ale nya kpeen-
taŋa po la, ale baai ale jam
bo kpiluŋ teŋ la, nuruma
de meena a jam za ka dula.
Naawen a jam bo ba buusa
a magsi chaab ale ka tuim
ɻnaii ate ba jam tom la.

¹⁴ Ba jam pai ka kum ale
kpiluŋ teŋ a yuk basi mogini
po ate bolimu a kasim jam a
de la ayen bu de ba a kaasi.
Kude ka kum buui ale a saa
buye la.

¹⁵ Baai ate ba an ɻmarisi
ba yueŋa a nyo nyuvuri
gbaŋka po la, ba jam maa
pai ba a yuk basi ka dula.

¹ Ate me yaa ɻman nya
ale wenŋmazuk ale teŋzuk
ale nya kpeemu a deri be mi
nina po. Naawen yaa ɻman
nye wenŋmazuk paalik ale
teŋzuk teŋ paalik.

² Mi yaa nya Naawen teŋ
kpieŋ kaai ate wa jam lueri
a te wa dek la a yaa basi
wenŋmazuk siŋ teŋzuk. Teŋ
kpieŋ kala ale Jerusalem
paalika. Ku jam a nye se
ka nipok ale kasim jam a
gomsi wa dek ayen wa yali
wa chora la.

³ Mi yaa wom ale lueluk
kpioŋ a nyini wenŋmazuk
zukpaglika jigini a yaa a
weeni ayen, "Wom mi.
Yøgyøgla, Naawen ale nu-
rubu ale boro ale ka chaab.
Nuruma ale chim ka wa
nuruba, ate Naawen me a
chim ba Naawen.

⁴ Wa le duisi ba ninyaata
a basi. Kum ale ninam
ale nyiŋdomma a kan ɻman
boro. Ku le liŋ jam ka dii la,
ku kan ɻman nye dila dii po
dii po."

⁵ Waai ale jam kali
Naawen zulaŋa zukpaglika
zuk la a yaa weeni ayen,
"M nye ɻnanta meena ka
ɻjanpaala." Wa ɻman pilim
weeni mi ayen, "ɻmarisi dii
ate m le weeni fu a dueni, dii
nyiŋ la m wieŋa ka wensie
wie ale magsi me.

⁶ M tuimaŋa a nueri kama.
M ka piilimka, m be kasim
boro kama taam wuu. M
nyuvuri paalika kaai ate m
pai a te nuruba la, a nye se
ka nyiam la. Nyanyuila ale

ta waai meena la, m le basi
ate ba nyu bu ka tiirim.

⁷ Waai ale ta pagrim wie
meena zuk la ale wa tuesi
nantaŋa de meena, mi ale
chim wa Naawen ate wa me
ale chim m biik.

⁸ Alege baai ale yøgsa la,
bumbobroma, ale baai ale
danj ba dek ale wabaata la,
ale nuru koorisa, ale kabøŋ
nyeerisa, ale baai ale a tom
kperisa tuima, ale baai ale
a kaab bogluta, ale velin-
vendisaŋa, a za ba jo ka
mogi diipo ate bolim a de
taam wuu. Ku la a nyø ase
ba a kpi a saa ka buye la."

⁹ Sabiilo baai bayopoiwa
ale jam ta china ḥayopoiwa
ate ninammu a bo ḥa po la,
wanyi a yaa weeni mi ayen,
jam de ate m dak Pabiika
powa a sak fu.

¹⁰ Naawen Chiika a yaa sak
mi ate mi nya ale sabiilo a
ji mi a ta jueli guuk zuk.
Wa yaa sak mi Jerusalem,
teŋ welenka ale ka nyini
wenŋmazuk Naawen jigi a
cheena ale

¹¹ a nyagsi ale Naawen
zulaŋa. Teŋka a kasim
a nyagsi kama ase tintana
ḥaaŋi ale a nyagsi la, a nya
nna cheri.

¹² Ka jam ta ka parik
kpier nna woŋwoŋa ale
nansuiŋta pi ale ti yeri, ate
sabiiloba pi ale baye a limsi
nansuiŋtaŋa. Nansuiŋtaŋa
noa ba ḥmarisi ka Izirali
bisanja pi ale bayewa wie a
dueni du.

¹³ Nansuiŋta tita ale jam
bo kauk kunyi meena. Tita
ale jam bo kori gen, tita bo

yiseoku gen, tita bo wiiluku
gen, tita me bo yeri niŋ gen.

¹⁴ Ba pai ka tintana pi ale
ḥanye a dueni nyubini a se
parika ale ḥmarisi Pabiika
tuimtomdøma pi ale bayewa
wie a dueni ḥa nyin.

¹⁵ Sabiilo waai ale biisi ale
mi la, a jam ta ka tacheck
ate ba pai ligmøniŋ a nyeka
ayen wa magsi teŋka, ale
nansuiŋtaŋa ale parisanya.

¹⁶ Teŋka labsimu ale ka
woglimu a jam soa ase ka
chaab la. Sabiilowa a jam
pai ka wa tacheckka a magsi.
Ka woglimu jam ka "mæla"
tusidi ale kobsinu. Ka lab-
simu ale ka juelika a jam soa
ase ka dila la.

¹⁷ Sabiilo me yaa ḥman
magsi pagrika ase wa ale
poom a magsi dii la ate ka
jueli a woŋŋa nna yegayega.

¹⁸ Teŋka parika ba jam pai
ka tintain peela ḥaaŋi ale a
nyagsi a nyø ka alege teŋka
po dek ligmøniŋ a nyø nna
ase nyaasun la.

¹⁹ Ba pai ka tintain nalinsa
tøgatøga a ḥmirisi nyubini.
Ba ale linj pai tintana ḥaaŋi
a dueni la a boro a nyø ase
ka sobluk la, ḥaaŋi ale nyø
buyewa la me a boro a nyø
ase ka sobluk la, ḥaaŋi ale
nyø butawa la a nyø ase ka
gonungoona la, ḥaaŋi ale nyø
bunaansiwa la a nyø ase ka
gonungoona la ale peela,

²⁰ ḥaaŋi ale nyø bunuwa
la a nyø ase ka monuŋ ale
peeluk a gum chaab la, ḥaaŋi
ale nyø buyuebiwa la a nyø
ase ka monuŋ la, ḥaaŋi ale
nyø buyopoiwa la a nyø ase

ka dubuulim la, ɳaai ale nye naaniŋka la a nye ase sobluk ale a nyagsi la, ɳaai ale nye neoku la a nye ase dubuulim ale gonungoona ale gum chaab la, ɳaai ale nye piwa la a nye ase gonungoona la ale peela, ɳaai ale nye pi ale bunyiwa la a nye ase monuŋ la, ɳaai ale nye pi ale buyewa la a nye ase ka sobluk la.

²¹ Ba yaa jam pai ka njanta pi ale baye ate ba a nyagsi ase tintana la, a nye parika nansuunta pi ale tiyewa meena. Ba jam maa pai ka ligmɔniŋ me a se nyaasun la a piisi siuk kpionŋku.

²² Mi an jam nya Naawen Puusika Yenni teŋka po dii nyiŋ la Puusika Yenni ale Nyɔnɔwa Naawen kpeeni dek ale wa Pabiika.

²³ Baai ale jam bo dula la, an jam a yaali wenbiri yaase chiika. Naawen ale wa nalimu ale a nyagsi ate ba a nya. Pabiika me ale ba bolim ate ba nya.

²⁴ Teŋzuk nuruma le ba nya bolimu de a cheŋ. Ba nalimaŋa me le pai ba zulanya a jam gum du.

²⁵ Ba kan ligi siaka noanja. Na le kasim a lagi kama daa meena. Dii nyiŋ la yok a kan bo du.

²⁶ Teŋzuk nuruma me le ba zula yegayegaka a jam gum teŋka po.

²⁷ Tuimbaata nyamma ale baai ale a nye kabonṣa ale maara velim la, ba kan baga a maa jo dula. Baai

ate ba ɳmarisi ba yuenja a nyo Pabiika nyuvuri paalika gbaŋka po la, bala nyiini ale ba jo du.

22

¹ Sabiilowa yaa dagi Naawen nyuvuri paalika benni dii ale jam a nyagsi nna ase nyaasun la. Di jam nyini ka Naawen ale Pabiika jigi wenŋmazuk.

² Benni a jam chali va ka teŋka siuk kpienku sunsun. Naawen nyuvuri paalika ti-imu a jam za ka benni kabtara meena a yoana yoana. Bu jam a yoani ka pi ale buye ben yen po. Si vaataŋa ale jam a basi ate teŋzuk nuruma a nya nyinjɔgsa.

³ Nanta baai ate Naawen a ka te ba la, a kan maa bo teŋka po.

Naawen ale Pabiika zulanya zukpaglika a bo ka dula ate wa tomteerɔma puusi a te ba.

⁴ Ba le nya Naawen nim-bidiaka ate wa ɳmarisi wa yonni a dueni ba die nyiŋ.

⁵ Abe wa basi ate ba chim nalima taam wuu. Yok a kan bo dula, dii nyiŋ la ba Nyɔnɔwa Naawen a le wa a te ba wentueŋ. Ba kan ba a yaali wentueŋa yaa se kanaasa ayen ba a nya.

⁶ Ate sabiilowa a yaa weeni mi ayen, "M le a yaali ayen m weeni fu dii la a magsi kama ale ɳman chim wensie me. Ti Nyɔnɔwa Naawen waai ale pai wa Chiika a nyo wa biisiteerɔma suniima po la, a tom ka mi wa sabiilowa ayen wa jam

sak wa tomteerɔma dii ale
di nyɛ yɔgyɔgla la."

⁷ Yeezu a weeni ayen,
"Wom m wienja de. Ku
kan beni ale ge ate m pilim
ŋman jam. Baai meena ale
a zuli dii ate m ŋmarisi nyo
gbanjka de po la, ba sue ale
peenti kama."

⁸ Mi, Jɔɔn, a nya kama ale
wom wienja de meena. Mi
le ga nya ale wom wienja
de meena a nueri la, m jam
kpi ka duna tɛŋ ayen m pu
usi sabiilowa waai ale dagi
wienja de meena a sak mu la.

⁹ Alege wa weeni mi ayen,
"Kan nyɛ dila, dii nyin la mi
ale fi ale fi suaataja baai
ale ka Naawen biisiteerɔba
ale a va gbanjka de wienja
la, tama meena ka Naawen
tomteerɔba. Puusi a te wala
nyiini."

¹⁰ Wa ŋman pilim weeni
mi ayen, "Kan fi pai wie ŋjaai
ale bo gbanka de po la a sugi,
dii nyin la, ku kan beni ale ge
ate ŋja chim wensie.

¹¹ Di danni a dan ga boro
a paari, baai ale a tom tuim
baata ale tuim daŋtisa la, ba
le ŋmasi a tom ŋja a gum du
kama. Baai ale a tom tuim
maŋsa la, ba me le ŋmasi a
tom ŋja gum du kama. Baai
me ale ka welensa nyam la,
sue ale ŋmasi chim nuru
welensa a gum du kama."

¹² Yeezu a weeni ayen, "Ni
wom mi ale a weeni dii la.
Ku kan beni ale ge ate m tuni
ni dii ate ni nyɛ la.

¹³ Mi ka piilim ka jigi, m
be kasim boro kama taam
wuu."

¹⁴ Baai ale a sugri ba
gataŋa ayen danja a kan tiri
ba ate ba nya siuk a jo tɛŋka
po a de Naawen nyuvuri
paalika tiimu yoani la, ba
sue le peenti.

¹⁵ Alege baai ale a
tom tuimbaata ale a nyɛ
wakperikaliisa, ale a nyɛ
kabonjsa, ale a ko nuruba,
ale a kaab bogluta, ale a
velim venta ba biik po ale
ba tuima po, bala meena le
wari ka tɛŋka peelimu po.
Ba kan nya siuk a jo ka po.

¹⁶ "Mi, Yeezu, ale tom
m sabiilowa ayen wa jam
mooli wienja de ate baai
meena ale a va mi la wom
ŋja. Mi ka Naabɔa Deevid
dɔkdemma po wanyi. Mi a
nyagsi ka nna yegayega a se
vari chinmarika la."

¹⁷ Naawen Chiika ale Pabi
ika powa a maa chaab a
weeni ni ayen, "Ni jam".

Baai meena ale a wom
ba wienja la, ale maa weeni
kama me ayen, "Ni jam".

Nama meena baai ate
nyanyuila a ta ni la, ni
jam nyu Naawen nyuvuri
paalika nyiamu tiirim.

¹⁸ Mi, Jɔɔn, a kaam baai
meena ale wom gbanjka de
wienja la kama. Waai a
dan pai wari de choa a gum
mi wienja de po, Naawen
le pai ninam ate sabiiloba
bayopoiwa a jam ta la a gum
ku nyɔnɔ waali kaai ate wa
le waali wa la po.

¹⁹ Waai me a be dan yeeri
wari gbanjka de po a basi,
Naawen a kan basi ate ku
nyɔnɔ a jo wa tɛŋka po a

maa de wa nyuvuri paalika
tiimu yoanaŋa, ŋaaŋ ate m
poom weeni ŋa wari gbanŋka
de po la.

²⁰ Nuru waai ale za m
wienja ŋaanŋ la a weeni ayen,
“Wensie, ku kan beni ale ge

ate m pilim ŋman jam.”

Basi ate fi le weeni dii la
a sum nyε. Ti Nyɔnɔ, pilim
ŋman jam.

²¹ M be ŋman a saalim
ayen ti Nyɔnɔwa Yeezu ni-
aka a bo ale ni meena. Ku
be nyε dila.